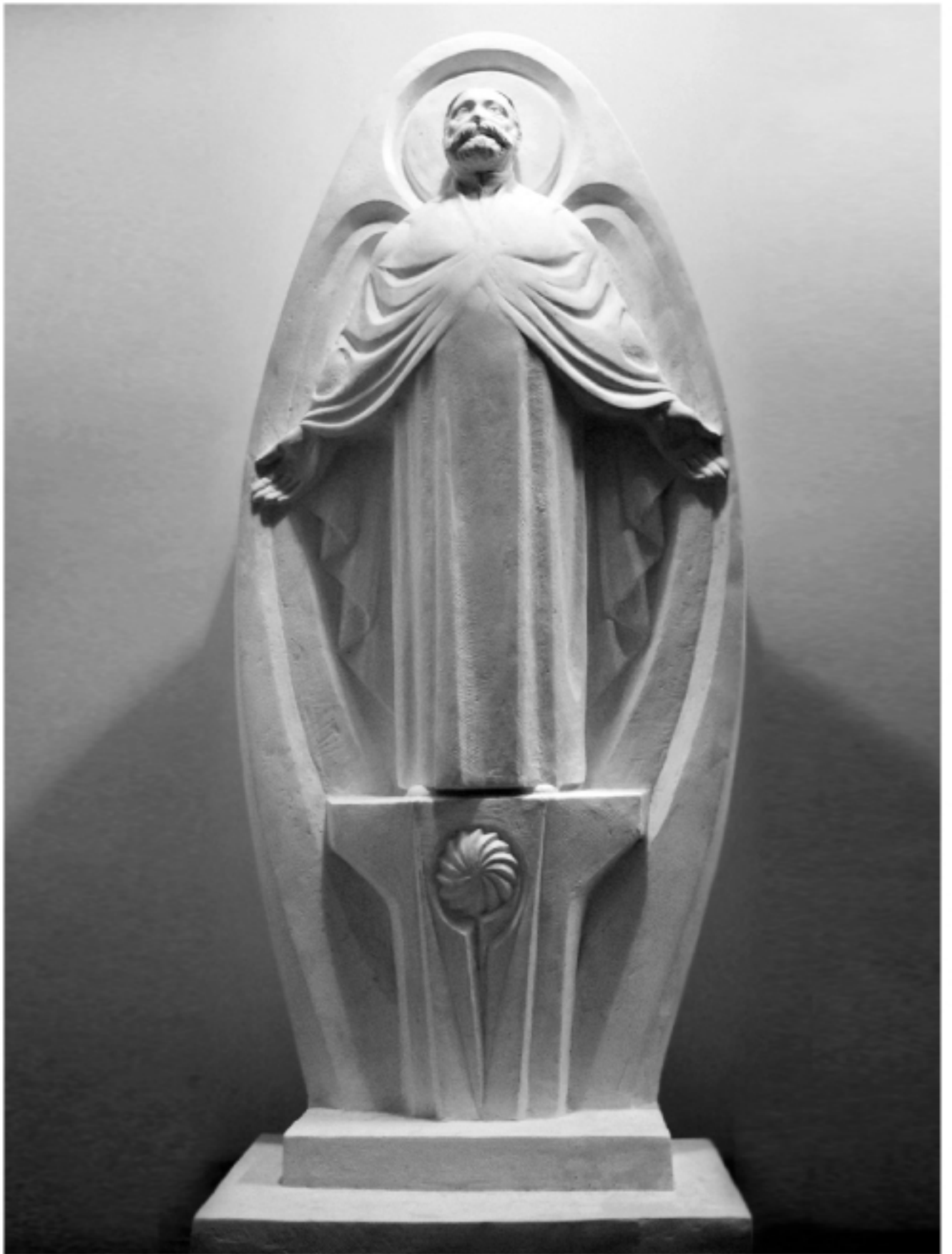

ՀՈՒՆՅՈՒ

2014 №1 (11)

მომანდაკე გიორგი ლარიაშვილი

UDC(უბკ) 050(479.22) ISSN 2233-3312
ა-376

ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა
მრავალპროფილიანი საერთაშორისო
აკადემია

ათინათი
I (XI)

გამომცემლობა „უნივერსალი“
თბილისი 2014

უფლის საგალობელი

მოდითდა, ნინო მთებით მოდიოდა
და მოქჳონდა სანატრელი ვახის ჯვარი...

ანა კალანდაძე

ლურჯ ზეციდან შენ
გმფარველობ წმინდა ნინო,
იქნებ შენებრ იანუსხეც
ქება გვეთქვა.
მისი არ გვწამს,
ორპირია არ გვიწყინო,
შენი ხატით „ათინათის“
გული ფეთქავს.

უწმინდესი და უნეტარესი ილია II

* * *

შენს ხელშეხებულს წიგნს ვიკრავ გულში,
სულის სამზესს შევესახლები...
შენ, რომ არ გვეყავდე ამ ჩვენს მამულში
ვახის ღერწივით გამოვისხლებით.
უწმინდესი მყავს... რაღად დაგლონდე,
ერის მხსნელი და ერის საჩინო...
სიკვდილი?.. უკვე რწმენით ჩავლობე,
სიცოცხლე უნდა შევინარჩუნო.

მეუფავ, შანი ზოჯამი

მომინდა წერა, მეუფევე,
და მოფერება ღეჳსითა...
სულ ია-ვარდებს მოვაფენ,
ქართული სულის წესითა.
ტანში ამჭინჭრა სიტყვებმა,
სისხლი აღუღდა ხმებითა...
ფიქრიც სწორ გზისკენ მიმყვება,
უფლისგან მაუწყებლითა.
„კლდის ჩამოქცევა მეც ვნახე,
მტვრად, ნაცრად ქცევა მუხისა.“

გავჯიქდი... მიზნად დავსახე,
არ ავეყვე დარდს და წუხილსა,
მე კრძალვით გულს ჯვარს გიკოცნი,
ღვთიური სიტყვის მესაჭევე...
გზას გაგაგრძელებ ღოცვით და...
მათხოვარს ღუკმას შევაჭმევე.
არ არსებულა სიკვდილი,
მეუფევე, შენით ვიწამე,
სიცოცხლევ გახდა ადვილი,
ნაწვიმარ გულს რომ გუწამდე.

გულნაზ ხარაიშვილი

გულნაზ ხარაიშვილი

**ჟურნალ „ათინათის“ მთავარი რედაქტორი
ჟუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა
მრავალპროფილიანი
საერთაშორისო აკადემიის პრეზიდენტი**

და მანც...

- დ - ილის ნამის ცრემლებივით თუ გატირეთ,
- ა - რ გეგონოთ, რაც დარდი მაქვს გეტყვით...
- მ - ე რაც მტკივა, ყველაფრის თქმას არც ვაპირებ,
- ა - მ ლამაზ დღეს ისევ თქვენთვის ვეტრფი.
- ი - ის კონებს რვა მარტს ქალებს დაგირიგებთ,
- ნ - ასეტყვი ვარ, ჰოდა ლექსით გათრობთ.
- ც - ცრემლინ დღეს ქალბატონებს აგარიდებთ,
- ს - ევლით არა, თბილი გულით გათბობთ!

ღალი ნაზღაიდე-ერქომაიშვილი

სსიპ ქალაქ რუსთავის N2 საჯარო სკოლის დირექტორი

ნათლისკენ მავალი

მამა ირაკლი (ეროზაში იორდანე კალანდაძე) ბავშვობიდან ფლობდა იმ თვისებებს, რომელთაც უღმერთობის ხანაშივე მიიყვანა უფალთან. სიმართლისა და ადამიანების თავდადებულმა სიყვარულმა ბევრ ხიფათს გადაჰყარა ხმაურიან ახალგაზრდულ ცხოვრებაში და ამავე თვისებებმა გაუკვალა უფლისკენ მავალი ნარეკლიანი გზაც. გულს უსმენდა, გულის კარნახით მოქმედებდა, გულმა კი სწორედ მაშინ შეახსენებინა სიონის ეკლესიის კარი, როცა ყველაზე ნაკლებ ელოდა ამას საკუთარი თავისგან (სამსახიობო კარიერა მთელი თავისი ბრწყინვალეობით თავისკენ ეწეოდა თვალსაჩინო გარეგნობისა და მონაცემების ახალგაზრდას).

ტაძარში პატრიარქი დახვდა...

პატრიარქის გაცნობამ დიდი გარდატეხა მოახდინა მის ცნობიერებაში. იმ მაღლმა და პოზიტიურმა ენერგიამ, რომელიც უწმინდესისგან მოდიოდა, იმ სიყვარულმა და თანადგომამ, მისგან რომ გრძნობდა, მთლიანად შეცვალა მისი ცხოვრება და გეგმები. მან გაიგონა საკუთარი სულის ძახილი, მიხვდა, რა უნდოდა, რისკენ მიისწრაფოდა თურმე მთელი ცხოვრება.

1989 წელს სასულიერო აკადემიის სტუდენტი გახდა. კათოლიკოს -პატრიარქმა პირველი კურსის დასრულებისთანავე მღვდლად აკურთხა და დმანისის სიონში განაწესა, სადაც „სამკალი ბევრი იყო,” მომშკელი კი-არავინ.

მამა ირაკლი (არქიმანდრიტი ზოსიმე) კალანდაძე

გასაოცარი იყო მისი ქრისტესმოშურნეობა - არ გრძობდა დაღლას, არ იცოდა დღე და ღამე, არ სცნობდა წინააღმდეგობას. ასეთი დამოკიდებულება მღვდლის ღვაწლისადმი უცვლელად შეინარჩუნა სიცოცხლის ბოლომდე.

საქართველოს მრავალ ტაძარში მოუწია მოღვაწეობამ მამა ირაკლის. სხვადასხვა დროს ის იყო წინამძღვარი რუსთავის წმ. მეფე ვახტანგ გორგასლის სახელობის საკათედრო ტაძრისა, აბასთუმნის წმ. ალექსანდრე ნეველის სახელობის, თბილისის ჯვარის მამის, წმ. იკოლოზისა (ნარიყალა) და ქვემო ბეთლემის ტაძრებისა. იყო თბილისის სასულიერო აკადემიის პრორექტორი.

განსაკუთრებული ღვაწლი დასდო ერის სულიერ გამოღვიძებას ქალაქ რუსთავში, ქალაქში, რომელშიც ის-ის იყო, იწყებოდა სულიერი ცხოვრების აღორძინება, არ იყო წიგნები, თითზე ჩამოითვლებოდა ეკლესიები და მოძღვრები. თითოეული მორწმუნისათვის მას უნდა ესწავლებინა ეკლესიური ცხოვრების ანაბანა. ასობით ადამიანი რწმენითა და იმედით შეჰყურებდა ღვთივკურთხეულ მოძღვარს, თუმცა კიდევ უფრო მეტი ეჭვითა და უნდობლობით ჩანაფრებოდა შეცდომების დაშვების მოლოდინით... მაგრამ მამა ირაკლი ღეგენდად დარჩა რუსთავში.

ქალაქში დღემდე ახსოვთ ის განსაკუთრებულად სპეტაკი გარემო, ის თავგადაღებული შრომისა და ღვაწლის განწყობა, ის წესრიგი და თანადგომა, სწავლებისთვის დღე-ღამური მზაობა, მამა ირაკლიმ რომ დააწესა წმ. ვახტანგ გორგასლის სახელობის ტაძარში. იმ მძიმე წლებში მრავალთა სულის თავშესაფრად და ნუგეშად რომ აქცია ეკლესია, თვითონ კი ჭეშმარიტად მამა იყო, ზეციური მამის გამოგზავნილი ჩვენთვის.

ყოველი დაქცეული ეკლესია და კედლიდან გადმოგორებული ქვა სტიოდა ... ამიტომ იყო, რომ, როცა ქვეყანაში ყველაფერი ინგრეოდა, ის აშენებდა, წლების მანძილზე საკუთარი ხელით აშენებდა ნარიყალას წმ. ნიკოლოზის სახელობის ეკლესიას, რომლის წინამძღვრადაც დაადგინა შემდეგ პატრიარქმა გაწეული ღვაწლის საპასუხოდ და რომლის კედლებშიც განისვენებს დღეს.

ის მაშენებელი იყო თავისი ბუნებით და ყოველი ეკლესიის აშენებისა თუ აღდგენის შემდეგ აუცილებლად იწყებდა ახალს, თანაც იქ, სადაც განსაკუთრებული ბუნებრივი სიძნელეების გამო სხვას გაუჭირდებოდა ხელის მოკიდება და სადაც, იქნებ სწორედ ამიტომაც, გარდამოემატებოდა მადლი. ასე აღადგინა წმ. ნინოს ტაძარი კარსანში და აღდგომის ტაძარი დავით გარეჯაში.

ის ნამდვილი მღვდელი იყო - არაფერს ითხოვდა ცხოვრებისგან თავისთვის, უსასრულოდ გასცემდა და არაფერს ელოდა საპასუხოდ, არასდროს იღლებოდა ადამიანებისთვის სამსახურით. მისმა მეზობელმა და ვაჟკაცურმა ბუნებამ არ იცოდა კომპრომისის სარწმუნოებაში, არასდროს შევიდოდა უზნეო გარიგებაში, არასდროს გაიკარებდა ახლოს თავისი სპეტაკი ზნეობისთვის მიუღებელ ადამიანს, რაც უნდა მაღალი საერო თუ სასულიერო იერარქი ყოფილიყო. ამიტომაც იყო მუდამ „მტრიანი“, როგორც კარგ ვაჟკაცს შეჰფერის.

მისი მთავარი ოცნება და მოწოდება ბერული ცხოვრება იყო, მაგრამ ამას ოჯახზე ზრუნვის გამო ვერ ახერხებდა... თუმცა გარდაცვალებამდე 3 დღით ადრე, უწმინდესის კურთხევით, სვეტიცხოვლის წინამძღვარმა არქიმანდრიტმა სერაფიმემ და ულუმბოს მონასტრის წინამძღვარმა არქიმანდრიტმა გაბრიელმა ბერად აღკვეცეს. პატრიარქის გადაწყვეტილებით, სვეტიცხოვლის საძმოს წევრი გახდა.

ბერად აღკვეცის შემდეგ დაერქვა არქიმანდრიტი ზოსიმე.

მამა ირაკლის ოცნება აუხდა-ბერული ჩოხით წარსდგა ქრისტეს წინაშე.

საოცარი დამოკიდებულება ჰქონდა სიკვდილისადმი-მძიმე ავადმყოფიც კი არ შემკრთალა არასდროს, ოპტიმისტური და შემართებული იყო. მისი ცხოვრების მთავარი მიზანი სასუფეველი იყო. ამის შესახებ ევედრებოდა ყველა წმინდანს, განსაკუთრებით კი - თბილისში ხვარაზმელთაგან მოწყვეტილ 100 000 მოწამეს. მათ სადიდებლად თავად დაწერა ტროპარი, რომელსაც ყოველდღე კითხულობდა.

-საერთოდ არ მეშინია სიკვდილის, მარტო ის მაფიქრებს, მე, უღირსი მღვდელი ირაკლი, რომ არ მიმიღოს თავისი სასუფეველშიო. მის ბოლო ჩანაწერში ვკითხულობთ:

უცხო ხილია ჩვენთვის სიკვდილი!

ადამიანი მარადიული სიცოცხლისთვის არის შექმნილი, მარადიული არსებობისათვის. ეს მის გულსა და გონებაში არის აღბეჭდილი.

- ის მოკვდა, მე არ მოგვეღვები, - ფიქრობს ადამიანი, - ის ავარიაში მოყვა, მე არ მოგვეყვები; იმას დაუფიქრებლად მოუვიდა, მე არ მომივა; ხედავ, ახალი წამალი გამოუგონიათ, ის მე მიშველის; ის კარგი ექიმია, ის გადამარჩენს. ასე ებლაუჭება ადამიანი სიცოცხლეს...

მხოლოდ მორწმუნე ადამიანი ფიქრობს სიკვდილზე, ფიქრობს საკუთარ ცოდვებზე, აქვს სინანული და ემზადება სიკვდილისათვის. ასე ასწავლის ეკლესია, ასე მოძღვრავენ წმინდა მამები. მამები ამბობენ, თუ გსურს გადარჩე, მუდამ გახსოვდეს სიკვდილი, როცა ლოგინში ჩაწვები, იფიქრე, რომ შეიძლება არ გაგიოთენდეს ხვალინდელი დღე. იყავი მზად, "იღვიძებდი", ამბობს უფალი...

მაინც რა არის სიკვდილი, გარდაცვალება? სიცოცხლე ღმერთის მიერ ნაბოძებია, ღმერთმა ინება, რომ ყოფილიყო სიცოცხლე, მას ადამიანი სიკვდილისთვის არ შეუქმნია. მან ადამიანი თავის ხატად და მსგავსად შექმნა. ე.ი. უკვდავებისთვის. ადამსა და ევას შეცოდებით, საკუთარი ნებითა და არჩევანით შემოხვდათ სიკვდილი, ჩვენთვის უცხო და საშინელი.

აბა, დააკვირდით მკვდარ ადამიანს! თითქოსდა უცებ უცხო ხდება შენთვის. ცივი, არაფერი არ ესმის, არაფერზე არ რეაგირებს, თითქოს თიხის ჭურჭელი, უსულო, ემოციის გარეშე, გაქვავებული, ხელ-ფეხ გაშეშებული, ყველაზე უსაყვარლესი ადამიანის შეხებასაც ვერ გრძნობს... სულ ცოტახნის წინ მოძრავი, ალერსიანი, თბილი, უცებ თიხად იქცა... რაც არ უნდა მოხდეს მის ირგვლივ, უემოციოა, მისთვის არაფერს მნიშვნელობა არ აქვს. ის ჩვენთან არ არის, მას ჩვენგან არაფერი სჭირდება, არ ითხოვს, დუმს. ეს ხომ არაბუნებრივი მდგომარეობაა? უცხოა ჩვენთვის სიკვდილი.

მხოლოდ ყოვლადწმინდა სამებას შეუძლია გააცოცხლოს ადამიანი, მხოლოდ მას შეუძლია სული, რომელიც გასცილდა სხეულს, უკან დააბრუნოს... მხოლოდ ეს იქნება მაშინ, როცა ღმერთი განიკითხავს ადამის მოღვაწეს, მეორედ მოსვლის დროს სულები დაუბრუნდებიან სხეულს და აღდგება ადამიანი და დაუბრუნდება თავის ბუნებრივ მდგომარეობას, არსებობას...

თუმცა, ეს კია, რომ ცოდვილნი აღდგებიან სასჯელისათვის, მართალნი კი ნეტარი ცხოვრებისათვის.

ინებოს ჩვენი ცხოვება ღმერთმა, რომლისა არს დიდება, პატივი და თაყვანისცემა, მამისა და ძისა და სულისა წმიდისა, აწ და მარადის და უკუნითი უკუნისამდე...

რუსთავის მრევლი

მეუფე თადეოზი (მირიან იორამაშვილი)

სამშობლოსადმი

დაე, შენ იყავ, იყავ მიზეზი,
ჩემი სიმღერის, ტკბილო მამულს,
გრძნობები წმინდა, უფაქიზესი,
ისევ და ისევ მსურს გაგიმხილო.
შენს მკერდზე დაქრის ჩემი ოცნება,
ხან რომ თამამად ზეცის კარს აღებს,
ხან იაიებს ეალერსება,
ხანაც ნაყოფით დატვირთულ ბაღებს.
ერთ და იმავე დროს, საოცარია,

ტყემალი თოვს და იწვის ატამი,
შენს მკერდს, ნოყიერს, ცისკრის ცვარიანს,
ცისარტყელები ნაზად ხატავენ.
ვარ შენი მიწის ერთი სანთელი,
ციცინათელად მკერდს გეკონები,
მსურს ჩუმად გითხრა ჩემი სათქმელი,
ნაკარნახევი გულის, გონების.
დაგკოცნი კორდზე ამოსულ იას,

დაგკოცნი ვარდებს, შროშანს, ზამბახებს
და ვით ქალწულის ღიმილი მორცხვი
მათი შეხედვაც ამაცანცანებს.
ვივლი ამ გზაზე, მზისკენ რომ მიდის
და შევქმნი იმას, რასაც შევიძლებ...
და მეყვარება სიცოცხლე დიდი
და მეყვარება მუდამ შენი მზე.

სონეტი ქართულ მიწას

მინდა ყოველ წუთს ვეამბორო მე შენს მკერდს, რძიანს,
ჩვენი სინდისის, სიყვარულის უმტკიცეს ფუძეს,
შენს მკერდს, პატარა კახის ცხელი გული რომ უცემს
და გმირთა ძეგლებზე ამოყვარტილ დეკას და ღვიას.
არა, ქართველი შენს სიყვარულს არ მიხვდა გვიან...
და ვინც სიცოცხლე უტკბილესი გასწირა რჯულზე,
მათი თვალები ვარსკვლავებად დღეს მამულს უმზერს,
საამაყო, მაგრამ მწარე წარსული კია...
შავი წარსული მძლავრმა ქარმა წაიღო შორით,
და სულ სხვაგვარი განახლების დაჰქროლა სიომ,
დღეს ყვაილებით გეგებება მცხეთაც, სამგორიც...
სიკვდილი ერგო, დავიწყება, აკვნების მლეწავს –
შენ კი ამაღლდი და ცას შესწვდი კავკასიონით,
მარად და მარად ლურჯი იყოს შენს თავზე ზეცა.

* * *

მზით სავსე ზეცაც ხშირად გვქონია,
თუმც ისტორიის გზებზე ბნელოდა...
„ვეფხის და მოყმის ლექსი“ გეყოფა
უკვდავებად და სადღეგრძელოდა.

ძოველ ჭეშმარიტ მორწმუნეს

სიცოცხლის წიგნში ჩაწერილა შენი სახელი,
რადგანაც სიკვდილს განგარიდა
სიცოცხლის ხელმა,
იცნოს სოფელმან –
ვის მარადი დიდება შეენის,
შესაყვარები შეიყვაროს ერმა და ბერმა.

როგორც სიცოცხლე, სიყვარული,
ვით მზის სიცილი,
არ მოგაკლდება სიხარული
შენ შენი წილი.
მიღმა სამყაროს თუ შეიგრძენ იღუმალება,

* * *

მიხედები კიდევ ღვთის ხატ-ქმნილო რა გეველება
სიკეთის ფრთები, სიმსუბუქე
მარად იოლი...
გამართლება და...
ნეტარება მარადიული.

იწვის... ანათებს... მზეა... ჰქვია მზე...
ჩრდილში კი გრილი გრილობს ნიჟარა...
გაგეცინება ადამიანზე,
მანც რად არის ასე მშიშარა?
თუ უხარია, მაღავს სიხარულს,
თუ უჭირს თავი ამაყად მოაქვს,

* * *

დრო გამოაჩენს ყველაფერს ფარულს,
რადგან ყველაფერს თავისი დრო აქვს.
სხვის გოლგოთაზე შენ ვინ გაგზავნის?
შენ უნდა შენი იტვირთო ჯვარი...
სულს არ უხდება დაჩნევა ბზარის,
არ გამართლდება, როგორც რომ ზარი.

საკვირველია ფერი ცის,
რა მადლი, რა სიწმინდეა...
ამგვარ ცის ქება შენ იცი,
მარტოდენ, ბრძენო მინდიაგ.
მთები სივრცეში წასული
ცად მიილტვიან ნეტა რად?

* * *

და მღერის ნათლის ასული,
გადიმებული ნეტარად.
გადმოქუხს ლურჯი რიონი
კლდეს ჩანჩქერდაკიდებული...
ვითარ ყოფილხარ რაჭაო
საკვირველ და დიდებული?
1979 წ.

საიდან ფიქრი უმზეო,
სად მიმეფარა ნათელი?
რატომ ვარ ასე უმწვეო,
ყველასგან ღალატს რად ველი?

* * *

დავბერებულვარ სულითა,
თუ დროა ასე ტირანი?
სად არის ცრემლი ალალი,
შემძვრელად ამატირალი?
1979 წ.

ჟამსა ლოცვისასა მოგხედე შენ და
ჟამსა შეწყნარებისასა შეგიწყნარე შენ...
დაღლილს, დაქანცულს ჩამეძინება
და განმადვიძებს შენი დიდება,
სად შენს წინაშე ჩემი არსება
შეძრწუნდება და გაირინდება.
მაშინ გაცხადდეს ზრახვა ყოველი,

* * *

სიტყვა და საქმე დაჩნდეს კადრებად,
ძრწოდეს და კრთოდეს სული ცხოველი...
ო, ხილვა შენი ვით იკადრება?...
სად სურაფიმი – პირველ საყდარნი,
კრძალვით ჰგალობენ ცეცხლისფრთიანნი,
სად ნათელია თვალშეუღვამი,
ვით ჩნდეს ცოდვილი ადამიანი?

ჩემთვის ისევ უაზროდ
მიდის დღეთა კრებული,
დავად სევდით აღსავსე,
მწარედ ჩაფიქრებული...

* * *

გაღმა ელავს, ყვავილობს
სიხარულის ნაპირი...
და გამოღმა უფრთებოდ
ჩემს სისუსტეს დავტირი.

* * *

ვინც სიყვარულით აჯობა ყველას,
იგი შემორჩა გულს სიხარულად...
სხვაფრივ უაზროდ და უფერულად
მიფრინავს ასე დღეთა მარულა.

* * *

ერიდე ცოდვის პირველ ხაფანგს
არ გაჰყო ფეხი,
თორემ დაგამსხვრევს –
როგორც მუხას ტანძლიერს – მეხი.

ნუნუკა გურალია

„ღაგბერდი? არა?“

„დაგბერდი? – არა“, კვლავ შემწვევს ძალა
შენს სიყვარულზე ლექსები ვწერო,
თუ დადუმდება ეგ ჩემი ქნარი,
ნუ გეწყინება, მამულო ჩემო.
თუ სილამაზეს შენსას ვერ ვიგრძნობ
და ყვავილების ფერთა ნათებას,
გვირილების და ყოჩივადების
ათასფერებად აფერადებას.
ლექსებით თუ ვერ მოგეფერები,
ვერ გიგალობებ ჩემო მამულო,
მაშინ ვიტყვი, რომ დაბერდა გული,
სასიმღეროდ და სასიყვარულოდ.

ჩუმაღ ითვლიან

რაზე დასჩემდათ სიგიჟე ქარებს,
ან ფანტელები რად წრიალებენ,
ძილი დაუფრთხეს ღურჯთვალა მთვარეს
და ვარსკვლავებსაც არ იბრალებენ.
ბოლო წამ-წუთებს ითვლის ზამთარი
და გავეშებაც ამის ბრალია,

მაგრამ მარტის მზე თითქოს უღონო.
ფრთხილად დაათბობს მინდვრებს ნამიანს.
აიძურწება ბებერი ჭოტი,
მთებზე ნისლებიც თეთრ ფრთებს გაშლიან
და გვირილები კვლავ გაზაფხულის
უნაზეს დღეებს ჩუმაღ დათვლიან.

მოფერება უნდა

იქნებ თოვლის ფიფქსაც უნდა
მოფერება სულაც
მანამ სანამ თბილია და
სიყვარულით სუნთქავს.
თორემ თუკი გადიქცევა
გაქვავებულ გუნდად

დაგღლის მისი გათოშილი
გამოხედვა უმაღ.
მოეფერე სანამ ლოყებს
ყინვა დაუსუსხავს
ის ხომ სულ მთლად უმწეოა,
მოფერება უნდა.

არვის ელის

ძირს დაფენილ ფოთლებს უმზერს დანანებით,
დაუკარგავს მას სახეზე ფერი.
იცის, მალე ჩამოთოვს და შიშველ სხეულს
შეაშფოთებს გახელება ფანტელების.

თავი დაბლა დაუხრია ჭადარს ჩუმაღ,
მარტობის ცრემლებს მაღავს, არვის ელის,
იცის, მალე ჩამოთოვს და შიშველ სხეულს
შეაშფოთებს გახელება ფანტელების.

დაღლილ ტირიფებს თმებს უწეწავს
ქარი აშარი
და ისმის მისი დამქანცველი
ბოდვა-ქაქანი
უჩუმრად კენკავს მომცრო ღუკუმებს
ძერა დამფრთხალი
ჭადარა მნათე ფრთხილად რეკავს
ზარებს ტადარში.

აწვიმს უჩუმრად სასომიხდილ
ქარვისფერ ფოთლებს,
იქნება სულაც ცრემლებია
თვალთვან ვერხვების,
მზე ღელეიანში ჩამალულა
დაფიქრებული,
რბიან დღეები ქარებისგან
დანაფეთებნი.

* * *

ცისფერ ოთახში როიალის
ნაზი ჰანგები,
სიმშვიდე ღამის და ვარსკვლავთა
მირიადები.
სულში იღვრება მეოცნებე
მთვარის ნათელი,
დგას უსასრულო მონატრების
ჩუმი წამები.

გოგი დგებუაძე

თუ კაცი ზმნია

როცა არ ვიცით, როგორ გინდა შექმნა ახალი,
ძმობა-ერთობას ვით სატანამ გადუსვით ხაზი,
სისხლისფერ დროშას მედიდურად ვაფრიალებდით,
უარყვეთ მამა, გავიჩინეთ მამა ახალი.
ამ შეთქმულებამ ხო თვითონვე დაგვიგო მახე,
გონდაკარგულმა შურისგებამ გვადინა ცრემლი,
უნდა გვცოდნოდა ჩვენზე ადრე სხვაც მას ცდილობდა,
მაგრამ გაერკენენ ამისთვის და ინანეს ბევრი.
კუზიანს მხოლოდ გაასწორებს ცივი სამარე,

ახალს არ ვამბობ, სიტყვა იყო, სიტყვა პირველი,
იქ სადაც სიტყვას ფასი არ აქვს, საქმეც არ ფასობს,
ეს იმას ნიშნავს არ გამოვა იქ არაფერი.
რაა სიბერე, მარტობას ვერ გავექცევით,
უნდა სიმართლეს გაუუსწოროთ ჩვენ ყველამ თვალი,
აღბათ ჯობია საბოლოოდ ფერფლად გადაიქცეთ,
რომ არ დანაყრდეს ჩვენს სხეულზე ჭია და მატლი.
როდესაც მიხვალ, თუ რას ტოვებ უნდა იფიქრო,
თუ გიცხოვრია, უნდა მაინც დატოვო კვალი,
თუ კაცი გქვია, კაცური გზით უნდა იარო,
უკან რომ დაგრჩეს მადლიერი შენ მომავალი.

დელფოს ტაპარზე იყო წარწერა
"შეიცან თაზი შენი"

უნდა გაიგო რომ შენი თავის
შენ თვითონახარ მტერი
რა მარტივია იცხოვრო ისე
როგორც ცხოვრობენ ბევრნი
ღმერთის ნებაა, იტყვი და ამით
ყველაფერს ვეგუებით.
დადგება ის დრო როცა გაიგებ,
გვიან იქნება მერმის.
მიხვდები იმას, რომ გასაფრენი
შენ არ გქონია ფრთები,
ეშმაკს დაეძებ რაც რომ შენშია,
შენშია თვითონ ღმერთიც.
ეს რომ გაიგო უნდა ცდილობდე

შეიცნო თავი შენი.
თავის უფალი სიტყვა ქართული
ის ბევრი რამის მთქმელი,
თავის-უფლება პირველად ვინც თქვა
ის იყო ბრძენთა ბრძენი.
სიტყვაა მხოლოდ მარადიული
ის რჩება ჩვენ კი ვქრებით,
ამ სიტყვებს ეხლა როცა წარმოვთქვამ
წინაპრებს ვეფერები.
სამშობლო, დედა, მიწა, მამული,
მიყვარხარ, მე შენ გეტრფი,
სანამ ქართული სიტყვა იქნება
უკვდავი არის ერი.

* * *

* * *

სიცოცხლე გნებავთ უნდა იბრძოლო
სადაც ბრძოლაა იქვე მარცხია,
დრომ იცის თუ რა სენი გვაწუხებს,
დროს ყველასთვის ვერ უმკურნალია,
მაგრამ მრავალთა, მრავალთა მაინც,
დრო წამალია და მკურნალია,
ადამიანო რომ განიკურნო,
გახსოვდეს ეს ხომ შენი ვალია,
მოდრობაში, მოქმედებაში,
გზა სინათლისკენ გარდაუვალია.

გიყვარს ქვეყანა, გიყვარს ოჯახი,
ყველაფერს უნდა მზრუნველი ხელი,
უსაქრმურობით შურით და ბოდმით,
ვერასდროს ფეხზე ვერ წამოვდგებით,
ყველა ასაკს აქვს თვისი ხიბლი,
თავისი გზა და თავისი პეწი.
ერთეულები, დროს ვინაც ასწრებს
მათ ხომ განსაცდელს უმზადებს ბედი.
მსოფლიო ვინაც კარგისკენ შეცვალა,
უნდა გვახსოვდეს დასაჯეს ბევრი,
ვინაც სიბრძავეს ნათელი მისცა
მათ ბოლოს მაინც დაუდგეს ძეგლი.

* * *

სიკვდილის მაცნე უნიფორმა,
ეს კაფკას ლამაზი სიტყვებია,
ასე ჩაცმული ყოველი ხალხი,
იყო მუნჯი და უთქმელია.

ვაჟა ეგრისელი
მხატვარი ნიკო ხერკელაძე

ვაჟა ეგრისელი – საქართველოს მწერალთა კავშირის, ვაჟა-ფშაველასა და გალაკტიონ ტაბიძის პრემიების ლაურეატი, ქართული პოეზიის რაინდი, ღირსების ორდენის კავალერი, „ქართული კულტურის დესპანის მედლისა“ და „დიოსკურია – 2005“-ის მშვიდობის ოქროს ვარსკვლავისა და დროშის ორდენის მფლობელი, საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა აკადემია „ქალდეას“ პრეზიდენტი, საქართველოს ეროვნული და ფაზისის საერო-სამეცნიერო აკადემიების ვიცე-პრეზიდენტი, აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის პოეტი-აკადემიკოსი, საქართველოს განათლებისა და საქართველოს სოციალურ ურთერთობათა, ვარძიის, „აიას“ აკადემიების ნამდვილი წევრი, იყალთოს, ჩარგლის, ხობის და ზუგდიდის საპატიო მოქალაქე, ათას-ათასხუთასზე მეტ გვერდიანი ტომეულების „კოლხური ფსალმუნების“ (ოცი ათასამდე ლექსი) ავტორი.

P/S ჟურნალ „ათინათის“ რედაქცია მოხარულია და მისაღებია ბატონ ვაჟა ეგრისელის, როგორც გამომჩენილი ქართველი ლირიკოსის, საქართველოს სახალხო პოეტად, რუსთაველისა და ნობელის პრემიებზე წარდგენას.

კოლხური ფსალმუნები

ცას მიკარგული ვარსკვლავები ძალაძეობა

წარსული –
ცაა
დანისლული
ბრძოლის ექოთი,
ღრუბელთა სრბოლა –
წინაპართა უხმო ხეტება,
ცას მიკარგული ვარსკვლავები –
ქალაქებია –
ქალდეს, ქართვების...
და ომებით მთვრალი
ხეთების.

კავკასიონი

ქართული მთები სწუხან სიმაღლეს
და თვალი მაინც ცისკენ უჭირავთ,
მაგრამ მიწასაც,
ვითარც მშობელს გრძნობენ ისინი,
რადგან შოლტივით
ბილიკები
გადაუჭირა...
კავკასიონი გაწოლილა ბნელში
სფინქსივით
და ყინვის დამზრალ ტორებს ილოკავს.

ამაღლება

ამაღლდი, სულო!
სხეულიდან ამოიწიე!
(გებლაუჭება მიწიერი არამიწიერს.)
და ღვთის საუფლო,
უსამანო ლაჟვარდს გახედე!
ეს სულ ერთია,
სივრცეები გერთვის
თუ ერთვი,
და ამით უფალს თუ შესცოდე,
ამ „სითავხედეს“,
მაღალია და...
შეგინდობს ღმერთი.

ვეღრება

მომეცი ნება,
შემოვადო შენი კარები
და შემოგებდო კრძალვით და რილით
არა ლოცვები, არც აღსარება,
არამედ სიტყვა
და გულისთქმა მცირე თუ დიდი.
მომეცი ნება,
დაგიდაფნო სიმღერით შუბლი
და დავდგე ტინად,
დავდგე ქარაფად.
მარადისობა ხელთ ავიდო, ვითარცა შუბი,
მომეცი ნება...
სანამ მაქცევ მტვრად
და არაფრად.

* * *

წარსულში უცებ წინაპარმა
ხმალი იშიშვლა
ასე მგონია, როცა იელვებს,
ზღვაში თვალს ახელს სასწაული
და ფანტაზია,
ქუხილი არა,
აიეტი და ფარტაზია!
ისევ ებრძვიან პონტოს პირას
ბიზანტიელებს.

* * *

დაუკითხავად, როგორც მოყვასი,
კარზე მოადგა
შემოდგომა
ტყვიავს და შინდისს
და დიონისე –
ღვინის ღმერთი ფეხდაფეხ მოჰყვა.
კასპს
სამოსს იცვლის
წაბლი და შვინდი,
გორში
ვარდისფრად შეიღებეს გაშლებმა ლოყა.

ცისარტყელას ავგაროზი

როს დაეჯახა ღრუბელს
ღრუბელი,
მესმა
ელვის მათრახით ცა
გაროზგა.
და... ღმერთს ვარდისფერი ცისარტყელა,
ყელზე კვლავ ჰკიდია
ავგაროზად.

საქართველოს ისტორია

ათასწლეულის ოკეანიდან
ამოვიყვანე და...
ისტორია
ხელში მიჭირავს კვლავ ლაყუნებით,
მოწვეთავს ცრემლი...
წინაპართა
ცრემლის აბს ვყლაპავ,
მოურჩენელი ტკივილების გასაყუნებლად.

იმედი

მე,
მიწის ძე ვარ ანტეოსივით,
და სხვები უფრო ზეცას ელტვიან...
და ჩემი სული მზით შემოსილი,
დედამიწაზე ვერ დაეტიან.
გაივლის უამი...
დიდი ხნის მერე,
ნათელი მოვა ღვთის ნაბოძები
და... საუკუნის ჩრდილში დაკარგულს –
ჩუმად მომძებნის.

ნიკო ბაღაშვილი

ავტოპორტრეტი

ქიზიყელი ვარ,
არბოშიკში ღამენატეხი,
არ მომკლესია დედას პური,
მჭადის ნატეხი,
სოფლის შარაზე
ბურთის დარტყმა,
ელვისებური,
ჩემო კახეთო, მიყვარხარ და
ფარად მეგუღვი!!!
რეუისორობა გულს
ხალისით, იმედით მივსებს,
ფილმებს მოგართმევთ
აურაცხელს
ისევ და ისევ.

ზამთარი არბოშიკში

გაძარცვულ ჭერამზე ბელურა ზის,
ბაღში ყველა ხილი მოთავდა,
ჭერამზე რომ დავედგი ბელურას სახლი,
ამ დროს ოლა ბებო შიშისგან შფოთავდა.
საკენი დაუყვარე საბრალოს ბინაში,
წყალიც შევეუტანე ბელურას,
ერთი ფრინველი რომ მაინც დავაპურე,
იმ ღამეს, კაცურ კაცის, მე ქუდი მეხურა.
სიცივე, შიმშილი ღმერთმა ნუ გარგუნოთ,
იცოცხლეთ, იხარეთ სულ ახალ ოდაში,
კაცის დახმარება, ხელის შეშველება,
ზოგ-ზოგი ხომ არ ფიქრობს, არ არის
მოღაში?!

**სიზმარი
(მანანას)**

მ – თელი ღამე დაფრინავდი ცაში,
ა – რა მქონდა დარდი და არც სევდა,
ნ - არნარებდა ატმის ჩერო ბაღში,
ა – ღბათ მასაც შენი შუქი სდევდა.
ნ – ატვრის ხიდან დამნათოდა მთვარე,
ა – ხდენილი ოცნება რომ ვთვალე,
ს – იხარული გულში სხივად მენტო,
ცხონებაა ეს ცხოვრება, ღმერთო!!

შუამთის ქუჩა

ქალი ხედავდა კაცის ფიქრებში
ღამაზ სულსა და ღამაზ ოცნებას,
ქარი ებრძოდა გათოშილ ფოთლებს
და ფრთებს აგლეჯდა ამ ნაოცნებარს.
კაცი გრძნობებში ფუთნიდა სხეულს,
ქალი უთბობდა გაყინულ თითებს,
სციოდათ ხეებს, ქუჩებს და სახლებს
და აქეთ-იქით მიმოყრილ ნივთებს.
ოთახში იდგა თუნუქის ღამპა
და ნათლებოდა კაცის გონება,

ორი საწოლი, მაგიდაც ორი,
მათ არც რა ჰქონდათ მეტი ქონება.
დაფრიალებდა ქარი გიჟივით,
კაცი დიდ სევდას გულში მალავდა,
შემოდგომა კი, უხვი ფოთლებით,
ეხეტებოდა კარიკარადა.
ქალს არ ეძინა, ხედავდა კაცში
ქალის იმედს და თავის ოცნებას,
მას გულს უკლავდა ამ კაცის დარდი,
იმედიც იყო და ფოთოლცვენაც...

ლაჰვარდოვანი სანაპირო

ქარტეხილიდან დადლილ-დაქანცულს,
მესიზმრებოდა ლაჰვარდოვანო სანაპირო,
ზღვა აქონრილიყო, ტალღებს მახლიდა,
შენ არსად ჩანდი, სად დამეკარგე,
ცრემლმორეული გაეიქეცი
ღამე სახლიდან.
დიდხანს გეძებე,
გული სულმთლად გადამეწურა,

სულ მენატრები,
სულ მახსოვხარ,
ჰოდა, მითხარი,
გადარეული სიყვარული
ვით არ მერწმუნა,
გახსოვს ბათუმი,
შავი ზღვა და
თეთრი ხიხანი?!

ანა ბეინაშვილი

ხატება ღმლის

ღვთიური სასწაული

ჩამონისლეულდა ღამე უჩვეულო,
 ღრუბლებს დაუფარავს მთვარე მოღალეული,
 მთელი საქართველო გლოვა-ურვეულობს,
 წარმართ არაბთაგან სისხლად მოღვარული.
 უფლის შარავანდი ნათლით მოსავს გმირებს,
 რიონს მიეკრძალავს სული ალებული...
 ორი დიდებულის: დავით – კონსტანტინეს,
 ათვლით ათღლიანი ტანჯვით წამებულის.
 რწმენა, მამულისთვის ცრემლით გაილეათ,
 ჯვართ გადიბეჭდა ქცევა ღვთისმიერი,
 აღსდგა უდრეკელად სული მოწამეთა,
 ღმერთი გაპირველდა სამშობლო და ერი.
 გამოსტაცეს სხივი გმირთა წმინდა ღანდებს,
 ვარსკვლავებმა ზეცად აამზევეს ღმერთთან,
 ახლაც სასწაულობს წმინდა ოდაბადე.
 – ჩვენი სალოცავი – სვეტი მოწამეთა.

ამ გაუსაძლის ცხოვრებას მისდევე,
 ბედმა ჩაგისწო სულში ოცნება...
 დრომ ჩამოღერდა წარსული უხმოდ
 და ვერ წაგართვა პატიოსნება.
 ჩამოგენისლა წლები წვალების,
 ხან ცრემლი გძლევა, ხან აგონია...
 და წუთისოფლის ნაღველმარ გზაზე
 ???????
 მაინც სიკეთემ გაგიყოლია.
 ღამეც ათია დარღმა ვაების,
 მწუხრიც აფხრიწე ღამეს ღანდიანს...
 კვლავ ცისკრობს სულში წმინდა სანთელი,
 კვლავ მუხლმოდრეკით ლოცულობ, დია...
 ძვირფასო ჩემო! ცხოვრებამ შენში
 ღვარძლის ნაგლეჯიც ვერ დაატია...
 ოდნავ ფერმკრთალი ხატება დედის
 შორი მზესავით რა ღიაღია!

ქეთევან წამება

ეს სიცხადეა საუკუნის ცისფერ ტაძართან,
 სივრცე უკუნებს დაბარბაცებს მკრთალი ნათება.
 ზღვისფერ წყვილიაღში გაინისლა შუქი თანდათან,
 ამოიცისკრა ქეთევანის წმინდა ხატება.
 მთა-მწვერვალებზე მიეწურვა სული განთიადს,
 ანგელოზებმა გაიტაცეს თეთრი სულარა,
 რწმენა ქრისტესი აალებულ ცეცხლად ანთია,
 ვერ მოციქულობს უნდილაძის თხოვნა-მუდარა.
 გაიისფერდა მზე დაღლილი ტყვევნილ ქართველთა,
 ჯვარცმად ეკიდა ზეციონში წმინდა სამება,
 სუნთქვა შეიკრა უღმობელად გული დათენთა;
 უებრო ლოცვამ, დაღადისმა, ფიქრმა, წამებამ.
 ჯალათის მზერამ, უბადრუკმა, დახანჯლა დეღვა,
 მიწა დაირწა, ქაოსურად გაუამდა სივრცე,
 დედოფლის თავზე აგარვარდა სიკვდილის ეღვა,
 ამაოება, ამა ქვეყნის, სატანჯველს მისცეს...
 არ დაელოდნენ მომხილაფნი გამოთენებას,
 ვიდრე წამებულს დაფიფქავდა შუქი დილისა,
 ქართველ დედოფლის წმინდა ძეგლები, წმინდა მამებმა,
 დაინაწილეს ვითარც განძი, ვითარც თილისმა.
 და კვლავაც ცოცხლობს დედოფალი ზეციურ ეღვად,
 სახელი ქვეყნად, სული ღმერთთან მარად მზიანობს.
 კელაპტრად გვენთოს, რომ მისაებრ ჩვენმა სახელმა
 მარადიული ტაძრისაკენ გაიგზიანოს.

საბა მოძველი

ბუნებრივი ჩუქურთმები

(პოემა)
ჭიათურაში კლდეები მგოსანთა სახეებით გვიცქერიან...
ბუნებისაგან გამოჩუქურთმებულნი...

ცხოვრება ისე გაჭირდა
ძებნიდა ხალხი ლუკმა-პურს,
ოქროს ფასს იძენს მჭადი და
აწუხებს დარდი სულს და გულს...
განა ეს მოხდა ცოტა ხნით?
ლოდინი გახდა უსაზღვრო,
და ბევრი კოხტა ოჯახიც
დაინგრა... დარჩა უსახსროდ...

უსახსროდ დარჩა სულიკოც
ცუდია გრძნობა შიმშილის,
რა ექნა, სად წასულიყო?
ლუკმა-პურს სთხოვდა წვრილშვილი...
ბევრ რამეს თუმცა ეცადა
ბოლო დროს კაცი დაჩლუნგდა...
ჩაიდო გულში ბენაგმა
აკაკის სახლის გაქურდვა...

* * *

აკაკის სახლში სულიკო
ვერცხლსა და ოქროს დაეძებს...
ფანჯრიდან გადასულიყო
იპოვნის ჰაერს მთვარეზე?
ეძება, თრთოლვით ეძება,
მერე და როგორ ცეცხლშია,
ვერ მიხვდა – მგოსნის შეძლება
ვერცხლი და ოქრო! – ლექსია.
სულიკო ხენეშის, რაღა ჰქნას?
რაღა ჰქნას მართლაც შიმშილმა?
დასტაცა ხელი აკვანსა და
ტყისაკენ წააციმციმა...

იფიქრა! – აკვანს გაეციდი
ვუყიდი შეიღებს მჭადს და პურს
ვიყიდი შაქარს და ქიშმიშს
მეც ვიგრძნობ იმედს, გაზაფხულს...
წამოწვა მოღზე გულ-მშვიდად
გაუთბა მძიმე ბუნება...
და წინა ღამის უძილარს
თვალეები მიელუღება...
სიზმარში ხედავს: - საღ კლდეებს
განგება ციდან სულს ჰფენდა,
მგოსანთა ციურ სახეებს
ღვთის ძალა აჩუქურთმებდა...

აკაკის სახე...

კარგ კაცს, სიკეთე ჯიშში აქვს,
ცუდის გამოზრდას ღამობს ის,
ცუდი კი ამის ფიქრშია,
სხვაც ჩაითრიოს ჭაობში...
კაცობის მას რა ეთქმება
ყალბია მისი ცრემლები,
თავისი საქმის კეთებას
ვინც ფიქრობს სხვისი ხელებით...
კაცი რომ კაცურ გზას ადგას
გზა და გზა სახელს იხვეჭავს,

რასაც ჰქმნის ქარს თუ გაატანს,
სამაგალითო იქნება?
ცხოვრებას ფეხი აუწყოს
ბევრმა არ იცის რას ნიშნავს,
გულმა ცეცხლს უნდა გაუძლოს
სულმა ქარსა და ქარიშხალს...
კაცმა რომ იგრძნოს წინასწარ
მამულს შეარცხვენს მისი ძე,
აკვანს დაურწევს ღვთის გლახას,
ცოლის შერთვაზე იფიქრებს?

ილიას სახე...

თუ უღალატე მოყვარეს, მოძმეს,
საფლავის მიწა თეთრიც და შავიც,
მსუბუქი აღარ იქნება მისთვის
ვინც ჩვენს ერთობას შესწირა თავი...
მისთვის ენათოს მზის და მთვარის სხივს
ის არი მართლა კაი ვაჟკაცი,
საით წავიდეს როცა არ იცის
რომ წავა ამ დროს მაინც ლამაზ გზით...
ბოროტ სულისკენ ესწრაფვი როცა
აზრები დაგაქვს გალუგებული,

გვერდს ვერ უმშვენებს შენს ხალხს და ოჯახს,
დედამიწისთვის ხარ უგემური...
სიკეთესა და სიკეთეს შუა,
როცა ადგილი თავისუფლდება,
რომ ამოვიდეს! – ეკალს კი არა,
იას მიეცით ამის უფლება...
კაი კაცს არ აქვს სიკვდილის შიში,
მამულზე ფიქრი აწუხებს მხოლოდ,
წუთისოფელი მოკლეა მისთვის
ვინც არაკაცურ ცხოვრებით ცხოვრობს...

ვაჟა-ფშაველას სახე...

გამზრდელს მიტომ სდის ცრემლები
რომ არ გიყვარს ჩაფიქრება,
შენს ნაკლს თუ ვერ იხედები
სხვაზე დიდი ნაკლი შენ გაქვს...
ელირსება ციდან სითბოს
სულს ვინც სხვისი თაფლით ჰკვებავს?
შხვის წაქცევით ვინაც ფიქრობს
თავის-თავის განდიდებას?
სხვა დრო დადგა, გიჭირს მაგრამ
კი არ უნდა იმათხოვრო...

უნდა შეძლო შიშის მართვა
შენზე რომ არ იბატონოს...
უცოდველი მიყვარს ია,
მას ვახსენებ მე მალი-მალ...
ვინც ცოდვილობს, მიწაშიაც
ცოდვებს ვერ დაემალება...
ბეჭით ელო დედამიწას –
სასაფლავს ქვას ეწერა: -
შუბლის ძარღვი თუ გაგიწვდა,
ფულს იშოვნი, სახელს ვერა...

* * *

ოცნებაც, ფიქრიც, გულიც სთხოვს,
მუხლიც არ გაუჩერებია,
ნეტავ სად მიდის სულიკო
საითკენ გაუწევია?
მიჰყვება გზას თუ გზაწვრილებს
შავ კლდეებს კაცი ეტრფოდა...
სიზმარში ნახულ ადგილებს
თვალფართოდ აკვირდებოდა...
არ იცის საით წავიდეს
მზის სხივმა ამ დროს ინათა,
აკაკის სახით სალი კლდე
მშვენებით წამოიმართა...

აკაკი... რა რიგ ტკბილია
მისი ხმა, მისი ქართული.
გაჰხედა მარჯვნივ, ილია
უმზერდა ფიქრში გართული...
ილია... წყარო რმა აზრთა
ცასავით ლამაზ თვალება,
მარცხნივ კი გამოკამკამდა
ღვთის სახით – ვაჟა-ფშაველა...
მოდრიკა მუხლი სულიკომ
მგოსანთა, ღმერთთა წინაშე,
ცა აფენს უფლის სულიდან
ჩუქურთმებს, მზეს და სინახეს...

* * *

* * *

თუმცა ბუნებამ ჩამოჰქმნა
ჩვენთვის უცნობი ფერებით,
მთელი ქვეყანა გაოცდა
სულიკოს აღმოჩენებით...
იმისი დღენი მეფობენ,
და რაღა უნდა უჭირდეს,
ისე გამდიდრდა, მეგობრებს
დახმარების ხელს უწვდის დღეს.

სულიკოს შერცხვა, ჟრუანტელს
ძილშიაც გრძნობდა საწყალი,
თვალის გახელის უმაღვე
უკან წაიღო აკვანი.
თავის ადგილზე დადგა და
„მადლობა უფალს“ - გულში თქვა
ფრთხილად დახურა ფანჯარა,
შვებითაც ამოისუნთქა.

თამარ რაზმაძე

დასაფლავება

რუს გზებზე გადაფენილა
სინათლედ რუხი, მკვდარსული
და ჩონჩხადქცეულ გრძობებზე
ხარხარებს ბედი – ავსული!...
იმედს კუბოსთან აცილებს
სიზმრების ყვაილედები,
ძაძითმოსილი სიტყვები –
წარსულის მკვდარი ელფები.
ვთხრი საფლავს, წვიმა სისინებს,
აღარც ცრემლი მყავს მოწილე
და მსხვერპლშეწირვის ბომონი
მაძღარი მართავს ქორწილებს!..

ცა გაიბზარა, გადატყდა,
უარმა მგლებიც გარინდა,
ოცნების კოშკთა შენებას
მავანნი აგურს აცლიდნენ!..
თითომ დამასვა ამ გულზე
ბრვე ლოდი მარმარილოსი,
შენსკენ არ მიხმობს ძველი გზა,
კისკასი სანაპიროსი!..
საჩემო სიო აღარ ქრის,
ოქროც არ მკოცნის ყურებზე,
„მოკეთებმა“ დამმოძღვრეს,
მიმაბეს ურვის ურემზე!..
ტრფობის სასახლე კი არა,
ქოხი ამიგე ისლისა,
მეჩვენა – ხელს შენ მიქნევი,
კრთომა ყოფილა ნისლისა!..
განა რა მოხდა ისეთი;

მიქებდი თვალ-ყელს ირმისას,
ჭორებს იყოფდნენ მაძღრისად
მოშურნეები...
ახლაც კივიან: „ვინ-ვისა!..“
წილი იყარეს სიზმრებზე,
კოცნის ნაფლეთებს მითვლიან,
ვქსოვდი ლექსებით შენ სახეს
და წარღვნამ მაინც მიწია!..
ველარ მოგიხმობ, აღარც ღირს,
კუბო შევუკარ ოცნებას,
ტაძრებს მოვილოც ნაგვემი,
გზაც, ალბათ, დამელოცება...
ვთხრი საფლავს, წვიმა სისინებს,
აღარც ცრემლი მყავს მოწილე
და მსხვერპლშეწირვის ბომონი
მაძღარი მართავს ქორწილებს!..

* * *

მე წავალ, როგორც მირაუი ნისლის,
სადაც ღვთისმშობლის ღიმილი მიცდის,
სადაც არ არის შუღლი და შური,
სად სიყვარულსაც არ იშურებენ...

**მუსულმან მებოზარს
(როცა ჩვენი მეგობრობის შესაძლებლობაში დაეჭვდა)**

შენ როცა მიზგითს უყურებ მშვიდად
და ლოცვა ხატავს ოცნების ყვაილს,
წირვაზე ვდგავარ, კვლავ ცოტას ვნატრობ,
მეც მიჩურჩულებს უფალი ამინს.
ისევე მტკივა, სულიც, შენსავით
შხამად თუ მექცა ნაწყური წყალი,
მარტოობისას ცრემლებს მაგვგვარად
მეც ჩუმად ვფლაპავ.
თუ გპოვებ, ვხარობ...
მაშ, რამ შეგაკართო? რამ დაგანახა
თითქოს უფრსკული – ჩვენს შორის მღვარი?!
განა ჩემსავით არ მოგწონს მთვარე,
არ გიხარია რიურაუის ჩქამი?..
შენც ხომ ჩემსავით გახარებს წვიმა –
ხვატი დღის შემდეგ სარკმელთან მღვარი?..

და ხომ ისევე გართობს ბორბიკი
პაწია ბავშვის – გავლას რომ წვალობს?..
შენც გითეთრდება თმები ჩემსავით
ჩუმად და ნელა...
დრო-ჟამი ანცობს,
ორივეს ერთგვარად გვემუქრება,
ორივეს მოგვთხოვს სიკვდილი სარჩოს!..
თუმც ჯერ... ადრეა!..
ადრეა ძლიერ
კუბოზე, მიწაყრილებზე ფიქრი
არ არს უფრსკული
და ზღვარ – სამანი,
ჩამჭიდვ ხელი
ვიდრე დრო მიჰქრის!..

ბესიკ ზაალიშვილი

* * *

ნუ დამიტყეებ, გამიჭირდება
მერე ხილვა და მერე მოგნება...
სულზე ცოდვები ისე ამკვრია,
როგორც ტაძრებზე ობი ხორკლებად.
ნუ დამიტყეებ, გამიჭირდება
მერე ვიპოვო ჩემი ცა მთელი...
უკუნეთშიც კი იგულისხმები,
როგორც ღოცვა და როგორც ნათელი.
თუმცა რას ვბოდავ... მე მიგატოვებ,
პოეზიაშიც ზოგჯერ ვკალმასობ...
ახლა მრცხვენია, ეს სიმარტოვე,
მეორედ როგორ შემოგთავაზო.
ცოცხალ არსებებს ისევე გწირავენ

და სისხლის გუბე დგება გუბებშიც...
მხოლოდ შენა ხარ, მხოლოდ შენა ხარ,
დამაშვრალთა და მწირთა ნუგეში.
განა არ ვიცი,
ჩვენთან ამინად... ზოგან იანად...
ბგერებში სიტყვად როცა ხშირდები...
ღვთის ბედისწერად, ადამიანდ,
მცირე ხატივით მეც რომ გჭირდები.
ვიწრო ბილიკით ზღურბლთან მოვედი,
კარები იყო და სახლს არ ება...
აჰა ჭურჭელი, ჩემი სხეული,
მომირთმევია დასავანებლად.

14.01.2014.

მუხრან ბიწაძე

„თქვა უფალმა ღმერთმა: არ ვარგა ადამის მარტო ყოფნა. გაეუნენ შემწეს, მის შესაფერს“.
იხ. „ძველი აღთქმა“ - დაბადება, თ-2-3.

ღვთის ბოძებულო

შენი სხეული სანთელს წააგავს, მიმზიდველი და მიუწვდომელი.
შენი სიტურფე ისე მიზიდავს ვით ანგელოსი ცად მოვლენილი.
მე ამ ანგელოსს ყოველთვის ვლოცავ-ვლოცავ სიყვარულს-გულანთებულსა.
გულში შემოჭრილს, თუმც მტკივნეულსა,
ქალსა ზეციურს – ღვთის ბოძებულსა.
მე კი ხან-დახან თქმულებისა და წიგნის არ მჯერა,
არა მგონია ღმერთმა ქალი უღირსთ უბოძა.
ქვეყნად რამდენი უღირსია კაცნი გდებულნი,
და ქალი?... ნუთუ მათთვისაა ღვთის ბოძებული?!
ქალი ხომ ზეცით ღმერთამდეა ამაღლებული,
ის ხომ ზეცაა, ვარსკვლავია მნათობი ბნელის,
სილამაზეა, სიცოცხლეა, ძლევა სიკვდილის!
მრწამსია ჩვენი აღმაფრენის, იმედის ხვალის.
ხატად ქცეული სიმბოლოა – მარადისობის.

ივერი თაბაგარი

ბატონ ქიული შარტავას ხსოვნას
ჭიათურა საჩხერის მწერალთა კავშირის სახელით

მათინათოს

მზეს თვალნათელს და ბრიალას,
დღეს გული როგორ ვატოლო.
ჩვენი ქართველი კი არა,
შენ სიწმინდე ხარ ბატონო!...
როცა ჩვენთან ხარ, სიკვდილმა,
ქართველი როგორ დაგვტოროს.
ხარ უკვდავების თილისმა,
ჩვენო ქიული ბატონო.

მზის ათინათი დილას დამადვრის,
დროც გაფრინდება სიბერის კართან.
არა, ცხოვრება მართლაც არა ღირს,
სიკეთისა და ლექსების გარდა.
მზე ათინათობს, სხივებად გვათოვს,
არც დაგველიოს სითბოს მარავი.
ჩვენმა საუნჯემ იათინათოს,
ენით, ლექსებით, ჭიქა არაყით.
8.03.2014წ.

7. 03. 2014 წ.

მანანა ზაზიკაშვილი

პირველი გაზრენა

მე სტალინგრადის ზეცას შევყურებ,
მზე მეჩვენება სულ სხვანაირი,
თითქოს ჰკილია ზეცას საყურე,
ნაირ-ნაირი.
ღურჯი ნისლეები აჩნია ვოლგას
და პირამიდებს გეანან მიწები,

მინდა დაგკოცნო უსაზღვრო ზეცა,
თუკი მივწვდები.
ღღეს მე პირველად ავფრინდი ცაში,
გადმოვყურებდი მიწას მეფურად,
მთელი სამყარო სახეშეცვლილი,
თავზე მეხურა.

შატილში

შატილი შემხვდა გულგაშლით,
ციხე-კოშკებით ნაქებით,
შორს ბურსაჭირის ქელიდან
გადმომყურებდა ნამქერი.

თოვლი ბრწყინავდა არხოტში,
მზე დამნათოდა მადლიდან,
მწვადებიც იყო, ხინკალიც,
ლექსები?! მე რას დამლლიდა!!!

სულ ცაში დავხეხეხე

მიწაზე მინდა დაშვება
სულ ცაში დავხეხეხე,
ხასიათი მაქვს ბავშვური,
ძალა მთისებრი, შემტევი.

თუ სასიკეთო რამ ხდება,
მაშინ კანში ვერ ვეტევი,
ცაში, სულელებთან შეხიზნულს,
ვერას დამაკლებს მე მტერი!

ცაო ნაწვიმო

პირი სულ მოღებული მაქვს,
ვიცინი სხვასაც ვაცინებ,
ნაცნობ-უცნობებს ვამხნევებ,
ბედნიერი ვარ?! – არც ისე.
მინდა სულ ყველა ხარობდეს,
დედიან-ბუდიანადა,

აქეთ ჯოყოლა მამხნევებს,
იქით – კვირია, სანათა.
ყველას უჭირს და რაღა ვქნა,
ვის ან რა გაეუნაწილო,
ჰაერი მაინც მასუნთქე,
სულ სუფთა, ცაო, ნაწვიმო!

ჩემი სამოსახლო

ჩემს ზემოთ
ყვავიც აღარ ბუდობს,
ჩემს ზემოთ
არწივაც არ სახლობს,
მთის წვერზე
დავიდე ბინა,
აქ არის
ჩემი სამოსახლო.

არწივებს ვესალმები დილით,
მთაწმინდას კვლავ
ნისლი ბურავს,
აქედან, მართლაც
კარგად მოჩანს,
დედამიწა თუ
როგორ ბრუნავს.

ჩვენი მრავალქამიერი

ნუ დაამტვრევ ხეებს ტოტებს,
დაუდექი მამულს ფარად,
სიყვარული თუ დაკარგე,
ვერაფერი დაგიფარავს!
გამუდმებით კარგი თესე,
სულ უხმობდე გონებასა,
მცირე ლუკმა ამჯობინე,
სხვის მილიონ ქონებასა!

ააყვავე ეზო-ყურე,
მერე გარეთ, სადაც დახვალ,
სასიკეთოდ გაისარჯე
ამ ქვეყნიდან სანამ წახვალ!
მისაბაძი იყავ მუდამ
შენი ხალხის, შენი ერის,
კიდით-კიდე გაისმოდეს
შენი მრავალქამიერი!

ბულნაზ ხარაიშვილს

გული – ოქრო,
სული – წმინდა,
სულ შენს თავზე ამობრწყინდა,
“ათინათის” რედაქტორო,
ცაში ფრენა
არ მოგწყინდა?!

დედუღეთის სიყვარული

დიდი ფლევის ქოჩორა ტყე,
ნაცარგორა, ვაყა,
დედუღეთის სიყვარული
სიბერემდე გამყვა.

ბულნაზ ხარაიშვილს

ლამაზი ქალბატონი ხარ,
გულუხვი, საფერებელი,
ყველას უყვარხარ, ლექსს გიწერს
საჩხერელი თუ ღებელი...
აკროსტიხების მეფე ხარ,
ძალა გაქვს ანდამატური,

ვერ დაგეწევი მაინცა,
რომც გავიარო ცხრა ტური.
ათინათელთა მეფეც ხარ,
ვარსკვლავიც ამომავალი,
იხარე, წლები გემატოს,
ხელხვაიანო, მრავალი.

ნუ გეშინიათ ჩიტებო

ნუ გეშინიათ, ჩიტებო,
მე თქვენი მეგობარი ვარ,
როცა ქარია, შიშისგან,
ხშირად სიმწრისგან ებღვავივარ.
საკენკს მე გიყრით რაფაზე,
შორიდან გეაღერსებით,
თქვენ კი შიშისგან კანკალებთ,
თქვენთვის დაეწერე ლექსები.

მოდით, სულ ცოტა დანაყრდით,
ნუ გეშინიათ ჩემი და,
ცაში იფრინეთ, გალადლით,
მანდ შემოგხვდებით ჩემი და.
თქვენი გამჩენის ჭირიმე,
იფრინეთ, გეაღერსებით,
თუ ჩემთვის სიკეთე გინდათ,
ჩემს ხალხს, წაუღეთ ლექსები!!!

რა მაჟმს

არავითარი „კრესლო“,
არავითარი „ჰუფი“,
ერთი უბრალო სკამი,
ერთი უბრალო ტუფლი.

ქვებები ძველისძველი,
შანდალი?! კი ჰგავს ახალს,
უღარიბესი პოეტი,
სიმდიდრეს ცაში ნახავს.
11.03.2014წ.

დავით ტიგინაშვილი

* * *

ქართული ენის იარებს
მტერო, არაგვი განმიბანს.
გულიდან მაინც ვერ ამგლეჯ
გოგებაშვილის ანი-ბანს.

დამიპატიჟავ სტუმრები

დამიპატიჟავ სტუმრები:
მტკვარი, არაგვი, რიონი,
დღეს თქვენი მასპინძელია
ჩემი გამზრდელი იორი...
მადლივ დაგვეყურებს სამება,
ყვავილობს ყვავილიონი...

არაგვზე ვაჟა თამადობს,
რიონზე გალაკტიონი!
იორზე გოგლა ჩამჯდარა,
ცას სწვდება ლომთა ღრიალი...
მეც ლექსმა ამადრიალა,
ლექსმა დამათრო ტიალი!

წმინდა ნინოს თმით შეპოვებულ ჯვარო

იანვარში, როცა მთებზე ჩამოთოვს,
მცხეთის ჯვარზე გაბრწყინდება სამება,
საქართველო სანთლის შუქზე ღოცულობს
წმინდა ნინოს ქართლში შემობრძანებას.
ნონოწმინდის ღამევე ვარსკვლავიანო,
ქარიშხალში წამოყრილო ჯარო,

ქრისტიანულ სამყაროთა ტაძარო,
წმინდა ნინოს თმით შეპოვებულ ჯვარო,
ქითკირივით გაგვამაგრე, შეგვეკარი,
ავგამალდე ვარსკვლავების ხომლამდი,
სამწვიდობოს გაიყვანე, გეთაყვა,
საქართველო – როგორც ნოეს ხომალდი.

რამ დაგაღონა, ჩემო ძველანავ

რამ დაგაღონა ჩემო ქვეყანავ,
კვლავაც გამოვცლით ღვინის ფიალებს...
აქ ხომ ქრისტეს და დედადღვთისმშობლის,
ღვთიური კვართის მადლი ტრიალებს!..
მზეო, ამოდი, ამიყვავდე
მაყვლის ბუჩქი და ლურჯი იები,

ო, მირონმდინარ მცხეთას ვემთხვიოთ,
რომ აგუგუნდეს ეკლესიები!..
გაბრწყინებულა სვეტიცხოველი...
ეკლესიათა დედამშვენება,
ო, საქართველოს ღვთიურ სამოთხეს
არ უწერია გადაშენება!

რა მშვენიერი დილაა

ლექსია ჩემი სიცოცხლე,
ვით აფრენილი თოლია,
რა მშვენიერი დილაა,
თავი ზღაპარში მგონია.
თავს დამტრიალებს პეპელა,
ო, დღესაც უნდა ჩამოვთვრე,
ეხლა კი ვხედავ უფლის და
ანგელოზების სამოთხეს.
სიმფონიაა ფრინველთა,
შაშვს ეფერება ბუღბუღი,
მოდის და ნუ გაგიუდები
ამქვეყნიური სულდგმული.
ჭიკჭიკებს მთელი სამყარო,
შორით ქარს მოაქვს ბღავილი,
რა გემრიელად დაწუნა
ფუტკარმა დილის ყვავილი.
თვალი შეავლო პატარძალს,
ცრემლად იღვრება ხევანი,

მარიამობას ჩათქვლიფა
თაფლივით ტკბილი მტკვანი.
გადმოაფინა საღამომ
ღრუბელზე ვერცხლის ფარდაგი,
ავვისტოს ძუძუებიდან
სწქეფს მათრობელა ბადაგი.
ლექსო, შე გულის ჩანჩქერო,
რა ხოხობივით ირთვები,
ბუნებავ, გადმომაყარე
გულისხმადარღვებზე რითმები.
ღმერთმა გაცხონოთ, ბიჭებო,
ვინც ვეღარ უმზერო მზიანეთს,
გადახდილია ქვევრები,
შიგ რქაწითელი ღრიალებს.
ღმერთი არა გწამო, მითხარით,
ეს დღე როგორღა გავლიო,
კიდევ გავგიჟდე ლექსებში,
თუ გაგლეჯვამდე დავლიო.

სალამი ცისკრის ვარსკვლავო

სალამი, ცისკრის ვარსკვლავო,
ჰაუ, დღეს ჩემი ჯერია,
რამდენი ხანი გავიდა
ლექსი არ დამიწერია.
სადა ხარ, ჩემო სიცოცხლე,
რომელ ზღაპარში რიალებ,

მადლობა შენდა, უფალო,
რომ დღესაც ამახშიანე.
ლექსო, შე გულის ღვარცოფო,
ხან ფარშევანგის ბუმბულო,
მოდით რა, ჩემო სიცოცხლე,
აგამდერ-აგაბულებულო.

დაიდრიალეთ ლომებო

დაიდრიალეთ, ლომებო,
ხმალი ავლესოთ ცხელ გულზე,
ლამის სამშობლოს საზღვარი
გადმოვიტანონ ენგურზე.
ისედაც დაჭმუჭნული ხარ,
რად არ გფერობენ ნერგივით,

ვაი შენს მომხვედურს, სიცოცხლე,
თუ გაიშალე თერგივით.
დედას გიტირებთ, ოხრებო,
არ გახსინებთ გველივით,
ქართველ მგოსანთა ლაშქარს ვკრებ
სამასი არაგველივით.

აბა რა გითხრა სიკვდილო

აბა რა გითხრა, სიკვდილო,
ნაღვერდლის ცეცხლზედ ვიწვები,
მიგყავს და მიგყავს სოფლიდან
ლამაზი გოგო-ბიჭები.
უბედურების მომტანო,
ცრემლით ჩაგვიკალ გულიო,

ღმერთმა აცხონოს იმ ქვეყნად
ანგელოზების სულიო...
თვალი დაგიდგეს, სიკვდილო,
შენც დაგეცემა ბნედაო...
მკვდრეთით აღდგომა იწყება...
და გეტირება დედაო!

ცხოვრების პრინცი

ერთხელ მეც ვიყავ
ღვინით და ქალით მთვრალი,
ღვთიური ეშხი, ღმერთო,
სულ გვერდით მდევდა,

ახალგაზრდობა არის
ცხოვრების პრინცი...
ო, დანარჩენი –
ამქვეყნიური სევდა.

ო, მამაჩემის საფლავო

კლდიდან გადმოსჩქეფს ჩანჩქერი,
როგორც ირმის-რძის ნაღები,
ნეტა რას მენურხულება
ღმერთო, არაგვის ტალღები.
განწირულია ხარ-ჯიხვი,
ვედარ გადიფრენს ქარაფზე,

ამალამ მთვარე ჩამოვა
საპურმარილოდ არაგვზე...
ამახშიანე, ბუნებაე,
ბანი მითხარი, ფხოველო,
ო, მამაჩემის საფლავო,
შენ ჩემო სვეტიცხოველო.

თვალები

შემომაფეთე თვალები
და ცეცხლად ამბრიალე,
თუ არა შენი ღიმილი –
რა მომიშუშებს იარებს?
სისხლო, რას ჩამატრიანდი,
გულო, რას ჩათაფლიანდი,

მარადისობის ტოლია
შეხვედრის წუთი ღიადი.
ან გულის როგორღა ვუწამლო,
ან თავს როგორღა ვუშველო
სად დაფრინავდი, სად იყავ
ან რა ვიყავი უშენოდ.

* * *

გულო, გულო!
შე ვუღკანის ნაგლეჯო,
სიყვარულში
ჩამოშლილო ფიქალო...
ქალიშვილებს
ნუ დაადგი თვალები,
შე ოხერო,
არაფერი მიჰქარო!...

ლეილა შუბითიძე

მინი ნაფეხურები

ორნი მიღვევენ ზემოთ
კიბის საფეხურებზე გაჩნდა
ნაფეხურები...
ნაფეხურებზე – მინი ნაფეხურები,
ეს ხომ ცხოვრებაა, –
მე სულაც არ გეხუმრებით...

* * *

უკვე სუფთა, თავაწეული
დააშავა,
ცოდვებით დამძიმებული,
თავდახრილი შევიდა ეკლესიაში,
სანთელი დაანთო,
მერე საეკლესიო „ყულბამბაში“
ჩაახსარუნა ფული...
უკან გამოვიდა, უკვე სუფთა,
განწმენდილი, თავაწეული.

ალიკვალი კერკეტი კაკალი
ტკბილი, როგორც ჩიტისგან ნაჭამი ბალი,
ხან მწუთხე, როგორც ცრემლის კურცხალი,
ნუ გამაბრაზებთ, თორემ გავხდები
მწარე ბალი,
მე არ ვარ სუსტი, საწყალი ქალი,
ვარ ალიკვალი კერკეტი კაკალი...

არც ისე იოლი არის

ჩამოაგდო ყვაემა კერკეტი კაკალი,
ნახევრად მწვანე, ნაჭიანი და მაინც ჭიანი...
ქვაზე დაახეთქა, – გატყდებო,
მაგრამ კაკალი აღმოჩნდა სქელკანიანი...

ეწვალა, როგორც იქნა გატეხა,
მაგრამ ვერ მიხვდა ყვაევი საწყალი,
რომ კერკეტი კაკლის გამორჩევა,
არც ისე იოლი არის.

არასდროს, არავის, არაფრის ბულისთვის

ერთხელ, შემთხვევით შევესწარი
კნუტებს როგორ ბადებდა კატა...
გააჩინა და მერე ენით
გაასუფთავა, გასლაქა...
ასე იქცევიან ცხოველები;
შინაური, გარეულიც...
მე კი არასოდეს, არავის,
არაფრის გულისათვის
არ დაეუწეებ სლაქვას...

კაკტუსიც აყვავდება ხანდახან
თუ სითბო, ტენი და სინათლე
სულამდე დაატანს, –
კაკტუსიც აყვავდება ხანდახან...
არ მჭირდება...
თავს გავიტან გაჭირვებით,
ფონსაც გავალ გაჭირვებით.
სიკვდილის წინ, მაშინაც კი,
– მაინც ვიტყვი არ მჭირდება...

უფლიანი ძათაში

მინახავს უღელში შებმული ხარი, ღორი,
ასე გასინჯეთ ცხვარივით ქალი,
ღიმილს ვერ ვიკავებ, როცა მახსენდება...
ეზოს კუთხეში დასჯილი ბავშვივით
უღელში შებმული ძათაში...

და გაბრაზებული სიტყვები,
ქალის ნათქვამი:
„სულ გადამიჭამა, სულ გადაუკეპია
პრასის და ჭლაკვის კვალი“.

შპარბალკა ჭორიკნებისთვის

სხვისი საიდუმლო
შემიძლია გადავმალო,
ჩემს თვალებზე მაწერიან,
როგორც შპარბალკა ჭორიკნებისთვის,
– მოდით და გადაგაწერინებთ...

ყველამ ვიცით

კუდი იქით, კუდი აქეთ,
ზემთო, ქვემთო...
ხან მიწაზე, ხან ცის იქით,
ხან რაღაცის მოლოდინში,
ხან კოლოს და ბუხის შიშით,
ხანაც ისე უნებლიეთ,
არავისთვის, ხშირად სხვისთვის,
ხან არც კი გვაქვს, მაგრამ ხშირად
საქიცინოდ კუდსაც ვიზრდით,
ან საკუდე ადგილს ვიქნევთ.
თუ მშობლები ვაქიცინებთ,

ჩვენ გვარზე ხომ დახტის კვიციც.
ასე იყო, ასე არის
ღამ-ღამობით, დღისით, მზისით,
მე კი ამის შემხედვარეს,
სული მეწვია, იწყებს შიშხინს.
თუმცა ყველამ კარგად ვიცით,
როდის ვიწყებთ კუდის ქიციხს,
და თუ ვინმეს კუდი გეწვით,
გინდათ მითხრათ საკადრისი,
იცოდეთ, რომ მე ქიციც და
ქიცმაცურიც კარგად ვიცო.

ვუძღვნი ბეჟანი ხარაიშვილის ხსოვნას

მითხრა: – გამაცანით შენი დაქალი,
თუმცა კი იყო ცოლიანი,
მუზა ჭირდებო პოეზიას,
უმუზოდ ლექსი ხომ ნული არის...
გავაცანი, მაგრამ დაქალი ჩუმად გავაფრთხილე,
სულს მიმდვრევეს ის, რაც დამაღული არის,
ბეჟანიმ, რა თქმა უნდა მოატყუა ჩემი დაქალი,
უთხრა, რომ უცოლოა და მარტოსული არის.
შეხვედრა მაინც შედგა, დაქალს კიდევ მოეწონა,
არც აგრძობინა, რომ სიცრუე ცუდი არის,
შედეგსებად გადაიქცა, იმას ხომ კაფიაობაში
ნაღდად ეკუთვნოდა ხუთიანი...
და როცა დაშორდნენ, დაქალმა წაკბინა:

სულ არ გემჩნევა, რომ ხარ ცოლიანი,
მე კი დავუმატე, ახლაც ასე ვფიქრობ,
არ არის საჭირო, სხვაგან ძროშიაღი,
როცა მუზა სახლში გიზის,
მუზა კი შენი მეუღლე, ცოლი არის...
და, მაინც მაპატიე, თუმცა ორი ცეცხლიდან
გამოძრომა არც ისე იოლია, რთული არის...
რომ არ მოგეხმარე მეუღლის მოტყუებაში,
მე ხომ ქალი ვარ და
მეც ვინმე მომატყუებს,
მამაკაცი ხომ სანადიროდ
ყოველთვის გამოსული არის...

ზ. ნოზაძეს

ხან უცნაური ხარ,
პირდაპირ „чуждаперьях“
ქცევებით თავადური,
სულ მცირე-აზნაურის,
ხან ხალისიანი,
ხან მოწყენილი
და არასოდეს, – დიმილით
დამუავებულ-დამძარებული.
ხან იუმორით, კბენია სატირით,
ხან სარკაზმით,
უფრო მეტად სიკეთით,
სყვარულით დაზვარულით,
თვალეებში ეშმაკუნებით –
ახალგაზრდულით,

ვინ იცის რამდენი გული დატოვეთ
გაბზარული
მეგონა შენი იუბილე
არ გამომრჩება,
წელს მაინც არას გზით –
გვერდს არ აგუვლი...
თუ გინდა იუბილე
პოეტთა საგიჟეთს დაემგვანოს,
ლექსებმა ატეხონ აურზაური...
სხვა გზა აღარ დამრჩა,
შორიდან გილოცავთ
მინდა, რომ დიდხანს
იგაზაფხულოთ, იხმაუროთ,
მეახლობლები, მენათესავეები
თბილი ადამიანი ხართ
ბატონო ზაური!

შალვა ილურიძე

შალვა ვახტანგის ძე ილურიძე დაიბადა 1959 წლის 20 აგვისტოს, დაბა ახალგორის რაიონი, სოფ. ზემო ბოლში.

სკოლის დამთავრების შემდეგ სწავლას აგრძელებს ქ. თბილისის საესტრადო ხელოვნების სასწავლებელში: 1977-1982წ.

1982 წელს შევიდა სამხრეთ ოსეთის სახელმწიფო პედაგოგიურ ინსტიტუტში ისტორიის ფაკულტეტზე, ამთავრებს 1987 წელს.

1987 წლიდან მუშაობას იწყებს ახალგორის კულტურის განყოფილებაში ანსამბლ ახალგორის ხელმძღვანელად.

1989 წლიდან აყალიბებს ფოლკლორულ ანსამბლს, „ლომის“ და აგრძელებს დღემდე.

აქვს სალოტბარო 1 წლიანი კურსები გავლილი.

აქვს საავტორო უფლებები დაცული ლექსისაც და სიმღერები-

საც, 2008-08-05 ში.

არის 70-მდე მუსიკალური სიმღერის ავტორი.

არის საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა აკადემია „ქალღმისა“ წევრი 2013-05-06.

2013 წლის 27 ნოემბრიდან აკადემია „ფაზისის“, წევრი.

2014 წლიდან ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მრავალპროფილიანი საერთაშორისი აკადემიის წევრი.

ჩემს მებობარს - ვაჟა ებრისელს -

ეგრისელი ხარ ჯილაგით,
ფაზისში გაჩნდი შობითა,
კოლხეთმა ძუძუ გაწოვა,
დიდოვ ნანა გალობითა,
უფალმა ნიჭი გარგუნა,
მგოსანთა ღვთის წყალობითა.
შაველეგოს ლექსის მთხრობელი,
ძირს როგორ დახრი თავსაო,
შენს წინაპრების საუნჯეს,
არც სთმობ, არც მისცემ სხვასაო.
კოლხი კაცი ხარ ვაჟაო,
კალამი გიჯობს ხმაღსაო.

ეგრისში გაჩნდი გვართაც,
ეგრისელი ხარ ვაჟაო,
ხმაღს არ ჩააგებ ქარქაშში,
სანამ გამხნევეს მაჯაო,
სამშობლოს ორგული, ფლიდების,
კალმით რომ გიჯობს დასჯაო.
უფალმა გამოგაგზავნა,
შოთას და ვაჟას ფერაო,
შენს ხუთ-ტომეულს ჩუქურთმას,
უცხოც კი მოეფერაო,
ყველა მგოსანი რომ გიყვარს,
შენც გენაცვალოს ყველაო.

ბიორბი სააკაძეს

ქსნის თავზე ციხეს ნაგებსა,
ლომისა უდგას ზურგითა,
ნოსტედან კაცი მოვიდა
თავის აბჯრით დაშუბითა.
ლაშქარიც მოჰყვა რჩეული,
ცამ გადიდარა შუქითა.
ეს გიორგია ნოსტელი,
ოხირის ციხის დამცველი,
გვერდით ლომა ჰყავს ზარიძე,
მტრის გულში ხანჯრის ჩამცემი.
ქსნელი ვოჟებიც გვერდში ჰყავს,
რისხვის და მეხის დამცემი.
ყაენის ლაშქარს ელიან,
ლომისის მთიდან მავალსა,
ირანელ მტერს და მტარვალსა
აქ დაუგებენ ხაფანგსა,
გზას უღობავენ ქსნელები
ოხირისაკენ სავალსა.
თორმეტ ათასსა ურჯულოს,

დღეც გაუთენდათ მწარეო,
მძორით აივსო ოხირი,
სუნიც გამოდის მწარეო,
ქსანი რეცხავდა მათ სისხლსა
ორ კვირას გლოვდა მთვარეო.
დიდება შენსა მარჯვენას,
შენ გმირო სააკაძეო,
ქარჩოხის ბრძოლა დარჩება,
უკვდავ საყოფად ქსანზეო,
ოხირის კოშკი ისევ სდგას,
მხრებ გამართული მთაზეო.
შენს საგმიროსას ვიმღერებთ
განა ნაკლებად სხვაზეო.
ქსნის ბრძოლა, ოხირის ხევში,
გვიწერის გულის ფარზეო,
ვარდნიც, ყოილნიც, აჰყვავდეს,
სააკაძიანთ კარზეო!..
ქსნის ხეობაში 1 ოქტომბრის 1 შაბათს,
ტარდება დიდი დღესასწაული „სააკაძეობა“

ძნის ხეობის სიამაყეს დიდ ქართველს
-ნიკო ხერკელაძეს-

ვამაყობ რომ ქსნის ხეობას,
ჰყავს ასეთი შვილი,
ზემო ალევს მოველინა,
სულ პატარა ჩვილი.
სამებას ყმა დაიბადა,
გზაც უკურთხა ღმერთმა,
შარაც წმიდად გაიარა
კაცმა ერთად-ერთმა.
ხელოვნების დიდი ნიჭი,
უფლისაგან დაჰყვა,
ამ მძიმე გზას ალვეიდან,
ტაძრისაკენ გაჰყვა.
ლომისის და სამებისა,
მადლი ქალაქს წაჰყვა,
და დიდ მწვერვალს ხელოვნების,
ბილიკ-ბილიკ, აჰყვა.
დღეს მწვერვალზე ასულია,
ხერკელაძე ნიკო,
ის სამყარო დაგვანახა,
მის მკერდში რაც იყო.
მარტყოფის და ბახტრიონის,

გმირიც თვითონ გახდა,
გლეხი კაცის ნაფიქრალი,
უფლის მადლით ახდა.
მებრძოლი ხარ ქსნელო ნიკო,
გმირი მარაბდისა,
არ ჩააგო შენი ხმალი
სანამ კვესს და სჭრისა.
სანამ მტრების ალყაში გვაქვს
ციხე ოხრისა
მხატვარი და პუბლიცისტი
შეიყვარე ერთად,
მწერლობა და ხელოვნება
ალიარე ღმერთად.
კალმით, ფუნჯით, მოგვიხატე
ანგელოზი შვიდი,
შენი სულის ცხოვრებით ხარ,
ნიკო ასე მშვიდი.
უკვდავი ხარ შენი ფუნჯით,
ქსანზე ერთად ერთი,
ხატე, წერე, ასი წელი,
შეგეწიოს ღმერთი!..

**ჩემ უძვირფასეს მეგობარს, შეყვარებულ კაცს, თავის სამშობლოზე,
ქართველობაზე, სარწმუნოებაზე და დედა ენაზე!
კასპელ დიდ მართლმადიდებელს (უშანგი მოსიაშვილს),
70 წლის იუბილისადმი...**

დღეს შენი დედა დაგლოცავს,
შემივსე ღვინის ქვევრი.
ასი ძმაკაცი ცოტაა,
ერთი მტერია ბევრი.
ამდენი წლები გაღეწე,
ხელში შეგაცვდა კვერი.
სიცოცხლეს კეცავ კაცურად,
მიჰყვები როგორც მდევარი.
სიკეთის ხელეუბრებს სწნავ,
როგორც გვირგვინებს მრევლი.
მინდა გისურვო ამ დღიდან,
ლამაზი წლები ბევრი.

ვისაც უყვარხარ, ვინც გიყვარს,
ვინაც გყავს ენა მჭევრი.
ყველა გიცოცხლოს ჯილაგში,
ვისაც რომ თავზე ევლი.
დაბადების დღეს გილოცავს,
დავცალე ღვინის ქვევრი,
წარსული წლები ცოტაა,
ახალი მოგცას ბევრი.
ასი წელ ტკბილად იცოცხლე,
ჯანმრთელად სწიე კვერი.
ასი ძმაკაცი ცოტაა,
ერთი მტერია ბევრი!..

*შენი დევნილი მეგობარი,
შალვა ილურიძე „ბოლელი“
2013 წლის 22 დეკემბერი.*

დარდის ხე

დარდის ხეს კორტნის ნაჯახი
ჩარხზე ალესილ პირითა,
ფოლადი იწვევს გულისკე
ვერ ძღება ხისა ჭირითა.
მაგრამ ცუღს ტარად უყრია
დარდის ხის, მოდგმის ჯიშისა,
უყურებს თვალზე ცრემლი სდის
ფიქრიც არა აქვს შიშისა.
ტარი ცრემლსა ღვრის, მის გამზრდელს
სიცოცხლეს უსპობს ავითა,
შენი ჯიშისა აგჩხავს
სხვა ვერ მოგწვდება კავითა.
დარდის ხეს ვგავარ, აქ ვდგავარ,

გული სავსე მაქვს ნიხითა.
დარდის დოქებსაც აქ ვძერწავ,
ჩემის ცხავატის თიხითა.
სასმურებს, ყანწებს, ფიალებს,
ცეცხლში ვწვავ, ალის ფერთა,
ალადანტურსაც აქ ვწურავ,
ჩემის დაკოჟრილ ხელითა.
დარდის წყლად მოვედინები,
ყელის ტბითა და ქსანითა,
წეროვანს ჩავრგე დარდის ხე
არა ვამაყობ ამითა.
შვილებიც აქვე დავზარდე
ჩემის ობოლის თავითა,

ვაი! – თუ ქსნელებად ვერ ვნახო,
ვერ გავიხარო ხვალთა.
მინდა რომ ჩემს ბანს შავხედო,
დაბურულს ჭინჭარ მხალთა.
დედაბოძს გადავეხვიო,

გამჭვარტლულს ბუხრის კვამლითა.
მაშინ აჰყვავდეს დარდის ხე,
თავის ფეხვით და ტანითა,
წუთით შავხედო ნაფუძარს,
ბოლელმა ნაცრემლ თოლითა!..

დევნილობაში ნალესი ლექსი.

დევნილობაში ნაჰედი ლექსი
(ბოლელი კაცი წეროვანში)

დარდით და ბოლმით გატენილო,
ბოლელო კაციო,
როგორ გინდა რომ, ქრისტესავით,
შენც ჯვარზე გაცონ,
სამების მთაზე, ზედ მუხის ჯვარზე,
გაგაკრან ლურსმნით,
ორივე ფეხი გადაგიჯვარონ,
მესამე ლურსმნით.

ბოლელო კაციო, რად გაგიჩინეს,
მწარე იარა.
შენს ნასახლარზე, მტერმა როგორ გადაიარა,
გულზე დაადგეს პაპას მუხლუხო,
ძვლები შეტოკდნენ,
ეს ტანკი თურმე მტრისა ყოფილა,
ძმისა კი არა!..

-ლომისის მადლმა-

ლომისის მადლმა შეგიშროს,
რაც რომ ცრემლები გდენია.
უწინ შენ მოგაკვლევინოს,
შენზედ მოსული მტერია.
კიდევ დადგება ქართველი,
ლომისის მადლად მთაზედა,
ხმალ სისხლიანმა გეკვივლას,

გამარჯვებულის ხმაზედა.
ქსნის ხევი ჩემი ბუდეა,
ლომისა მახის მხარზედა,
გადამთიელზე ნუ აყილით,
ნურც ოქრო ვერცხლის ქვაზედა,
ეგა მტკივა და ეგა მკლავს,
მიწერის გულის ფარზედა!..

ჩემი ზმინდა სამება

მამის დანარტყამ ადგილას,
ყოველ დღე ვარდი ამამდის,
დედა რომ მწყევლის ზეციდან
ღვთიური მადლი ჩამამდის.

ბაბო ხომ მე არ დამწყევლის,
გულს მისი ლოცვა შამამდის,
ღმერთო აცხოვნე სამივე,
ხომ – არ დაგებრდი, რა მამდის...

-რეზოს ბათილილო ზანღურო-

ფანდური მიყვარს რეზოსი,
ზედ წამღერება ლარაო.
ხალისი აღარ მიზიდავს,
არც გულ მაძეგება თანაო.
ჩემს სამშობლოს მაცქერალსა,
სახეც კი დამედარაო,
რისთვის იბრძოლეს ოხირზე,

სისხლი რად დაიღვარაო.
თუ კი შენც გამიწერებოდი
რეზოს გაბმულ ლარაო,
რა ვქნა ვერ მღერის გუნება,
თვალმაც ცრემლები ღვარაო,
უნდა შავრიგდეთ რეზოს ძვე,
იქნებ ავმღერდე ხვალაო.

ჩემს პატარა ძეთას

შენ ხარ ჩვილი,
ჩემი შვილი.
თვალთ წვრილი
ხელთ ჭრილი.
ყვავილს გავხარ
ატმის ხეთა.
სულ პატარა
მამას ქეთა.
სად გიპოვე?!..
ვარდის გულში,
ჩამიძვერი მამას სულში.
გეფერები, ჩუმად გეკოცნი,

წარბ-წამწამში,
გაშლილ შუბლში.
შემოდგომის ყვავილივით,
სექტემბერში დაიბადე,
ვით მეთევზემ სისხამ დილით,
გამეშალა წყალში ბადე,
ამ დილას ხომ მამის გულთ,
შენთან ერთად დავიბადე.
უშენოდ ქსანს ეღიმება,
უხარიათ, ქვათა-ხეთა,
მერცხლებს ენა ამოუდგავთ,
ჭიკჭიკებენ ქეთა-ქეთა,

ყველამ თავი დამავიწყა,
დღეს შენ მყავხარ, მამას-ერთა.
წმინდა მიწას ვეფერები,
ისრაელში, ქრისტეს ჯვარსა,
ღვთისმშობლო გამიზარდე,
გავედრები ღმერთის მადლსა.
სულ პატარა ქალბატონი,
სულ პატარა მამას-ერთა,

შემოდგომის ყვავილია.
სექტემბრისა ჩემი ქეთა.
გაიზრდები დაქალები,
გაყვავდები ვარდის ხეთა,
მამას გულში ეყოლები,
ყოველ წელს და ყოველ დღეთა,
მინდა კარგი შვილი მყავდეს,
მოჭიკჭიკე მამას ქეთა!..

2003 წლის 14 სექტემბერი
ისრაელში ყოფნისას.

სანამ ცოცხალ ვარ!..

- სანამ ცოცხალ ვარ!..
მინდა წამლად დაგეფინო, ჩემო სამშობლო.
- სანამ ცოცხალ ვარ!..
ეგ ნაღველი და ტკივილი, მეც მაზიარო,
- სანამ ცოცხალ ვარ!..
შენს ძველ საზღვრებში, შიგნით მიწაზე,
- სანამ ცოცხალ ვარ!..
ფეხ შიშველმა ხმლით ხელში, შემოვიარო,
- სანამ ცოცხალ ვარ!..
შენს ჭრილობებს, ნაიარევს ჩემო ქვეყანავ,
- სანამ ცოცხალ ვარ!..
მკურნალ მალამოდ, უნდა წაგესო,
- სანამ ცოცხალ ვარ!..
მტრისაგან დანგრეულ, კედლის კუთხეში,
- სანამ ცოცხალ ვარ!..
ერთ ღოდად, ფილად, უნდა დაგესო!..
- სანამ ცოცხალ ვარ!..
უნდა დავტოვო, სიკეთე ბევრი,
- სანამ ცოცხალ ვარ!..
მინდა ვატარო, კალოზე კევრი,
- სანამ ცოცხალ ვარ!..
მინდა რომ ვლეწო, ხორბალი მზისა,
- სანამ ცოცხალ ვარ!..
უნდა მტკიოდეს, ტკივილი ძმისა
- სანამ ცოცხალ ვარ!..
უნდა ვილოცო, სამშობლოვ შენთვის,
მტკვარიც არაგვიც და ჩემი ქსანიც,
მცხეთასთან ერთვის.
სვეტი ცხოველის კედელში მოხანს,
მარჯვენა ერთი!..
- სანამ ცოცხალ ვარ!..
შენთვის ვილოცო უფალი ღმერთი!

* * *

ჩვენი ცხოვრების ბილიკზე,
ცხოვრება ყოვლის მქმნელია,
დიდი სიმწრისა ხსენება,
დავიწყებაზე ძნელია...
მე მშია – დევნილს,
ჩემი ქვეყნის, სიმართლე და პატიოსნება!..
მე მშია – დევნილს,
სიწმინდე და ქართული სულის გასხივოსნება!..

უმანგი მოსიაშვილი

მამულს

ჰე მამულო, მისთვის გავჩნდი
ვიყვე შენი ღებური,
შენს მიწაზე მოვიყვანო
მე ღვინო და პური.
მშიერისთვის მუდამ მქონდეს
მისაწვდელი პური,

უქონელს არ დავამადლო
მიცემული ფული.
მამულისთვის მუდამ ძვერდეს
ამ ჩემ მკერდში გული,
წმინდა ლოცვით ჩავაბარო
მე ზეციერს სული.

9 აპრილი

ნეტა რა მოხდა 9 აპრილს ღამით,
რატომ დაკარგა თბილისმა ძალა?
რომ მის ქუჩებში უმანკო სულებს
ძვირად დაუჯდათ უცხოთა გავლა.
რა ქარიშხალმა გადაიარა,
რომელ ურჩხულმა შეისხა ფრთები?
რომ აღელვებდათ გოდება სულის,
სისხლში ჩაახშვეს უმანკო ხმები.

არ ვიცი ასე რამ გაახელათ,
რომ კაცის მოღვმის არ ჰქონდათ გული?
სისხლი დაღვარეს თავის მოძმისა
და დაიმშვიდეს მტარვალი სული.
გლოვით შეძრწუნდა კავკასიონი,
წამოიმართნენ ზვიადი მთები.
მუშტად შეიკრა მთლად საქართველო,
აღსდგა, აზვირთდა, გაშალა ფრთები.

რწმენა

ჩვენ უფალმა დაგვანათლა
სიყვარული, ... რწმენა
და დღემდე შევინარჩუნეთ
მამული და ენა.
ბევრი უკვე გადაშენდა,
არაფერი დარჩათ!
სად წავიდნენ, რომელ მხარეს,
ნაკვალეები არ ჩანს.
სულ სხვა იყო საქართველოს
მინდორ-ველი, ცა და მიწა,

მიტომ მისი სიცოცხლისთვის,
მის მიწაში ბევრი მიწვა.
ურწმუნო ხალხს არასოდეს
არ ჰქონიათ მამული,
მიტომაა მათი ყოფნა -
ცრემლით გადანამული.
ჩვენ კი ისევ გვიპატრონებს,
ვითარც ადრე მამა ღმერთი,
რადგან, როგორც მტკვარს-არაგვი,
სამყაროს დიდ ღელვას ვერთვით.

პერი თევდორე
(ხალხურ კილოზე)

თევდორე შენ სულნათელო
ჩვენთვის აიდგი ფეხიო,
შენ რომ არ გამოგჩენოდი
დაგვეცემოდა მეხიო.
მტერს, რომ ეგონა ქართველი
მაღე დალატობს კერასო!!!
შენთან შეხვედრით დარწმუნდა,
რომ ვერ დაგვაკლებს ვერასო.
ერსაც უშველეთ მეფესაც
შენ კი დაგიჯდა ძვირადო,
მტერი დაჯაბნე, დათრგუნე
დარჩი მათ გასაკვირადო.
შენს ნაკვალევზე, თევდორე,
ბევრი გაზრდილა შვილიო,

ბევრი შებმია მტრის ლაშქარს
სისხლი უღვრია თბილიო.
შენი სახელი თევდორე
დარჩება ქართველთ გულებში
შთამომავლობას გადავცემთ,
გვეყოფა გამოსარჩლებლად.
დღესაც კი ათბობს მთა და ველს
შენი გმირული სახელი,
საუკუნეებს ეყოფა
დიდების გამომსახველი.
თევდორე არ დაკარგულხარ,
არა ხარ ჩვენთვის მკედარიო!
ჩვენი ხალხისთვის მრავალჯამს
იქნები ღმერთის დარიო.

სტალინს

სიყვარულში აგვამაღლა
მივდევთ ჟამთა დინებას
ვინ გვაღირსებს ნეტავ სოსო
შენებრ გამობრწყინებას.
ოდითგანვე უძველესი გული
ქართველთ ვაჟკაცობისთვის
არ გვინახავს შეწირული
არვინ თავკაცობისთვის.

თუ ვინმეს სურს შეგვიღიასოს
დიდება და ღირსება
იგი სამშობლოს სიყვარულს
არასდროს ეღირსება.
შენ ეპოქის ნაშობი ხარ
ქარიშხლებში ნავალი
რაც უნდ ბევრი შეეცადოს
ვერას გიზავს მავანი.

არაბზელებს

ბიჭებო არაგველებო,
მთიდან მოხვედით ბარადა
მტერს დაუღეწეთ ფარ-ხმალი
დიდგორს, შამქორს და მარაბდას.
ასმა ათასი გაწვევიტეთ
მინდა თქვენზე ვთქვა ბაღადა,
თქვენც შეაკალით მტერს თავი
მტერი დაიბნა თავადა.
მხოლოდ სიმრავლით გაჯობათ,
მომხდურმა ქართულ რაინდებს,
თორემ ვერ დაიკვეხნიდნენ,
რადგანაც აღარ დაინდეთ.
თქვენ ვაჟკაცობამ კრწანისში
ქართველთ გაუთქვა სახელი,

მაგრამ მშობლიურ არაგვში
ვერც ერთი ვეღარ ახვედით.
თქვენმა სულებმა სამშობლოს
მთლად მოაფინა ნათელი,
თქვენ სადიდებელს მარადუამს
ყოველთვის შესვამს ქართველი.
ბიჭებო არაგველებო,
დღესაც გვიხარებთ გულსაო
უფლის ნაკურთხი სანთელით
თქვენ გაგინათებთ სულსაო.
ბევრ ცოცხალს დიდად სჯობიხართ
ბევრი გვაქვს თქვენზე სათქმელი,
არ დაგივიწყებთ სამშობლო
სანამ იქნება ქართველი.

**მშობელ მიწას დავლოცავ
(ხალხურ მოტივებზე)**

მშობელ მიწას დავლოცავ
სადაც ფეხი ავიდგი,
სადაც ფუძე ჩავყარე,
სადაც ფეხსვი გავიდგი.
ეს ხომ ნაფუძვარია
ჩემი მამა-პაპისა
ბევრი ცუდის მნახველის
მომსწრე მრავალ კარგისა.
ია გუნდის სავანე
დათაკრული ველებით,
აკორძილი მთებით და
დაკლაკლინი სერებით.
ჩვენს მომავალს შევცქერით,
ბრწყინავს როგორც აღმასი.
მათ დღესაც გაგვახსენეს
არაგველი სამასი.

ასე იყო ძველად,
დღესაც დაგვრჩა ჩვევად.
ქართველს მუდამ თან ჰქონდა
ღვინით სავსე ხელად.
სალოცავად ქვეყნისა,
სადიდებლად ღმერთისა,
სადღეგრძელოს ამბობდა
თავის გუთნის დედისა.
დალოცავდა მომავალს
ის მგრძნობარე სულითა,
თავის მამულს იცავდა
თავის მკერდით, გულითა.
მიტომა აქვს ჩვენს მიწას,
ასე დიდი სურნელი
დღესაც ბევრი შვილი გყავს
თავგანწირვის მსურველი.

არას ბვიშველის მარტო ჩივილი

მინდა ციდან ჩამოვიყვანო
მე ვარსკვლავების მთელი ამაღა,
გავაცისკროვნო მთლად საქართველო
აღარ გმინავდეს იგი აღარა.
მინდა ათბობდეს ჩვენ წმინდა მამულს
ხალხის გულები და მზე თაკარა,

აღარ ისმოდეს ხალხის ჩივილი
და არ გვტანჯავდეს მტერი აღარა.
აღბათ ეს არის ჩვენი საშველი
ჩვენში ვეძებოთ ხალხი მაშველი.
და დავიჯეროთ მარტო წუწუნით
რომ არ იქნება ჩვენი საშველი.

ღამზირა შეყილაძე

იწვის აბონია

ახლა, შუაღამის მკენწლავს ჩუმი დარდი,
მთვარემ გადმომხედა რაღაც გაფითრებით.
ასე უსაშველოდ რატომ შემეიყვარდი,
რატომ მენატრები ასე გაგიჟებით.
შენი სიყვარულით ღამე გადავღალე,
ცხადი თუ სიზმარი მგონი ამერია,
ცათა ბილიკები ფიქრით მოვიარე,
შენი მონატრების ჟინმა გადამრია.

გულში შენანთები ცეცხლით ვიფერფლები,
მაკრობს შემოდგომის ჩუმი ფოთოლცვენა.
ზღვის შმაგ ტალღებით ფიქრებს ვეხეთქები,
შენ ერთს შეგიძლია ჩემი გადარჩენა.
ახლა შუაღამის იწვის აბონია,
გული იფერფლება გრძნობაშენანთები.
შენაოცნებები სიზმრებს გაჰყოლია,
ურჩი სიყვარულის ცეცხლში ვიფერფლები.

შენი სახელი დაუვიწყარი
ერის უერთგულეს გმირს, სულმნათ ჟიული შარტაგას ხსოვნას

იყავ სამშობლოს გულსავე შეილი,
მამულისათვის უერთგულესი.
ჩაგსაფრებია მტერი შეშლილი,
შურით და ღვარძლით უბადრუკესი.
შენი დაძლევა მოსწყურდა ავ თვალს,
მიგითავკერძა ცრუთა ფაცერში...
ისეთ სიშმაგით დაგაცხრნენ ნადავლს,
როგორც ძაღლები ხორცზე დაგეშილს.
შენს გულს დაგავდა ომის ხანძარი,
მკერდით სამშობლოს გადაეფარე.

გულში გახალეს ტყვია საზარი,
შენ კი არ მოკვდი, გარდაიცვალე.
სამშობლო ისევ განსაცდელშია,
ვაი-ვიშობის ალტერნატივით.
გულს მოღალატის ხელი ატყვია,
შენს წმინდა სულს და სვინდისს მივსტირით.
ერს კვლავაც ახსოვს შენი მიზანი,
გმირო ჟიული! ხშირად გიგონებთ.
შენი სახელი, დაუვიწყარი,
შერჩება ჟამთა ქორონიკონებს.

7. 03. 2014წ.

ერის საამაყო შეილს, ნოდარ ყურაშვილს
სამშობლოს ერთგულებისთვის

რა რიგად გტანჯავს დარდი მამულის,
ამერ-იმერი, გორი და რიწა,
გეტკივილება ფიქრი წარსულის,
მიტაცებული სამშობლოს მიწა.
დგეხარ მამულის სადარაჯოზე,
ჭეშმარიტების, სიმართლის კვარი.
შენს მამა-პაპის ნატერფალებზე,
არვინ წაშალოს ძირძველი კვალი...

შორეულ ნაღველს შორს მიჰყავს ფიქრი,
გული გატკინა "ცრუთა სერობამ"
ძარღვებში გიდულს წინაპრის სისხლი,
მით ვერ გაგტეხა დამებნელობამ.
უსაზღვრო არის ლურჯი ზეყანა,
მარად გწყალობდეს წმინდა უფალი.
მაღე გეხილოს შენი ქვეყანა
მტრის კლანჭებიდან თავისუფალი.

ყოვნა არყოვნა

რა სასტიკია... მღვრიე ცხოვრება,
ვაი-ვიშობის დიდი ფერხული.
მორჩა ამ ქვეყნის შეუვალობა,
ყოვნა-არყოვნა ჯოჯოხეთური.
შავი აჩრდილი დგას ჩემს წინაშე,
და ჩქარობს ჩემი შენდობის შესმას.

სხეული გდია დედამიწაზე,
სული წყურვილით შეჰყურებს ზეცას.
სხეულს ათროლავს, ვით სიკვდილმისჯილს,
სულთან გაყრა და ფიქრი სამძიმო...
დადლილ ქარივით მივეყვები სიკვდილს,
სიცოცხლეს უნდა მივეუსამძიმო.

2014 წელი

ო, როგორ მინდა

ხანდახან მინდა შეშლილი ვიყო,
ისეთი, როგორც გიჟი მარტია,
ქარის სიმძიმეს უღრანში წაყვევ-
ან გაზაფხულის მეცვას მანტია.
ნეტავი ვიყო დილა მზიანი,
ჩამომჩქეფარე ლურჯი ზეციდან.
გულზე მეფინოს ფოთოლთ შრიალი,
მოგკვდე და აღვსგდე ისევ ფერფლიდან...
ხანდახან მინდა, ვიყო ზღაპარი,
ან თუნდაც ვარდზე მბრწყინავი ცვარი,

მინდა რომ ვიყო თეთრი ტაძარი,
ყველას ტკივილის თავშესაფარი.
მინდა რომ ვიყო, ხანდახან გიჟი,
გადავიფხრიწო თავზე ნისლევი,
ძარღვებში რბოდეს ცისფერი სისხლი,
სპეტაკი ვიყო, როგორც ფიფქები.
ო, როგორ მინდა, ვიყო ნათება,
სიცოცხლესავით მჩქეფარე წყარო...
მინდა რომ ვიყო ცა ლურჯთვალეობა,
რომ ჩემს სამშობლოს გულს ვუმკურნალო.

7. 01. 2014 წელი

მუზის ხმაური

მსურს შევიმეცნო სიცოცხლის ფასი,
უმწყურვალესი შევსვა სურვილი...
მუზის ნაჟურით ამივსეთ თასი,
რომ დავიოკო ლექსით წყურვილი.
სიცოცხლის გემო შევიგრძნო ლექსით,
შემიზანზაროს ლექსმა სხეული...

და გულს მდაგავდეს მარადი ცეცხლი,
მარადი ცეცხლი გადარეული.
ამივსეთ თასი ლექსის ნაჟურით,
რომ ლექსით შევსვა ზღვა საზღაური...
მინდა სიცოცხლე ვიგემო ლექსით,
ლექსში ჩავტეო გულის ხმაური.

7. 12. 2013

ჭინჭარი

ჭინჭარი იყო თვალცრემლიანი,
და მთელი ღამე ათია თეთრად,
იდგა მდუმარედ, გულსევდიანი,
რად არ მეგობრობს ვარდები ჩემთან?!
ერთხელ ვიხილე ჭინჭრების შუა,
ამოსულიყო ვარდი ისხარი...

გახარებული იდგა ამაყად,
ვარდის სურნელით მოვრალი ჭინჭარი.
ჭინჭარს დიმილი ესროლა ვარდმა,
ვართ უამსაწუთროს ყველა სტუმარი.
მე, თუ სურნელი მიბოძა დმერთმა,
შენა ხარ ჩვენი სულის მკურნალი.

2013 წელი

ნოემბრის სევდა

სარკმელს მოაწყდა ნოემბრის სევდა,
ჯიქურად ლამობს შემოჭრას გულში.
ოცნებას მიმსხვრევს შეშლილი ელდა
და ვულკანივით აფეთქდა სულში.
მივაყურადე გულს სევდით დაღლილს,
დაჭრილ ჩიტივით ფართხალებს მკერდში.

ეს სევდის გუბე სისხლიდან დამცლის,
ჩაფიფერფლები ცხოვრების ცეცხლში.
გულს ენატრება კვლავ გაზაფხული,
ყვავილები და შრიალი ფოთლის.
რატომ გგონია ბევრს ითხოვს გული,
გულს შენი გულის სითბოც კი ყოფნის.

27 11 2013 წელი

მიმოზა ცანავა

იორდასალამი

სალამი იორდასალამო,
პეონად ცნობილი ყვავილო,
ამაყო და პატივმოყვარე,
გულს წყენა არაფრით გაივლო.
რად შეერთი ვარდისფერ ლოყაზე
სილა ვინ გაგაწნა ლამაზო,
დაფიქრდი იცოდე შეგრცხვება,
ტახტი რომ შენ შემოგთავაზონ.
დედოფლის გვირგვინი რადა გსურს,
ეგ ბოღმა იცოდე დაგახრჩობს,
შენ შენი სინაზე გიხდება
ქიზიყის ტყიურო ყაყანოვ!
შენ შენი ხიბლი და ეშხი გაქვს,
შეჩერდი მსუქანავ ნუ წყრები,

იგუე ვარდი რომ გჯობია,
ჰო, შენი ჯიშია ეგ დებიც.
შენ შენი ძალა გაქვს, იცოდე,
და ჭრელი კოდალა დაგიცავს,
ადვილად გულს ვერვინ მოგიღბობს,

ჰო, ასე ამაცს და საფიცარს.
არ გირჩევ და ნულარ თავხედობს,
ეცადე, შური არ გაივლო,
ღმერთქალი ზეციდან დაგცქერის,
ამაყო, სულელო ყვავილო!

კვლავ მარტოობა

დამეწურება სისხლი მტვენებად,
როცა წარსულის სიმი შემარხევს,
ეს წლები ნაღდად არ მებევრება,
მაგრამ სიკვდილი მალე შემაქებს,
მჯერა, რომ გულით გამიხსენებენ,
ჩემი ოდიშის მთვარის ჩრდილები,
უჭირისუფლო, ასე უძალო,
ატმის ხის ტოტზე ჩავიძინებდი.
გამახსენებდა გარდასულ დღეებს
ჩემი კოლხეთის ღამის სინაზე,

და თითქოს ეშმამ მარტოდენ მე ერთს
ტანჯვის უღელი მარგო ჯინაზე,
გადაიქროლებს ცივი ქარივით
მოგონებების მთელი ამაღა,
მთვარემ უმწიფარ, მორცხვი ქალივით
ღრუბლის მანდილში სახე ჩამალა.
და ჩამიქროლებს ქარიშხალივით
წარსულის ხსოვნის მატარებელი,
კვლავ მარტოობა ჩამიკრავს გულში,
ერთგულ ძაღლივით ჩემი მხლებელი.

* * *

მზე მოქანცული დაიწვევრება,
აუშარდება ბადებს ქარი და
ამიწივლდება ძველი ჭრილობა,
აუ, რამდენი წელი გავიდა.
ფიქრები გაცვდა, ვით სამოსელი
მათხოვრის ტანზე შემოძარცვული,
შემოპარვია სულს შემოდგომა,
ყვითელ ფოთოლთა მხერა მაცდური.
ყვავი დაკრულავს დედაბუნებას
და დაიხოკავს ღაწვებს დალი და

დალაი, ჩემო მარხულო გრძნობავ,
აუ, რამდენი წელი გავიდა.
აწ თვალი მზის სხივს ვედარ დაღანდავს,
დაღახული ვარ ქუჩის ძაღლივით,
ასე დამაშვრალს და გზაბნეულს,
გაპობილი მაქვს გული მახვილით.
დამკვალელები არსაით არ ჩანს
და ქანცვაცლილი უფსკრულს ვეშვები,
დარკილულია, სულს დაფავს ვხედავ,
ჩემი ამაყი, წმინდა ფესვები.

თურმე რა ძლიერი არის

მოხვალ, გაზაფხულად მოხვალ,
აღარ დამიკარგო ძალი,
თურმე რა ძლიერი არის
გული- ანთებული ქალის.
თურმე სულ პატარა წყენა,
უძალ დაუნამავს ჩეროს,
გული?-გული მუდამ უგავს
ასანთმოკიდებულ ღეროს.
ასე, სანთელივით, წმინდად,
იწვის, იღვენთება სული,

ქარის ანატაცებ ფოთოლს
აღარ ეკარება რული.
სჯერა, მერე როგორ სჯერა,
ცაზე მოფარფატე მტრედის,
მისი სიყვარული წმინდა
ბოლო სიმღერაა გედის.
ისევ ეკედლება ღამეს,
ღია ღამეთეულ თვალით,
თურმე რა ძლიერი არის
გული-ანთებული ქალის.

**ლემსის პაცი
(ვუძღვნი ბეჟან ხარაიშვილის ხსოვნას)**

ვერ აისრულე ვერცერთი ნატვრა,
ტკივილის ღოღი გულზე დაგაწვა
და ნარ-ეკალმა, დღემ უშენობის,
სული დასერა, გული გააკაწრა
აგაწიოკა მწუთხე საწუთრომ
და თავს გიხრიან ოღენდრები,
ასე ნათელი, ნასათუთები,
შენს სამშაკაცოს მონატრები
დრო გაზაფხულებს ვერ დაგვაეწივებს,
ცოცხლდება ისევ წარსულის დარი,
დაიტევს სულში სევდის მთა-გორებს
ღვიძლი და – დარდთან მებრძოლი ქალი.
ნედლი ფესვისგან ამოყრილ ფესვებს
მიუაღერსებს რწმენა, ნუგეშით
და შენს ნაშიერს, როგორც ბელურას
თრთოლვით ჩაიკრავს გულის უბეში.
ეს რა სიკეთის მარცვალი თესე,
ცეცხლად ანთია ხსოვნის კოცონი,
ცრემლებს ნაღვლიან თვალებში ვიხნობთ,
სევდად და დარდად გულზე მოწოლილს.
გერჩივნა ვაჟას მთაში ჩამარხვა
ოქრო-ვერცხლსა და აბრეშუმ-ატლასს,

ეშმამ მოგტაცა ღალი სიცოცხლე,
ზამთრის სიცივე სულამდე ატანს.
შემოდარცვია ხეებს სიმწვანე,
დღე უშენობის აწვალებს ყველას,
ვით მთის მწვერვალი გადათოვლილი,
შენი ლექსები ბრწყინავს და ელავს.
შენ ხომ სიცოცხლე გხიბლავდა მხოლოდ
და ბარბაცებდი სამშობლოს ეშხით,
ეს ლექსთა ჯარმა მოკლა სიკვდილი,
შენ ცოცხალი ხარ, მტრედით ფრთებს შლი.
გაგესაუბრე, როგორც ძველ ნაცნობს,
ქართველები ვართ და ძმად მეგულები,
ღმერთმა ნათელში გამყოფოს მარად,
შენი ალალი, სუფთა მზე-გულით.
არდავიწყების და სიყვარულის
შემოასხივებს ნათელი მზე ჟამს,
ის ღოცვასავით ნათქვამი სიტყვა,
ერს საგანძურად დარჩება ბეჟან!
...დღე, შენნაირი ლექსის კაცები
სახატე მიწამ და ზეცამ შობოს,
კაცი, რომელიც სინათლედ დარჩი,
სანთლად აენთე დედა – სამშობლოს!

**პოეზიის რაინდი
ბ-ნ პაპა ებრისელს**

*კოლხური მზე სულში ბუდობს
ღვთითნაბოძი ფერი ფერობს,
ოი, როგორ მოვიქარგავს
შე, ღმერთკაცო, სამეგრელო!
ცოტნესა და ჭყონდიდელის
სიბრძნე ვხედავ სულში ელავს,
შენისთანა რაინდებით
მტერი ვეღარ გადავთვალავს.
ვისაც სიძულვილი ახრჩობს,
ისტორიას ებრძვის, მაღავს,
წარსული ვერ აპატიებს
ასეთ უგულობას, დალატს.
სამეგრელოს უპატრონე,
ლექსი მართლაც მზის ტოლია,
გულისგულით ეფერები
კოლხურ სულს და ისტორიას.
შენში ცოტნე დადიანის
სული ჰკივის რახანია,
ჭყონდიდელის რაინდობა
ვხედავ მოგდევს მახარია.
ბიბლიური კოლხეთის მზე
გულზე ხატად ვასვენია,
ეგ ბედი და უბედობაც,
უნდობლობაც ჩანს ჩვენია.
სულნაისრად სამეგრელოს
ლექსის აადვენე ჯარი
და წარსული გაუცოცხლე,
რაინდობაც ხომ ეს არის.
წვა-წუხილით მოიტანე
სული წინაპრთა ოხვრის,*

*შორეული ლეგენდიდან
მოსულ თვალებსეული კოლხის.
უწარსულო რომ გახადოს
საქართველო ბევრი ცდილობს,
არ დაუთმო გევედრები,
სქან სანთელი, ვოლუაფირო.
ტარიელის, ავთანდილის
გამკობს იერი და ფიციც,
ვაჟაკობის, მეგობრობის
და გატანის ფახი იცი.
კალმის ხანფჯლით დაიცავი
შენი ჯიში, შენი რჯული,
ისტორიას შემორჩები
როგორც ქვეყნის საგანძური.
ურწმუნოთა, უკეთურთა
ახლოს არის დასასრული,
შენ ლექსი ხარ ნადდი ლექსი,
კაცი-რწმენა, კაცი-გული!
სხვა სიმდიდრე, სხვა ქონება
ოქრო-ვერცხლი რად ვინდოდა,
დაგელოცოს ღვთით ნაბოძი,
ნიჭი-ლექსით რაინდობა!**
*მშობლიურს რა შეედრება
სულის მაღამოს და მომღხენს
და ფსალმუნით უგალობე
აიეტის ზღაპრულ კოლხეთს.
სიტყვა ფარად შეაგებე
ოდაბადეს, მთას და მდელის,
შე, ზვარაკად შეწირული,
მამულს, დიდო ვერისელო!*

*-2013 წელს ვაჟა ებრისელს მიენიჭა პოეზიის რაინდის წოდება.

ლიანა ოსია შვილი-მელიქიძე

შეგხედო, თვალი დამიდგეს,
 ჩემს ყოფას რაღა ფასი აქვს
 ცხვირწინ საზღვარი დამიდგეს.
 მიწა ჩემს გეარს რომ ეწერა
 (არა ყოფილა ადვილი),
 რომ სხვა რწყავდეს და ფოცხიდეს
 ღვთის წყრომა რა ნამდვილი.
 შიშისგან არა, სიმწრისგან,
 ბოღმისგან ფერი ვიცვალე,
 რამდენი გოჯი წამგლიჯეს,
 იმდენი გარდავიცვალე.
 ყველა ტკივილი მაგემეს,
 სადილო, საპატარაო,
 როდემდის უნდა მწიწკნონ და
 როდემდის მაპატარაონ.
 ლაღობენ უსისხლეგულონი,
 გული ცეცხლით რომ იწვოდა: -
 მიწას ქართული ვასწავლე...
 მიწამ ქართული იცოდა...
 არად ადარდებთ საერო,
 სული რომ შეურაცხიათ,
 მამა-პაპური, ნატანჯი,
 მიწას სისხლი რომ აცხია.
 ქვეყნად რამდენი ყოფილა,
 კაცისმოგვანო, სულ უნდო,
 სხვასთან დარჩენილ საფლავებს,
 სანთელი როგორ ავუნთო.
 ნეტა თუ ისე მოგაკვებო,
 ჯავრი ვერაფრით ვიყარო,
 ან, ჩემი კუბოს ფიცარზე
 რა მიწა გადავიყარო.
 საოცრებაა საწუთრო,
 როდესაც უღვთო თამადობს,
 ვეღარავინა დავითობს...
 ვეღარავინა თამარობს...
 საჯილდაოა ეს მიწა
 იქით-აქეთ რომ გასწიეს,
 დღეს ქვეყნის შუაგულამდის
 ლამისა შემოაღწიეს.
 ტყე ფრინველ-შველით წამართვეს,
 ქართველის წყალი რომ უსვია,
 მიწა ისეთი წამართვეს,
 ლამის მირონი უსვია.
 ღვთის სამფლობელო, ნამდვილი,
 ნინოს ჯვრით დაპურებული,

მიწამ ქართული იცოდა

ჩემს მიწას ვეფერებოდი,
 (ქართველს სხვის მიწა არ მმართვეს),
 ძველად წართმეულს ვგლოვობდი
 ახლა, ახალი წამართვეს.
 რა სვე-ბედი სჭირს კურთხეულს,
 ნაომარს და ნადუხჭირალს,
 რჯულიანსა და ურჯულოს
 ოდით თვალი რომ უჭირავს.
 უკვე ვეღარას ვერკვევი,
 უკვე ვეღარა ვიწამე,
 ასე ურცხვად რომ დაძრწიან
 ჩემს ნალოლიავ მიწაზე.
 სხვის მამულს მუშტრის მზერით თუ
 ჰაერი, ცა და მთის ვარდი,
 სუნამოდაპურებული.
 ნასოფლარებში მოჩანან,
 ძირს მობნეული ვაზნები,
 ჭიგოზე აცრემლებული,
 გულ-ყლორტ ჩამწვარი ვაზები.
 ღვთისწინ პასუხისმგებლობა,
 ამხელა, როგორ აიდეს,
 ფრესკ-შანდალ-ბაზილიკებით,
 სალოცავიც რომ წაიდეს.
 ზევითა წყდება ყოველი,
 მათი ცოდო ხომ ცას აჰყვა,
 უპატრონოდ არ დატოვე,
 მიწას თვალ-გული თან წაჰყვა.
 ივერთა საფლაგ-საძვალეს
 რა ბედ-იღბალი ჰქონია,
 ხან, არცკი მჯერა, ყოველი,
 ცხადი - სიზმარი მგონია.
 სხვის მიწაგაუმადრობით
 ესე ვინ უნდა დაეცეს,
 სისხლდაღვრილ გმირ მამა-პაპას
 ან რა პასუხი გაეცეს.
 მიწას წუთი-წამ მცინცილიან,
 ქვეყნად რა მიჯნით გამოეჩნდე,
 მონსტრის ხახაში მაფიქრებს
 ერთ დღეს უცბად არ აღმოეჩნდე.
 ნუთუ არ შემისრულდება,
 ფიქრ-სიმწრით აღარ ვიბრუნო,
 ღმერთო! ისმინე ვედრება,
 სამკვიდრო რომ დამიბრუნო...
 რომ ვერ ვიოკებ გულის ჯავრს...
 რომ ცრემლი მგუდავს ჯერა...
 „აღგეთი კვლავ შობს მგლის ღეკვებს“,
 ღვთის სასწაულის მჯერა.
 უწმინდეს და უნეტარეს
 ილია მეორეს
 ბედუკულმობამ და სინანულმა
 ბოლო ომებში თავი იჩინა;
 თუ რამ შემომრჩა: - მცირე მამული,
 თქვენმა ლოცვებმა გადამორჩინა...
 საქრისტიანოს მამამთავარო!
 მთელს მსოფლიოში რომა ხართ ერთი!
 წმინდანი, ბრძენი, ერის ჯვარი და
 ღმერთმოყვარული და თავად ღმერთი!

**დიდ გმოსანს, გეუფე თადეოსს
(მირიან იორამაშვილს)**

თქვენგან ნაკურთხ სტრიქონ-ლოცვას,
საქართველო მარად ელის,
მართლმორწმუნე, დიდმოღვაწე
შუქურა ხართ მთელი ერის!

ბერძნულად წოდებულ ნუზხარ ნაღარაიას

„ვაზისის“ მაჯისცემავდა
ავტორო მრავალ იდეის!
დაფნის გვირგვინით რომ გმოსავს
ჰანგები „ცოტნეიდელის“.
სამშობლოს მაღალ კვარცხლბეკზე,
ბრძნულ საქმებს რომ მიყავხარ!
ყველა ქართველი რომ გიყვარს,
მთელ საქართველოს გვიყვარხარ!

რევაზ მიშველაძეს

ქართველთა გულის მპყრობელო,
უსაყვარლესო მწერალო,
პროზაულ, დიდი კლასიკის....
ლიტერატურის მწვერვალო!

ბოგიტა მელიძემს

(ჭეშმარიტ გმირს)

ღვიძლ საქართველოს ფესვი ხარ!
გათრობს სამშობლოს სურნელი,
თავდადებული, წრფელი და
ერის სიკეთის მსურველი.
ქართული რჯულის მლოცველი,
სიცოცხლით მასზე თავმდები,
ემრავლოს საქრისტიანოს,
გმირები შენისთანები.

ვაჟა დოლბაიას

(ეგრისელი)

კოლხური სიბრძნის მადმერთებელო,
ფსალმუნთა უძლევე მადლით მოსილხართ,
ამ საუკუნის პოეტთა მეფევე...
ბრძნულ მოაზროვნე, გენიოსი ხართ!

ემელიანე ადამიას

ქებას შეგბედ მოწიწებით,
ფერთა მპყრობელ ადამიანს,
ფუნჯით ვერა, ლექსით გხატავ -
დიდო, რეზო ადამია!

მამვალა ბონაშვილს

მარტო ლექსებით კი არა,
გულს სილამაზით იტაცებ,
„მწერალთა სახლი“, მწერლის თვის
ქაჯეთით გამოიტაცე.
მთარგმნელობითაც უამებ
მკითხველებს გულის ხვაშიადს,
შენისთანაზე უთქვიათ: -
„ძუ იყოს თუნდა ხვადია“!

ჯუმბერ ლეჟავას

მდიდრულ ტრანსპორტით კი არა,
ველოთი.... (სათქმელს შეგბედავ),
ელვარებს შენი სახელი
კაცობრიობის ლეგენდავ!

ლუარა სოტრიას

ზურმუხტის გრაალის თასით
რომახართ მირონცხობილი,
ფილოსოფიურ შრომებით,
მრავალ ათასგზით ცნობილი.
იისფერება სამოსით
დარბაისლურად სამანობთ,
მეცნიერების მწვერვალზე -
ივერთა იასამანო.

დავით ტიბინაშვილს

(ივრისპირელი)

„გულიდან ამონამღერით“,
ივრისპირეთის სულ-გულო,
სამშობლოს წრფელო მეხოტბევე,
წმინდა გარეჯის ბუღბუღლო!

ქიული შარტავას

იმ ავბედობით, (თუ აკვაცობით)...
იმ გახსენებით გული იმსხვრევა.
ტირის ქართველი... ასე ძლიერი,
იმ ერთმა წამმა, როგორ გიმსხვერპლა.
მაგ ნატკენ მკერდზე მსრუს მოგეფერო,
რომ მოგირჩინო გული – ნატყვიარს,
როგორ დატოვე, კვალი ისეთი
მამულს წმინდა ჯვრად კვლავრომ ატყვია.

ჟამთასრობლებმა თუ ისტორიამ
ჭეშმარიტება უნდა უწოდდეს,
თუ, ქალაქებმა ყველაზე ღამაზ,
ქუჩებს შარტავა რატომ უწოდდეს.
ივერთ მიწისთვის თავგანწირულო,
ერთი კიარა გმირი – ათი ხარ,
შენ გახსენება, არა გჭირდება –
ქართველის გულში სანთლად ანთიხარ!

მაისის თვეში დაბადებულხარ
(არასრული პორტრეტი გულნაზ ხარაიშვილს)

ყვავილთა თვეში დაბადებულხარ,
შენ, მაისივით გულთბილო ქალო!
დედური გრძნობით, რომ შესტფი ყველას,
ყვავილებით და ლექსებით მთვრალო.
მაისის თვეში დაბადებულხარ,
და მაისივით ლამაზო ქალო!
ღმერთმა გამოცდა გარგუნა ხვედრად
ტკბილ-მწარე ბედის კალო.
სირთულეების არდამჩოქებო,
თავმდაბალო და მუხების ქარო...
სატიტულეთის ტვირთის მზიდველო,
თბილკალმოსანო მწერალო ქალო!
მრავალი წიგნი აჩუქე მკითხველს,
სამაგალითო დედავ და ქალო!
მეტრიც უყვარდეს – არა მსმენია,
პურნალის დედავ და ნატვრისთვალო.

ღმერთს და კაცს შუა ნარკვევის წყარო
ვევრესტივით უტეხო, სალო,
და „ბეწვის ხიდის“ მთავარო გმირო
კეთილმოსურნეთ ნაკურთხო ქალო!
„გზა მწვერვალისკენ“ მოგიძღვნეს ამაღ
შარავანდედის მფლობელო ქალო!
ლამის შემშურდეს, ყოველი გეტრფის
თაყვანისმცემთა უმწიკელო ქნარო.
ვითომ ღიმილით რომ კვლავ სულდგმულობ,
სხვისთვის მალულად მტირალო ქალო,
მრავალ საერო საქმის აეტროო,
მშობლიურ ენის გულო და თვალო.
შენი სახელი დღეს ქართველებში
მკითხველისათვის ჰარმონიით ეღერს
და მე პოეტი, ჩვენს ტკბილ კალმოსანს
გულით გილოცავ დაბადების დღეს.

5.05.2014წ.

გულნაზ ხარაიშვილს

მინდა გაგიცნო, (ვერ მოვახერხე)....
სიკეთით რადგან ქალ-ღმერთს ჯობიხარ!
დედა-შვილური, მჭევრ-ბრძენ-მომთმენი,
წმინდა, სანდო და ხალხის ჰობი ხარ!
დაჩრდილავ ყოველს, მიჯნურ ვარდსაც და
ია-იებს და ბიბლიურ დეკას...
და წიგნი არა... და ლექსიც არა...
ცოდნით ეტოლვი ბიბლიოთეკას...

გვანცა ხარაიშვილი

მზერა—რამკვიმეო

ცხოვრება ქვიშიან ნაპირზე დასახლდა.
მოქცევა ხშირად უნგრევს ოცნებებს.
ზამთარმა ჰაერს უსახსოვრა
უთვალავი ყინულის ლოდი,
გვავარ ვარდების მოხუც გამყიდველს,
ან კი უბრალოდ —ლოდინს.
თვალეები— ზეცის ორი კარიბჭე
ან შალის ძაფის ორი გორგალი,
სავსეა სევდით და გაორების
აჩრდილებს უხმობს ახლა ორღანი.
დღე არის ბრძოლა
ღამე კი ფარსი
რომ გაიმარჯვე —
პიესა დადგი
და გახდი რგოლი
სიცრუის ჯაჭვის
და იცი როგორ
გიხდება ყალბი.
რადგანაც ახლა ათოვს ნაპირებს,
დანგრეულ ოცნებებს გადასძვრათ თაღხი...

თვალეები— ზეცის ორი კარიბჭე
ან შალის ძაფის ორი გორგალი,

საესეა სეველით და გაორების
ანრდილებს უხმობს ახლა ორღანი.

ყინვისგან გათოშილ ხელებს მიჭამს ზამთარი.
უკვე დროა რომ გაზაფხულდეს წამით სითეთრე
და კოპლად დაიყაროს მიწამ ბალახი.

ამოხეთქს ისევე სულის ხევეში ნაკადულები,
დროა, შეერთონ ქარვისფერი ლეთეს ნათებას,
რათა ოდესმე ლურჯი ფერის სიკვდილი მედოს
და ფრთებგაშლილი დაველოდო მე ანათემას.
რას აღარ ვქერწავ წარმავალი სინათლის შუქზე,
მომიქლ სიკეთეს გარეული ბალღამით ვკაზმავ,
ჩანასახშივე ცეცხლზე დამწვარ სათუთ ოცნებებს
ფერფლისგან აღმდგარ, ფენიქსებთა ქვეყნისკენ ვრახმავ.
კარს აღარ ვუღებ მოუწვეველ სტუმრებს, უცხოებს,
დამწმედა სეველა, მარტობაა ზღვისფერი რწმენით,
რომ არასოდეს აივსება სიცარიელე და
იქნება მხოლოდ არდამტკბარი ლექსების მტვერი.
ცას აღარ უნდა ასე ითოვოს.
ცას უნდა მხოლოდ ვარდისფერი წვიმით აწვიმდეს.
რა მოაშუშებს ათასობით სულის იარას.
რა მოაშუშებს, რა უწამლებს, ღირს კი გამიქრეს?
აქ თავს ისე ვგრძნობ, თითქოს ვიწვე სამყაროს გულში.
აღარ მტკიოდეს ღამეული სიზმრების წყება,
მხოლოდ ღოყაზე მანდეს აღისფერი სისხლის ბილიკი
და ვხედავდე სხეულს როგორ აღნობს სიტყვები, ქრება...
ქრება ერთფერი, გაცვეთილი სოცოცხლის ერა,
ქრება და კვირტავს დავიწყებულ, რჩილწმეჭმულ სურვილს –
მიკვირდეს მზის და ვარსკვლავების, მიკვირდეს ზეცის,
ასე მაღლები ასე ახლოს რით კლავენ წყურვილს.

* * *

ვეღარ იტყვენ ნაძვები,
ზამთრის თოვლისფერ ოცნებებს.
როცა ბოლოჯერ იწვიმებს,
როცა ბოლოჯერ შევცდებით,
მიწისფერ კოშკებს ავივებ,
საფლავად შევაკოწიწებ.
თეთრ დროშას ავაფრიალებ,
გვირგვინს დავიდგამ დაფნისას,
ნოე თუ აღარ მოცურავს,
ყულფად მდინარეს დავიწნავ,
ფილტვებს ავივსებ სიცივით
სანამ გეენა დამიწვავს.

მერე გინატრებ არ იყო,
ცას ფრთებით არ დაეკიდო,
იმედად არ გამომინდე,
წყალმა შენც რომ არ წავიღოს.
მარტო ვებრძოლო აზრაილს
ვქერწო ზეცამდე ბილიკი,
ბედისმწერელსაც აუუტყდე
არ მომიჩინოს ტკივილი.
ისევე გინატრებ არ იყო,
ცას ფრთებით არ დაეკიდო,
იმედად არ გამომინდე,
წყალმა შენც რომ არ წავიღოს.

* * *

სეველაზე უფრო დიდა
ჩემი სურვილი—
ვიყო და მყავდე.
მოდითდე შემოდგომით.
ფერები იყოს
შენი ერთგულების მაცნე.
ფთილა ღრუბელზე უფრო მკრთალია
ჩემი სული –
ლოდინით საესე.

ეჭვით გაგუღულ სიკვდილსაც რომ
სასმისით დაღევს.
ახლა ზღვარია სიკიუეს და
სიცხადეს შორის გარდამავალი.
ეს ზამთარიც ხომ ოდესღაც წავა...
ცეცხლად დამინთე მაგ ზღვისფერი
თვალეების სიღრმე –
გადასალახი.

ნელი გიუნაშვილი

მასწავლებელი

მასწავლებელი, ამ ერთ სიტყვაში სიტბო იღვრება,
მასწავლებელი, სიკეთით სავსე თვალწინ მიდგება,
მასწავლებელი, ცოდნის სანთელი, გზა და ხილია,
და მასწავლებელს სული წმინდა არ უყვია.
მასწავლებელი კელაპტარია, შუქი სინათლის,
ძარღვის ტოკვაა, გულის ფეთქვაა, რწმენაა ბავშვის,
მასწავლებელი, მადლი ცხოვრების და ამღერება,
მადლი ნიჭის აჭიხვინება და აგელვება,
პურის თავთავი, დამწიფებული მზად მოსამკელად,
როცა მოიმიკი მარცვალ-მარცვალ აკრიფე ხელით,
აკრიფე ბავშვო! იყავ ერის გამხარებელი,
არ დაივიწყო ოღონდ პირველი მასწავლებელი.

ოცნება

ოცნებამ დამღალა, ოცნებამ დამადნო,
დავსერე გზები და მთები,
ოცნებამ ყინულქვეშ ყვაილი გააღლო,
ოცნებამ შემასხა ფრთები.
ოცნებამ ეს ლოცვა, სულ შენთვის მასწავლა,
ვლოცულობ დღითა და ღამით,
ოცნებამ ეს გული, სულ შენთვის აწვალა
შენთვის ძვერს მზითა თუ მთვარით.
ოცნებამ ეგ სახე ჩემს ხატად აქცია,
ოცნებამ გიგულა ჩემად,

ოცნებამ მხოლოდ შენს მიჯნურად მაქცია,
სიყვარულს შემყარა სენად.
ოცნების სწორ გზებზე კოშკებს, რომ ვაგებდი,
ვაგებდი წვალებით, წლობით,
მე თავად მომწონდა, თავადვე ვაქებდი,
ახლა კი ვიგონებ წყრომით.
რა უცბად, უბრალოდ, იოლად დაიმსხვრა,
ოცნება კოშკებთან ერთად,
ოცნებას, სიყვარულს შევწირე ეს გული,
და, დავრჩი ოცნების კერპად.

თურქულ-ქართული

ჩემს ეზოში ჩიჩელქლერდილ,
მშვენიერი ო, გუზელდირ,
ბევრი ლაღე, ბევრი ვარდი,
ჯანიმ სანა შემეყვარდი.
მენექშე და ფაფატია,
ილქბაჰარდი რა კარგია,
სენდე ქალი დავინახე,
ქარა გოზლუ რა კარგია.
ქარი ქრის და იაღმურ მოდის,
ჯანიმ სანა მოხვალ როდის,
ჩაბუქ მოდი მენატრები,
ჯანიმ სანა გეფერები.
მინდა გულზე დაგაბნო,
ყაყაჩო და ქაზიმფათი,

შენ ხარ ბენიმ სიხარული,
დეფინე და ჩემი ხატი.
ჩიჩელქლერდირ – ყვაილები
გუზელდირ – ლამაზია
ლაღე – ტიტა
ჯანიმ სანა – გენაცვალე
მენექშე – ია
ფაფათია – გვირილა
ილქბაჰარდა – გაზაფხულზე
სენდე – შენში
ქარა გოზლუ – შავთვალა
იაღმურ – წვიმა
ჩაბუქუ – მალე
ქაზიმფათი – ქრიზანტემა
ბენიმ – ჩემი
დეფინე – საუნჯე.

იღბა ყმაწვილი

დაპქროდა ირგვლივ გრილი ნიავი,
ნახად არხევდა ნუშის ხის ფოთლებს...
მცხუნვარე მზე კი დასთამაშებდა,
ნუშის ხის ფოთლებს...

ლამაზი იყო, ვით პატარძალი,
თეთრ ყვაილებში პატარძალს ჰგავდა,
მის სიახლოვეს იღბა ყმაწვილი,
მის სიახლოვეს ახალ ნერგს რგავდა...

შუპღვნი ჩემს მოპღვარს, მამა იაკობს!

გაგბედე ლექსი მომეძღვნა თქვენთვის,
და, თუ ვცდებოდე, გთხოვ მაპატიო,
გთხოვ, რომ შემინდო, რომ მომიტევო,
და ჩამითვალო მე საპატიოდ.
იბადებოდი, დედა ხარობდა,
დედაზე მეტად ღმერთს უხაროდა,
ღმერთმა იცოდა, რომ მისი შვილი
ჭეშმარიტების გზას ადგებოდა.
ახალგაზრდამ და სიცოცხლით სავსემ,
მიუძღვენ თავი, ღმერთის სიყვარულს,
განა არსებობს? უფრო ძვირფასი,
იმსახურებდეს ამ თქვენი სიყვარულს.
ღმერთი, რომ გიყვარს,

ღმერთს, რომ თაყვანს სცემ,
მიტომ გვიყვარხარ ასე ძალიან,
სიკეთის გზაზე სიკეთეს სთესავ,
ფეხს არ აბიჯებ ბაღასს ნამიანს.
სიწმინდით სავსე ღმერთის რჩეულო,
ბევრს გვიქადაგებ, ბევრსაც გვიამბობ,
გაიხარე და იცოცხლე მარად,
ჩვენო მოძღვარო, მამა იაკობ.
თუ რამ შეეცოდე ამ ქვეყანაზე,
პატიებას გთხოვ, შენ ერთად-ერთო,
იესო ქრისტე, დიდება შენდა!
დიდება შენდა! მაღალო ღმერთო!

ღირსი მამა – ანტონ მარტოდმყოფელი

ანტონი მარტოდმყოფელი მოწაფე ზედაზნელისა,
ერთ-ერთი მოსწავლე იყო მამათგან ასურელისა,
ისინი საქართველოში ქრისტიანობის, რწმენისა,
მოვიდნენ საქადაგებლად გადასარჩენად ერისა.
უდაბურ მთაზე დამკვიდრდა, დაარსა მან მონასტერი,
როდესაც სამყო გამრავლდა, დატოვა მონასტრის ჭერი,
თავისი ხელით აგებულ, სვეტზე ის განმარტოებით,
თხუთმეტი წელი ცხოვრობდა, სულ მარტო განმარტოებით.
მის სიახლოვეს აშენდა, მარტყოფი, დიდი სოფელი,
მას კი დაარქვეს სახელად, ანტონი მარტოდმყოფელი,
ხელითუქმნელი მაცხოვრის ხატი რომ ჩამოიტანა,
დღესაც კი მონასტერშია, მან სვეტზე, რომ აიტანა.
უხილავად და ხილულად იგი სასწაულმოქმედებს,
ხელითუქმნელი ხატია, ამშვენებს მონასტრის კედლებს,
და ამ მონასტრის სახელი პატივისცემად ხატისა,
ჰქვია ღვთაების სავანე, ნაღვენთებია სანთლისა.
მთავარ ტაძარში დაკრძალეს, ღირსი მამაო ანტონი,
ყველა თაყვანს სცემს მის საფლავს, ყველაა მისი პატრონი,
საფლავთან რწმენით მისულნი, იღებენ ნუგეშს, კურნებას,
კანდელის ზეთის ცხებისას ყველა ღებულობს დიდ შვებას.

**შუპღვნი, უწმინდეს და უნეტარეს,
საქართველოს პატრიარქს, ილია მეორეს!**

ბრძოლის მიძევებით მინდა ავაგო, სიტყვები ლექსად,
ბროლის ფურცლებზე ამოეჭარგო სიტყვა ქართული,
კალთას ვემთხვიო, წმინდანის კალთას, ჩუმიად ვილოცო,
ჩუმიად შევეთხოვო, რომ გადარჩეს ჩვენი მამული.
ოი, წმინდანო, უწმინდესო! ღმერთის რჩეულო,
შენ მოგავლინა ღმერთმა ერის გადასარჩენად,
არ აკლებ შენს ერს, ღოცვას, მირონს და ზიარებას,
ღმერთს ევედრები, საქართველოს გამთლიანებას.
გსურს ჰქონდეს შენს ერს, კეთილი და სპეტაკი გული,
ხალხს დაავიწყე შური, მტრობა და სიძულვილი,
გვასწავლე ვიყოთ ღმერთისა და თქვენი ერთგული,
გვასწავლე ძმობა, მიტევება და სიყვარული.
შენ საქართველოს სიყვარულმა როდი დაგლალა,
ღოცვებში დადღილს შემოგეპარა თმაში ჭაღარა,
უწმინდესო და უნეტარესო, მამაო ჩვენო,
ერი ქედს იხრის შენს წინაშე, მოძღვარო ჩვენო.
ღმერთმა დაგლოცოს, იცოცხლე დიდხანს ჩვენს საიმედოდ,
ქართველი ხალხის სალოცავად, მათ სასიკეთოდ.

ქეთი თუთბერიძე

გოგა გოგლაშვილი

ქართველი ემიგრანტი გოგა გოგლაშვილი, რომელიც უკვე 11 წელია ამერიკაში იმყოფება, დაიბადა 1983 წლის 24 მაისს თბილისში. 6 თვის ასაკში გაკეთებული ატრის შედეგად გოგას ფეხზე აღარ გაუვლია, რამაც ინვალიდის ეტლს მიაჯაჭვა. გოგამ საშუალო განათლება მიიღო რუსთავის მე-18-ე საჯარო სკოლაში. ბავშვობიდან აქტიურად დაიწყო ლექსების წერა. 9 წლის ასაკში დაწერა პირველი ლექსი სამშობლოზე, რამაც დიდი მოწონება დაიმსახურა...

2002 წელს გოგა გაემგზავრა ამერიკაში სამკურნალოდ, სწორედ იქ გააგრძელა აქტიურ ცხოვრება. მან შეძლო ამერიკაში თავის დამკვიდრება. გაიარა ენის კურსები. მიუხედავად იმისა, რომ გოგა ოჯახთან ერთად იყო მაინც ძალიან უჭირდა სამშობლოდან წასვლა, საქართველოს ნოსტალგიას მაინც განიცდიდა. ამ მოტივით მან შექმნა საიტი GOGAGGG.COM სადაც ქართველი ემიგრანტები ერთმანეთთან დააკავშირდა.

მართლაც ყველა ქართველი ემიგრანტი გოგას საიტის მეშვეობით უამრავ ინფორმაციას იღებს სისტემატიურად. საიტი დროთა განმავლობაში გაიზარდა, დაასაქმა როგორც საქართველოში ასევე ემიგრაციაში მყოფი ქართველი ხალხი ფულადი ანაზღაურებით.

საიტიდან შემოსული თანხით გოგამ შექმნა საქველმოქმედო ჯგუფი, რომლის მთავარი ღოზუნგი იყო „ვიზრუნოთ ერთმანეთზე“. ჯგუფს სათავეში უდგას თათია გოგილაშვილი. გუნდის მიზანია მოძებნოს სოციალურად დაუცველი, შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ბავშვები და გაულამაზოს ერთი დღე. შეუმსუბუქონ ის ტკივილი რაც მათი მდგომარეობით არის გამოწვეული. უახლოეს მომავალში იგეგმება სხვადასხვა საქველმოქმედო ღონისძიებები, გამოფენა-გაყიდვა და ა.შ. 2014 წლის 21 მარტს გოგა გოგლაშვილის ორგანიზატორობით ჩატარდა ღონისძიება „შეზღუდული უნარები არ არსებობს“.

2007 წელს აშშ-ში გამართა პირველი წიგნის პრეზენტაცია, სახელწოდებით „გულის ძახილი“ სოსო თოლორაიას დახმარებით. მან შეძლო თავისი გულის ძახილი ქართველი ემიგრანტებისთვის გაეცნო. 2013 წლის 14 ოქტომბერს კი უკვე საქართველოში თათია გოგილაშვილის ორგანიზატორობით ჩატარდა მეორე წიგნის პრეზენტაცია სახელწოდებით „გულის ძახილი 2“, სადაც ბატონი გივი სიხარულიძე იყო მიწვეული.

„ადამიანი რომელიც იბრძვის უკეთესის შექმნისთვის, მიმართულია ოპტიმისტურად მომავლისკენ და იცის რა გაახარებს საზოგადოებას, ვთლი რომ ეს უკვე დვითთ ბოძებული ნიჭია. საკუთარი, არასახარბიელო ჯანმრთელობის მდგომარეობის მიუხედავად ცდილობს იყოს მაქსიმალისტი ყველა საქმეში და ყველას მიმართ. თათია გოგილაშვილს პირადად დაგეგმილი აქვს მხოლოდ და მხოლოდ ერთი პრიორიტეტული მიმართულებით საქმიანობის გაგრძელება და ეს არის ქველმოქმედება. გოგა მისთვის ძალიან ბევრს ნიშნავს, ყოველთვის სტიმულს აძლევს, იგი ყოველთვის მზადაა, რომ გოგასთან ერთად კეთილი საქმე აკეთოს. საამაყოა გვერდში ასეთი ადამიანის არსებობა. საზოგადოება აუცილებლად უნდა იცნობდეს გოგას, და მის საქმიანობას საქართველოში თათია გოგილაშვილის ორგანიზატორობით, რათა მათაც გაუჩნდეთ სურვილი აკეთონ სიკეთე და იზრუნონ სხვა ადამიანების კეთილდღეობაზე, სიკეთე ხომ გადაადგება“ – მკითხველს ვთავაზობთ გოგას რამოდენიმე ლექსს.

ქართველობა

სამშობლოს ფასი არა ყოფილა,
არ დაგვჭირდება მასზე მსჯელობა...
მუდამ ვიძახი და მუდამ ვიტყვი –
მეამაყება მე ქართველობა.
მე არ მჭირდება პრეზიდენტობა
და არც სიმდიდრე მჭირდება , არა!
რომ მაღიარონ და მქონდეს ნდობა,
ქართველობაც ხომ ამისთვის კმარა.
ღმერთმა მაჩუქა მე ეს დიდება,
ჩემი ვალია რომ მქონდეს რწმენა,
არ დავივიწყო წმინდა მამული-
მაამაპაპური ქართული ენა.

აზრი არა აქვს კუთხეს და კუნჭულს,
ვიყო კახელი ანდა ქართლელი,
მთავარი არის ყველამ იცოდეს,
ყველამ გაიგოს რომ ვარ ქართველი.
ქვეყნის შერაცხვას არვის შევარჩენ
და მის გალანძღვას მე ვერ ავიტან,
ას მუსლუმანში რომ ვიყო მარტო
ჩემს ქართველობას იქაც გავიტან.
მე სამშობლოსთვის თავსაც კი დავდე,
თუნდ გამიყარონ გულში მახვილი,
არ უნდა ვთქვათ რომ აღარ ვიქნები,
ქართველი იყო იგი ნამდვილი.

პატრიოტი

როცა დავშორიდ ჩემს საქართველოს
დავკარგე ძალა და მადლი მისი,
მე მირჩევნია ჩემი ღარიბი,
ვიდრე მდიდარი ქვეყანა სხვისი.
შჯობს ღარიბობა ჩემს სამშობლოში
სჯობს რომ მესმოდეს ენა ქართული
ისეთი სწრაფად მიფრინავს წლები
თითქოს თამაშით ვიყო გართული.
როდესაც გაეხდი მე ემიგრანტი,
შევიწროვება ვიგრძენი მაშინ,
უცხო კანონებს ვემორჩიელები,
დავდივარ, როგორც დასჯილი ბავშვი.

ჩემს ქვეყანაში მე ფრთები მესხა
და პატრიოტი ქართველი მერქვა,
მე იქ შემეძლო ჩემი ლექსები,
ხალხის წინაშე ხმამაღლა მეთქვა.
სადაც ვიქნები სულ მეყვარება,
ჩემი მთები და ჩემი ბუნება,
რაც მთავარია მემახსოვრება
მამული, ენა, სარწმუნოება.
როცა დავშორიდ ჩემს საქართველოს
დავკარგე ძალა და მადლი მისი,
მე მირჩევნია ჩემი ღარიბი,
ვიდრე მდიდარი ქვეყანა სხვისი.

თინათინ სუხიშვილი

ნაირ-ნაირი, მიეთ-მოეთე.

ურიცხვ ფიქრებთან დარჩენილი,
აქეთ-იქით მივედ-მოვედე,
ათასი რამე ამოტივტივდა,
ნაირ-ნაირი მიეთ-მოეთე.
ვის არ გადავწვდი, რა არ ვიფიქრე,
გადაწყვეტილიც გადავიფიქრე,
კიდევ ვიციხე, კიდევ ვიტირე,
სხვისი ტვირთიც კი გავინაწილე.
ბევრიც ვირბინე, ცაშიც ვიფრინე,
ზღვაც გადავლახე, ნაპირს მივადექ,
მადლა ავედი, გადავიხედე,
ვიღაცა უგზოდ ეხეტებოდა ტრიალ მინდორზე

და გადავწყვიტე რომ დამეძახა,
მაგრამ უმაღლე გადავიფიქრე,
ახლოს მივედი და დავინახე
დამჭკნარ სახეზე აღბეჭდილიყო
სასოწარკვეთის, მწუხრის იერი,
აღარას ვამბობ, ვერ შევეკითხე,
როდიდან იყო იგი მშვიერი.
უცბე შევერთი და გამოვერკვიე
და შორს გავფანტე მიეთ-მოეთე,
დავბრუნდი უკან ურიცხვ ფიქრებთან
და აღარაფერს მივედ-მოვედე.

მაღლობელი ვარ.

მაღლობელი ვარ, რაც ამ ქვეყნად
ჩემს სახელზედ დაბადებულა,
მაღლობელი ვარ, რაც ამ ქვეყნად
ჩემს სახელზედ აყვავებულა,
მაღლობელი ვარ, რაც ამ ქვეყნად

ჩემს სახელზედ აშენებულა,
მაღლობელი ვარ, რაც ამ ქვეყნად
ჩემს სახელზედ დამშვენებულა.
და საერთოდ ყველას მიმართ,
ყველაფრისთვის მაღლობელი ვარ.

სისპეტაკე უხდება

ახალგაზრდას არ შეშვენის,
სხვის ჯიბისკენ ყურება,
ვაჟია თუ გოგონაა,
სისპეტაკე უხდება.
მთელ სიცოცხლეს ყურში გესმის
საძრახისი ძახილი,

სიმართლესთან დაჩლუნგდება,
გალესილი მახვილიც.
დამიჯერე ჩემო კარგო,
ავი სიტყვა შეგხვდება
და შენს გამო, შენი ბრალით,
შვილთაშვილიც შერცხვება.

მტრობა.

შუა კაცი მიუგზავნა
ფისუნიას ჩვენმა მურამ,
შემირიგდეს, საიდუმლოდ
ყურში რაღაც უნდა ვუთხრა.
ერთ ადგილას ძეხვი ვიცი,
დასაზვერად მალე წავალ,
შენ მჭირდები ფისუნია,
იმ სიმაღლეს მე ვერ ავალ.
როცა ნადავლს ხელთ ჩავიგდებთ,
წავიდეთ და კარგად გავძებთ.

არცერთ ლუკმას მოგატყუებ,
პატიოსან სიტყვას გაძლევი.
მერე ისევ ვიმეგობროთ,
აღარავინ არ დაგეჭირდეს,
ერთმანეთს არ ვუღალატოდ
რაცარუნდა გაგვიჭირდეს.
მაგრამ ვის გაუგონია,
კატისა და ძაღლის ძმობა?
შუაკაციც დაივიწყეს
და გაგრძელდა ისევ მტრობა.

ვიტალი ქენჭაძე

საქართველოს მიმეზს

მთებო, შემეკუნო ღამაზად,
 ნაქარგნო ჩუქურთმითაო,
 ყვავილთა ამყავებელნო,
 მეტყველნო ტკბილის ხმითაო.
 შავად დამფინეთ გულ-მკერდზე,
 ქუში, ხამხამა, ჩხამაო,
 ისე მიტირეთ, რომ მეტრიც
 დასწვას იმ თქვენმა ხმამაო.
 მიტირეთ გულზე დამკიდეთ,
 ყუნწულა მწიფე წოროსი,
 ყელზე დამკიდთ გალია,
 თქვენი მთის – მწვანე ღოღოსი.
 დამკიდეთ ცისკრის ვარსკვლავად
 თქვენი ყინულის ღოდები,
 დამასვით ციციანათელა,
 გამომისყიდეთ ცოდვები.
 მანქეფეთ წინწკლა კალმახი,
 ქსნისა და არა სხვა რჯული,
 ძირს დამიფინეთ ხავსები,
 ხასხასა, მწვანე სარჩული.
 მაფრქვეით „ვარსკვლავი მრავალა“,
 მკერდი მინამეთ ცვრებითა,
 მასიზმრეთ მთაზე ვტკბებოდეთ
 სალამურით და ცხვრებითა.
 გარს მესხეოდნენ შეილებად
 ბატკნები ღუმის რხევითა,
 მათრობდეს სუნი ყვავილთა
 ამოფრქვეული ხევითა.
 არ დაგავიწყდეთ, ბეჩავენო,
 სიპნი, ნაშატის ქვიშები,
 თან ჩამატანეთ, მაღლია
 ნაკადულები გიჟები.
 თან ჩამატანეთ ყვავილნი,
 სიები „ჩხიკვთა ქორწილის“,
 ბუმბული მაინც შემწირეთ,
 არ მინდა კლანჭი არწივის.
 გვირგვინად თავზე დამადგიო
 მწვანე დეკისა ტოტები,
 ზედ დამაკალით ხარ-ჯიხვი,
 ამაყი არჩვის ბოტები.

ჩემზე წუხელის ცრემლებად
 ჩამოაგორეთ ზვავები,
 ერთს კი გთხოვთ, ფოთოლ-ბალახი
 არ გაიხუნოთ შავებით.
 მთანო, ამაყნო, ღამაზნო,
 ნაქარგნო, ჩუქურთმითაო,
 ყვავილთ ამყავებელნო,
 მეტყველნო ტკბილის ხმითაო.
 იტირეთ ჩემი ცხედარი,
 ჩამოწეწილის თმითაო,
 იტირეთ თქვენი მღერალი,
 იტირეთ დიდი ხმითაო.
 გეკუთვნიო ჩემზე ტირილი,
 როგორც არავის სხვასაო,
 მეც ხომ გიმღერდით ალაღად,
 ვიცმევედი თქვენზე შავსაო.
 ველარ მიხილავთ რომ წავალ,
 წავალ მე დიდი ხნითაო,
 წავალ მე ნაზიარები
 შვებით და სულის ხსნითაო.
 მწარედ დამიტირებს, ვიცი მე,
 ურცი, მოცი და ჩხამაო,
 ჩემზე დარდითა მზვარეში
 შვლის ნუკრმა მიწა ჭამაო.
 ღიჭა ბაჭიამ დარდისგან,
 ყურები დაბლა ჰყარაო,
 დრუნა-დუნდულამ განგებას,
 ქოქოლა დააყარაო.
 არ დაგავიწყდეთ, ღამაზნო,
 რაც დავიბარე ანდერძი,
 ამით იკმარეთ არ გინდათ
 სუდარისათვის სხვა თერძი.
 თან წაყოლილი წელულების
 წამლად მომეცით ძახველი,
 კარგად შემიმკეთ საფლავი,
 არ დამიღონოთ მნახველი.
 არ დაინანოთ მაფრქვეით
 საწესო ჩემი საკმელი,
 ამით სამოთხეს მექნება
 თქვენსკენ სამზერი სარკმელი.

67 მთქმში!

ნუ მეტყვი მტერმა, ჩემო ღარგვისო,
 მკერდზე მახვილი როგორ დავისო,
 როგორ გაგთოფა, როგორ გაგვთოკა,
 მწვანე თვალები ცრემლით ავივსო.
 როგორ გათელა მიწა საგანძე,
 და საყვავილე გიდესკარლების,
 როგორ დადუმდა წმინდა თევდორეს
 ცხავატურ ვაზის საყდრის კარები.
 სიკვდილი მიმძიმს, ყოფა მრცხვენია,
 რომ მიგატოვე კარგი, საჩინო,
 მოგკვდე და სული დიდ წინაპრებთან
 სირცხვილით როგორ გამოვანინო!

ქსანი მემახის

ქსანი მემახის და მეც მივიღტვი,
როგორც ბუდისკენ უძღური ბარტყი,
ციხე ტაძრებო რად ამბირეთ,
ქარჩოხის ციხევე, რატომ გამარტყი.
ქსანი მემახის, მეც მივსრიალებ,
როგორც კალმახი ჩანჩქერის თაღზე,
მუავე წყლის ჟანგით რატომ მომწამლე,
ყელის ტბა რატომ დამასხი თავზე.
რად გამახსენე ჭრილობა ძველი,
ქსანზე ქარჩოხის ომი მქუხარე,
თორმეტი ათას მაყარის მკვლეელი
ძუ ჯაჰანბანუ, სახით მწუხარე.
რატომ მითხარი, რომ ხმლით აგჩეხეს,
მტერი ათასი მარტოს შეგება,
რატომ მითხარი, რომ სააკაძემ
ჩემი გულისთვის წითლად შეგღება.
მითხარი ლეკმა ლამისუანაში,
როგორ მოგტაცა მგოსანი კოხტა
და მათ ალყაში შენი კალმახი
წისკვილის ციხიდან როგორ გადმოსტა,
ბევრი მითხარი არა სახიჩრად,
ვიცი ლარგვისის ფოლიანტები,
იქ არის მცხეთის განძი სახიზრად,
მურასა ჯვრების ბრილიანტები.
ვიცი ცხრაძმითა და კოლოტირა,
როგორ გაიწვრთნას ლეკვი ავაზის,

მაგრამ არ ვიცი, ვინ აატირა
ათასწლოვანი ფრესკა გავაზის.
ქსანი მემახის, რეკენ ზარები,
ღარდით კენესის და ჯავრით ღრიალებს,
ვინ წარიტაცა ოქროს კარები,
სამების მთაზე აღარ პრიალებს.
ვინ დაუშანთა წმინდანს, ტკბილხმოსანს,
ჯერ ძუძუები მერე თვალები,
ვინ გაიტყაცა ჯვარი ხოროსანს
ან ფერეიდანს ჩვენი ქალები.
შავჩოხიანი ვიცი ქარჩოხი,
და ბერციხიდან ომი ჟამურის,
მაგრამ არ ვიცი, ცხავატის დოფში
ვინ გადმოჰკიდა ციხე შხამურის.
ვიცი ცხავატის დიდება ძველნი,
ინა კალატოზს ვიცნობდი ახლოს,
ვიცი ლარგვისში ბანდაის ძენი,
ექვსასი წელი რომ აღარ სახლობს.
ქსანო, გამჩენო, გმადლობთ გოლილსა.
მზესაყანურის პურს რომ მაჭმევდი,
უღიდას მაყარს გამოყოლილსა
ცხავატურ ჯამით ღვინოს მასმევდი.
ქსანი მემახის, მითთა და ჭალით,
მომავალს ხელით ხელკავსა ვკიდებ,
რომ სააკაძე ხალიბურ ხმლით
ქარჩოხში ერთხელ მოვიდეს კიდევ!

იამზე ჭელოძე

ბადახედეთ ქართულ სიბრძნეს

ჩვენ სიბრძნეში ნაშობ სიტყვებს
კოშკს ვუგებდით გალობით,
ვიძენდით და ახლაც ვიძენთ
სიბრძნეს – ღმერთის წყალობით.
მშვენიერთა სიტყვა ქუხდა
აზიდული ზეცამდე,
არ ვკარგავდით სიტყვებს უქმად,
წარსულიდან ვეცადეთ
გამორჩევით გვეგრძნო სიბრძნე
და სიკეთე თამადის,
გავდიოდით ბეწვის ხიდზეც,
მაშინ ჩვენი მთა-ბარი

დიდ სიცოცხლით იყო სავსე,
ხშირად დითირამბებით
და ძლიერი ჰანგი ცაზე
ქლერდა მაშინ რამდენი.

ჩვენ სიბრძნიდან შემოსული
ვართ, კვლავ სიბრძნით მივდივართ,
გადახედეთ ქართულ სიბრძნეს:
მწიგნობრობა დიდია.

სიკეთე, ისევ შეგვასხი ფრთები

გარდასულ დროთა შემოვა ხსოვნა,
მერე აზრები სულს რომ მონათლავს,
კარს შემომიღებს ღამაში შობა,
დიდ სიყვარულს რომ მარად მონახავს.
სიამით ყველას უჩვენებს სახეს
დიდ სათნოების გამოძახილით,
მაშინ სიმშვიდე მიხვდება სათქმელს,
შემოვა ხედვა, სწრაფვა ახალი.
და ყვავილეთში დავიდებთ ბინას,
დაღმა წუთებმა ააბიბინა,
სული დაღლილი, სული ობოლი,
სიკეთე, შენსკენ ხშირად მოვრბოდით.
ენ ომ მაცხოვრის თბილი სული ხარ,
შენში ღრმა ფიქრი შემოსულია,
ტკივილიანი, ცრემლით ნაშობიც,
ერუ თუ ფხიზელი ხმით ამა სოფლის,
სისხლით ნანთხევი, ცრემლდაწრტილიც,
სად დაესმება ბოლო წერტილი.
სიკეთე, შენში არს ჩემი ბინა,
ერთადერთი ხარ და მოირბინა
სულმა დაღლილმა სიამის ტაღლით,

დიდად სათუთი და მეტად ლაღი.
ხმა გამყვეს შენგან არდავიწყების,
შენს გარეშე ხომ გადავიწყებით.
ამ დროში შენი სამოსი გვინდა,
მშვიერ-მშველნი მოვდივართ გზიდან.
სიკეთე, ისევ შეგვასხი ფრთები,
დაულაღავი მოვდივართ ფრენით.
ტრფობა მარადი ხარ და იქნები,
ვგრძნობ, ჩვენკენ ისევ რომ დაიძვრები.
შენ წამოსული ხარ მხოლოდ ღმერთით
და ჩვენი სუნთქვაც მხოლოდ მას ერთვის.
ისევ ვლოცულობთ წმინდა მიწაზე,
მხოლოდ სიკეთე ყველამ იწამეთ.
სიკეთე ისევ აკეთეთ ყველამ,
სიავე წავა, ჩაცხრება ღელვა.
ღმერთი დაგვლოცავს, გაგვითბობს სულელებს,
ისევ სიხარულს შევხვდებით უღვეს.
გარდასულ დროთა შემოვა ხსოვნა,
ბრძნული აზრები სულს რომ მინათლავს,
კარს შემოგვიღებს ღამაში შობა,
ვეტყვი სუყველა: შენი მონა ვართ.

30. XII. 2012წ.

წმინდა მიწა სარეველებს ვერ იტანს

ჩვენს ღმილში გაზაფხულის ფერია,
ბრჭყაღდასობა ზამთრის ვერ მოგვერია.
ქეცის ფერით დაიფარა ბორბოტი,
კუბოს ვჩუქნით საუკუნო მოლოცვით.
დე, წაიღონ თავის დროზე საფარი
და დატოვოს მარად ჩვენი გზა-კვალი.
მიწას უჭირს ქვეწარმავლის თვალებით,
რომ გვიმზერენ, რჩება ნაიარევი.
წმინდა მიწა სარეველებს ვერ იტანს,
როცა დროში ყვა-ყორნები მღერიან.
დე, გაფრინდნენ შავეთისკენ, არ ვხოცავთ,

დრომ ისედაც მათი ყოფა წახოცა.
ყვირის სული ჭრილობისგან დაღლილი,
გარეწრები კვლავ ყეფავენ ძაღლივით.
ჰუმანური ჩვენ ვართ, თავშეკავებით,
ვთხოვთ, წავიდნენ, არ მიგდევთ გამკლავებით.
მიწაც, ზეცაც სიბოროტემ დაღალა,
აწ გვსურს უკვე სუნთქვა იგრძნოს ახალმა
ჯადოსნურმა სიყვარულის სახეებამ
მას მარადი ძლევა ერქვას სახელად.
ჩვენს ღმილში გაზაფხულის ფერია,
ბრჭყაღდასობა ზამთრის ვერ მოგვერია.

კახა ბაციკაძე
ჯგუფ “ზღვარის წვერი”

ბენიალური შემოღობის პენანდი

გრძნობის განცდაა არსი სულისა;
ვრჩები ცხოვრების უარმყოფელი;
ვიცი – არსებობს თეთრი სამყარო,
სადაც უსაზღვრო ტრფობით მომელი.
შენი თვალების ზეცას ატაძრებს
გრძნობის ფრინველთა ღამაში ღოცვა;
მზერა-სიკვდილით სუნთქვას წარმტაცებ,
როგორც მუსიკა სულს – თავად მოცარტს.
თოვლის თვალები გულზე მათოვენ,
ფიფქები ჰგვანან ფერმკრთალ აჩრდილებს,
ფიფქებიც ჩემთან ერთად დარდობენ,
რომ შენზე ფიქრი გამიადვილდეს.

მაგრამ ძოწისფერ განცდის ბაგეა,
სულს რომ დააწვიმს წვეთებად სისხლის;
შენი თვალების მე მწვავს მაგია,
ვერ ავერიდე მზერათა მზის სხივს.
ასე მივეყვები გრძნობის იაღქნებს –
თუ დაღუპვას, იყოს ღურჯ ზღვაში;
მე გავეცაღე ადამიანებს,
და ვცოცხლობ შენი გულის ფეთქვაში!
გრძნობის განცდაა არსი სულისა;
ვრჩები ცხოვრების უარმყოფელი;
ვხვდები – თვითონ ხარ მთელი სამყარო,
მე კი – შენს სულზე ლექსით მლოცველი...

მე მაიძულებს ჩემი სამშობლო, –
დავთმო კალამი, სხვა რამ ვაკეთო,
სხვაგვარ ცხოვრებას მივცე საღამი
და ჩემი სული გადავაკეთო.
მე მაიძულებს ჩემი სამშობლო, –
რომ საკუთარ თავს ვეღარ შევხედო...
არა აქვს ზღვარი, არა აქვს ბოლო
პოლიტიკოსთა ყალბ-მზრუნველ კრეფოს...
აწ რაღა გიჭირთ, პრაგმატულობას
ხომ მიაჯაჭვეთ მეფე-პოეტო,

შსპერი

მივემართები მატერიისკენ
და იდეალებს ვემშვიდობები.
აწ შევიძლიათ დროშაც ასწიოთ
და იზეიმოთ შედეგრთა კვდომა,
უფრთებო სული ვეღარ არწივობს
და ქრება სულში სანთლების კრთომაც.
მე მაიძულებს ჩემი სამშობლო, –
დავთმო კალამი, სხვა რამ ვაკეთო,
სხვაგვარ ცხოვრებას მივცე საღამი
და ჩემი სული გადავაკეთო...

ბეღები

სისხლიან გედებს ვერ იტევს ტბა.
რა შემზარავი სანახავია, –
დაჭრილი გედი სისხლში რომ ცურავს
და არაფერი არ ძალუძს სხვა...
რა ხდება? რატომ არიან ტბაში
სულ სისხლიანი გედები ნეტავ?
– აქ იღუმალი სამყაროა სიყვარულების,
მწარედ, მრისხანედ, მოურჩენლად რომ დაჭრა ბედმა.
და სიყვარულიც შენდამი, კარგო,
ასე ძლიერი რომ იყო ჩემში,
გადაქცეულა სისხლიან გედად... –
ამაში ბრალი კი შენ მიგიძღვის!
ვეღარ მოარჩენს აწ მის ჭრილობას
ვერც სიყვარული, მოფერება, სითბო-აღერსი...
ის შეუერთდა ტბაში, დაჭრილ, სისხლიან გედებს...
იქ იღუმალი სამყაროა სიყვარულების...

თამარ ჯაჭვავიძე

ჩემი სიზმრები ღაღადია საქართველოზე

წამოგეწევა თავდაღმართზე ბედი მდევნელი,
აგტირდება გული ბევრჯერ სასიმღეროზე...
ჩემი ღიმილიც სურვილია აუხდენელი,
ჩემი სიზმრებიც ოცნებაა საქართველოზე.
ახლა, ხილვებით, ციფ-გომბორის მთაზე დავეშვი,
დახუნძლულია ვარსკვლავებით ჩემი ცის ზვარი,
გამოვამწვევდიე ხაბაროვსკის შიშველ ღამეში,
ძველი ქართული, შინდისფერი, ჩემი სიზმარი.
სხვა ცის გუმბათზე მივახატე ღურჯი ფრესკები,
და მიუწვდომელ სიყვარულზე ჯვარდაწერილი,
აბღაველებიან ქარიშხალში ჩემი ლექსები,
როგორც ტიროდა სიშორეში დედის წერილი.

კვერს დასცვენია, პაპასავით, სიბრძნის კბილები,
ბერიკაცებმა უკანასკნელი კალო გაღეწეს...
ქართულო ქარო, ნეტა ასე რად მეთბილები,
ქართულო იავ, რად მთავაზობ მინდვრის სარეცელს?
მიუჯვარცმიათ, არყებს, გული ლექსით ნაგეში,
როცა ღრუბლებიც ქართულ ცაზე ჰგავს ანგელოზებს...
გამომწვევდელი ხაბაროვსკის უცხო ღამეში,
ჩემი სიზმრებიც ღაღადია საქართველოზე!

ახალწლის ღამეს

სიკვდილის ეშხით წარსული დათვრა,
ითვლის საათი დარჩენილ წამებს
არ ასრულდება არცერთი ნატვრა,
მაინც ინატრე ახალწლის ღამეს!
ინატრე; ახლა მოვიდეს თოვლი,
მიწა - სითეთრედანაფარები...
გამონდეს ვინმე, შორი გზის მოვლით,
უსპეტაკესი ქრისტეს თვალებით.
ინატრე; ისევ გათენდეს გუშინ,
ისევ წაიქცე თოვაში ბავში...
კვლავ გაზაფხული აინთოს გულში
და არ აღმონდეს არავის ნავში.
ინატრე; სახლში დაბრუნდეს დედა,
ხელში მოწნული ხილის კალათით...
მამის თვალების მფარველი დევნა
და შაბიამნისფერი ხალათი.

ინატრე შენი ძველი კერია,
სადაც სიცვლქეს გაპატიებენ...
რასაც ახდენა არ უწერია
და რჩება ნამად წითელ ებზე.
ინატრე ისევ ის ერთადერთი
სათაყვანო და შორი თვალები...
ანდა მითხარი სად არის ღმერთი,
ღმერთი, რომელსაც შეებრალე.
სანთლად აგინთე, მომავლის წვლო,
სულში ჩამქრალი ხსოვნის ალები,
შენ სიხარულის ბილიკით გველოს,
მე დავრჩე დარდით ფერნაცვალე.
და მაინც, მაინც, მაინც ინატრე,
ვიდრე საათი გაკენკავს წამებს,
რომ არ სრულდება ისეთი ნატვრა
მაინც ინატრე ახალწლის ღამეს.

ერთი ია

ჯვარს მითლიდი,
გოლგოთამდე გულს გამყარე,
სიყვარულო, ვერაფერი გამიგია...
რად მინდოდა კუბოზე რომ დამყარე
სიცოცხლეში მოგეტანა ერთი ია.
დაივიწყე უფლის ყველა მცნება-ნება,
ყველა რჩეულს სიძულვილი მიადვარე,
სიცოცხლეში ტყვია რომ არ გენანება
და სიკვდილში ყვაილების ნიაღვარი,

ეს “ქართული სიყვარულის” ზეობაა,
საკუთარი დიდკაცობის წარმონენა...
არა მჯერა ამისთანა დღეობა და
ამისთანა სიყვარული არ მაჩვენა!
სიცოცხლეში დამიყვავე, მომეფერე,
თორემ წლები წამ-წამებით დაილია...
ნეკროლოგად გინდა წყველა წამაწერე,
სიცოცხლეში მომიტანე ერთი ია!

* * *

ვიღაცამ გული გამომიწოდა,
ვიღაც ვიპოვე ასე მეგონა...
ახლა დავდივარ და შვიდ მილიარდ
ადამიანში ვეძებ მეგობარს.

* * *

სიკვდილს ვექცევი უარად
თუ ღამაზ გულში გიზივარ...
რა ვქნა, ჭკვიანი თუ არა,
ყველა პოეტზე გიჟი ვარ.

ერთიანი საქართველო

როცა მტერზე იღვწები, როცა ბრწყინებს უსინჯავ ბოკვერს,
 როცა უფაღს მიაბარებ რუსთაველს და სარგის თმოგველს,
 როცა ბოღმა დამარცხების გადაგივლის გულის წვერზე,
 როცა ლექსი წამოგცდება ჭირში გაუტეხელ ერზე.
 დაიღვწები როცა ძეგლით წინაპართა ნატერფალის,
 სხვის მიწაში ატირდება პაპის ქვევრის ნატეხარი,
 შეეყრები საქართველოს, როცა უცხო ქვეყნის გზაზე
 და თვალები გეფეთება ძველქართული ცრემლით სავსე.
 როცა გინდა ვინმეს ეძმო და ვიღაცა აქართველო,
 მტერმა არა, როცა შიშობ მოყვარემ არ გადაგეთელოს,
 ილოცები: - ღმერთმა მოგვცეს ერთიანი საქართველო!
 შენ თუ არა, მე თუ არა ვინ გვინდა რომ გაგამრთელოს?!
 საღამური გახარებს თუ ფანდური და გუდასტვირი,
 ვიღაც დარდობს და სიყვარულს ბუღბუღივით ლექსად ტირის,
 თუ კითხულობ მეგრელია, კახელია თუ რაჭველი,
 სწორედ შენ ხარ, შენი ხელით საქართველოს გულდამტრელი.
 ყველა ბრძენობს, საქართველოვ, სწორედ მაშინ გვიმარცხდები,
 სიამაყევ რად არ გეტოვებ, ქედმაღლობავ რად არ ცხრები?!
 სწორედ მაშინ მესვნიან ყვა-ყორანი ფრთაგაშლილი,
 როცა მკითხავ შენ ვინა ხარ, ან რომელი კუთხის შვილი?!
 არც ვიცოდი რომ საკუთარ თავზე მეტად მყვარებიხართ,
 არც კახეთის და არც რაჭის მთელი ერის შვილები ხართ,
 სისხლში მიღულს საქართველოს ყველა კუთხის თითო წვეთი,
 ერთიანებს შეგეწევათ ძირს კაცი და მალღა ღმერთი.

ოღონდ დაყუჩდეს

ჭოტის ღამიდან ლექსი მომკივის,
 მოვარე უყურებს მას აღმაცერად,
 მკლავად მომკვეთდეს ვინმე იმ ტკივილს,
 რამაც ლექსების მასწავლა წერა.
 არც ნიჭი მინდა და არც დიდება,
 არც ტაშის კაბა, არც ოხვრის რიდე,
 და სიხარულიც აღარ მჭირდება,
 ბედი ქაოსებს გამოვარიდე.
 ხსოვნა ფეტივით გზაზე დამებნეს,
 დაცხრება კენტი ირმის ყვირილი,
 ვინმე იმ წუხილს დამიამებდეს
 მე რომ მასწავლა ლექსად ტირილი.

მინდა გავხიო ეს შუაღამე,
 შემოვიფლითო ტანზე სამყარო...
 ჯერ სულის ბორბვა ვერ დავიამე,
 ცა ლექსად აღარ გადმომაყარო.
 წყალს წაუღია ყველა სტრიქონი,
 ფერფლად ქცეულან ჩემი წიგნები,
 თუ გაზაფხულის სულში არმქონი,
 ვიცოცხლებ, ეს ხომ მე არ ვიქნები.
 არ მინდა ლექსი, წიგნი, ყვავილი,
 სარეველებთან ერთად მომცვლა...
 ოღონდ დაყუჩდეს დიდი ტკივილი,
 რამაც მასწავლა ლექსების წერა!

ღმერთად კვდებიან

სამყაროს სიტყვად როს მოედები,
 დაეხეტები სულდამსხვრეული...
 ლექსად კვდებიან და პოეტები
 იბადებიან ლექსადქცეული.
 საუკუნეებს ითვლიან წლებად
 და ტკივილები უდევთ გულეზად,
 პოეტი მზეში გარდაიცვლება
 და იბადება გაზაფხულეზად.
 ყოფიერების მდევნელი ბედი
 სულში ცრემლებად შემოპარულა...

და სიყვარულში კვდება პოეტი,
 რომ დაიბადოს სხვა სიყვარულად.
 მარადიული მებრძოლი ჰქვია
 და არ აშინებს ვერდაბრუნება,
 პოეტს ყოველდღე ესვრიან ტყვიას,
 პოეტი გულეებს ესაღბუნება.
 ღმერთზე შორი და კაცზე მეტები,
 უსასრულობის გული სდებიან...
 ლექსად კვდებიან და პოეტები
 ისევ ლექსებად იბადებიან.

ძახილი

- ჰე, ჰე, ჰე, ჰეი!
- ჰააა!
- ჰო, ჰო, ჰო, ჰოოო!
- ოოოჰ!
- ეეჰ!

ბეჟან ხარაიშვილი

* * *

ისევ გინატრე ყვავილობისას,
თოვს, ამ გაზაფხულს სად დავემალო...
კოცნა? არასდროს არ მითხოვია,
მე მინდა მხოლოდ თვალი შეგავლო!
და შორეული მგზავრით დაღლილ
მხერაში ჩანდეს შენი თვალები –
მერე დავამსხვრევ ნიღაბს შიგნიდან
და ჩემშიც ვეღარ დამემალები...
ჩემი გულივით გელის და ღელავს,
ახლა კი თოვსდა... აღუბლის ტოტი
იელვებს ცაზე, როგორც ფურცლებზე,
ხელგაკვრით დაწერს შენს სახელს ელვა.
მე იანვარში დავბადებულვარ
და გაზაფხულზე მოკვდები, ლელავ!

სხვაობა

მაგნიტოფონი მივიწყებულ სიმღერას იწერს, –
გულის ძარღვები მამულის სუნთქვას,
მაგნიტოფონი ჩანაწერის გადაშლას იწყებს, –
გულში ჩანაბეჭდს ვინ ამოთუთქავს?!

მაგნიტოფონი უცხო მიწის მსმენელსაც იწყებს
...მამულის ბედზე ვის უნდა უთხრას?!

* * *

ისევ ჩაიზნიქა ფიჭვის ტოტი და
თოვლმა ჩამოთვლიმა ნეტარებით...

ახალი წელი კი დადგა, მაგრამ
ისევ ძველებურად მეყვარები!

სიზმარი

ბაღი ვნახე და სიზმარი ერთად
ყვავილთა უცხოდ ნაფერი მოლით,
ბოლოკს ვარდების სურნელი ჰქონდა,
ვარდი ძალათი ისხამდა ბოლოკს!
მზე ანათებდა მაგრამ გზის პირად
მუხა ტოტებში ცრემლად დნებოდა...
“პლანი”, “პლანიო”, სტვენდა ნარცისი
მინდვრის ოსშივარს ეტანებოდა!
– გონს მოლით მეთქი! – ვიყვირე ერთხელ,
ვიდრე არ არის ბიჭებო გვიან,
– ჩვენ ქეშები ვართ! შეტყდი მანდელან

ჩაიხავილა ხახაში ხვიამ.
– არაყს მოველით;
ცის ნამს ვილა სვამს,
გოიმებად და შტერებად გოვლიან,
– მეც მოდას მივდეუ! მოდი, მაკოცე –
გამომწრიპინა ბუჩქიდან იამ!
ღმერთმა დასწყევლოს გადაგვარება,
არა და ბაღო, როგორ მიყვარდი.
შევეხე ვარდს და...
ბოლო კი დარჩა –
...ეს შენ იყავი...

* * *

ფეხმძიმე ზეცას, ზენაქარმა
გაფატრა მუცელი ელვის ლაზოთი და
შეეძინა
ძირულას ფეხმარდი შვილები, –
დეღეები.
დიდი გადაიხადა მიწამ ძეობა,

ტაში აცემინა ფოთლებს სიხარულის
და ცის ნაჟურით გამომთვრალი
ბებერი მუხები
მთელ ღამეს ბარბაცებდნენ
დაკოჟრილ ფესვებზე.

* * *

ცა რომ მტრედისფერობს,
 ტყე რომ ფერი-ფერობს,
 მზე რომ ნისლის ყანწებს ეტანება,
 ბუნქთან წამოვწვები
 სადმე ცვარიანში
 ლექსებს დავაპურებ ნეტარებით!
 უბეს გამიქეჩავს
 ქარი თიბათვისა,
 გულში ჩამეტბობა პირველყოფლის,
 რითმებს გამოაკრთობს
 წვეთთა სინაზეში
 და მზით გადაფერავს
 მწვანე მოლი,
 წყარო სისხლს გადაუსხამს
 დელის ცისფერ ვენებს
 და ძმას ჩაეხვევა

ძმადნაფიცი,
 ამ მთებს ვენაცვალე,
 ამ ტყეს ვენაცვალე,
 მეტი რაღა დამრჩა დასაფიცი!
 ერთი გაიხედე ქარი რა დღეშია,
 როგორ გადალოკა არე-მარე,
 ეს შენ გიმდერიან ზეცის ასულები
 მუხავ, ჩამუხლული, გაიხარე!
 რტომან შინდებისამ იყვავილა
 და მზე ჩანჩქერების თარზე დნება,
 გული სამარეშიც იმზიანებს,
 გული სამარეშიც ამღერდება –
 ჩვენში ასე იცის
 მზემ ამოსვლა,
 ჩვენში ასე იცის გათენება!

გამოთხოვნა

დათვის ჯვარს ვეფხვის ფერი დაჯაბნის
 და სიმწვანეში ჩასთვლემს ხახმატი,
 ნახვამდის ხევის მუავე წყლის შხეფო,
 მიწის მხექალო, შენაც ნახვამდის!

რა დამავიწყებს ბეწინას წისკვილს,
 არაგვის ტალღის ქვებთან ხუმრობას...
 მიყვარს ეგ მთა და ეგ ქალიც მიყვარს,
 მაგრამ შევძლებ კი მაგ ხევესურობას?

სიყვარული იწყებოდა ასე

გახსოვს? დამე სოფლის განაპირას,
 კოდის წყალთან ხელადები ვავსეთ,
 გეჩქარება? – გკითხავდი და დუმდი...
 – სიყვარული იწყებოდა ასე!
 სიზმრად გნახე, ღია სარკმლის იქით
 გეხვეოდა ანგელოზთა დასი,
 მოჩვენება? არა, ცხადი იყო...
 – სიყვარული იწყებოდა ასე!

შენს თვალებში ციმციმებდა, მახსოვს,
 უსაზღვრო ცა, იმედებით სავსე,
 ძილი ესურდა? არა, დამისთევა...
 – სიყვარული იწყებოდა ასე!
 ტოტებ-ტოტებ მოგყვებოდა მთვარე,
 კოდის წყალთან ხელადები ვავსეთ,
 გეჩქარება? – გკითხავდი და დუმდი...
 – სიყვარული იწყებოდა ასე!

ეს ცხოვრება

თუ რამ სადმე მეტი შევსვი,
 გადმომდინდა ცხვირში ძმარად,
 ეს ცხოვრება ბაგირია
 ხან დავძლიე, ხან დამძალა.
 ოქროს ჩიტი მოფრენილი
 ბევრჯერ თვალწინ ამაცალა,
 ფეხი წავკარ, წავიჩოქე,
 სულის მოთქმა არ მაცალა,
 ხან ალერსით მანებებერა,

ხან დამაგლო ბაღში ცალად,
 ეს ცხოვრება ბაგირია –
 ხან დავძლიე, ხან დამძალა,
 ხან ცხელ-ცხელი პური მომცა,
 ხან მაჭმევდა ცივ მჭადს მცირედს,
 ეჰ, ცხოვრებავ, ვერ გადავძლიე...
 შენ ორს ებრძვი –
 მე და იმედს.

გულნაზ ხარაიშვილი

საუბრობენ გვირილები

საუბრობენ გვირილები, ვაზმა კვირტი გამოისხა,
ულამაზეს ყვაილებმაზეწრად ცვარი წამოისხა.
ლოცვა შევლის საქართველოს, მთებს ჭადარა შეპარვია,
ხის ხავსიც კი იმერეთში, საყურებლად ზღაპარია...
ამ ღამაზე ხედს ვენაცვალე, ჭიათურის ღურჯ ენძელებს,
ნაზ ყვაილებს მოსაკრეფად, ყინვაშიდაც რომ ექებენ...
მინდა ჩემში შევისახლო მზე, ცეცხლივით მოვლვარე,
ამ გრძობების ხვაშიადმა, ლექსის წერა დამავალეს...
ხარის კვალში ჩამდგარ წყალსაც, სიკამკამე შერჩენია,
აქ ეს ხალხი მასპინძლობას, აკვნიდანვე შეჩვევიან...
თეთრი გედი სუფთა წყალში მისრიალებს ნება-ნება,
ალიონზე შემოდგომა, ქალაქს თაფლად დაადნება...
ძმა-ძმისთვის და... სტუმრისათვის, ღია არის კარებია,
ეს ვირწმუნე... იმერელ ხალხს ყველა კუთხე ყვარებია.

ველარ მამჩნევ

ბულთან ბასაუბრობა

ღრუბლებში ხარ! ახლოს ვარდ და ვედარ მამჩნევ,
სიკეთე ვარ... ძოწისფერით ნისლებს ვსერავ...
ცვდილობ შუქი დაგიბრუნო, მზის შუქ განგვე...
არ მენდობი ჩემი ალბათ აღარც გჯერა.
მივხვდი შენში ისევ ეშმა დაფათურობს,
დღისით, ღამით, ყოველ წუთს და ალბათ წამშიც,
შენ ხარ! დარდის მწვერვალების დიდი ხურო.
სიკვდილისგან მოგზავნილი, სწრაფი რაში.
ყველა ნდობის საფიქრალი ამოგწურე,
გადავრაზე გზის ბილიკი გასაღებით...
გული ჩემი ვედარაფრით დავაპურე,
საიქიოს სული დამჩნა წასაღებით...

გულო, არასდროს აღარ ატირდე,
იცოდე გრძობა არ გედირსება...
შენ მე ამაყი ქალი მატირე,
გადამითელე ყველა ღირსება.
პოეტო, მკიცხავ სულ უმიზეზოდ,
სიყვარულისთვის გებრძოლა უნდა...
განდნენ ეკლები, მომრავლდნენ ეზოს,
იმ ეკლებს შენი სიკვდილი სურდათ.
მერედა რატომ არ გაფოლადდი,
რისთვის, დანამე თვალთა წამწამი.
ვარ უკუნეთში ვით ღამის ღანდი,
დავრჩი შიშველი, როგორც ლერწამი.

წადი

სევდის კაბას ისე ვიხდენ,
სხვას რომ დარდი არ ვანახო...
შენ, ღრუბლებში გაიხიდე,
ცდილობ სითბო არ მანახო...

წადი! სულაც არ მჭირდები,
ჩემი გულით ვათბობ სხეულს,
ერთგულებას ვკლავ გპირდები,
უშურველად ჩემგან ჩვეულს.

ღამის ფიქრები

მე მიყვარს ჩემი სახის ღარები,
შემორუჯული... სიკეთის სხივით,
თუმც ნისლებია არც სჩანს ღარები,
ჩემთვის მზე გახდა შორი და ცივი.
დაღლილი სახე მე მიყვარს ჩემი,
როს ნორჩი იყო, მზესაც რომ ჰგავდა...
რომ დადიოდა სინდისის კლდემით.
მომავლისათვის ნერგებს რომ რგავდა...
ჩემი სინდისის ძაღლები მიყვარს,
შუბლს მიღამაზებს წლების ღარები...
ღამის ფიქრები მთვარესთან მიმყავს...
სხვის ნათელ ვარდებს არ ვეკარები.
მე მიყვარს ჩემი ჩუმი გრძობები,
ადრე რაც მქონდა, არ ვეძებ ახალს...
მისგან მეწვია შემოდგომები...
ეს ნაოჭებიც იმიტომ მახლავს.

წავიდეთ ფიქრო

წავიდეთ ფიქრო, ზეიმზე ვართ მიწვეულები,
ტყეს ნადიში აქვს და მიტომ ფიცხობს...
იქნებ დამწიფდა გაზაფხულის ბროწეულებიც,
შავ სამოსელში იქნებ ვერც მიცნოს...
გავისეირნოთ, სევდას უნდა გავექცე შორით
მე უკვე მჯერა, ბედისწერის სასწაულების...
ხედავ? ნისლია, ირგვლივ ისევ ჩამოწვა თქორი,
ჩვენ გაზაფხულის ზეიმზე ვართ მიწვეულები.
მზე ნეფე არის, პატარძალი გაზაფხულია,
და იმოსება ნაირ-ნაირ ფარჩა-ფურჩებით...
მისასვლელი გზა ჩემი კალმით გაკაფულია,
წავიდეთ ფიქრო, დამიჯერე ნუ შეურჩები.

ღმერთო

ღმერთო, კეთლი ანგელოზი
მაახლე მეზაერად...
დამიცვას მაშინ, როცა ძლიერ გამიჭირდება...
ნისლში ვარ... წვიმს და
ამ ფიქრებმაც არ დაიდარა.
მტერს მივუტევე... სიახლოვეს არამჭირდება.
მისი სიავით თრთის სხეული აიჯინჭრება
შორს მინდა ყოფნა, თორემ ისე ვერ მოვისვენებ...
ვგრძნობ, იმედები რომ რძესავით
აიჭრება და...
მტერი თუ მომკლავს ისე მომკლავს,
არც გამასვენებს...

ბუნების სუნთქვაც კი პოეტის ლექსია

წინაპრის ნაკვალევს მიყვები სიფრთხილით...
ყვირილის ტალღები, ფიქრს შემოასკდება...
სიკვდილო, მომშორდი და ცოტა მიფრთხილდი...
პოეტი იცოდე არასდროს მოკვდება,
გაზაფხულია და ტყეს ტანისამოსად,
სულ თოთო ფოთლები ტოტს შემოესია...
პოეტი კვდებაო ეს ვიღას წამოცდა,
ბუნების სუნთქვაც კი პოეტის ლექსია.

შენს ფიქრებში

მინდა, კვლავ დავსახლდე შენს ფიქრებში,
მინდა, შენთვის დამე გაავათიო...
მინდა, ისევ გნახო სიზმრებში და...
მინდა, გრძნობის ცრემლიც დავაქციო.
მინდა, ყვაილები მომიტანო,
გული?.. ამ ჩემს გულში დაასვენო...
მინდა ყველა წყენა გაპატიო,
ცული აღარასდროს გავიხსენო.

დედის სიცოცხლე

დედის სიცოცხლე, რა ძალიან მომნატრებიხარ,
შემომეძარცვა დარდით წლები და მიიღია...
იქნებ ჩემს ახლოს მოფრენილი თეთრი მტრედისხარ...
ან მოჯირითე მთის ირემი, ჩემი შვილია.
ფიქრით შენთან ვარ, მოფერება შენ არ გაკლია,
გულს ჩავიკირე მონატრება ოქროს მონეტად...
და თუ სიცოცხლე შენს გარეშე შვილო, ნაკლია,
მაშინ ჯობია ისევ-ისევ დავრჩე პოეტად.

ხმავ ზეციურო

ხმავ ზეციურო, შენ დაგეძებ რად მიმატოვე,
სად დამეკარგე, ალბათ დარჩი ღამის წყვილადში...
ვერა ვერაფრით ვეღარ ვუძლებ ამ სიმარტოვეს...
მაცოცხლებელო... ისევ ჩემთან ამოზვიადდი.
ღამის ვარსკვლავო, იქნებ მთვარე, იქნებ სიზმარო,
იქნებ სიცოცხლისზედაშე ხარ, მიტომ გნატრულობ...
გულო, დამშვიდდი მონატრება უნდა იკმარო,
გულო, დარდისგან ნაკვეთი და გამოფატრულო.

თუ დაბჭირდათ
(ლეილა ზაბახიძეს საჩხერის აკაკი წერეთლის
მუზეუმის განყოფილების გამგეს)

ლ - ეღვის მწიფე სიტკოს შეგადარებ,
ე - ნძელებს და იის ლამაზ ყვავილს...
ო - სე თბილად უღებ სტუმრებს კარებს,
ლ - ელიანიც ზურმუხტის ფრად ყვავის,
ა - მ წუთში კი სიტყვას ლექსით გეტყვი,
ზ - ამთრის ღამეს თეთრად გავათენებ...
ა - ქ თოვლისგან დაბარდნილი ფიჭვი,
ბ - უხრის მჭადებს გრძნობით გააცხელებს.
ა - ლბათ იტყვი გვევალება კიდევ,
ხ - ეს ხომ ფესვის გაცოცხლება უნდა...
ო - ქ მაშინ მე თავდახრილი ვიდექ,
ძ - აძიან ქაღს სიხარული მსურდა.
ე - ერთად ყველას გეფერებით ფიქრით,
იქის მსახურთ... მუზეუმის ველებს...
არ მჭირდება მე ამაზე ფიცი,
მაგ სითბოთი გული გამიცხელებ!

არ დაგაკლებ ღოცვასა და ლექსებს
(ელარა მაჭარაშვილს, აკაკი წერეთლის
სახლმუზეუმის მემატინეს)

კ - კლდემამოსილს წლები მიგითვლია,
ლ - აღისფერი დღეც ხომ ბევრჯერ იყო...
ა - ლუბლებიც შენს წინ თავს დახრიან,
რ - ა ტკბილი ხარ, შენ არავის ბრიყვობ.
ა - სურნელდა შენი სიტყვა ჩემში,
მ - აღვიძარა საათივით ფეთქავს...
ა - სეთები გაზრდილიყვნონ ერში,
ჭ - ურმარანთან სადღეგრძელო ეთქვათ.
ა - რ დაგაკლებ ღოცვასა და ლექსებს,
რ - ამდენს ვეტყვი, რომ ხარ მატინე,
ა - სე ტკბილად შენს იმერულ წესებს,
შ - არა გზებზე უხვად ამზიანებ...
ვ - ილოცებ და მუხლს მოვიყრი ხატთან,
ო - მ დალოცვილ დღეს რომ გამახარე...
ლ - ოყას ცრემლით ჯვარი დამეხატა,
ს - აჩხერეა მადლიანი მხარე.

არ დაგიჟერეთ

ცრემბლით ნათქვამი მზის სიტყვები,
მე მახსოვს თქვენი...
წავალ უსიტყვოდ...
ვჯავრობ იმას... ცუდი მოხდება.
არ დაგიჟერეთ... და მივიღეთ,
ჯვარცმისგან ძღვენი.
ვინ უწყის კიდევ ქართველები,
ვინ სად მოკვდება.
გაოგნებული სიმყუდროვე,
სევდამ მოიცვა...
მღუღარე ცრემლი, უნებურად
მოწყდა წამწამებს...

როცა იმედი, ძმათა ხიდის
ჩაწყდა... წაიქცა,
ცხრა აპრილიდან საქართველოს
ბედი მაწამებს!
ასისხლიანდა ომის წლები,
ხარობს ბნელეთი,
მოქარულია ფიქრებიც კი...
მზეთა ღოდინში...
სისხლის წვიმებით, მორწყულია
მთელი ხმელეთი.
გულს შევაჯავრებ...
ამ ლექსით თუ... მე ვთქვი ბოდიში!

მეგონა

მეგონა სხივებს მივწვდებოდი, მაგრამ მოვტყუედი,
თუმცა კვლავ ვგრძობდი გული არას მეუბნებოდა...
თუ გავთბებოდი, სიხარულით ჭერსაც ავყრიდი,
ექოს ძახილი ალბათ მთებშიც გაიბნეოდა.
ცრემლს შევიშრობდი... ნეტარ წამებს დავნებდებოდი,
დავისვენებდი მზის სხივებთან, დღის და ღამითაც,
სიამის მივივად მზეს გულ-მკერდზე დავადნებოდი,
აღარ დავთმობდი მე ამ სითბოს, ერთი წამითაც.

მხატვრული განყოფილება

რევაზ მიშველაძე

ბილში არ ბაიპარო

ცხელოდა.

ქუთაისში აგვისტო აგვისტობდა.

ომით ელდადაცემულ ქალაქს დიდი მიზეზი ჰქონდა, შინ, ოთხკედელში ჩაკეტილიყო და შიშით ეცქირა ტელევიზორისათვის.

საზოგადოებრივი ტელევიზია, ვერ დაუეკარგავ, ძალიან ცდილობდა, მაყურებლისათვის გუნება არ მოეშხამა, თუმცა შიგადაშიგ მართლაც გამოურევდა ხოლმე.

აკაკის ბალი მიტოვებულს ჰგავდა.

ოდენ მტრედები ფრთხილებდნენ გამორთული შადრევნის აუზის პირას. თავიანთ მტრედულ პრობლემებზე ღუღუნებდნენ და დროდადრო წყალში ამოავლებდნენ ხოლმე ლამაზ თავ-ფრთებს გასაგრილებლად.

თეატრის წინ ძელთაძველმა „მოსკვირმა“ გადმოჭრა მოედანი, წითელი ხიდი გადაიარა და ყრმა გალაქტიონის ძეგლთან შეჩერდა.

- აქ შეუხვიე, მარჯვნივ, ეიხედე ზევით... ე... იქ ვართ ასასვლელი.

კაცმა მინა ჩამოსწია და კორკიმელის დასწვრივ ხელი გაიშვირა.

- აუ, სად ყოფილხართ?! ზევით თუ ქუჩა იყო, არც ქე ვიცოდი, შეიცხადა მძლოლმა.

- ხო ვითხარი თავიდან. აგიდულებს ვითომ?

- შენ არხინათ იყავი. ამ დანჯღრეულ „მოსკვირს“ მასე ნუ უყურებ. გუშინწინ ორი რელსი მოვუტანე ვინცხას ჭომაზე.

თუხთუხ-სვენებით, ხლიწინ-ხველებით, როგორც იქნა ააღწიეს. რკინის ჭიშკარი და ნაგვერდულის ღობე ერთფერად – ბაციმწვანედ იყო შეღებილი.

- შევედით.

მასპინძელი გადავიდა, ჭიშკარი გააღო და შოფერს მიუბრუნდა.

- წინ წადი, მარცხნივ ეიდე და „ზადნით“ შემოდი.

შოფერმა ბარგი იქვე, ჭიშკართან, კოინდარზე დააწყობინა და „კრანს“ პეშვი შეუშვირა.

- ჭიქას მოგიტან.

- არ მინდა. ასე უფრო ვატან გემოს.

„მოსკვირი ჩარიხინდა და რეაქტიულივით სქელი ცისფერი კვამლი მიიხვია.

- გესმის?

კარებზე დააბრაზუნა.

პარმალზე თავწაკრული, გამხდარი ქალი გამოჩნდა. ქმრისთვის არც შეუხედავს და ჭიშკართან მილაგებულს დაადგა თვალი.

- ავანსი მომცეს და ცოტა რაცხა ვიყიდე: ერთი ტომარა ფქვილი, ერთი ტომარა კარტოფილი, ნახევარი ტომარა შაქარი და ხუთი ლიტრი ზეთი, სიმინდის ზეთიანო, პორტუგალიურიანო, რა ვიცი, პორტუგალიურიანო?

- რათ გინდოდა ამდენი რამე. კარტოფილში მაინც რაღა გადაყარე ფული. ერთ კვირაში ამოვა და დეიფუშება.

ქალმა შაქრიანი ნახევარტომარა მოიგდო თეძოზე.

- მეიცა, მეიცა. ერთ მხარეს მე დევიკავებ... შიმშილობა იქნებაო.

- რო არ იქნეს?

- რო იქნეს? ამგენს ენდო ტიფა. ფქვილი და კარტოფილი თუ გაქვს სახლში, ცოტა გულმიცემული ხარ. ხომ ხედავ ომია.

- რა ომია, შალიკო, შენ ამას ომს ეძახი?

- ქალო, რო მიჩერებისხარ ჭინკასავით ტელევიზორს, აზრი ვერაფერი გამოგაქ? ხო ხედავ, ორ-ორად რო დაშლივინობენ თვითმფრინავები და ყვავის კაკლებით ყრიან ბომბებს.

- ყრიან მარა, ბევრი არ სკდებაო, ესო შესაშინებელი ბომბებიაო. ვალიკოს მარუხიე ამბობდა, ამ დილას რძის რიგში.

- კი, კი, გეთამაშება, გაშინებს რუსი-თქვა, შესაშინებელი კი არა, გორში სახლი არ დატოვა ცეცხლწოუკიდებელი.

დილით ჰაერზე ჩავიდა.

თაროზე სერი პური ელაგა, მაგრამ შილიფად ჩაცმული ქალები განზე იდგნენ და თავიანთ ნახევრადსერიოზული (ნახევრადჭკვიანური კინალამ წამომცდა) მუსაიფითთავს იქცევდნენ.

შალიკოს არაფერი უკითხავს. მიხვდა, ახალი პური ჯერ არ მოეტანათ. ფანჯარასთან მიდგა.

- აჰა, ჩემი ქმარი, გენაცვალე... ჩემ ქმარს მაგი არ შეეშლებოდა... მაგ კი არა, აქით მეკითხება ხანდახან...

ნაწვეტ-ნაწვეტად ჩაესმოდა მაღალი, წაბლისფერთმება, პომადიანი ქალის ნათქვამი და შალიკოს ეგონა, რომ ქალი მის გასაგონადაც ლაპარაკობდა.

„ქალი რომ ქმრის ქებას სახალხოდ დეიწყებს, ორი რამ არის: ან ნაღალატევი აქვს მისთვის უკვე, ან აწი აპირებს უღალატოს“ - გაიფიქრა შალვამ.

მუშტუკი გააწყო და გარეთ გავიდა.

სინაურიძის ჭიშკართან ჩამომსხდარნი წუხანდელი ტელევიზორის ამბავს არჩევდნენ.

- არაფერი არ ვიცით, არა ჩვენ... ჩვენ არაფერს არ გვეუბნებიენ. სერიოზულად თუ ვომობთ, არც ეს მგონია, დეიქვა ცხინვალის. ვინ ნახა... რომელმა ნახეთ ერთი მითხარით?!

- ასე რავე შეიძლება, შე კაცო, წვილო რუსმა ნახევარი ქვეყანა და მაინდამინც შენს ეზოში უნდა ჩამოვარდეს ბომბი, რომ დეიჯერო?

- რავე იყო წუხელი, დეინახე? რავე დაძვრებოდა ე ჩვენი პრეზიდენტი დაცვის ბიჭების ლაჯებში, დეინახე?

ქვალწვერებიანი იობიძე სიცილით ჩაბუიდა.

- ისე სხარტი ქე ყოფილა, მე ამდენიც თუ შეეძლო არ მეგონა, გაქცევით მარდათ გეიქვა.

- სული მწარეა, ბიძია.

- ისე... მე რომ მკითხოთ, დაცვის ბრალიცაა, - სიცილით სულს ძლივს ითქვამდა იობიძე - რა იყო, რა მოხდა ამნაირი, რომ შეიგდეს ამხელა კაცი და რო დააყარეს თუ რამე მოხვდათ ხელში: ტაშტი, კარდალა, ფანერკის ნაჭერი, ნახმარი ჯავშანხილეთი, არყის ქვაბი, შეაწუხეს კაცი... კილო კარქათ გამოხვანცაღდა იქიდან.

- მე, მაგალითად, სხვანაირად ვუყურებ ამ ამბავს - დაიწყო პედინსტიტუტის კონკურსში ვერგამარჯვებულმა, ნაადრევმა პენსიონერ-ლექტორმა მაღლაკელიძემ. - რაკი გეიქვა, ეს იმა ნიშნავს, რომ მთელ სულელიც არ ყოფილა. შიშის გრძნობა სა აქვს სულელს. ჩვენი საქმე მთლად დაღუპული მაშინ იქნებოდა, პრეზიდენტი ჟირაფივით თავაწეული, ნელა რომ წასულიყო. იმ ჯგლეთა-ქაჩავში შენ არ გეიქცეოდი, მაგალითად? შეეშინდა კაცს; არ მდრუხოს რუსმა ბომბი ზურგშიო და მოუჩქარა ფეხს, რა იყო, რა მოხდა, ყოლიფერი საგლახაოდ და საღადაოდ უნდა აქციოთ?!

- სტუმარი რო ახლდა? ი სტუმარი რო ერთ ადგილას დეიკიდა და თვითონ რო უშველა თავს?

- რა ექნა, აჰა... იფიქრა იმ კაცმა, მე თუ მოვეკვდი აქანა, სტუმარიც უკან დამჩნება და მასპინძელიცო. სტუმრის მეტს რას ვიშოვი, მე თუ არ ვიქენი, მოსრია პატრონი, რაც სტუმარია ქვეყანაზეო.

- უწმინდე პირი ხო, შენი პატრონობა უნდა მაგას. მიტომა ვართ ამ დღეში.

- მე არავის არ ვპატრონობ. მე არ მიმიცია ხმა, შენ მიეცი და შენნაირებმა. ხვარ დაგავიწყდა ოც-ოცი ლარი რომ ჩამოგირიგათ ხახალეიშვილმა.

- ვაი... რავარც ის ოცი ლარი ჩემს ჯიბეში ჩევიდა, ისე მიცეს ხეირი გამჩენმა შენს დამაწყევარს. შენ არ დაგწყველი, მეცოდები, ჩემი ბოგშვის ლექტორი იყავი. მაინც, რაც არ უნდა იყოს, - თავი იმართლა იობიძემ.

- კაი, კაი, კაი, კაი, ნუ გეიმამაბრამისბატკნებთ ახლა სუყველა თავს, - მეზობლებისათვის სრულიად მოულოდნელად ჩაერთო სანდუხადის გერი გუჯია, - ძან, მშვენივრად ეიღეთ, მეც ევიღე, არ ვმაღავ, რავე თავის ჯიბიდან კი არ არიგებდა ხახალეიშვილი.

შალიკომ შეატყო ლაპარაკი ცოტა არ იყოს, უსიამოვნო ელფერს რომ იძენდა და ბირჟას გაერია.

მაღაზიაში შევიდა და შიდა კარის მინაში არეკილი თავის თავს ჰკიდა თვალი. უსაშველოდ ხუჭუჭი, სავარცხელეებმტვრევი, მოურჯულელებლად ურჩი, ჭადარა თმა ქინჯილოვა ბალახივით ესურათავზე. „რა ჩქარა იზრდება ე დასაწვაიო“, ყოველ შეხედვაზე გაიფიქრებდა ხოლმე შალიკო და, რასაკვირველია, ახლაც ეს გაიფიქრა თავის მომაბეზრებელ თმაზე, მწვანე, ბუდიდან უჩვეულოდ ამოწეული თვალები ჰქონდა და გაბუმტულ ცხვირს ქვემოთ, ვიწრო საულვაშზე ძლივსდატეული, ჭადარა, მაგრამ არახუჭუჭა, ფუნჯგირესავით სწორი, მსხვილნემსა უღვაშები. სამოცის ჯერ არ იყო, მაგრამ ყურში ამოსულ მუქშავ თმებს ინდაურის ბიბილოსავით ღურჯ-წითელი. ღელვის ფოთლებივით ფართო ყურები თითქმის ამოვესო. ზედ ყურთან იწებოდა ორი ქალამნის ტყავივით სქელი ნაოჭი ქედ-კისერში რომ ჩახვეოდა და სადღაც ბერძნული კაკლისოდენა ადამის ვაშლის ქვემოთ იკარგებოდა. მარცხენა კეფასთან ძლივს მოუჩანდა ბადრიჯნისთავის ხელა ცხიმრქა, რომლსაც, კიდევ კარგი, ასი პროცენტით შენარჩუნებული ქოჩორი საიმედოდ უფარავდა, მაღალი არ ეთქმოდა, მაგრამ არც დაბლად ჩათვლიდით. გამხდარ, რომ იტყვიან, ჩახსმულ ტანზე დაკვირვებული თვალი რასაც შეამჩნევდა, პირველ რიგში, გრძელი, ზურგთმიანი, დამჭკნარი უნაბისფერი ხელები იყო. ბრტყელტერფა გახლდათ და სიარულის დროს ფეხებს მრუდედ აწყობილი რობოტივით აჩაბაჩა დგამდა. სამუხლავ დაკერებული ჯინსი ეცვა და ოდესღაც ღურჯი ხალათ-პერანგი.

ლაგაშნახევარი (ნახევარი ლავაში გზაში შემოეჭამა) აივანზე ჩამიკიდებულ კალანხიაში ჩადო, ბებერი მსხლის ძირში სასკამედ გადაჭრილ მორზე ჩამოჯდა და ღობისძირას მოხტუნავე მამალს მიჩერდა.

უდუხო მამალი ტრიფოლიატზე მიშვებულ შეთვალულ ადესას სათითაოდ კუმლაავდა. თითო ახტომაზე თითო მარცვალს მოიგდებდა ნისკარტში, მაგრამ ჩანდა, მისთვის ესეც ხეირი იყო, ყოველ შემთხვევაში ეს საქმე არც ბეზრდებოდა და, მაინც, არც დაღლა ეტყობოდა.

ჭიშკართან რომანია ხვადაგიანის უფროსი ბიჭის, კიჭოია ხვადაგიანის ძველთაძველი „უიგული“ გაჩერდა.

- შალიკო სტუმარს მიეგება.

- ფოთიდან თბილისში აღუშინის ბიდონები მაქ წასადები, თუ არავის ხარ რამეზე შეპირებული, წამომყევი. კაი ტკიცინა ხუთოუშნიანს, ალაღს და დოუმაღლებელს, ქე მოგართმევ და ხვალ ამ დროს აქანა დაგსვამ, შენს ჭიშკართან.

- რა ვიცი, ეირია, ბიჭო, ქვეყანა და... როის მიღიხარ?

- ახლა ა ამ წუთში. რო ეირია, მეც მიტო გეუბნები. ქე მეშინია მარტო წასვლა. ჩვენ ვინ რას გვერჩის... მარა მაინც, წამოხვალ?

- წამოვალ, აპა – კეფა მოიფხანა – მარტოს ხვარ გაგიშობ.

კიბე აირბინა, ორიოდ წუთში გრძელკეპიანი ხაკის ქუდით და საწვიმარით დაბრუნდა. უკან ცოლი მოსდევდა.

- ჩაი მაინც დაგელიათ. რა დროს წასვლა იყო. როის მოხვალ, როის?

- ხვალ ამ დროს! – კიჭოიას გვერდით მიუჯდა, - წვევით.

ცოდვის გაკითხვა, რასაც ჰქვია, სწორედ ის ტრიალებდა სამტრედიას რომ გაცდებოდი, ფოთის და სენაკის გზებზე. სიცხით დაოსებული, ოფლში გახვითქული, დარდისაგან და შიშისაგან პირმოდრეცილი ადამიანები ვაი-ვიშით მოაგორებდნენ ყველაფერს, რასაც ბორბალი ჰქონდა.

ისმონდა ქალების მოთქმა-ტირილი, ზარი და გნიასი... ზაფრა-ელდა გაწოლილიყო გზაზე. ყველას წინ უნდოდა გასვლა. ყველას გადასწრება სურდა და ერთმანეთის ნათქვამს „მე ავადმყოფის პატრონი ვარ და მე ძუძუთა ბავშვი მიმყავსო“ უსმენდნენ, მაგრამ არად აგდებდნენ.

საშინელ ამბებს ჰყვებოდნენ სენაკის და ფოთის დაბომბვაზე, აეროპორტის და ნავსადგურის ბეტონის ტრაპები მკვდრებითაა მოფენილი, მაგრამ ახლოს არ გვაკარებდა.

„ბეტეერებთან“ რუსი სალდათები იდგნენ და ყველას წადმა-უკუღმა საბუთს სთხოვდნენ. მოწმობას რომ დაადრობდა, შიგ არც იხედებოდნენ. ეტყობა კითხვა არ სიამოვნებდათ.

უკან მობრუნება გადაწყვიტეს, მაგრამ ისე იყვნენ ჩაჭვდილები რიგში, რომ იქიდან გამოდწვევა შეუძლებელი იყო.

ქუთაისიდან შეადღისას გამოსულები ღამის 1 საათზე ჩავიდნენ ფოთში.

მასპინძელმა მორგოშიამ იმ ღამეს, საშიშიაო და არ გამოუშვა. არც თვით ჰქონდათ წამოსვლის თავი. დილით დატვირთეს მანქანა და ფოთის გამოსასვლელიდან რომ გავიდნენ, ურჩიეს ახალქალაქზე წადით, შედარებით უსაფრთხოაო.

ასეც მოიქცნენ.

მტვრიან-ბულიანი გზით გაწამებულ-გათეთრებულებმა, როგორც იქნა, ჩამოაღწიეს ბაკურიანამდე, მაგრამ წალკასთან გზა აღარ გააგრძელეს, ბორჯომის გზით გადმოვიდნენ ხაშურზე.

ასე იმიტომ მოიქცნენ, რომ გზაჯვარედინზე ცალფეხა, ყავარჯნიანი კაცი იდგა და ყველას ეუბნებოდა: გორზე წადით, ხიდი აღდგენილიაო.

როგორც მერე გაირკვა, ცალფეხა ცრუობდა, მაგრამ რატომ ავრცელებდა ასე ენერგიულად ტყუილს, ამ ნოველის ავტორისათვის დღესაც გაუგებარია.

ჯავახეთ-ახალქალაქის გზაზე ხუთი საათი ისე იარეს, ქართულის მცოდნე ერთი კაციც არ შეხვედრიათ. საქართველოს მოქალაქენი ნათლად და გასაგებად ვერც რუსულად ახერხებდნენ გზის სწავლებას. ერთი კი იყო, რძის ბიდონებს რომ თვალს შეავლებდნენ, სირბილ-დრეჯით მოყვებოდნენ მანქანას. მე მგონი, მიყიდვაზე უფრო მეტად ჩუქებას ითხოვდნენ.

ქართლის მცირე უღელტეხილზე გორისკენ რომ დაემუნენ, პირველივე „ბეტეერთან“ შეაჩერეს, ორი ავტომატიანი ცხვირპაჭუა პირდაპირ მანქანას ეცა, მანქანის პატრონებისათვის ზედაც არ შეუხედავთ. ერთმანეთს რაღაც გადაულაპარაკეს და მწვანე ვილისში ბიდონების გადაცლა დაიწყეს.

შალვა და კიჭოია აყვირდნენ, რაც შეეძლოთ. მიყვებ-მოყვებოდნენ, ემუდარებოდნენ, მაგრამ შეაყარე კედელს ცერცვი.

- რაია, იცი? ჩემი არაა ეს უპატრონო, თვარა ჩემი რო იყოს, მოგცემდიყენ. სხვამ გამომატანა! თბილისში მიმაქვს. სად მაქ მე ამის გადასახდელი ფული. ნუ დამღუპავთ! ხალხი არა ხართ? – იმდღურებოდა კიჭოია.

ჯარისკაცს მობეზრდა მეზიდონის მანჭვა-გრეხა და კაპიტანს უხმო.

- შტო ონ ხოჩემ? ჩტი ტი ხოჩემ?! – მიუბრუნდა კიჭოიას უშლემო კაპიტანი, რომელსაც მზისაგან სახე ერთი უწყინარი, ადამიანისმსგავსი ცხოველის ტრაკისფრად გაწითლებოდა.

- რაია, იცი?! – ახლა კაპიტანს შეაცქერდა კიჭო, - ჩემი არაა, ეს უპატრონო, სხვამ გამომატანა ფოთიდან. სამი ცალი წვიღეთ, თუ ძან გჭირდებათ, დანარჩენი დამიბრუნეთ!..

კაპიტანმა უსმინა, უსმინა და თითქოს ყველაფერს მიხვდაო, მოკლედ მოუჭრა:

- პაშოლ ნა ხუი!

სალდათებმა ცარიელ „უიგულს“ ფეხები დაუშინეს, წადით აქედან თორემ ამ თქვენს დამპალ „დრანდალეტს“ ხრამში გადაგიგდებთო.

ცრემლგამშრალი „გმირები“ იქაურობას გაეცალნენ.

- ესაა ღვთისმშობელს ვერგეთ წილადო? – ჩაიკვნესა კიჭომ.

- მაგი ქენი, მაგი... ვისი წილი და არჩივიც ვართ, მე კარგად ვხედავ.

აფეთქებულ ხიდამდე ვერ გადაწვედნენ. მანქანა გზიდან გადააყენეს და ფეხით გაუყვანენ.

გორთან ოტკებულები ნაბრძოლი ბიჭები მოღუშული, გაბრაზებული სახეებით ჯგუფ-ჯგუფად დააბიჯებდნენ. არავის უჩერებდნენ და არც შეკითვაზე („რა ხდება იქეთ“) პასუხობდნენ.

სტალინის სახლ-მუზეუმის უკან, მოედანზე ძლივს სულმოთქმული დევნილები სახელდახელო ფუთა-ჩანთებს მისხდომოდნენ და წამდაუწუმ ცას აჰყურებდნენ.

- ბატონო, - შალვას მიუბრუნდა, ხანშიშესული, სანდომიანი, შაოსანი ქალი, - დღეს სადამომდე დაგვაბრუნებენ ვითომ სახლებში?

- საიდან ხარ? - ისე ჰკითხა შალვამ, თითქოს დაბრუნების საკითხში ძალიან გარკვეული იყო.

- ტყვიავიდან, აგერ ვარ შვიდ კილომეტრში... ტყვიავი როგორ არ გეცოდინება.

შალიკომ თავი დაუქნია.

- რატომ გეკითხები, იცი? საქონელი არ ამისხნია და ზოგის კარიც დაკეტილი დავტოვე. სისხამზე დაბომბვა რო დაიწვეს, არიქა, არიქაო, ვსტაცე ბავშვებს ხელი და გამოვიქეცი. დღეს თუ არ შეებრუბდი, დასკდება საქონელი წყურვილით. სამი ძროხა მყავს ერთმანეთზე უკეთესი. ღორს და ქათამს ვილა ჩვივს.

- დღეს რაღას დაებრუნდებით, გაგანია ომია იქ, ქალბატონო, მაინც საქონელი ბოგაში როგორ დატოვე? ეგ როგორ დაგემართა? - ჩაერია საუბარში მაღალი, ზურგჩანთიანი სამხედრო.

- ვაი, ჩემ დღეს უბედურს... ვაი, ჩემ დღეს უბედურს, - მოთქვამდა ქალი, რომელსაც ჯერ კიდევ სჯეროდა, რომ გვიან სადამოთი თუ არა, ხვალ მაინც დააბრუნებდნენ თავიანთ სახლებში.

გორში კარგა ხანს იხეტიალეს. ზოგს ბარგის გადატანაში უშველეს, ერთხანს ცისტერნიდან წყლით სავსე ვედროებს მიარბენინებდნენ ცეცხლმოკიდებული სახლებისაკენ, კიჭოიას თბილისში ჩასვლა უნდოდა, თუმცა გზის აღდგენის იმედი მაშინ გადაეწურათ, როცა კომუნდატის მანქანამ ჩამოიარა და ლტოლვილებს აუწვა: ვისაც როგორ შეგიძლიათ, მოთავსდით, დახმარებას საკრებულოში მიიღებთ, თბილისისკენ გზის გახსნას ორი დღე მაინც დასჭირდება.

უკან, მანქანისკენ რომ ბრუნდებოდნენ, შალიკო შემოტრიალდა დევნილებისკენ გაიქცა. ძლივს მოძებნა ბავშვებზე გადაფოფრილი შაოსანი ქალი.

- ქალბატონო. თქვენ ამბობდით რომ ბოგაში საქონელი დამრჩაო?

- მე, ბატონო, მე... ვაი, ჩემ დღეს უბედურს...

- ტყვიავში რა ადგილას ცხოვრობდით?

- იქვე, შესასვლელთან, მეოთხეც მოსახლე ვარ. აქედან მარჯვენა მხარეს „პავლიაშვილი“ აწერია ჭიშკარზე, თუ არსებობს ჭიშკარი საერთოდ. აგერ ვილაცა ამბობდა, გადაწვეს ნახევარი სოფელი.

არაფერი უთქვამს. კიჭოიასთან მიბრუნდა.

- ვის ელაპარაკებოდით? - ჰკითხა კიჭოიამ.

- არავის, ვის დაველაპარაკებოდი, ყველა ერთ დღეშია...

- რა ვქნათ?

- რას ვიზამთ, გაგებრუნდეთ, უკან, ქუთაისში, თუ მოვახერხეთ.

- რა პასუხი მივცე იმ ხალხს, - კენესა გაერია ხმაში კიჭოს.

- რა პასუხი უნდა მისცე, ჯერ ერთი თბილისისაკენ გზა რომ არ არი, ქე ეცოდინება იმასაც და მეორეც, ომია ბიძია, ეტყვი, ასე შემემთხვა-თქვა, გაგიგებს ქართველი კაცი, აპა რას იზამს. ერთხანს უხმოდ მიიკვლევდნენ გზას.

- კიჭო, - შალიკო შეჩერდა - შენ მანქანაში დამიცადე. მე ასე საათნახევარში, ორ საათში მოვალ.

- სად მიხვალ ამ დამეში, შენ ხვარ გადვირიე.

- რაია, იცი. ეგერ ტყვიავში ერთი ძველი ძმაკაცი მყავს. ბარელამ აქვე ვარ, შოუვლი. ეგება უჭირს კაცს.

- რა დროს შევლა - შემოვლაა, შალიკო, ვერ ხედავ, რა ხდება?!

- არა, არა... უნდა მივიდე, დიდი ნაპატივცემარი ვარ მაგისგან.

- სა გაგიშვა ამ რიარიაში... რა ეიტხე ახლა, გლახა ფეხზე ხარ ამ დილას ამდგარი... წამოვალ, აბა, მეც...

- არა, არა... შენ მანქანაში დამიცადე. მანქანას გაძარცვავს ვინცა ამაღამ.

- რაია გასაძარცვაგი... რაც წასადები იყო, ქე წვიდეს.

- კარგად იყავი აბა, დაჯექი მანქანაში, წვევდი!

შალიკომ მარჯვნივ ბილიკზე გადაუხვია და სიბნელეს შეერია.

ცხელი აგვისტოს ღამე დასავლეთიდან დაძრულმა ნიავმა ცოტათი მაინც შეაგრილა.

მანქანები მილაგდ-მოლაგდნენ. ზოგი უკან დაბრუნდა. ზოგმა ახლომახლო სოფლებში გადაუხვია. ჰორიზონტზე შავად შესუდრულ ხეებს შორის ჭურჭების ელვა კანტი-კუნტად კრთოდა, ელვას

მეყვესულად ქუხილი მოსდევდა.

ზოგჯერ ავიაგამანადგურებელი გახახავდა ცას.

კიჭომ სავარძელი გადასწია და დაძინება სცადა, მაგრამ რული არ მიეკარა.

მამალმა კარგა ხანია იყივლა.

შალიკო არ ჩანდა.

ოთხ საათს გადაშორებული იყო, ორმა ბიჭმა სახელდახელო საკაცით რომ მოიყვანა შალიკო.

„ფეხშია დაჭრილი, ჩვენ სანიტარული ნაწილიდან ვართო, შეუხვიეთ, როგორც შევძელით ტყვია არ უნდა იყოს შიგ. მუხლს ქვევით რბილ ხორცზეა მოხვედრილი და გასულია, საშიში არ უნდა იყოსო, მაგრამ ქირურგია ხელი სასწრაფოდ სჭირდებაო. გორში ჰოსპიტალში მიყვანაზე თავი მოიკლავო, - ერთმანეთს არ აცლიდნენ ბიჭები.

როგორც იქნა გადმოსვეს მანქანაში.

შალიკო არ კენესოდა.

„თქვენ აგაშენათ ღმერთმა, თქვენ რომ არ ყოფილიყავით, დაცლილი ვიქნებოდი ახლა სისხლი-საგანო“... – პაუზებით, მძიმედ.. ლაპარაკობდა შალიკო - „მისამართი და სახელი მაინც მითხართო“, გხეწებოდა.

შეფხვდებით, შეფხვდებით თუ გადავრჩითო, ბიჭებმა, საკაცე ხრამში მოისროლეს და ასფალტზე გატყაპუნდნენ.

კიჭოიამ მანქანა სურამისაკენ მოაბრუნა.

- გტკივა?

- ვუძლებ.

- სად იყავი მაინც... რაფერ დაგჭრეს?

- ტყვიაში ჩვევდი, ქალი რომ ამბობდა, საქონელი დამრჩა დაბმული ბაგაზეო.

- მივხვდი მაშინვე, მაგ საქმეზე რომ მიდიოდი, შენ სრულ ჭკუაზე ხარ?

- ვერ მოვისვენებდი. გადავირეოდი ამელამ, მე ვთქვი, გინდა ასე გამხეთქია გული და გინდა ისე თქვა. რავარი საქმეა დაბმული საქონელი, კიჭოია.

- მერე?

- მოვებნე რავარც იქნა, პავლიაშვილების სახლი... შევიპარე ეზოში. ახლოს კაციშვილი არ იყო... საქონელი ბლაოდა... აქა-იქ სახლები იწვოდა, მარა მაგ ქალის სახლი გადარჩენილი იყო. ოვუშვი ძროხები, ქათმები, ღორები, რაც ყავდა ერთი სიტყვით. ძაღლი იქვე იყო, მარა არ დამიყვება, მიხვდა, რო არ ვიყავი გლახა საქმეზე მისული, მოკლეთ გადავრეკე უკან, ბაღში ეს საყოფი ყველაფერი, შენ ხარ ჩემი ბატონი და უკანგამობრუნებულზე შემამჩნია ვინცხამ, მე მგონია, სნაიპერმა მესროლა...

- რა ხდება მაინც... რავა შეატყვე...

- მტრისას, რაც იქ ხდება კიჭოია. მეორეთ მოსვლაა ნამდვილი. ძარცვავენ სახლებს და ცეცხლს უკიდებენ. მიტოვებულ სახლებთან დგანან ოსების ბარტაგოი მაშინები და ეზიდებიან ყველაფერს, რაც უშოვია საწყალ კაცს.

- რუსები?

- არც რუსები აკლებენ ხელს.

- კაი ახლა.. მერე ვილაპარაკოთ... სისხლდენა ხვარ გაქ, ზესტაფონში რო შევიაროთ?

- არ მინდა, არა. ქუთაისში ჩამიყვანე და სამხედრო ჰოსპიტალში მიმიყვანე პირდაპირ. იქ მორიგე ქირურგები იქნებიან, მერე ჩემთან შეიარე, უთხარი ჩემ ცოლს, გულნაზის არ გააგებიოს, იმას თავისი ყოფნის..

- რავა?

- ჩემი სიძე გამეიძახეს რვაში და ვინ იცის რავაა.

- ჰო... კაი ახლა... დაწყნარდი... ყველაფერი კარგად იქნება. კიდო კაი ასე რომ გადარჩი.

- რათ მინდა, კიჭოია, ამნაირი გადარჩენა თუ დეიქვა ქვეყანა, რა ვნახე მაინც დღეს... არ ვიყავი იმ გზაზე ნამყოფი... გათავებულა ე საქართველო და რაის პრეზიდენტია ეს ოჯახაშენებულნი.

- მაგი მართლაც ოჯახაშენებულნი... შენ მაგის დარდი ნუ გაქვს. არ უნდა შენი ლოცვა... თვითონ რა უჭირს, ჩვენ დაგვაქცია და დაგვანელა თვარა...

კუნაპეტი ღამე დასწოლოდა უღელტეხილს.

ათასში ერთხელ შემხვედრი მანქანა თუ ამოანათებდა ხეთა კენწეროებს.

როცა შემხვედრი ამოივაკებდა, შუქს ჩააქრობდა და წინა მანქანის შუქზე მოდიოდა, მერე აქედან მომავალი ჩაიქრობდა და ახლა თვითონ კეცავდა გზას შემხვედრის სინათლეზე.

ჟიგულში ორნი ისხდნენ.

კიჭოია დროდადრო გადახედავდა სავარძელზე გადაწოლილ დაჭრილს.

- შალიკო.

- ჰო.

- გტკივა?

- კი

- გული ხვარ გერევა?

- არა, ნუ გეშინია, ისე ხმა გემეცი ხანდახან, არ გვეიპარო ძილში.

- ნუ გეშინია, არ გეიპარები, შორაპანი გვეიარეთ. მალე ჩავალთ.

მანქანის „ტორპედოში“ ჩატედილი საათი გაჩერებით არ ჩერდებოდა, მაგრამ დროს მაინც ვერ ეწვოდა, დღე-ღამეში საათნახევრით უკან რჩებოდა და საათზე სამუდამოდ ხელჩაქნეული პატრონი მას უკვე აღარც ასწორებდა.

ამ უბრალო მიზეზის გამო კიჭოია ხვადავიანმა აღარ იცოდა, მისი საათი, რომელი წლის რა დროს უჩვენებდა.

დიდი ბამარჯვება ლაბოღუნის სკოლისა

მეტსახელი „ტატო“ რომ, საქართველოში, პოეზიისა და პოეტების სიმბოლოდ იქცა, ეს არახალი ამბავია. მოგეხსენებათ, - ჯერ კიდევ მეცხრამეტე ასწლეულის პირველ ნახევარში, ტატო ბარათაშვილმა დაწერა ლექსი „მერანი“, რითაც გადატრიალება მოახდინა ქართველი ერის პოეტურ ცნობიერებაში; მერე, უფრო გვიან, - მეოცე საუკუნის ბოლოს, ტატო ნინუა გამოჩნდა, რომელმაც სამი საუკუნის (მეცხრამეტე, მეოცე, და... ოცდამეერთეც!) ცნობიერებით შექმნა უკვდავი ლირიკული ნაშრომი - „ნიცშეს მონოლოგი“...

ეს რაც უკვე იყო. და რაც არის? და რაც იქნება?

არის ის, რომ დღეს, კახეთში, ლაგოდეხის რაიონში, ცხოვრობს ფენომენალური პოეტური მონაცემების მქონე თერთმეტ-თორმეტი წლის ბიჭი, - ვუნდერკინდი ტარიელ (ტატო) ხარატიშვილი.

ხოლო იქნება ის, რომ თუკი პატარა ტატოს მონაცემები სწორად განვითარდება, იგი გახდება ჩვენი ქვეყნის ერთ-ერთი უდიდესი ხელოვანი, პოეტი-პროფესიონალი, ანუ, ეს იგივეა, რაც სუპერ-პროფესიონალი მოაზროვნე თავისი საქმისა.

ქალბატონმა გულნაზ ხარაიშვილმა შეგვატყობინა, რომ ლაგოდეხის პირველი საშუალო სკოლა იუბილეს უხდის თავის პატარა, მაგრამ უკვე საამაყო მოსწავლეს, და ამ ღონისძიებაზე ჩვენს აკადემიასაც მიუღია მიწვევა. - თქვენც ხომ არ წამოხვალთ, ჯგუფ „ზღვარის“ წევრები, როგორც აკადემიის წარმომადგენელი, - იკითხა ქალბატონმა გულნაზიმ...

ავტომანქანაში დილაადრიან ჩავსხედით. ვიყავით ჩვენ ორნი და გიორგი ზუხბაია (ზუხბა), ასევე ერთი სხვა პოეტიც გვახლდა - ნათი დარიანი. მოკლედ, ოთხმა პოეტმა ქართლიდან (თბილისიდან) კახეთისაკენ ავიღეთ გეზი.

ამინდი-ცვალებადი (ბოლოს მაინც მზემ იმძლავრა). გორაკები, მთები, ტყეები, ველები, უმეტესად - ქათქათა თოვლით დაფარული. თოვლი ათასფერად ირეკლავს მზის სხივებს, თებერვლის თოვლი-თეთრი ბრილიანტი.

დიახ, თორმეტი თებერვალია. ჩვენ მანქანიდან გავცქერით აღმოსავლეთ საქართველოს (ქართლ-კახეთის) სივრცეებს, რომელიც პოეტურად განგვაწყობს, ფილოსოფიურადაც. ვსაუბრობთ, უმეტესად, პოეზიაზე. ვიხსენებთ იმ დღეებს, როცა ყალიბდებოდა შემოქმედებითი ჯგუფი „მირაჟი“. გავიხსენეთ ჯგუფი „ზღვარის“ (რომელსაც ხანდახან „სუპერზღვარსაც“ ვუწოდებთ) ჩამოყალიბების დღეებიც. ეს იყო ხანა, სავსე ზღვისებრი პოეზიით: ზღვა, ოკეანე შემოდინდა, თითქოს, პირდაპირ სულში.

მერე მსოფლიო რელიგიების თემასაც შევხეთ და საფუძვლიანად განვიხილეთ უდიდესი ევრაზიული (მსოფლიო) რელიგია - ქრისტიანობა...

ამგვარ ათასფერ საუბრებში დრო სწრაფად გავიდა და საკმაოდ დიდი მანძილი (თბილისი-ლაგოდეხი) ისე დაგვარეთ, რომ განსაკუთრებული დაღლა არ გვიგრძენია.

აგერ, პირველი საჯარო სკოლაც, რომელიც, როგორც შემდეგ გავარკვიეთ, განათლების მხრივ ერთ-ერთი საუკეთესო უნდა იყოს მთელი კახეთის მასშტაბით, იქნებ - ყველაზე საუკეთესოც კი. შემოგვებუნენ ღონისძიების ორგანიზატორები: სკოლის დირექტორი - ქალბატონი მანანა ჩალაბაშვილი, აგრეთვე: ქალბატონები - დიანა ჯავახიშვილი, ლამარა ხუციშვილი, მერი სპანდერაშვილი, კლარა ტატაშიძე და სხვები.

გასაკვირია, რომ თუმცა უთენია გავედით სახლიდან, ახალ აღიონზე, ლაგოდეხში მაინც ჩავგასწრო ჩასვლა აკადემიის პრეზიდენტმა - ქალბატონმა გულნაზ ხარაიშვილმა და მისმა გარემოცვამ. ისინიც, ჩვენს მსგავსად, თავიდან ბოლომდე დაესწრნენ ღონისძიებას.

სკოლის დარბაზი სავსე იყო, ძირითადად, მასწავლებლებით, მშობლებითა და, რა თქმა უნდა, მოსწავლეებით. უთვალავი ფერადი ბუშტით მოერთოთ ეს დიდი ოთახი. ტატო თავიდანვე სცენაზე დაგვხვდა. იგი დინჯად აკვირდებოდა მის ქვევით (დარბაზში) მიმდინარე პროცესებს, ხალხმრავლობასა და ფუსფუსს. მაგრამ მალე სიხუმე ჩამოვარდა: ღონისძიება დაიწყო.

თავიდან, მუსიკის ფონზე, საყურადღებო ვიდეოკადრები აჩვენეს ტატოსა და მისი გარემოცვის. მერე კი, უკვე, თვითონ ნორჩი პოეტი („ნორჩი ათინათელი“) და სხვა პატარა მოწაფეები ჩაერთვნენ ამ სასკოლო დადგმაში. საბოლოო ჯამში ბრწყინვალე შემოქმედებითი საღამო გაიმართა, რომელსაც არც პოეზია აკლდა, არც ცეკვა-სიმღერა. ეს იყო კახური (სრულიად ქართული!) ნიჭის ნამდვილი ზეიმი.

ტატო ხარატიშვილი (რომელიც სეხნიაა თავისი დიდებული ბაბუის - პოეტისა და საზოგადო მოღვაწის - ტარიელ ხარატიშვილისა) იმ დღეს ჩვენს წინაშე წარმოჩნდა, როგორც არა მარტო გასაოცარი პატარა პოეტი-არტიტი, რომელიც შესანიშნავად კითხულობდა საკუთარ და სხვათა ლექსებს, არამედ-როგორც პიანისტიც, მევიოლინეც, მომღერალიც კი, მაგალითად: თანატოლ თამაზ

ავაქიძესთან დუეტში მან შეასრულა არაერთი ხალხური სიმღერა. ღონისძიება ცეკვით გააფორმეს მოწაფეებმა: ლუკა ღონლაძემ, დავით ვაიტაძემ, ანა კონსტანოვამ და ელენე მისაშვილმა. არაფრით შეიძლება ამ დიდებულ წარმოდგენაში მონაწილე სხვა ბავშვების გვარ-სახელის გამოტოვებაც. მაშ ასე: ისინი გახლავან, - მიშიკო ისკანდარაშვილი, შოთიკო კურტანიძე, ნიკა კოლომეცი, ნიკა ქუფარაშვილი, ნიკა ბარბაქაძე, ლევან დათიაშვილი, ელენე ტაბატაძე, მარიამ კობაიძე, მარი სუხაშვილი, ქრისტინე ბუზალაძე, მარი ფეიქრიშვილი, სოფო კოჭლამაზაშვილი, სოფო იასაშვილი, ალექო ბერიშვილი, თორნიკე ალავერდაშვილი.

ასევე უნდა აღვნიშნოთ, რომ ჯუმბერ ლევაგას სახელობის მრავალმხრივი აკადემიის პრეზიდენტის – ჩვენი დიდებული გულნაზ ხარაიშვილის ლექსი, „წიგნის საჩივარი“, წაიკითხა (ხეპირად წარმოსთქვა) სოფო ბარბაქაძემ, რომელიც ამავე სკოლის მოსწავლეა.

საერთოდ, მთელს შემოქმედებითს სადამო-ღონისძიებაში იგრძნობოდა სკოლის ხელმძღვანელთა და პედაგოგთა დიდი შინაგანი კულტურა, სულიერება, ბავშვებთან, აღზრდასთან მათი მართებული დამოკიდებულება. შევირდები ბრწყინვალედ იყვნენ მომზადებულნი. მზაობა აჭარბებდა პროცინციულ (პერიფერიულ) სკოლაში ჩასული კაცის ყოველ მოლოდინს. ლაგოდესელი მოწაფეები, განათლების დონით, ვფიქრობთ, რომ დედაქალაქელ თანატოლებს გაუწევენ ღირსეულ კონკურენციას.

ღონისძიებას ესწრებოდნენ იქაური პრეს-ცენტრის და რესურს-ცენტრის წარმომადგენლებიც: ლიკა სამყურაშვილი და მანანა ჩიკვაძე, აგრეთვე – თელავის ერთ-ერთი სკოლის წარმომადგენლებიც. როგორც ჩანს, ღონისძიების გრანდიოზულ წარმატებას ხელი შეუწყო ლაგოდესის მესვეურების (მმართველების) – ვლადიმერ ალიბეგაშვილის, სლავა ბატიაშვილის და სხვათა მხარდაჭერამაც...

და როცა უფროსკლასელებმა შეშხუნებით მორთული დიდი ტორტი მიართვეს დღის ტრიუმფატორს – პატარა ტატოს, მერე უკვე მალე დადგა სტუმართა სიტყვით გამოსვლის რიგიც.

ქალბატონებმა – გულნაზ ხარაიშვილმა, ლამზირა შეყილაძემ, ნაილი ხარაიშვილმა და ბატონმა ჯუმბერ ხარაიშვილმა უმაღლესი შეფასება მიანიჭეს ღონისძიებას. მათი სიტყვები არ იყო გადაჭარბებული. პირიქით: რაც თქვეს, ზუსტად თქვეს, და უფრო აღმატებულადაც რომ შეექოთ იქაურნი, არც ეს გაგვიკვირდებოდა.

შემდეგ ჩვენი ჯერი დადგა. ჩვენ, „ზღვარის“ წევრებმა, უფრო, საკუთარი ხელოვნება (პოეზიამუსიკა) წარმოვაჩინეთ დამსწრეთა წინაშე, და ვფიქრობთ, რომ თავი არ შევირცხვინეთ. გასაკვირია, რომ ჩვენს რთულ ხელოვნებაზე მართებული რეაქცია ჰქონდათ არა მარტო უფროსებს, არამედ-პატარაებიც. მაგალითად: ისეთი პოეტური, საკმაოდ რთულტექსტიანი სიმღერის შესრულების შემდეგ, როგორცაა „ჩემი ღირიკა“, დარბაზი ლამის აფეთქდა აპლოდისმენტებით, ხოლო პატარები ფეხზე ამდგარნი უკრავდნენ ტაშს. ნუთუ მათ ასე სწორად აღიქვეს ამგვარი რთული ტექსტი?!

თუმცა ყველაზე მნიშვნელოვანი აღბათ მაინც ის იყო, რომ იმ დღეს ქალბატონმა გაუღნაზმა კიდევ შეარჩია რამოდენიმე „ნორჩი ათინათელი“ ჩვენი ჟურნალისათვის. ჩანს, ლაგოდესშიაც ყალიბდება მთელი თაობა ათინათელებისა, რომელთაც იქ, სათავეში, ჯერჯერობით, ტატო ხარაიშვილი უდგას. ესაა თაობა, რომელმაც მთელი ქვეყანა უნდა მოიცვას და ჩაიბაროს ერის მომავალი, რათა თავისი განათლება-ერუდიციით, პატრიოტიზმით, ააღორძინოს, ბოლომდე აღაზვეოს საქართველო - ევრაზიული პატარა მარგალიტი.

ღონისძიების შემდეგ იყო მაღლიანი კახური სუფრა, რომელიც პირდაპირ ვიტყვით, რომ კარგა ხანი არ დაგვაფიქვდება. დიახ, ჩვენ, როგორც ნამდვილმა ქართველებმა, ვიცით კარგი სუფრის ყადრი, მისი შრო-ლაზათის სათანადოდ შეფასება-დაფასება. სუფრას აკაკი მჭედლიშვილი და გიორგი ზუხბაია უძღვებოდნენ. მათ ღირსეულად აზიდეს, იმ დღეს, მძიმე გვირგვინი ქართველი თამაძებისა (ხომ ყველა დიდი თამადა სულით პოეტი იყო უსათუოდ)...

თითქმის მთელი სტატია დავასრულეთ და ერთი სიტყვაც კი არ გვითქვამს, ჯერაც, ტატოს მშობლებზე!

არადა, ასე არ შეიძლება.

ტატო ხარაიშვილს ხომ, სკოლასთან ერთად, უპირველეს ყოვლისა საკუთარი მშობლები ზრდიან! დედ-მამის როლი განუზომელია მოზარდის სულიერი ფორმირებისას.

იქ, ღონისძიებაზე, დირექტორთან, მასწავლებელთან, მშობლებთან, სტუმრებთან ერთად, სიტყვა თქვა, ასევე, ტატოს დედამ (პოეტის დედა გახლავთ ქალბატონი ია თანდილაშვილი, ხოლო მამა - ბატონი სოსო ხარაიშვილი), რომელიც, შვილის ასეთი ადრეული, თუმცა ასეთი აშკარა წარმატების შემყურე, სიხარულის ცრემლებს ვერ იკავებდა. იგი, იმ დღეს, მაღლიერი იყო ყველასი და ყველაფრის, ხოლო რა არის, მთელს სამყაროში, მაღლიერებაზე უფრო დიადი გრძნობა!

ტატოც, დარწმუნებულნი ვართ, ბოლომდე მაღლიერი დარჩება თავისი მშობლებისა, ასევე – თავისი სხვა აღმზრდელებისა...

ვბრუნდებით თბილისში, შთაბეჭდილებებით აღსავსენი. მანქანის ძველი მაგნიტოფონი სხვადასხვა სიმღერას გვასმენინებდა. ჩამავალი მზის ვარდისფერ-წითელი სხივები სიზმარულ ფერებში ხვევდა არემარეს (ხანდახან, მთელი ჩვენი ცხოვრება, ერთი დიდი სიზმარი გვეგონია, შავ-თეთრი და ფერადი სიზმარი)... ცასა და მიწას, როგორც სხვადასხვა სამყაროებს, მეფე-ზღვარი პოეტურად აცალკევებდა ერთმანეთისაგან...

და ასე ლამაზად სრულდებოდა იმდღევანდელი ზღაპარი ლაგოდესისა.

თბილისი, 2014 წელი, თებერვალი.

გვანცა ხარაიშვილი

„არ არსებობს ისეთი რამ, როგორცია თვისებრივი მონაცემები. ყველაფერი ან ერთია, ან ნული.“

ფრედ კერლინგერი

სალამო. კოწახურის კანფეტები.

აიშე აივანზე დგას. ეზო სავსეა ბავშვების ჟრიაშულით, რომელთაც ბურთს ერთმანეთის გარდა უკვე სიბნელე ეცილებათ. ჰაერში საქანელასავით ირწყვება მათი უმანკოებაგადაცლილი შეძახილები. აიშე ბუნდოვნად არჩევს ოფლითა და მოჭარბებული ენერჯით სავსე აჭარხლებულ სახეებს. თამაშის აზარტით შეპყრობილი ბავშვები ვერ გრძნობენ როგორ ძლიერდება ღამის სუნთქვა და ვერც მშობლების ომახიანი ძახილი აჩერებთ.

კორპუსის ფერდებს ქურდად აკრული დრო ვიწრო ქუჩებში მიიზღაზნება. წყნარდება ეზოც. აიშე არ ჩქარობს სევდისფერ ოთახში დაბრუნებას. სივარეტს ეწევა და თავს მეზობლის თხაკიკინა გოგოსა და პატარა ბიჭის ლაპარაკით იქცევს.

–მუხლი ძალიან გეტკინა? თანაგრძნობით ეკითხება ბიჭი.
–არც ისე.
–ხომ იცი, ძალით არ უნდოდა, შემთხვევით მოუვიდა.
–ვიცი.
–და მაინც გწყინს...

–სულაც არ მწყინს, – პასუხობს გოგო გაბუსხული ხმით და აიშეს შეუძლია დაიფიცოს, რომ პატარას დაწვებზე ცრემლები ბროლივით იმსხვრევა.
–შენთვის რაღაც მაქვს, – ამბობს ბიჭი, მოკლე ჟილეტის ჯიბიდან გამჭვირვალე პარკში გახვეულ კანფეტებს იღებს და გოგონას აწვდის.
რამდენიმე წამით ჰაერს უხერხული სიჩუმე აპობს, მერე კი აიშეს წკრიალა ხმით ნათქვამი სამადლობელი სიტყვები ესმის.

–დედიკო სადილის შემდეგ გვაძლევს ხოლმე კოწახურის კანფეტებს. სამი დღეა შენთვის ვაგროვებ, – აგრძელებს ბიჭი.

–ისევე სიჩუმე.
–მე რომ სიცხე მქონდა და ლოგინში ვიწექი დედა მამას ელაპარაკებოდა. ეგონათ, მეძინათქვეს, მშობლები ანიკას ტკბილეულს არ აჭმევდნო და...

გოგონა ოხრავს და ნერვიულობისგან მუშტში მოქცეულ კანფეტის ქაღალდებს აჭრაჭუნებს. მერე აივნამდე მათი ფეხის ხმა აღწევს, რომელიც სადარბაზოს ექოში მაღევე ინთქმება.

აიშემ იცის, რომ მეზობლის პატარასთვის ეს ყველაზე გემრიელი დღე და კოწახურის კანფეტებია. გრძობს, როგორ შედის ინსულინთან ერთად მათი სიტკბო გოგონას პაწია სხეულში და როგორ აყუნებს ნანემსარებით მიყენებულ ტკივილებს.

დილა. ნაცნობი უცნობი.
ოცდახუთი წელია აიშეს დილის რუტინა არ იცვლება. მადვიძარას გამყინავი ხმა, რომელიც არასოდეს ემთხვევა მის ბიოლოგიურ საათს, აბაზანის მარტივი და აუცილებელი პროცედურები, მუქი მწვანე ხალათი და კენკრის ჩაი. აიშე მარტო ცხოვრობს და არ უყვარს მარტოს ჩაის დაღევა, ამიტომ როცა ჩაიდან დღედება სამზარეულოს ფანჯრებს ადებს – არ აქვს მნიშვნელობა გარეთ როგორი დღეა. საშრობიდან იღებს მფრინავი ჟირაფებით მოხატულ ჭიქას, ასხამს წყალს, ამატებს სურნელოვან ნაყენს, მერე შეაქარს იმის მიხედვით, როგორი სიზმრები ნახა გასულ ღამეს.

ასე მიირთმევს აიშე ჩაის მთელ ქალაქთან ერთად. ფართო ფანჯრებს დილაში შემოაქვთ სივრცე, რომელიც საკმარისია მისი მარტოობის ამოსავსებად. სივრცეს მოჰყვებიან ხოლმე ადამიანები წყვილ-წყვილად, ჯგუფებად, კენტად. ადამიანები არ გვანან თავიანთ სიცოცხლეს. აიშე მათ მაღევე უშვებს უკან, რაც ჭიქიდან ჩაის გაუჩინარებასავით ბუნებრივი და გარდაუვალია.

აიშეს დილა ყოველდღიურობის მოსაწყენი ჩარჩოდან ათის თხუთმეტ წუთზე ვარდება. ეს ის დროა, როცა ხაკისფერ პიჯაკში გამოწყობილი მისი წარსული აივანთან გამოზომილი ნაბიჯებითა და არაფრისმთქმელი გამომეტყველებით ჩაივლის. წარსულს ასია ჰქვია და ის აიშეს პირველი სიყვარულია.

ხდება ხოლმე, როცა ადამიანს წლების განმავლობაში შემთხვევით ხედები და ნელ-ნელა ისეთი შეგრძნება გიხნდება, რომ იცნობ. ასეცაა. შეიძლება წარმოდგენა არ გქონდეს რა ჰქვია, რამდენი წლისაა, სარგებლობს თუ არა დაზღვევით ან იხეხავს თუ არა კბილებს წრიულად, სამაგიეროდ, შორიდან ცნობ მის სიარულის მანერას, ახლობელი გეჩვენება სუნამოს სუნი, რომელსაც შენ წილ ჰაერს უნაწილებს, ან როცა ტელეფონზე ლაპარაკობს შეგიძლია ზუსტად გათვალო, სანამ გათიშავს შუბლს შეიჭმუნის თუ ღიმილი დაუტოვებს ლოყებზე პატარა ღრმულებს... თუ ასე განესჯით აიშე სამი წელი იცნობდა ასიას მანამ, სანამ პაემანზე წაყვებოდა თეთრი გედების პარკში.

სიყვარულის ბედი პირველ პაემანზე წყდება. იქ და მაშინ ჭრის ამური გულებს და არავინ იცის ეს სიყვარულის ჭრილობებია თუ სევდის, თუ ორივესი ერთად. როცა აიშე ქუჩაში ასიასთან ერთად მიაბიჯებდა და ხელის გულებით ერთმანეთისთვის ათასჯერ ნათქვამ ფიცს თვალს აყოლებდა იცოდა, რომ შეუძლებელია სივრცეში არსებულყო რაღაც მათზე მეტი. არასოდეს ითვლიდა აიშე გამოსამშვიდობებელ კოცნებს, რადგან გული ეუბნებოდა რომ დრო ამის შანსს მომავალშიც ბევრჯერ მისცემდა, გაუსწნელად ინახავდა სასიყვარულო ბარათებს, რადგანაც იცოდა, მათი წაკითხვა მერე უფრო დასჭირდებოდა და ცხოვრობდა მომენტი— წამებითა და წუთებით, რომლებიც სავსე იყვნენ რწმენით და იშვიათად უფერულდებოდნენ რაღაც გარდაუვალის შემეცნებით.

ერთ დღესაც ყველაფერი შეიცვალა. ასიას თვალებში გაჩნდა სხვა ქალი და სუნთქვა გაუხდა უფრო მძიმე. აიშე არჩევანის წინ დადგა. შეეძლო, არა შეეძლო კი არა მთელი არსებით უნდოდა თავი მოეტყუებინა რომ ყველაფერი იყო კარგად და იქნებოდა კარგად, მაგრამ ვერ გაუძლო მეტოქის ცქერას საყვარლის თვალებში. აიშემ დაამთავრა. დაამთავრა იმიტომ, რომ შეენერწუნებინა მოგონებები და იმაზე ოცნება, რაც არ მოხდა, მაგრამ შესაძლებელი იყო მომხდარიყო. მერე წავიდა და მუცლიდან ნაწილებად გამოიღო ასიას ახალი სიცოცხლე, რომელიც მას აღარ ეკუთვნოდა და საცხოვრებლად ჩამოვიდა თორმეტი სართულით ქვემოთ.

მიწაზე დაშვება ჰგავდა სურვილს, ყოფილიყო ცასთან უფრო ახლოს.

შუადღე. ხალხი, როგორც ასეთი.

აიშეს არ უყვარს მაკიაჟი და ძალიან უყვარს პრანჭვა. შეუძლია საათობით იტრიალოს სარკესთან. ისე კარგად იცნობს თავის გამოსახულებას, რომ ზოგჯერ ჰგონია ქუჩაში საკუთარ თავს ხელება. ამ დროს აიშე საუცხოოდ იღიმება, რადგან ამ ქვეყნად არაფერი შეედრება შეგრძნებას იცოდვე ვინ ხარ და რატომ დახეტილობს შენი „მე“ მაშინ, როცა თავად სამსახურში მიიქარა.

მუსიკალური სკოლა, სადაც აიშე მუშაობს ცხოვრებას ჰგავს – დიდი აღმართი უნდა აიარო სანამ იქამდე მიხვალ, არადა წინასწარ არასოდეს იცი ღირს თუ არა.

ზემოთხსენებული შენობა არასოდესაა სავსე მუსიკით, რაც გაფიქრებინებთ, რომ საქმე სმასში მოღვაწე ადამიანები და ღმერთები დიდი სინატივით არ ეკიდებიან. მოსწავლეები იხდიან ფულს კვირაში სამჯერ თითების ჩაღებვასა და ქალაქის ცხელ-ცხელი ჭორების მოსმენაში, მასწავლებლები ითავისებენ რა ახალი თაობის დემოკრატიისადმი მიდრეკილ აზროვნებას, მათ სრულ თავისუფლებას აძლევენ „არმეცადინეობაში“,“ დარაჯი ღირსეული ჯარისკაცივით, თოვლსა და ყინვაში არ შორდება ელექტროლუმებს, ღირეპტორი სადილობს ორაგულით და ვასშობს გასაცემი ხელფასების ოცი პროცენტით, დამლაგებელი კი მტვრის ნაწილაკსაც არ აჭაჭანებს პრიალა ფრჩხილებზე.

მუსიკალური სასწავლებლის კედლები სავსეა კომპოზიტორების პორტრეტებითა და ისეთი სამოტივაციო წარწერებით, როგორებიცაა: „ნებისმიერი მუსიკა უნდა იყოს კარგი ინოვაცია“, „მუსიკას შეუძლია შეცვალოს სამყარო, რადგანაც მას შეუძლია შეცვალოს ადამიანები“, „მუსიკა ჯადოსნური გასაღებივითაა, რომელიც მასთან ახლოს მყოფ გულებს აღებს“ და ასე შემდეგ და ასე შემდეგ. ამ საოცარ სიტყვებზე სწორედაც რომ ღრმად და შთამაგონებლად თვლემენ მუსიკის მითოლოგიური ღმერთები.

აიშე უახლოვდება თავისივე სიმძიმისგან შეწუხებულ კარს და დერეფანში მოლოდინით გადაციებულ მუსიკის ჭეშმარიტ ანგელოზებს ხედავს– ნაიას და ლიას. ეს ორი ცალი მისი მოსწავლეები არიან და აიშეს ძალიან უნდა ჰყავდეს ასი, არა ათასი მათნაირი.

–გამარჯობა გოგონებო, როგორ ხართ? – ეკითხება აიშე ბავშვებს, რომლებსაც მასწავლებლის დანახვაზე თვალებიდან სინათლე ეღვრებათ.

–ჩვენ კარგად. გელოდებოდით. ღირეპტორმა დაგვაავალა, რომ მოვა უთხარით კაბინეტში შემოვიდესო, – უპასუხა გამხდარმა და ჭორფლებდაყრილმა ნაიამ.

–მადლობა. თქვენ ოთახში აცუნცულდით და სონატა გაიმეორეთ. მეც მალე მოვალ, – ეუბნება ბავშვებს აიშე და სიჩქარისგან ავიწყდება თვალებით დაემშვიდობოს გოგონებს, რასაც მალე ისე ინანებს, როგორც არ უნანია სიცოცხლის მანძილზე დაშვებული ყველა შეცდომა ერთად.

ღირეპტორი ზის. ოთახში სანიმუშო წესრიგია. არ აკვირვებს რომ აიშე დაუგაკუნებლად შედის, სხვა თუ არაფერი, მასზე ორჯერ უფროსია.

–დაბრძანდით ქალბატონო აიშე, მე და თქვენ სალაპარაკო გვაქვს, – ამბობს ღირეპტორი და ტუჩები ეშმაკურად უთამაშებს.

–გისმენ, რაშია საქმე? – ეკითხება აიშე და გრძნობს, რომ რაღაც ისე არაა, როგორც უნდა იყოს.

–ახლავე აგიხსნით ჩვენი შეხვედრის მიზეზს. როგორც მოგესხენებათ, შრომის კოდექსმა ცვლილება განიცადა, რომლის თანახმადაც თქვენი ასაკის ადამიანს მუშაობის უფლება აღარ აქვს. ვფიქრობ, ისედაც დროა პენსიაზე გახვიდეთ და დაისვენოთ. თქვენ ბევრი გააკეთეთ ახალგაზრდებისთვის, ახლა კი ურიგო არ იქნება ასპარეზი სხვებს დაუთმოთ, – ჩამოარაკრაკა ღირეპტორმა.

–შრომის კოდექსისა მე არაფერი გამეგება, მაგრამ რაც ზუსტად ვიცი ისაა, რომ მუშაობა ჩემი ხნის ადამიანებს უფრო სჭირდებათ, ვიდრე შენისთანა ღლაპებს. ახალგაზრდებს შეგიძლიათ გაერთოთ, გიყვარდეთ, იმოგზაუროთ, იგრძნოთ როგორ ფეთქავს სამყარო თქვენში და არაფერზე იფიქროთ. დრო ასაკთან ერთად უფრო ნელა გადის. რა უნდა ვქნა სამსახურის გარეშე? ჩემი ოჯახი ჩემი მოსწავლეები არიან, სხვა არავინ მყავს, ასე რომ არსად წასვლას არ ვაპირებ, – პასუხობს აიშე და ცდილობს წინასწორება შეინარჩუნოს და ღირეპტორის თავხედურ მზერას მშვიდად შეახვედროს თვალები.

–თქვენ ვერ გამოიკეთ ქალბატონო აიშე. ეს თხოვნა არაა, ეს მოთხოვნაა და ამას კანონი გაიძულებთ და არა მე. აი, განცხადება თქვენი სამსახურიდან წასვლის შესახებ, მხოლოდ ხელი უნდა მოაწეროთ, – აგრძელებს შეუპოვრად დირექტორი და გაოგნებულ აიშეს კალამს აწვდის.

–მხოლოდ ორი, ან ერთი, ერთი სამუშაო საათი მაინც დამიტოვებთ, გევედრებით, – თავს კარგავს აიშე და საკუთარი სიტყვების აბლაბუდაში მსხვერპლად ებმება.

–არცერთი. ეს კანონია.

ფურცელზე ყველაფერი შავით-თეთრზე წერია. აიშე მექანიკურად ართმევს კალამს აზრბილად მოვლენილ დირექტორს და ხელს იმ განახენზე აწერს, რომელიც ვიღაც გამოწკებილმა იურისტმა, რომელიც ალბათ წვერს ყოველ დილით იპარსავს სურნელოვანი ქაფით და სახეზე სქლად ისვამს დამატენიანებელ კრემს, სამხრობისას შეითთხნა.

აიშეს უკვე ვეღარ ეწევა დირექტორის სამადლობელი და მანუგეშებელი სიტყვები, რომლებიც სიყალბისგან წარმოთქმისთანავე იხრწნებიან და იატაკზე უკვალოდ ქრებიან. მან მხოლოდ ის იცის, რომ მისი სიცოცხლისთვის გამოყოფილი დრო ამიერიდან გავა ნელა და დღეები გახდებიან სიმარტოვის მაცნენი.

აიშე ყველგან. აიშე არსად.

აიშე დილით ადრე დგება და იწყებს დაკვრას. ერთმანეთს ებმის ბახი, მოცარტი, ვივალდი, ჩაიკოვსკი. მუსიკის ხმაზე ეღვიძებათ მეზობლებს და როცა უკმაყოფილო შეძახილებით ვერაფერს ხდებიან, კარზე მუშტების კორიანტელს აყენებენ.

–არა რა, მაინც რით არ მოვბუზრდათ? ან თუ ასე ძალიან გინდათ დაკვრა, შესაფერისი დრო მაინც შეარჩიეთ. ბავშვებს ძილს უფრთხოთ, ყველას თავი მოგვაბუზრეთ! – აყრუებს უკმაყოფილოების გმიწვა სადარბაზოს, თუმცა აიშე არც მათ ეპუება და არც სურვილს– დაუკრას მზის ყოველი ამოსვლის წინ. ის ზედმეტად ძლიერია იმისათვის, რომ საკუთარ თავს წინააღმდეგობა გაუწიოს.

აიშეს ცოტახანს სძინავს. სიბერის ეს ნიშანი უფრო აგრძელებს მის დროს დროის გაყვანის რესურსების არარსებობის კვალდაკვალ. აიშე დროებით ეჯახება ტელევიზორის ეკრანს, რათა საბოლოოდ შეიძულოს ასობით ტელეარხის გამოშიგნული გადაცემები და უხამსი საპნის ოპერები.

აიშე კითხვას იწყებს გატაცებით. წაიკითხავს საბავშვო ბიბლიოთეკის ნაწილს, გადავა მოზარდებისთვის განკუთვნილ ლიტერატურაზე და უკვე რემარკთან ხვდება, რომ ყველაფერი მობუზრდა, ომიც, მშვიდობაც და წარმოსახვაც, რომლებმაც თითქმის ერთდროულად დალიეს ჩაილურის წყალი.

აიშეს დილის რუტინას ათის თხუთმეტი წუთი ვეღარაფერს აკლებს. ხაკისფერ პიჯაკში გამოწყობილი ასია უკვე კარგა ხანია ენატრებათ აივნის რიკულებს. აღარც თავად სვამს მთელ ქალაქთან ერთად კენკრის ჩაის, რადგან ადამიანები ძალიან დაემსგავსნენ თავიანთ უდიდამო სიცოცხლეს, აიშეს კი საკუთარი სიცოცხლეც ყელში აქვს განხერილი. მხოლოდ, ერთ სიზმარი დასჩემდა აიშეს: ნაია და ლია კონცერტზე შოპენს უკრავენ, ნოტების ნაცვლად კი ასიას არგაგრძელებული სიცოცხლის ნაფლეთებში იცქირებიან.

ღალი კახიძე

**„ბუნნატკენი ფარშევანგი“
(ზღაპარი)**

იყო და არა იყო რა, დვთის უკეთესი რა იქნებოდა. იყო ერთი ლამაზი ქალაქი, რომელსაც ერქვა „თეთრი ქალაქი“. დაგაინტერესებთ ალბათ ჩემო ძვირფასო მკითხველო თუ რას ნიშნავს „თეთრი ქალაქი“. ის მდებარეობდა ორ უზარმაზარ მთას შორი, ნაძვნარსა და ფიჭვნარში. აქ მხოლოდ განლაგებული იყო თეთრი სახლები – არა საცხოვრებელი. ეს იყო საავადმყოფოები, სადაც იკურნებოდნენ ფრინველები, ცხოველები, ტყის ბინადარნი, როგორც გარეული ასევე შინაური ცხოველები. ეს ქალაქი იყო სიცოცხლის ქალაქი. ისეთი სიხარული იყო საავადმყოფოში, რომ სიამოვნებით მიდიოდნენ ავადმყოფები. ამ საავადმყოფოებს განაგებდა დიდი, უზარმაზარი არწივი – ნიკოლა. ის ყველა კორპუსს, ყველა ექიმს, მაღალი რანგის იქნებოდა თუ რიგითი ექიმი, ყველას თვალყურს ადევნებდა, რომ მისი მეგობარი ფრინველ-ცხოველი ყველა კმაყოფილი ყოფილიყო. მართლა კარგი სიტუაცია, ჰარმონია სუფევდა ყველა საავადმყოფოში.

ერთ მშვენიერ დღეს, ერთ-ერთ კორპუსს ეწვია ფარშევანგი პოეტი, მეზღაპრე. მან გადაწყვეტილება მიიღო რათა გამოეკვლია თავის ჯანმრთელობა. ეს რომ ნიკოლა – არწივმა შეიტყო, განსაკუთრებული ყურადღება გამოიჩინა მის მიმართ. საუკეთესო ექიმებმა გასინჯეს და დაადგინეს: ფარშევანგი საჭიროებს ოპერაციას. იმდენად კმაყოფილი დარჩა ფარშევანგი არწივის ესოდენ ყურადღების და უღამაზესი, გაპრანჭული საავადმყოფოს ინტერიერით – როგორ იტყოდა უარს ოპერაციაზე? – მისაღებ ჰოლში როიალი, პიანისტი კოდალა არაჩვეულებრივ ჰანგებს აუღარუნებს,

აგერ ყვავები ხორუმს ვეკვავენ – უკეთესს რას ნახავს თვალი? კედლებზე ადგილი არ არის დარჩენილი შედეგები ფერწერული ტილოების, თვალის მომჭრელად შეფენილან ენ რაოდენობით. მოკლედ ბევრი, რომ არ გავაგრძელო გათენდა მშვენიერი დილა, ჩვენი ფარშევანგი თავის მეუღლესთან და არანვეულებრივ უმცროს ქალიშვილთან ერთად მიაღდა ამ ანტიკვარ საავადმყოფოს, როგორც კი ფეხი შედგეს შიგ, ვერ დამალა აღფრთოვანება ახალგაზრდა ფარშევანგმა თეკლამ და შესძახა:

– დედა ეს რა სილამაზეა? – ეს სასახლეა თუ საავადმყოფო?

– შეილო ეს საავადმყოფოა, რომელშიც პროფესიონალი ექიმებია, ყველა სიამოვნებით და ხალისიანად გაგიკეთებს ოპერაციას.

ფარშევანგი მართალია ძალიან მშიშარა იყო, მაგრამ იმდენად ენდობოდა არწივს, რომ ეს შიში უმტკივნეულოდ გადალახა. ოპერაციამდე გასაღვლელი იყო რამდენიმე ეტაპი.

პირველი ეტაპი – ღვთისნიერი ექთანი მტრედი, რომელმაც სისხლი აუღო ფარშევანგს უმტკივნეულოდ და წარმატება უსურვა.

მეორე ეტაპი – გასაუბრება მეორე ექთან ყვავთან. მოსთხოვა ფარშევანგს პასპორტი. თურმე სინქარეში პასპორტი სახლში დარჩენია. ზეპირად უთხრა პასპორტის მონაცემები მეუღლემ. განრისხდა ყვავი, ატეხა ერთი ამბავი, გამოაჩინა თავისი ნერვული ხასიათი. შეწუხდა ფარშევანგი, დაიბნა, მოუბოდიშა ყვავს, შემდეგ ყვავმა შევსებული ფურცელი მიაწოდა ხელის მოსაწერად. საწყალი ფარშევანგი სულ ცახცახებდა, მოერია შიში და სულ სხვა ადგილზე მოაწერა ხელი. ამაზე ყვავმა თავისი შავი თვალები აანთო, ხელის კანკალით დაკუჭა ეს ქაღალდი და ფარშევანგი ყოველივე ამის შემხედვარე ძალიან ცუდად გახდა. წავიდა, დატოვა უხმოდ ყვავი ექთანი.

მესამე ეტაპი – ფარშევანგი თავის მეუღლესთან და შეილთან ერთად ავიდა იმ სართულზე, სადაც ოპერაცია უნდა გაუკეთდეს. კარებთან ჯალათი კარისკაცი დახვდა. მან მკაცრად უთხრა ფარშევანგს: თქვენ მარტო შედით, თქვენი ახლობლები კი დაბლა ჩავიდნენ და იქ დაგელოდონ. დამორჩილა უხმოდ ფარშევანგი და მისი ოჯახი.

შევიდა ფარშევანგი დაჯდა მოსაცდელში და რას ხედავს? აგერ ბელურა იკეთებს ოპერაციას და მისი ახლობელი სამი ბელურა მის გვერდით. აგერ ირემი იკეთ ბს ოპერაციას და მისი ახლობელი სამი ბელურა მის გვერდით, აგერ ირემი იკეთებს ოპერაციას და მისი ოთხი შეილი მის გვერდით. დაღონდა ფარშევანგი ფრთამოტეხილივით არის მარტო. მოიბუზა, თავში მოუჭირა, წნევამ აუწია. შეექმნა ემოციური ფონი. ოთახში შეიყვანეს მოსამზადებლად ფარშევანგი, ამ დროს ამავე ოთახში შემოიყვანეს უკვე ოპერაცია გაკეთებული კატაკატი, რომელიც ენას არ აჩერებდა – ანესთეზიოლოგი ვენას ვერ პოულობდა, დამისახიჩრა ვენები, ძალიან ცუდად მომექცა.

ეს რომ ფარშევანგმა მოისმინა: დაინგრა მისი ნაქები საავადმყოფო ანტიკვარი, ის როიალი, რომელსაც სირინოზის ხმით ამღერებდა კოდალა მის მესხიერებაში დაიფერფლა. ყველაზე უფრო შეეცოდა არწივი – ნიკოლა, რომელიც გაგებაში არ არის, თუ რა კოლექტივია და როგორი პერსონები არიან მის გვერდით... აიღო ფარშევანგმა თავისი ჩანთა და სასწრაფოდ, გულნატკენმა დატოვა საავადმყოფო.

საინტერესოა რას გადაწყვეტს ფარშევანგი და მისი ოჯახი. ეს კი გაურკვეველია ღმერთმა დალოცოს ყველა, ყველა ავადმყოფი და გადაარჩინოს. ხოლო ექიმებს არ დაავიწყდეთ ჰიპოკრატეს ფიცი, და რაც მთავარია ჰქონდეთ შიში და რიდი უფლისა პირველ რიგში.

ტკბილ ძილს გისურვებთ.

„ნეპერჩხალი“

იყო და არა იყო რა, ღვთის უკეთესი რა იქნებოდა, იყო შაში მგალობელი ღმერთი ჩვენი მწყალობელი. თბილისთან ახლოს მდებარეობს ულამაზესი სოფელი წალკოტი. როგორც კი სოფელი მთავრდება იწყება უზარმაზარი ტყე, სადაც ბინადრობენ როგორც ფრინველნი ასევე ცხოველები. დილით ისეთი ჭიკჭიკია ტყეში, თითქოს ორკესტრი უკრავს. ჰაერი სასწაული, ნაძვითა და უამრავი ხე-ბუჩქებით გაჯერებული.

ამ ტყეში ცხოვრობდა სასწაულ ფერებში, თითქოს ცისარტყელა იყო მელია კუდაგრძელია. ის ძალიან მატყუარა იყო. შეჰყვირებდა: – ფრინველებო, დაიშალენით სასწაული ჭექა-ქუხილი მოდის, თუ არა და დაიხოცებით.

შეშინებული ჩიტები შეიყუებოდნენ თავიანთ სამალავებში და მთელი დღე მშიერ მწყურვალნი ელოდებოდნენ ჭექა-ქუხილს, მაგრამ ამაოდ. ამინდი იყო ძალიან კარგი. ჩიტები მოტყუილებულნი. მელია ისეთი ეშმაკი იყო, რომ მხეცებთან ასეთ ტყუილებს ვერ ბედავდა. მათ რომ ხედავდა 90° გარბოდა. განსაკუთრებით ეშინოდა ლომი ზაქარასი.

მელიის შემდეგი ტყუილი ძალიან შემაშფოთებელი აღმოჩნდა. ოქტომბრის თვეში ტყეს და ფრინველებს დაეცათ შიშის ზარი. მელიამ უთხრა მათ: – ხანძარი, ხანძარია თავს უშველეთ ფრინველებო.
 – აბა სად არის ხანძარი? – შეეკითხა ტოროლა.
 – აბა გაიხედე ხევის პირას – როგორი წითელი ხანძარია? – უსირცხვილოდ მიუგო მელიამ. დაიჯერეს ჩიტუნებმა ატყეს წიოკობა.
 – ჩქარა, ჩქარა მოგვეშველეთ ხანძარია მიაწვართ უხმობდნენ მხეცებს.
 ჩიტებმა ნისკარტით დაიწყეს წყლის მიტანა ხევისკენ რათა ჩაექროთ ხანძარი.
 რას ხედავენ? – ნეკერხლის წითელი ხე ბრდღვიალებდა. მიხვდნენ ჩიტები, რომ ისინი მწარედ მოტყუვდნენ მელია კუდაგრძელიასაგან.

„ნატვრის ხე“

იყო და არა იყო რა, ღვთის უკეთესი რა იქნებოდა, იყო შაში მგალობელი ღმერთი ჩვენი მწყალობელი. ერთ ღამაზე სოფელში, რომელიც თბილისთან ახლოს მდებარეობდა, ტყის პირას იდგა უღამაზესი ხე, რომელსაც „ნატვრის ხე“ დაარქვა ხალხმა. ყველას თუ კი ვინემს რამე სურვილი ჰქონდა შესასრულებელი მიდიოდა ტყის პირას მდებარე ხეს შესთხოვდა სურვილს და ფერად ბაბთას შეაბამდა წარმოიდგინეთ სურვილი სრულდებოდა. ნატვრის ხე სავსე იყო უღამაზესი ფერის ბაბთებით.

სოფელში ცხოვრობდა ძალიან ღამაზი 16 წლის გოგონა, სახელად ნაზიბროლა ნაზიბროლა ძალიანკარგად სწავლობდა სკოლაში სახლში დედას ხელსაქმეში ეხმარებოდა თავისუფალ დროს.

მისი ოცნება იყო: როგორმე მოხვედრილიყო ტყის პირას და „ნატვრის ხისთვის“ მასაც ეთხოვა თავის სურვილი. ოგონა იქ მარტო ვერ მივიდოდა, ხოლო დედას ვერ გაუმხელდა თავის სურვილის შესახებ.

- ერთხელ თამით გოგონამ ნახა სიზმარი: მივიდა მასთან თეთრი რაში და უთხრა:
 – ნაზიბროლა, ნაზიბროლა მე წავიყვან „ნატვრის ხესთან“ და თხოვე შენი სურვილი.
 – დიდი მადლობა უპასუხა გოგონამ.

ცხენმა შეისვა ნაზიბროლა და წაიყვანა „ნატვრის ხესთან“ ნაზიბროლამ წითელი ბაბთა შეაბა ნატვრის ხეს და სთხოვა: – ნატვრის ხეო, ნატვრის ხეო, წითელი წულები მინდა, ძალიან გთხოვ შემისრულე ეს ნატვრა.

გათენდა დილა. ადგა საწოლიდან ნაზიბროლა და რას ხედავს – მის საწოლთან ღამაზი წითელი წულები – სიხარულისგან შეჰკივლა – ნატვრის ხეო, დიდი მადლობა.

უფალმა შეუსრულა ნატვრა – რასაც გულით ინატრებთ ბავშვებო აუცილებლად შეგისრულდებათ.

ძილი ნების ჩემო პატარებო.

ნაილი ხარაიშვილი

FRAU მარია Fიქერი (ჩემი მადლიანი წინაპრები)

1894 წლის ზაფხულში ორი გემი მოადგა ქალაქ ადლერს. ერთი გემი შემოსულა ავსტრიიდან, მეორე – არხანგელსკიდან. ძლიერი შტორმის გამო ქალაქ ადლერში გემებს ხანგრძლივად მოუწია დგომა. ქალაქ არხანგელსკიდან შემოსულ გემს ქართველი, პირველი რანგის კაპიტანი, არხანგელსკის გემთმშენებელი ინსტიტუტის კურსდამთავრებული, 32 წლის კონსტანტინე ლალიძე მართავდა.

კონსტანტინე ლალიძის გემის სიახლოვეს ჩაუშვა ღუზა საკუთარ მფლობელობაში მყოფი ავსტრიული დროშის ქვეშ მცურავმა ხომალდმა. ზღვა ბოლოქრობდა, არ ცხრებოდა, შტორმი ძლიერდებოდა. მეზღვაურები კაიუტებიდან არ გამოდიოდნენ.

რამდენიმე დღის შემდეგ ათლექტური აღნაგობის, მომხიბვლელი გარეგნობის უცოლო კონსტანტინე მეზღვაურებთან ერთად ქალაქ ლვოვის ქუჩებში სასაირსოდ გამოვიდა. ქალაქის ქუჩებში სეირნობდნენ ავსტრიული

ლი გემის მფლობელები, ბურგონი ფიკერების ოჯახი, რომელთა შორის გამოირჩეოდა 21 წლის მიმხიდეელი შესახედაობის, ნატიფი, სიცოცხლით სავსე ქალიშვილი, მარია ფიკერი. კონსტანტინე ლა-

დიდეს დანახვისთანავე მოეწონა გოგონა. ქართველმა გემის კაპიტანმა გაიცნო მარიას ბიძა, ავსტრიული გემის კაპიტანი. გაირკვა, რომ ფიკერები სასეირნოდ იყვნენ ჩამოსულები. მათ სურდათ დაეთვალიერებინათ რუსეთის ღირსშესანიშნაობანი.

ქალაქის ერთ-ერთ რესტორანში გაცნობითი სადამო მოაწყო ქართველმა გემის კაპიტანმა. კონსტანტინე ლალიძემ და მარია ფიკერმა ვენური ვალსის ცეკვით დაამშვენეს სადამო.

ამ დღიდან, 50 წლის შემდეგ, ჩემი დიდი ბებია – მარია ფიკერი მომიყვება, რომ ეს ცეკვა მის მახსოვრობაში ჩარჩა, როგორც ულამაზესი მხატვრული ტილო, რომელიც უმშვენებდას ვევილის უფაქიხეს განცდებს აღწერდა.

3 კვირის განმავლობაში დარჩნენ გემები ადღერის ნავსადგურში. ეს დრო საკმარისი აღმოჩნდა იმისათვის, რომ მარიას და კონსტანტინეს შეეყვარებოდათ ერთმანეთი. მარია ფიკერს განათლება მიღებული ჰქონდა ბერლინის კეთილშობილ ქალთა ინსტიტუტში. ფლობდა რამდენიმე უცხო ენას, უკრავდა ფორტეპიანოზე, ხატავდა, ქარავდა, იყო მართლმადიდებელი, მორწმუნე, ქრისტესმადიებელი. მიღებულ განათლებას და რელიგიურ სიბრძნეს მარია მომავალში საქართველოში, თავის მეორე სამშობლოში გამოიყენებს, როგორც შემოქმედებას, მის ოჯახურ საქმიანობასა და ცხოვრებაში. მარია ბებიას ნაამბობიდან ნათლად შევიგრძენი, რომ კონსტანტინე ლალიძისა და მარია ფიკერის სასიყვარულო ისტორია ძალიან ჰგავს ვიოლინოსა და მევიოლინეს ჰარმონიულ ურთიერთობას. არამარტო მეზღვაურები, მთელი ქალაქი მოიხიბლა ამ წყვილისრომანით. კონსტანტინე ლალიძეს თანდათან უმძაფრდებოდა სურვილი მარიასთანოჯახის შექმნისა, მას ვერცკი წარმოედგინა მარიას გარეშე ცხოვრება. ავსტრიული გემის კაპიტანი, მარია ფიკერის ბიძა დასთანხმდა მათ ქორწინებას. მარიამ და კონსტანტინემ ტრიუმფალურად მოაწერეს ხელი ადღერში. მარია დაემშვიდობა თავის ოჯახის წევრებს და ამიერიდან თავის მეუღლესთან, კონსტანტინე ლალიძესთან ერთად, ჯერ არხანგელსკში, ხოლო, რამდენიმე თვეში სამუდამოდ დასახლდება საქართველოში, ჯერ ობნაში, შემდეგ ქალაქ ქუთაისში. მარია მალევე შეეთვისა ქართულ ტრადიციებს, მისთვის უცხო გარემოს, ხელოვანი ღირიქორივით მართავს ახალშექმნილ ოჯახს, რითაც დღითიდღე კიდევ უფრო იმსახურებს მეუღლის უსაზღვრო პატივისცემას და სიყვარულს. მარია თავისი გონივრული ქცევით, კეთილშობილებით აოცებს ქუთაისელ მეზობლებს, ბაღდათიდან, ობნიდან ჩამოსულ ქმრის ნათესავებს. მას გარკვეული წვლილი შეაქვს ახლობლებისა და მეზობელი ბავშვების კულტურულ აღზრდაში – ბავშვებს ასწავლის ენებს, ხატვას, ძერწვას, ზრდილობიან ქცევებს. მზად არის ქართველების ყველა ჭირი და ღხინი გაიზიაროს, განსაცდელში მყოფს ტკივილი შეუმსუბუქოს. ოჯახის ნიადაგ საზრუნავთან ერთად, ახერხებს გარკვეული დრო დაუთმოს კლასიკური მწერლობის კითხვას, კითხულობს რელიგიურ, სამედიცინო ლიტერატურას, ინტერესით ეწაფება ქართულ ხალხურ სიბრძნეს. შემდეგშიც, როდესაც მოგვიანებით სოფელში გადმოვიდნენ საცხოვრებლად, აქაც დიდ გამჭრიახობას იჩენდა, ეს იშვიათი ბუნების, გამრჯე ქალი მთელი ენერგიით შეუდგა საოჯახო, სამეურნეო საქმიანობას. მთელ დღეებს ბადის, ბოსტნის, კარ-მიდამოს მოვლაში ატარებდა. უფრო მეტიც, მეზობლის ქალებს – კალვათელ აზნაურებს, ჟორჟოლაძეებს და გოდაბრელიძეებსაც ასწავლიდა მეურნეობას, ამასთან ერთად, უნაწილებდა მათ საუკეთესო ჯიშის ნერგებს, ავსტრიიდან რომ უზაფინდნენ თავისიანები. შესანიშნავად იცოდა ხილის შენახვის წესიც, – მარტში რომ სკივრიდან ამოალაგებდა ქარვისფერ მსხლებს, ახალდაკრეფილი გეგონებოდათ. რა დამავიწყებს, ჩემს დიდ ბებია მარია ფიკერთან ერთად რა გულისფანცქალით შევხაროდი ხილით დახუნძლულ ხეებს კალვათაში, ნაირფერად მობიბინე ყვავილებს.

მარია ფიკერმა სამი შვილი აღუზარდა საქართველოს – ორი ულამაზესი და უნიჭიერესი ქალბატონი – ელენე (ლოლა) ლალიძე, ნატალია ლალიძე და ვაჟი, კონსტანტინე ლალიძე, რომელსაც თავისი ქმრის სახელი დაარქვა.

კოლია ლალიძემ ქუთაისის გიმნაზიის დამთავრების შემდეგ ქალაქ ოდესის სამხედრო სამედიცინო ინსტიტუტი დაამთავრა. კოლიას საუკეთესო მეგობარი ყოფილა ცნობილი ქართველი მწერალი დავით კლდიაშვილი. წინაპრებისაგან გადმოცემით ვიცი, რომ კოლია და დავითი ვიტარაზე უკრავდნენ და მეტად სასიამოვნო მოსასმენი ყოფილა მათი შეხმატკბილებული სიმღერა...

მარია ფიკერის ცხოვრებაში პირველი უმძიმესი ტრაგედია მოხდა 1918 წელს, როდესაც მისი ერთადერთი ვაჟი – კოლია ლალიძე, უკვე სამხედრო ექიმი (უცოლო), ბრმა ტყვიას ემსხვერპლა. შვილის სიკვდილი ვერ გადაიტანა მამამ და კონსტანტინე ლალიძეც მალევე გაჰყვა თავის საამაყო ვაჟს სასუფეველში.

მარია ფიკერს ფარ-ხმალი არ დაუყრია, თავდადებულად გაუწია დედობა და მამობაც ორ დაობლებულ ქალიშვილს. უფროსი ქალიშვილი ელენე-ლოლა გიმნაზიის დამთავრების შემდეგ ცოლად გაჰყვა პარმენ კოსტავას, რომელსაც განათლება რუსეთში ჰქონდა მიღებული, იყო დასავლეთ საქართველოს წარმოებების მთავარი ეკონომისტი. კოსტავების ოჯახში აღიზარდნენ: ცნობილი ქორეოგრაფი ნიკოლოზ კოსტავა, საქართველოს სახალხო არტისტი გრიგოლ კოსტავა, საქართველოს ეროვნული გმირი მერაბ კოსტავა.

ელენე ლალიძესა და პარმენ კოსტავას დიდი სახლი ჰქონდათ ქუთაისში, სადაც ხშირად იკრიბებოდნენ XX საუკუნის საქართველოს გამოჩენილი საზოგადო მოღვაწენი, მსახიობები, პედაგოგები... იმხანად, ცნობილია, რა დიდი წარმატებით იღვმებოდა სპექტაკლები ქუთაისის ქალაქის თეატრში, რომლის მონაწილეც იყვნენ ელენე ლალიძის მახლისშვილი გრიგოლ კოსტავა და მისი პირველი მეუღლე, ულამაზესი მედეა ჯაფარიძე. მსახიობთა ერთ-ერთ წვეულებას კოსტავების ოჯახში

ნატო ვანნაძეც დასწრები. ახალი პატარდის, ელენე ლალიძე-კოსტავას, სილამაზით ძალზე მოხიბლულს უთქვამს: „ნატო ვანნაძე რომ აღარ იქნება ამქვეყნად, მის სილამაზეს ელენე ლალიძე გააგრძელებსო“.

ელენე ლალიძეს ოთხი შვილი შეეძინა. ბავშვების აღზრდაში მას მისი ავსტრიელი დედა მარია ფიკერი ეხმარება მისთვის ჩვეული თავდადებით. ელენეს უფროსი შვილის – მარი კოსტავას შვილი გახლავართ მე, მარიამ – ნაილი ხარაიშვილი-ხეთერელისა. რვა წლამდე მეც მერგო ბედნიერება, ურთიერთობა მქონდა ჩემს დიდ ბებია – მარია ფიკერთან, და ეს ურთიერთობა მკვეთრ ზოლად გასდევს მთელს ჩემს ცხოვრებას.

მასხოვს, კომუნისტების მმართველობის დროს, როცა ეკლესიაში სიარული გვეკრძალებოდა, მარია ფიკერს სხვენში ჰქონდა ხატების კუთხე მოწყობილი. მე და ბებია საიდუმლოდ ავდიოდით სხვენზე და ხატების წინ ვლოცულობდით.

ერთ ზამთარს ის სახლი დაგვეწვა, ნაცარ-ტუტად იქცა. ჩვენდაგასაკვირველად, წმიდა მარიამ ღვთისმშობლის და წმიდა გიორგის ხატები უვნებელი დარჩა. უფლის პირველი სასწაული ამ ხატების გადარჩენამ მანგენა.

ერთ დღეს, გამთენიის ხანს, ჩვენს საცხოვრებელ სახლს ქურდები მოადგნენ. მარია მიხვდა, რომ სახლის გაძარცვას აპირებდნენ და ისღა მოახერხა, რომ პატარა მუთაქაში შენახული განძეულობა ფანჯრიდან ვარდების ბუჩქში გადააგდო. ქურდებმა სახლიდან ბევრი ძვირფასი ნივთი წაიღეს, რომლებიც მარიას ავსტრიიდან გამოგზავნილი მზითვეი იყო. მარია მთელი კვირა ოჯახის წევრებს ამშვიდებდა, ეუბნებოდა, რომ ცოცხლები გადავრჩით და მთავარი ეს იყო. იმ მძიმე ემოციებში მყოფს სრულიად გადაავიწყდა ვარდის ბუჩქებში გადაგდებული ოქრო-ვერცხლი.

რამდენიმე დღის შემდეგ რომ ნახა ის ადგილი, საგანძური იქ აღარ დახვდა, ვიღაცას წავლო. მთელი თვეები ელოდა ბებია ნივთების დაბრუნებას, მაგრამ, ამაოდ. მაშინ ერთ-ერთმა ოჯახის წევრმა გადაწვიტა, მილიციის ძალით დაგვებრუნებინა ნივთები, რაზედაც მარიამ კატეგორიული უარი განაცხადა, ის კი არადა, გულითადად გეთხოვა ყველას, რომ მისი სიკვიდლის შემდეგაც იმ ოჯახთან ვისზეც ეჭვი გექონდა, კონფლიქტი არ გექონდა და სამუდამოდ დაგვევიწყებინა განძის ამბავი. განძი კი დავივიწყეთ, მაგრამ შთამომავლობით გადავცემთ ჩვენს შემდგომ თაობას მარია ფიკერის დიდბუნებოვანი და ქრისტიანული საქციელის ამბავს.

85 წლის ასაკამდე იცოცხლა მარია ბებია. უფლის მორიგი სასწაული მეჩვენა ჩემი დიდი ბებიის, მარია ფიკერის გარდაცვალებით. წინა დღით, ჩემს დედას, მარი კოსტავას, მარია ფიკერი უყვებოდა ხილვა-სიზმარს, რომ თავისიქმარი კონსტანტინე ლალიძე, თავისი საკუთარი ეტლით (რომელიც მათ ჰქონდათ ერთად ცხოვრებისას) მოადგა ჭიშკარს და უთხრა, რომ ხვალ მოვა და წაიყვანს.

ბებია იმ დღეს გაამზეურა თავისი ღოგინი, გამოცვალა თეთრეული, იბანავა, ახალი ღამის პერანგი ჩაიცვა და ძილის წინ ყველას მშვიდობიანი ღამე გვისურვა. რა თქმა უნდა, ოჯახის წევრები ღიმილით აღიქვამდნენ მარიას სიზმარს.

დედაჩემი, მარი კოსტავა, გეოგრაფიის მასწავლებელი იყო. სკოლიდან დაბრუნებულს მარია გარდაცვლილი დახვდა. ისეთი ღამაში და სიყვარულით სავსე იყო მარია ფიკერის გარდაცვალება, როგორც ამ სოფელში ცხოვრება კონსტანტინე ლალიძესთან ერთად.

ქართულმა მიწამ მიიბარა 1894 წელს ჯვარდაწერილი ცოლ-ქმარი, შესანიშნავი ქართველი კონსტანტინე ლალიძე და მშვენიერი ავსტრიელი ქალბატონი მარია ფიკერი, რომელმაც მთელი გულისთქვევარა ქართველები და თავისი მეორე სამშობლო – საქართველო. ქ. ქუთაისის პეტრე-პავლეს სახელობის ტაძრის არქივში დღესაც ინახება ჯვრის წერის მოწმობა, რომელიც დოკუმენტურად ადასტურებს მარია ფიკერისადა კონსტანტინე ლალიძის ერთსულ და ერთხორც ცხოვრებას ორთავ სოფელსა შინა.

ნატალია ლალიძე-კურტოკლიევა

ნატალია ლალიძე-კურტოკლიევა

7 წლის ასაკამდე საქართველოში იზრდებოდა – ავსტრიელი მარია ფიკერისა და გემთმშენებელ კონსტანტინე ლალიძის უმცროსი ქალიშვილი ნატალია ლალიძე.

მარია ფიკერს მიმოწერა ჰქონდა ავსტრიაში თავის ოჯახის წევრებთან და ახლობლებთან. ნათესავები განიცდიდნენ მარიას დაქვრივებას და თანაუგრძობდნენ ობლად დარჩენილ ბავშვებს. მარია ფიკერის ერთი და, ემილია, ბუღალარეთში იყო გათხოვილი. ემილიას ქმარი, ქალაქ ვარნის კურორტის დირექტორი, დიმიტრი კურტოკლიევი, შეძლებული პიროვნება გახლდათ. ემილიას და დიმიტრის შვილი არ შესძენიათ. მათ მარია ფიკერს სთხოვეს უმცროსი ქალიშვილი, ნატალია, აღსაზრდელად მიეცა მათთვის. მათ ნატალია ღვთისმშობლის, სათნო და განათლებულ პიროვნებად ჩამოაყალიბეს.

დედისადმი გამოგზავნილ ერთ-ერთ წერილში ნატალია წერდა:

„ჩემო საყვარელო დედა, მე სათუთად ვინახავ დედაენას და იმ შოკოლადის კოლოფს“, რომელიც ბათუმის პორტში მიყიდე. ჩემს შვილს დავუბარებ, რომ გარდაცვალების ჟამს თან ჩამაყოლონ ეს ნივთები, რათა იმ სოფელში ჩვენ ერთმანეთს შევხვდეთ“.

გასაოცარია ავსტრიელი ქალის საქართველოსადმი სიყვარული, რომ 7 წლის ნატალიას ქართველთა სათაყვანებელი წიგნი – „დედა ენა“ თან გაატანა, რათა მშობლიური ანბანი არ დავიწყებოდა.

ელენე ლალიძე – კოსტავა

მეორე მსოფლიო ომის დროს და, შემდეგაც, დედა-შვილის მიმოწერა ბულგარეთთან შეწყდა. აღარ მოდიოდა მარია ფიკერს მისი ქალიშვილისაგან გამოგზავნილი ამანათები და წერილები, და თუ მოდიოდა, თითქმის გაძარცვული იყო ჩეკისტების მიერ. ყუთში მხოლოდ თავსაფარი, წინდები, ან ნატალიას მიერ მოქსოვილი სხვადასხვა აქსესუარები იყო დარჩენილი.

ჩემი ბებია – ელენე ლალიძე ხშირად გვიყვებოდა საოცარ ზღაპრებს, ასევე, გვიამბობდა ხოლმე თავის დის, ნატალიას, შესახებ. სიცოცხლის ბოლოს, წერილებთან ერთად მანვე გადმომცა ის სურათებიც, რომლებზეც მარია ფიკერის ნათესავებია აღბეჭდილი.

ნატალია ლალიძის სახლში ქალაქ სოფიის მერია დღესაც არის განთავსებული. სახლის სახურავზე ნატალია ბებიას სამკურნალო მცენარეები მოჰყავდა და მაღალკომპონენტურ სამკურნალო ნაყენებს ამზადებდა.

აღბათ მკითხველისთვის ინტერესმოკლებული არ იქნება თუ აღვნიშნავ, რომ ნატალია ლალიძე დაინტერესებული ყოფილა ხალხური მედიცინით. როგორც სჩანს ის კარგად იცნობდა გერმანელი მეცნიერის შნაიდერის კვლევებს ქართველ მკურნალ მედიკოსებს შესახებ. კოლხეთში, მედიკოს დროს, სამკურნალო მცენარეულ საშუალებებს ამზადებდნენ დამატრების ან დაღვინების მეთოდით. არქეოლოგიური გათხრების შედეგად აღმოსავლეთ საქართველოში ბევრია ისეთი ადგილები და სამონასტრო კომპლექსები, სადაც კლდეში გამოკვეთილი წამალთშესანახები დღემდე შემორჩენილი.

დასავლეთ საქართველოში, კოლხეთის დაბლობზე ბუნებრივი წამალთშესანახების არსებობა გამორიცხებული იყო, რადგან კოლხეთის დაბლობი ძირითადად ჭაობიანი იყო.

ნატალია ლალიძეც კოლხი მედიკოს რეცეპტებით ამზადებდა სამკურნალო საშუალებებს.

შესაძლებელია დედისადმი – მარია ფიკერისადმი მიწერილ წერილებში დედას სთხოვდა მოეძია ქართული ხალხური რეცეპტები, რათა ბულგარეთში გაეგრძელებინა იგი.

ნატალია ლალიძე-კურტოკლიევას რეცეპტით ჩვენს ოჯახში ვამზადებთ მცენარეულ ღვინოს, რომელსაც ძალზედ სასიამოვნო ბუნებრივი არომატი გააჩნია და ეგზოტიკური გემო აქვს. ყურადსაღები ის არის, რომ ამ ღვინოს მირთმევა შეუძლიათ სახსრებით და გულსისხლძარღვთა სისტემით დაავადებულ ადამიანებსაც კი. გარკვეული დოზით, ისე რომ არავითარი ზიანს არ მოუტანს ადამიანს.

1984 წელს ნატალიას დისშვილს (ჩემს დეიდას), ჯულიეტა კოსტავა-ვარაზს, ცნობილი მხატვრის ავთო ვარაზის რძალი, მიეცა საშუალება ნატალია მოენახულებინა. ნატალია ლალიძე მთელი თავისი ცხოვრების მანძილზე ოცნებობდა, რომ ვინმე ჩასულიყო მასთან საქართველოდან, მაგრამ ჩვენი ვიზები იბლოკებოდა „გერმანელი ფიკერის“ ნათესაობის გამო. თავის დისშვილს, ჯულიეტას, ბულგარეთში სტუმრობისას, ნატალია თურმე სამი დღე და ღამე განუწყვეტლივ ელაპარაკა და ჯულიეტას კალთაში დალია სული.

ნატალია ლალიძე დაკრძალულია ქალაქ სოფიაში, მართლმადიდებლურ სასაფლაოზე.

1988 წელს საქართველოში სტუმრად გვეწვია ნატალია ლალიძის ერთადერთი ვაჟი ნიკოლა კურტოკლიოვი. ნიკოლამ რომ გაიგო, მე ხალხური მეთოდებით წამლებს ვამზადებდი, ნატალია ბებიასაგან სახსოვრად გადმომცა გულის კუნთის გამამაგრებელი მცენარეული სიროფის რეცეპტი. ნიკოლა თვითონ გამომყვა სოფლად ყოფნისას მინდორში და შემაგროვებინა ის მცენარეები, რომელთა გამოწვევითაც მზადდება გულის სამკურნალო საშუალება.

ნიკოლას შვილი არ დარჩენია.

როდესაც გულის სამკურნალო სიროფს და ეგზოტიკურ ღვინოს ვამზადებ, ვგრძნობ, რომ ნატალია ლალიძე-კურტოკლიევას სული თან დამტრიალებს.

დიდი სურვილი მაქვს ჩავიდე ბულგარეთში და ჩემი ძვირფასი ადამიანის, ჩემი სისხლი და ხორცის, ნატალია ლალიძე-კურტოკლიოვას საფლავი მოვინახულო და ქართული მიწა მოვაბნო გულზე.

5 წლის მერაბ კოსტავა მამა – ივანე კოსტავასთან და ბებია – კატოსთან ერთად. სურათი უნიკალურია, ის ქვეყნდება პირველად, 1940 წ. ბორჯომი

საქართველოს სახალხო არტისტი, კოტე მარჯანიშვილის სახელობის აკადემიური თეატრის მსახიობი – გრიგოლ კოსტავა.

მარია ფიკერის შვილიშვილი – მარი კოსტავა-ხარაიშვილი. გეოგრაფიის მასწავლებელი, 1944 წელი

ქ. ვარნის კურორტის დირექტორი დიმიტრი კურტოკლიევი და მისი ოჯახი ზღვის სანაპიროზე

დიმიტრი კურტოკლიევი, ემილია ფიკერი და 7 წლის ნატალია ლადიძე. დაახლოებით, 1916 წელი, ბულგარეთი, ქ. სოფია

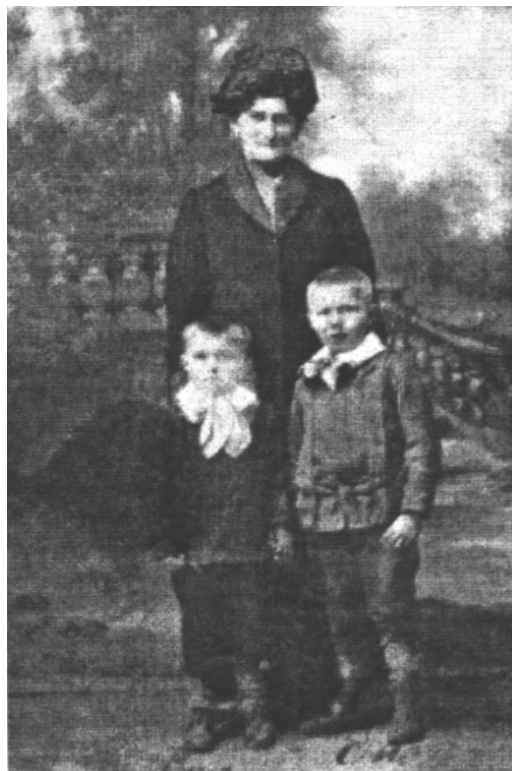
ნატალია ლაღიძე-კურტოკლიევას წერილი გერმანულ ენაზე მიწერილი დედის – მარია ფიკერ-ლაღიძისადმი, 1941წ.

მარია ფიკერის დედა – ადელა ფიკერი, 1885 წ.

მარია ფიკერი-ლაღიძე მის ვაჟ კოლია ლაღიძესთან ერთად, 1895 წ.
საქართველო, ქ. ქუთაისი

ფურაუ მარია ფიკერის შვილთაშვილი მარიამ-ნაილი ხარაიშვილი-ხეთერელი შვილებთან – მირანდა და ალექსანდრე ხეთერელებთან საქართველო, ქ. თბილისი, 2000 წ.

საზსე ქართული სიღარბისლი

ციალა ხაუალია მხატვარი ციალა კანდელაკი

ქალბატონი ციალა ღირსეული, დარბაისლური ქართულით მოსაუბრე, სამართლიანი პიროვნებაა, რომელთანაც ყოველი შეხვედრა სასიამოვნოა.

ციალა რომ ასეთია, ალბათ, არ არის შემთხვევითი – იზრდებოდა მშრომელ, სიყვარულით აღსავსე ადამიანთა გარემოცვაში. მათ ოჯახს ხშირად სტუმრობდნენ ბიძები, დეიდები, ბიძაშვილ-დეიდაშვილები, განსწავლული ახლობლები, რომელთა ბრძნული საუბრების მოსმენას გოგონასათვის ამოდ არ ჩაუვლია.

ბავშვობიდან ძალიან უყვარდა ადამიანები და კარგი სამეგობრო წრეც ჰყავდა, რომელიც ზაფხულობით ივსებოდა ქალაქებიდან ჩამოსული ახალგაზრდებითაც.

სოფელში საქმეს, აბა, რა გამოლევა. ახალგაზრდები შინ თუ გარეთ დაუზარებლად და ხალისით შრომობდნენ. ბევრსაც კითხულობდნენ და წაკითხულის გარშემო მსჯელობდნენ. საღამოობით კინოშიც დადიოდნენ, გასტროლებით ჩამოსულ ცნობილ მსახიობთა დადგმებსაც ნახულობდნენ, სპორტულ ღონისძიებებსაც ესწრებოდნენ...

ქალბატონი ციალა ბევრ რამეს უმადლის სოფელს. თვლის, რომ იქ შრომა-გარჯამ, იქაურმა მოყვასმა, გონიერმა ადამიანებმა და დედის მეგობარმა ქალბატონებმა დიდი გავლენა მოახდინეს მის ჩამოყალიბებაზე.

უფრო მეტიც, ხშირად ამბობს: მისი ყოფა ამ სოფლის ღონიერი ფესვებიდან აღმოცენდა და იმ ხალხში შეიმეცნა წუთისოფლის ავ-კარგი.

დაიბადა 1930 წელს, ქალაქ სამტრედიისში.

მამა – აკაკი ხაუალია იყო რკინიგზელი, ელმავლის მემანქანე, დაუსწრებლად სწავლობდა საინჟინროზე, ციალას ბებია და ბაბუა (მამის მხრიდან) დაკრძალულნი არიან სამტრედიისში, მაცხოვრის შობის ეკლესიაში. ციალას ბაბუა – თედორე გეგუნიძე (დედის მხრიდან) იმ დროში “სოფლის თავის” თანამდებობაზე მუშაობდა. იგი ახალგაზრდა გარდაიცვალა.

ბებია მენიკო კაკაბაძეების დიდი გვარის წყაღტუბოს შტოს წარმომადგენელი იყო, რომელმაც იმ დროში რვა შვილი – ერთი ვაჟი და შვიდი ქალიშვილი აღზარდა და შესაფერისი განათლებაც მიაღებინა.

* * *

ციალას დარბაისელ, სიტყვაძვირ, სათნო, თავშეკავებულ და უპატიოსნეს დედასთან ხშირად საღამოობით თავს იყრიდნენ მეგობრები თუ მეზობლები – ქალბატონები: დაფინო ჩიჯავაძე, ოლღა და შურა ლეჟავები, მარიამ ნიკურაძე, ოლინქა წერეთელი, ელენე ლორთქიფანიძე, ნინა ჭირაქაძე, კატო ფარცვანი, თამარ ჩხეიძე და სხვები.

დარბაისელ ქალთა ეს კრებული საუბრობდა სოფლისა და ქვეყნის ავ-კარგზე. ამ ადამიანთა საუბრებიდან შეიტყო ციალამ დიდებულ თანასოფელელთა, ექიმების: კოლია და სამსონ ლეჟავების შესახებ. არაერთხელ უხსენებიათ ამ წრეში სახელგანთი საეკლესიო მოღვაწე ნაზარი ლეჟავა. დიდი საზოგადო მოღვაწე და პუბლიცისტი ნიკო ნიკოლაძე, მისი მეუღლე ოლღა ლორთქიფანიძე, გამომჩენილი და ღირსებით სავსე მათი შვილები რუსუდან და გიორგი ნიკოლაძეები. აქვე გაიგო მან, რომ მსოფლიოში ცნობილმა მეცნიერმა, მიხეილ ლომონოსოვმა თავის საუკეთესო მოსწავლეს, ქალბატონ რუსუდან ნიკოლაძეს, აჩუქა ლაბორატორია, რუსუდანმა თავის მხრივ ეს ლაბორატორია ჯიხაიშის სკოლას გადასცა და შემდეგ სწორედ ამ ლაბორატორიის დახმარებით სწავლობდნენ ჯიხაიშელი ბავშვები ქიმიას.

ამ ადამიანთა სასაუბრო თემატიკა მრავალფეროვანი იყო და ამ ურთიერთობებსა და საუბრებში, შრომასა და სანიმუშოდ სწავლაში ჩამოყალიბდა გოგონას აზროვნება, მსოფლმხედველობა, შრომისმოყვარეობა.

გავიდა წლები. ციალამ სკოლა წარჩინებით დაამთავრა და პირველსავე წელს მოეწყო ქუთაისის პედაგოგიურ ინსტიტუტში, ფილოლოგიურზე.

გოგონა წარჩინებით სწავლობდა. არაერთხელ დაწერილა მასზე ინსტიტუტის კედლის გაზეთშიც და გაზეთ “ინდუსტრიულ ქუთაისშიც”. ლექციებს უკითხავდნენ საუკეთესო ლექტორები. ჰყავდა კარგი მეგობრები. ციალასთან პირველ კურსზე სწავლობდნენ: ოტია იოსელიანი და გურამ კლდიაშვილი. მართალია ციალა ამ ადამიანებს მერე და მერე ხშირად ვეღარ ხვდება, მაგრამ სისტემატურად კითხულობს მათ შემოქმედებას.

ცხოვრების მანძილზეც ბევრ საინტერესო მწერალს თუ პოეტს შეხვედრია, მაგრამ სტუდენტობის წლები მაინც თავისებურია...

1953 წელს ციალამ დაამთავრა ინსტიტუტი და ცოლად გაჰყვა ირაკლი ანდრიაძეს. შეეძინათ ორი შვილი – თეიმურაზი და მარინა.

ამის შემდეგ რამოდენიმეჯერ ურჩიეს მისმა ლექტორებმა, რომ გაეგრძელებინა სამეცნიერო ხაზით მუშაობა, მაგრამ ირაკლი, როგორც სახელმწიფო მოღვაწე, ყოველდღე ძალიან გვიან ბრუნდებოდა სამსახურიდან, ციალას დედა მუშაობდა (არც ეს იყო უმნიშვნელო მისი ოჯახისათვის), ჰყავდა დედამთილი, სტუდენტი მახლი, მოხუცი ბებო... ამიტომ ქალმა აწონ-დაწონა ყველაფერი. შეფიქრიანდა, ვაი თუ ვერ შევძლო, შეილებსა და მეუღლეს გვერდით სათანადოდ მხარში ვეღარ ამოვუდგეო. ირაკლი ანდრიაძეების ოჯახში უფროსი შვილი იყო. შესაბამისად ციალაც უფროსი რძალი. მტერ-მოყვარე თავისას ითხოვდა. გარდა ამისა, შეფიქრიანებულა, აღმზრდელ-მასწავლებლებთან: ბატონებთან ანგია ბოჭორიშვილთან, ჯვებე როგავასთან და ქალბატონ თინა ნიჟარაძესთან თავი არ შევირცხვინო.

ბუნებრივია, თავმოყვარე ქალბატონმა ოჯახს მისცა უპირატესობა და ღირსეულად ემსახურა ქმარ-შვილს. (თუმცა ეკონომიკურად, მისგან შეტანილი ხელფასი ოჯახისთვის განუზომლად საჭირო იყო).

გავიდა წლები, ამასობაში ვაჟიშვილი – თეიმურაზი ჩაირიცხა საქართველოს ივანე ჯავახიშვილის სახელობის უნივერსიტეტში მექანიკა-მათემატიკის ფაკულტეტზე. ქალიშვილი – მარინა მეთექვსმეტე კლასის ფრიადოსანი მოსწავლე იყო. მეუღლე ირაკლი ანდრიაძე, თავის საქმეს გულდასმით ემსახურებოდა: მას საზოგადოება, როგორც პიროვნებასა და სპეციალისტს, უკვე იცნობდა.

* * *

დადგა ციალას ჯერიც.

მან მუშაობა თბილისის დღის გახანგრძლივებულ II საშუალო სკოლაში აღმზრდელ-მასწავლებლად დაიწყო.

მისთვის მთავარი საქმისადმი ერთგულება იყო. უყვარდა ბავშვები და თავდაუზოგავად შეუდგა მათ განათლებაზე ზრუნვას.

რამდენიმე წლის შემდეგ ქალბატონი ციალა გადაიყვანეს დაწყებითი კლასების მასწავლებლად, რომლის სადამრიგებლო კლასში ბავშვის მოხვედრის სურვილი ბევრ მშობელს ჰქონდა. ამ ნდობას დიდი პასუხისმგებლობით ეკიდებოდა და ჩვეული გულისყურით მუშაობდა. გაიარა დახელოვნების კურსები. ითვალისწინებდა კოლეგების რჩევებს. ცდილობდა, ბავშვებში მაღალი პიროვნული თვისებები ჩამოეყალიბებინა. მოკრძალებას გამოხატავდა თითოეული ყმაწვილის ოჯახისადმი. ყოველივე ამან მათ შორის ნდობა და პატივისცემა წარმოშვა.

შემდეგ ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლად გადაიყვანეს. ბევრს მუშაობდა თავის თავზე. სურდა რაც შეიძლება სრულყოფილი ყოფილიყო მისი გაკვეთილები.

სკოლა მისთვის იყო ის სამყარო, სადაც ოჯახის შემდეგ ყველაზე კარგად გრძნობდა თავს. შეიძინა არაჩვეულებრივი მეგობრები, ქალბატონები: ლილი მგელაძე, თამარ მახათაძე, თინა თალაკვაძე, ლეილა ცაგარეიშვილი, გენრიეტა ცინცაბაძე, ციალა ჩიხლაძე, ლილი მგალობლიშვილი და სხვები, რომლებთანაც დღემდე უდიდესი მეგობრობა აკავშირებს.

უნდა ვთქვათ, რომ ბევრი მისი ყოფილი მოსწავლე დღეს შესანიშნავი ექიმი, ინჟინერი, პედაგოგი თუ სხვა პროფესიის ღირსეული ადამიანია.

ქალბატონი ციალა ბუნებით ქველმოქმედია.

თავის დროზე მან მხარი დაუჭირა სკოლის დირექტორის ლილი მგალობლიშვილის ინიციატივას, რომლის საფუძველზეც, ციალას უშუალო თანადგომითა და უპირველესად, თბილისის მერიის დიდი ძალისხმევით სკოლას მიუშენდა სპორტული დარბაზი, მეორე სართულზე კი – კლუბი. სკოლის მიმდებარე ტერიტორიაზე გაკეთდა შესანიშნავი სკვერი.

1994 წელს გამოვიდა წიგნი სათაურით “იმედით შემოწირული”, რომლის შემდგენლებმა სწორედ რომ შთამომავლებს უძღვნეს ეს ნაშრომი.

წიგნის წინათქმაში წერია: „საგულისხმოა, სამშობლოსთვის შეწირვის ასეთი სურვილი გაჩნდა მაშინ, როდესაც ჩვენს ხალხს მეტად უჭირს. ეს ნიშანია იმისა, რომ ერი ძლიერია და შესწევს უნარი პირადულზე წინ ეროვნული მიზნები დააყენოს!”

ავტორები წიგნს ასე იწყებენ: „მკითხველო, ხელში შენ უჩვეულო წიგნი გიჭირავს. ჩვენ, მისმა შემდგენლებმა, მას “მადლიერების წიგნი” ვუწოდეთ. აქ საღეკსო სტრიქონებით ჩამოწერილი გვარ-სახელები მართლაც, რომ ღეჟსივით უდერს, რადგან თითოეული მათგანის მიღმა სიკეთით, კეთილშობილებით და ღვთისნიერებით სავსე პიროვნებები დგანან”.

ბუნებრივია, ქალბატონი ციალა გამოეხმაურა ამ ღირსეულ წამოწყებას, თავისი წვლილიც შეიტანა ეროვნულ საქმეში და “ღეჟსივით ჩამოწერილ” გვარებს შორის, მისი გვარ-სახელიცაა შეტანილი.

* * *

დამოუკიდებელი საქართველოს ოცწლიანი ისტორია სავსეა უამრავი ტკივილით. მათ შორის, სამწუხარო იყო რუსთაველის გამზირის და საამაყო წარსულის მქონე, პირველი საშუალო სკოლის დანგრევა. ურთულესი მდგომარეობა სუფევდა ქვეყანაში.

ქალბატონი ციალა ამ დროსაც ინტელიგენციის გვერდით იდგა, ყოველ შაბათ-კვირას ფიზიკურადაც ეხმარებოდა სკოლის მშენებლებს...

* * *

იესო ქრისტეს 2000 და საქართველოს ეკლესიის 1500 წლისთავთან დაკავშირებით, 1995 წლის 20 ნოემბერს, უწმინდესისა და უნეტარესის, სრულიად საქართველოს კათოლიკოს პატრიარქის ილია II-ის ღოცვა-კურხევით, თბილისში, წინასწარმეტყველ ელიას მთაზე, დაიწყო სამების საკათედრო ტაძრის მშენებლობა. ქალბატონმა ციალამ ხელფასის დანახოგიდან, რამდენჯერმე უდიდესი თავმდაბლობითა და სიყვარულით გაიღო შესაწირი. ამის გამო, სხვა ქველმოქმედებთან ერთად, მისი სახელი გაზეთებშიც დაიბეჭდა და წმინდა სამების საკათედრო ტაძრის მშენებლობის ფონდის “შემოწირულობათა წიგნშიც” შევიდა.

ქალბატონმა ციალამ, ასევე, გულთან ახლოს მიიტანა 2008 წელს შიდა ქართლიდან დევნილთა გასაჭირი და შესაძლებლობის ფარგლებში მათ გვერდით დადგა.

სკოლაში ხელმძღვანელობდა საზოგადოება“ცოდნას”. რამდენჯერმე იყო ამ საზოგადოების ყრილობის დელეგატი. არის “ვახტანგ ჭაბუკიანის საზოგადოების” წევრი. ემსახურებოდა საზოგადოება “თბილისელის” არაერთ საინტერესო წამოწყებას. იყო საზოგადოებრივი მოძრაობა “ერთობა და კეთილდღეობის” წევრი. მონაწილეობდა “სოციალურ და ჰუმანიტარული ცენტრის” ღონისძიებებში. წერს საინტერესო წერილებს, მოთხრობებს, რეკომენდაციებს წიგნებისათვის. არის რამდენიმე წიგნის ავტორი. არის საქართველოს ჟურნალისტიკა შემოქმედებითი კავშირის წევრი. მიღებული აქვს სხვადასხვა ჯილდო და სიგელი.

ქალბატონ ციალასათვის უპირველესი მანც ოჯახია. ის გახლავთ მეუღლე ირაკლი ანდრიაძისა, რომელიც რამდენიმე წელი მუშაობდა თბილისის ივ. ჯავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პრორექტორად, იყო თბილისის პირველი მერი, საერთაშორისო საინჟინრო აკადემიის აკადემიკოსი, საინჟინრო საქმეში გაწეული უდიდესი წვლილისათვის მიენიჭა “XX საუკუნის გამორჩენილი ინჟინრის” საპატიო წოდება. 1995 წელს აირჩიეს წმინდა სამების საკათედრო ტაძრის მშენებლობის ფონდის თავმჯდომარედ და საავტორო ჯგუფის ხელმძღვანელად. თავდადებული და ღირსეული საქმიანობისათვის სრულად საქართველოს კათალიკოს პატრიარქის, ილია II-ის გადაწყვეტილებით და ღოცვა-კურთხევით დაჯილდოვდა საქართველოს მართლმადიდებლური ეკლესიის უმაღლესი ხარისხის “წმინდა გიორგის” სახელობის ოქროს ორდენით.

ბატონი ირაკლი არაჩვეულებრივი ოჯახის თავკაცი იყო, რომელსაც გვერდით ედგა სათნო, ჭკვიანი და გამრჯე მეუღლე, ქალბატონი ციალა.

მათ ჰყავთ ორი შესანიშნავი შვილი – თეიმურაზი და მარინა.

გულნაზი ხარაიშვილი

ჟველას უშვარხარ

ამჟამად ქალბატონი ციალა ხაუალია გახლავთ ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მრავალპროფილიანი საერთაშორისო აკადემიის აკადემიკოსი.

ციალა ხაუალია, ჩემთვის როგორც აკადემიის ხელმძღვანელისათვის სასიამოვნო აღმოჩენაა.

მე და ქალბატონმა ჟუჟუნა ნიჟარაძემ მისსივე მოკრძალებული თხოვნით გადავწყვიტეთ დიპლომი სახლში გადაგვეცა.

ამით კი კიდევ ერთხელ მოგვეცა საშუალება სტუმრად ვწვეოდით, სულმნათი ირაკლი ანდრიაძისა და ამ ღირსეული ქალბატონის ტრადიციულ ქართულ ოჯახს. მიუულოცეთ აკადემიკოსობა, შემდეგ მივიღეთ მისი შემოთავაზება, რომ მტაწმინდაზე, პანთეონში ავსულიყავით. ასეც მოვიქცეთ! როდესაც ქალბატონმა ციალამ მთაწმინდიდან სამებას გადახედა, დიპლომი გაშალა და მეუღლის სულს ასე მიმართა: ჩემო ირა! ვიცი ეს ამბავი გიხარია და მილოცავ კიდევ ამ წარმატებას... გმადლობთ, ძვირფასო!..

ციალა ხაუალიას

ისეთი დიდი მეუღლის პატრონს,
როგორიც შენი ირაკლი იყო...
ვიცი და ღრმად მწამს, არავინ არ გმტრობს,
ყველას უყვარხარ... მე ასე ვფიქრობ.
მეუღლის სული დაბადების დღეს,
გილოცავს ციდან და გეფერება...
რა გსურს გიყიდოს, ის სიას ადგენს
შენს ქალობას, რომ შეეფერება.
მას უნდა იყოს თვითონ თამადა,
ავიცისკროვნოს გრძნობის საწუთრო,

შენ იტრიალო ახლოს თამამად...
უნდა, რომ მის სულს მიესათუთო.
სინამდვილეში ეს სურვილია,
მანძილი არის სივრცე თქვენს შორის,
ეს ნატვრაა და... არის წყურვილიც,
ტკივილიც არის, ნისლი და თქორიც.
მე ასე გლოცავ: გქონდეს სიმშვიდე,
უფლის წყალობა ყოველდღიური.
გულს სიყვარული აღარ მომშივდეს,
სიცოცხლე გქონდეს მარადიული.

01.10.2013

ირაკლი ანდრიაძე

ი – იცის უფალმა, რაც შეჰქმენი, რაც გააკეთე,
 რ – იხით სიტყვებიც ლაგამს იწვევტს მოსაგონებლად...
 ა – ცილდა ზეცას, შენ დაგეძებს, რითმებს აფეთებს,
 კ – აი ყმის სულის სადიალოდ, საგოგმანებლად.
 ლ – ურჯ ზეცასავით დიდი არის უკვდავება და,
 ი – ქ სასულეთში სადღეგრძელო შენზედ ითქმება...
 ა – საფრენ ფიქრთან ალბათ, ქარიც არ გააჩხლდება,
 ნ – იშნად კედლებში სიხარული ჩამოიქნება.
 დ – არდმა ზღვის იქით ძალიან შორს გადააბიჯა,
 რ – იურაჟის დილას ღვთის სამება მადლს ფენს ფერებით.
 ი – ქ მისულები, ურწმუნონიც, ბევრი დადინჯდა,
 ა – სეა, ასე, ხატებს კრძალვით მივეფერებით.
 ძ – ინ! – ძინ! გაისმის ეკლესიის სამრეკლოდან და...
 ე – რს ასალბუნებს, უწმინდესის ბრძნული სიტყვები.
 ს – ამარადუამოდ სულიწმინდის რწმენის კალოდან
 ჩვენ მიწიერნი, სამების კვალს ღოცვით მივევებით.

ირინა მდივანი, ლილი ბერიძე,
 ციალა ხაჯალია, გულნაზ ხარაიშვილი, ნატა
 იაშვილი, ლიკა დგებუაძე, კონსტანტინე
 ჩიქოვანი

ჟუჟუნა ნიშვარაძე

გულნაზ ხარაიშვილი, ციალა ხაჯალია
 და კონსტანტინე ჩიქოვანი

გულნაზ ხარაიშვილი და ციალა ხაჯალია

წერილები

ტიტე მოსია – პროფესორი

ივანე გეგიას ვოდევილი: „სიყვარულის მონა“

„სიყვარულის მონა“ ივანე გეგიას ერთადერთი ვოდევილია, რომელმაც ჩვენამდე მოაღწია. იგი დათარიღებული არ არის. ერთი რამ ცხადია. ეს ერთმოქმედებიანი პიესა შექმნილია 1890 წლამდე, ვინაიდან ავტორს არ შეუტანია პოეტური ნაწარმოებების პირველსავე კრებულში „ლექსთაკონა“, რაც თბილისში დაისტამბა ამავე წელს.

ვოდევილს (კომედიის სახე, დრამატული ჟანრის მცირე ფორმის მინიატურული ნაწარმოები) „სიყვარულის მონა“ ოთხი მოქმედი პირი ჰყავს: ლიზა და ზაალი (ცოლ-ქმარი), ნიკიფორე (ლიზასსაყვარელი) და მათე; იგივე მათია (ლიზას მსახური). თხზულებას „სიყვარულის მონა“ იმიტომ ჰქვია, რომ ზაალი დაუმონებია ლიზას სიყვარულს. დაუმონებია და დაუბრძალებია კიდევ, რადგან ვერ ხედავს, ვერ ხვდება ცოლის დალატს მანამდე, ვიდრე ამაში პრაქტიკულად არ დარწმუნდება, საკუთარი თვალებით არ დაინახავს დალატის შედეგს.

ავტორი ლიზას „ვისრამიანული“ სამიჯნურო ბუნების ფარდას ხდის კალმის ერთი მოსმით:

„საყვარლის სიყვარული ძნელია,
ეს ქვეყანა უმიჯნუროდ ბნელია“...¹
„მიჯნურებ თანცხოვრება რა კარგია.
თუმცა ერთი მყავს, მარტო ის რას მარგია“?²

ივანე გეგია ლიზას შინაგან ბუნებას ვოდევილის დასაწყისშივე გვაცნობს, რითაც წინასწარ გვამზადებს თუ როგორ მივადევნოთ თვალყური მის უზნეო საქციელს, რაც გამოიხატება შიშველ სქესობრივ ლტოლვაში, ცხოველურ ვნებაში, ცოლქმრულ დალატში.

ლიზა წუხს საცოდავად „უსისხლეებში ჩავარდნის“ გამო, სადაც „ერთიც არ ყმაწვილობს ყველას ყურები ჩამოყვრიათ“. იგი ქალების ძაგებაშია: „ქალები ვართო, და ცახცახებენ, რისეშინიათ იმ გასაწყვეტლებს“. ზნეობრივი ყოფაქცევის ქალებს უწუნებს სიყვარულში კაცების ყურმოჭრილ ყმებად ქცევას, მათ შეახსენებს: „განათლებულ ქვეყნებში თურმე ქალები კაცებს წინ მიუძღვიან“. ლიზას თანამედროვე ქალებმა თურმე არ იციან, რომ „ეს წუთქვეყანა მარტო კაცთათვის არ განეწინააღმამა“. ლიზა თურმე ყოველივე ამას ადრე მიმხვდარა: „ჩემს სახლში ქმარზე უფალი მე ვარ“. მისი ქმარი ზაალი კარგკაცად ესახება (აქ უფრო ირონიულ წარმოდგენასთან გვაქვს საქმე), ვინაიდან ცოლს არ უშლის სეირნობას, სრულ თავისუფლებაში ჰყავს, წინააღმდეგ შემთხვევაში: „ვაჩვენებ მაშინ დალატი-მტრობას, მთლად ავუმტუტებ შინაურობას“.

ზაალი ცოლის მიმდობია, მოსიყვარულე, მის გულს ოდნავადაც არ ეკარება დალატზე ფიქრი. თავს ბედნიერ კაცად თვლის და ლიზას ერთგულებას არ აკლებს. ემადლიერება გამჩენს ღირსეული, თავმდაბალი, ერთგული ცოლის ყოლის გამო:

„მადლობელი ვარ ჩემი გამჩენის,
სწორედ რომ ღირსი ცოლი მაჩუქა.
ერთგული ჩემი და თავმდაბალი,
მტრედია, მტრედი, ცით მონაფრენი“.³

ზაალი ანგარიშს არ უწევს მთავარ გარემოებას: იგი ფიზიკურად და ასაკობრივადაც შეუფერებელი ქმარია ლიზასი, ავადმყოფია, უძღური, თავისი წარსულით მოაქვს თავი, ყმაწვილკაცობისას ცხენის ჯირითის მოგონებით, რაც თურმე საარაკოდ ყოფილა აღიარებული. რატომ უნდა გაპყობოდა ასეთ ბებერ და სნეულს ცოლად სიცოცხლით სავსე ლამაზი ქალი? ეს ქორწინება ანგარებაზეა დაფუძნებული. ლიზა გატაცებულია ზაალის ქონებით და არა მისი სიყვარულით ან მამაკაცობით. ნატრობს უკვექმრის სიკვდილს, რათა თავის საყვარელთან (ნიკიფორე) ერთად დაეუფლოს ზაალის ავლა-დიდებას:

„ვინ იცის, ეგებ, ღმერთმა გვიბრალოს,
მაღე ჩაძაღღდეს იმ შავ მიწაში,
მერე მაგ ოხრის ავლა-დიდება
ხელში გვექნება საპატრონოდა“.⁴

ნიკიფორე სულმოუთქმელად უდასტურებს: „ნამდვილსა ბრძანებთ ფოლიც კარგია, სულ ამისთანა ქესატ დროშია“. „ცით მონა ფრენმა მტრედმა“ ლიზამ თავისის გარეგნული თვალწარმტაცობა, ქალური ღირსება, ზნეობა და მორალი უმსხვერპლა ფულის, ქონების სიყვარულს. ამან აქცია იგი ცბიერ, მეძავ და ქმრის მოდალატე არსებად. შესანიშნავად გადმოსცემს პოეტურად ივანე გეგია ამ

¹ ი. გეგია, გაზაფხულის მოლოდინში, გვ. 97.
² იქვე, გვ. 95.
³ ი. გეგია, გაზაფხულის მოლოდინში, გვ. 89.
⁴ იქვე, გვ. 101.

ტიპის ქალის შინაგან ავლა-დიდებას, გაიძვერობას, ყველაფრის კადრებას მიზნის მისაღწევად. თვალყური გავადევნოთ ღიზას და ზაალის დიალოგს.

ზაალი გვიან ბრუნდება შინ და მოუბოდიშებს ცოლს, რომელსაც თავის „გულთან“ აიგივებს („სომ ჩემზე, გულთარ ხარ გამწყვდილი“). ფარისეველი ღიზა თავს ისე მოაჩვენებს, თითქოს შიშით იყო გაგულდული „სნეულიანი კაცის“ დროზე მოუსვლელივით. იქნებ ვინმეს შუალამეში თხრილში ჩაენება და სიცოცხლემოესწრაფა, მაშინ ვითომ რა უნდა ექნა ქმრის სიყვარულით „გადამკვდარ“ ქალს: „მერე სად ხრამში გადავისროლო და საწყლებული ოხერი თავი“. ზაალი უმტკიცებს, მოსაკლავად ვინ გამიმეტებდაო:

„სხვა იქით იყოს, სუყველამ იცის
ჩემი წარსული, ყმაწვილ კაცობა.
ჩემი ჯირითი, ცხენით ნავარდი
განა აქ მარტო თქმულა არაკად“.⁵

ღიზა უფრო ღრმად არწმუნებს ზაალს, რომ თითქოს უმისოდ სიცოცხლე ვერ წარმოუდგენია („და შენს საფლავეში მეც ჩამიტანე“). ამით ნიადაგს ამზადებს ქმრის კიდევ ერთხელ გასაბრძოლებლად („გასაცურებლად“). საყვარელთან (ნიკიფორე) გართობა მოენატრა, ქმრის წინაშე თავი მოიმკვდარუნა. გაგზავნა იგი ექიმის („დოხტური“) მოსაყვანად:

„სულ ბაზრის ბოლოს რომ დოხტური დგას,
წადი, მიშველე და მომიყვანე.
ეგებ გიბრალოს, ბეჩაეო, ღმერთმა
და არ მომიკვდე ამ ორ დღეშია“.⁶

ღიზამ სიზმრის მოყოლით კიდევ უფრო დაზაფრა ქმარი: ჩემი ძმა მიხა, რომელიც შარშან გარდამეცვალა, სასუფეველში მოსეირნე დავინახე, გაიხარა ჩემთან შეხვედრით, უკანგაშვებას არ მიპირებდა „მთავარანგელოზსაც ვთხოვე გაშვება. ოჯახი, ქმარი მიტირის-მეთქი, მაგრამ იმანაც არ გაიგონა ჩემი ვედრება, ოხვრა, ქვითინი“. ქმრის განწყობა კიდევ უფრო დაამძიმა ღიზამ:

„მან (მთავარანგელოზმა-ტ.მ.) მითხრა-შენ თვით არ მოსულიყავ,
ან ხვალ ან ზეგ მე მოგიყვანდი.“
მაგრამ კარგი ჰქენ, უჩემოდ მოდი.
გეპატიება მრავალცოდვაო.
მას შემდეგ: ზაალო, არ ვიცი რისთვის,
სრულად მომესპო ცხოვრების გემო.
მეც აღარ ვატყობ ჩემსთავს სიკეთეს,
არ ვფიქრობ აწი მედღე ვიგემო“.⁷

ზაალს ცუდად ენიშნა სიზმრის შინაარსი, თითქოს ზეცა დაემხო თავზე, ვერ გაბედა ცოლის მარტო დატოვება და გადაწყვიტა მსახური მათე გაეგზავნა ექიმთან. ეს კი ღიზას არ აწყობდა, რადგან ქმრის მოსაშორებლად ქსოვდა ობობის ბადეს. დაარწმუნა ქმარი, რომ თითქოს მათეს არ გამოჰყვებოდა ექიმი. ზალი ექიმისკენ გაეშურა. მარტო დარჩენილი ღიზა დადის და მღერის: „ჩემი ქმარი ბებერია, ბარგია, სააღერსოდ მე ის აღარ მარგია“.

ღიზამ როგორც კი „ჭირი“ მოიშორა ზაალის სახით, მათე სასწრაფოდ გაგზავნა საყვარელთან-ნიკიფორესთან: „უთხარი-ახლავე მოვიდეს ჩემთან, მარტოხელია, ეშინია-თქო“. მათია ბუტბუტით დადის: „ჯანდაბა შენ და იმ ნიკიფორეს“. ტექსტში ვკითხულობთ: „ღიზა პირს იბანს, სარკეში იხედება, უმარტილ სიცხებს, ტურნერს იკეთებს, კაბას იცვამს, თმას ივარცხნის, მივა სტოლთან და ბანქო გამოაქვს ყუთიდან, შლის“.⁸ დადის და მღერის:

„საყვარლის სიყვარული ძნელია,
ეს ქვეყანა უმიჯნუროდ ბნელია.
სასეირნოდ მთა რად მინდა, ველიმე,
შესაქცევად ნიკიფორეს ველიმე“.⁹

როგორც იქნა, ნიკიფორე ესტუმრა ღიზას. ახლა საჭირო იყო მეორე „ჭირის“ მოშორება მათიას სახით. ისიც „გაისტუმრა“ ზაალის მოსაძებნად „ვოკზალში“. მარტოდარჩენილ ღიზას და ნიკიფორეს შორის დიალოგი გაიმართა, რომელიც ნიკიფორემ წამოიწყო:

„თქვენებრ გონება მახვილნი
ქალი ძვირია ამ ჩვენს მხარეში,
სწორედ მე მიკვირს თქვენი ქალობა
ზაალი ოხერს რომ ემონება“.¹⁰

⁵ ი. გეგია, გაზაფხულის მოლოდინში, გვ. 88.

⁶ იქვე, გვ. 90.

⁷ ი. გეგია, გაზაფხულის მოლოდინში, გვ. 93.

⁸ იქვე, გვ. 97.

⁹ იქვე.

¹⁰ ი. გეგია, გაზაფხულის მოლოდინში, გვ. 100.

ნიკიფორე გულს იოხებს ზაალის გინებით, თითქოს ამით სურს ღიზას კიდევ უფრო შეაძულოს ქმარი:

„მართლა დღეს იყო, არ ვიცი, გუშინ,
სამიკიტნოში ეგდო დამთვრალი,
გრძნობა-გონება მთლად დაჰკარგვოდა,
ძალი ულოკდა ცხვირ-პირს დათითხნილს“.¹¹

ცბიერი ნიკიფორე ღიზას მოუწოდებს ასეთ ქმართან გაყრისკენ, რათა გაუადვილდეს მასთან ურთიერთობა, მისვლა-მოსვლა: „მერე მე და შენ უფრო გვექნება თავისუფალი დრო, ისვლა-მოსვლა“. ღიზათავის საყვარელს მოთმინებას ურჩევს: იქნებ გაყრა-გაცლა სულ არ დამჭირდეს, მანამდე ზაალი „ჩაძაღლდეს იმ შავ მიწაში“, ხოლო ჩვენ შეგვრჩებაო მისი („მაგ ოხრის“) ავლა-დიდება საპატრონოდო.

ამასობაში ღიზამ იგრძნო ზაალისდაბრუნება („ხედავ, პირშავი აღარ წასულა“), მოჰკიდა ხელი ნიკიფორეს და ტახტის ქვეშ დამალა, იმ პირობით, რომ შეეცდებოდა ქმრის მოტყუებას და ამით შეუქმნიდა ხელსაყრელ მომენტს გასაპარად.

ღიზამ თბილად მიიღო ზაალი, „გამოჯანსაღებულად“ მოაჩვენა თავი. ქმარმა ცოლს აუხსნა ექიმის მოუყვანლობის მიზეზი:

„სოფელში, თურმე, ავად გამხდარა
ვიღაცა დიდ თავადის შვილი,
გუშინ მისულან, წაუყვანიათ,
ბარე სამიდღე იქ დარჩებოა“.¹²

ღიზა არწმუნებს უექიმოდაც „გამოჯანმრთელებაში“: „უღოსტუროდაც, ღვითთ, კარგადა ვარ“. ღიზას სხვა „გასაჭირი“ აქვს: რამეფრად აქედან გააპაროს ნიკიფორე. მათიაც არ ჩანს. ღიზა მოუწოდებს ზაალს, მინდვრად უპატრონოდ დარჩენილი ძროხა და ხარი დააბინავოს. ქმარს უხარია ცოლის კარგადყოფნა და საქონელი არც აღარდებს: „რა უშავს მერე, შენ სანაცვლოდა მგელს შეეჭამოს იმათი თავი“. ღიზა ზარმაცად წამოიწვეა ლოგინიდან ზაალისთვის იმის მოსაჩვენებლად, თითქოს თვითონ აპირებდა ხარ-ძროხის დამწვევდას. ქმარმა დაუშალა და თვითონ გადაწვევტს წასვლას, ამდროს გამოჩნდება მათე, რომელსაც რბილად გაკილავს ღიზა, მერე ზაალს ურჩევს მათეს დაეხმაროს საქონლის დაბინავებაში. ამ „გაწამაწიაში“ იყო ცოლ-ქმარი, როცა „ნიკიფორე ძალაუნებურად იცხვინებეს“. ღიზამ ქმარს თავი ისე მოაჩვენა, თითქოს ეს მას მოუვიდა: მე დამეცხვინე, სურდო მჭირს ძრიელ“. ზაალი მიხვდა, რომ ღიზა ცრუობდა: „ღმერთმა გიშველოს, შეევა, შენა, რამდენი ახლა შენ დაიცხვინეკ“. ცოლმა ქმარს ეჭვებისგან გათავისუფლება ურჩია.

ზაალმა მიმოიხედა აქეთ-იქით, შეიხედა ტახტის ქვეშ და ღიზას სეტყვასავით დააყარა კითხვები:

„ნუღარ ფიცულობ, შე ბოზო, შენა!
უფალმა ღმერთმა შენ შეგაჩვენა,
ეს ვინდა არის, იუდას კერძო,
განა გაყავი ჩემი სიცოცხლე?“¹³

გაცოფებული ნიკიფორე ნადირივით გამოვარდება ტახტიდან და ზაალს შეუტევს:

„გაჩუმდი, თორემ სულს ამოგაძრობ,
ხედავ რაღაებს კიდევ ყაყანებს.
ცოდვა არ არის ზუთხივით ქალი
შენს გამხმარ გვერდებს რომ უწვებოდეს“.¹⁴

ასე სრულდება ვოდევილი „სიყვარულის მონა“. ივანე გეგიას იდეური ჩანაფიქრი ნათელია: მშვენიერებით შემკული ქალი არ უნდა ქორწინდებოდეს გარეგნულად და ასაკობრივად შეუფერებელ კაცზე. ამასთანავე, ანგარებაზე, ქონებრივ სიმდიდრეზე აგებული სიყვარული და ქორწინება „წარმავალია, ცვალებადი და უმტკიცები“.

¹¹ იქვე.

¹² იქვე, გვ. 103.

¹³ ი. გეგია, გაზაფხულის მოლოდინში, გვ. 109.

¹⁴ იქვე.

„სული შეშლილი და ბედნიერი“

გალაკტიონი, როგორც ჭეშმარიტი პოეტი, ერთნაირად დაინტერესებული იყო ხილული თუ მიღმური სამყაროთი, მიწით თუ ზევით, სულით და ხორციით, სიკეთით და ბოროტებით. ის ეძებდა არა ეფემერულ, არამედ მარადიულ სიბრძნეს, აღწევდა ჩვეულებრივ მოკვდავთათვის დაწესებული საზღვრის გადალახვას, გადიოდა საგნის მიღმა, ოცნების მიღმა, ბედს იქით. წარუვალი სიბრძნის და მხატვრული ინდივიდუალობის მიგნება განსაკუთრებულ ძალისხმევას მოითხოვდა, გულისა და გონების შესაძლებლობათა გამძაფრებას, „გულის სისხლს“, მსხვერპლს. ამიტომაც შემოქმედებითი ტანჯვა, ჯვარცმის ტოლფარდი ტკივილი და ცრემლი იღვრებოდა მისი სტრიქონებიდან.

„პიროვნების განვითარებაში დათქმული და საწესებულო ერთგვარ სამანის“ გადალახვას კონსტანტინე გამსახურდია „ზეკაცობას, ღმერთკაცობას“ უწოდებდა.

არის სხვა ცნებებიც, ანალოგიური პრობლემებისთვის მისადაგებული.

კონსტანტინე გამსახურდია აღნიშნავს, რომ ინგლისში ბაირონს დემონად აღიქვამდნენ, გალაკტიონი გოეთეს სატანასთან აიგივებს (დადებით ჭრილში, რა თქმა უნდა) და პოეტობას დემონური, გენიალური ნიჭის გამოვლინებად აცხადებს.

სატანა, „მშვენიერი ეშმაკი“ აღმატებული ნიჭის სინონიმია შარლ ბოდლერისათვის, ამიტომაც საუბრობს მასთან წილნაყარობასა და გაღმერთებაზე „ბოროტების ყვაილების“ წინასიტყვაობაში.

ასეთ შემთხვევაში დემონურობა გაიაზრება გენიალობის იდენტურად.

ანალოგიურ კონტექსტში ახსენებენ ცნებებს: გიჟი, შეშლილი, გადარეული, ზოგჯერ აწყვილებენ კიდევ დემონს და შეშლილს.

გოეთე გენიალობასთან აკავშირებდა შეშლილის ცნებას და შეშლილ დემონს უწოდებდა ბეთხოვენს: „საჭიროა მოკრძალება იმის წინაშე, რასაც გამოთქვამს ასეთი შეშლილი დემონი, რადგან მას გენია უნათებს გზას და ხშირად იქ უხსივოსნებს, სადაც ჩვენ უკუნეთით ვართ მოცული და ვერც კი მივმხვდარვართ, საიდან ამობრწყინდება მზე“ (აღ. აღშვანგი, ბეთხოვენი, ა. გელოვანის თარგმანი, თბ., 1958, გვ. 102).

ხელოვნების ფსიქოლოგიაში არსებობს მიმართულება, რომელიც გენიალობასა და სიგიჟეს შორის შეხვედრას პოულობს და სიგიჟეს ნიჭიერების აუცილებელ პირობად გაიაზრებს. ამ კუთხით ძალზე გახმაურებულია ჩეხარ ლომბროზის წიგნი „გენიალობა და შეშლილობა“ (მოსკოვი, 1895 წ., რუსულ ენაზე). მასში სპეციალურად არის მოდიებული გენიალურ მოაზროვნეთა გადახრები, რაც დევნის მანიაში, შიშში, მტრების მოლანდებაში, არყოფილის ნამდვილივით განცდაში, პალუცინაციების მოჭარბებაში გამოიხატება. ამ კუთხით „არანორმალურად“ მიიჩნევიან კაცობრიულ აზრთა საჭეთმპყრობელები: დიკენსი, დოსტოვესკი, რუსო, ნიცშე, გოგოლი, ტოლსტოი... ლომბროზის გარდა, არსებობენ სხვა მოაზროვნეები, რომლების ჩხრეკენ ნიჭიერთა „ავადმყოფობის“, პათოლოგიური გამოვლინებების ფაქტებს და კატეგორიულ ტონს ანიჭებენ თავიანთ ნააზრევს, თითქოს შეშლილობის გარეშე არ არსებობს გენიალობა (ბლეუ პასკალი, ერნსტ კრენმერი, მაქს ნორდუ).

გამოჩენილ ადამიანთა დეპრესიების, თვითმკვლელობისკენ მიდრეკილების, თვითმკვლელობების, შიზოფრენიკობის მაგალითები მართლაც მრავლად არსებობს.

შემოქმედება ზიგმუნდ ფროიდის, კარლ გუსტავ იუნგის, მიხაილ ზოშნკოს და ანალოგიურად მოაზროვნეთა მიერ გაგებულია, როგორც ფსიქოთერაპია, სუბლიმირება, შინაგანი წუხილის, ტკივილების, ნევროზების გადატანა და განმუხტვა მხატვრულ სახეებში, სიმბოლურ ხილვებში.

შეშლილს, გიჟს, გადარეულს, მთელ რიგ შემთხვევებში, აღმატებული გრძნობის სინონიმად გაიაზრებდნენ გალაკტიონ ტაბიძე და ტერენტი გრანელი, რაღაც უჩვეულოს, დიადის, აუცილებლის აღგორიად სახავდნენ.

გალაკტიონი აცხადებდა, რომ მის წიგნში „მარხია მოჩვენება სიზმარეული, სული შეშლილი და ბედნიერი“. როგორც ვხედავთ, დაწყვილებულია კონტრასტული ცნებები. ასეთივეა „ტიროდა მისი მუსიკალური და გადარევის ეფემერები“.

ეპითეტი „შეშლილი“ დადებითი ენერჯის მატარებელ ცნებად მიუსადაგა გალაკტიონმა თავის საყვარელ მხატვრებს, პოეტებს: შეშლილი ვერლენი, შეშლილი ბეთხოვენი, შეშლილი ყაზბეგი, შეშლილი ფიროსმანი, ხალხური შემოქმედების გიჟი – ფიროსმანი, ძეგლი... შეშლილი თუ წინასწარის მოქმედი?

„ოცნებასაც“ გიჟის რიდეს მორავებს გალაკტიონი: „... გაჰქრა გიჟი ოცნება: წყარო ხევში ვალაღებს, გაჰქრა გიჟი ოცნება...“

პოზიტიური გაგებისაა შემდეგი ფრაზებიც: „მუსიკალური და გადარევის ეფემერები“, პოეტი... „გრიგალი, შერყევა“, „მოგონების შეშლილი ბოდვა“.

უსაზღვრო გრძნობების, შემოქმედებითი ფანტაზიის, ძიების, მოუსვენრობის გამოხატველია ფრაზა: „მშვენიერია ზღვა მთვარეული, ზღვაზე ზვირთები მიდის ლივლივით, მე კი რისთვის ვარ გადარეული, რად ვიყურები შორს შეშლილივით?“

გალაკტიონის პოეზიაში შეშლილი ჰქვია ყოველივე აღმატებულს, უჩვეულოს: „შეშლილი სახით ჰკიოდა ქუნა, ბაღში შეშლილივით კვდება თებერვალი, სიგიჟემორეული ზღვა, შეშლილი ფერი“.

დაუძლეველი ტკივილიც შეშლილივით აფორიაქებს ლექსს: „მე სიმღერას შევჩვიელებ დარდებს შებორკილივით, ჩემი არდაფარული მწუხარების საგანი, შეშლილივით დაადებს კარებს წივილ-კივილით, რომ უგულოდ ჩააქროს რამე გრძნობათაგანი“ („შეშლილივით დაადებს კარებს“).

უნაპირო, გულში დაუტეველი სიყვარულის გამოვლენაც შეშლილობად ინათლება: „საყვარელ ხელებს შეშლილივით დავეწაფები!“ („ხელები“). „კიდებიც შეშლილია“ („ეფემერა“).

სხვაგან სიყვარულია (ღმერთი) გვაღვინა და გაგიჟების წამალი: „ეს სიყვარული დააცხრობს გოლვას და გაგიჟებას უფრო უარესს“ („დადგა აგვისტო“).

გალაკტიონის „სიგიჟე“ რეალურად იმაში გამოიხატებოდა, რომ ფანჯრიდან შემოსულ სხივს კოცნიდა, ერთდროულად ესმოდა რამდენიმე მუსიკოსის, რამდენიმე მუსიკალური ინსტრუმენტის და კოლოს წივილის ხმა: „ყურებში ხმაურობა მესმოდა: შუმანი, ბეთხოვენი, ჭიანჭური, როიალი – სულ ერთად იყვნენ არეული! ხან კი თითქოს კოლო დამწივოდა ყურთან. როდესაც ყოველივე ეს ვუთხარი ექიმ პონდოევს, მან თვალები ფართოდ გააღო გაოცებისაგან, მის სახეზე წავიკითხე: „შეშლილია საწყალი გალაკტიონი“ (გალაკტიონის ხუთტომეული, ტ. 5, გვ. 338).

პოეტი ყოველთვის ფხიზლად აკონტროლებდა თავის თავს, კარგად ავლებდა ზღვარს სიგიჟეს, როგორც კლინიკურ ავადმყოფობასა და შემოქმედისთვის აუცილებელ „სიგიჟეს“ შორის და ნიშნისმოგებით მიმართავდა სხვისი ნიჭით, წარმატებით გაგიჟებულებს: „სხვა გიჟებს სხვისი სისპეტაკე უფრო აგიჟებს...“

მაგრამ გალაკტიონმა ასევე კარგად იცოდა, რომ ბოლშევიკური იდეოლოგიის მოწინააღმდეგეთა ხვედრი იყო ციხე, გადასახლება, სახრჩობელა, საგიჟეთი.

მართალია, გალაკტიონი ხშირად ირგებდა შეგუებულის, მოთვინიერებულის ნიღაბს, მაგრამ პოემა „მოგონებების“ ავტორს, საუკუნის მეფისტოფელად მომნათველს, დემონ-ლუციფერთა თარეშის მხილების დიდოსტატს, ხელისუფლების ნღობა ვერ ექნებოდა.

თავისუფალ მოაზროვნეთა იდეური დამუშავების, „ექიმობის“ შიში გასჩენია გალაკტიონს 1949 წელს კარდიოლოგიის ინსტიტუტში გატარებული მეურნალობისას, როცა იქიდან გამოსვლისას ხელი მოაწერინეს „შრომისუნარიანობის დაკარგვაზე“; პოეტი ასკვნის: „აღბათ, ასე აწერინებენ ხელს ყველას, ვისაც ექიმობენ... ეს დოკუმენტი სჭირდება მას, ვინც ჩემი ლიტერატურული მტერია, არ სურს, რომ მე მწერალთა კავშირში ვმუშაობდე. აი, სად იხელთეს დრო! აი, სად დამიგეს ხაფანგი!!!“ (გ.ჯავახაძის წიგნიდან – „უცნობი“, გვ. 566-567).

პოეტს გამუდმებით აწვალებდა მის წინააღმდეგ შეთქმულების მოწყობის, გიჟის იარღილის მიკერების და ამით სულიერი განიარაღების შიში. ეს აპრობირებული მეთოდი იყო ტოტალიტარულ სახელმწიფოში.

ბოროტების იმპერიის ამ ხერხს ასეთ კვალიფიკაციას აძლევდა ამერიკის რადიო „თავისუფლებდა“: „საბჭოთა კავშირში საღად მოაზროვნეებს გიჟებად აცხადებდნენ და ფსიქიატრიულ საავადმყოფოში ათავსებდნენ“.

დისიდენტ მოაზროვნეთა ძალად მეურნალობისთვის განსაკუთრებულ ძალისხმევას იჩენდნენ საბჭოთა აკადემიკოსები, ამასთან დაკავშირებით, სიმართლისთვის მებრძოლი ჟურნალისტის – ნაზი შამანაურის მაგალითიც კმარა.

გალაკტიონის თვალწინ იყო შემაშფოთებელი მაგალითები, პეტრე სამსონაძის მიერ ბერიას აუჯად მოხსენიება, ამის შედეგად მისი ფსიქიატრიულში მოთავსება, ცემით სიკვდილამდე მიყვანა და საბედისწერო აღსასრული (კალე ბობოხიძე, ტერენტი გრანელი, ხელნაწერი, გაგვაცნო ტერენტის დის – ზოზიას შვილიშვილმა მამანტი როგავამ).

იქნებ შემთხვევით არ უთარგმნია პოეტების მეფეს ედგარ პოს „გული მამხილებელი“, სადაც არის ასეთი ადგილი: „დაიხ! მე ძალიან ნერვებაშლილი ვარ, მაგრამ რად გინდათ თქვენ დაამტკიცოთ, რომ მე შეშლილი ვარ? ავადმყოფობამ გაამწვა ჩემი გრძნობები, მაგრამ სრულიადაც არ დაუსუსტებია იგი, სრულიადაც არ დაუჩლუნგებია, უპირველეს ყოვლისა, გრძნობა სმენისა“ (გ.ჯავახაძის წიგნიდან – უცნობი, გვ. 502).

იცოდა რა ხელისუფალთა, ბოროტეულთა ერთი მთავარი მეთოდი, თავისუფლებისათვის მებრძოლთა წინააღმდეგ გამოყენებული, გალაკტიონს ბუნებრივად გასჩენია იმის შიში, რომ მისთვისაც არ მოედოთ საგიჟეთში შესატყუებელი ქამანი: „რაც თვით არ სჯერათ, მე იმაში სურთ დამაჯერონ... არა, მე მდგმური არ მსურს ვიყო ამ საგიჟეთის“ (უცნობიდან, გვ. 459).

გალაკტიონს აწამებდა თავისი მეგობრის – ტერენტი გრანელის ხვედრი და გულწრფელ წუხილს გამოხატავდა: „მე ვნანობ, მე ვდარდობ, რომ ის (ტერენტი გრანელი – ლ.ს.) განუკურნებლად ავდაა“ (იროდი ხარჩილავა, ტერენტი გრანელი, კრებული – ჩემი ცხოვრება მხოლოდ ლექსია, თბ., 1984, გვ. 214).

აღბათ, ამიტომაც ფრთხილობდა, გაუბობდა ხელისუფლების ჭანგებს, ნებაყოფლობით განდევნილად იქცა, რომ მის სენაკში არ შემოედწია უცნობ-ნაცნობს და არ „დაევაადებინა“ საუკუნის ჭირით: „ჰმ.. ავად გაგხდიან, თუ მაგრად არ დაიჭირე თავი“, აღნიშნავდა დღიურებში.

ამიტომ ჰქონდა 1928, 1929, 1939 წლების შიში...

პროფესორი სოსო სიგუა წერს: „თითქოს ტერენტი გრანელზე ეთქვას გალაკტიონს: „მჯერა მე შენი ძმაობა, შენი შეშლილი ფერი“ (სოსო სიგუა, „ქართული მოდერნიზმი“, თბ., 2002, გვ. 177).

აღბათ, ეს შეშლილად მონათლულ ტ. გრანელთან დამეგობრების წინაგრძობაა. გალაკტიონს თავისი რჩეული პოეტის განსაკუთრებულობის მახასიათებლად „შეშლილი“ ესახებოდა, თუმცა, მთავარია არა ლექსის ადრესატი, არამედ შეშლილობის გაგება დადებით კონტექსტში.

მაგრამ ეს არის შემოქმედთა გადასახედიდან გაგებული „შეშლილობა“.

გიჟი, შეშლილი თავის ოდიოზურ შინაარსს იძენდა ტოტალიტარულ საბჭოთა სახელმწიფოში და ამ სახელით ინათლებოდნენ თავისუფლად მოაზროვნეები, სიმართლის მსახურნი, ამ ავადმყოფობით „ავადდებოდნენ“ ხელისუფლებისათვის საშიში პიროვნებები და ამისთვის გამოიყენებოდნენ უპრინციპო მეცნიერები, ხშირად, ამა ქვეყნის ძლიერთა ბოროტი სურვილების მსახურთ, პროფესორობა და აკადემიკოსობაც ებოძებოდათ ხოლმე.

უსამართლო სოციალურ საზოგადოებაში „თავისუფლებისაკენ სწრაფვა, უკეთეს შემთხვევაში უცნაურობად, სიგიჟედ ითვლებოდა. ფსიქიატრიული რეპრესიები საქმით განამტკიცებდა მასაში მოარულ ვერსიას იმის შესახებ, რომ ვინც აღიმაღლებს ხმას სამართლიანობისა და თავისუფლებისათვის, სულით ავადმყოფია“ (ზვიად გამსახურდია, „დილემა კაცობრიობის წინაშე“, თბ., 1995, გვ. 49).

თითქოს წინასწარმეტყველური გამოდგა „ცისფერყანწელ ვალერიან გაფრინდაშვილის მიერ მართალი პოეტის კარიერად სიგიჟის, ჭლექის, ალკოგოლის და თვითმკვლელობის მიხნევა: „მე მეჯავრება პოეტისთვის რამე ხელობა. მისთვის ვიწამე სამუდამოდ ეს კარიერა: სიგიჟე, ჭლექი, ალკოგოლი და თვითმკვლელობა. სიკვდილი იყოს ამ დუელში შავ ბარიერად!“ („ბოჰემის მონოლოგი“, ვალერიან გაფრინდაშვილი, ერთტომეული, 1990, გვ. 117-118).

გალაკტიონის „სიგიჟეს“, „შეშლილობას“ უნდა ვუმადლოდეთ პოეტის მსოფლიო, კოსმიური შედეგების შექმნას, რადგან ამისთვის არა ჩვეულებრივი, არამედ ზესკნელ-ქვესკნელში მოარული, „პიროვნების განვითარებაში დათქმული და დაწესებული საზღვრის“ მიღმა გაღწეული გონია საჭირო... და, მართლაც ბედნიერებაა ასეთი „შეშლილობა...“

მანანა კვატია – პროფესორი

ძალაუფლების კონცეპტის ალბორთიმი

ავტორიტარულ ხელისუფლებათაგან ყველაზე სასტიკი და სისხლიანი – მეოცე საუკუნის ტოტალიტარული რეჟიმები – კონკრეტულ ლიდერთა, აღიარებულ ავტორიტეტთა, პიროვნულ თვისებებთანაც ასოცირდება. მაქს ვებერმა მათი სამი ტიპი გამოყო: რაციონალური, ტრადიციული, ქარიზმატული. დიქტატორულ რეჟიმთა ბელადები ძლიერ ნებასა და სისასტიკესთან ერთად პიროვნული ქარიზმითაც გამოირჩეოდნენ, რაც მასებზე თუ ინდივიდებზე მათ უსაზღვრო გავლენასაც განაპირობებდა.

„ყველა ტირანი ერთნაირია, ისინი მხოლოდ ვერაგობისა და სისასტიკის ზოგიერთი უმნიშვნელო ელფერით განსხვავდებიან. სისასტიკით ყველა ერთმანეთს ჰგავს“ (რობესპიერი). ტირანის, დიქტატორის თემა მარადიულია. ტოტალიტარიზმის ფორმირების აუცილებელი პირობა, მისი საფუძველი ტოტალიტარული ინდივიდია, რომელსაც ახასიათებს თვითდამკვიდრებისა და ძალაუფლების წყურვილი, აგრესიულობა, ორიენტირება ლიდერის ავტორიტეტზე, საკუთარ სოციალურ ჯგუფსა და სახელმწიფოზე, აზროვნების სტერეოტიპულობა, კონფორმიზმი, ინტელიგენციის სიძულვილი და ა.შ. (ენციკლოპედია 2002: 13).

ავტოკრატია, ერთი მხრივ, ემყარება თანამედროვე ტექნოლოგიებს, მეორე მხრივ, ლეგიტიმაციას. „ლეგიტიმურობის საკითხი მაინც გადამწყვეტია ნებისმიერი, თუნდაც ყველაზე უსამართლო და სისხლიანი დიქტატურისათვის“ (ფუკუიამა 1999: 33). ლენინი, სტალინი, ჰიტლერი, მუსოლინი საკუთარი ხალხის დიდმა ნაწილმა აღიარა. „ჰიტლერს მხარს უჭერდნენ არა მხოლოდ შიშის, არამედ მისი ლეგიტიმური ავტორიტეტის რწმენით“ (იქვე). ფუკუიამას შედარებით, მაფიაში ისე ვერ გახდები უფროსი, თუ შენი „ოჯახი“ არ აღიარებს შენს ლეგიტიმურობას, ამგვარადვეა ავტოკრატის შემთხვევაშიც.

ავტორიტარიზმის აღმოცენებისას გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს ავტორიტეტს, რომელიც სამართალზე მაღლა დგას. ავტორიტეტი, ბელადი, ტოტალიტარული ხელისუფლების პირამიდის თავში ზის. მას აქვს აბსოლუტური, შეუზღუდავი ძალაუფლება. ნებისმიერი ეს სისტემა მის კულტს ქმნის. ძალაუფლების კულტი – აქაა ტოტალიტარული სისტემის არსი. ის პიროვნების კულტზე უფრო სიცოცხლისუნარიანია. მეოცე საუკუნეში მის გამო იქმნებოდა კომუნისტური თუ ფაშისტური მითოსი, საფუძველი ეყრებოდა ახალ რელიგიას.

„მკვდარნი არიან ყველა ღმერთები: აწ ვისურვოთ, რათა ზეკაცმა იცოცხლოს“, – განაცხადა გასული საუკუნის დასაწყისში ფრიდრიხ ნიცშემ და ზეკაცობის მსურველთ მიმართა: „ღმერთი

თქვენი უდიდესი საფრთხე იყო”. ღირებულებათა ტოტალური გადაფასების ეპოქაში უღმრთო ადამიანებმა კომუნისტური და ფაშისტური მიმართულების ახალი რელიგია შექმნეს.

„მარქსი არის გაპიროვნებული ღმერთი.. კარლ მარქსს ჰყავს თავისი მოციქული ლენინი” (გ. ნოზაძე, „კომუნისტური ესხატოლოგია”). ამგვარივე მოციქულებად თუ ღმერთების თანახმად შეიარაცხნენ სიცოცხლეშივე მითოლოგიური შარავანდედით მოსილი სხვა ლიდერები. საბჭოთა კავშირში იქმნებოდა ლენინიადა, სტალინიადა, ბერიადა.. (ა. ბაქრაძე); გერმანიასა და იტალიაში ხოტბადიდებით იხსენიებდნენ ჰიტლერს, მუსოლინის..

ვიქტორ ნოზაძის შეფასებით, ეკლესიის მსგავსად, მარქსიზმ-ლენინიზმიც უკომპრომისოდ იბრძოდა საკუთარი დოგმების დასადგენად, გადახრების წინააღმდეგ, რასაც მრავალი ადამიანის სიცოცხლე შეეწირა. ახალ, მარქსისტულ-ლენინურ რელიგიას ვიქტორ ნოზაძე კომუნისტურ ესხატოლოგიას უწოდებს და ასე განმარტავს: ეს არის სწავლა (დოგმა) უკანასკნელ ნივთთა, მოვლენათა (ეს-ხატოს) შესახებ, რომლის თანახმად დადგება დრო, როდესაც საყოველთაო ბედნიერება დამყარდება – კომუნისტური მითოსი, რომელსაც, მეცნიერის თქმით, განხორციელება არ ეწერა. მისივე განმარტებით, ამგვარი ესხატოლოგიის საფუძველი ძველი რუსული შეხედულებაა, რომლის მიხედვით, რუსი ხალხი უნდა ყოფილიყო “მესია”, ანუ “ცხებული”, რომელიც ამ ქვეყანად დაკარგულ სამოთხეს აღადგენს. ეს რელიგიური მესიანიზმი რუსულ იმპერიალიზმში გადაიზარდა, რაც, ნოზაძის შეფასებით, მსოფლიოს საფრთხეს უქმნის.

ბელადთა კულტმა მეოცე საუკუნის ქართულ მწერლობას წარუშლელი დადი დაასვა: ქვეყნის შიგნით ლიტერატურა განვითარების ტრადიციულ, ორგანულ გზას ასცდა. ამავე დროს, საქართველოს ფარგლებს გარეთ, ემიგრაციაში, სხვაგვარი ტექსტებიც იქმნებოდა: უცხოეთში იძულებით გადახვეწილი ქართული მოაზროვნეები თავიანთ ნაწერებში რეალისტურად აფასებდნენ საბჭოთა სახელმწიფოში მიმდინარე პროცესებს, მის “სრულქმნილ”, “კაცთმოყვარე” ბელადებს, ამავე დროს, ისინი თავიანთ მოსაზრებებს გამოთქვამდნენ ფაშიზმსა და მის ლიდერებზე.

1939 წლის შემოდგომაზე იენაში ოიგენ დიდერიხსის გამომცემლობამ დაბეჭდა გრიგოლ რობაქიძის “ადოლფ ჰიტლერი, ერთი უცხოელი მწერლის თვალით დანახული” – სკანდალური თხზულება, რომელიც წლების მანძილზე აკრძალული გახლდათ. ჩვენი ფიქრით, ესაა წიგნი-ენიგმა, რომლის ამბივალენტური, ალეგორიული პლანი განსაკუთრებულ დაკვირვებას ითხოვს. ამასთან, გასათვალისწინებელია თვით ავტორის დეფინიცია: “საბჭოეთში მე მომნათლეს “ფაშისტად”, ესეც სინამდვილეს ეწინააღმდეგება. “წიგნი ჰიტლერზე”?? ეს წიგნი “პითაგორეული” გეგმებითაა აგებული. მოკლედ: აქ ნაციონალისტურ-სოციალისტური მსოფლხედვა სრულიად შენგრეულია შინაგან.. ომის ღერძებში ვიდას ეცალა ნიუანსების ამოცნობისათვის?” (გრიგოლ რობაქიძე. “გულნადები”, წერილი ქართველ მწერლებს). ემიგრაციაში მყოფი რობაქიძის პიროვნულ და შემოქმედებით ბედზე უარყოფითად აისახა მისი თხზულებები ჰიტლერსა და მუსოლინიზე. როგორც მეორე მსოფლიო ომის დროს, ისე მის შემდეგაც, ქართველი მწერლის თხზულებებს ევროპაში აღარ ბეჭდავდნენ.

1947 წლის შემოდგომაზე ჟენევაში გრიგოლ რობაქიძეს დაუწერია “ჩემი განმარტება”, რომლის ტექსტი ამ ბოლო ხანებამდე უცნობი იყო. მისი ორიგინალი პირველად 2011 წელს გერმანიაში გამოქვეყნდა. თხზულება შეიცავს საბჭოდ მანქანაზე გადაბეჭდილ 21 გვერდს და დაცულია ციურისში, ოტო ცოგის (Otto Zaug) არქივში. ჩვენ იგი ქართულ ენაზე ვთარგმნეთ და 2012 წელს შევიტანეთ წიგნი: გრიგოლ რობაქიძე. “Pro domo sua” (გამომცემლობა “არტანუჯი”, “უცნობი გრიგოლ რობაქიძის” სერიით).

„ჩემი განმარტება” ავტორის ერთგვარი აღსარებაა, რომელიც გრიგოლ რობაქიძემ გაუგზავნა გერმანიის მწერალთა გაერთიანებებს, გერმანულ გამომცემლებს, პენ-კლუბს, თავის მკითხველს. თუმცა ამ ტექსტის გამოქვეყნება ვერავის გაუხედავს.

თხზულება მრავალმხრივია საყურადღებო. ის გვაცნობს მწერლის ბიოგრაფიის უცნობ დეტალებს, გადმოსცემს “ადოლფ ჰიტლერის” შექმნის ისტორიას, განმარტავს ნაწარმოების ძირეული პოსტულატების რობაქიძისეულ ხედვას.

ავტორის ფიქრით, “ადოლფ ჰიტლერი, ერთი უცხოელი მწერლის მიერ დანახული” გერმანელი დიქტატორის პორტრეტია. მას, “როგორც “ნაწარმოებს”, განმარტება არ სჭირდება. მასში ყოველი სიტყვა მოფიქრებულია, ყოველი სტრიქონი – აწონილ-დაწონილი. თავისი ზუსტი სიმოკლით იგი სონეტს (!) ემსგავსება!” ამ უკანასკნელ თეზას მწერალი ამგვარად ხსნის: თხზულება 14 თავისაგან შედგება, როგორც სონეტი – 14 სტრიქონისაგან. თუმცა, მისივე თქმით, “იგი უფრო მეტია, ვიდრე “მხოლოდ” ლიტერატურული საქმე.” “ჩემი განმარტება” სწორედ იმ საბედისწერო გაუგებრობას ეძღვნება, რომელიც საზოგადოებაში ამ “მეტმა” გამოიწვია. “მართებული იქნებოდა, ამაზე ავტორის სიტყვაც შეესმინათ”, - წერს გრიგოლ რობაქიძე და დასძენს: “მე მუდამ “მესამე” ნაპირზე ვდგავარ: – მდინარეს ასეთი აქვს – და ამგვარად: იქედან აქეთ, პიროვნული მიკერძოების გარეშე, თხზულებას, ვითარცა საჭადრაკო პარტიას, მკაცრად გაგანალიზებ.” მრავალი პრობლემის ძირფესვიან ანალიზთან ერთად “ჩემი განმარტება”, ისევე, როგორც რობაქიძის სხვა თხზულებებიც, უკიდურეს სიღრმეებამდე იკვლევს ძალაუფლების კონცეპტის ალეგორიულ მს.

ჩვენ აქ გრიგოლ რობაქიძის ამ თხზულებას დეტალურად არ განვიხილავთ. ქვემოთ მხოლოდ მისი ერთი მცირე ფრაგმენტის ჩვენეულ თარგმანს გთავაზობთ:

„იმ ფაქტზე კიდევ, სადაც “ძილი” და “ღვიძილი” ერთმანეთს ეხება და რომელზეც ზმანება სინამდვილეში მოხვედრებით ვიზიონად იქცევა, ერთხელ ვიხილე იგი (აღოლფ პიტლერი. – მ.კ.). მის თვალებს გუგები არ ჰქონდა: ისინი ბრძალ ბრწყინავენ – ხშირი, გოგირდისფერი ფოთლების და-რად – და მაინც: მოპირდაპირეს სრულად მსკვალავენ. ჩვენება წამიერად გამკრთალდა. მე მედი-ტაციურად, ღრმად ჩავფიქრდი. ამგვარი თვალეები უმეტესად იმ ადამიანებს აქვთ, რომლებიც “მანა“-ძალას (“Mana“-Kraft) ფლობენ.

„მანა“-ძალა ცხოველის ძალაა. შესაბამის თხზულებაში ამ ძალას ეძღვნება ერთი მონაკვეთი, ციტირებული ჩემი რომანიდან “მცველნი გრალისა”. პირველი ადამიანები ცოდვით დაცემამდე დღე-შობილანი იყვნენ, თუმცა არ რცხვენოდნათ თავიანთი სიშიშვლისა. ცოდვით დაცემის შემდეგ მათ თავიანთი თავი სიშიშვლეში დაიჭირეს და მყისიერად ლეღვის ფოთლებით შეიმოსნენ. რას ნიშნავს ეს? იყო ეს ოდენ წმინდა ადამიანის დარღვევით გამოწვეული სიმორცხვე, როგორც ამას ჩვეულებრივ საუკუნეთა განმავლობაში განმარტავდნენ? არა, აქ რაღაც უფრო მეტი იმალება: აქ ფიზიკა მეტაფი-ზიკაში გადადის. ახლობლის წინაშე ნაკლებად გვრცხვენია ჩვენი სიშიშვლისა. მაგრამ, უცხო მზე-რას თუ დავიჭერთ, ასე უმაღლე ვიფარავთ სიშიშვლეს. ადვილი “შესაქმეთა” წიგნში ჩვენს ყოფიერებაში შემოჭრილ “გაუცხოებას” ნიშნავს. ცოდვით დაცემის მეშვეობით ადამი და ევა ერთმანეთის წინაშე დაცნენ, ე.ი. ერთმანეთის მიმართ “გაუცხოვდნენ”. ადამიანის არსება ტრანსცენდენტურად დაიმსხვრა. მსხვერვეის შედეგად მსოფლიოში გაჩნდა მეტაფიზიკური შიში. შიშის დროს ჯერ მიზე-ზებს გაიაზრებენ, შემდეგ თაურშიშნაც. ბავშვი, რომელიც სივრცობრივად ჯერ “საზღვრებს” არ იცნობს, სირცხვილისა და შიშის გარეშეა. დამნაშავე, როგორც “საზღვრებს” გადააბიჯებს, უსირ-ცხვილო და უშიშარია. ცხოველმა არც სირცხვილი იცის და არც შიში, ჩვენებური ვაკებით, რად-გან ის არც საზღვრებს იცნობს, ასევე, ჩვენი ვაკებით. იგი სხვას “საგნად” (“ობიექტად”) ვერ აღიქ-ვამს: ის მას ხედავს, როგორც თვალს, ვითარცა სინათლის ზღვას. თუ თვალს სინათლეს “საპირის-პიროდ” გადაუწვევით, როგორც “საგანს” (“ობიექტს”, “Gegen“-“Stand”)), მისი მხედველობის ძალა უმაღლე დაიმსხვროდა. ადამი და ევა ცოდვით დაცემამდე ერთმანეთს აღიქვამდნენ არა როგორც “საგნებს” (“ობიექტებს”), არამედ როგორც “განსაკუთრებულ მე-ს” (“Sonderselbst”). მათ თავიანთ თავში “ცხოველი” ჰყავდათ (სტრიქონები რილკეს “ღუინური ელეგიებიდან” – ცხოველი არ იცნობს “საპირისპიროს” - მართებული ჩანს). რომანო გარდინი (Romano Guardini) ამას ძალზე ზუსტად გან-მარტავს. ფრჩხილებში: ცხოველის მისეული ვაკება ჩემულის ეთანხმება. არ ვკამათობ, რომ ის, და-ბადებითვე ინტერპრეტაციური, საკუთარ ვაკებამდე თვითონ ვერ მივიდოდა. ეს ფაქტია, რომ ჩემი წიგნი უფრო ადრე გამოვიდა. აქვე უნდა შევეხოთ იმას, რომ “ელეგიების” “ანგელოზი”, ჩემი თვალ-თახედვით, სათავეს ზუსტად ასევე “შესაქმეთა” წიგნიდან იღებს, თუმცა ის, წმინდა წერილის მი-ხედვით დანახული, ჩანს, მართებულად ვერ გაიაზრება. რილკე აქ “თითქმის” (“Beinahe”) კიდევ და-ხეტილობს. ამგვარად, ცხოველი განუყოფელია: მასში ღვთაებრივი მთლიანობა კვლავ აგრძელებს სიცოცხლეს. ასე არაა ადამიანი, ცოდვით დაცემული. იგი ხანგრძლივად, “შუალედში” ცხოვრობს. ის “არის”, მაშინ, როდესაც “ჯერ კიდევ არ” არის. მისი “წესი” ამგვარია: “ვიქნები ის, ვინც შენ ხარ”. ცხოველი მეტაფიზიკურად ყველა მარადიულობისათვის “იქნება”. იგი არ ისახავს მიზანს, “ის მუდამ მიზანთანაა”. ადამიანი აღწევს მიზანს, მაშინ, როცა ისახავს მას. იგი განცალკევდება. ცოდ-ვით დაცემისას მას განეშორება ცხოველი: ღვთაებრივი მთლიანობა. ახლა ის ნაღვლობს თავის და-კარგულ ნახევარზე: ცხოველზე, მის მეტაფიზიკურ ძმაზე. იგი აღმერთებს ცხოველს. “ტოტემის” ფე-ნომენი ამგვარად უნდა აიხსნას. ასეთია ჩემი აზრი.

რამდენადაც მოკლეა ადამიანში ეს “შუალედი”, იმდენად ზუსტად მოქმედებს იგი. ის სრულად ითავისებს ზეპიროვნულ ძალებს, ამგვარად, ეს “სივრცე” ნულოვან წერტილამდე რედუცირდება. ამ ძალების მოზღვაუებისას იგი პიროვნულ “საზღვრებს” გადალახავს: გარკვეული ხარისხით ის უკანვე იბრუნებს დაკარგულ მთლიანობას. აქ სათავეს იღებს “მანა“-ძალა: ცხოველის ძალა. A.H. (აღოლფ პიტლერი. – მ. კ.) უცილობლად ფლობდა ამ ძალას. ის მასთან ვლინდებოდა, ვითარცა ძველი ბერძენ-ების “Kairos”. ეს ნიშნავს: როგორც უნარი, ყოველი მიზნის მისაღწევად ქმედებისას შეარჩიო სწორი წამი, არც უფრო ადრე და არც უფრო გვიან. მოვლენათა საშინელმა შემობრუნებამ “მიუნხენის ლუდ-სახარშიში” იმ ცნობილი ხმის მიცემისას, რომელშიც A. H.-ის მეთაურობით შვიდი კაცი მონაწილეობ-და, ასევე ცნობილ “მიუნხენის შეთანხმებამდე” – ეს სრულად დამიმტკიცა - ჩემი თხზულება, რომე-ლიც მრავალწლიანი მედიტაციების შედეგია, 1938 წლის შემოდგომაზე დასრულდა.

„მანა“-ძალა თავისთავად ბნელია. “საზღვრის” გადაბიჯებისას დამნაშავე უსირცხვილო და უშიშარია, ასევე ჩანს წმინდანი “ზღვრის” გადალახვისას, სირცხვილისა და შიშის გარეშე. ორივე თავისებური “მანა“-ძალაა. დიადი გამოცხადებისას, რომელიც “მანა“-ს საშუალებით მოქმედებდა, ეს უკანასკნელი მეორე დაბადების გზით განწმენდა. მისი ზემოქმედება ნათელი და უვნებელი გახ-ლდათ. ამგვარად არ ხდება, თუ მეორედ არ დაიბადები. მაგალითად, რასპუტინი – ფენომენი, რომე-ლიც დღემდე შეუცნობელი რჩება – ამ ძალას ფლობდა. მაგრამ მას ის სულიერი დაბადება არ გა-ნუცდია: იგი ბნელად ზემოქმედებდა (ამის შესახებ ჩემს 1935 წელს დაწერილ ესეში “რასპუტინი – რუსი ენქიდუ”. განსაკუთრებით უნდა აღვნიშნო: ვერცერთმა გამომცემელმა გაბედა, რომ ესე გამო-ეკვეყნებინათ). . . გერმანულ სივრცეში ასევე რჩებოდა, მეორედ დაბადების გარეშე. ის ბრძალ მოქ-მედებდა – კვლავ ჩემი ზმანებისეული ხილვა მახსენდება. მას მოძრაობაში მოჰყავდა მილიონები. ეს

მას გამოხდოდა, რადგან მილიონთა იმპულსურ ძალებს განასხიერებდა. ის ფორმას აძლევდა მოძრაობას, ვიდრე იგი მას კვებავდა. ინსტიტუტური ძალები, კვულისხმობ, პრინციპები: რასა, სისხლი, ხალხი, მიწა – ზუსტი იყო”.

დამოწმებანი:

ენციკლოპედია 2002: მსოფლიოს ენციკლოპედია. მოსკოვი: “სოვრემენნი ლიტერატორ”, 2002. რუსულ ენაზე.
ფუკუიამა 1999: ფუკუიამა ფრ. ისტორიის დასასრული და უკანასკნელი ადამიანი. თბილისი: მშვიდობისა და განვითარების კავკასიური ინსტიტუტი, 1999.

**სერგი ლომაძე
ჯგუფ „ზღვარის“ წევრი**

დიდი ანთოლოგია – II ტომი

უბრალოდ, ფაქტისადნუსხვა – დაფიქსირება ასეთია, - გასულ წელს ჩვენი აკადემიამ გამოსცა ანთოლოგიის მეორე ტომი, ხოლო ამ ნაშრომისადმი მიძღვნილი ღონისძიება შედგა წლეკანდელ (2014) იანვარში, - წელიწადის პირველსავე თვეს.

მაგრამ ესაა მხოლოდ ფაქტის მშრალი დაფიქსირება – კონსტატაცია, ჩაწერა... და მეტი არაფერი. სიმაღვილეში ამ მოვლენის უკან დიდი ამბები დგას. და როცა ლაგოდესში გატარებულ ერთ დასამახსოვრებელ დღეზე, თებერვლის დღეზე დაგწერე სტატია (მის სრულყოფაში ჩემი მეგობარი დამეხმარა), მაშინ საბოლოოდ მივხვდი, რომ არც იანვრის დიდი ამბავი უნდა დამეტოვებინა წერილის გარეშე.

მაშ ასე: ქალბატონმა გულნაზ ხარაიშვილმა, როგორც ჩანს, ჩვენი აკადემიის ძლიერების დემონსტრირება განიზრახა (იგი ყოველთვის ცდილობს, რომ მთავარ აკადემიას სწორედ ჩვენეული ორგანიზაცია დაუდგეს გვერდით) და იანვარში მწერალთა სახლში ჩაატარა ყველაზე უფრო გრანდიოზული, მნიშვნელოვანი ღონისძიება (თვის მთავარი სახელოვნებო-ლიტერატურული მოვლენა), რომელსაც ესწრებოდა რამოდენიმე ასეული ადამიანი, სამი სხვადასხვა აკადემიის პრეზიდენტი (თვითონ გულნაზ ხარაიშვილი, ნუგზარ ნადარაია და ვაჟა ეგრისელი), მწერალთა კავშირის ხელმძღვანელები (მაყვალა გონაშვილი, რეზო მიშველაძე), სასულიერო სამყაროს ერთ-ერთი ლიდერი – მეუფე თაღეობი და სხვა მეტ-ნაკლებად ცნობილი ადამიანები, მათ შორის ისეთირჩეულნიც, როგორებიც არიან ბატონები – ჯუმბერ ლუკვაა, რეზო ადამია, ტარიელ ხარხელაური და სხვები. ღონისძიებას ესწრებოდა, აგრეთვე, ჩემი შემოქმედებითი ჯგუფის - „ზღვარის“ ოთხივე ძირითადი წევრი; რაღა თქმა უნდა, ჩვენს გვერდით იყო ჯგუფის ლიდერი – კახა ბაციკაძე...

ამ ღონისძიებით ქალბატონმა გულნაზიმ კიდევ ერთი მკვეთრი განაცხადი გააკეთა სახელოვნო-მეცნიერულ წრეებში და კიდევ ერთი აშკარა გამარჯვება მოიხვეჭა, მაგრამ ღონისძიებაზე უფრო მეტად, ახლა, მე, თვით ანთოლოგიაზე მსურს ყურადღების გამახვილება. შევეცდები, რომ როგორცაღ, გარკვეულწილად მაინც, განვიხილო ეს რთული, მრავალფეროვანი ნაშრომი, რომელსაც ათეულობით სხვადასხვა ავტორი ჰყავს.

და ის, რომ ჩვენს აკადემიას სრულს ლიდერობაზე აქვს პრეტენზია, არაფერს ნიშნავს, თუ ამ ორგანიზაციის ორი მთავარი მიღწევა – ჟურნალი „ათინათი“ და თვით ანთოლოგია არაფერს წარმოადგენს.

საბედნიეროდ, ჩვენი ანთოლოგია ფრიად წარმატებული ნაშრომია, რომელიც შედგება რვა ძირითადი თავისაგან (ნაწილისაგან): „მხატვრული განყოფილება“, კონკრეტულად - „პოეზია“, „წერილები“, „ისტორია“, „სამართალი“ „ხელოვნება“, „ხელოვნება და სპორტი“, „ნორჩი ათინათელები“. ამას გარდა არის კიდევ პატარა საწყისი-ნაწილი, სადაც წარმოდგენილია ბატონ ნუგზარ ნადარაიას მიმართვა უწმინდესისადმი, და გენიალური გრანელის დღიურების ერთი ეპიზოდი.

მინდა მოკლე სიტყვა ვთქვა ანთოლოგიის ყოველ ნაწილზე. (ბევრისმთქმელ „ათინათზე“ კი სხვა დროს ვილაპარაკებ).

მარტო „მხატვრულ განყოფილებასა“ და „პოეზიაში“, ერთად, თუ არა ვცდები, ოთხ ათეულზე მეტი ავტორია წარმოდგენილი. მოგეხსენებათ, თანამედროვე ღირებული ლიტერატურისათვის ეს კოლოსალური რიცხვია, ამიტომაც გასაკვირი არაა, რომ ავტორები სამ ნაწილად დაიყოს: პროფესიონალები, ნახევრად-პროფესიონალები (ანუ ისინი, რომელნიც შეიძლება მივათვალოთ როგორც – პროფესიონალები, ასევე – მოყვარულთა რიგს), და მოყვარულები. რაღა თქმა უნდა, პროფესიონალებს ყველაზე მეტი მოეთხოვებათ; ხოლო მათ სასახელოდ უნდა ითქვას, რომ ისინი ამ ანთოლოგიაშიც სრულიად ამართლებენ ჩემს მოლოდინს. რევაზ (რეზო) მიშველაძე, ტარიელ ხარხელაური, ვაჟა ეგრისელი, დავით ტიგინაშვილი, გულნაზ ხარაიშვილი, კახა ბაციკაძე, გიორგი ზუხუბია... რა ვიცი, რომელი ერთი ჩამოვთვალო. ეს ადამიანები ამინდს ქმნიან დღევანდელ ხელოვნებაში. ვრცელია მათი ფერთა

პალიტრა, ფერთმეცველები, აზროვნების დიაპაზონი, ფილოსოფიური ხედვა. აქ მეტაფორები დიდებუ-
ლია, რიტმი-ცვალებადი, უფრო, მაინც, დაძაბული, მიზანმიმართული. აქ პროზა პოეზიასაა შემსგავსე-
ბული, ხოლო პოეზია-დმერთით აღსავსე ლურჯ ზეცას. მე პროფესიონალებში მივათვლი, ვთქვათ, თა-
მარ ჯაჭვადესაც, ნუნუკა გურალიასაც, მიმოზა ცანავასაც და, რაც არ უნდა გაგიკვირდეთ, ისეთ
სრულიად ახალგაზრდა ადამიანებსაც კი, როგორებიც არიან ქეთი ნათელაძე და გეანცა ხარაიშვი-
ლი. რას იზამ: ნიჭს ასაკი არა აქვს. სიტყვა „პროფესიონალი“ კი, ჩემთვის, უპირველეს ყოვლისა, ფა-
ნატიზმთან და ნიჭთან, უდიდეს ნიჭთან ასოცირდება, ხოლო ასე შეიძლება წერდეს როგორც, ვთქვათ,
ოცი წლის პოეტი, ასევე-მრავალ ათეულ წელს გადაცილებული პროზაიკოსი.

მთლიანობაში, უმთავრესი ღირებულებანი თუ სიმალენი – იდეა და ადამიანი, (იდეა-ძალიან
ფართო გაგებით), ბრწყინვალეაა გადმოცემული, დაცული ჩვენს ანთოლოგიაში, პროფესიონალ
ლიტერატორთა მიერ. არც იდეა ვარგა ადამიანის გარეშე, და არც ადამიანი-უიდეოდ. აი, სწორედ
ეს განსაზღვრება-პოსტულატი იკითხება, მკვეთრად, პოეტურ-პროზაულ განყოფილებაში.

ხოლო განსაკუთრებით სასიხარულო ისაა, რომ არც ნახევრად-პროფესიონალები და მოყვარუ-
ლები ჩამორჩებიან თავიანთ ფანატიკოს (ხელოვნების ფანატიკოს) კოლეგებს. მაგალითად: ლამზირა
შეყილაძე, თინათინ ხაბურზანია, ნათელა ხარაიშვილი, ზაურ მოლაშხია, იამზე ჭელიძე, გოგიტა მე-
ლიქიძე და სხვები ასევე შესანიშნავად წერენ. აქვე აუცილებლად უნდა მოვისხენიო მრავალმხრივი
ლიტერატორი ლიანა ოსიაშვილიც.

საინტერესოა ამირან შალიკაშვილისა და ერეკლე საღლიანის პოეზიაში გამოჩენა. ერთი ამათ-
თავანი პანტომიმის თეატრის ლეგენდაა, ხოლო მეორე კი – დიდებული მეცნიერ-ლიტერატორი. რო-
გორც ჩანს, მათ პროფესიონალ პოეტებთან ჭიდილი გადაუწყვეტიათ.

უამრავ სხვა სახელთა შორის, დამინტერესა ლამარა გერგუდავას და ნინი ტარყაშვილის შე-
მოქმედებამაც, რაც, ამ წერილში, აუცილებლად მინდოდა აღმენიშნა.

სამწუხაროდ, უფრო ვრცლად, აქ ვეღარ განვიხილავ პირველ ორ განყოფილებას (თავს), მაგ-
რამ მეუფე თადეოზზე რომ არა ვთქვა ორიოდ სიტყვა, ყოვლად დაუშვებელია. ხომ სწორედ იგი
ხსნის, რამდენიმე ლირიკული ნიმუშით, პოეზიის ნაწილს.

მეუფე თადეოზის შემოქმედებას საფუძვლიანად ვიცნობ და ამიტომ ვამბობ, რომ ეს ადამიანი
ყველა დროის ერთ-ერთ უდიდეს (ეგებ ჯობდა, რომ მხოლოდ „უდიდესი“ მეთქვა) პოეტად მიმანია
სასულიერო სამყაროში. დიას, სასულიერო წრეებში არ იპოვება სიტყვათა მეორე ასეთი დიდოსტა-
ტი, და მართლაც პრესტიჟია ჩვენი აკადემიისთვის ასეთი კაცის, ასეთი პოეტი-მოღვაწის ჩვენს რი-
გებში არსებობა. რამოდენიმეჯერ მას „მეუფის“ მაგივრად „მამა“ ვუწოდებ, მაგრამ ეს უზუსტობა კი
არ იყო, როგორც დაკვირვებულ და საინტერესო ქალბატონ ქეთი თუთბერიძეს ჰგონია; არა, მე, უბ-
რალოდ, თავისებურ პარალელებს ვაგვლებდი თავ-თავიანთი დროის ორ უდიდეს მოღვაწეს – მეუფე
თადეოზსა და თვით „ერის მამად“ წოდებულ პოეტ ილია მართალს (ილია ჭავჭავაძე) შორის... მოკ-
ლედ, მერწმუნეთ, ჩემი მცირედი გაკრიტიკებაც კი არავისთვის იქნება იოლი საქმე, თუკი პასუხის
გაცემის საშუალება ყოველთვის მომეცემა...

ახლა გადავიდეთ მესამე თავზე - „წერილებზე“. შეიძლება ითქვას, რომ ესაა წმინდად სამეც-
ნიერო განყოფილება, და ის თექვსმეტი-ჩვიდმეტი სახელი, რომელნიც აქ ავტორებად ფიგურირებს,
მართლაც კარგადაა შერჩეული. ვნახთ თუნდაც პირველი სამეული: ტიტე მოსია, ლუარა სორდია,
ამირან ლომაძე! ვიტყვი, რომ ესაა ბრწყინვალე ტრიუმვირატი. ბატონმა ტიტემ წინ წამოსწია დი-
დი ქართველ-აფხაზი პოეტის – დიმიტრი გულიას თემა. ქალბატონი ლუარა პოეტის თემას ეხება –
ტერენტი ვრანელი და მისი ურთულესი სამყარო. ტიტე მოსია და ლუარა სორდია პროფესიონალი
ფილოლოგები არიან, ამიტომაც, პოეტურ სამყაროში წვდომის უჩვეულო-უნარი გააჩნიათ. ახალს ვე-
რაფერს ვიტყვი მათი მიღწევების შესახებ, გარდა იმისა, რომ ჩანს, - ამ ადამიანთა ყოველი შემდე-
გი ნაშრომიც ასეთივე უბრწყინვალესი იქნება, როგორც აქამდე შექმნილი მათი ასეულობით სამეც-
ნიერო წერილი. რაც შეეხება უხუცეს ქართველ მეცნიერ-ფილოსოფოსს ამირან ლომაძეს, იგი მამაა
ჩემი და, მიხარია, რომ ასეთ საპასუხისმგებლო ანთოლოგიაში ერთი ოჯახიდან სამი ადამიანი მოვ-
ხვდით (მე, ჩემი ძმა და მამაჩემი). საერთოდ, ამირან ლომაძე, ისევე, როგორც, საერთოდ, ჩვენი ოჯა-
ხის წევრები, მრავალმხრივი ადამიანია, უაღრესად მრავალმხრივი. კონკრეტულად ანთოლოგიაში
იგი პედაგოგიკის რიგ საკითხებს შეეხო ისევე საფუძვლიანად, კომპეტენტურად, როგორც ეს მას
ახასიათებს. აქვე ვიტყვი, რომ ამ ადამიანს ვრცელი, რთული, ბრძოლანარევი ცხოვრების გზა აქვს
გაგლილი. მასზე, სხვადასხვა დროს, ბევრი სიცრუეც გავრცელებულა და ბევრი სიმართლაც, ხო-
ლო მისი თეორიების უმეტესობა, საბოლოო ჯამში, მაინც გამარჯვებულ-ადიარებულია. იგი თავის
ნაშრომებს ქმნიდა როგორც მარტო, ასევე – ბევრ სხვადასხვა ადამიანებთან ერთადაც. მაგალითად,
ცნობილია ლომაძე-ტოლიაშვილის წიგნები. ამ წიგნებში ჩანს გარკვეული ნაწილი ამირან ლომაძის
თეორიებისა, ხოლო მამაჩემის მრავალფეროვანი მოსაზრება-თეორიების უმეტესობას მეც ვეთანხმე-
ბი; თუმცა მე, ჩემს ძმას, და მამას, სახლში ხშირად გვაქვს სამეცნიერო-ლიტერატურული კამათი
ამა თუ იმ საკითხის გარშემო. ასე იწრთობა აზრი, ასე იხვეწება თეორიათა უმეტესობა.

ანთოლოგიაში შევიდა აწ გარდაცვლილი პოეტი-მეცნიერი ჯიბო ბიმერიც. იგი შესანიშნავი
პოეტი იყო, ამიტომაც ისევე გამახარა ამ დიდ წიგნში მისი გვარ-სახელის ხილვამ, როგორც – ასე-
ვე გარდაცვლილი პოეტის, ბრწყინვალე ბეჟან ხარაიშვილის სიტყვების გაელვებამ ანთოლოგიაში.

წიგნში წარმოდგენილი ჯუმბერ ხარაშივილი, როგორც ჩანს, პროფესიონალი ეკონომისტი. ჩემთვის, პოეტისათვის, ეს სფერო თუმცა ასუცნობიანი განტოლებაა (და ვინ არის ყოველმცოდნე?), მაინც ბოლომდე დიდ ინტერესით წავიკითხე ბატონი ჯუმბერის სტატია საბანკო-ეკონომიკური სამყაროს შესახებ, და თუმცა აშკარაა, რომ წერილს დიდად ერუდირებული, საქმეში ჩახედული ადამიანი წერს, მანც ბევრს ვერაფერს ვისაუბრებ ან ნაშრომის შესახებ, რამეთუ კიდევ ერთხელ ვაღიარებ: ეკონომიკა პროფესიონალი პოეტის სფერო არაა, ანუ – ეს არაა ჩემი სფერო, აქ მე არაკომპეტენტური ვარ.

სამაგიეროდ, ძალიან ადვილად და დიდი სიამოვნებით წავიკითხე ნაილი ხეთერელის სამივე სტატია: „პოზიის უკიდვანო სივრცეში“, „ისევ გინატრე ყვავილობისას“, და „სერგი ლომადის წიგნის აღიარება“, - აი ჩემი სივრცე! – აქ პირველი ორი წერილი ხომ პოეტსა და პოეტის შემოქმედებას ეხება (ერთი მოკლედ განიხილავს გულნაზ ხარაშივილის შემოქმედებას, ხოლო მეორე – ბეჟან ხარაშივილის გახსენებაა), მესამე წერილი კი პირდაპირ ჩემი წიგნის ქება-აღზევებისათვის მიუძღვნია ქალბატონ ნაილის!

რაღა მეთქმის, უდიდესი მადლობის გარდა!

ვანო შუშტაკაშვილის კვლევა კი ჯუმბერ ხარაშივილის წერილს ენათესავება. ესეც ნამდვილი პროფესიონალის დაწერილია. საკითხის ღრმა ცოდნით, თუმცა ესეც საბანკო-ეკონომიკური სფეროა, და მე, როგორც პოეტი-პროფესიონალი, ეკონომიკური საქმეების ექსპერტად ძაან ნაკლებად გამოვდგები. ასევე საინტერესო იყო, ვთქვამთ, ვალერი მოსიაშვილისა და სულხან მახათაძის წერილიც, მაგრამ, პრინციპში, ისიც ეკონომიკურ სფეროს ეხებოდა.

ისევე, როგორც პირველი ორი ნაწილი, „წერილებიც“ მოკლედ განვიხილე, რამეთუ ერთი სტატიის ფორმატი არ მაძლევს იმის საშუალებას, რომ თითოეული ავტორის წერილზე შევჩერდე და, მითუმეტეს, ღრმად ვისაუბრო ყოველ საკითხზე. მიუხედავად ამისა, ერთი რამ მაინც აუცილებლად უნდა ავღნიშნო: მესამე თავიდან ძალზე მომეწონა თუნდაც ის, რომ ამ განყოფილების ბოლო წერილში ნათელა ხარაშივილი „სიყვარულის პოეტად“ მოიხსენიებს თავის სახელგანთქმულ თანამოგვარეს – გულნაზ ხარაშივილს...

მეოთხე თავი, „ისტორია“, ვრცელი არაა. (სიმბოლურია, რომ ყველაზე დიდი, უხვავტორიანი განყოფილება „პოეზიაა“).

„ისტორია“ მხოლოდ ოთხი ავტორის სტატიას მოიცავს. ეს ავტორებია ნიკო ხერკელაძე, რეზო ადამია, სიმონ ზაქარაია და ნათელა პავლეს ასული ხარაშივილი.

ბატონი ნიკო ხერკელაძე ურთულეს საისტორიო საქმესაა შეჭიდებული. ამ მხატვარს მიზნად დაუსახავს – შთამომავლობისათვის გახსნას იდუმალებით მოცული ურთულესი სამყარო ყველა დროის ერთ-ერთი უდიდესი ქართველი მთავარსარდლისა (თორნიკე ერისთავთან და ასევე ერთ-ორ მეომართან ერთად) – გიორგი სააკაძისა, რომელიც „დიდი მოურავის“ მეტსახელით უფრო შემორჩა დროს.

როცა მესამე თავზე ვლაპარაკობდი, იქ განგებ გამოვტოვე ღიანა წურწუმისა წერილი „აღმოსავლური რენესანსის“ შესახებ. რამეთუ უმძიმესი და მეტად საკამათო, მეტად მრავალმხრივი თემაა. და უცებ... თემა დიდი მოურავისა!

ყველაზე მძიმე! ყველაზე გამოუცნობი! ყველაზე საკამათო!

მოკლედ, ბატონი ნიკო იმ პერაკლეს მაგონებს, რომელიც ნემის ღომს არის შეჭიდებული.

მე კი ვარჩევ – ჩუმიად გავეცალო დიდი ქართული ისტორიის წყვილიდით მოცულ ამ ლაბირინთს, რომელსაც ლეგენდარული მოურავის ტრაგიკული ცხოვრება ჰქვია...

ბატონი რეზო ადამია, ისევე როგორც, ვთქვამთ, ტარიელ ხარხელაური და გივი აღხაზიშვილი, ავთო ვარაზი და ზურაბ ნიჟარაძე, ლეგენდარული ხელოვანია. ბატონი რეზო მხატვარიც არის, პოეტური პროზაიკოსიც, დაკვირვებული მეცნიერი-ფილოსოფოსიც... მისი ლიტერატურა მაღალი ლიტერატურაა.

ო, რა ღამაზად, რა პოეტურად დაუწერია სტატია „სუმელას“ მონასტრის შესახებ! რა სივრცეა, რა ფერები, რა ბგერწერითი მხატვრობა! და თანაც – რა პრობლემატურ საკითხს ეხება! აშკარაა რომ, ეს კაცი – მხატვრული ყალმის ჯადოქარი, ლიტერატურული კალმის ჯადოქარიც არის; აბა მეტი რა გითხრათ;

პირადად თუ არ წავიკითხავთ ბატონი რეზოს ნაწერებს, ისე, მხოლოდ ჩემი სიტყვებით, ნამდვილად ვერ აღიქვამთ იქ ჩადებულ მშვენიერებას: მისი ნაწერებიც ნახატებივითაა – თვითონ თუ არ გაეცანით, საკუთარი თვალით თუ არ იხილეთ, ისე, მარტო ჩემი განხილვა-აღწერა დიდს ვერაფერს გაგარძობინებთ ამ ნაშრომთა შესახებ.

ბატონი სიმონ ზაქარაია კი ყველაზე მწვავე საკითხს ეხება-აფხაზეთის ომს. სწორედ აფხაზეთისა და სამჩაბლოს რამდენიმერაუნდიანმა ომებმა შეიწირა საქართველოს ერთიანობა. დღესაც ბევრი საუბრობს იმ სისხლზე, რომელიც აღნიშნულ ტერიტორიებზე დაიდგარა. ქართულ-აფხაზურ-ოსურ-რუსული თემის შესახებ უამრავი ადამიანის საუბარი მომისმენია (მათ შორისაა ვახუშტი კოტეტიშვილი, რეზო მიშველაძე, მაყვალა გონაშვილი, ერეკლე საღლიანი, დავით შემოქმედელი, საბა მოძველი და სხვანი), მაგრამ სულ სხვა პეწი აქვს იმ ადამიანის (მითუმეტეს-მეცნიერის) მონათხრობს, რომელიც უშუალო მოწმე-მონაწილე იყო იმ ამბებისა. სიმონ ზაქარაიას თხრობის სტილი, აქ, უბრალოა, ნათელი, გასაგები ფრიად. იგი წერს კარგი ქართულით (ოდონდ არა – პოეტური ქარ-

თულით. პოეტურად წერა, ვთქვით, რეზო ადამიას უფრო უყვარს. სიმონი კი, აშკარაა, რომ მეცნიერის თვალთ უფრო უყურებს სამყაროს, ვიდრე-ხელოვნაის თვალთ), რის გამოც მკითხველიც მოვლენების ეპიცენტრში ექცევა. მეტად დამბაბა იმ დრამატული დროის ასეთმა გახსენება – გაცოცხლება. უბედურებაა, მართლაც, რომ ამდენი წელია ველარაფრით გვარდება „ჩატეხილი ხიდის“ პრობლემა კავკასიელ, მოძმე ერებს შორის!

რაც შეეხება ქალბატონ ნათელა პავლეს ასულს, იგი ხარაიშიელთა დიდი და აწ უკვე მეტად ცნობილი გვარის შესახებ მოგვითხრობს...

მაშ, მივადექით ანთოლოგიის მეხუთე და უპატარავეს ნაწილს – სამართალს, რომელიც ერთადერთი ავტორითაა წარმოდგენილი, ხოლო ეს ავტორი გახლავთ ბატონი ლაშა ხარებავა.

რალა თქმა უნდა, მე, პოეზიაზე გადაძვედარი კაცი, არც სამართალმოცნეობასა და იურისპრუდენციულ სამყაროში ვარ ღრმად ჩახედული, კომპეტენტური ადამიანი, მაგრამ ანთოლოგიის კეთილსინდისიერი განხილვა, ყველაზე ცოტა, იმას მაინც მავალბდა, რომ ეს ანთოლოგია თავიდან ბოლომდე წაკითხული მქონოდა. ამიტომ ბატონი ლაშას წერილიც წავიკითხე. ორი აზრი არ არსებობს – ამ კაცმა თავისი პროფესია მაღალ დონეზე იცის, მაგრამ მისი სტატიის ღირებული გაანალიზება ჩემგან, - პოეტი კაცისგან, არაა მოსალოდნელი.

მეექვსე თავი კი გაცილებით უფრო მეტი ავტორით არის წარმოდგენილი. ესაა თავი ხელოვნებისა. მე, საერთოდ, იმ ბუნების კაცი ვარ, მუქ კრიტიკას ნათელი ქება რომ მიჩვენებია სხვათათვის, ხოდა, როცა საკრიტიკო არც არაფერია, ეს კიდევ უფრო მახარებს. ამ განყოფილებაშიაც შესანიშნავი ავტორებისათვის მოუყრია თავი რედაქტორს. განსაკუთრებით, მაინც, სამმა სტატიამ დამაინტერესა: ციური ხეთერელის, ნანა პაიაშიელისა და ჯუმბერ ლეჟავას ნაშრომებმა.

ქალბატონი ციურის ნაშრომს „გალაკტიონი და კოსმოსი“ ეწოდება. წერილი ეძღვნება რეზო ადამიას გამოფენას, რომელშიაც მხატვარმა გახსნა მილიარდობით წლის საიდუმლოებანი გალაკტიონის სულისა. იმ გამოფენით ხომ, თვით გენიალური პოეტის მსგავსად, ბატონი რეზოც „უკვდავების ბინადარი“ შეიქმნა. ახლა დიდი ინტერესით ვუცდი ვაჟა-ფშაველასა და მეფე-რუსთაველისადმი მიძღვნილ მისსავე გამოფენებს.

მე „წყვილადის თაობის“ (ოთხმოცდაათიანელების) წარმომადგენელმა, ორჯერ ვნახე ნათელი ჩვენი რეზო ადამიას გამოფენისა, მერე თვითონაც მივუძღვენი სტატია ამ მოვლენას, და მაშ რალა გასაკვირია, რომ ქალბატონი ციურის წერილმა დამაინტერესა. დიდად დამაინტერესა.

ხოლო თითქოს ამ ნაშრომის გაგრძელებაა ქალბატონ ნანა (ნანი) პაიაშიელის წერილი, რამეთუ ესეც მხატვარს, მხატვრობას ეძღვნება. ოღონდაც ეს, უფრო, ჩანახატია, ნახევრადრეალური, მირაჟიზმული, ფერადი, ლეონარდოს იდუმალებით მოცული (სათაურიც ხომ ასეთი აქვს - „ლეონარდი და ვინჩი“).

აი, დადგა დრო, რომ ბატონი ჯუმბერ ლეჟავას ნაშრომზედაც ვისაუბრო, ანუ სიტყვა ვთქვა იმ კაცის ნაღვაწის შესახებაც, რომელიც საქართველოში ერთადერთი ადამიანია, ვისი სახელობის აკადემიაც მისსავე სიცოცხლეში დაარსდა (მხოლოდ ქალბატონი გულნაზი თუ გაბედავდა ასეთი თამამი გადაწყვეტილების მიღებას, სიცოცხლეშივე ადამიანის ასე შეფასება-დაფასებას!).

მაგრამ მანამდე მაინც უნდა ვთქვა ორიოდ სიტყვა ვახტანგ გაჩეჩილაძის მცირე წერილზედაც. წერილი თუმცა მცირეა, საოცარ ადამიანს კი ეძღვნება, - ექვთიმე თაყაიშვილი ხომ ყველა დროის ოცი უდიდესი ქართველის სიაშიც კი თავისუფლად მოხვდება!

ექვთიმე ლეთისკაცი! – ასე იცნობდნენ მას მთელს საქართველოში, და პირველი ათეულის წევრებს – რუსთაველს, ილია მართალსა და დავით აღმაშენებელსაც კი ადარებენ. მოკლედ, უდიადესი არ იჩრდილება უდიადესებს შორისაც. მეტიც, - მწვერვალი სხვა მწვერვალებთან ერთად ხშირად უფრო ლამაზიცაა.

ექვთიმე განსაკუთრებით უყვართ გურიაში. იქ, მასზე, დღესაც ისე ლაპარაკობენ, როგორც ცოცხალ გმირზე. „ილიელი“ იყო (ილიას მიმდევარი), და რალა გასაკვირია – მარტო გურიის კი არა, სრულიად საქართველოს უზარმაზარი სიყვარულიც დაიმსახურა. ძალიან გამიხარდა, რომ ასეთი კაცის სახელიც ანთო ჩვენს ანთოლოგიაში. ამისათვის მაღლობა უნდა ვუთხრა ბატონ ვახტანგ გაჩეჩილაძეს.

ახლა რაც შეეხება მასალას ჯუმბერ ლეჟავას შესახებ. ეს მასალა ორ ნაწილად იყოფა. პირველის ავტორები არიან რობერტ ღარიბაშვილი და ხათუნა ლეჟავა. ხოლო მეორე „ჯუმბერ ლეჟავას ჯანმრთელობის ფორმულა“ დაწერილია თვითონ ბატონი ჯუმბერის მიერ და, რეალურად, სწორედ აქედან იწყება ბოლოსწინა – მეშვიდე თავი ანთოლოგიისა, რომელსაც „ხელოვნება, ფიზიკულტურა და სპორტი“ ეწოდება.

ბატონი ჯუმბერ ლეჟავა სტატიაში წარმოიხნდა, როგორც ფილოსოფოსი – ექიმი, რომელიც სპორტის საშუალებით გვთავაზობს გაჯანსაღებას, ხანგრძლივ სიცოცხლეს, თუ გავითვალისწინებთ იმ ამბავს, რომ თვითონ ბატონი ჯუმბერი რამდენჯერმე იყო სიკვდილის პირას და საკუთარი ნებისყოფით, საკუთარი ფიზიკულტურულ-სპორტული მეთოდებით დააღწია თავი უდიდეს განსაცდელებს, მაშინ აშკარაა – რაოდენ ღირებულია ასეთი ბრძენკაცის რჩევა-დარიგებანი.

ხოლო ამ სტატიის პირდაპირ გაგრძელებად მესახება ქალბატონი გულნაზის პატარა წერილი-ჩანახატი თანამედროვეობის საუკეთესო ქართველი მოცურავე ქალის – რუსუდან გორდუზიანის შესახებ.

საერთოდ, ისეთი სუპერადამიანებისათვის, როგორებიც არიან დღეს უკვე ლეგენდად ქცეული ჯუმბერ ლეკავა და ასევე რუსუდან გორდეზიანი, სპორტი მართლაც რომ ხელოვნების დონემდე აზიდული სფეროა.

ანთოლოგიის უკანასკნელი – მერვე განყოფილება მთლიანად ეთმობა უახლეს თაობას – ნორჩ ათინათელებს. და მართლაც: ძველ, საშუალო, ახალ და უახლეს თაობაში, მე თუ მკითხავთ, სწორედ ისინი არიან ყველაზე უფრო საყურადღებონი, რამეთუ მათია მომავალი.

ნორჩი ათინათელების თვალთ დასახული ცნობილი ადამიანები... სკოლის მოწაფეები, - ლუკა შედანი, ირაკლი ჯიგანია, ქრისტინე იხორია, ნატა პირველი (რა საინტერესო გვარია!), ელენე გულიაშვილი, ანი ჩიტაია, ბაჩანა ლომიძე, თათია პატიაშვილი, ნიკა სვანი, ტატო ხარატიშვილი (პოეტი – ვუნდერკინდი), ეკატერინე ქადაგიძე, თამარ ტყეშელაშვილი, თიკო წულაია, მარიამ ხიზანიშვილი, ზრდასრული ადამიანის სიდინჯითა და გამოცდილებით ესაუბრებიან სახელმძღვანელო პიროვნებებს. ესაა, ძირითადად, ინტერვიუს ფორმის სტატიები. პატარების კითხვები პროფესიონალის სიზუსტით არის დასმულ-შერჩეული. ასეთ კითხვებს რომ დაგისვამს ადამიანი, მისაგებიც ხომ შესაბამისი უნდა მიაგო, და მადლობა ღმერთს, რომ ცნობილ პერსონებს არ ახასიათებთ დაბნევა: ისინი გულუბრყვლად, ზუსტად პასუხობენ. მომეჩვენა, რომ ზოგიერთი კითხვა-პასუხი ზომაზე მეტად ვრცელია, მაგრამ ესეც კარგია: ამ შემთხვევაში უფრო იხსნება ადამიანის შინაგანი სამყარო, მათი სულიერი სივრცე...

ჩემო ძვირფასო მკითხველებო, როგორც ხედავთ, ვრცელი სტატია დაწვერე, მაგრამ კიდევ არა ვარ კმაყოფილი, ჩვენი ანთოლოგია გაცილებით უფრო დიდ ნაშრომსაც იმსახურებდა...

და ბოლოს, მინდა კიდევ ორი ინფორმაციით დავასრულო წერილი: პირველი ისაა, რომ ჩემი და თვით ქალბატონი გულნაზ ხარაიშვილის ინიციატივით წელს, ოთხმოცდაათი წლის ფილოსოფოსი ამირან ლომიძე აირჩიეს ჩვენი აკადემიის აკადემიკოსად. ეს, თუ არა ვცდები, რეკორდული ასაკია ადამიანის „გააკადემიკოსებისა“. რას იზამ, - ამირან ლომიძე, რომელიც ყოველთვის ყველაზე წინ იყო ცოდნა-განათლებით, როგორღაც ისე ხდებოდა ხოლმე, რომ ყველაზე ბოლოს სრულყოფდა ხოლმე თითქმის ყველა თავის საქმეს ცხოვრებაში... დიახ, ხანდახან ასეც ხდება... სამაგიეროდ, შეუდარებელი, მართლაც მითითური ამირანული არიან მისი საქმენი... ხოლო მეორე ინფორმაცია ასეთია: იანვარში ქალბატონ გულნაზს მწერალთა კავშირმა მიაკუთვნა პოეტ მარიკა ბარათაშვილის სახელობის პრემია. მოგესხენებათ, ქალბატონმა მარიკამ ას წელიწადს იცოცხლა; და ვუსურვებ ჩვენს ძვირფას გულნაზს, რომ უფრო მეტ ასაკამდეც კი მიაღწიოს, ასევე უფრო მაღალი რანგის პრემიებიც მოეხვეჭოს, რომელთა ღირსიც ის უკვე კარგა ხანია არის...

თბილისი 2014 წელი.

**ბექან ხარაიშვილის
პირველი დიდი ბახსენება**

ორიათასცამეტი წელი ყველაზე უფრო აქტიური აღმოჩნდა ჩვენი აკადემიისათვის. თვე არ გავიდოდა ისე, რომ ორი-სამი და მეტი შემოქმედებითი საღამო არ ჩაგვეტარებინა. დახ, პირველი თვიდანვე, იანვრიდანვე მოყოლებული სულ ასე იყო. ამ ყოველივეს დაგვირგვინება კი გახლდათ შესანიშნავი პოეტის – ბექან ხარაიშვილის ხსოვნის საღამო, ოცდახუთ დეკემბერს – წლის ბოლო თვეს, ეროვნულ ბიბლიოთეკაში. ეს იყო ერთ-ერთი ყველაზე უფრო უბრალო, თბილი, თანაც, ამავე დროს, თავისებურად ამადლებული პოეტური შეკრება, რაც კი ოდესმე მინახავს.

ბექანი იმ დღეს სამოცი წლისა უნდა გამხდარიყო, მაგრამ პატრიოტი პოეტი დიდი ხნის წინ სასიკვდილოდ დაჭრეს, მერაბისა და ზვიადის იდეების ერთგულებისათვის. ასე დაიდუპა იგი, დაახლოებით ოცდაათი წლის ასაკში. იგი წავიდა, თუმცა აქ დატოვა გაუხუნარი ლეგენდა თავისი პოეტური ცხოვრებისა. ის იყო ხარაიშვილთა ძველი გვარის ამ შტოს პირველი ვარსკვლავი, ხოლო მეორე გახლავთ ქალბატონი გულნაზ ხარაიშვილი – ბექანის უფროსი და, მისი დიდებული ძმის პირველი ხსოვნის საღამოს ორგანიზატორი და წამყვანი, ცნობილი პოეტი და საზოგადო მოღვაწე. ამ ღონისძიების მოწყობა-ჩატარებაში მას ძალიან გაუმართა ხელი ქალბატონმა მარინა სხირტლაძემ, რომელიც ეროვნულ ბიბლიოთეკაში მუშაობს. იგი თვითონაც ესწრებოდა ჩვენს შეკრებას.

საღამოზე წარმოდგენილი იყო თითქმის მთელი ბირთვი აკადემიისა: თვითონ პრეზიდენტი – ქალბატონი გულნაზი, ლამაზი შეყილაძე, თამარ ჯაჭვიაძე, ნაილი ხეთერელი (ხარაიშვილი), ზაურ ნოზაძე, ამ აკადემიის არეალში ახლახანს გამოჩენილი ლევან და ანზორ ბაბუხაძეები და სხვანი კიდევ, ასევე საინტერესო პერსონები. აქ იყო, მაგალითად, ჯუმბერ ლეკავას სახელობის აკადემიის ერთ-ერთი „პიარმენეჯერი“ ქეთი თუთბერიძე, ასევე – საინტერესო პოეტი თამარ რაზმაძე, უნიჭიერესი ახალგაზრდა პოეტი გვანცა ხარაიშვილი, ჩვენი ქვეყნის ერთ-ერთი საუკეთესო სპორტსმენი (მოცურავე) რუსუდან გორდეზიანი და სხვები. ღონისძიებას დაესწრნენ ბექანის ოჯახის წევრებიც: მისი მეუღლე, შვილი, რძალი და პატარა შვილიშვილი, რომლის არსებობამ, მისმა მხიარულმა ხასიათმა, ოპტიმისტურად განაწყო ადრეწასული პოეტის დასვედიანებული მეგობრები. დიახ, ისინიც ესწრებოდნენ ამ შეკრებას: ანა ბოდბელი. ლევან ბაბუხაძეა და სხვები.

სადამოხე წაიკითხეს ბეჟანის მრავალი ლექსი, გაგვაცნეს სიტყვა-სტატიები მის შესახებ, იყო მოკონებებიც: ითქვა საყურადღებო დეტალები პოეტის ცხოვრებიდან, ასევე – ისეთი ყოფითი ამბები, რომელთაც გააცოცხლეს გაღვებულად ახალგაზრდა კაცის ფერადი დრო. ამ ამბავთაგან ზოგმა თუ გაამხიარულა მსმენელები, ზოგმა სევდის ცრემლებიც კი მოჰგვარა დამსწრეებს.

ქალბატონმა გულნაზიმ, რომელიც, დაუცხრომელი მოღვაწეობისა გამო, ბოლო ხანს გაუთანაბრდა კიდევ თავის დიდებულ ძმას, ბეჟან ხარაიშვილის სახელობის სიგელიც დააწესა. ამ ჯილდოს პირველი მფლობელები გახდნენ ბეჟანის წიგნის გამომცემელი ლევან ბაბუხაძია და პოეტის მეგობარი, თანამოაზრე, ასევე პოეტი ზაურ ნოზაძე.

შემოქმედებით ჯგუფ „ზღვარის“ შემადგენლობიდან ამ ღონისძიებას მე და კახა ბაციკაძე ვესწრებოდით. იმ დღეს ჩვენდამი განსაკუთრებული ყურადღება გამოიჩინა როგორც ახალგაზრდების ერთმა ჯგუფმა, ასევე დიდი სტაჟის მქონე პოეტებმა – ნუნუკა გურალიამ და მიმოზა ცანავამ. სხვათა შორის, ისინი განუყრელი მეგობრები არიან. ქალბატონმა მიმოზამ, თავის გამოსვლაში, ჩემს წიგნს, – „გზა მწვერვალისკენ“, გენიალური ნაშრომი უწოდა. დიახ, შეიძლება მან გადააჭარბა, მაგრამ მე კი უნდა ვადიარო, ძალიან გამახარა მისმა ასეთმა მაღალმა შეფასებამ. ეს წიგნი უკვე ორ სხვადასხვა აკადემიაში განიხილეს, არაერთმა დიდებულმა პიროვნებამაც თქვა მისი საქებარი, მაგრამ მიმოზა ცანავამ თავისი ასეთი ხმაურიანი შეფასებით წიგნის ღონის აღმნიშვნელი თემა კიდევ უფრო მაღლა ასწია.

„გზა მწვერვალისკენ“ ქალბატონ გულნაზ ხარაიშვილის შესახებ მოუთხრობს მკითხველებს, მაგრამ წიგნში არის ბეჟანისადმი მიძღვნილი პასაჟიც, ასე რომ, ამ ნაშრომის ხსენება, დიდი პოეტის სადამოხე, არ იყო თემიდან გადახვევა.

თუმცა, აი, თემიდან გადახვევა გახლდათ ჩემი გამოსვლა, და კიდევ კარგი, რომ ეს წინასწარ შევათანხმე აკადემიის პრეზიდენტთან. მე თითქმის მთლიანად გვანცა ხარაიშვილის შესახებ ვისაუბრე, მისი ლექსიც კი წაუკითხე მსმენელებს.

საქმე იმაში გახლავთ, რომ ჩვენ, – „ზღვარის“ წევრებმა, გვანცა უნიჭიერეს ადამიანად მივიჩნიეთ და ჩვენსავე მოწაფეთა რიცხვს შევმატეთ იგი. მე და კახას გვსურს, რომ მისგან შედგეს მესამე ნიშანსვეტი ხარაიშვილთა ცნობილი გვარისა. არა, რაღა თქმა უნდა, იდეალური ვერავინ იქნება, იდეალური ადამიანი ხომ მხოლოდ ღმერთკაცი ისე იყო და სხვა არავინ, მაგრამ ნიჭიერი ადამიანები კი საკმაოდ არიან ამქვეყნად, ხოლო თითოეული იმათაგანის უსახელოდ დაკარგვა ცოდვად ნამდვილად. ამიტომ აუცილებელია ახალგაზრდებთან მუშაობა, მათი უნარის, ნიჭის სწორად წარმართვა. ჯგუფი „ზღვარი“ (ისევე, როგორც მთელი აკადემია) მკვეთრად მუშაობს ამ კუთხით. სწორედ ამ დიდი გეგმის ნაწილია ის, რომ მე და კახა ვცდილობთ ვაზიაროთ მაღალი ხელოვნების საიდუმლოებებს ახალთაობა. ერთ-ერთი ყველაზე უფრო ნიჭიერი მათგანი სწორედ გვანცა ხარაიშვილია, რომლის პირველი სერიოზული წარდგინება, საზოგადოების წინაშე, სწორედ მე ავიღე საკუთარ თავზე. და წარდგინებაც შედგა. სხვათა შორის, იგი ახლა მუშაობს პოეტურ წიგნზე, რომელსაც ასეთი დასათაურება შეეურჩიეთ ჯერ-ჯერობით: „პოეზიის ასი წელიწადი“ (როგორც მარკესის თავისებური გამოხმაურობა). თუ ეს წიგნი შესაბამისად მივიდა ბოლომდე, მაშინ ის შეიძლება რეკლუციურ მოვლენადაც კი იქცეს ქალურ პოეზიაში.

გამიხარდა, რომ ღონისძიებაზე გვანცამ მისი მეგობარიც მოიყვანა (მასაც გვანცა ერქვა), და საერთოდ, – ბეჟანის ხსოვნის სადამოხე არც ახალგაზრდები აკლდა, ნიჭიერი ახალგაზრდები. ეს დიდებულება: თაობათა სწორი, დრსეული ცვლა განსაკუთრებულ წარმატებად მიმაჩნია.

პოეტურ სადამოხე ქალბატონმა გულნაზიმ მკვეთრი პრივილეგია არგუნა აკადემიის ერთ-ერთ მთავარ ძალას (ხელოვნების კუთხით) – კახა ბაციკაძეს, რომელსაც სამჯერ მიანიჭა გამოსვლის საშუალება. კახამ, პირველ ჯერზე, ბეჟანის ლექსი წაიკითხა, ხოლო მეორედ და მესამედ მსმენელებს გიტარის თანხლებით წარუდგინა ჯგუფ „ზღვარის“ სიმღერები – „მარადისობა“ და „ჩემი ღირიკა“. ეს მრავალმხრივი ხელოვანი ამჯერადაც ძალიან თბილად მიიღო მსმენელმა.

უნდა ითქვას, რომ როგორც ჯგუფ „ზღვარში“, ასევე მთელს აკადემიაში, კახას განსაკუთრებით ვათამამებთ, მაგრამ იგი, მკვეთრი ნიჭის გამო, აშკარად იმსახურებს ამ პრივილეგიას. ის ერთადერთია, რომელსაც, ოცი წლის განმავლობაში, შეიდასზე მეტ პოეტურ პაექრობაში გაუმარჯვია ზედიზედ, ხოლო როცა ორიათასცამეტი წლის დასაწყისში ზედიზედ არაერთი რთული პოეტური შერკინება მოიგო (სხვათა შორის, ქართველი პოეტების პარალელურად, რამდენიმე უცხოელი ხელოვანიც დაამარცხა), მე და ჩემმა გარემოცვამ მისდამი ზედმეტად ხმაურიანი ზედწოდებანიც კი გამოვიყენეთ: საქართველოს და მსოფლიოს ჩემპიონი ვუწოდეთ პოეზიაში, ასევე – მთელს ხელოვნებაში. რაღა თქმა უნდა, ასეთი რამ სარეკლამო ტრიუკს უფრო ჰგავს, მაგრამ კახას მსგავს უნიჭიერეს ადამიანებს, თავისებურ „ხელოვნების მეფეებს“, ყოველთვის ათამამებდნენ ხოლმე ჩემი და ქალბატონი გულნაზის მსგავსი ნიჭიერების მოყვარული პიროვნებები. ასე ხდება ახლაც, ეს არის და ეს.

ბეჟან ხარაიშვილიც სწორედ რომ განსაკუთრებული ნიჭიერების სიმბოლოა დღეს ჩვენთვის, და ამიტომაც, მისი ხსოვნის პირველ სადამოხე, მე თუ მკითხავთ, აუცილებლად უნდა მიეღო მონაწილეობა კახას ან ვინმეს – მის მსგავს ხელოვანს (თუკი სხვა ასეთი მოიძებნება). საბოლოო ჯამში ყველაფერი ღამაზად გამოვიდა.

თუმცა ჩემი მონაყოლი აქ არ სრულდება. კიდევ ერთი-ორი დეტალი უნდა გადმოვცე.

ქალბატონმა ჯულიეტა ალავიძემ და მისმა მეუღლემ სადამოხე მოიტანეს გასაოცარი სიღამა-ზის შავი ვარდები. ეს მოღურჯო-შავი ფერის საოცრებანი ადვილით, როგორც სიმბოლონი, ადრე-წასული პოეტის სადამოხე, რომელიც მის ტრაგიკულ ბედს, მის ხელოვნებას გამოხატავდა.

აუცილებლად უნდა აღვნიშნო კიდევ ერთი თბილი, გულისამაჩუყებელი ეპიზოდი, რომელიც ახალგაზრდა აჭარელ კაცს – ნოდარ ბერიძეს ეხება. იგი ნიჭიერი ადამიანია, ცდილობს ბიზნესში, ხელოვნებასა და მეცნიერებაში მოიკიდოს ფეხი და საზოგადო მოღვაწე გახდეს. ახლახანს ის, თურმე, ქრისტიანად მონათლა. – ჩემი კიდევ ერთი ნათლია თქვენ მინდა იყოთო, – მიმართა მან ქალბატონ გულნაზს, – რამეთუ მეც და აქ მყოფთა უმეტესობაც, სწორედ რომ ისე გიყურებთ, ისე ადვილად თქვენ, როგორც საკუთარ დედასო.

ღამაში სიტყვები იყო.

დარბაზში მსხდომთაგან, ამ დროს, ზოგმა ცრემლი ვერ შეიკავა...

საერთოდ, ბეჟან ხარაიშვილის ხსოვნისადმი მიძღვნილი პირველი დიდი სადამო მე დამამახსოვრდება, როგორც ყველა დროის ერთ-ერთი ყველაზე უფრო თბილი, მოსიყვარულე ღონისძიება. ეს იყო ღიმილისა და ცრემლების თავისებური ზეიმი. დარწმუნებული ვარ, რომ იმ დღეს განსაკუთრებით ბედნიერი იქნებოდა იქ, ცათა სასუფეველში, მარადახალგაზრდად დარჩენილი პოეტის თეთრი, პოეტური სული...

უმაღლესი იდეებისაკენ სწრაფვა, უმაღლესი მწვერვალებისაკენ სვლა, – ესაა ჩვენი აკადემიის მუშაობის პრინციპი, და ვცდილობთ ასე მივუდგეთ შემოქმედებით სადამოებსაც.

ვთქვათ, ლეგენდარული ბრიტანული ჯგუფი, ხელოვნებისა, „ქუინი“, ამბობდა, რომ ჩემპიონები, უპირველესები იყვნენ როგორც საკუთარ სამშობლოში, ისე – მსოფლიოშიც (სამყაროშიც). ისინი, აქ, მხოლოდ როკ-მუსიკას გულისხმობდნენ. მაგრამ ეს უმაღლესობისკენ სწრაფვის პრინციპი, რომელიც ასე ჩაბუდებულიყო, ვთქვათ, „პინკ ფლოიდებსა“ და „ქუინებში“, ჩემმა ჯგუფმა – „ზღვარმა“ მთელს ხელოვნებაზე გაავრცელა, და როცა ქალბატონი გულნაზ ხარაიშვილის აკადემიაში გავწევრიანდით, აქაც დაგვხვდა ისეთი გარემო, რომ მსგავსი პრინციპები, შემოქმედებით პიროვნებათა და შემოქმედებით ჯგუფთა საუკეთესოებისა, კიდევ უფრო გაგვეუმჯობესებინა.

საერთო წინსვლა ყველასათვის წარმატებული აღმოჩნდა. განსაკუთრებით ეს დაეტყო ჩვენი აკადემიის ორიათაცამეტი წლის შემოქმედებით სადამოებს.

და ლეგენდად ქცეული ბეჟან ხარაიშვილის ხსოვნის სადამო ერთი ასეთი სახელოვნებო ნათებათაგანი იყო, ის განსაკუთრებული სინათლე, რომელიც სამუდამოდ დარჩება ჩემს მესხიერებაში...

თბილისი. 2014წელი.

ამირან ლომაძე – მეცნიერი

აღზრდის პრაქტიკა, მისი პირველი შორეუმი, ადამიანთა გვაროვნულ-თემური ბაჰარტიანების მართვაში (პალეოლითი, ნეოლითი, ენეოლითი)

В.Ф. Зыбков, У историков общественного сознания. М. 1967.

„ინდივიდზე სოციალურ-კულტურული გარემოს ზემოქმედება, მისი დემიურგიული გავლენა პიროვნების ჩამოყალიბების პროცესზე უწინარეს ყოვლისა ვლინდება მოზარდი თაობის აღზრდის სისტემაში. ისმის კითხვა: პალეოლითურ დონეზე მყოფ პირველყოფილ საზოგადოებაში არსებობდა თუ არა მოზარდი თაობის აღზრდის რაიმე სისტემა? დიახ, არსებობდა. მაგრამ ამისთვის აშკარად არაა საკმარისი. ხაზგასმით უნდა ითქვას, რომ პირველყოფილ საზოგადოებაში მოზარდი თაობის აღზრდის საქმეს უდიდეს ყურადღებას უთმობდნენ“.

„ქალის ხაზით ჩამოყალიბებულ გვაროვნულ გაერთიანებაში (მატრიარქატში) არსებობდა მოზარდი თაობის აღზრდის ძალზე მკაცრი სისტემა, სადაც ინდივიდს შთააგონებდნენ და უნერგავდნენ ისეთ ნიშნებსა და თვისებებს თვით ეს საზოგადოება რომ იყო დაინტერესებული და მის მოთხოვნებს პასუხობდა. ამასთან, დადგენილი წესების დამრღვევნი ისჯებოდნენ მკაცრად, სიკვდილითაც კი. ასეთ ვითარებაში ინდივიდის ფსიქიკასა და შეგნებაზე საზოგადოების აღმზრდელითი ზემოქმედება იყო სიტყვა შეუბრუნებული და კატეგორიული, რაც განსჯას არ ექვემდებარებოდა; საზოგადოება ინდივიდს შთააგონებდა და თავს ახვევდა თავის მორალსა და მსოფლმხედველობას. თუ რა ღრმად იდგამდა ფესვებს ინდივიდის შეგნებასა და ფსიქიკაში საზოგადოების ამგვარი მბრძანებლური მოთხოვნები და მითითებები, ამას კარგად გვჩვენებს ე. წ. ტაბუაციებთან დაკავშირებული უამრავი ეთნოგრაფიული დაკვირვება. ჯ. ფრეხერმადაზ. ფროიდმა შეკრიბეს ტაბუს დიდძალი ეთნოგრაფიული კოლექცია. ვისარგებლებთ ამკოლექციით რათა ვაჩვენოთ თუ რა ღრმად მკვიდრდება ეს ტაბუაციები პირველყოფილი ადამიანის შეგნებაში, როგორ განსაზღვრავენ და არეგულირებენ ისინი მის ქცევას პირადდასა ზოგადობრივ ცხოვრებაში: ერთხელ, ახალზელანდიაში, ტომის ბელადმა გზაში თავისი სადილის ნარჩენები გადაყარა. იქვე მყოფ-

მა მშვიერმა ყმაწვილმა აკრიფა და შეჭამა ბელადის მიერ გადაყრილი სადილის ეს ნარჩენები. ის იყო ყმაწვილმა დაამთავრა ნარჩენების ჭამა, რომ მეორემ დაინახა ეს და საშინლად შეშფოთებულმა უთხრა ყმაწვილს, რომ მან შეჭამა ბელადის ტაბუიერებული სადილი. ყმაწვილი ჯანმრთელი და მამაცი იყო, მაგრამ მოისმინა რა ნათქვამი, ის დაეცა აუტანელი კრუნხვებით და მეორე დღის საღამოს გარდაიცვალა.

მეორე ფაქტი. მათორის ერთ-ერთი ტომის ბელადს დაეკარგა სანთებელა. თანატომელებმა შემთხვევით იპოვეს ეს სანთებელა და სარგებლობდნენ მით, უკიდებდნენ რა თავიანთ ჩიბუხებს (ყალიონებს). როცა გაიგეს, თუ ვის ეკუთვნოდანაპოვნის სანთებელა (სანთებელა კი ტაბუიერებული იყო), შიშისაგან თავზარდაცემულნი გარდაიცვალნენ (З. Фроид. тотемитабу. М., 1923, стр. 56). ამგვარი ფაქტი უამრავია აღწერილი და ყველა ეს ფაქტი დამაჯერებლად ასაბუთებს ქცევის ცნობილ ნორმებს, ტაბუაციებში რომაა ჩამოყალიბებული და განმტკიცებული, პირველყოფილი ადამიანი გაიცნობიერებს თავისი საზოგადოების (გვარის, ტომის) კანონებად, რომელთა დარღვევა-შეუსრულებლობას მოსდევს უძიძესი სასჯელი – სიკვდილი ან უღმობელი საზოგადოებრივი ბოიკოტი, რომელიც შესატყვის ვითარებაში დამრღვევის სიკვდილის დასჯის ტოლფასია (მაგალითად, გვარიდან ან ტომიდან განდევნა” (გვ. 218).

ტაბუაციის ასეთმა მკაცრმა და კატეგორიულმა მნიშვნელობამ, მისმა პრაქტიკულმა ქმედითმა ფუნქციამ მისცა შესაძლებლობა მატრიარქატს, სადაც კი მოხერხდა მისი ჩამოყალიბება, გამოეყვანა კაცობრიობა კანიბალიზმის საშინელებიდან და დაედო სათავე ცივილიზაციის წარმოშობისა და განვითარებისათვის, ჰუმანიზმის საწყისისათვის, მაგრამ ამასთან, რა ძვირად დაუჯდათ, რა კოლოსალური ძალისხმევა, ჯაფა და ზრუნვა დასჭირდათ ქალებს, რომ მოეპოვებინათ აღიარება და წამყვანი გავლენა გვარში: “ქალთა პალეოლითური პატარა ქანდაკებები მანვენებელია ქალი-დედისა და ქალი-ღიასახლისის იმ სამოქალაქო (საზოგადოებრივი) კულტურისა, რომელიც პალეოლითში ჩამოყალიბდა... როგორც ენოგრაფიული ცნობები გვჩვენებენ, მაგალითად იროკუზებთან მიწათმოქმედების მფარველი-ღმერთები ქალღმერთებია... ერთი უძველესი ზნეობრივი წეს-ჩვეულება, რომელიც პალეოლითურ ეპოქაში აღმოცენდა და, უეჭველია, ქალის საზოგადოებრივ გავლენას უკავშირდება არის ეგზოგამია და ტაბუაციათა სისტემა, რომელიც მიმართულია ინცესტის, ე. ი. დედის მხრით უახლოეს ნათესავთა სისხლადრევის ქორწინების წინააღმდეგ.” (გვ. 214. 215).

ა. მ. ზოლოტორიოვის აზრით, ეგზოგამიის წარმოშობა განსაზღვრა “ქალმა, როგორც ძირითადმა სამუშაო ძალამ პირველყოფილ საზოგადოებაში: ფესვების, ბოლქვების, მწერების, ნაყოფის, ბოსტნეულის შეგროვება, იარაღებისა და სამკაულის, ბავშვების ტარება ადგილიდან ადგილზე გადასვლისას, ეს ყველაფერი ქალის მოვალეობა იყო. ქალს ხშირად უხდებოდა მამაკაცის გამოკვებაც, აძლევდა რა მას თავისი მარაგის უმეტეს ნაწილს” (З.М. Золоторев. Происхождениеэнзогами. Л., 1932, стр. 40)... ავსტრელებში ოჯახის ყოველდღიურ გამოკვებაზე უმთავრესად ქალები ზრუნავდნენ. მათ მხრებზეა მთლიანად მძიმე შრომა: ქალი დაეხეტება კალათითა და ჯოხით, აგროვებს ნაყოფს, თხრის საკვებად ვარგის ფესვებს, ამოჩეხავს ხის მერქნიდან მატლებს და ა.შ. ხშირად ქალი ბავშვს ზურგით ატარებს მთელი დღე და ჩამოსვამს მიწაზე მხოლოდ მაშინ, როცა უნდა ამოთხაროს ან აძვრეს ხეზე. დაბრუნდება თუ არა საცხოვრებელ ადგილზე, მას აქაც საქმე თავსაყრელად აქვს: უნდა მოამზადოს შეგროვებული ნაყოფი, კარგად გარეცხოს და დააღბოს შხამიანები. მამაკაცს მოაქვს სახლში ნანადირევი გარეული ფრინველი, გარეული ფუტკრის თაფლი, კვერცხი, მაგრამ ცხოველურ საკვებს ჩვეულებრივ თვითონ იტოვებს, ხოლო მისი ცოლი თვითონ ჭამს და ბავშვებს კვებას მის მიერვე მოგროვილი ნაყოფითა და ფესვებით” (გვ. 215).

„რა არის იმ ტომებში, რომელთაც ველური ტომის ქალები საკუთარი ზურგით ატარებენ, როცა განუწყვეტლივ გადადიან ადგილიდან ადგილზე? – კითხულობს რატცელი და განაგრძობს – საკმარისია თუნდაც ზერელედ გავეცნოთ, რაც ამ ტომებშია, რომ საკმაოდ მაღალი წარმოდგენა შეგვექმნას ველურთა სამეურნეო წინდახედულებაზე. რას არ ნახავთ ამ ტომებში! თქვენ იქ იპოვით ბრტყელ ქვებსაც საკვები ფესვების დასაფხვნელად, კვარცის ნატეხებსაც საჭრეთელად, შუბის წვერებსაც, სათადარიგო ქვის ნაჯახებსაც, კენგურუს მყესებისაგან დამზადებულ თასმებსაც, ოპოსუმის ბეწვსაც (მატყლს), სხვადასხვა ფერის თიხასაც, ხის ქერქსაც, ქონის ნატრებსაც. ეს მთელი მეურნეობაა!” (Г.В. Плеханов, писмабезадреса, М., 1956, стр. 57).

აღნიშნულთან დაკავშირებით ვ. ფ. ზიბოკოვეცი წერს: “შესაძლოა პირველყოფილ საზოგადოებაში ქალის შედარებით მძიმე შრომის აქ მოტანილი ფაქტები ეწინააღმდეგება თვით მატრიარქატის ანუ დედობრივი ძალაუფლების ცნებას, გვარში მის გაბატონებულ მდგომარეობას? არა, სრულიადაც არ ეწინააღმდეგება და არ უარყოფს მას. ეს წინააღმდეგობა მხოლოდ მონვენებითია. აქ ქალები გაცილებით დიდი და ნამდვილი პატივისცემით სარგებლობენ, ვიდრე ცივილიზებულ სამყაროში, ისინი თავიანთი მდგომარეობით მატრიარქატის პირობებში ნამდვილი ქალბატონები იყვნენ. ამიტომ მატრიარქატული წყობილების დროს ქალი დიდ და ხშირ შემთხვევაში, გადამწყვეტ გავლენას ახდენდა საზოგადოებრივი შეგნების ჩამოყალიბებაში”. (გვ. 216-217).

„თუ უძველესი ხელოვნების შესწავლას მივუდგებით... მეცნიერული დიალექტიკის პოზიციიდან, ჩვენს წინაშე გადაიშლება პირველყოფილი კულტურის მრავალი საინტერესო დეტალი, რომელსაც აქამდე არ აქცევდნენ სათანადო ყურადღებას... კერძოდ, ჩვენ მხედველობაში გვაქვს დამასაბუთებელი ფაქტები იმ დებულების სასარგებლოდ, რომ უკვე საწყის სტადიებზე სახვითი ხელოვნ-

ნება ე.წ. ყოვლისა პრაქტიკული შემეცნებითი დანიშნულებისა იყო. გ. ბრეილმა კასტილიოს გამოქვაბულში აღმოაჩინა კედელზე ხელების სილუეტები. ნახატზე კონტურით გამოსახულია ორი ბიზონი და ამ ნახატის ფონზე გამოკვეთილი სისტემის გარეშე განლაგებულია სილუეტები ხელებისა ფართოდ გაშლილი თითებით; ხელების ზომა და მათი კონფიგურაცია ეჭვს არ ბადებს, რომ აქ გამოსახულია ათი ინდივიდის ათი ხელი; ათი – მარცხენა ხელის სილუეტია, ერთიც მარჯვენას; რვა სილუეტზე კარგად ჩანს, რომ ხელებზე ამპუტირებულია (მოკვეთილია) ცერის თითო ფალანგი; ამ მიმართებით ორი სილუეტი საეჭვოა. გ. ობერმაიერმა გ. ბერიელის ეს ნაპოვნი მიაკუთვნა რა ორინიაკის ეპოქას (ძველი ქვის, პალეოლითის ხანა), გამოთქვამს აზრს, რომ ცერა თითის პირველი ფალანგის მოკვეთის ეს ფაქტი საიდუმლო საკულტო ზიარების ცერემონიის კვალია, რომელსაც უკვე პალეოლითის ეპოქაში ჰქონდა ადგილი. დაბოლოს, რაც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია პირველი ფალანგამპუტირებული (მოკვეთილი) ცერიანი ხელების სილუეტები ან იქვეა ბიზონის გამოსახულებებთან, ან ზედ ბიზონის გამოსახულებახეა უშუალოდ აღბეჭდილი. განა ბუნებრივი არაა დავუშვათ, რომ მოცემულ შემთხვევაში კონფორმაციის ცერემონია დაკავშირებული იმათ სწავლებასთან, ვისაც ბიზონებზე ნადირობას აზიარებან? ასეთი დაშვება ეფუძნება საყოველთაო და საკმაოდ ცნობილ ეთნოგრაფიულ ფაქტს: მხედველობაში გვაქვს მოზარდთა ზიარების ცერემონია ავსტრალიელებთან, რაც განზრახ მიყენებული ჭრილობებით დასრულდება ხოლმე. განსაკუთრებული ყურადღება ექცევა ამ დროს მოზარდების მიერ სამონადირეო ჩვეულებათა დაუფლებას.” (გვ. 70-71).

დასავლეთ და ცენტრალურ ევროპაში 60-მდე გამოქვაბულია გამოკვლეული და შესწავლილი, სადაც ნაპოვნი გამოქვაბულის კედლებზე გამოსახული პედაგოგიკის თვალსაზრისით მეტად საინტერესო და ანგარიშგასაწევი მამონტის, ბიზონის, მარტორქების სილუეტები, ბიზონის სკულპტურული გამოსახულებანი, გორელიეფური და ბარელიეფური გამოსახულებანი ბიზონებისა და ირმებისა, რომლებიც **დაცხრილულია ხელშუბებით**. ნატიფად, რეალური მანერით შესრულებული ამგვარი გამოსახულებების სიუხვით გამოირჩევიან, მაგალითად, გამოქვაბულები: “კასტილიოსი”, “მარსულის”, “პასეიგას”, “პინდალის”, “ფონ-დუ-გომის”, “კაბრელის”, “ლა-მუტის”, “ნიოს”, “ტრუა ფრესის”, “მონტესპანის”, “გარგასის” (ესენი უმთავრესად ესპანეთისა და საფრანგეთის ტერიტორიაზეა). “მონტესპანის” გამოქვაბულში რამდენიმე საკმაოდ ვრცელი დარბაზი აღმოჩნდა. ერთ-ერთში იდგა თიხისაგან მოძერწილი ღომის ფიგურა, რომლის ნამსხვრევები დარბაზის იატაკზე ეყარა. ქანდაკება ხელშუბის დარტყმით იყო დამსხვრეული. მეორე ვრცელ დარბაზში უზარმაზარი დათვის ქანდაკება იდგა, რომელიც ასევე იყო ხელშუბებით დაცხრილული. საყურადღებოა, რომ “ჭრილობები” ქანდაკებათა სხეულზე ხელშუბებით ისეთ ადგილზე იყო მიყენებული, რომელთაც ცხოველთათვის ყველაზე მეტი სასიცოცხლო მნიშვნელობა აქვთ. **მაშასადამე, აქ ასწავლიდნენ და ავარჯიშებდნენ ხელშუბების სროლაში, აჩვენებდნენ ნადირობის ხელოვნებას** – ასეთია სპეციალისტ მკვლევართა აზრი დღეს.

ეკსტრემე წერს, რომ ზოგიერთი გამოქვაბულის ე.წ. “დეკორატიულ დარბაზებში” კედლებზე უამრავი ხელის ანაბეჭდია, უმთავრესად ჭაბუკებისა (არის რამდენიმე ბავშვის ხელის ანაბეჭდიც). “გარგასის” გამოქვაბულში 200-მდე ასეთი ანაბეჭდია. ყველაფერი ეს, როგორც გამოკვლევამ აჩვენა, **პალეოლითის ხანას** განეკუთვნება.

„აღტამორის” გამოქვაბულის დიდი დარბაზის ჭურზე არის **გვიანდელი პალეოლითის** დროის ნახატიც. აქ, საკმაოდ რეალისტური მანერით გამოსახულია ბიზონების ჯოგი, ცხენები, ერთი გარეული ტახი და ერთიც დედა ირემი. განსაცვიფრებელია მხატვრის დახვეწილი ხელოვნება, სახვითი ხელოვნების მნიშვნელოვანი სპეციალიზაციაც. მკვლევართა აზრით, **გვიანდელ პალეოლითის მხატვრის ამ შედეგს უთუოდ შემეცნებითი და სასწავლო-აღმზრდელობითი დანიშნულება ჰქონდა**.

მკვლევარებმა გადაიღეს გამოქვაბული “პასეიგას” (ესპანეთი) სრული გეგმა, სადაც გამოქვაბულის მთელს სიგრძეზე, მისი გვერდითი განშტოებების სულ ბოლო დაფარულ ან ძნელად შესადგენ ყველაზე ყრუ ადგილებში (სულ ასეთი 12-ია აღნიშნული ამ გეგმაზე) არის პალეოლითური ხელოვნების (ფრესკები, გრაფიურები, ქანდაკებები, ბარელიეფები, გორელიეფები) ძეგლები. ეს ძეგლები კარგადაა შემონახული. სწორედ ამ ადგილებში ტარდებოდა ე.წ. ინიციაციები. ეთნოგრაფიული დაკვირვებებიც გვიჩვენებენ ინიციაციები ყოველთვის ტარდება არანაზიარებთაგან (ქალებისა და ბავშვებისაგან) დიდი გასაიდუმლოებით (გვ. 68-79).

დაბოლოს ვ. ფ. ზიბკოვეცი აკეთებს ლოგიკურ დასკვნას: “პირველყოფილ საზოგადოებაში მოზარდი თაობის აღზრდასა და სწავლებას თითქმის ცენტრალური ადგილი ეკავა პალეოლითის ეპოქის საზოგადოების სულიერ ცხოვრებაში. არსებობისათვის ბრძოლაში სიძნელეები და ძირითადი წარმოებების (ნადირობის) ხასიათი ადამიანებისაგან მაღალ გაწაფულობას მოითხოვდა და აქ სახვითი ხელოვნების პროფესიონალურ-ინფორმაციული დანიშნულება განსაკუთრებული ძალით გამოვლინდა” (გვ. 73), რომ “გამოქვაბულთა კედლებზე ხელების ანაბეჭდი, ცერა თითზე მოკვეთილი პირველი ფალანგი, ეკუთვნით იმ ჭაბუკებს, რომელთაც გაიარეს ნადირობის ხელოვნებასთან ზიარების ცერემონიები... რომ გამოქვაბულთა საიდუმლო გროტები, სადაც ნაპოვნი პალეოლითური ხელოვნების ძეგლები... წარმოადგენენ **ახალგაზრდების სწავლებისა და აღზრდის პუნქტებს**. არქეოლოგთა აღმოჩენები გვიჩვენებენ, თუ რა დიდი მნიშვნელობისაა მათ მიერ მოწოდებული ინფორმაცია. ამასთან ეს ინფორმაცია მოდის ისტორიული წარსულის ისეთი სიღრმიდან, რომელიც ჩვენს დროიდან დაშორებულია ასი ათასი წლებით” (გვ. 78). მაშასადამე, “ინიციაციის ღრმა ტრადიციულობას ასაბუთებს გამოქვაბულთა უძველესი ფრესკები და გამოქვაბულებში ნაპოვნი ხელოვნების

სხვა ძეგლები. ინიციატივის წეს-ჩვეულებანი, რომელიც რამდენიმე კვირა და რამდენიმე თვეც კი გრძელდებოდა – ეს არქაული ფორმაციის თავისებური უნივერსიტეტებია, სადაც ჭაბუკები იღებენ შესაბამის განათლებას.

ამ განათლების პრაქტიკული, დადებითი რაციონალური ბირთვი აშკარაა: წყაროები არ გვაწვდიან ცნობებს ისეთ შემთხვევებზე, რომ ინიციატივისათვის მომზადებულ ჭაბუკებს თავი აერიდები-ნოთ ამ მძიმე გამოცდა-ტანჯვისთვის ყველა საფეხურის გავლისათვის. მაგრამ ამგვარი თავისარიდე-ბის შემთხვევები არათუ შესაძლებელია ყოფილიყო, იგი სავარაუდოცაა, რამდენადაც იმ გარემოე-ბით, რომ ასეთი შემთხვევები იყო ნამდვილად, ერთადერთ შესაძლებლობას იძლევა ავსნათ

საინიციაციო ცერემონიალის სისასტიკე-უღმობელობა და სირთულე, რომ მოზარდებსა და ჭაბუ-კებში ამომართოს დაუმორჩილებლობის სულისკვეთება, თვითნებობა, თავისუფალი აზროვნება” (გვ. 74).

ამ ფაქტს ეთნოგრაფიული გამოკვლევებიც ადასტურებენ: “ავსტრიელებთან მამაკაცის ინიცია-ციის რთული წეს-ჩვეულებანი შედგება მრავალი მძიმე გამოცდით, რომელსაც გადის საიდუმლო ზიარების პროცესში ჭაბუკი. ამ მძიმე და მტანჯველი გამოცდილების დადებითი მიზანია ახალგაზ-რდაში, ჭაბუკში ნებისყოფის თვისებებისა და მონადირისა და მებრძოლის (მეომრის) ჩვევების აღ-ზრდა: ამტანიანობა, გულადობა, ფიზიკური ტკივილის დაძლევის, დიდი ხნით სიმშინის მოთმენის უნარ-ჩვევები და ა. შ. მეორე მხრივ, რითაც ჩვეულებრივ მთავრდება ამ ზიარების წეს-ჩვეულებები-სადმი გაცნობა, სრულწლოვანებას მიღწეულ ჭაბუკს შთააგონებენ სხვადასხვა წარმოდგენასა და რწმენას, რაც ხალხის სულიერ ტრადიციას და ასე ვთქვათ, ისტორიულად ჩამოყალიბებულ **სიბ-რძნეს** შეადგენს. ზიარების პროცესში ჭაბუკს შთააგონებენ ქცევის ნორმებს, რომელიც მოწიფული მამაკაცების ღირსებას შეადგენენ; მას გაანდობენ განსაკუთრებულ საიდუმლო სიტყვებს, რომელთა წარმოთქმაც შეიძლება მხოლოდ იმ ზიარებაგავლილთა საზოგადოებაში; მოუთხრობენ მითებს აღ-ჩერიანის, ანუ ხალხის ლეგენდარულ წარსულზე; დაბოლოს ჭაბუკს გაანდობენ ტოტემურ საიდუმ-ლოებებს, რომელთაც დოგმების მნიშვნელობა აქვთ, ე.ი. დებულებებს, რომელთა კრიტიკული გან-ხილვა კატეგორიულად დაუშვებელია.

ინიციაციებში განსაკუთრებული ადგილი უკავიათ წეს-ჩვეულებებს, საინიციაციო ჭაბუკში უფ-როსი ასაკის პირთა წინაშე მოკრძალებული მორჩილების გრძნობის აღზრდასთან რომაა დაკავში-რებული. ავსტრალიელთა ინიციაციების მთელს სისტემაში, რომელიც ძალზე დაწვრილებითაა აღ-წერილი და შესწავლილი, ეჭვს არ იწვევს მისი საერთო ტენდენცია და ღრმა ტრადიცია, თუ ამ სისტემის ინტერპრეტაციისას დავრჩებით ბოლომდე ობიექტურ-ისტორიულ პოზიციაზე”. (გვ. 72-73).

როგორც ზემოთ მდიდარი არქეოლოგიური მასალის გულდასმითმა ანალიზმა და შესწავლამ აჩვენა, უკვე კაცობრიობის გარიურაჟზე – პალეოლითის ეპოქაში, პირველყოფილ ადამიანთა პირვე-ლი საზოგადოებრივი გაერთიანების ეტაპზე (ოჯახი, გვარი, თემი, ტომი), **შვილებზე, მოზარდ თაო-ბაზე ზრუნვის ინსტიქტი** გარდაიქმნა თუ არა **აღზრდად**, იგი, ეს აღზრდა იმთავითვე წარმოსდგა თავისი **ოთხივე კომპონენტით**: მოზარდი თაობის – **გონებრივ, ეთიკურ, ესთეტიკურ და ფიზიკურ** განვითარებაზე, რომელთა შინაარსი, ცხადია, განსაზღვრული იყო განვითარების იმ დონით, რასაც მიაღწია კაცობრიობამ შორეული პალეოლითის ხანაში, ცხოვრებისა და არსებობისათვის ბრძოლის უმკაცრეს და ურთულეს პირობებში.

ზემოწარმოდგენილი სურათი, რომ უფრო სრული და დამაჯერებელი იყოს, ვ. ფ. ზიბკოვეცი მოუხმობს **ეთნოგრაფიულ** მონაცემებს და წერს: “არქეოლოგიურ წყაროებს დიდი დამასაბუთებელი ძალა აქვს, ძალა თვალსაჩინოებისა და ჭეშმარიტებულობისა იქ, სადაც საქმე ეხება უძველესი ადა-მიანის არსებობისათვის მატერიალური წარმოების, ყოფაცხოვრებისა და ბუნებრივი პირობების **მნიშვნელობის** საკითხს. მაგრამ მხოლოდ არქეოლოგიური წყაროები არაა **საკმარისი** გავაშუქოთ ჩვენი შორეული წინაპრების **სულიერი** ცხოვრება... ამ მიმართულებით შეუდარებლად უფრო უტყუა-რი და ზუსტია **ეთნოგრაფიული** ცნობები, რომლის შესაძლებლობა წარსულის სიღრმეში შედწევისა თუმცა შეზღუდულია, მაგრამ მაინც საკმაოდ დიდია. არის საფუძველი ვიფიქროთ, რომ ზოგიერთი **პროექციის** საშუალებით, უდავო ფაქტებს რომ ეფუძნება, ეთნოგრაფიის შედწევადობა წარსულის სიღრმეში შეიძლება მივიყვანოთ არქეოლოგიური ეპოქის მუსტიერულ ეპოქამდე, რომელიც ჩვენს დროს 100-150 ათასი წლითაა დაშორებული (ძველი ქვის ხანის, პალეოლითის ადრეული პერიოდი).

რასაკვირველია, ადამიანები, რომლებიც ცხოვრობდნენ მუსტიერის ეპოქის პირობებში, რო-მელთაც ექნებოდათ საზოგადოებრივი ორგანიზაციის განსაზღვრული დონე და მუსტიერის ეპოქის ადამიანისათვის დამახასიათებელი ფიზიკური ნიშნები, არქეოლოგიურმა მეცნიერებამ არ იცის. მაგ-რამ ავსტრალიის მატერიკის სამხრეთით მდებარე განმარტოებულ კუნძულზე დაახლოებით ამ ასიო-დე წლის წინ ცხოვრობდა ხალხი მენანგიური ტიპის საგნებით თანამედროვე ფიზიკური გარეგნო-ბით, რომლის ყოფა-ცხოვრებაში შემორჩა ისეთი გადმონაშთური მოვლენები, რომელთაც ვხვდებით მუსტიერის ეპოქის ძეგლებში, როგორც ტიპიურ მოვლენებს. მხედველობაშია ტანმანიელები, რომ-ლებიც ეთნოგრაფთა საყოველთაო აზრით, იყვნენ ყველაზე **პირველყოფილი ყველა იმ ხალხთა შორის, რომელთაც კი ოდესმე იცნობდა მეცნიერება.**

მ. ო. კოსვენი მიუთითებს (“პირველყოფილი კულტურის ისტორიის ნარკვევები. მ., 1957, გვ. 36) იმ მნიშვნელოვან გარემოებაზე, რომ ტანმანიაში თითქმის არ გვხვდება კაჟი, რაც განაპირობებდა და-მუშავების სხვაგვარ ტექნიკასა და იარაღის სხვაგვარ ფორმებს. ამასთან ერთად ტანმანიელთა ქვის

ინვენტარი წარმოდგენილია საკმაოდ პრიმიტიული ტიპის – მუსტიერულის იარაღებით. ტასმანიელები უმნიშვნელო რაოდენობით იყენებდნენ ძვალს (ამით ისინი მკვეთრად განსხვავდებიან ორინიაკო-სოლიუტრეიციებისაგან). როგორც ჩანს, ეს იმით აიხსნება, რომ ტასმანიაში არ იყო დიდი ცხოველი, მაშასადამე არც შესაფერისი ძვლის მასალა. მ. ო. კოსვენის სიტყვებით, “ტასმანიელები შეიძლება ჩავთვალოთ კაცობრიობის ყველაზე ჩამორჩენილ ჯგუფად, რომელსაც კი იცნობს ეთნოგრაფია”.

ტასმანიელთა შესწავლის ძირითად წყაროებს საკმაოდ მრავალრიცხოვან თანამხილველთა ცნობები... ევროპელთაგან ყველაზე პირველად კუნძული აღმოაჩინა ჰოლანდიელმა აბელ ტასმანმა 1642 წელს; თვითონ ხმელეთზე არ გადასულა, გადავიდა ხომალდის რამდენიმე მეზღვაური და მზარეული პეტრ იაკობსონი. 130 წლის შემდეგ ფრანგი მარიონ დე ფრენი გადავიდა ნაპირზე. 1777 წელს სახელგანთქმული მოგზაური ზღვაოსანი ჯეიმს კუკი ეწვია და რამდენადმე შეაღწია კუნძულის სიღრმეში, მეგობრული ურთიერთობა დაამყარა აბორიგენებთან, ესაუბრა მათ, პირველმა ჩაწერა ცოცხალი ტასმანიური მეტყველების რამდენიმე სიტყვა. 1788, 1793, 1802 წლებში იყვნენ კუნძულზე სხვადასხვა ექსპედიციები ინგლისიდან და საფრანგეთიდან, ხოლო 1802 წლის 14 დეკემბერს ინგლისის ფლოტის ლეიტენანტმა რობინსონმა კუნძულზე აღმართა დიდი ბრიტანეთის დროშა, დატოვა იქ შეიარაღებული ჯგუფი და გამოაცხადა კუნძული ინგლისის ტერიტორიად. მალე კუნძულზე შეიქმნა ინგლისური დასახლება სისხლის სამართლის დამნაშავეთაგან (ბანდიტები და მკვლელები), რომელთაც ინგლისში მოიხადეს სასჯელი საკატორღო ციხეებში და გაასახლეს კუნძულ ტასმანიაზე. 1804 წლის 3 მაისს დასახლება რიდსონთან პირველად მოხდა კენგურუზე ნადირობიდან მშვიდობიანად მომავალ აბორიგენტთა მასობრივი ქლეტა...

ინგლისელთა მიერ კუნძულის კოლონიზაციის დაწყების დროისათვის (1803 წ.) ტასმანიელთა საერთო რაოდენობის შესახებ ყველაზე სანდოდ მიიჩნევენ მეღვილის მონაცემებს, რომლის მიხედვით აღნიშნული დროისათვის კუნძულზე დაახლოებით 20 ათასამდე ტასმანიელი (ყოფილა) ცხოვრობდა. ტასმანიელთა ყოფა-ცხოვრების, ტრადიციების, ენის სულიერი სამყაროს შესახებ ცნობებს ყველაზე შედარებით სრულად გვაწვდიან ჯეიმს კუკი, ლა ბილარდიელი და ფრანსუა ჰერონი. ტასმანიელებზე განმაზოგადებელი შრომათა შორის ყველაზე უკეთესია ჰენრი ლინ-როტას ფუნდამენტური თხზულება “ტასმანიის მკვიდრნი”.

...დასახელებული ავტორები სწორად წარმოგვიდგენენ ფაქტებს, მაგრამ თავად არ იციან, რომ გვატყობინებენ ტასმანიელთა ქორწინებითი ურთიერთობის ჯგუფურ ხასიათს. ტასმანიელთა “ოჯახის” წევრთა რიცხვი 30-დან 50-მდე აღწევდა, მასში შედის მოწიფული მამაკაცები და ქალები, ჯგუფური ქორწინებით რომ არიან დაკავშირებულნი, ღრმად მოხუცებულები და ბავშვები. საკვების ძებნაში “ოჯახი” განუწყვეტლივ გადადიოდა ადგილიდან ადგილზე მთელი თავისი საოჯახო ბარგით, მაგრამ მკაცრად განსაზღვრულ, საკმაოდ ვრცელ ტერიტორიაზე, მეზობელი ტომის საზღვრამდე. წლის ცივ სეზონებში “ოჯახს” ჰქონდა საერთო კარავი და კენგურუს საერთო ტყავები, როგორც ჩანს, საგებად და ლაბადებად, სიცივისაგან თავდასაცავად. რამდენიმე ასეთი ოჯახი შეადგენდა ტომს. ცნობილია, რომ კენგურუზე მასობრივი სააღყო შემწყვედვეთი ნადირობისას ტომის ყველა “ოჯახი ერთიანდებიდა; ტომის ყველა მოზრდილი მოსახლეობის მონადირეთა კოლექტივი 300-ზე მეტ კაცს ითვლიდა. ეს ნიშნავს, რომ ტომის საშუალო რიცხვობრივი რაოდენობა, აღწევდა 1000 კაცს, ბავშვებთან და ღრმა მოხუცებულებთან ერთად” (გვ. 182-185).

„კენგურუზე სააღყო ნადირობისას ტასმანიელი ქალები მამაკაცებთან თანაწვრთნით მონაწილეობდნენ, თუმცა რამდენიმე სხვა ფუნქციას ასრულებდნენ (ნადირს გზას უჭრიდნენ და მიერეკებოდნენ შესამწყვედვად მოხერხებულ ადგილზე); რაც შეეხება სელაპებზე და ოპოსუმებზე ნადირობას, იგი უმეტესად ქალების შრომის სფეროს შეადგენდა. საერთოდ, ეთნოგრაფი დამკვირვებლები ერთსულლოვნად აღნიშნავენ ტასმანიელ ქალთა შრომისმოყვარეობასა და ზნეკეთილობას და იმას, რომ სწორედ მათ აწევთ შრომის ძირითადი სიმძიმე (გვ. 187). ...ტასმანიელებს არ ჰყავდათ შინაური ცხოველები, ჯერ არც გვაროვნული გაერთიანება ჰქონდათ, მაგრამ მათი გაერთიანება ჯოგიც არ იყო უკვე...” (გვ. 188).

ნაილი ხარაიშვილი – ჯუმბერ ლეკავას სახელობის მეცნიერებათა მრავალპროფილიანი საერთაშორისო აკადემიის აკადემიკოსი.

**ერთი წუთი პოეზისათვის
/ფიქრები კახა ბაციკაძეზე/**

პოეტს, შემოქმედს, ღირსეულ პროვნებს, კახა ბაციკაძეს, მაღალ ადამიანურ ურთიერთობებზე აქვს პრეტენზია. მას სურს „ყველას ღმერთებივით დიდი სული ჰქონდეთ“. მიუხედავად ამ წუთისუფლის საშინელებებისა, რომელიც თითოეულ მის სტუმარს რიგიანად ამოთრახებს, პოეტი არ მაღავს ინტიმს, გულს უშლის მკითხველს და ლექსებით უყვება არსებობის და ყოფის საიდუმლოს. ამით პოეტი, თავისი სულის ჯანმრთელობასაც უფრთხილდება და სხვისი სულის ტანჯვაც აღელვებს - „ო, უსასრულო სულის ტკივილო, შენ რომ არ იყო, რა მეშველება“. შემართებას და ძალისხმევას არ ზოგავს შემოქმედი, რათა თავის თავში დემონი მოკლას „შენ ჩემო ძალავ, შვილო ტკივილის, მე ამაყი ვარ, დღეს, ჩემს სევდამი“. იცის, რომ მოგონებებზე ფიქრი არ არგებს გონებას, ამიტომ ვერ იტანს ჭმუნვას, გოდებას, ტირილს. არ ღირს ამაღ ეს ცხოვრება. „რეალობაში: წუთისოფელი დანჯღრეული მატარებელივით მირახრახებს“ და „დასკვნები არაა თაფლივით ტკბილი“. დარდშემოწოლილს, დარდი დააქვს, ოღონდ, როგორც დიდი განძი. ამით გვაჩვენებს პოეტი „რომ მას ძლიერი ხასიათი აქვს, არის ამაყიც და შრომისმოყვარეც. სხვისი მსგავსი თვისებების დამფასებელს, ნეტავ შთამომავლობა არ დაუფასებს მას ამ ღმრთისაგან ბოძებულ ვაჟკაცობას. პოეტი ზრუნავს სამყაროზე, მაგრამ სამყარო იზრუნებს კი მასზე? – თუ სხვა კუთხით გამოიყენებს შემოქმედის ყურადღებას? კახა ბაციკაძე თვლის, რომ ის მოვალეა ჰუმანური იყოს, დაათბოს „ადამიანთა გაყინული სულებიც“. სურს ადამიანთა „ურთიერთობა ზღვასავით უსასრულო ყოფილიყოს“. როგორც სხვები, ის ბედს არ ეწინააღმდეგება. არ უყვარს ქება, რადგან თვლის, რომ არ ღირს ამით პოეტის შეფასება. პრივილეგიას არ ანიჭებს ადამიანს სიმდიდრისათვის. მხოლოდ ერთი სამკაულია მისთვის ძვირფასი „გულს უკვდავების ფიქრი ამკობდეს“...

საშიშ, შურიან, მომწავლავ წუთისოფელში აღმაფრენის შეგრძნებას არ კარგავს პოეტი, „ხოლო წარმოსახვაში ისევ: ფრესკები შორეული ცის“.

შემოქმედი „მარტოობის“ და „ფიქრების სარკმელიდან“ იმზირება. პრიმიტიული სცენებით არ ტვირთავს ლექსებს. დრამატულ ისტორიებშიც თავს გრძნობს თავისუფლად. ბიბლიური საიდუმლოებების ჩაწვდომა მისთვის ბედნიერებაა, ცხოვნების სურნელს შეიგრძნობს, როგორც გამთენიისას იები აბრუებენ ჩაწოლილ ველებს - „ჩემს სულში ახლა ისეთი სიცოცხლეა, თავად სიცოცხლეც, რომ მარად ინატრებდა“.

„უსუსურ ყოფით ჯებირებს“ უწოდებს პოეტი საშიშ სკანდალებს, ინტრიგებს, პროვოკაციებს, კეთილგონიერ ტყუილებს. – რა სურთ? – ომი? პასუხი ასეთია – „კლდეთა მდუმარება მუხლზე დავიმისხვრიე, სუფრას მიეუჯექი ლექსის ტიტანებთან“. კახა ბაციკაძე თავის შემოქმედებით გვაძლევს პირობას, რომ ყოველთვის იქნება გულმოწყალე, გულმხურვალე, ჭკვიანი და განსაკუთრებული შემოქმედი. მან იცის, რომ პოეტობა წყნარი პროფესია სულაც არ არის. „გულო, არასოდეს შენ არ იგვიანებ, როცა შეშლილ დოღში სიკვდილს ეჯიბრები“. ზოგჯერ ხდება, რომ ჩვენს გვერდით ცხოვრობენ გენიალური პიროვნებები და ხალხი არ ინტერესდება მათი შემოქმედებით, და თუ, მათი ჯგუფის ადამიანებზე მაღლა დააყენებენ ასეთ შემოქმედს, გასაკვირი არ უნდა იყოს, რომ ჩვენი, მკითხველის უფლებაა გადავწყვიტოთ მის მიერ შექმნილი ნაწარმოებების ღირსების საკითხი.

კახა ბაციკაძე არ ცდილობს ზედმეტად მიიპყროს სხვების ყურადღება და თავმდაბლად გვამცნობს, რომ პოეზისთან მხოლოდ „ასოცირდება“. პოეტისათვის მთავარი მიზანი არ არის, მხოლოდ სიამოვნების მინიჭება მკითხველისათვის, უპირველეს ყოვლისა, ის აჩვენებს და აყვარებს ადამიანებს თავისუფლებას და აღწევს კიდევ მას. ის იპოვის მას მკითხველის ქცევებშიც და აზრებშიც. იმედს უსახავს ადამიანებს წინ სვლისაკენ. „მკვდარი ოცნება თვალს ისევ აახელს“

კახა ბაციკაძის ლექსები შეუფასებელი საჩუქარია ჩვენთვის. იგი დგას ნაპირზე, რომელიც უღრუბლოა და ნათელია. მდინარის გადაცურვაში ეხმარება თანამდგომთ და მის

ლექსებს შეუძლიათ, ზეცაში ააფრინოს მკითხველი, რომ მიწიერების და რეალობის შეგრძნება არ დაკარგონ. ცხოვრება არის ადამიანის მასწავლებელიც და მოსწავლევც, თუმცა დიდ სიხარულს არ მოელის მისგან „გზები არსებობის მინორთა აკორდია“...

შემოქმედი არ აჭარბებს, როდესაც ახლობელი ადამიანის საქციელს აანალიზებს. არ ულახავს რეაუტაციას მას, ვინც კეთილშობილებით ფასდება საზოგადოებაში. არ განიკითხავს სხვის ცხოვრებას, მაგრამ არც პირადს ააშკარავებს. ითვალისწინებს საზოგადოებრივ აზრს და არა პირადად ვინმეს რჩევას. ღირსეულ არჩევანს სხვებმაც ხომ უნდა დაუჭიროს მხარი. პოეტი ცხოვრობს პრინციპებით აპატიოს, შეუნდოს შეცდომები მეგობრებს და მტერსაც, რადგან ცხოვრება ზოგჯერ უსამართლო მდგომარეობაში აყენებს ადამიანს. მეგობრული გრძნობა ერთადერთი უმაღლესი ღირსებაა მისთვის, მეგობარსაც არ აპატიებს გულგრილობას, დაღატკს, უიმედობას, არაერთგულეობას.

პოეტს დიდი ენერგია სჭირდება ცხოვრებასთან შეჭიდებისათვის. მის ლექსებში იგრძნობა რომ ენერგია ზეციურის და ის მხოლოდ დადებითი თვისებებით არის განმსჭვალული - „ვიცი, დავარდვიე სულის ჰარმონია, სული, პოეტისა, უფალს ედარება“!

ზოგადად სიყვარული აშინებს ადამიანებს, როგორც ქონება. კახა ბაციკაძის შემოქმედებაში კი სიყვარული სულის გაჯანსაღებას ემსახურება. უყვარს ქალი, გახსნილი, თავისუფალი, ცეცხლოვანი, ოღონდ მისგან ზრუნვას მოელის. პოეტის საყვარელი ქალი, ერთგული მეგობარი, მეგობარს კი მუდმივი ყურადღება სჭირდება, -გაფრთხილება – როგორც მისთვის ძვირფასს. მასში ხედავს გულუბრყვილო ბავშვს და ამავე დროს ძლიერ პიროვნებას, რომელიც, პოეტის შემოქმედებითი ექსტაზის მდგომარეობას უქმნის. ქალი ობიექტი არ არის, მისგან დიდ სულიერ გაგებას მოითხოვს. მკაცრია სიყვარულის შეფასებაშიც. სიყვარულის გრძნობას სრულყოფილად ვერ აფასებენ ცნობილი მეცნიერებიც. მსოფლიოში ყველაზე დიდი, არაბული ლექსიკონიც კი გვერდს უვლის სიტყვა „სიყვარულის“ განმარტებას. სიყვარული ხშირად ადამიანის სულს ტანჯავს, აღშფოთებს. ქალს, რომელსაც შეუძლია პოეტს მწუხარება მიაყენოს, ესეიგი-უყვარს!

მისთვის ძვირფას არსებაზე წერისას, „ისე მოიქცევს ხელში ლექსს, როგორც მას უნდა“. ცდილობს კლასიკური სიყვარულის სქემა შემოგვთავაზოს, პლატონურობის ელფერიც რომ დაჰკრავდეს.

გარკვეული რისკების მოუხედავად, სასიყვარული რაინდული ურთიერთობების შესანიშნავ მომენტებს აღწერს პოეტი თავი შემოქმედებაში.

ფიქრობს, რომ საყვარელი ქალი დაიღუპება მის გარეშე. დარწმუნებულია, რომ პოეტი გადაარჩენს მის ხასიათს და რწმენას, მხოლოდ ის იქნება მისთვის და სხვა არავინ. ქალში არ მოსწონს მხოლოდ გრაცია. არ ამართლებს ქალებს, რომლებიც არ უთმობენ მამაკაცებს.

კახა ბაციკაძე თავის ცხოვრებისეული გამოცდილებიდან ადგენს: - იშვიათია ქალი, რომელიც თავის პირად ცხოვრებაზე გულწრფელად საუბრობდეს, ამიტომ არც ჩაეძიება. იცის – ვერ ჩასწვდება!

იდეალური ცხოვრებით არავინ ცხოვრობს, მაგრამ ნდობას ორს შორის ურთიერთობაში მთავრად გიღიღის უთმობს პოეტი. ამ შემთხვევაში ყველაფრის ახსნა ადვილია. თავის მოტყუება ყველაზე დიდი ბრალია. არ განსჯის შემთხვევას, როდესაც ადამიანები ტოვებენ ერთმანეთს, პირიქით, პოეტი აღიარებს, რომ ზოგჯერ ადამიანი უფრო ბედნიერია თუ მიატოვებენ მას.. სიყვარულში, ისევე როგორც მოღვაწეობაში, გარდაუვალია სიურპრიზები. სიურპრიზებსაც ჩვენი თანხმობის გარეშე აქვთ მოქმედების უფლება.

ღვთივ კურთხეულ მგოსანთა მეფე!...

პოეტი ღვთის რჩეულია, მაღალი ღმერთი დაბადებისთანავე წმინდა მფარველ ანგელოზს მიუჩენს და დაანათლავს მას უბადლო ნიჭს – ეროვნული, სიტყვაკაზმული პოეზიის თვალმარგალიტებით რწმენით ადაფრთოვანოს, მომავლის იმედით დარაზმოს და სამოქმედოდ განაწყოს მშობელი ხალხი. იყოს მისი ტკივილისა და სიხარულის მონაწილე და გამომხატველი, თავისი ღვთაებრივი შემოქმედებით სიცოცხლეშივე ერის უკვდავება, ლეგენდად ქცეული, იგი ორთავ სოფელსა შინა მარადისობის დამსახურებული და ღირსეული ბინადარი ხდება. მისი ლექსი მკითხველის სულში, გონებასა და გულში, გაივლის და ცოცხლობს... სახალხო მგოსანი თავისი ღვთიური ნიჭით ამშვენებს მშობელ ერს, სამშობლოს, დედა ეკლესიას და ამიტომაცაა, რომ ყველასთვის საყოველთაოდ საფიცარი მამულიშიელია, რადგან მშობლიურ ენაზე შექმნილ შედეგებზე აღზრდილი თაობები გულწრფელად, სულგანწმენდილი, თავიანთ გულს სულიწმიდის ტაძრად გადააქცევენ ხოლმე, და იქ ადგილს ვერ იმკვიდრებს შური, მტრობა და ბოროტება. შედეგად ღვთაებრივი პოეზია საყოველთაო ეროვნული სიამაყისა და ცრემლნარევი სიხარულის, ბედნიერების ტალკეხად გვევლინება. მას მშობელი ხალხი, ზეპირსიტყვიერების, ხალხური ნიმუშების მსგავსად შეიყვარებს ხოლმე და დედანის უკვდავი პანგების, შოთა რუსთაველის აფორიზმების მსგავსად ჩვილს აკვანშივე უგალობებს... აღსაზრდელი პირმშო კი დედის სიტბოსა და ერთგულების პარალელურად მაცოცხლებელი მშობლის რძის მსგავსად შეიყვარებს და გაითავისებს ღვთაებრივი პოეზიის მადლს. ვინ იცის იქნებ დედის საგალობელმა მომავალ პოეტსაც დროულად “გაუჭრას” ყურთასმენა... გადაუჭარბებლად შეიძლება ითქვას, რომ ღვთაებრივი ნიჭით დაჯილდოებული სახალხო მგოსანის ლექსმა უნდა აგაცრემლოს ეროვნული სიამაყით, რადგან შენც, როგორც ქართველი თავს თვლი მის შემადგენელ მცირე ნაწილად. ბუნებრივია ემოციები ხან სიამაყითაა აღსავსე, ხან კიდევ ეროვნული ტკივილის გამო გულდაწყვეტით, არ არის გამორიცხული თხემიდან ტერფამდე ყრუანტელმაც დაგიაროს ტანში... სახალხო მგოსანსაც იგივე გრძნობებითა და განცდებით უხდება შედევის შექმნა: დღისით, თუ შუაღამით, უეცრად ზეზე წამომხტარს, ზეციდან მოწოდებული მუხის, შედეგადვე ჩაქარგვა – ჩაკირვა და უკვდავება, ორთავე სოფლის გზაგასაყარ -

კარიბჭესთან სულიერად მყოფს, აჩქარებული მაჯის ცემით, მაღალი წნევითა და მუხის რჩეულის ნდობის გამართლების პასუხისმგებლობით, რომ უხდება თავგანწირვა, ზოგჯერ სარკმელ გამოღებულს სივრცეში ფრენა...

აი, მოკლედ ასეთი წარმომიდგენია ღვთით კურთხეულ მგოსანთა მეფის დიდი გალაქტიონის, უკვდავი ფენომენის - ღვთაებრივი შემოქმედების საიდუმლო კოდი და მისი დაბადებისას ჭკვიშთან წამით შეჩერებული ისტორიული მდინარე ფაზისის, რიონის პოეტური მეტაფორა, მისი უდიდესი დეაწლი ქართულ პოეზიაში, როგორც მშობელი ერის სულიერი სიმტკიცისა და ერთობის საიმედო ბაღავარი და მასზე ჩაკირულ-აღმშენებული ბურჯი...

ნათელში ამყოფოს ღმერთმა სულმნათი, დეაწლით უკვდავი, გალაქტიონ ტაბიძის მარადიული სული, ამინ!

ფაზისის საერო აკადემიის პრეზიდენტი,
ეკონომიკის დოქტორი ნუგზარ ნადარაია
2011 წლის 21 აპრილი ქრისტეშობიდან
თბილისი – მცხეთა – ფაზისი
ნათელ-მირონის კურთხევის დღე საქართველოში.

Ratiani Lali

Linguistische Genderologie- Sprache als Mittel der Genderkonstruierung

Linguistische Genderologie wird in der Sprachwissenschaft als wissenschaftliche Richtung angenommen, die die Gender –Aspekte der Sprache und Kommunikation erforscht. Es wurde eine theoretisch-methodische Basis der Genderforschung formiert, die als eine konkrete disziplinäre Richtung in der sozialen Wissenschaften angenommen wird. Beim Erlernen des Genders schenkt man eine grosse Aufmerksamkeit dem Charakter der Sprache, der im verbreiteten Kommunikationsprozess verwendet werden soll. [Кирилина А1999,7]

Durch die strukturelle Analyse der Sprache wird eine ausführliche Information davon gegeben, was für eine Rolle Gender in verschiedenen Kulturen spielt, welche Ansichten es über die Weiblich – und Männlichkeit in der ganzen Welt gibt. Genderforschung untersucht die Rollen und Differenzen der Geschlechter und ihr Verhältnis untereinander. Da die Sprache die Produktion der in der Gesellschaft existierenden sozial-kulturellen Vorstellungen, ein Teil des Lebens ist und durch sie das Gesellschaftsleben aufgebaut wird, bietet das Sprachpraxis beim Erlernen der Frauen- und Mönnersprache eine ausgezeichnete Möglichkeit, Retrospektive und Perspektive der patriarchalischen Stereotypen zu analysieren.

Im vorliegenden Artikel wird es versucht, die Folgen der **soziolinguistischen, empirischen, sprachlichen, kommunikativen Untersuchungen** und auch **Verhaltensweisen** sowohl der **Frauen**, als auch der **Männer** zu geben. Die Sprache baut das Leben der Gesellschaft auf und ist ein Teil des Lebens. Genderforschung untersucht die Rollen und Differenzen der Geschlechter und ihr Verhältnis untereinander in der Gesellschaft. „Mit Gender ist grundsätzlich das soziale Geschlecht gemeint. In der Forschungspraxis ist das Thema Gender in weiten Teilen Frauenforschung und weist Schnittflächen und Überschneidungen mit feministischen Bewegungen auf“. [Holger Kuße, 2008.]

In der kommunikativen Hinsicht sind Genderforschungen sehr wesentlich. Hier zeigen sich die Eigentümlichkeiten der Gendersprache und Gender-Rede. In solchen Relationen nehmen Manipulationen einen bedeutenden Platz ein. Die Manipulation als eine der besonderen Arten der psychologischen Wirkungen ist ein Geheimnis, der vom Objekt der Manipulation unbemerkt bleiben soll. [Кирилина А. 1999, 7]

Es ist sehr interessant zu wissen, was für eine Rolle eine Manipulation in den Genderrelationen spielt. Es gibt folgende Mittel des Spracheinflusses: Behauptung, Überzeugung, Zwang, Befehl, Bitte, Flehen, Vergewaltigung. [Стернин И.А. 20, 10-11]

Heut zu Tage wird in der Genderlinguistik sowohl Frauen-, als auch Mönnersprache betrachtet. Die lebendige Sprache/Rede ist mit der Beziehung der klassischen und modernen kommunikativen Theorie verwendet, weil durch die Kommunikation vor allerdings die Nachrichten übergeben werden.

Im Sprachgebrauch in Frauen –bzw. Mönnersprache gibt es **Geschlechtsspezifische Züge, Stereotypen**: kleine Mädchen lernen früher sprechen, sprechen nuancierter und geschickter als Knaben; Frauen sprechen und schreiben geschickter und müheloser als Männer (aber die echten literarisch-sprachlichen Genies sind Männer?). Frauen sprechen auch nur um den Kontakt aufrechtzuerhalten, die Männer nur, um Information zu vermitteln. Frauen weisen öfter auf Personen hin, verwenden mehr interaktionale Elemente (Fragen) als Männer. Frauen verwenden mehr Ausdrücke der Unsicherheit oder des Zögerns, defekte Sätze. Frauen verwenden Intonation und paralinguistische Mittel (Gebärden usw.) expressiver als Männer. Frauen werden im Gespräch öfter unterbrochen als Männer. Es gibt einen spezifischen Frauen- Männerwortschatz (Frauen: [positive] emotionale und affektive Wörter; Männer: Schimpf- und Fluchwörter, Tabubruch, verbale Gewalt). Sind diese Stereotypen a) wahr, b) universal, c) nicht auf andere Faktoren als Geschlecht (z.B. Macht) reduzierbar, d) eher bewusste Performanzen als "unbewusste" ("angeborene" oder "eingepöngte") Neigungen? Frauen sind statusbewusster, Frauen haben eine unsichere gesellschaftliche Position und sind deshalb stärker. Die Verallgemeinerungen über "Frauensprache", werden immer stärker in Frage gestellt. [Sisko Brunni in Heikkinen & al. 1998]

Gegen die Vorstellung „natürlicher“ Rollen und Verhaltensweisen der Geschlechter hat Simone de Beauvoire eine entschieden sozial-funktionale Erklärung der Geschlechterrollen vertreten. „Man kommt nicht als Frau zur Welt, man wird es. Kein biologisches, psychisches, wirtschaftliches Schicksal bestimmt die Gestalt, die das weibliche Menschenwesen im Schoß der Gesellschaft annimmt. Die Gesamtheit der Zivilisation bestimmt dieses Zwischenprodukt zwischen dem Mann und dem Kastraten, das man als Weib bezeichnet. Die Einigen unter den Wissenschaftlern üben Kritik der „natürlichen“ Geschlechterdifferenz aus. [Hausen, K. 1983]

In der Sprache gibt es auch traditionelle Darstellungen der „natürlichen“ Geschlechterdifferenz. Frauen drücken sich in der Regel natürlicher, zarter und dennoch kraftvoller, als Männer aus. Ihre Sprache ist ein treuerer Spiegel ihrer Gedanken und Gefühle. Wirklich durch ihr Wesen näher an die Natur geknüpft, durch die wichtigsten und doch gewöhnlichsten Ereignisse ihres Lebens in größere Gleichheit mit ihrem ganzen Geschlecht gestellt, verfeinern und verschönern sie die Naturgemäßheit der Sprache, ohne ihr zu rauben, oder sie zu verletzen. Ihr Einfluss geht im Familienleben und im täglichen Umgang so unmerklich in das gemeinsame Leben über, dass er sich einzeln nicht festhalten lässt. [Humboldt, W. In: Werke. Bd. 3. Stuttgart 1963, S. 144–367;

Darüber besteht jedoch kein Zweifel, daß die Frauen in allen Ländern davor zurückschrecken, gewisse Körperteile und gewisse natürliche Verrichtungen mit den unmittelbaren und oft derben Bezeichnungen zu benennen,

die Männer und vor allem junge Leute bevorzugen, wenn sie unter sich sind. Die Frauen ersinnen deshalb harmlose und schönfärbende Wörter und Redensarten. Nach Jespersen ist für die Frauensprache unvollständige Sätze, parataktischer Satzbau, Euphemismen, verstärkende Adverbien, geringerer Wortschatz, durchschnittliche Wortwahl eigen, sie reden mehr und schneller. Die Männersprache wird durch: vollständige Sätze, hypotaktischer Satzbau, Kraftausdrücke und Tabuwörter, umfangreicherer Wortschatz, ungewöhnliche und innovative Wortwahl, Sprachstörungen charakterisiert, sie reden weniger. [Jespersen, O. 1925, 229]

Nach den **soziolinguistischen Untersuchungen zur Frauen- und Männersprache** verwenden Frauen weniger „stigmatisierte Formen“ als Männer, sie sprechen korrekter. Frauen entwickeln gegenüber soziolinguistischen Normen eine höhere Sensibilität als Männer. Frauen verfügen über eine größere sprachliche Variationsbreite als Männer; sie können sich Kommunikationssituationen besser anpassen: In informellen Situationen verwenden sie mehr innovative, in formellen Situationen mehr konservative *correcte* Formen. Frauen bemühen sich aufgrund ihrer gegenüber Männern sozioökonomisch schwierigeren Situation um größere sprachliche Korrektheit. Sie signalisieren den sozialen Status mit sprachlichen Mitteln. Frauen orientieren sich mehr am sprachlichen Standard als Männer, sind aber sprachlich nicht „konservativer“. Frauen reagieren flexibler auf neue Umweltbedingungen. [Holger Kuße, 2008, William Labov, 1972]

Nach den **Empirischen Untersuchungen zum kommunikativen Verhalten und Handeln von Frauen** besitzen Frauen einen differenzierten Wortschatz im trivialen Bereich der Farbbezeichnungen. z. B. *ecru, mauve, lavender*, Frauen verwenden schwächere Ausrufe oder Kraftausdrücke als Männer, z. B. *oh dear!* Frauen verwenden Adjektive, die Assoziationen von Frivolität und Trivialität erwecken, z. B. *adorable, charming, lovely*. Frauen stellen häufig Fragen und verwenden angehängte Frageformen (*tag questions*), z. B. *Sure it is hot here, isn't it?* Frauen neigen zur Verwendung von Unschärfemarkierungen (*hedges*), z. B. *you know, kind of*, Frauen drücken sich höflicher aus als Männer (z. B. indirekte Aufforderungen). Diese Merkmale weiblichen Sprechens sind Ausdruck der gesellschaftlichen Machtlosigkeit von Frauen. [Robin Lakoff, 1973, 45–80, Braun, F./Pasero, U. 1993, Braun, F./Pasero, U. 1997, Braun, F./Pasero, U. 1999]

Frauen orientieren sich in Aussprache und Grammatik an der hochsprachlichen Norm. Männer dagegen neigen zu Formen der Umgangssprache oder des Dialekts. Diese Formen sind z. T. positiv mit Männlichkeit assoziiert und können ein verdecktes Prestige haben. Frauen sind höflicher und indirekter als Männer: Sie kennzeichnen ihre Äußerungen z. B. häufiger als Bitten. Männer neigen zu direkten Aufforderungen und verwenden mehr Imperative. Frauen sprechen andere häufig mit Namen an. Sie beziehen ihr Gegenüber aktiv in das Gespräch ein. Frauen agieren dialogisch: Sie stellen mehr Fragen und verwenden abschwächende Formulierungen. Damit geben Frauen ihren Aussagen eine zurückhaltende Form. Männer sind in Gesprächen auf die Rolle des Sprechenden orientiert: Sie ergreifen häufiger das Wort als Frauen und produzieren längere Äußerungen. Sie neigen zu Unterbrechungen – insbesondere bei Frauen. Als Zuhörerinnen durch Minimalreaktionen wie *hm, ja* oder *genau* ihr Interesse an den Äußerungen anderer. Männer geben weniger Minimalreaktionen, erhalten aber mehr als Frauen. Der Gesprächstil von Frauen ist kooperativer: Frauen greifen Beiträge von anderen auf, lassen andere zu Wort kommen und sprechen persönlicher. Dagegen erscheint der Gesprächstil von Männern kompetitiv: Männer beziehen sich häufig auf eigene Äußerungen statt auf die von anderen und kümmern sich weniger um den Beziehungsaspekt des Gesprächs. [Holger Kuße, 2008]

Nach den Untersuchungen in der **Genderlinguistik in therapeutischer Absicht** leben Frauen und Männer in verschiedenen „Kulturen“. Ihre Sprachen und kommunikativen Verhaltensweisen unterscheiden sich fundamental. Frauen und Männersprechen unterschiedliche „Genderlekte“.

z. B. Mit Minimalreaktionen („hm, hm“) signalisieren Frauen Aufmerksamkeit, Männer hingegen Zustimmung. Fragen von Frauen sind oft indirekte Vorschläge, Männer verstehen sie als Fragen.

Die unterschiedlichen Sprachen von Frauen und Männern haben ihre Ursache schon im Kindesalter. Kinder bevorzugen gleichgeschlechtliche Freundschaften. Dabei sind Jungengruppen hierarchisch strukturiert und von Konkurrenz geprägt. Mädchendagegen spielen in kleinen Gruppen oder zu zweit. Sie streben nach Bindung und Beliebtheit. Diese unterschiedlichen Strukturen bringen unterschiedliche Kommunikationsstile hervor. Die unterschiedlichen Kommunikationsformen sind weder zu bewerten, noch zu überwinden. Paartherapien müssen auf einen respekt- und verständnis-vollen Umgang mit dem jeweils anderen Kommunikationsstil des Gegenüber zielen.

[Deborah Tannen 1990, John Gray 1992]

Frauen und Männer leben in verschiedenen „Kulturen“. Ihre Sprachen und **kommunikativen Verhaltensweisen** unterscheiden sich fundamental. Frauen und Männersprechen unterschiedliche „Genderlekte“. z. B.: Mit Minimalreaktionen („hm, hm“) signalisieren Frauen Aufmerksamkeit,

Männer hingegen Zustimmung. Fragen von Frauen sind oft indirekte Vorschläge, Männer verstehen sie als Fragen. Die unterschiedlichen Sprachen von Frauen und Männern haben ihre Ursache schon

im Kindesalter. Kinder bevorzugen gleichgeschlechtliche Freundschaften. Dabei sind Jungengruppen hierarchisch strukturiert und von Konkurrenz geprägt. Mädchendagegen spielen in kleinen Gruppen oder zu zweit. Sie streben nach Bindung und Beliebtheit. Diese unterschiedlichen Strukturen bringen unterschiedliche Kommunikationsstile hervor. Die unterschiedlichen Kommunikationsformen sind weder zu bewerten, noch zu überwinden. Paartherapien müssen auf einen respekt- und verständnisvollen Umgang mit dem jeweils anderen Kommunikationsstil des Gegenüber zielen. [Lorber, J./Farrell, S. A. 1991, Braun, F./Pasero, U. 1997, Braun, F./Pasero, U. 1999, Gotburg-sen, A. 2000]

Frauen und Männer kommunizieren unterschiedlich. Geschlecht ist keine vorgegebene außersprachliche Variable, die die Sprachproduktion auf bestimmte Weise beeinflusst. Das (soziale) **Geschlecht** wird durch kommunikative

Aktivitäten erst inszeniert und hergestellt: Frauen und Männer stellen sich durch ihr Verhalten als Frauen und als Männer dar; erst durch diese Inszenierung entsteht überhaupt soziales Geschlecht. Die Inszenierung von Geschlecht geschieht auf der Grundlage von Regeln und symbolischen Ordnungen wie z. B. Sprache, Kleidung und anderen alltäglichen Verhaltensweisen. Männer und Frauen tragen durch ihr Sprachverhalten selbst zur Differenz bei. Sie inszenieren Gender immer wieder neu. Wenn Frauen z.B. mit Minimalreaktionen kooperatives Gesprächsverhalten signalisieren, inszenieren sie damit zugleich „Weiblichkeit“ und bestätigen die dem Geschlecht zugeschriebenen Merkmale. [Holger Kuße, 2008]

Anschliessend kann man sagen, dass in den linguistischen Beschreibungen das Verständnis sowohl der Sprache, als auch der Gesellschaft durch den Genderparameter besser ermöglicht wird. Ihre Folgen werden als Beitrag im Durcharbeiten des systematischen, wissenschaftlich begründeten Komplexes gegenseitig ergänzender Methodik des Genderstudiums mittels verständlichen Apparats der Linguistik aufgefasst. Die Sprache, als Konstruierungs- und Festigungsmittel der sozialen Realität, theoretischer und methodologischer Grundlage für die linguistische Genderologie und die Vertiefung solcher Vorstellungen werden als eine der perspektivtesten und prioritätsten Richtungen der antropo- und linguistischen Aneignung der Sprache gefördert.

Literaturverzeichnis

1.3. **Кирилина А.** Лингвистические гендерные исследования М. 1999.
 2.9.12. **Volger Kuße.** Kulturwissenschaftliche, Sozio und Genderlinguistik. Dresden. 2008.
William Labov. Sociolinguistic Patterns Philadelphia. University of Pennsylvania Press. 1972
 4. **Стернин И.** Практическая риторика. М. 2003.
 5. **Sisco Bruni** in Hekkinen @al. 1998.
 6. **Hausen, K.** Die Polarisierung der Geschlechterscharaktere. 1983.
 7. **Humboldt O.** Über die Verschiedenheit des menschlichen Sprachbau /Bd.3. Stuttgart. 1963.
 8. **Jepersen O.** Die Sprache, ihre Natur, Entwicklung und Entstehung. Heidelberg 1925
 10. **Robin Lakoff** Language and womansplace. In: Language in Society 2, 1973.
 11. **Braun F** Frauenforschung in universitären Disziplinen. Westdeutscher Verlag. 1993.
Braun F. Kommunikation von Geschlecht. Pfaffenweiler. 1997.
Braun F. Perceiving and performing gender Opladen: Westdeutscher Verlag.
John Gray Men are from Mars. Women are from Venus. Newyork. 1992.
 13. **Debrah Tannen.** Warum Männer und Frauen aneinander vorbeireden. Hamburg. 1991.
 14. **Lorber, J.** The social construction of gender. New bury park etc. 1991.
Braun, F. Kommunikation von Geschlecht Pfaffenweiler. 1997.
Gottburgsen, A. Stereotype Muster des sprachlichen doing gender. Wisbaden. 2000.

რატიანი ლალი

ლინგვისტური გენდეროლოგია-ენა როგორც გენდერის კონსტრუირების საშუალება

ლინგვისტურ აღწერაში გენდერული პარამეტრის გათვალისწინება იძლევა როგორც ენის ასევე საზოგადოების უკეთ გაგების შესაძლებლობას. კვლევის შედეგები წარმოადგენენ მნიშვნელოვან წვლილს, მონაპოვარს გენდერის შესწავლის სისტემური, მეცნიერულად დასაბუთებული ურთიერთშემავსებელი მეთოდის დამუშავებაში. ისინი ხელს უწყობენ ენას, როგორც სოციალური რეალობის კონსტრუირების გაღრმავების, ლინგვისტური გენდეროლოგიის თეორიული თუ მეთოდოლოგიური ბაზის განმტკიცებისა და ასევე ანთროპოლოგიური მიმართულების საშუალებას.

ენა საზოგადოების ცხოვრების შემადგენელი ნაწილია, მისი სტრუქტურული

კვლევით შესაძლებელია ამა თუ იმ კულტურაში გენდერის როლის შესახებ არსებული შეხედულებების ამომწურავი ინფორმაციის მიღება.

ენა ხომ საზოგადოებაში არსებული სოციალურ-კულტურული წარმოდგენების ერთგვარი პროდუქტია. ის გვაძლევს ენობრივი პრაქტიკის, ქალისა და მამაკაცის საკომუნიკაციო ენის შესწავლის პატრიარქალური სტერეოტიპების რეტროსპექტივისა და პერსპექტივის ანალიზის შეაწინააღმდეგებს საშუალებას.

Ratiani Lali

Linguistic Genderology - Language as Constructing Way of a Gender

In Linguistic description the consideration of gender parameters gives opportunity of a better understanding of both a language and also a society. Research results are important contributions, achievements in developing of mutually complementary, systematic, scientifically justified methods. They promote a language as the deepening of a social construction of reality, strengthening of the basics of theoretical and methodological linguistic Genderology and the way of anthroponomy direction. Language is a part of social life, by its structural research is available to get detailed information on viewpoint of the culture of gender role.

In society language is a social - cultural product of perceptions. It provides an excellent analysis of retrospective and perspective opportunity of language learning of linguistic practices, patriarchal stereotypes of men and women communication.

ხელოვნება

თამარ ჯაჭვიაძე

ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა მრავალპროფილიანი საერთაშორისო აკადემია, ჟურნალ “ათინათის” რედაქცია, ულოცავს მანუჩას სამოცდამეხუთე დაბადების დღეს, უსურვებს ჯანმრთელობას, დიდხანს სიცოცხლეს და წარმატებებს ხელოვნებაში, მეცნიერებაში, პოლიტიკასა და პირად ცხოვრებაში. ბატონო მანუჩარ! ქართველ ხალხს ახსოვხართ, უყვარხართ, ეამაყებით და ეიმედებით.

რედაქცია

ქეთევან კრავიციანი:

– ეგონებოდა, ადამიანი ვარ, მინდა, რომ ჯერ ჩემი იყო და შემდეგ შვილების და შვილიშვილების. იცოცხლე დიდხანს, დარჩი ისეთი როგორიც ხარ. მიყვარხარ!

ქეთევანი

თამარ მანაიძე:

– მიხარია, რომ ასეთ ცვალებად სამყაროში, არსებობს რაღაც, რაც უცვლელია, ესაა – მშობელი. გილოცავ, ძალიან მიყვარხარ. მე, შეიძლება ვერ გავამართლო შენი იმედები, მაგრამ მე უფრო გამიმართლა, შენ რომ მამაჩემი ხარ!

თამარ მანაიძე

ნინო მანაიძე:

– გილოცავ, მინდა, რომ ძალიან ბევრჯერ გითხრა, ცხოვრებაში ეს სიტყვები. ასაკი არა აქვს მშობელს, და თითქოს, მეც პატარა ვრჩები. ძალიან დიდხანს იცოცხლე, იმიტომ, რომ ძალიან, ძალიან მიყვარხარ!

ნინო მანაიძე

რა გოლი იყო, რა გოლი!

(ნაწევები მინდია მოსაშვილის წიგნიდან “დიდი მანუჩარი”)

ცხრაას სამოცდათექვსმეტი წლის საგაზაფხულო საკავშირო ჩემპიონატი, როცა მესამე ადგილზე გავედით – რამდენიმე წლის წარუმატებლობისა და ჩაგარდნის შემდეგ...

აი სწორედ ის ჩემპიონატი და ვეთამაშებით დნეპროპეტროვსკის “დნეპრს” აქ, თბილისში “დინამოს” სტადიონზე.

თამაში დამთავრდა ქართველი ფეხბურთელების დიდი გამარჯვებით.

მატჩში სულ ექვსი გოლი გავიდა, ხუთი – “დნეპრის” კარში, ერთი “დინამოს” კარში.

მაგრამ იმ ექვსი გოლიდან ის ერთი სულ სხვა იყო, სულ სხვა, ისეთთაგანი, რომელიც რაც დრო გადის, დავიწყებას კი არ მიეცემა, პირიქით, ახალი ელფერით შემოსება და მერე ასე გგონია გუშინ ვნახეო.

ვახტანგ ქორიძემ მოულოდნელად ძლიერად დაარტყა კარში შორი მანძილიდან. “დნეპრის” ერთ-ერთმა მცველმა დიდი გაჭირვებით მოიგერია ეს ტყვიასავით ბურთი, რომელსაც საჯარიმო მოედნის შორიახლო მანუჩარი დაეუფლა. სტუმართა მცველებმა წამითაც არ დააყოვნეს,

უმაღლესი მასპინძელთა კაპიტანს მიაშურეს და, აი, სწორედ მაშინ მოხდა სასწაული.

მთელი სისწრაფით ამოქმედებულმა მანუჩარმა ჯერ ერთ მცველს გადაუგდო თავს ზემოთ ბურთი, მერე ისე, რომ იგი მიწაზე არ დაუშვია, მეორე მცველთან გაიმეორა ყველაფერი, მერე მესამესთან, მერე მეოთხესთან, კარიდან მის შესახვედრად გამოსულ მეკარესთანაც გაიმეორა იგივე და... ბურთი ბადეში ჩაეშვა. ჰო, ბურთი ისე ჩაეშვა ბადეში, მთელი ამ ეპიზოდის მანძილზე ერთხელაც არ შეხებია მიწას.

ამ გოლის შემდეგ დიდხანს, ძალიან დიდხანს ქუხდნენ და გრგვინავდნენ მანუჩარ მანაიძის დიდებული ოსტატობით აღფრთოვანებული ტრიბუნები.

სიყვარულის საღამო

მხატვრობის, ხელოვნების და საერთოდ სილამაზის მოყვარულთათვის 2014 წელი სასიამოვნო სიურპრიზით დაიწყო. ჯერ კიდევ საახალწლო განწყობილებით დადლილ შემოქმედთა ერთი, მრავალრიცხოვანი ჯგუფი ეროვნულ ბიბლიოთეკაში შეიკრიბა. 16 იანვარს ბიბლიოთეკის საგამოფენო დარბაზში ლეგენდარული ფეხბურთელის, ტექნიკურ მეცნიერებათა დოქტორის, მხატვართა კავშირის წევრის, თბილისის საკრებულოსა და პარლამენტის ყოფილი წევრის მანუჩარ მაჩაიძის ფერწერული ნამუშევრების გამოფენა გაიხსნა. მხატვრის 32 ფერწერული ტილო 16-დან 20 იანვრამდე ბიბლიოთეკის, ყველა მნახველის და მხატვრობის მოყვარულთა უცნაური “საკუთრება” გახდა. გამოფენის გახსნას მრავალი შემოქმედი და მეგობარი დაესწრო. საღამოს ყველა მონაწილე დიდ მადლიერებას გამოხატავდა უსაყვარლესი ფეხბურთელის და მხატვრისადმი, იანვრის ცივი, სუსხიანი და ნაცრისფერი დღე საოცარი მზითა და სითბოთი საესე ფერებით რომ აავსო.

საზეიმო საღამოს უძღვებოდა ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი – დავით სანდოძე, მანუჩარ მაჩაიძის ფერწერის შესახებ დიდხანს ისაუბრეს მეგობრებმა, მხატვრებმა, მწერლებმა. ყველაზე უწინ, თავის საყვარელ კაპიტანს, მისი ყოფილი გუნდის წევრი, ფეხბურთელი – ფირუზ კანთელაძე – მიესალმა და ლექსით მიეფერა. მანუჩარ მაჩაიძის შემოქმედებაზე ისაუბრეს: გურამ ცერცვაძემ, გივი თოიძემ, რეზო ადამიამ, ოთარ ურუშაძემ, რაშიდ თორდია, შოთა კასრაძემ, რამაზ ყურაშვილმა, გულნაზი ხარაიშვილმა.

მანუჩარ მაჩაიძე მსოფლიოში ერთადერთი მხატვარი და ფეხბურთელია, სხვა მაგალითი არ არსებობს, ადამიანი მხატვარიც იყო და ფეხბურთელიც – განაცხადა დავით სანდოძემ.

„რასაც ვხედავ, მოხიბლული ვარ და გაოგნებული“, “ბედნიერია ერი, ვისაც ჰყავს მანუჩარი” – მსგავსი შეფასებები, მთელი საღამოს მსველელობისას, მრავლად ისმოდა გამომსველთაგან.

აქვე მოვიყვანოთ მეგობრების, მხატვრების და საღამოს მონაწილეთა სიტყვებს მანუჩარ მაჩაიძის მხატვრობაზე და საერთოდ მის პიროვნებაზე:

გურამ ცერცვაძე: მხატვარი

– მანუჩარ მაჩაიძე, ჩვენი ქართველი დიდოსტატი ფეხბურთელი, ხატავს საოცარი ოსტატობით, იმის შემდგომ, რაც მან დიდი ფეხბუთი, ცოტა ნაადრევად, დაამთავრა. ეს არის უაღრესად განათლებული პიროვნება, ინტელექტუალი, ტექნიკის მეცნიერებათა დოქტორი, მშენებელი. არაჩვეულებრივი პიროვნებაა, იმ პერიოდშიც გამოირჩეოდა თავისი ინტელექტუალური შესაძლებლობებით, როდესაც მოქმედი ფეხბურთელი იყო და ამ დიდი სპორტული კარიერის შემდეგ, ქართულ მხატვრობას ეხიარა, ქართულ მხატვრობაში თავისი ახალი სხივი შემოიტანა, ეს არის უაღრესად გულწრფელი მხატვარი, თვითნასწავლი მხატვარი გახლავთ, ისეთი ოსტატობით ფლობს ფერწერის ტექნიკას, რომ საოცარი უშუალოდ იგრძნობა მის ნახატებში. ქართული ყოფიერების დიდი სიყვარული, ქართული პეიზაჟები, განსაკუთრებით რაჭის შესანიშნავი პეიზაჟები. თვითონ წარმოშობით რაჭველია. კარგი, საოცარი ნატურმორტები აქვს, ისეთი ყოფითი სურათები აქვს, თავისი ბავშვობის განცდიდან რომ მოდის და ასეთი საოცარი ოსტატობით, საოცარი სიყვარულით, საოცარი რუდუნებით ხატავს თავის საქართველოს ამ ულამაზესი კუთხის ამსახველ სურათებს. ჩვენ ასეთი გულწრფელი მხატვარი მივიღეთ საქართველოს მხატვართა ეროვნულ, შემოქმედებით გაერთიანებაში, წევრი გახლავთ და თითქმის ყველა ჩვენი გამოფენის მუდმივი მონაწილე. ბატონი მანუჩარი, თავისი პეიზაჟებით ტოლს არ დაუდებს ბევრ მხატვარს. ეს არა მარტო ჩემი შეფასებაა, არამედ ამავე დროს ბევრი ცნობილი, დეკლარაციული მხატვრების. ძალიან ბევრს იგივე აზრი აქვთ გამოთქმული, რომ გულწრფელი მხატვარია, საოცარი ნიჭიერი კაცია. ჩვენ მივესალმებით და გვიყვარს ასეთი ადამიანები მხატვრობაში რომ არიან და ქართულ ხელოვნებას, ქართულ ფერწერას თავის ხიბლს მატებენ.

ერეკლე საღლიანი: პოეტი

– მანუჩარ მაჩაიძის მხატვრობა, საოცრად ჰგავს თვითონ მანუჩარს. მანუჩარი რა ძალისხმევა-საც მინდორზე ავლენდა, ამ ძალისხმევას ავლენს ყველგან. არის ადამიანი, რომელიც ბოლომდე იხარჯება და ამავე დროს არის უდალატო, უამრავი თანამებრძოლის პასუხისმგებლობას იღებს თავის თავზე. მას შესწევს ამის ძალა და იმიტომ! აი მხატვრობაშიც მანუჩარი ასეთი თვისებებით არის წარმოჩენილი. ბოლომდე იხარჯება, ის არაფერს არ იგონებს, რასაც ხედავს, რასაც განიცდის, აი ამას გაწვდის ყველაფერს და გაწვდის უშურველად. მე მგონია, რომ ყველაზე დიდი გამარჯვება შემოქმედისა არის სწორედ ეს. მანუჩარ მაჩაიძე არის მრავალმხრივი ნიჭის ადამიანი და რა თქმა უნდა ეს მისი მხატვრობა კიდევ ერთ შუქს მატებს მის სულის მრავალფეროვნებას, მრავალწახნაგოვნებას ჩვენ ბედნიერნი ვართ რომ ამ ადამიანს ვიცნობთ, ბედნიერნი ვართ რომ ჩვენს გვერდით დიდის ის და არის საოცრად უბრალო, შეატყობთ თქვენ მას ქედმაღლობას? ვერ შეატყობთ! იმიტომ რომ არ გააჩნია და ეგ არის სწორედ დიდი ადამიანის თვისება და მისი მხატვრობაც არის გახსნილი, გიჟურებს, პირდაპირ თვალეებში გიჟურებს და ამ დროს ცდილობს იმ სიწრფელის აღმოჩენას შენში, რომელიც თავად მხატვრობაშია, რომელიც გარე სიმანდვილეშია.

რეზო ადამია: მხატვარი

– მანუჩარი გახლავთ დიდებული ფერმწერი, როგორც სპორტსმენი იყო უდიდესი. ამ დროს მისი ფერწერა მიდის წინ, უკეთესობისაკენ. ძალიან მოულოდნელი იყო ჩემთვის ზამთრის პეიზაჟები, რომლებიც გამოიტანა გამოფენაზე, საოცრად ძლიერი. ასე რომ, არავითარი თვითნასწავლობა იქ არ არის, ის არის უკვე პროფესიონალი მხატვარი. აქვს კარგი დონის იმპრესიონისტული წრფელი ნამუშევრები. ასე, რომ მანუჩარი ჩვენ შემოგვემატა ერთ-ერთი დიდი ფერმწერი. მე მადლობელი ვარ თქვენი ყველასი, ვისაც მოგწონთ მანუჩარის ნახატები. იგი ჩემი მეგობარია!

ნიკო ხერკელაძე: მხატვარი

– ბატონი მანუჩარ მანაიძე არის ერთ-ერთი უნიჭიერესი პიროვნება, კარგი ქართველი, ღირსეული, შემკობილი ყველა ადამიანური თვისებით, რაც კი ქართველ ადამიანს უნდა გააჩნდეს. ეს ნიჭიერება გამოიხატება იმაში, რომ იყო კარგი ფეხბურთელი, კარგი მოქალაქე, კარგი ადამიანი და მისი მხატვრობაც ისეთი ალალია წრფელია და ქართული, როგორც თვით პიროვნება.

გულნაზი ხარაიშვილი: პოეტი

– მანუჩარ მანაიძის ნახატები რეალობიდან გამომდინარე, თვალთ დანახული რაჭის ბუნებაა... კავკასიონის მთებია, სულიერების სავანეა... ათვალიერებ და გეუფლება სიმშვიდე და გინდება სურვილიც ფიქრით მიმართო ავტორს, კი მაგრამ თქვენ ხომ დიდი ფეხბურთელი იყავით და ამავე დროს ღრმად მოაზროვნე პიროვნება, ასეთი სიძლიერე მხატვრობაში საიდან? ჩემი ფიქრის დიალოგს ბატონი მანუჩარი თითქოსდა პასუხობს, ეს ჩემშია, უფლისგან მონიჭებული და მეც ფიქრში ვპასუხობ, დიახ ეს ასეა, ბატონო მანუჩარ...

მანუჩარ მანაიძის შემოქმედებითი საღამო (და ცხოვრებაც) დაამშვენა მისი მეუღლის – ქეთევან კრავეიშვილის გამოსვლამ. ქალბატონი ქეთევანი თავადაც მხატვარია, პედაგოგი, ორი უღამაზესი ასულის თამარ და ნინო მანაიძეების უმშვენიერესი დედა. დიდი მანუჩარის არა მარტო ყოფიერების, არამედ სულიერების დიასახლისი, არანაკლები შემოქმედი, ვინც ცდილობს ხელი შეაშველოს შემოქმედის სულს, ამოების მიძიმე წუთებში.

შემოქმედებითი საღამოს კულმინაცია იყო დიდი მანუჩარის ყველაზე დიდი ჯილდო და ღვთის საჩუქარი, შეიღიშვილი პატარა მანუჩარი, (ნინო მანაიძისა და პაკო მადრაძის ვაჟიშვილი) რომელიც ბროლის თასივით ხელიდან ხელში გადადიოდა და საღამოს ყველა მონაწილეს სურდა მისთვის ხელის შევლება.

სიყვარულის საღამო დასასრულს მიუახლოვდა, ნელა-ნელა შემოეპარა ზამთრის ხანმოკლე დღეს მიმწუხრის ჟამი. ნელა-ნელა ცარიელდება სავამოფენო დარბაზი. მარტო რჩებიან უკვე მნახველთა გულში დაბინადრებული, საოცრად ალალი გრძნობით მეტყველი, უნახეს ფერნაცხები ტილოები, რომლებიც მანუჩარ მანაიძის ცხოვრებაში ჯერ კიდევ ფეხბურთელობის დროიდან შემოვიდნენ, ისევე ბუნებრივად, როგორც გაზაფხულისა და შემოდგომის ფერთა მონაცვლეობა.

სინამდვილე და სიმყუდროვე ეუფლებათ მარტოობაში ჩაძირულ პეიზაჟებს, ნატურმორტებს და კედლებიდან მრავალფერი დიმილით იღიმებიან. თითოეული მათგანი უკვე სულ სხვა, მარტოობის სინაზით გესაუბრება, თითქოს გთხოვს ეს კარგად დანახული და ყველასათვის გასაგები ფერთა ღაღადი სიტყვებად გადათარგმნო და ასე სიტყვად გადაიტანო ქაღალდზე. შეჰყურებ და გრძნობ, როგორ ისვენებს ავანგარდიზმის ქაოსურ ხაზებზე დაღლილი თვალები მხატვრის მოკრძალებულ, მზიურ ფერებზე. აქ ყველაფერი ნაცნობია და საყვარელი; ნატურმორტები და პეიზაჟები, შემოდგომა თუ ზამთარი, თოვლის ნაბადწამოსხმული ხეები თუ ლოყაწითელი ყვავილები, სვანური კოშკები თუ რაჭის პატარა ნაკადულები, “ბიბი“-ს თვალები, საოცარი ცხოველური ერთგულებით და ადამიანური გრძნობებით რომ ატყვევებენ მნახველს.

მანუჩარის ფუნჯს უყვარს ისეთი ფერები, რომლებზეც უსასრულოდ შეიძლება იმეორო: ”და ყოველივე როგორ ნახდება, როცა ახლოა მზე შემოდგომის“. შემოდგომის შემდეგ კი ისევ გაზაფხული მოდის და მარადიული წრებრუნვის დარად, შემოქმედის დაღლილი სულიც მარადიული განახლებისკენ მიიწევს. ესაა ხელოვნების სასწაულიც, სიხარული და გაზაფხული შემოდგომის სევდაში გარდასული და პირიქით... გაზაფხული და განახლება.

თავბრუდამხვევი ფერებით გაბრუებული გონება მაინც აღიქვამს, რომ მანუჩარის ფერწერას ახალი ნატურმორტი და პეიზაჟი შერევია, ეს ახალი ნამუშევრებია, სულ სხვაგვარი, სიცოცხლის-ფერი. შემოდგომის მზემოჭარბებული სინაზე კი არა, უფრო ჯანსაღი, გაზაფხულივით სავსე, უფრო გამჭვირვალე და ქორფა ფერებად დაღვნილი ტილოზე.

ეს კიდევ ერთხელ ახარებს და აიძვებს მანუჩარ მანაიძის ფერწერის მოყვარულთ. შემოქმედი მარადიულ ძიებაშია და იბრძვის დაუმარცხებელი სული ხელოვანისა. იბრძვის და ამ ბრძოლაში იარაღად გულწრფელობა, სიტბო, სიკეთე და სილამაზე აურჩევია, ეს ყველაფერი ასე ჯადოსნურად რომ ჩატეულა ჩარჩოებში და ასე უხვად იღვრება ტილოებიდან. ამ გრძნობებით იმუხტება გარშემო-ყოფთა სული, ეს მუხტი ჩააფიქრებს და უბიძგებს ესთეტიკურად განათლებულ ადამიანს სიმშვიდისა და სიკეთისაკენ. მანუჩარ მანაიძის ფერწერული ტილოებით დამშვენებული საგამოფენო დარბაზიდან, ამალღებული და გაკეთილშობილებული ბრუნდება პიროვნება, ვისაც სიყვარული შეუძლია.

სერგი ლომაძე
ჯგუფ „ზღვარი“ წევრი

დიდი ფერწერა –
ახსანზე ბალახტიონის სულით

საერთოდ, არაერთხელ მითქვამს, რომ მთელი ჩემი ცხოვრება, ხანდახან, სიზმრისფერი ფიქრებისა და ოცნებების უცნაური ნაზავი მგონია, და ერთ-ერთი ფერადი სიზმართაგანი იყო ბატონი რეზო ადამიას ახალი გამოფენაც, რომელიც მთავარ აკადემიაში მოეწყო: ორჯერ ვნახე ეს დამატკეველებელი პოეტურ-ფილოსოფიური ნაშრომი, სხვადასხვა სურათთა ეს არაჩვეულებრივი მთლიანობა, ერთიანობა, დიდი ფერწერული პოემასავით რომ იკითხება, და გენიალურ გალაკტიონს, მის შემოქმედებას ეძღვნება.

აღნიშნული გამოფენა, რომელიც კარგა ხანს გაგრძელდა, შეიძლება ბატონი რეზოს მოღვაწეობა-შემოქმედების მწვერვალიც კი იყოს. არადა, ეს მოღვაწეობა ათეულობით წლებია, მიმდინარეობს. იგი მოიცავს არა მარტო ჩვენი ქვეყნის, არამედ უცხოეთის (განსაკუთრებით – საფრანგეთის: პოეტური პარიზის) ფარგლებსაც, და ერთ-ერთი რჩეული ადგილი უჭირავს თანამედროვე ქართულ სახელოვნებო სივრცეში. აქ ხომ დღევანდელი მხატვრობის ოლიმპს წარმოადგენს ზურაბ ნიჟარაძის, ედმონდ კალანდაძის, რეზო ადამიასა და კიდევ თითოთორთა შემოქმედის დიდოსტატობა. სხვანი, ამ მქდურ სახელებს, ახლა, ძნელად თუ შეწვდებიან...

რეზო ადამია ლიდერის თვისებების მქონე მხატვარი-ფილოსოფოსია, რომელიც მარადიულად ვითარდება. აგერ, სოლიდურ ასაკში მყოფიც კი, ენერგიითაა სავსე, სულ წინ მიიწევეს, სულ ახლის ძიებაშია. უსაზღვროა მისი განათლების დიაპაზონი: ქართული კულტურა ხომ ძირისძირობამდე აქვს შესწავლილი, და ევროპულ კულტურასაც ისე იცნობს, ნებისმიერი ხელოვანი, ძირითადი ევროპიდან, შეუძლია სრულად დაახასიათოს, მთელი შემოქმედებით გააანალიზოს, გაზომ-აწონოს, თავისი ადგილი მიაკუთვნოს ევროპული თუ მსოფლიო გონებისმიერ სივრცეში.

აი, ასეთმა ღრმად ერუდირებულმა კაცმა გადაწყვიტა, რომ, ბოლოს და ბოლოს, თავისი ფერწერით გაეხსნა ცხრა ბოქლომით დაგმანულ-ჩარაზული სულიერი საიდუმლო მეფე-გალაკტიონისა, საიდუმლო იმ პოეტისა, რომელიც ამდენი ხანი შეუცნობელი დარჩა ჩვენთვის. ვფიქრობ, რეზო ადამიამ ყველაზე უფრო ღრმად ჩაიხედა დიდი ლირიკოსის სულში, ყველაზე ახლო მივიდა გალას სამყაროს შეცნობა-ამოსხნასთან.

როცა მეორედ მივედი გამოფენის დასათვალიერებლად, თან მახლდა ჩემი მეგობარი – პოეტი კახა ბაციკაძე. ბატონი რეზო ამალღებულ ხასიათზე დაგვხვდა, გულიანად შეგვეგება: „ო, ჯგუფ „ზღვარის“ წევრები მოვიდნენ, ლომივით ბიჭები!“ და თვითონვე გაგვიძღვა წინ, თვით იტვირთა გიძობა მის მიერვე შექმნილ ფერწერულ სამყაროში, ფერების ამ ოკეანეში. მან თითქმის სრულყოფილად ახსნა-განმარტა ყოველი ნახატი, რამაც დიდი დრო წაიღო, მაგრამ იქ მყოფთა აღტაცება იმდენად დიდი იყო (ჩვენთან ერთად იყვნენ პოეტი ქეთი ნათელაძე და სხვა ინტერესიანი ადამიანები), რომ ვერავინ გავიგეთ, თუ როგორ, როდის გავიდა ამდენი დრო. შეღამება დაწყებულიყო, გამოფენიდან რომ წამოვედით.

ახლა რაც შეეხება თვითონ სურათებს:

იქ, რამოდენიმეჯან, კოსმოსი ისეა დახატული, რომ თითქოს ფერებით დახუნძლული ოკეანე აენტო, აფეთქდა და ეს დამანგრეველი სტიქია გადაველო მთელს ზეცას, სრულს ზესკნელს. ესაა, ალბათ, სიმბოლო გალაკტიონის მემბოხე სულის უკიდევანო განფენილობისა. რეზო ადამიას ნახატებში ცა ზღვად ქცეულა, ოკეანედ, მილიარდ წერტილად ტრიალებენ ფერთა მორევები. ესაა განცდა უსასრულო გალაკტიონისა და გალაქტიკის, ესაა განცდა უსასრულო პლანეტარიუმის, გადმოცემა ლირიკის ერთ-ერთი მეფის სულიერი ენერჯის!

აგერა, ერთ სურათში (ნახატში) გალა კოსმოსს გასძახის. მისი ხმა თითქოს მართლაც გესმის; თითქოს, ხმა ესე, დღესაც გაბნეულია მთელს სამყაროში – „თაწმინდის მთვარის“, „თოვლის“, „მერის“, „მე და დამისა“ თუ სხვა ლექსების სახით, და არსებობს ყოველგან, როგორც ღმერთი-უფალი.

ყველაზე უფრო დრამატულ კედელზე არაერთხელ იყო გადმოცემული სახე კოსმოსისა, რომელშიაც განფენილია თვითმკვლელი პოეტის სისხლი. აქვე ნაჩვენებია ჩვენი გალაკტიონის უკანასკნელი წამები. აგერ, ის წევს, სიკვდილთან შეხვედრილი, საკუთარ სისხლში, ხოლო თავს დასდგომია სვედიანი თეთრი ანგელოზი – სიმბოლო იმისა, რომ გენიოსს სუიციდიც კი შეუნდო უფალმა, და რომ გალასთვის, რომელიც ასე აცვეს ჯვარს, ამ მდგომარეობამდე მიიყვანეს გულცივმა ადამიანებმა, ღიაა კარი სამოთხისა.

მაგრამ სისხლი კი რჩება აქ, ამ სამყაროში, პოეტის წმინდა სისხლი, რომლითაც გაჯერებულია როგორც კოსმოსი, ასევე – ჩვენი ირგვლივითი.

და აი ნახატი-გაგრძელება: შემზარავი წითელი მდინარე (პოეტის სისხლი!) ჩამოღვრილია ტილოზე, მერე კი, უცებ, თითქოს პირდაპირ კედელზეც გადადის იგი, და შენს წინ ხედავ დაცვენულ ფოთლებს შემოდგომისას, გალაკტიონის სისხლით შეღებილ ნამდვილ ფოთლებს! (და უკვე წითელი საღებავიც ნამდვილად გგონია წმინდა სისხლი მეფე-პოეტისა!)

გენიალურია...

ესაა გოლგოთასეული ტრაგედია, ფერთა სამყაროში გადატანილი.

და იხსნება რკალი გალაკტიონის საიდუმლოთა: ყველა დიდი პოეტი ერთი აბსოლუტური სულის ნაწილია, ხოლო ეს აბსოლუტი არის სული უფლისა. ამიტომაც, პოეტის სისხლი ქრისტეს სისხლია, ხოლო დაღუპვა, გალაკტიონისა, იყო ქართული გოლგოთა, ანუ – ბიბლიისა და რუსთველიადას ქართული ფინალი.

აი სადამდე აღწევს ხაზი მისტიკურობისა, იდენი ეზოთერული, თეოლოგიურ-ფილოსოფიური აზროვნებისა!

მაშ სხვას რას ნიშნავს ის, თუ არა გენიალურ პოეტთა უფალ იესოსთან წილნაყარობას, რომ გალაკტიონის, გრანელისა და ღმერთის მზერა ერთად ჩაბნა ბატონმა რეზომ ერთ სურათში, ასახა რა სამი ყოველმხედველი თვალი თავისებური სივრცის ფონზე;

ესაა კლასიკური ნიმუში პოეტურ-ფილოსოფიური აზროვნებისა, რაც ამ მხატვარს მსოფლიო კულტურის ნაწილად აქცევს...

წმინდა გრძობადი ნახატებია, ასე ვიტყვოდი – „იმერული სივრცეები“. ამ სურათებში თეთრი ფერი ჭარბობს. თოვლი, გაშიშვლებული ხეები, მოლოდინი, მოლოდინი ყოველი ფეხის ნაბიჯზე, საოცრად გულისმომკვლელი განცდა მარადიული ლოდინისა... აქ თითქოს ყველა და ყველაფერი გალაკტიონს უცდის, პოეტს, რომელიც სამუდამოდ გადმოსახლდა დედაქალაქში (აკი თბილისი – პოეტთა სატახტო, ხელოვნების გული, იქცა კიდევ მის გოლგოთად). აი მოწყენილი მაკრინე – მგოსნის დედა, შვილისმომლოდინე თვალებით რომ მისჩერებია თეთრ სამყაროს. ზამთრის სამივე თვე თეთრია, ცივი, ხანგრძლივი, თითქოს – უსასრულოც კი... და ელის, დასავლეთი, აღმოსავლეთში გადახვეწილ პოეტს – რუსთველის ერთ-ერთ სულიერ მემკვიდრეს...

რეზო ადამიას კლასიკურ სურათებს მისივე ავანგარდისტული სურათები ავსებს, რომელნიც გახლავთ თავისებური დიფუზია-სინთეზი მსოფლიო მიმდინარეობებისა. ეს ავანგარდი მთლად გაჟღენთილია მისტიკით, აქ სრულს იღუმდალებას დაუსადაგურებია და ბოლომდე ვერავენ გაშიფრავს ამას, ისევე, როგორც ჩვენი გალას კოსმიურ სულს. მხატვრის რამდენიმე აბსტრაქტმა ღრმად ჩაგვაფიქრა. ისინი ჩაძირული იყო სხვადასხვა სურათებში. მთლიანობაში იკითხებოდა, აქ, რომელიღაც საზარელი ძალა, თავისებური ურჩხული თუ დემონი, რომელიც ძალუმად მოქმედებდა პოეტის სულზე.

საერთოდ დიდი გალაკტიონის ჯვარცმული სულით, მისი (პოეტის) სულიერებით გაჟღენთილი გახლდათ მთელი ოთახი. ოთახი თითქოს ოკეანედ ქცეულიყო, ხოლო ჩვენს წინ, როგორც რომელიღაც მისტიკური გემის კაპიტანი, იდგა გენიალობით აღჭურვილი მხატვარი და გზას გვიკვლევდა ამ პოეტურ-ფერწერულ ოკეანეში. რეზო ადამია, რომელიც, უფრო ადრე, თვით ვან-გოგსაც და ფიროსმანსაც კი შევადარე, უდავოდ ფასდაუდებელი განძია, განძი დღევანდელი საქართველოსი.

ხომ არის, ვთქვათ, შვიდი პოეტი, რომელნიც აგერ ოცდამეერთე საუკუნემდეც კი ვერავითარმა მეორე შეიდეულმა თუ ათეულმა ვერ ჩაანაცვლა (რუსთველი, ბარათაშვილი, ილია, აკაკი, ვაჟა, გალა, გრანელი), და თუმცა რამდენიმე სხვა დიდი შემოქმედი (ვთქვათ – „ცისფერყანწელები“) შეეჭიდა მათ, შეცვლა მაინც ვერ შეძლეს. აი, ასევეა, ვფიქრობ, შვიდეული ჩვენს მხატვრობაშიც. ამ პატარა სიას, სიას რჩეულთა, უეჭველად ნიკო ფიროსმანი იწყებს, – ჩვენი ნიკალა, ასე რომ შეიყვარა, შეისისხლხორცა მთელმა ერმა.

მერე ჩამონათვალში არიან სხვა ღვეგნდარული ქართველი ფერმწერნი;

და სწორედ ბატონი რეზო ადამია ხომ არ ასრულებს ამ პატარა, მაგრამ ბრწყინვალე ჩამონათვალს? –

ამას დრო და ისტორია გაარკვევს...

აი, მთელი სტატია დაწვერე, და მაინც, ისეთი გრანდიოზული იყო ამ გამოფენიდან მიღებული შთაბეჭდილება, მენვენება, რომ ჯერაც კიდევ საერთოდ არაფერი მითქვამს. ფაქტია: ერთი ნახატიც კი ვერ განვიხილე საფუძვლიანად, ხოლო რეზო ადამიასეულ ფერად მზეებზე, მზის ჩასვლებზე და სხვა – მისი შემოქმედებისთვის ეგზომ დამახასიათებელ „ფენომენალურ მიგნება-ნათებებზე“ საერთოდ არაფერი მითქვამს. ასეა: როცა დიდ ხელოვანზე წერ, ხვდები, რომ რაც თქვი, იმას ყოველთვის აჭარბებს, ბევრად აჭარბებს ის, რაც არ გითქვამს. თუმცა ამ „ართქმის ხელოვნებასაც“ აქვს

თავისი ფილოსოფია. ხოლო ბატონი რეზოს გამოფენებსა და წიგნებზე რომ მართლაც ყოვლისმომცველად სიღრმისეული წერა დავიწყო, მაშინ ხომ, ყველაზე ცოტა, ასი ტომი ნაშრომი მაინც უნდა შევქმნა!..

ღიას, უკვე შეღამება დაწყებულიყო, როცა გამოფენიდან მოვდიოდით მე და კახა, შთაბეჭდილებებით მეტად დახუნძლულნი, და ბევრს ვსაუბრობდით ხელოვნებაზე. ხელოვნება ხომ, საერთოდ, ისედაც არის ჩვენი ცხოვრების განუყოფელი ნაწილი, – ოცი წელია ამ სივრცეში ვართ, ხოლო ჩვენი შემოქმედებითი ჯგუფი – „ზღვარი“, რომელსაც პოეტებისათვის დამახასიათებელი ზედმეტი სიამაყით, ხანდახან „სუპერზღვარსაც“ ვეძახი, უკვე თხუთმეტი წელია განუწყვეტლივ, ინტენსიურად განაგრძობს მუშაობას... და მაშ რაღა გასაკვირია ისევ და ისევ შემოქმედებითობაზე გვესაუბრა, მითუმეტეს – ასეთი გამოფენის, ასეთი გრანდიოზული ფერადი სიზმრის ნახვის შემდეგ... ხოლო ყველაზე ხშირად ვლაპარაკობდით ერთ თემაზე: ბატონი რეზო ხომ უკვე წლების განმავლობაში ცდილობს გახსნას დაფარული სამყარო გალაკტიონისა და მისი მეგობარ-კონკურენტისა (ტერენტი გრანელისა), ხოლო ამ პოეტურად მაგიურ სფეროში დიდ წარმატებებს აღწევს; და მაშ რატომ აღარ უნდა შეეჭიდოს იგი უდიადესის – რუსთველის სულიერ-შემოქმედებითი სამყაროს გახსნასაც?

მაშ ვინ, თუ არა – ბატონი რეზო ადამია?!

მოკლედ, კიდევ ერთ ახალ სიმაღლესთან შეჭიდებასა და წარმატებას ვისურვებთ, თანამედროვე ფერწერის მოცარტო...

თბილისი
2014 წლის თებერვალი

ქეთი თუთბერიძე

**ღმერთმა იწაბოს
ყველა ქართველი სამშობლოში დაბრუნდეს**

მინდა ვიამბოთ ქართული ოჯახის შესახებ, რომელიც საქართველოდან შორს, შორეულ ჩრდილოეთში ქალაქ სანქტ-პეტერბურგში ცხოვრობს. ვია გოცაძე და ლელა აბზიანიძე 20 წლის წინ დაქორწინდნენ, სულ ახლახან ფაიფურის ქორწილი გადაიხადეს. მათ ჰყავთ ორი ვაჟი ალექო და გოგა გოცაძეები. უფროსი ალექო 16 წლისაა, ხოლო გოგა 14-ის. ცხოვრობენ და სწავლობენ ქალაქ სანქტ-პეტერბურგში.

ერთი შეხედვით ჩვეულებრივი ბავშვები არიან, იქაური ბავშვებისაგან კი იმით გამოირჩევიან, რომ გულით ატარებენ საქართველოს უსაზღვრო სიყვარულს. ეს რასაკვირველია მშობლების დამსახურებაა ოჯახში ქართულად ლაპარაკობენ, მათ იციან ქართული წერა-კითხვა, სულმოუთქმელად ელოდებიან საზაფხულო არდადეგების დაწყებას მოემზურებიან საქართველოში ბებია-ბაბუასთან, ნათესავებთან, აქაც თავის მხრივ ელოდებიან დეიდაშვილები, ბიძაშვილები და მეგობრები, მოვლილი აქვთ თითქმის მთელი საქართველო. იმერეთი, კახეთი, აჭარა, გურია, ბორჯომი, ბაკურიანი, სამცხე-ჯავახეთი, აბასთუმანი. ეცნობიან ქართველ მწერლებს და კლასიკოსებს. ყიდულობენ და რუსეთში მიაქვთ ისეთი წიგნები და ალბომები, სადაც წარმონილია საქართველოს ბუნება, კულტურა, ტრადიციები, მიაქვთ იმიტომ, რომ თავის თანატოლებს და მეგობრებს გააცნონ საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობა. ისინი რუსეთში არიან საქართველოს დესპანები.

ღადიან გიტარაზე, სპორტზე, ცურვაზე, კარატეზე, კარატეში აქვთ ერთგვარი მიღწევები, მონაწილეობას იღებენ კონცერტებში, ფესტივალებში და მნიშვნელოვანია ის, რომ კონცერტებზე გოგა თავის მეგობრებთან ერთად ცეკვავს ქართულ ცეკვას, ხოლო მსოფლიოს ხალხთა ფესტივალზე არჩევანი შეაჩერეს ეროვნულ ღირებულებებზე და შესაბამისად ფესტივალზე წარმოაჩინეს საქართველო და მისი კულტურა.

დასანანი, რომ ეს ღამაში ქართული ოჯახი ცხოვრობს საქართველოდან შორს, ჩვენთვის ყველასათვის ცნობილი სუბიექტური თუ ობიექტური მიზეზების გამო, და იმედია რომ უახლოეს მომავალში ყველაფერი სასიკეთედ შეიცვლება და ყველა ქართველი სამშობლოს დაუბრუნდება.

აღგო და გოგა მიქაცაბეუბი

THE ADVENT OF COSMIC GOOD – NIKO PIROSMANASHVILI

The XIXth century and the outset of the XXth in the history of mankind springs out as an epoch of civilization with occurrences drastically novel in art and culture.

Europe's supercentre Paris is turbulent with creative innovations to soon accumulate a number of cosmic movements - spiritual and impalpable. The Parisians, engrossed in drawing, sculpture and writing, work miracles not as yet heard or seen; the contemporary trends in fine arts alternate with the newest of the new forms of creative experiments and findings not yet existed. Europe's artistic body draws with greed on her own art and philosophy rich in traditions. Paris and her present - free-spirited though exerted - becomes beleaguered by artists, sculptors, architects, composers, poets and writers and musicians - overly talented. The novelties in art are set into motion to eventually form a heavenly locomotive immense in size ... And the artistic exhibitions next to the reviews incurred upon them by critics, also the woeful ignorance of discoveries along the joy and sadness of recognition and rejection - all intertwined with grievances and mutual envy - take a turn.

However, the visionary aptitude of the connoisseurs of art museums and the collectors' deep insight of the perspective insistently established a disposition of enigma - at the same time covert and acutely perceptible. In some quaint a struggle the art of the centenary was making her own way of embroidery - wanton and creatively exalted - abandoning the frames and summoning a large number of prodigiously talented authors towards infinitely numerous summits of achievement...

Within this period, in Tbilisi and Kutaisi, a new modern poetry and a wizard belles-lettres come to existence next to easel -painting and sculpture, while the artists - Georgian or foreign- educated in Europe - zealously create art which shall gradually be embodied in wondrous paintings, poems and sculptures of top-notch, on their part, assisting a new Georgian league of artists to appear. At the same time, a cosmic phenomenon - unusual and vigorous, all aloof - appearing from afar in an abrupt meteoric rush - mounted on a black steed - kingly serene and inconspicuous for society - chanced to stand beyond attainment and comprehension of the time. Nevertheless, a genius of yet unseen ilk was about to say a word, stemming from the holiest soil of Iberia and Kolkheti ... The covert advent of one mere person anointed with myrrh of divinity, was creating a powerful artistic parallel in Tbilisi to the art and cultural civilization in distanced Paris - due to the supreme eminence of his talent and maybe the aids rendered to him simultaneously from celestial and terrestrial depths. The cosmic phenomenon by character established a new environment with the elemental fury and prodigality of some unbridled talent as a counter balance to the planet earth having failed to put up with her own offspring. The painter ambled in solitude and independence - clothed in armour of remote archaism knowing no constraint. Profoundly a child in worldly matters, he was purely national like mountainous air - crystal clear, profuse in sincerity and artlessness... not in part opinionated about his own uniqueness, which soon commenced to meander as a stream of weird masterpieces like the river Alazani. The artist of this prodigious talent travelled the earth through Piscean silence of God...

Sacrificed to his own talent - Niko Pirosmanashvili resembles the rarest species of the sea trout: matured, with already roe in their body, they move in schools from their abode towards the place of destination in order to spawn; through some baffled feeling of theirs they proceed resolutely to the river mouth, where it is clear and translucent; in dreamy shuffle they inch on, pregnant with the foetus and even change the dark green of their body to a shimmering blue on the back... while the mane they have - all silver and spread out - expose their gaze - turned heavenwards; heavy-stomached, white and tinted indigo, they come into gentle friction with colourful stones and softly jumping over them... gripped by one aspiration - infinite and immanent - to somehow reach the estuary and penetrate into depths - wrapped in mystery...

The marine and celestial beauty of the trout finds affinity with gold nuggets, living wonders, having come into entity with nature and their deliberate mortification must be deemed no other than the holiest sacrifice.

And yet, under the thumb of some force the bright coloured eggs shall be nestled soon amongst the whitened pebbles through pains and sighs of relief while trout, extremely exhausted, coming in thousands through the longest way, part with life.... Laved with tears of the Maker, they ascend on the Piscean cross of silver to thus salvage the most beautiful species of fish in the world....

In the mean time, the sight of this incredulous occurrence puzzles a dear at the river bank - keen to quench thirst, almond-eyed and amber hue, the nostrils aflame, and whining gently.

Not because that he lived in sheer destitute was Niko Pirosmanashvili a victim and most martyred a person. Far from that! A man like him, talented Georgian, endowed with magnanimity would always earn for bread, especially that he took his roots from Kiziki - Georgia's most fertile part, beautifully coalesced with the Caucasus. Generous and full of loving - kindness, the pilgrim son of Kakheti, Niko Pirosmanashvili of Mirzaani had another lot, conferred upon him by God Almighty: like a yielding tree, he became pregnant with a colossal spirit of a creator and was to shoulder the inevitability of some mysterious fate in order to give a legitimized birth to ever living art - as a rescuer of his own kin and breed. Weighted with pearls of life, he trod the roads on earth most uneven; and nearing the eternal sources of life he passed away - begetting spawn - extraordinarily his own and valueless - resembling the trout.

Thus shriveled up, with all he possessed given away, almost surpassing the burden of saints, the solitary artist, condemned to abandonment, entrusts himself to his land in constant secrecy...forsaken by all, trout like - faithful to his posterity. His divine foetus, severed within time from his soul and touched with magic, he dedicated to his people as a time-standing colossus of the salvation.

The universe, the earth, the time, the cosmos and even the Fate can but marvel at the uniqueness of such a phenomenon. To span civilizations of the planet via constructing golden bridges can be made possible only by geniuses conspicuously as exceptional as Niko Pirosmanashvili.

ისტორია

ნიკო ხერკელაძე

ბრემლში ნალესი ხმალი (გაგრძელება)

1595 წელს შაჰ-აბასმა სიმონ მეფით დაიმედებულმა და იმ დროს კახეთის მეფე ალექსანდრეც უკვე შაჰის ქვეშევრდომად აცხადებდა თავს, მათ ერთობლივი გადაწყვეტილება მიიღეს, ერთიანი ძალებით შეეცაიათ ოსმალეთისათვის. სიმონ მეფე ცალკე წერდა ესპანეთის მეფე ფილიპე II-ს: ჩვენ სამნი, ჩვენი ქვეყნის მესვეურნი, გავერთიანდით, შეთანხმებაც დავედეთ, შეერთებული ძალებით შევუტოთ ოსმალეთს და ვიხსნათ ქრისტიანები უსჯულოებისაგანო. მიწერ-მოწერას არაფერი პრაქტიკული შედეგი არ მოჰყოლია. შაჰ-აბასიც აქ ნაკლებ აქტიურობას იჩენდა. იმ ვითარებების შემხედვარე ალექსანდრე II-მაც თავის ნაჭუჭში შეეკეტა არჩია. არ გასულა დიდი ხანი, საქართველოზე ოსმალეთისაგან მოსალოდნელი ლაშქრობა ისევ აცხადდა. მათ დროებითი მოჩვენებითი სიმშვიდე ისევ დაარღვიეს, დიდძალი ჯარი შეჰყარეს, მესხეთი გამოიარეს, ააოხრეს, მალე გორს მიადგნენ და ისევ დაიკავეს. მათ წინააღმდეგ ხელის გამოძღები ისევ სიმონ მეფე იყო და მათთან ომი ისევ მისაგან რამოდენიმეჯერ დახსნილი გორიდან უნდა დაეწყო.

მეფემ და მისმა მომხრეებმა იცოდნენ გორის ციხეში გამაგრებული ოსმალები არტილერია-ზარბაზნების იმედზე იყვნენ. მარტო ხმალი-შუბით ბრძოლა ვერაფერი შედეგიანი იქნებოდა. ერთადერთი ხერხი ისევ ხანგრძლივი ალყა იყო. ასე გადაწყვიტა მეფემ და 1598 წელს ალყა შემოარტყა გორს. დრო გადიოდა, ციხე შიმშილმა მოიცვა. იმდენად გაუჭირდათ, რომ ღამით ასეულობით ოსმალო გამოდიოდა ციხიდან ლუკმა-პურის საშოვნელად. ერთხელ ხუთასი ოსმალო გამოვიდა გორის ციხიდან დაშიმშილებული, მოსახლეობაში სურსათის მოსაპოვებლად. სიმონ მეფემ მათ სალიკვიდაციოდ ქართველთა რაზმი გამოყო გონა ბატონიშვილის მეთაურობით. ქართველებმა ოსმალებს გორის ციხისაკენ უკან დასაბრუნებელი გზა გადაუჭრეს და ისე გაანადგურეს ოსმალი, რომ ამბის მიმტანიც არ დარჩენილა ცოცხალი.

ცხრა თვე გაგრძელდა ალყა. მალე დიდმარხვა დაიწყო. სიმონ მეფემ ოსმალთა თვალის ასახვევად ალყა მოხსნა და განერიდნენ. ოსმალთა სარდლობას ეს არ გაჰკვირვებია. მათ იცოდნენ ქართველები ქრისტიანულ დღესასწაულებზე ომს არ აგრძელებდნენ. ოსმალებს, ცხრა თვის გაწამებულებს, ძილ-ქუში მოერიათ. სიმონ მეფის გეგმით სულხან თურმანიძეს და ფარსადან ციციშვილს დავალებული ჰქონდათ სათადარიგო კიბეების მომზადება. ქართველმა მეომრებმა ნაზდის ნაჭრები შემოახვიეს ცხენებს ფლოქეებზე და საიმედოდ დაამაგრეს უხმაურო სვლისათვის. სიმონ მეფის ჯარი მიადგა გორის ციხის კედლებს, უხმაუროდ აღმართეს სათადარიგო კიბეები. ოსმალთა ციხიონმა ქართველთა მისვლა მაშინდა შეიტყო, როცა ნახევარი ციხე-ქალაქი ქართველებით აივსო. იმ დღეს ქართველ მეომრებს არც ერთი ოსმალო ცოცხალი არ გაუშვიათ. ასე დამთავრდა გორის ციხის ცხრათვიანი ალყა.

გორში ოსმალური ციხიონის განადგურებით, სტამბოლში სულთანის კარი გლოვამ მოიცვა. სიმონ მეფემ გამარჯვება დადინჯებით დაითმინა და ხელახალი საომარი მზადყოფნა აუწყა ქართულ ჯარს. იმ დროში ოსმალეთის სულთანი მეჰმედ-ფაშა გამხდარიყო. მან სიმონ მეფის და მისი ქვეყნის ერთხელ და სამუდამოდ ამოსაგდებად დიდ ჯარს მოუყარა თავი, სარდლად ჯაფარ-ფაშა დანიშნა და საქართველოსაკენ დასძრა. სიმონ მეფეს სამცხელებმა აცნობეს საქართველოს საზღვრებში ოსმალთა ჯარის შემოსვლა. მან შიდა ქართლის ჯარი სასწრაფოდ შეჰყარა, ქვემო ქართლში მალემსრობლი გაგზავნა მეწინავე სადროშოს შესატყობინებლად. სიმონ მეფე ქუდზე კაცს უხმობდა სამშობლოს დასაცავად.

ავ ბედისწერად ისევ „ფარცხისი“ ჩანს. მაშინ ყიზილბაშებთან იყო ომი – 1569 წელს, ახლა 1599 წელია, ოსმალეთი, საქართველოსათვის შაგჯირად ქცეული. ფარცხისის მიწას გული უკენესოდა თავისი შვილების სიმცირის გამო, რომელთაც დაღამებულ სიცოცხლედ და დაუვიწყარ ხსოვნად დაინთებდა თავის მკერდზე.

ენერგიადაუშრეტელმა მეფემ ჩამოუარა თავის ჯარს, მამულისათვის ანთებულ გულებზე ეამბორა, არავინ გამოუტოვებია, არავინ დარჩენია, არც დაზარებია, არც ბევრილა იყვნენ. ქართველთა მხარეს მდუმარება ჩამომდგარიყო, მტრის ბანაკიდან ხითხითი ისმოდა. სისხლის საღვრელად იდგა ორივე მხარე.

ფარცხისთან ომი დაიწყო. ეს ორი დაგუბებული ძალა ერთი-მეორეს შეასკდა. რომელიღაც ოსმალს შიშისაგან დასცდა „დელი სვიმონ“, ომი გახურდა, ძარღვებში სისხლი გაცხელდა, მტკიცედ, გვერდი-გვერდ იბრძოდა ქართველობა, არ იზოგებოდა სიცოცხლე. ისე იყო საქმე, ტყვიას ხმლით იგერიებდა. მტრის შეიარაღებისა და მათი სიმრავლის გამო გულსაკლავად მცირდებოდა ქართველთა რიგები. ერთ დაჭაობებულ, ხავსიან ადგილას სიმონ მეფის ცხენი ჩაეფლო. ისევ საიდანღაც მოისმა ხრინწიანი ხმა „დელი სიმონი ჩაეფლო“. ყველა მხრიდან მიესივნენ ოსმალონი, მათთვის კარგი ამინდი დამდგარიყო. სიმონ მეფის ირგვლივ მყოფი ჭაობში ჩაფლული ქართველი მეომრები მტერმა

ისრებით დახოცა. მეფე სიმონი მარტო დარჩა ვადაში ხმაღ-გადატეხილი. ეს მოვლენა ოსმალოებმა კარვის წინ მჯდომარე ჯაფარ-ფაშას აცნობეს. იგი აღტაცებული წამოვიდა სიმონ მეფის სანახავად.

1600 წელი დამდგარიყო. ძვირფასი ტყვე სტამბოლს გააგზავნეს. მათ საზეიმო დრო დასდგომოდათ. სულთანი მეჰმედ III აღტაცებული შეხვდა სიმონ მეფეს. მთელი ოსმალეთი ზეიმობდა გამარჯვებას, ნახევარ მთვარიანი დროშები ფრიალებდნენ სტამბოლის ქუჩებში.

სამშობლოზე დარდით ისევ ავსებუდიყო სიმონ მეფის გული. იქნება ფიქრობდა კიდევ ყიზილბაშების მსგავსად სამშობლოში გამოუშვებდნენ ირანის საწინააღმდეგოდ. მაგრამ მის ფიქრებს აღსრულება აღარ ეწერა. სიმონ მეფე გარდაიცვალა 1603 წელს. საქართველოს აღარ ჰყავდა დიდი სიმონ I.

თავისი ქვეყნის მოსიყვარულემ, გორელმა ვაჭარმა დიაკენიშვილმა მოიძია მეფის ძეგლი, ზარდახშაში მოწიწებით ჩაალაგა, ზედ აბრეშუმის ნაქსოვი გადააფარა, წამოიღო და მიართვა მეფე სიმონის ძეს – გიორგის და დედოფალ ნესტან-დარეჯანს. მცხეთას, სვეტიცხოვლის ტაძარში დაკრძალეს სიმონ მეფე, მისი საფიცარი მამის ლუარსაბ I დიდის გვერდით.

გ. სააკაძის დაბადების თარიღთან დაკავშირებული აზრის განმარტებისათვის

1594 წლის ისტორიული საბუთის მიხედვით, მეფე სიმონ I წყალობის წიგნს აძლევს გ. სააკაძეს, რომელსაც „ჩვენსა ერთგულსა თავდადებითა ნამსახურ ყმას“ უწოდებს, ამ დამსახურების საფუძველზე ჯილდოდ აძლევს თბილისთან ახლოს მდებარე სოფელ „ლისს“. როგორც მოსაზრება არსებობს გ. სააკაძე 1585 წელსაა დაბადებული. ამ საბუთის მიხედვით, მაშინ, 1594 წელს იგი ცხრა წლისა იქნებოდა.

საეჭვოა, რომ ამ ხნის ბავშვისთვის მეფეს ერთგული და თავდადებული ყმა ეწოდებინა – განმარტავს ისტორიკოსი მკვლევარი გივი ჯამბურია.

რადგან ეს 1594 წლის საბუთი არსებობს და ის მეფე სიმონ I-ის სახელითაა გაცემული გ. სააკაძის სახელზე, უნდა ვიფიქროთ, რომ სიმონ მეფესთან და სხვა ქართველ მეომრებთან ერთად, გ. სააკაძეც მონაწილეობდა ქართლის ციხეებიდან ოსმალოების განდევნაში.

ამ საბუთის არარსებობის შემთხვევაში, სააკაძის დაბადების თარიღთან ბუნდოვანი წარმოდგენა იარსებებდა. ეს საბუთი გვაძლევს იმის თქმის საშუალებას, რომ სააკაძეს საომარ ხელოვნებაში გარკვეული გამოცდილება და შესაბამისი ასაკიც უნდა ჰქონოდა.

საგულისხმოა, სიმონ მეფისაგან ამ საბუთში აღნიშნული დამოკიდებულება სააკაძის მიმართ, სადაც აღნიშნავს „ერთგულსა თავდადებითა ნამსახური ყმა“ ე.ი. იმ ხანებში და იმ ასაკში გ. სააკაძეს თავი გამოუჩენია სიმონ მეფის წინაშე. სხვაგვარად კაცი ასეთი შეფასებით სიტყვას თავისი ყმის მიმართ არ აღნიშნავდა. აქვე უნდა დავინახოთ მეფის ღირსეული დამოკიდებულება სააკაძესთან, რადგან მას ერთგულება და თავდადება გამოუჩენია, მეფესაც თბილისთან ახლოს სოფელი ლისი და მიმდებარე მამულებით დაუჯილდოვებია, რაც ერთგვარი პრივილეგიის მინიჭებასაც ნიშნავს მეფისაგან და მის წინაშე და მის გვერდით ბრძოლებში განსაკუთრებული მონაწილეობის აღნიშვნასაც. უმნიშვნელო დამსახურებისთვის სიმონ მეფე სოფლით ან მიწის ფართით დააჯილდოვებდა სააკაძეს იმ მიწა-მამულებთან ახლოს, სადაც სააკაძეები მკვიდრობდნენ? შესაძლოა და მოხდა ისეც, რომ რახან გ. სააკაძის მამა სიაუშ სააკაძე თბილისის მოურავი იყო და ეს თანამდებობა შეიღზე, გიორგიზე გადავიდა, თან სიაუშ სიმონ მეფის ახლო კაცადაც და ქვეყანაზე მზრუნველად ითვლებოდა, ამის აღსანიშნავად მეფემ პატივი მიაგო მას, და თბილისთან ახლოს სოფელი ლისით დააჯილდოვა მისი შვილი გიორგი.

დღეს-დღეობით ქართველ ისტორიკოსთა აზრი ერთმანეთთან შეჯერებულია და სააკაძე 1570-იდან 1575 წლებში უნდა დაბადებულიყო. ეს დრო ლოგიკურობასთან ახლოა, რომ სიმონ მეფეს ოსმალებთან გამართულ 1590-1599 წლის ომებში, სააკაძესაც მონაწილეობა უნდა მიეღო. იგი იმ დროს 19 წლიდან 28 წლამდე ახალგაზრდა კაცი იქნებოდა.

სიმონ მეფე 1599 წელს, ოსმალოებთან (ჯაფარ-ფაშასთან) გამართულ ომში, ტყვედ ჩავარდა. როგორც კი სიმონ მეფის ცხენი ჭაობში ჩაეფლო, ამ დროს მის ირგვლივ მყოფი ქართველი მეომრები მეფეს იცავდნენ, მათ არ უნდოდათ მტერს იგი ხელმეორედ შეეპყრო. ეს საშიშროება მათ ცხადად დაინახეს, ისინი სიმონ მეფეს იოლად არ დაუთმობდნენ მტერს და სიცოცხლის ბოლო ამოსუნთქვამდე შეეცდებოდნენ განსაცდელისაგან მეფის დახსნას და სამშვიდობოზე გაყვანას.

ოსმალოთა მხრიდან შეცნობილ სიმონ მეფეს, თან ასეთ ჩაფლულ მდგომარეობაში მყოფს, მტერი ხელიდან არ გაუშვებდა.

სიმონ მეფის დამცველ ქართველებს ისინი ისრებით გაანადგურებდნენ და მეფეს შეიპყრობდნენ. გ. სააკაძე მათ შორის რომ ყოფილიყო, მასაც მეფის დამცველი მეომრების ბედი ელოდა. შესაძლოა იმ საბედისწერო ვითარებაში, სააკაძე მეფესთან ახლო მანძილზე არ იმყოფებოდა და ომის სხვა მონაკვეთში აგრძელებდა ოსმალებთან ბრძოლას. მოგვიანებით შეიტყო მეფის დატყვევება, ტყვედ ჩავარდნილ და ოსმალეთის გზაზე გასამგზავრებლად გამზადებულ მეფეს მარტო არ მიატოვებდნენ. მასთან ერთად უნდა ყოფილიყო რამოდენიმე დატყვევებული ქართველიც. ან სიმონ მეფის გვერდში ყოფნის თავის ნება-სურვილით გამოცხადებული და ოსმალეთში გასაგზავნად

მზად მყოფი რამოდენიმე ქართველი. მათ შორის ასეთი ერთ-ერთი თავისი სათაყვანებელი მეფის გვერდში მდგომი გ. სააკაძე უნდა ყოფილიყო.

ამის დასაბუთებას იოსებ თბილელის „დიდი მოურავიდან“ მოყვანილი სტროფი ადასტურებს:
„როს ყმა გადაჰყვეს პატრონსა მსახურობს ღარიბობასა,
პატრონისათვის კვდებოდეს იქმოდეს სახლის თმობასა.“

1603 წელს, სიმონ მეფის გარდაცვალების შემდეგ, გ. სააკაძე ქართლში დაბრუნებულა. შესაძლოა, გორელ ვაჭარს, დიაკნიშვილს, მან ასწავლა და დააკვადიანა თუ როგორ, რა ადგილას უნდა მოეძიებინათ სიმონ მეფის ნეშთი, რომ საქართველოში ჩამოესვენებინათ. მას, როგორც ვაჭარს, ასეთი საშუალება ჰქონდა.

ქართლის ტახტს 1604 წლიდან სიმონ მეფის შვილი გიორგი X განაგებდა. რადგან სააკაძემ თავისი ერთგულება სიმონ მეფისადმი, ოსმალეთში გაყოლით გამოხატა, რაც ცენტრალური ხელისუფლების მიმართ ერთგულებასაც ნიშნავდა, ამან წინაპირობა შეუქმნა გიორგი X-საც სააკაძე თავის გვერდში ჰყოლოდა. 1604 წელს ირანსა და ოსმალეთს შორის ომი გაიმართა, რომელიც „ერევნის ომითა“ ცნობილი. ამ ომში შაჰ-აბასის ირანულმა არმიებმა დაამარცხეს ოსმალეთის არმიები, ერევნიდან ოსმალთა განდევნა – განადგურებაში მონაწილეობა მიიღეს გიორგი X-მ და გ. სააკაძემ, ქართულ ჯართან ერთად. ამით კმაყოფილ შაჰ-აბასს ქართლის მეფის გიორგი X-ის და სააკაძის ირანისათვის თანადგომა, განსაკუთრებული ნიშნით აღუნიშნავს, რაც გამოიხატა ქართლის სამეფო კარისათვის სამი ირანული სოფლის გადაცემით. გ. სააკაძე იმ დროს 33 წლის უნდა ყოფილიყო.

გაგრძელება იქნება.

სიმონ ზაქარაია „ფახისისა“ და აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიების ნადმივილი წევრი მეცნიერების დოქტორი, ჟურნალისტი

**„დადუმებული ცოდნის ტაძარი“
ანუ
წიგნი ტრაგიკულ სინამდვილეზე**

„ბევრი მწარე დღე ახსოვს საქართველოს, ახსოვს თუ როგორ აოხრებდნენ არაბები, მონღოლები, სპარსელები, თურქები. ჩვენს ქვეყანას ახსოვს მტარვალები, ქართველთა მოსისხლე მტრები- მურვან ყრუ, ბულა თურქი, თემურ ლენგი, შაჰ-აბაზი, ალა-მანხმად-ხანი, მათ მიერ ქართველთა დევნა-შევიწროება, მაგრამ არც ერთს ამმტარვალთაგანს ქართველთა მიმართ არ გამოუჩენია ისეთი სისასტიკე, როგორც გამოიჩინეს აფხაზმა ბოევიკებმა 1992 წლიდან ქართულ-აფხაზური კონფლიქტის დროს ...“
გალერიან ზუსბაია, წიგნიდან „გალი“.

ის ტრაგედია, რაც აფსუა მტარვალებმა ჩაიდინეს გალის რაიონის მშვიდობიან მოსახლეობის წინაშე, რომელსაც მოჰყვა არასრულწლოვანები, ქალები, მოხუცები, ავადმყოფები, საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ შეფასებულია, როგორც კაცობრიობის წინაშე უმძიმესი დანაშაული, რაზე დაც პასუხს აგებს ამის ჩამდენი ბანდები.

წიგნი „დადუმებული ცოდნის ტაძარი“ ეძღვნება მტრის მიერ ოკუპირებულ აფხაზეთში, ერთ-ერთ წარმატებულ, გალის №2 საშუალო სკოლა-გიმნაზიის მდიდარ წარსულსა და დღევანდელ აგებული სინამდვილეს, რაც წარმოადგენს არა მარტო ამ სასწავლებლის ისტორიას, არამედ ჩვენი ერის ტრაგიკული ცხოვრების ნაწილს.

წიგნის ავტორებია ამავე სკოლის დეაწლმოსული პედაგოგები ქალბატონი მზია ხორავა და ბატონი კლიმენტ ქობალია. აქვე მინდა ავღნიშნო, რომ ამ სკოლაში მზიასთან ერთად ერთ ჯგუფში მეც მისწავლია მე-8, მე-10 კლასებში, ასევე ყველა ჩემი შორეული წინაპრები აფხაზეთელები იყვნენ, ამიტომ როგორც ჩემი მშობლიური სკოლა, ასევე მთელი აფხაზეთი ჩემთვის მძიმე განცდაა.

სწორედ, აფხაზეთში ამ ისტორიულ უსამართლობას მიუძღვენი ჩემი ხუთი წიგნი და მრავალი პუბლიკაცია, ომის პერიოდში ორჯერ ვიყავი ავტომატური ცეცხლსასროლი იარაღით მძიმედ დაჭრილი და ჰოსპიტალიზირებული (ეს სხვათა შორის).

აქვე, დიდი კმაყოფილებით მინდა ავღნიშნო, რომ ეს წიგნი, როგორც ზემოთ ვწერდით, აფხაზეთის ოკუპირებულ ტერიტორიაზე მომხდარი ტრაგიკული მოვლენების შესახებ წარმოადგენს ისტორიულ დოკუმენტს, რომელიც ცალკე ასახავს ჩვენი სახელოვანი პედაგოგების ერთი ჯგუფის მოღვაწეობას, რომლებსაც ჩვენდა საუბედუროდ ამ ძლიერ სასწავლებელ დღეს მემკვიდრე არ ჰყავს. იგი როგორც ერთ-ერთი ლიდერი სკოლა, ოკუპაციის შემდეგ შეიარაღებულმა ბანდოორმირებებმა, მთელი შენობის აუღიბორია-ლაბორატორიები გააპარტახეს.

წიგნი „დადუმებული ცოდნის ტაძარი“ დაწერილია მაღალ პროფესიურ დონეზე, მწერლური ხელოვნებით, რასაც მკითხველი უდაოდ მოლიანად იზიარებს ავტორებთან ერთად. რა თქმა უნდა, დიდი ბედნიერებაა, როცა წერ შენი მშობლიური სასწავლებლის სახელოვან წარსულზე, მის შემოქმედებით არსზე, მაგრამ რა ძნელია იქვე, იმავე წიგნის ფურცლებზე გიწვევს საუბარი ძნელად ასატან ტრაგიკულ აწმყოზე, მის დაცემაზე და ბურუსით მოცულ მომავალზე, რაც თავისთავად გულისხმობს მოლიანად აფხაზეთში ქართული მოსახლეობის მომავალ ბედსაც.

მიუხედავად წიგნში აღწერილი მოვლენების წინააღმდეგობრივი შინაარსისა, ავტორების მსჯელობაში ჰარმონიის დარღვევა არსად შეიმჩნევა, რაც მათი მაღალ პროფესიონალიზმზე მიუთითებს.

წიგნის დასაწყისში განხილულია გალის რაიონის ისტორია, რომელსაც რევოლუციამდე სამურხაყანო ერქვა. რა თქმა უნდა მდინარეებს – ენგურსა და ღალიძგას შორის ტერიტორია, კოლხეთის უძველესი ცივილიზაციის ორგანულ ნაწილს წარმოადგენდა, რაც დადასტურებულია მდიდარი არქეოლოგიური მასალებით, რომელიც ნაპოვნია ფიჩორის, გუდავის, დიხაზურძის და სხვ. ადგილების გათხრების დროს.

გალის რაიონი თავის საზღვრებში, როგორც ერთ-ერთი ძლიერი, მდიდარი და კულტურული ერთეული საქართველოში ჩამოყალიბდა ოქტომბრის რევოლუციის შემდეგ. ჩვენ კარგად ვიცით, თუ რა ჰქონდა კომუნისტურ იდეოლოგიას კარგი და რა ცუდი, მაგრამ ჩვენ ყველაზე უფრო ვაფასებთ იმ დროს, როცა ჩვენი ერი იზრდებოდა, ღაღდებოდა და მრავლდებოდა, როცა მთელს აფხაზეთის ტერიტორიაზე გაიხარა და გაიფურჩქნა ქართველი კაცის გენმა, წავიდა კომუნისტები და . . .

შემდეგ, წიგნში საინტერესოაა გადმოცემული გალის რაიონში მოსახლეობის რიცხობრივ ზრდასთან ერთად ახალი სკოლის მშენებლობის დაწყების აუცილებლობა, რომელიც მალე №2 საშუალო სკოლის სახელწოდებით ჩამოყალიბდა, ხდება სკოლის დაკომპლექტება შერჩეული კადრებით. აქვეა ჩამოთვლილი გალის რაიონის ის ხელმძღვანელები, რომლებიც დიდი დახმარება გაუწია საშუალო სკოლის, მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის სრულყოფას. ნახსენებია სკოლის დირექტორები, რჩეული პედაგოგები, რომლებმაც თავიანთი მაღალი ღირსებითათვის უღებობის განმავლობაში დამოძღვრეს მოსწავლე-ახალგაზრდობის რამდენიმე თაობა.

რა თქმა უნდა, სავალდებულო არ უნდა იყოს ყველა მოსწავლისაგან დიდი ნასწავლი პიროვნება გამოვიდეს, მაგრამ ბედნიერია ყველა ის თაობა, რომლებსაც ისეთი პედაგოგები ჰყავდა მოძღვრად, როგორებიც იყვნენ ნინა ეზუგბაია – დირექტორი, პლატონ ემუხვარი – სასწავლო ნაწილის გამგე, გიორგი ტორუა (ჩაგუევიჩი), ვალერიან კეზუა, ვენე გაბისონია, ვარა ფილიშვილი, შირინ ყოლბაია, ალექსანდრე ჭაავა, ალიოშა კილანავა, გუდნარა ხაბურზანია, დავით შონია, ბათლომე თოდუა, კლიმენტ ქობალია, ფაცია მარღანია, ჩემი თანაკლასელი და მეგობარი, დიდი პედაგოგების ღირსეული მემკვიდრე მზია ხორავა და სხვები.

მქონდა ბედნიერება ახლო მეგობრული ურთიერთობა მქონდა დიდ გიორგ ტორუასთან (ჩემი დედის, ნუცა ბაგათელიას მასწავლებელიც იყო), ბატონებთან ლუსიანე სოსელიასთან, პლატონ ემუხვართან, ციფრო წულაიასთან, ალექსანდრე ჭაავასთან და მოგვიანებით ბ-ნ შოთა გველიასთან, ლუიზა შენგელიასთან (ჩემი დეიდაშვილის მეუღლეა). ასევე ჩემი გზის გამკვალავი იყო სასიქადულო, „ჩუმი“ უნიჭიერი პედაგოგი ბაგრატ ხორავა.

წიგნის ავტორებს ჩამოთვლილი ჰყავთ მე-2 საშუალო სკოლის ღირსეული თაობები, რომლებიც უმაღლესი განათლების მიღების შემდეგ დაუბრუნდნენ თავიანთ საამაყო სკოლას და განაგრძობდნენ მოსწავლე-ახალგაზრდობის აღზრდა-ფორმირების წმინდათა-წმინდა საქმეს.

ცალკე აღნიშვნის ღირსია ქალბატონი ნონა შონია, გალის რაიონის საგანმანათლებლო რესურსცენტრის უფროსი, რომელმაც ყველაზე უმძიმეს და ურთულეს პერიოდში უნარიანად უხელმძღვანელა ოკუპირებულ ტერიტორიაზე თუ საქართველოს სხვადასხვა რეგიონებში განთავსებულ სკოლებს.

გალის მეორე საშუალო სკოლა დამთავრებულთა შორის ბევრია ცნობილი პიროვნებები, სიამაყით დავასახელებდი საქართველოში ერთ-ერთი სახელოვანი, არნოლდ ჩიქობავას სახელობის ინსტიტუტის დირექტორს პროფესორ ლალი ეზუგბაიას.

გალის რაიონი მუდამ იყო დიდი და ნიჭიერი პიროვნებების დაბადებისა და დავაჟკაცების ნოყიერი სივრცე: მსოფლიო მნიშვნელობის მეცნიერი ილია ვეკუა, დამონე გოგოხია, ვლადიმერ ალფენიძე, ხუტა ბერულავა და სხვ.

როგორც ასეულ ათასობით აფხაზეთის საკუთარი მიწა-წყლიდან გამოძევებული ქართველი, მეც ერთი წუთითაც არ ვკარგავ კუთხე-მამულში დაბრუნების იმედს, მჯერა, რომ ქართული გენი ისევ აღორძინდება ჩვენს სათაყვანებელ მიწაზე.

რამდენადაც „დადუმებულ ცოდნის ტაძართა“ რიცხვი ოკუპირებულ აფხაზეთში გაგრიდან გალამდე მრავალრიცხოვანია, აღნიშნული წიგნის მთავარი ობიექტის, გალის №2 საშუალო სკოლის შესახებ ცალკე, იზოლირებული საუბარი ჩემის აზრით, ოდნავ უფერულიც იქნება. ამიტომ შევეცდები სხვა საკითხებზე ვილაპარაკო, რომელიც ნაწილობრივ ეხება ქართული მოსახლეობის გამოძევებას საკუთარი მიწა-წყლიდან, რაც უფრო საინტერესო იქნება მკითხველებისათვის.

არავინ იცის ოკუპირებულ აფხაზეთში ქართველთა ბედი რა გზით წარიმართება, მისი უძველესი, ნამდვილი მემკვიდრე გენი ისევ აღორძინდება თუ არა ჩვენი საამაყო წინაპრების ოფლით, სის-

ხლით და ძვლებით გაპოხიერებულ მიწაზე, თუმცა დღეს ძალთა თანაფარდობა უდაოდ მოწინააღმდეგეთა მხარეზეა.

1995 წლიდან დღემდე ვცხოვრობ თბილისში, ამ ხნის განმავლობაში ჩემთვის არაერთხელ დაუსვამთ შეკითხვა – რას ვერჩოდით ჩვენ, შედარებით მცირერიცხოვან აფხაზებს, ან კიდევ რატომ ვერ დავამარცხეთ ისინი, რატომ გამოვექვეით მათ? აი, ის კითხვები, რომლებსაც სვამენ საქმეში ჩაუხედავი ადამიანთა სერიოზული ნაწილი, რომელსაც ხშირად აგრესიული ხასიათიც აქვს. რა თქმა უნდა, ამ კითხვებზე პასუხის გაცემას აქ არ ვაპირებ, რადგან ამაზე მრავლადაა ფუნდამენტალურად პასუხი გაცემული და მეც, როგორც აფხაზეთიდან დევნილმა ჩემს წიგნებში მას ხაზი გავუსვი.

ის, რაც აფხაზეთის ტერიტორიაზე მოხდა 1992 წელს, ეს უბედურება უცხოტომელთა მიერ მზადდებოდა საუკუნეების განმავლობაში. მართალია წიგნში „დადუმებული ცოდნის ტაძრის“ ავტორებს მკითხველთათვის თითქმის ყველა შესაძლო საინტერესო საკითხებზე აქვთ გაცემული პასუხი, მაგრამ მეც შევეცდები მოკლედ შევეხო და გამოვთქვა ჩემი მოსაზრებები იმ ტრაგიკული შედეგების გარშემო, რაც აფხაზეთში დატრიალდა.

სამეგრელოსა და აფხაზეთის სამთავროებს შორის ურთიერთობის სიძველე

აფხაზეთის სამთავრო, ვერისის სამეფოდან მოყოლებული და უფრო ადრეც, მის განუყოფელ ნაწილს წარმოადგენდა, შემდეგ კი ერთიან ქართულ სახელმწიფოს ექვემდებარებოდა. აფხაზეთის სამთავროს, მის საკმაოდ ვრცელ ტერიტორიას მეთაურობდნენ მთავრები - შარაშიები, რომლებიც ლიტერატურულ წყაროებში იხსენებიან როგორც შარვაშიძეები, (გვარი შარაშია ქართულად ნიშნავს მეგზურს, შარა – გზა, ხალხის წინამძღოლს, ერისთავს). აფხაზეთის ტერიტორიაზე ოდითგანვე ცხოვრობდნენ მეგრელები, მათ შემოსეული მტრებისაგან იცავდა ოდიშის სამთავრო, ხოლო საჭიროების შემთხვევაში მთელი საქართველო, როგორც საკუთარი ოჯახის წევრს. აქ ერთიანი ძალით აშენებდნენ გზებს, ხიდებს, ციხე-სიმაგრეებს, კულტურულ ძეგლებს და რაც მთავარია მეგობრობას და სიყვარულს. როგორც მთავრების ოჯახებს შორის, ასევე თავადთა ოჯახებს შორის იყო ქორწინება და ნათესაური ურთიერთობა. ეს ტრადიციული მიმდინარეობა ირდევია მე-17 საუკუნის დასაწყისიდან, როცა ჩრდილოეთ კავკასიიდან მომთაბარე ტომებმა იწყეს მასობრივად ჩამოსახლება შავი ზღვის სანაპიროზე.

ვინ არიან აფსუები და როდის ჩნდებიან ისინი შავი ზღვის სანაპიროზე

ამ კითხვის პასუხის გასაცემად მე აქ მოვიყვან თანამედროვე მკვლევართა შორის უდაოდ აღიარებული მეცნიერის ნათელა ფოფხაძის შრომებიდან ამონარიდს: „პლინიუსმა კავკასიის აღსაწერად 20-ზე მეტი ცნობილი ავტორების ნაშრომები გამოიყენა ..., ავტორს სავსებით ცხადად აქვს გარკვეული, რომ პირველ საუკუნეში აბსუა ქვეყანა მდებარეობდა კასპიის ზღვის ჩრდილოეთ სანაპიროსთან. პლინიუსი აღნიშნავს, აფსუა ხალხის ეთნიკურ კუთვნილებასაც. აფსუა ხალხი, სკვითი ხალხი იყო. I საუკუნეში ისინი ცხოვრობდა კასპიის ზღვის ჩრდილო-დასავლეთ ნაწილში მდებარე მომცრო ყურის ერთ ნაპირზე ..., პლინიუსის ამ ცნობის სანდოობა ეჭვს არ იწვევს. მან ობიექტურად მიუთითა ფაქტი – აბსუა ქვეყანა (ალბათ სატომო გაერთიანება, ქვეყანა რომ ჰქონოდათ ამ სიშორე მანძილზე სხვისი მიწის მისატაცებლად ხომ არ შემოგვესეოდნენ, ს.ზ.) კასპიისპირეთის ჩრდილო ნაწილში მდებარეობდა.

„აბსუა ენაზე მოლაპარაკე ხალხი ჩრდილო კავკასიიდან, სამხრეთ კავკასიაში უღელტეხილით გადმოდიოდა და იქვე სამურზაყანოს ჩრდილოეთის მიწებს იკავებდა. უფრო ჩრდილოეთით ზღვის ნაპირზე, ადიღე ტომები ჩამოსახლდნენ. სახელწოდება „ჩარქასი“ (და არა ჩერქეზი, ს.ზ.) თურქებმა უწოდეს ადიღე ხალხს და ნიშნავს შარაგზის ყაჩაღებს (თურქი რომ ამას სხვას უწოდებს გასაგებია მათი ვინაობა! ს.ზ.). ყველა ევროპელი მოგზაური თუ მკვლევარი აღნიშნავდა, რომ ადიღე ხალხები, აბსუა ხალხიც XIX საუკუნეშიც იმ დონეზე იდგა თავისი ყოფით, როგორც 2000 (ორი ათასი) წლის წინ ახასიათებდა ვანდალებსა და გუთებს, (კულტურულ ძეგლთა გამანადგურებლები, უძველესი გერმანელი ტომები), ალანებს. კოლხები 3000 წლის წინათაც მაღალი ცივილიზაციით გამოირჩეოდნენ“ (ნ. ფოფხაძე „შავი ზღვას კოლხეთის ზღვა ერქვა“, გაზ. ახ. ივერიელი, 14.VI.90).

ის, რაც აქ უწერია ნ. ფოფხაძეს, ამ ავადსახსენებელმა ტომებმა, მთელი მსოფლიოს წინაშე „ზედმიწევით“ დაამტკიცეს მშვიდობიანი ქართული მოსახლეობის არგაგონილ და არნახულ მრისხანებით მათ ძარცვასა და ამოხოცვაში. მართალია, ჩრდილო კავკასიელი ტომები თავშეფარების ძიების მიზნით 1300 წლიდან მცირე რაოდენობით ჩამოდიოდნენ მთებიდან, მაგრამ მათი მიზანსწრაფული ჩამოწოლა ხდება მე-17 საუკუნის 30-იანი წლებიდან.

სამეგრელოსა და აფხაზეთის მთავრებს შორის ურთიერთობის გამწვავება

ის ტრადიციული კეთილი და საიმედო ურთიერთობები სამეგრელოსა და აფხაზეთის სამთავროებს შორის, რომელიც არსებობდა მე-17 საუკუნის დასაწყისამდე, თითქმის ჩაბარდა ისტორიას. მათ შორის ამ დროიდან დიდი მტრობა და შუღლი ჩამოვარდა, რაც შემდეგმა საუკუნეებმა ვერ განკურნა. სამთავროებს შორის ურთიერთობის გამწვავება ლევან II დადიანის არაორდინალურმა ქმედებამ გამოიწვია. როგორც ცნობილია, ლევან II დადიანი საქართველოში ერისთავებს და მეფეთა შორისაც კი ერთ-ერთი უძლიერესი იყო. მას ცოლად ჰყავდა აფხაზეთის მთავრის სორეხ (ზოგიერთი სექტემანსაც უწოდებს) შარაშიას ქალი, რომლისგან ლევანს ორი ვაჟიშვილი ჰყავდა. ლევანმა ეჭვიანობის ნიადაგზე ცოლი აწამა, მას ცხვირი და ყურები დააჭრა და მამას, სორეხს სასახლეში მიჰგვა-

რა. ამასთან ერთად, მოკლე დროში, ლევანის სასახლეში აფხაზი ცოლისაგან შექმნილი ორივე ვაჟი გაურკვეველ ვითარებაში დაიღუპა (მეტი შთამომავლობა არც კი ჰყავდა). ეს მოხდა 1623 წელს.

ასეთმა უმსგავსო ინციდენტმა, მთავრებს შორის სამუდამო და შეურიგებელი მტრობა და შუღლი ჩამოაგდო. ამავმა აფხაზებმა დადიანს ასეთი თავგასულობა აღარ აპატიეს, დაიწყეს მის წინააღმდეგ საკმაოდ მომზადებული და რისხვისშემცველი შეტევები. ჩრდილოეთიდან საგანგებოდ და მიზნობრივად ჩამოყვანილი აბსუების რაზმები, მშვირები და უპოვარნი, მდიდარ და აყვავებულ ქართულ მოსახლეობას გრიგალისებური, მოულოდნელი შემოტევებით შიშის ზარს ცემდნენ, ძარცვავდნენ, ხოცავდნენ და მოსახლეობის ჯანსაღი ნაწილი ტყვეებად მიჰყავდათ, რომლებსაც ყიდიდნენ მაჰმადიანურ ქვეყნებში. მართალია ლევან დადიანმა არაერთხელ დაამარცხა აფხაზ-ჩერქეზთა და ჯიქთა ლაშქარი, 60 კილომეტრიანი დამცავი კედელიც ააშენა მდინარე კელასურის სათავედან შორეულ ფანავის მთებამდე, მაგრამ ვერც ამან უშველა, შარაშების მიერ ჩამოსახლებული რიცხობრივად მრავალი რაზმები სულ ახალ-ახალ მიწებს იპყრობდნენ. „სორეს შარვაშიძემ და მისმა სახლიკაცებმა ყვაპუმ, მათი მომხრე, უკვე გააფსუებულნი ფეოდალების დახმარებით, რამდენჯერმე სცადეს მდინარე ენგურის გადალახვა და სამეგრელოს შიდა სამთავროში შეჭრა, მაგრამ ისინი უკუგდებულნი. სამაგიეროდ აბსუა მტაცებლები მტკიცედ დამკვიდრდნენ ოდიშის მთავარ ნაწილში, ენგურის მარჯვენა მხარეს. ასე შეიქმნა XVII საუკუნის ბოლოს მდ. ენგური აფხაზთა და ოდიშის სამთავროებს შორის საზღვრად“ (ა. ჯაფარიძე „აფხაზეთი“, 2007).

უცხოელი ისტორიკოსები და მოგზაურები აღწერენ თუ როგორი უკიდურესი სისასტიკით ეპყრობოდნენ აფსუა დამპყრობლები ოდიშის მკვიდრ ქართულ მოსახლეობას, კერძოდ დღევანდელი გუდაუთის, სოხუმ-გულირიფშის, ოჩამჩირისა და გალის ტერიტორიის მცხოვრებლებს. ისინი ატყვევებდნენ, ყიდიდნენ, ხოცავდნენ ყველაფეს იტაცებდნენ, ანადგურებდნენ მეურნეობას, აუკაცრიელებდნენ სოფლებს.

თანამედროვე აფხაზური, ანუ აფსუა ეთნოსის ჩამოყალიბება

„საქართველოს ერთიანი მონარქიის პოლიტიკური დაშლის შემდეგ გაძლიერდა ფეოდალური განკერძოების პროცესი, ამას დაერთო გარეშე მტრების ინტენსიური შემოსევები, მათ შორის კავკასიის მთიელი ტომების – ჩრდილო-დასავლეთით აბაზურ-ადიღური, ცენტრალურ ნაწილში ოსური, ჩრდილო-აღმოსავლეთით დაღესტანური ტომების ჩამოსახლების პროცესი“ (ბეჟან ხორავა).

განსაკუთრებით ინტენსიურად ყალიბდებოდა კოდორის ხეობის შუა და ზემო წელის აბსუური დასახლებები, სადაც მოსახლეობის რაოდენობამ ხუთი ათას მიაღწია. წებელდა დალის ხეობას ფლობდა მარშანიების ფეოდალური საგვარეულო. წყაროების მიხედვით ეს „მარშანიები წარმოშობით მარუშიანები იყვნენ, სვანეთის ერისთავების – ფარჯანიან-გარდანიძეების შთამომავლები. მარშანიები უკვე გააფსუებულნი იყვნენ“, (ბ. ხორავა). დალის ხეობის ეს ტომობრივი გაერთიანება იმდენად გაძლიერდა, რომ ისინი არც შარვაშიძეების ხელისუფლებას ცნობდნენ და არც რუსეთის მფარველობაში შევიდნენ, მათ წყაღვამყოფი ქედის უღელტეხილებით ახლო ურთიერთობა ჰქონდათ დიდ ყაბარდოსთან, ასევე აბაზებთან და ყარაჩაელებთან.

წებელდა-დალის ხეობის თითქმის დამოუკიდებელი გაერთიანება, ახალი უბედურების მომტანი გახდა ბარის ქართული მოსახლეობისათვის. კარგად გაწვრთნილი ბანდიტური ყაჩაღები, მოულოდნელი თავდასხმებით მუსრს ავლებდა მათ. პროფ. გერონტი გასვიანის მონაცემებით ბაღნარად ქცეულ ერთ ქართულ სოფელს. ერთი თავდასხმის დროს უკაცრიელად აქცევდნენ. „ოჩამჩირის რაიონი სოფელი ჭალა (შემდეგ ასუები არქმევენ ჭლოუს), სადაც ცხოვრობდნენ შემდეგი გვარის მეგრელები: შუშანია, ჯგვიბუია, სუბუქია, ჯაკობია, გუგუტია, მჭიშია, ვარსემია, ხვარაშია, (აღბათ შემდეგში ხორავა), უჩაია, სოფერდია, ეიშია, რუსაყია, გოგილავა, სამელია, ღრუბლაია, მურუა, ცისტარია, კოღია, ქაჯაია, ლოგუა, გაბელია, ხუხუშია, ჯგუბურია, ფიოლია, ძაძუა, კონჯარია და სხვ. აბსუათა თავდასხმის შედეგად წალკეილი და გაუკაცრიელებული იქნა“, (მ. გასვიანი, წიგნიდან „აფხაზეთი“, თბ. 2004). წიგნში ჩამოთვლილია ასეთი რამდენიმე სოფელი, რომელიც მთლიანად განადგურებული იქნა დალის ხეობის ყაჩაღების თავდასხმებისაგან.

ოჩამჩირისა და სამურზაყანოს მეგრული მოსახლეობა სრული მოსპობისაგან გადაარჩინა კავკასიის რუსული კორპუსის ჯარებმა, რომელთა არა ერთი გაფრთხილების მიუხედავად, დალის ხეობის სატომო თვითმარქვია გაერთიანება მაინც არ ემორჩილებოდა და განაგრძობდა ბარის მოსახლეობის დარბევას. კავკასიის კორპუსის მთავარსარდალი გრ. როზენი აბსუებს კატეგორიულად აფრთხილებდა აღეკვეთათ მტაცებლობა, ყაჩაღობა, ძარცვა, მშვიდობიან სოფლებზე თავდასხმების შეწყვეტა, აყრილი მოსახლეობით ვაჭრობა. მაგრამ ყაჩაღი და დაუნდობელი უცხო ტომები მაინც არ იშლიდნენ თავიანთ სიავეს, ძარცვით სიმდიდრის შოვნას, ძვალ-რბილში გამჯდარ მრისხანებას და რაც მთავარია ყოველგვარი ცივილიზაციის მიმართ ველურ დამოკიდებულებას განაგრძობდნენ.

რა თქმა უნდა, ასეთი დაუმორჩილებელი – ველური შეიარაღებული ბანდების თარეში რუსებს არ აწყობდათ, ამიტომ რუსული ჯარის ნაწილებს, რომლებსაც დიდი აღტაცებით შეუერთდა, სამურზაყანოს, აფხაზეთის და სვანეთის სახალხო ლაშქარები 1840 წლის 24 დეკემბერს, ცეცხლთა და მახილით შეიჭრა დალის ხეობაში მურავიოვის ხელმძღვანელობით და ორი კვირის განმავლობაში, მანამდე აუღებელი აულები მიწასთან გაასწორა, აბსუა მარშანიები ჯერ ფსხუში, შემდეგ ჩრდილოეთში გაიქცნენ. მურავიოვის ბრძანებით 5 ათასი ოჯახიდან გადარჩეული 500 ოჯახი აპყარეს და წებელში ჩამოსახლეს. ამ ღონისძიებების შემდეგ მოისვენა დაბლობის ადგილობრივმა მოსახლეობამ, ისევ

იწყო სოფლებმა აღორძინება. უბედურება ის იყო, რომ რუსული სრული მმართველობის დამყარების დროსაც, აბსუბები თავიანთ უპირატესობას ავრცელებდნენ ადგილობრივ ქართულ მოსახლეობაზე. უკვე გაუტკბათ თბილი და მდიდარ კუთხეში ცხოვრება, რომლის სფუძველი იყო ბრძანებლური ქინი და არა კეთილსინდისიერი შრომით ქონების შოვნა.

ქართულ მიტაცებულ მიწებზე დამკვიდრების შემდეგ ცივილურ გარემოსთან შეუთავსებელი აბსუბები, აგრძელებენ შუღლსა და მტრობას ადგილობრივ, განსაკუთრებით სამურზაყანოს ტერიტორიაზე მოსახლე ხალხთან. ამით ისინი არ კმაყოფილდებიან და შავიზღვისპირეთზე გაბატონების მიზნით დაიწყეს გაუთავებელი აჯანყებები რუსული ჯარების წინააღმდეგ. რუსებმა საწინააღმდეგოდ ჯერ 1964 წელს აფხაზეთის სამთავრო გააუქმა, ხოლო თურქეთის დამარცხების შემდეგ, ისინი თურქეთში გადაასახლა, რასაც მუჰაჯირობას უწოდებენ. ამით მათი მწვალებლური მოქმედებები არ დამთავრებულა, თურქეთიდან ნაწილი უკან დაბრუნდა, აქ დარჩენილებს შეუერთდა და შემდეგ რაც დაატრიალეს, მკითხველთათვის ცნობილია.

საბჭოთა სისტემის შექმნის შემდეგ, მიუხედავად არა ავტოქტონური, შემოსული ხალხის ურიცხვი პრეტენზიებისა, აფხაზეთის ტერიტორიაზე ისევ აღორძინდა და გაიხარა ქართულმა გენმა, მაგრამ ეს საუბედუროდ ისევ დროებითი შეიქმნა. აბსუბებმა, რუსები დაიყოლიეს და საბჭოთა სისტემის რღვევის შემდეგ ისევ განაახლეს ბრძოლა ქართველთა წინააღმდეგ, რაც შეიარაღებულ ბრძოლაში გადაიზარდა. რუსული არმიის მხარდაჭერით აბსუბებმა აისრულეს თავიანთი წადილი და ოცნება, ცეცხლით და მახვილით ამოჟლიტეს ქართული მოსახლეობა, ცოცხლად გადარჩენილები იქიდან გამოაძევეს.

აქვე მინდა მკითხველის ყურადღება მივაქაციო იმ ფაქტს, რომ აბსუბებმა ამ ომშიც გამოავლინეს ის სისასტიკე და მრისხანება, რაც მათ ჩვეოდათ ჩვენს მიწა-წყალზე ჩმოსახლების პირველი დღიდან საუკუნეების განმავლობაში.

ამის დასტურად, აქვე მინდა მოვიყვანო აფხაზეთის მინისტრთა საბჭოს, აფხაზეთის თავდაცვისა და უშიშროების საბჭოს თავმჯდომარის თამაზ ნადარეიშვილის წიგნიდან „შეთქმულება საქართველოს წინააღმდეგ“ ამონარიდი გალის რაიონის შესახებ: „ომის დამთავრების შემდეგ გენოციდის პოლიტიკა განსაკუთრებით ფართო მასშტაბით განახორციელეს გალის რაიონში, რომელიც ძირითადად ქართველებით იყო დასახლებული ... ამ რაიონის მოსახლეობას საბრძოლო მოქმედებებში მონაწილეობა არ მიუღია, იგი 29 სექტემბერს ოკუპანტებმა უომრად დაიპყრეს, (აი, შენი „ძვირფასი მთავარსარდალი და სამხედრო საბჭო ქვეყნისა“, ს.ხ.), რის შემდეგაც მშვიდობიანი მოსახლეობის მასობრივ ხოცვა-ჟლეტას შეუდგნენ. სეპარატისტები ესხმოდნენ სოფლებს, არბევდნენ და ხოცავდნენ მოსახლეობას, გადაბუგეს და დაანგირეს 5730 სახლი, 40 საშუალო სკოლა ..., 25 ათასი მსხვილფეხა საქონელი გარეკეს და სხვ.

აი, ის სისასტიკე, რაც მათ ჩაიდინეს გალის რაიონის მშვიდობიან მოსახლეობაზე, რამდენიმე მაგალითი ათასებიდან:

„ცანავა ოთარ, სოფ. პირველი გალი – მტარვალებმა აიძულეს ნოდარ ფარცვანიასთან ერთად ორმო გაეთხარათ და სასტიკი წამების შემდეგ ორივე ცოცხალ-მკვდარი ჩამარხეს შიგ 1993 წლის დეკემბერში“.

„ცაავა მირო გრიგოლის-ძე, 52 წელს, სოფ. აჩიქვარაში ძმასთან, ჭიჭინიასთან ერთად დახვრიტეს, შემდეგ კი ცოცხალ-მკვდრები თავის სახლში დაწვეს“.

„ცაცუა ჟორჟი, 65 წლის, სოფ. ოქუმი, საკუთარ სახლში ჩაკეტეს და ცოცხლად დაწვეს ძმასთან და დასთან ერთად“.

„ცობეხია აკაკი, სოფ. განახლება, გალის 8 წლიანი სკოლის დირექტორი, ცოცხლად დაწვეს“.

„წურწუმიძე ჟუჟუნა შალვას ასული, სოფ. აჩიგვარა, ჯერ გაუპატიურეს მეუღლეს თვალწინ, შემდეგ ცეცხლმოკიდებულ სახლში ორივე დაწვეს“.

„ხვედელავა ჟორჟი დახვრიტეს გრიგოლ ჭკადუასთან ერთად, გვამი დორებმა დაგლიჯეს“.

„ხინკალაძე კოტე, სოფ. პირველი გალი, 50 წლის, დაწვეს საკუთარ სახლში“.

ასეთი ბედი ეწვია მარტო გალის რაიონის ათასზე მეტ მშვიდობიან მოსახლეს.

აფხაზეთის მეცნიერებათა აკადემიის გაზეთ „დიოსკურიის“ რედაქციაში მუშაობის პერიოდში (მთ. რედაქტორი პოეტ-აკადემიკოსი ვაჟა ეგრისელი), საქმიანი ურთიერთობა გვქონდა აფხაზეთის განათლებისა და კულტურის მინისტრთან ბატონ ალექსანდრე აბლაკოევთან, ასევე შედარებით მოკრძალებული, მაგრამ მაინც გალის რაიონის საგანმანათლებელი რესურსცენტრის უფროსთან ქალბატონ ნონა შონიასთან.

გაზეთის ფურცლებიდან დაინტერესებული მკითხველი ეცნობოდა, როგორც მთლიანად საქართველოს სხვადასხვა რეგიონში დევნილი სკოლების, ასევე გალის რაიონის ოკუპირებულ ტერიტორიაზე უმძიმეს პირობებში განახლებულ სწავლებას სკოლებში.

სწორედ, ასეთი გაუგონარი აწიოკება-დარბევის შემდეგ, როცა საერთაშორისო ორგანიზაციების ზეგავლენით ოდნავ შერბილდა ბოვეიკთა თარეში რაიონში, გახიზნულთა ნაწილი უბრუნდება სოფელს, მიუხედავად იმისა, რომ მან სრულებითაც არ იცინა რა ელოდება უახლოეს მომავალში. მაგრამ გასაოცარი ის იყო, რომ ბრუნდებოდნენ ისინი ოჯახის წევრებთან და წრმოდგინეთ ბავშვებთან ერთად. ხალხის ასეთმა თავგანწირულმა და უშიშარმა მოქმედებამ ჩააფიქრა ქალაქში და

სოფელში დაბრუნებული საშუალო სკოლის პედაგოგები, რათა განეახლებინათ სკოლებში მოსწავლე-თა მეცადინეობა.

პედაგოგებმა სოფლის მოსახლეობასთან ერთად შეძლოს გააპარტახებული სკოლის შენობის, რამდენიმე ოთახის გარემონტება და სასწავლო პროცესის დაწყება. ყველასთვის ნათელია, თუ რა დონეზე უნდა ყოფილიყო ასეთ პრიმიტიულ პირობებში სწავლება, მისი ეფექტი, მაგრამ აქ უმთავრესია მორალურად და ფიზიკურად განადგურებული ხალხის უკვდავებისგან სწრაფვა, საკუთარი მიწა-წყლის ფანატიკური სიყვარული და მარიამ ღვთისშობლის წილხვედრი ქვეყნისა და ხალხის ისევე აღზევება წინაპართა ნერჩზე.

ძნელად წარმოსადგენია, მაგრამ ფაქტია, რომ გალის რაიონის ოკუპირებულ ტერიტორიაზე 2007 წლის მონაცემებით 32 სკოლა ფუნქციონირებდა, სადაც სწავლა მშობლიურ ენაზე მიმდინარეობს.

გალის ცენტრში დაბრუნებული მოსახლეობა, ალბათ იმედს არ კარგავს, რომ საამაყო, №2 საშუალო სკოლა-გიმნაზიის შენობაში მეცადინეობა ისევე განახლდება, რაც ქართული უკვდავი გუნდის აღორძინების კიდევ ერთი უტყუარი მაგალითი იქნება.

გვჯერა, სამართლიანობა თანდათან აღსდგება აფხაზეთში, აბსუბის აზრობრივი პოტენციული გადაიხრება დემოკრატიისაკენ და ქართველებთან მშვიდობიანი თანაცხოვრების შესაძლებლობაში დარწმუნდებიან, რაც მათი გადარჩენის ერთადერთი გამოსავალია.

და ბოლოს, ღმერთმა დაგლოცოთ წიგნისათვის „დადუმებული ცოდნის ტაძარი“, ძვირფასო, ნიჭიერო და ბრძენო, მერხის მეგობარო ჩემო დაიკო მზია, ასევე მადლობას მოვახსენებ ჩემი თაობის სკოლა დამთავრებულთა სახელით, ჭეშმარიტ მამულიშვილს ბატონ კლიმენტ ქობალიას ასეთი უკვდავი ნაშრომისათვის.

მე დაზუსტებით არ ვიცი რა კეთდება აფხაზეთში სხვა „დადუმებული ცოდნის ტაძრების“ უკვდავსაყოფად, მაგრამ აფხაზეთის განათლების სამინისტროს მოღვაწეების ერთ-ერთი პრიორიტეტი უნდა იყოს გაგრიდან ენგურამდე ყოველი ქართული სკოლის შესახებ მოკლე ინფორმაციული წყაროების შექმნა და ცალ-ცალკე გამოქვეყნება, რა თქმა უნდა სანამ ამ სკოლის მოღვაწე პედაგოგები ჯერ-ჯერობით საღ-სალამათები არიან.

მუხრან ბიწაძე – ისტორიკოსი

**უცნობი და ნაცნობი ღებალები სოფელ
ქვაციხის უმეფლესი ისტორიიდან**

ციხე თუ ყორღანი

წინათქმა:

„ადგილს, რომლის შესახებაც უნდა მოგიტხროთ და ვიმსჯელოთ, მას ადგილობრივი მოსახლეობა დაახლოებით ოთხი საუკუნეა წმინდა ადგილად მიიჩნევს და მას „საკურწის წმ. გიორგის ჯვრის“ ხშირად კი მხოლოდ „ჯვრის“ სალოცავის სახელწოდებით მოიხსენიებს. ხოლო შორეული წარსულისა და ამ ადგილის არსებობის, დანიშნულებისა და ფუნქციის შესახებ არსებითად არავინ არაფერი იცის. სამწუხაროდ ისტორიული წყაროებიც დუმიან და არას გვაუწყებენ მის შესახებ. მე შევეცადე გამერკვია ამ ძირძველი ადგილის წარმომავლობა და წარმოემჩინა მისი რეალური სახე. გადმოგცემთ ჩემს მოსაზრებებსა და ვერსიებს და იმასაც თუ რას ეყრდნობა და რაზეა ისინი დაფუძნებული“.

სოფელი ქვაციხე ქ. ჭიათურიდან ჩრდილო დასავლეთით 18 კმ-ის მანძილზე მდებარეობს. იგი ზღვის დონიდან 600 მ-ის სიმაღლეზე იმყოფება. მას ჩრდილოეთით ტყიბულის, დასავლეთით თერჯოლის, ხოლო სამხრეთ დასავლეთით ზესტაფონის რაიონები ესაზღვრება. ასევე ჩრდილო დასავლეთით ადგილობრივი პატარა მთა წიფორა და ჩრდილოეთიდან რაჭის მთები გადმოჰყურებს. ხოლო შორს, სამხრეთ დასავლეთით მოსწანს თრიალეთის მთებიც. ასეთი ხედი იშლება „საკურწის წმ. გიორგის ჯვრის“ სალოცავიდან.

სოფელ ქვაციხეს აღმოსავლეთის მხრიდან და მდინარე „ცხრაპირას“ სათავიდან სამხრეთით 200-იოდე მეტრის მოშორებით გადმოჰყურებს 25 მ-ის სიმაღლის და 50 მ-ის სიგანის კლდე, რომელიც მთლიანობაში შეიძლება ითქვას ერთ უზარმაზარ ქვას წარმოადგენს. ერთი შეხედვით გვეჩვენება რომ ეს კლდე ხელოვნურად აგებული ძველი ციხე-სიმაგრეა, სწორედ მის ზედა მხარეს, რომელსაც მისადგომი აღმოსავლეთის მხრიდან აქვს მას უწოდებენ „საკურწის წმ. გიორგის ჯვრის სალოცავს“ და არ არის გამორიცხული სოფლის სახელწოდება „ქვაციხე“ კლდეში ანუ ამ შემთხვევაში ქვაში არსებულ ციხესთან იყოს დაკავშირებული. ხოლო მოსახლეობა მის ახლო ტერიტორიებს დღესაც „ნაციხვრების“ სახელწოდებით მოიხსენიებს.

აღნიშნულ ქვას, ანუ კლდეს დასავლეთის მხრიდან აქვს დიახ 80 სმ-ის სიმაღლის პატარა შესასვლელი, საიდანაც აღმონღებთ პატარა ზომის კლდის დარბაზში. რომლის ფართი დაახ. 3X4მ²-ს შეადგენს, სიმაღლე 15 მ-ს, ხოლო დარბაზის კლდის ბუნებრივი სახურავი დრო-ჟამთა ვითარების გამო ჩამონგრეულია, მხოლოდ მცირეოდენი ნაწილია შემორჩენილი. ამ პატარა დარბაზს ნამდვილად ეტყობა შორეული წარსულის კვალი. კლდეზე აშკარად ეტყობა ჯაჭვის კიბის კვალი და ასასვლელი ზემოთ გვირახისაკენ, რომელიც ათიოდე მეტრის სიმაღლეზეა. გვირახში შეღწევა ვერ ხერხდება, რადგან სიღრმეში მიმავალი გვირახის ნაწილი ჩამონგრეულია. გადმოცემით და თვითმხილველების თქმით – გვირახით გადიხართ „ოთახებში“ სადაც ქვის დიდი მაგიდა და ქვის სკამებია გამოკვეთილი. ხოლო თუ გავითვალისწინებთ იმასაც კლდის იგივე „დიდი ქვის“ ჩრდილოეთით ორასიოდე მეტრში გამოედინება მდინარე ცხრაპირა (აღნიშნული მდინარე სოფ. ვაჭევას კასტრული მდგიმიდან იღებს სათავეს) და შიდა რელიეფი აქაც კასტრულია, ადვილი შეაძლებელია კლდეში ანუ „ქვაში“ შეფარებული ადამიანები კასტრული რელიეფის მეშვეობით მდინარესაც უკავშირდებოდნენ.

ჩემი ვარაუდით აღნიშნულ ადგილს ადვილი შესაძლებელია შორეულ წარსულში ჰქონიდა ციხის დანიშნულება და ფუნქცია. ე.ი. კლდეში ანუ იგივე „ქვაში“ არსებობდა ციხე სადაც ადამიანები თავს აფარებდნენ. სოფლის სახელწოდებასაც ქვაცხე ჩემი აზრით აქედან მომდინარეობს ანუ „ქვაცხე“ იგივეა რაც დღევანდელი სახელი ქვაცხე.

დასახელებულ კლდე (რომლის შესახებაც ჩვენ ქვემოთ ვისაუბრებთ) მისი აღმოსავლეთი მხარე არანაკლებ საინტერესო და საყურადღებოა. აღმოსავლეთის მხრიდან აღნიშნულ კლდეზე აშენებული, უფრო ზუსტად მოდგმული აქვს ხელოვნური ბორცვი, რომელიც ჩემს მიერ იქნა აღმოჩენილი XX საუკუნის 90-იანი წლების დასაწყისში. ბორცვის სიმაღლე 8 მ-ს შეადგენს, ხოლო ძირა დაბლა მხარის გარშემოწერილობა დაახლოებით 120 მ-ს შეადგენს. თვითონ ბორცვი კი ქვებითა და მიწითაა ნაგები, ხოლო ზემოდან ამ ქვებისა და მიწის მასას 10-15 სმ-ის სისქის დუღაბი (კირხსნარი) ჩასხმულია მთლიანი ზედაპირის მასშტაბით. რომელიც მიწითა და მინდვრითაა დაფარული და მნახველს ისეთი შთაბეჭდილება რჩება რომ აღნიშნული ბორცვი ბუნებრივია და გარეგნულად ხელოვნურად აგების არაფერი ეტყობა ისეა შეხამებული გარემოსთან. ბორცვის ზედა მხარე მოსწორებულია, იგი კლდის ქიმის პარალელურადა გასწორებული და მისი ფართობი 200 კვ.მ-ს შეადგენს.

ბორცვის ზედაპირის შუა ნაწილში ორი მეტრის სიღრმეზე არის ოვალური ნაგებობა, რომელიც გაკუთხული ქვითა და დუღაბითაა ნაშენი, ხოლო მისი სიგრძე ორ მეტრს აღემატება. მე მას სიმბოლურად „გაძარცვული სამარხი“ ვუწოდებ. ჩემი აზრით ძნელია იმის თქმა რომ იქ სხვა რამ ყოფილიყო. აღნიშნული „სამარხიდან“ ჩრდილოეთით მეტრ ნახევრის მოშორებით გავაკეთე არქეოლოგიური ჭრილი 3 მ-ის სიღრმის და 2 მ. სიგრძის. ზედაპირიდან 30 სმ-ის სიღრმეზე აღმოჩნდა ქვევრი, რომლის სიმაღლე შეადგენს 115 სმ. ხოლო შუა ნაწილის დიამეტრიც 150 სმ) იგი მიწით იყო ამოვსებული, ხოლო ქვევრს აღმოსავლეთის, ჩრდილოეთის და სამხრეთის მხრიდან ფაქტიურად მის ირგვლივ დაახლოებით 1 მ-ის სისქის, მეტრნახევარი სიგრძის და ამდენივე სიღრმის კედლები აქვს ამოშენებული, კედლები დუღაბითაა ნაშენი და ქვევრიც დუღაბშია ჩასმული. მიუხედავად იმისა რომ ეს ნაგებობა ცენტრში კი ქვევრით ჩრდილოეთის მხრიდან ებმის ქვის კედლების ნაშენით „გაძარცვული სამარხის“ ნაგებობას. ძნელი სათქმელია ეს ქვევრსამარხი იყო თუ კიდევ მას სხვა დანიშნულება ჰქონდა. ჯერ-ჯერობით ეს ამოუცნობ საიდუმლოდ რჩება. ერთი კი ცხადია – ქვევრი ადრე ვიდრე სხვას ჰქონდა ნანახი, ვინაიდან ის საკმაოდ დაზიანებულია და მასში მიწასთან ერთად ქვებიც იყო ჩაყრილი. ამას ისიც დასტურებს რომ XX ს-ის 60-იან წლებში (ადგილობრივების გადმოცემით) ზოგიერთი ადგილობრივს (რომლებთანაც დღეს ცოცხალი ადარავინაა) „განძის“ მოპოვების მიზნით დაუწყიათ თვითნებური გათხრების წარმოება ბორცვის ტერიტორიაზე. თვითმხილველების თქმით ისინი პოულობდნენ მიცვალებულების საფლავებს და მათ თავის ქალებსა და ძეგლებს, ალბათ კვალის დაფარვის მიზნით ერთად ორმოებში ყრიდნენ – მარხავდნენ. ამიტომაც არის ნაპოვნი რამდენიმე ადამიანის თავის ქალა და ძეგლები ერთად ჩაყრილი, აქვე უნდა ითქვას რომ ადამიანები მიწის ზედაპირიდან ნახევარი მეტრის სიღრმეზე იყვნენ დაკრძალულნი, თავი დასავლეთის მხარეს, ისე როგორც ეს ქრისტიანულადაა მიჩნეული. ადგილობრივი მოსახლეობის გადმოცემით ამ ადგილას წარსულში სასაფლაო ყოფილა. ამას ალბათ მათ აფიქრებინებთ ის გარემოება რომ აქ ადამიანები მასიურად იყვნენ დამარხული, ხოლო ხშირ შემთხვევაში ერთმანეთზეც ყოფილან დამარხულნი. ხელოვნურ ბორცვებზე სასაფლაოს არსებობას გამოვრიცხავ, ვინაიდან ასე ზერეულად ადამიანებს არ მარხავდნენ, მითუმეტეს ერთმანეთზე არ აწყობდნენ. ჩემი ვარაუდით საქმე უნდა გეკონდეს XVIII ს-ის 40-იან წლებში როცა ზემო იმერეთში შავი ჭირის ეპიდემიამ ათასობით ადამიანი იმსხვერპლა. ადამიანები იმ დროს მასიურად იხოცებოდნენ, ხოლო მათი ახლობლები როგორც და სადაც მოახერხებდნენ იქ მარხავდნენ. ჩემი ვარაუდით ასე იყო არსებულ სიტუაციაშიც, ხოლო თუ იმასაც გავითვალისწინებთ მიწის ზედაპირი – კირხსნარითაა დაფარული შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ კირი ეპიდემიის შემდგომ გავრცელებას აფერხებდა.

ჩემი ვარაუდით ხელოვნურ ბორცვს სულ სხვაგვარი ფუნქცია და დანიშნულება უნდა ჰქონოდა. ასე მაგალითად: შუა საუკუნეებში საქართველოში და მის ფარგლებს გარეთაც ქრისტიანულ რელიგიაში გავრცელებული იყო რელიგიური მიმდინარეობა მესვეტეობა. მორწმუნე ადამიანები (ბერები) უარს ამბობდნენ ყოველგვარ ამ ქვეყნიურზე, ადამიანებისაგან მოშორებით კლდეებზე აგებ-

დნენ მონასტრებს, ცხოვრობდნენ გამოქვაბულებში და თავიანთ დარჩენილ სიცოცხლეს ღმერთისადმი ღოცვაში ატარებდნენ. ამის კლასიკური მაგალითია ჩვენს მახლობლად არსებული კაცხის სვეტი და მისი ისტორია.

ამ კონკრეტულ შემთხვევაში კი „მესვეტეობის“ ვერსიას ბოლომდე ვერ გამოვრიცხავ. იქნებ მართლაც იყო აქ ასეთი ქრისტიანული მიმდინარება და ვინ იცის რომ ბორცვზე დაკრძალული ადამიანები მორწმუნე ბერები ანუ „მესვეტეები“ არ არიან. თუმცა ბერებს ანუ „მესვეტეებს“ ნამდვილად გაუჭირდებოდათ ამოდენა ხელოვნური ბორცვის აგება, ან კიდევ ვინ იცის იქნებ ეს ბორცვი შუა საუკუნეებამდე რამდენიმე საუკუნეების მიღმა არსებობდა?

ჩემი ვარაუდით ბორცვთან მიმართებაში საქმე უნდა გვქონდეს ქრისტიანობამდე არსებულ ეპოქასთან. ამას მაფიქრებინებს შემდეგი გარემოებები: ბორცვიდან აღმოსავლეთით 70 მ-ის მოშორებით ადგილობრივმა მკვიდრმა ნოდარ ბედინაშვილმა გასული საუკუნის 70 -იან წლებში ყანაში მუშაობისას იპოვა მონეტა. აქვე უნდა აღინიშნოს რომ ბორცვთან ახლო მდებარე ყანებში მრავლადაა კერამიკის ნამსხვრევები. უფრო მეტიც, 70 -იანი წლების ბოლოს აღმოჩნდა რამდენიმე ხანჯალი, რომლებსაც დღემდე ვერ მივაკვლიე და არც მათი ლითონური წარმომავლობის შესახებ ვიცი რამე. დაუბრუნდეთ ზემოთ აღნიშნულ მონეტას. მასზე ქალის ფიგურა (სახე) ყოფილა გამოსახული რაღაც უცხო წარწერით. როგორც ნ. ბედინაშვილი ამბობს მონეტა ჭიათურის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმს წაუღია, ხოლო იქიდან თბილისში გადაუგზავნიათ და რაც ყველაზე მთავარია, წარწერა იქაც ვერ ამოუკითხავთ. (მე შეეჭვება რომ იმ დროინდელ ქართველ მეცნიერებს ის ვერ შესძლებოდათ). შემდეგ კი ეს მონეტა მოსკოვში მოხვედრილა, იქიდან კი ლონდონში. როგორც ნ. ბედინაშვილი აღწერს მონეტას, იგი ჩემი ვარაუდით უნდა იყოს ძველი ბერძნული მონეტა „აფროდიტას“ გამოსახულებით. სამწუხაროდ მონეტის ისტორია გაურკვეველია და ჯერ-ჯერობით მის სიზუსტეს ვერ დავადგენთ. მეორე უფრო მნიშვნელოვანი არგუმენტი ისაა, რომ ბორცვიდან ჩრდილო დასავლეთით ასიოდე მეტრში ნაპოვია შუა ბრინჯაოს ხანის დროინდელი ხელშუბის პირი რომელიც 3000-2800 წლის წინანდელია და ის ამჟამად ჩემთან ინახება. ჩემს მიერ წარმოებული არქეოლოგიური ჭრილიდან რაიმე ხელმოსაჭიდი ექსპონატი ჯერ-ჯერობით ნაპოვნი არაა, თუ არ ჩავთვლით ქვევრს და კერამიკის ნამსხვრევებს.

და მაინც მე ვფიქრობ ეს ხელოვნური ბორცვი ქრისტიანობამდე არსებულ ეპოქას უკავშირდება. ჩემი ვერსიით საქმე უნდა გვქონდეს ერთ-ერთ უძველეს ყორღანთან. ხოლო თუ იმასაც გაითვალისწინებთ რომ ბორცვიდან სამხრეთით ასიოდე მეტრში გადიოდა ძველი საქარაგნო გზა (იხ. მ. ბერძენიშვილი ტ. VIII) რომლის გარკვეული მონაკვეთი დღესაცაა შემორჩენილი ხოლო გადმოცემის მიხედვით ამ გზის პირას მდგარა ბუნებრივი ხე კედარი – უთხოვარირომელსაც ჯვრის ფორმა ჰქონია. მისი კუნძის და ფესვების მიხედვით თუ ვიმსჯელებთ (რომელიც დღემდე შემორჩენილია) ხე რამდენიმე ათეული მეტრის უნდა ყოფილიყო. მოსახლეობა ამ ადგილს წმინდა ადგილად მიიჩნევს ხის კუნძზე ანთებენ სანთლებს, ფულსაც სწირავენ. ძნელი სათქმელია მაგრამ ეს ტრადიცია იქნებ კავშირში იყოს ძველ წარმართობასთან, როცა ადამიანები აკულტებდნენ (აღმერთებდნენ) ბუნებრივ საგნებს თუ მოვლენებს, აგრეთვე ციურ სხეულებს, ცხოველს, ხეს, კლდეს და ა.შ.

ხოლო ხელოვნური ბორცვი თუ მართლა ყორღანია, არ გამოვრიცხავ რომ აქ რომელიმე უცხოელი მხედართმთავარი, ან დიდებული იყოს დამარხული. ამას მაფიქრებინებს: 1. მონეტა, 2. საქარაგნო გზა, 3. ხელშუბის პირი. რა თქმა უნდა ყორღანის ქართულ ვერსიას უპირატესობას ვანიჭებ.

მაგრამ სამწუხაროდ ისტორიული წყაროები არაფერს გვაუწყებენ ჩემს მიერ დასახელებული ვერსიების შესახებ. თუ არ ჩავთვლით XVIII ს-ის ცნობილ საზოგადო მოღვაწის, ისტორიკოსსა და გეოგრაფს ვახუშტი ბატონიშვილს. რომელიც მდ. ცხრაპირას ღრუდოს უწოდებს და აღნიშნავს: „ადგილობრივი მოსახლეობა ღრუდოში კალმასს ფაცურით იჭერს, ხალხნი არიან გონიერნი და თვინიერნი“. (იხ. ვ. ბატონიშვილი - „აღწერა სამეფოსა საქართველოსი“) სულ ეს არის რასაც ვახუშტი გვაწვდის ჩვენი სოფლის შესახებ, ხოლო ეს კიდევ მაფიქრებინებს რომ საქმე უნდა გვქონდეს ძალიან შორ ისტორიულ წარსულთან. ე.ი. ვახუშტის დროს იგივე სახე ჰქონდა ხელოვნურ ბორცვს და მის შემოგარენს. ხოლო ბორცვი რომელიც „წმინდა გიორგის ჯვრის სალოცავის“ სახელით მოიხსენიებენ აღნიშნავენ გიორგობის დღესასწაულს, მოდიან სტუმრებიც მეზობელი მხარეებიდან.

ხოლო ოთხი წელია რაც ამ ადგილას ჩემმა მეგობარმა რაიბული ბრეგვაძემ წმინდა გიორგის სახელობის სალოცავი ააგო. გადმოცემის მიხედვით წარსულშიც ყოფილა აქ სალოცავი, მაგრამ რაიმე ნაშთი მისი არსებობის შესახებ არ ჩანს.

ზემოთ დასახელებული ხელოვნური ბორცვიდან დაახლოებით 4 კმ-ში ჩრდილო აღმოსავლეთით სოფლის განაპირას არის ამალღებული ადგილი, რომელსაც ადგილობრივი მოსახლეობა „წვერს“ უწოდებს. ზოგი ადგილობრივების გადმოცემით ამ ადგილას უნდა ყოფილიყო ციხე სახელწოდებით „ქვეციხე“. მოგახსენებთ რომ „ხეციხე“ არსებობდა სოფელ ხრეთში და მისი ნაშთი დღესაცაა შემორჩენილი, რომელიც ქვაციხიდან ჩრ. აღმოსავლეთით 10-12 კმ-ის მანძილზეა. ხოლო რაც შეეხება „წვერს“ და იქ არსებული ციხის ვერსიას, აქ მართლაც არის მცირეოდენი ნაგრევის რაღაც ნაშთი, მაგრამ ძნელი სათქმელია აქ ციხე იდგა, სათვალთვალ კოშკი თუ სხვა დანიშნულების რაიმე ნაგებობა. ამ ადგილის კავშირ-ურთიერთობას ხელოვნურ ბორცვთან, მითუმეტეს ძველ დროში არ გამოვრიცხავ. უფრო მეტიც - „წვერზე“ (დაახ. 5 – ოდე წლის წინ ადგილობრივმა მკვიდრმა დათო ჩუბინიძემ იპოვა) ბრინჯაოს ცული, რაც რა თქმა უნდა იგივე ეპოქისაა, როგორც ხე-

ლონურ ბორცვზე „ჯვარზე“ ნაპოვნი ხელშუბის პირი. ეს კიდევ უფრო ამძაფრებს ჩემს მისწრაფებას იქით რომ ჩვენი მხარე „ქვაციხე“ უძველესი ისტორიული ეპოქიდან მომდინარეობს. (აღნიშნული ცულის მოძიება და მიკვლევა ჯერ კიდევ შეიძლება...).

ახლა რაც შეეხება სახელს „ქვაციხეს“.

არ გამოვრიცხავ იმას რომ შეიძლება მართლაც არსებობდა „წვერზე“ ასეთი სახელწოდების ციხე ან სათვალთვალო კოშკი, მაგრამ მე გამოვრიცხავ რომ სახელწოდება „ქვაციხე“ არა მგონია „ქვეციხედან“ წარმომდგარიყო. მივაქციოთ ყურადღება „ქვა ციხე“, რომელიც ნაწარმოები შეიძლება იყოს. „ქვას ციხე“-დან – რაც ქვაში არსებულ ციხეს მიახლოებს. ხოლო დროთა ცვალებადობისა და გასვლის შედეგად აღვილი წარმოსადგენია რომ თანხმობანი - ს - ამოვარდნილიყო (გამქრალიყო) სიტყვიდან „ქვას ციხე“ და მიგველო დღევანდელი სახელწოდება ქვაციხე. ხოლო „ქვეციხის“ შემთხვევაში ხმოვანი -ჟ უნდა გადაკეთებულიყო -ა-ად, უნდა მიგველო „ქვაციხე“, რაც ძალზე იშვიათად ხდება ქართულ ლექსიკაში და ასეთ ვარიანტს ამ კონკრეტულ შემთხვევაში მე პირადად გამოვრიცხავ.

ხოლო თუ ასეთი სახელწოდებით ციხე მართლა არსებობდა ეს ჩვენ ისევ ხელოვნურ ბორცვთან მიმართებაში უნდა ვეძიოთ. როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ კლდე ანუ „ქვა“, რომლის სიმაღლე 25 მ-ს სიგანე კი 50 მ-ს შეადგენს და მას აღ. მხრიდან მიდგმული ანუ მინაშენი აქვს 8 მეტრიანი სიმაღლის ხელოვნური ბორცვი, არ არის გამორიცხული ოდესღაც კლდეში იგივე „ქვაში“ არსებული ციხე დამალეს, რომ ის მტრისათვის არ ყოფილიყო შესამჩნევი და ხელმისაწვდომი. ხოლო ბორცვი ისეა აშენებული ადგილ-მდებარეობას რომ ვერანაირად ვერ გაარჩევ და ვერ წარმოიდგენ რომ ის ხელოვნურადაა შექმნილი. ხოლო ბორცვის ზედა ნაწილი, რომელიც კლდის „ქვის“ ზედა მხარესთანაა გასწორებული და რომლის ფართობი კლდის ზედაპირთან ერთად 200 კვ.მ-ს შეადგენს და სწორედ მის ქვეშა ციხე რომელზეც უკვე ვსაუბრობდით და სახელწოდება „ქვაციხე“ რაც ნიშნავს ქვემოს, დაბლა-ქვემ არსებულს. ხოლო ასეთ შემთხვევაში კი საქმე უნდა გვქონდეს იმასთან რომ სახელწოდება „ქვეციხე“ იგივე ციხის ანუ „ქვაში“ არსებულ ციხეზე „ქვას ციხე“-ზე (ქვაციხე)-ს უნდა მიუთითებდეს.

ციხის არსებობის ჩემი ვერსია ადრე თუ გვიან აუცილებლად დადასტურდება და ჩვენს სოფელს რომელსაც დღეისათვის „საკურწე“ ეწოდება და ქვაციხის საკრებულოს შემადგენლობაში შედის და ამ ორი სოფლის სიმბოლური საზღვარი მდინარე ცხრაპირაა, ხოლო ჩემი ვერსიის დადასტურების შემთხვევაში სოფელი საკურწე აღიდგენს თავის ძირძველ სახელწოდებას „ქვაციხე“-ს.

დღეს-დღეისობით ჩემი ვერსიები ვერსიებად რჩება, ხოლო თუ იმასაც გავითვალისწინებთ რომ ჩვენი სოფელი ისტორიულ წყაროებში XVI ს-დან იხსენიება, მაშინ შეიძლება წინააღმდეგობებში ვარდებით, მაგრამ იგივე ბრინჯაოს ხელშუბის პირი, ბრინჯაოს ცული (რომ არაფერი ვთქვათ მონეტის შესახებ). გვაძლევს იმის გარანტიას ვიფიქროთ რომ სოფელმა „ქვაციხემ“ და მისმა ისტორიამ XVI საუკუნიდან 3000 (სამი ათასი) წლის წინანადელ ეპოქაში გადაინაცვლოს.

ეს რა თქმა უნდა დიდი აღმოჩენა და მიღწევა იქნება არა მარტო ჩვენი სოფლისა და ქვეყნისათვის, არამედ მთელი ცივილიზებული სამყაროსათვის.

ჭიათურა – ქვაციხე

ბოლო თქმა:

გასული საუკუნის 90-იანი წლების დასაწყისში ჩემი მოსაზრება არსებული ხელოვნური ბორცვის შესახებ წერილის სახით გადავეცი არქეოლოგიურ ცენტრს თბილისში, რომელიც იქნა განხილული არქეოლოგიურ საბჭოზე. პასუხიც მივიღე ბ-ნ ვახტანგ ჯაფარიძისაგან. მაგრამ ქვეყნის იმ დროინდელი პოლიტიკურ – ეკონომიკური და ასევე ისტორიული წყაროების არ არსებობის გამო აღნიშნულთან დაკავშირებით კვლევა-ძიება არ დაწყებულა. დღეისათვის კი შედარებით სხვა ვითარებაა თანაც ისტორიული მასალები მეტი მაქვს წარმოდგენილი. ვფიქრობ დაინტერესება იქნება აღნიშნული ადგილის მიმართ და დღემდე არსებულ ბევრ გაუცემელ კითხვას გაეცემა პასუხი.

მორისონ ქობულა

ისტორიკოსი, საზოგადოებათმცოდნე, ფილოსოფოსი. საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა აკადემია „ქალღმას“ აკადემიკოსი.

ადამიანთა საზოგადოების ისტორიისა და ბუნების მოვლენათა ფილოსოფიური კვლევის ახალი მეთოდის შესახებ.

ადამიანთა საზოგადოების ისტორიაში ახალი ისტორიული ეპოქა დაიწყო მეოცე საუკუნის ორმოცდაათიანი წლებიდან, კერძოდ მაშინ, როდესაც მეცნიერებმა აღმოაჩინეს ატომური ენერჯია, გამოიგონეს ატომური რეაქტორი და მისი ეფექტურად მართვის მიზნით გამოიყენეს კომპიუტერული ტექნიკა, რასაც შედეგად მოყვა მეცნიერულ – ტექნიკური რევოლუცია. აი, ამ უმნიშვნელოვანესი პერიოდიდან იწყება რევოლუციური პროცესები ადამიანთა სამეურნეო საქმიანობაში, ეკონომიკაში, პოლიტიკასა და საზოგადოებაში – დოებრივი ურთიერთობის ყველა სფეროში. აქედან იწყება რადიკალური ცვლილებები თვით ბუნებაში, რომელიც უზარმაზარი პრობლემების წინაშე აყენებს კაცობრიობას.

ოცდამეერთე საუკუნეში მეცნიერულ – ტექნიკური რევოლუცია დაჩქარებული ტემპებით ვითარდება და ძველი პრობლემები კი არ მცირდება, არამედ ახალ – ახალი გადაუჭრელი პრობლემები ჩნდება და სულ უფრო საშიშ სახეს იღებს იგი.

რაშია საქმე? რატომ ხდება ასე და არა სხვაგვარად?

თუ სისწორით დაუკვირდებით, დაინახავთ, რომ კომპიუტერული ტექნიკის განვითარების თანამედროვე დონის, ატომის ბოლომდე დაშლის შედეგად მიკროსამყაროში მოპოვებული აღმოჩენების, კოსმოსის ათვისების შედეგების, ბიოლოგიაში მოპოვებული წარმატებების, სიკვდილის შემდეგ სიცოცხლის არსებობის დამადასტურებელი მეცნიერული გამოკვლევების და სხვა მეცნიერებებში მოპოვებული ფაქტების ახსნა შეუძლებელია კანტის „ღუაღიზმით“, ჰეგელის იდეალიზმითა და მარქსის მატერიალიზმის კვლევის მეთოდებითა და მსოფლმხედველობით, მათი ფილოსოფიური თეორიებით. მით უფრო, შეუძლებელია მათი ისტორიული და ეკონომიკური შეხედულებებით იმ პროცესების გაგება, რომელიც მიმდინარეობს საწარმოო ძალებსა და წარმოებით ურთიერთობაში, კაპიტალისტური და სოციალისტური ცხოვრების წესებში, მათ ბაზისსა და ზედნაშენში, საზოგადოებრივ ყოფიერებასა და მის ცნობიერებაში.

მეცნიერულ – ტექნიკურმა რევოლუციამ, რომელიც ჩვენს თვალწინ მიმდინარეობს, შეცვალა არამარტო საზოგადოების ისტორია, არამედ ის გეოგრაფიული გარემო, სადაც თითოეულ ჩვენთაგანს უხდება ცხოვრება. შეცვალა არა უკეთესობისაკენ, არამედ უარესობისაკენ. ისე, რომ კაცობრიობა მეცნიერულ – ტექნიკური პროგრესის განვითარების უკუპროპორციული სისწრაფით მიექანება კატასტროფისაკენ. პრობლემები, რომელიც მსოფლიო საზოგადოების წინაშე წამოიმართა, იმდენად მზარდი, აშკარა და შოკისმომგვრელია, რომ მსოფლიო ცივილიზაცია პანიკურ რეჟიმში გადასვლის ზღვარს მიუახლოვდა, რაც ადამიანთა ყოველდღიურ ცხოვრებაში აისახება: ადამიანებმა დაკარგეს მომავლის რწმენა; აპოკალიფსის მოლოდინშია; „არმაგედონის დღის“ დადგომას ელოდება; ქრისტეს მეთორედ მოსვლას შიშნარევი იმედით შეჰყურებს.

ჩვეულებრივი ობიექტისათვის კი ცხოვრება თავისი გზით მიდის, ანუ მდიდრები კიდევ უფრო მდიდრებიან, ხოლო ღარიბები დატკბებიან. ხელოვნურად იზრდება ფასები ყველაფერზე; ნადგურდება სამუშაო ადგილები; მათხოვრებით აივსო ქუჩები; მილიონობით ადამიანები შიმშილით იხოცებიან; სწავლა – განათლებამ დაკარგა ფასი; კულტურისა და მეცნიერების დეგრადაციის პროცესი სახეზეა. ასეთ ვითარებაში რიგითი ადამიანებისათვის ცნობილი გახდა მსოფლიოს უმდიდრესი ადამიანების ამაზრუნე გეგმები. კერძოდ, მსოფლიოს შვიდმდილიარდიანი მოსახლეობა სხვადასხვა ფარული მეთოდებით ხელოვნურად შეამცირონ „ოქროს ერთმილიარდამდე“.

დასაკარგი არაფერი გვაქვს. დადგა ის მომენტი, როდესაც უკან დასახევი გზა მოჭრილია, ამიტომ უნდა გადაიდგას გადამწყვეტი და მეცნიერული არგუმენტებით დასაბუთებული და სწორად გათვლილი ნაბიჯები – თეორიულად უნდა აიხსნას ახალი ეპოქის დაწყებიდან ადამიანთა პრაქტიკულ ცხოვრებაში მიმდინარე მოვლენები, შემუშავდეს ახალი მსოფლმხედველობა, ახალი ფილოსოფიური აზროვნება, ახალი თეორია, ახალი იდეოლოგია და ახალი გეოსტრატეგიული პოლიტიკა, რომელიც უარყოფს ყველაფერ იმას, რაც მიძველებული და დრომოჭმულია, რაც დამყაყებული და რეაქციულია, რაც აბრკოლებს და ხელს უშლის კაცობრიობის პროგრესულ განვითარებას. ხმამაღლა და გაბედულად უნდა ვთქვათ უარი კლასთა ბრძოლის თეორიაზე, მდიდრების პრივილეგიებზე, მშრომელი ადამიანების ღირსებაშემლახველ, დამამცირებელ კანონებზე. უნდა დავიწყოთ სამართლიანობის აღდგენა არა მხოლოდ საქართველოში, არამედ ერებსა და ეთნიკურ ჯგუფებს შორის, უფრო მეტიც, სამართლიანობის აღდგენა უნდა დაიწყოს კლასებსა და სოციალურ ფენებს შორის, სხვადასხვა ქვეყნებს შორის, რათა სამუდამოდ დამყარდეს დედამიწაზე მშვიდობა და კეთილდღეობა. აქედან გამომდინარეობს ის ძირითადი ამოცანა, თუ როგორ შეიძლება ყველა იმ უბედურების შეჩერება, რაც ხდება და შემდეგ მისი სასურველი მიმართულებით განვითარება?

დღემდე მოღვაწე ცნობილმა და უცნობმა ადამიანებმა, მეცნიერებმა, ფილოსოფოსებმა და საზოგადო მოღვაწეებმა ბევრი იშრომეს იმისათვის, რომ სწორად აეხსნათ ჩვენი გარემომცველი სამყარო, ბუნება და ადამიანთა საზოგადოებრივი ცხოვრების ის სინამდვილე, რომელშიც გვიწევს ცხოვრება. მაგრამ მათ მიერ შემუშავებული ფილოსოფიური თეორიები და მსოფლმხედველობები

ვერ აკმაყოფილებენ თანამედროვე ეპოქის პრაქტიკულ მოთხოვნებს, ამიტომ ჩვენს წინაშე დგას ურთულესი ამოცანა – შევიმუშაოთ ადამიანთა საზოგადოებაში მიმდინარე პროცესებისა და ბუნების მოვლენების შესწავლის ახალი მეთოდი, მასში აღმოცენებული კანონების შეცნობის ახალი მეთოდი, რათა შესაძლებელი გახდეს სამყაროში, ბუნებასა და ადამიანთა საზოგადოებაში მიმდინარე მოვლენების სწორი ახსნა, ამ მოვლენათა სწორი გაგება. ვიპოვოთ საგნებსა და მოვლენებს შორის ორგანული კავშირი, მათი ერთმანეთისაგან დამოკიდებულება და მათი ურთიერთგანპირობებულება. ვიპოვოთ ის მთავარი და არსებითი კანონი, რომელიც საერთო საფუძველია სამყაროს, ბუნებისა და ადამიანთა საზოგადოებისათვის. რა ფარულ კანონებს შეაქვს წესრიგი საგნებისა და მოვლენების მოძრაობაში, ცვალებადობასა და განვითარებაში.

ჩვენი კვლევა – ძიებით დადგინდა, რომ სხვადასხვა ფილოსოფიური მეკვლევარები, ძველი საბერძნეთიდან მოყოლებული, თანამედროვე მეცნიერების ჩათვლით, სამყაროსა და ყველაფერი არსებული პირველსაწყისის საფუძველად აღიარებენ ან იდეას (იდეალისტები), ან მატერიას (მატერიალისტები), ან ორივეს ერთად (დუალისტები), მაგრამ არსად არ არის ნათქვამი, რომ არსებული სინამდვილის პირველსაწყისი შეიძლება იყოს ენერგია, ანუ ბუნების სხვადასხვა ძალები: ინერციის, სიმძიმის, ხახუნის, მიზიდულობის, გრავიტაციული, სითბური ან სხვა რომელიმე ძალა. მაშინ როდესაც ბუნების ძალები ყველგან გვხვდება და იგი ასრულებს ადამიანების შრომით საქმიანობაში უმნიშვნელოვანეს ფუნქციას. სწორედ ბუნების ძალები სცემდა შიშის ზარს ადამიანებს უძველესი დროიდან. სამწუხაროდ, ფილოსოფიურ მსჯელობებსა და კვლევებში ყველაზე ნაკლებად არის მასზე ყურადღება გამახვილებული. ჩვენი ღრმა რწმენით, ეს არის ფილოსოფიური მეცნიერების ყველაზე სერიოზული ნაკლი, რომლის გამოსწორებასაც შევეცდებით, რადგანაც ბუნების ძალების შემოტანა ფილოსოფიურ მსჯელობაში ჩვენ მეტად მნიშვნელოვან მომენტად გვესახება.

ამდენად, ახალი მსოფლმხედველობის ძირითადი ღირსება იქნება ის, რომ ყოფიერების პირველსაწყისის ცნებაში ერთ-ერთ ძირითად კომპონენტად შემოგვაქვს ენერგია და მას ვაყენებთ მატერიისა და იდეის გვერდით, მათთან ორგანულ კავშირში, შეუქმნადი და დასაბამისეულის, პირველსაწყისის შემადგენელი და განუყოფელი ნაწილი. ჩვენ ვამბობთ და ვამტკიცებთ, რომ თუ კი შეიძლება ყოფიერების პირველსაწყისად აღებულ იქნას ან მატერია, ან იდეა, ან ორივე ერთად, ერთმანეთის პარალელურად, დუალისტურად, სავსებით ლოგიკურია და მისაღები უნდა იყოს ის, რომ ყოფიერების პირველსაწყისად სამერთიანი ელემენტი იყოს აღებული, რომლის შემადგენელი და ორგანულად შეკავშირებული ნაწილები იქნება – მატერია, იდეა და ენერგია. ასეთი ერთიანობის თვალსაჩინო მაგალითია თვითონ ადამიანი, რომელშიც თანაბარი სიძლიერითა და ჰარმონიით არის შერწყმული და შეზავებული მატერია, სულიერება და ბიოენერგია. რომლის პარაფსიქოლოგიური და ექსტრასენსუალი წვდომის არეალი უსასრულოა.

შემთხვევით არ უნდა იყოს ქართულ ენაში სამყარო ორი ცნებით გამოხატული: ა) სამი და ბ) ყარო. რომელშიც შეიძლება იმთავითვე ნაგულისხმევი იყოს რაღაც სამი საწყისის შესახებ, ანუ სამი წყაროს შესახებ. სამი წყარო, სადაც ცნებათა გაერთიანების პროცესში „ი“ და „წ“ ბგერები ამოვარდა და დარჩა „სამყარო“. ეს ცნება კი ნიშნავს ყოველივე არსებულის ერთობლობას.

„სამების“ ცნება რელიგიაში დაკონკრეტებული და განმარტებულია შემდეგი სახით – „მამა ღმერთი, ძე ღმერთი და სულიწმინდა“. მამა ღმერთში იგულისხმება არა მატერიალური, აბსოლუტური გონი (ჰეგელი), ძე ღმერთი განსხვავებული ღმერთი ქრისტე, ხოლო სულიწმინდაში კი რაღაც უხილავი ძალა; მატერიალურ სამყაროში სამება, ანუ სამერთიანი პირველსაწყისი ასე გამოიყურება – მატერია, ენერგია და იდეა (ცნობიერება) ადამიანის ტვინით გამოვლენილი; ადამიანთა საზოგადოების ისტორიაში სამება შემდეგი სახით იკვეთება, კერძოდ, გეოგრაფიული გარემო, სადაც ადამიანის არსებობისათვის ყველა პირობაა შექმნილი, თვითონ ადამიანი თავისი გონებრივი და ფიზიკური შესაძლებლობებით და ბუნების ძალები, რომელსაც ადამიანი თავის შრომით საქმიანობაში მუდამ იყენებს. ამდენად, სამების პრინციპები სამყაროს, ბუნებისა და ადამიანთა საზოგადოების ყველა სფეროში მკაფიოდ იკვეთება და მათი ერთიანობის ბუნებრივ საფუძველს წარმოადგენს.

უახლესი მეცნიერული აღმოჩენებით დადგინდა, რომ კოსმოსური გალაქტიკები და პლანეტები, ადამიანის ტვინის სფეროები და ინტერნეტის კომპიუტერული ქსელები კვანძებად არიან განლაგებული, რაც განპირობებულია გლობალური და ფუნდამენტალური კანონზომიერებით, რაღაც ერთიანი საწყისის საფუძველზე.

უადრესად საინტერესოა ფიზიკის მეცნიერებაში მოპოვებული აღმოჩენები სამყაროს საწყისის ძიებაში, კერძოდ, ბირთვულ ფიზიკაში. აღმოჩენილია ატომის ბირთვის ემცირესი ნაწილაკები „ბოზონ ხიგსი“, ანუ „ღვთიური ნაპერწკალი“ და „ნეიტრინო“. დადგენილია, რომ ნეიტრინო არის სამი სახის: ელექტრონული, მიონური და ტაუონური. სამი ნეიტრინოსაგან შექმნილია ერთი კვარკი. ფიზიკოსებს ჯერ ვერ გაუციათ პასუხი იმაზე, თუ რატომ არის კვარკი ზუსტად სამი ფერის და ზუსტად სამი თაობის, ხოლო ამ რიცხვთა დამთხვევას რა ურთიერთობა აქვს ჩვენი სამყაროს სამგანზომილებიანობასთან. (სტანდარტული მოდელი – ელემენტარული ნაწილაკების აღნაგობისა და ურთიერთქმედების თანამედროვე თეორია). სამი რიცხვის მისტერია ამითი არ მთავრდება. ატომგულის სტრუქტურა აგებულია სამ – სამი კვარკებისაგან, ლეფტონებისა და ანდრონებისაგან. ასე, რომ „სამება“ შემთხვევითი მოვლენა არ შეიძლება იყოს. ახლა გადავხედოთ ადამიანთა საზოგადოების ისტორიას და დავინახავთ, რომ რიცხვი სამების პრინციპი წითელი ხაზით გასდევს კაცობრიობის

ისტორიას უძველესი პერიოდიდან დღემდე, რომ ადამიანთა საზოგადოების ისტორიის ნამდვილი წინამძღვარია სამი ერთმანეთისაგან განუყოფელი ფაქტი, ანუ ობიექტურად არსებული სინამდვილე, რომელთაგან თუნდაც ერთის არარსებობის შემთხვევაში ვერ იარსებებდა ადამიანთა საზოგადოება როგორც ასეთი. ეს წინამძღვრებია: 1. გეოგრაფიული გარემო; 2. თვით ადამიანი, თავისი უნიკალური გონებრივი თვისებებითა და სხეულებრივი აგებულებით; 3. ენერჯია, ანუ ბუნებაში არსებული სხვადასხვა ძალები. „სამების“ დიალექტიკური კავშირით არის განპირობებული ადამიანთა საზოგადოების და მისი კანონზომიერი განვითარება ისტორიული პერიოდების მიხედვით და მის ფარგლებში მარტივიდან რთულსაკენ, დაბალი საფეხურიდან მაღლისაკენ.

ადამიანთა საზოგადოების ისტორია კი იწყება ასე: ადამიანი მისი არსებობისათ ხელსაყრელ გარემო პირობებში, სხვა ცხოველებისაგან განსხვავებით იწყებს შრომის იარაღების წარმოებას, არა შემთხვევით, არამედ კანონზომიერად (სამების უზოგადესი კანონზომიერებიდან გამომდინარე). შრომის იარაღების დამზადების პროცესში ადამიანი იყენებს ბუნების გარკვეულ ძალას. ეს არის ინერციის ძალა. ქვის ქვაზე დარტყმით

ადამიანმა ქვა გამოიყენა როგორც დანისთვის საჭირო მასალა და როგორც მარტივი იარაღი. შეგნებული, მიზანმიმართული შრომის დასაწყისშივე ადამიანმა ინსტიქტურად, მაგრამ შეგნებულად, „სამების“ ზოგადი კანონებიდან გამომდინარე გამოიყენა ბუნებაში არსებული ინერციული, ანუ დარტყმის ძალა. ადამიანმა დაარღვია დედამიწასა და ქვას შორის დამყარებული ძალთა წონასწორობა მასში არსებული ბიონერჯიისა და გონიერების გამოყენებით. ამ მომენტიდან იწყება ადამიანის მიერ შეგნებული შრომითი საქმიანობა და წარმოება. ტექნიკის ევოლუციური განვითარების პროცესში ადამიანი იძენს შრომით გამოცდილებასა და შრომით ჩვევებს, რომელსაც გადასცემს მომავალ თაობებს და ქმნის ადამიანთა საზოგადოების ისტორიას. „ისტორია სხვა არაფერია, თუ არა თანმიმდევრული ცვლა ცალკეული თაობებისა, რომელთაგანაც თითოეული იყენებს ყველა წინანდელი თაობის მიერ გადმოცემულ მასალას, კაპიტალსა და მწარმოებელ ძალებს“ (მარქსი). ყოველი ახალი ისტორიული პერიოდი იწყება ისევ სამერთიანი წინამძღვრით – გეოგრაფიული გარემო, ადამიანი და ბუნების ახალი ძალა. ეს მეორე პერიოდი გამორჩეულია იმითი, რომ ადამიანი თავის შრომით საქმიანობაში ინერციულ ძალასთან ერთად იყენებს ბუნების სხვა ძალას, ამ შემთხვევაში სითბურ ძალას, ანუ ცეცხლს. ცეცხლის დასამორჩილებელი ტექნიკური საშუალება არის კერია. ამდენად ადამიანი ცეცხლს იყენებს მიზანმიმართულად, გონიერულიდ და მას არ აძლევს სტიქიად გადაქცევის საშუალებას, როგორც ეს ბუნებაში ხდება ხოლმე. ადამიანთა საზოგადოება ამის შემდეგ განვითარების ახალ საფეხურზე ავიდა და ბუნების წინააღმდეგ ბრძოლაში უდიდეს წარმატებებს მიაღწია. მაგრამ იგი აქ არ შეჩერებულა და განვითარების ახალ საფეხურზე გადასვლისათვის ყველა პირობა შეამზადა.

მესამე პერიოდი ადამიანთა საზოგადოების ისტორიაში დაიწყო მას შემდეგ, რაც ადამიანმა აღმოაჩინა ბუნების ახალი ძალა და გამოიგონა მისი დასამორჩილებელი ტექნიკური საშუალება – მშვიდი და ისარი. ეს იყო მოჭიმვის, ანუ დრეკადობის ძალა. ამ მესამე პერიოდშიც სახეზეა „სამების“ პრინციპი და მისი კანონზომიერი მოქმედება. „სამების“ ეს პრინციპი ადამიანთა საზოგადოების განვითარებას აძლევს მკაცრად განსაზღვრულ მიმართულებას, რადგანაც წარმოების მიზნით შექმნილი შრომის იარაღებით, ანუ ტექნიკური საშუალებებით დამორჩილებული ბუნების ძალების მოქმედების კანონები განსაზღვრავენ საწარმოო ძალებისა და წარმოებითი ურთიერთობის შეწონასწორების კანონებს, ასევე განსაზღვრავს ადამიანთა შრომით საქმიანობას, შრომის წესებს, ადამიანებს შორის ურთიერთობებსა და ცხოვრების წესებს, მათ ტრადიციებს, ადათ – წესებს, ზნეობას და აზროვნებასაც კი.

ადამიანთა საზოგადოებაში მოქმედმა „სამებამ“ განსაზღვრა ის, რომ სამი ისტორიული პერიოდის მანძილზე ადამიანებს შორის არყოფილა ქონებრივი უთანაბრობა, კლასობრივი დაპირისპირება, არამედ ადამიანი იძულებული იყო თავი დაეცვა ბუნებისაგან, რომლის პირმშო იყო თვითონ, რადგანაც იგი ბუნებასთან განპირობებული

ურთიერთობაში იმყოფებოდა. შრომის იარაღები, რომელსაც იყენებდა ბუნების მოვლენების წინააღმდეგ ბრძოლაში, არ იძლეოდა სხვაგვარად არსებობის საფუძველს. მაგრამ განვითარების შემდგომ ისტორიულ პერიოდში, როდესაც ადამიანი გადავიდა წარმოებითი მეურნეობის ახალ ფორმაზე და შეძლო ბუნების ახალი ძალის – გამწვევი ძალის გამოყენება და მისი დასამორჩილებელი ტექნიკური საშუალებების გამოგონება – გუთანის, უღელი, ბორბალი, ურემი, ეტლი და სხვა, ვითარება რადიკალურად შეიცვალა და ადამიანთა ურთიერთობაში ჩაისხა და თანდათანობით გამძაფრდა დაპირისპირება თვით ადამიანებს შორის, რომელიც გაგრძელდა მრავალი ათასი წელი და მოიცვა შემდგომი სამი ისტორიული პერიოდი. ქონებრივი უთანასწორობის ნიადაგზე წარმოშობილი კლასთა ბრძოლა დღესაც გრძელდება ყველაზე ბინძური და უხეში ფორმებით, რომლის რეალურად დაძლევის ობიექტური საფუძვლები მოამზადა ახალმა ეპოქამ, თუ როგორ ამაზე მსჯელობა გვექნება ქვემოთ.

გამწვევი ძალის გამოყენებითა და მისი დასამორჩილებელი ტექნიკური საშუალებების გამოგონებით ადამიანთა საზოგადოების ისტორიაში დაიწყო რიგით მეოთხე ისტორიული პერიოდი, საწყისი და წინამძღვრები სამეულემენტიანი „სამება“ აღმოჩნდა, კერძოდ, გეოგრაფიული გარემო, ადამიანი და გამწვევი ბიოლოგიური ძალა.

ადამიანთა საზოგადოების განვითარების ისტორიაში რიგით მეხუთე ისტორიული პერიოდი დაიწყო მაშინ, როდესაც ადამიანმა დაიმორჩილა ისევე ბუნების ახალი ძალა – წყლისა და ქარის ღინების ძალები და გამოიგონა მისი დასამორჩილებელი ურთულესი ტექნიკური საშუალებები – წყლისა და ქარის ბორბალი, კბილანები, ღვედური გადამცემები, მქნევარები და სხვა, რამაც სათავე დაუდო მანუფაქტურულ წარმოებასა და მანქანური ტრანსპორტის გამოგონებებს. ამ პერიოდის დამახასიათებელი ნიშანია ისიც, რომ ადამიანმა დაიმორჩილა ორთქლისა და დენის ძალები და გამოიგონა მისი დასამორჩილებელი კიდევ უფრო რთული ტექნიკური საშუალებები, მაგრამ ამან კი არ შეამცირა კლასობრივი დაპირისპირება ადამიანებს შორის, არამედ მსოფლიო ცივილიზაციის განვითარების კვლადაკვალ წარმოშვა ქვეყნებს შორის სისხლიმღვრელი ომები, გაამძაფრა წინააღმდეგობა მდიდრებსა და ღარიბებს შორის, რელიგიურ მიმდინარეობებსა და სხვადასხვა ქვეყნის ერებს შორის. მსგავსი პრობლემების გამძაფრება და მისი მასშტაბების ზრდა სახეზეა, მაგრამ ახალმა ეპოქამ, რიგით მეექვსე ისტორიულმა პერიოდმა შექმნა იმისი წინა პირობები, რომ კლასთა ბრძოლა დამთავრდეს, რადგანაც ატომური ენერჯის აღმოჩენით კაცობრიობა კვლავ დაუპირისპირდა იმ გეოგრაფიულ გარემოს რომელშიც მას უხდება ცხოვრება.

მეოცე საუკუნის 40 – 50 –ანი წლებიდან კაცობრიობის ისტორიაში დაიწყო კიდევ ერთი ახალი ისტორიული პერიოდი, რიგით მეექვსე პერიოდი, როდესაც მეცნიერებმა აღმოაჩინეს ატომური ენერჯია და გამოიგონეს მისი დასამორჩილებელი ტექნიკური საშუალება – ატომური რეაქტორი, რომლის მსგავს ენერჯიას მანამდე არ იცნობდა ადამიანი და რომლის მსგავსი ტექნიკური საშუალება არ ყოფილა ბუნებაში. ამ ენერჯიის დამორჩილებისა და მართვის პროცესი იმდენად რთული იყო, რომ მისი მოქმედებაში მოყვანა შეუძლებელი იქნებოდა, რომ არა კომპიუტერული ტექნიკა. „სამების“ ასეთმა ურთულესმა გამოვლინებამ სათავე დაუდო ახალ ისტორიულ ეპოქას, რომლის განვითარების ახლანდელ საფეხურზე ნათლად იკვეთება, რომ ატომის გახლეჩამ და უზარმაზარი ენერჯიის გამოთავისუფლებამ გამოიწვია ისეთი რევოლუციური პროცესები, რომელსაც ვერ მოუძებნა ახსნა ადამიანის გონებამ და საზოგადოებრივი აზროვნების იმ მარაგმა, რომელიც დააგროვა კაცობრიობამ. ადამიანებმა პირველი სამი პერიოდი იცხოვრეს უკლასო საზოგადოებრივი ცხოვრების პირობებში, ხოლო მომდევნო სამი ისტორიული პერიოდი კი იცხოვრეს კლასობრივი ბრძოლის საშინელ პირობებში. პირველ სამ პერიოდში ადამიანს ბრძოლა უხდებოდა ბუნებრივი კატაკლიზმების წინააღმდეგ, რათა თავი გადაერჩინა, მეორე სამეულ პერიოდში კი, „ბუნებაზე გამარჯვებულმა“ ადამიანმა საკუთარ მოძმეს გამოუცხადა ომი და ასე იარა რამოდენიმე ათასი წელი, მაგრამ იგი კვლავ დაუპირისპირდა ბუნებას, მას შემდეგ, რაც გაარღვია მიკრო სამყარო ატომის ბირთვის გახლეჩით. „ამ თავხედობას“ კი ბუნება არ გვაპატიებს, ამიტომ ჩვენ გაფუჭებულ საქმეს ჩვენ თვითონ უნდა მივხედოთ.

ამდენად, ადამიანთა საზოგადოება ავიდა განვითარების ახალ საფეხურზე და მიაღწია უდიდეს წარმატებებს, მაგრამ დაუფროვდა ახალი ურთულესი პრობლემები, რომელთა დადებითად გადაჭრა შეუძლებელია ძველი მეთოდებითა და ხერხებით. აქედან გამომდინარე, ჩვენ ვცდილობთ, „სამების“ დიალექტიკური მეთოდის გამოყენებით გავაკეთოთ მსოფლიოში მიმდინარე პრაქტიკული პროცესების ანალიზი და საზოგადოებას შევთავაზოთ მეცნიერული არგუმენტებით დასაბუთებული მეთოდით იმ პრობლემების დადებითად გადაჭრის რეალური გზები, რომელიც ასე აშფოთებს მსოფლიო საზოგადოებას.

ამდენად, ჩვენ მივადექით ადამიანთა საზოგადოების განვითარების იმ ზღვარს საიდანაც დაწყებულია და ნათლად იკვეთება მისი განვითარების შორეული პერსპექტივები, სადაც შესაძლებელია ავაშენოთ ისეთი ახალი საზოგადოებრივი წყობილება, რომელიც მსოფლიოს ყველა ქვეყნის, ერისა და ეროვნების, თითოეული ადამიანისასათვის იქნება მისაღები და ბედნიერების მომტანი.

ეკონომიკა

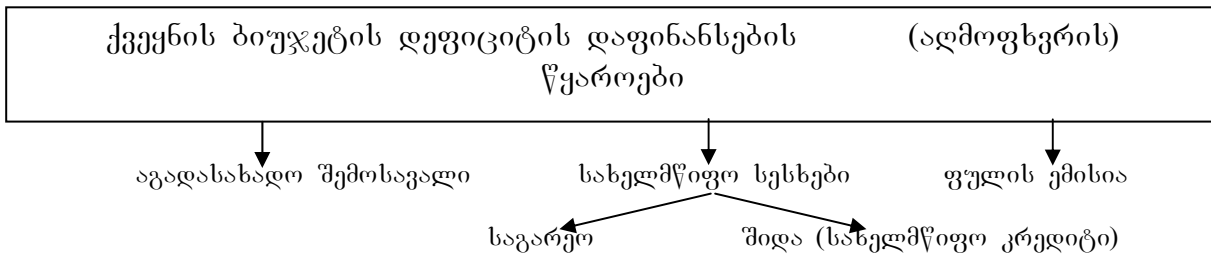
ჯუმბერ ხარაიშვილი

სახელმწიფო ვალის ეკონომიკური შინაარსი და მართვის მეთოდები

პრაქტიკაში საბიუჯეტო დეფიციტის აღმოფხვრის სამი ძირითადი მეთოდი არსებობს (ნახ.1). პირველი მეთოდის მიხედვით დეფიციტის აღმოფხვრა დაკავშირებულია გადასახადების ამოღებადობის დონის ამღვლეებასთან (მაგალითად, საგადასახადო განაკვეთების გაზრდა წარმოადგენს არაპოპულარულ მეთოდს, რამაც შეიძლება გამოიწვიოს საზოგადოების უკმაყოფილება, სამეწარმეო საქმიანობის შემცირება და სხვა).

ნახ. 1

სახელმწიფო ბიუჯეტის დეფიციტის დაფინანსების წყაროების კლასიფიკაცია¹⁵

ემისიის ბიუჯეტის დეფიციტის აღმოფხვრის საშუალებად (და არა ფულის ბრუნვის ბუნებრივი რეგულირების საშუალებად) გამოყენება ასევე არასასურველია, ვინაიდან ეს ჩვეულებრივ იწვევს ქვეყანაში ინფლაციის დონის ზრდას. ყველა ქვეყნისთვის მეტად მისაღებია მესამე საშუალება - ფულადი სახსრების სახელმწიფო სესხების სახით აღება. ტერიტორიული ერთეულების დონეებზე საბიუჯეტო დეფიციტის აღმოფხვრისთვის შესაბამისად გამოიყენება მუნიციპალური სესხები.

როგორც ვიცით, სახელმწიფო კრედიტი წარმოადგენს სახელმწიფო ფინანსების ერთ-ერთ ფორმას. *სახელმწიფო კრედიტი* - არის ეკონომიკური ურთიერთობების ერთობლიობა, რომელიც ყალიბდება, ერთის მხრივ, სახელმწიფოსა და, მეორეს მხრივ, იურიდიულ, ფიზიკურ, უცხოურ პირებს შორის დაკრედიტების პირობებით ფულადი სახსრების მოძრაობისას. ამ დროს სახელმწიფო გამოდის ფულადი სახსრების მსესხებლის როლში.

სახელმწიფო კრედიტისთვის, როგორც საფინანსო სისტემის ელემენტისთვის, დამახასიათებელია არა მხოლოდ ფინანსების ტრადიციული ფუნქციები, არამედ სხვა თავისებურებებიც. მაგალითად, სახელმწიფო კრედიტის გამანაწილებელი ფუნქცია ხასიათდება შემდეგი თვისებებით:

- თავისი არსით ეს არის გამანაწილებითი ურთიერთობები, რომლებიც დამახასიათებელია მშპ-ის მეორადი განაწილებისთვის;
- ამ ურთიერთობების მიზანს სახელმწიფოს მიერ ცენტრალიზებულ ფონდებში სახსრების მოხილვა წარმოადგენს;
- ამ ურთიერთობების ერთ-ერთ მონაწილე ყოველთვის სახელმწიფოა.

თუ შევადარებთ სახელმწიფო ფინანსების სხვა ფორმებს, შეიძლება აღვნიშნოთ სახელმწიფო კრედიტის შემდეგი თავისებურებები:

- ფულადი სახსრების მოძრაობა ხორციელდება ორივე მიმართულებით, იმ დროს, როდესაც, მაგალითად, გადასახადები მოძრაობს მხოლოდ ერთი მიმართულებით;
- სახელმწიფო კრედიტს, როგორც წესი, გააჩნია ნებაყოფლობითი (და არა იძულებითი) ხასიათი;
- სახელმწიფო კრედიტისთვის დამახასიათებელია საკმაოდ დიდი ვადები, იმ დროს, როდესაც საბიუჯეტო ურთიერთობები ჩვეულებრივ იგეგმება და ხორციელდება 1-2 წლის განმავლობაში;
- სახელმწიფო კრედიტს გააჩნია ერთჯერადი ხასიათი, იმ დროს, როდესაც საგადასახადო შემოსავლებს - რეგულარული (განმეორებითი) ხასიათი.

სახელმწიფო კრედიტის ცნება მჭირდოდ არის დაკავშირებული სახელმწიფო ვალის განსაზღვრებასთან, ვინაიდან სახელმწიფო ვალი ყოველთვის წარმოიშობა, წარმოადგენს პირველის შედეგს. *სახელმწიფო ვალი* - არის ქვეყნის ყველა სავალ ვალდებულებების ერთობლიობა, რომელიც უზრუნველყოფილია სახელმწიფოს მთელი აქტივებით.

საქართველოს კანონში „სახელმწიფო ვალის შესახებ“, სახელმწიფო ვალი შემდგენიარად არის განმარტებული: *საქართველოს სახელმწიფო ვალი* - არის საქართველოს სახელით საქართველოს

¹⁵მოსიაშვილი, ჭელიძე მ., ფინანსების საფუძვლები. თბ., 2012. გვ., 83.

ფინანსთა სამინისტროსა და მისი გარანტიით სხვა ორგანოების/დაწესებულებების მიერ დადებული ხელშეკრულებით აღებული, ეროვნული ვალუტით გამოსახული, აგრეთვე საქართველოს სახელით საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიერ ეროვნულ ან უცხოურ კონვერტირებად ვალუტაში დენომინირებული სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდების განთავსებიდან მიღებული და საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიერ საქართველოსთვის დამტკიცებული საფინანსო რესურსებიდან მიღებული სახელმწიფო საშინაო და საგარეო ვალდებულებების ჯამური თანხა.¹⁶

სავალო ვალდებულებების სახეები. სავალო ვალდებულებებს შეიძლება გააჩნდეს შემდეგი ფორმები:

1. საკრედიტო შეთანხმებები და ხელშეკრულებები საკრედიტო ორგანიზაციებთან, უცხოურ სახელმწიფოებთან და საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციებთან;
2. სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდები;
3. მესამე პირების მიერ ვალდებულებათა შესრულების უზრუნველყოფისთვის სახელმწიფო გარანტიების გაცემის შესახებ ხელშეკრულებები;
4. სავალო ვალდებულებები, რომლებიც გადმოფორმდა მესამე პირებისგან სახელმწიფო კანონების საფუძველზე;
5. შეთანხმებები წინა წლების სავალო ვალდებულებების რესტრუქტურისაციის შესახებ.

ძირითადად მიღებულია სახელმწიფო სესხების კლასიფიკაცია შემდეგი სახით:

1. *ემიტენტების მიხედვით* – სესხები, რომლებიც მართვის ცენტრალური და ტერიტორიული ორგანოების მიერ არის განთავსებული;

2. *განთავსების ადგილის მიხედვით* – შიდა და საგარეო სესხები. შიდა სესხები ვრცელდება ქვეყნის შიგნით, შიდა ბაზარზე, ეროვნულ ვალუტაში (თუმცა ქვეყანაში მაღალი ინფლაციური პროცესების არსებობისას, შიდა სესხის განთავსება შესაძლოა მოხდეს უცხოურ ვალუტაში). საგარეო სესხების განთავსება ხდება უცხოურ ფულად ბაზარზე ეროვნულ ან უცხოურ ვალუტაში;

3. *ბაზარზე მიმოქცევის მიხედვით* – საბაზრო და არასაბაზრო სესხები. საბაზრო სესხები ექვემდებარება თავისუფლად ყიდვა-გაყიდვას და ფასიანი ქაღალდების ბაზარზე მიმოქცევა. არასაბაზრო სესხების ემისიას (განთავსებას), როგორც წესი, ახორციელებს სახელმწიფო კონკრეტული ინვესტორების მოსახიდად;

4. *დაფარვის ვადებზე დამოკიდებულებით* – მოკლევადიანი (ერთ წლამდე დაფარვის ვადით), საშუალოვადიანი (1-დან 5 წლამდე დაფარვის ვადით), გრძელვადიანი (5 წლიდან და ზემოთ დაფარვის ვადით);

5. *შემოსავლის გადახდის ხასიათის მიხედვით* – მომგებიანი, პროცენტული, ნულოვანი კუპონით;

6. *სასესხო ვალდებულებების უზრუნველყოფაზე დამოკიდებულებით* – უზრუნველყოფილი (ობლიგაციები, რომლებიც უზრუნველყოფილია გირაოთი, კერძოდ განსაზღვრული ქონებით) და უზრუნველყოფის გარეშე (რომლებიც უზრუნველყოფილია სახელმწიფო ან მუნიციპალიტეტის მთელი ქონებით) სესხები;

7. *შემოსავლის განსაზღვრის მეთოდზე დამოკიდებულებით* – სავალო ვალდებულებები ფიქსირებული (მყარი საპროცენტო განაკვეთით) და მცურავი შემოსავლებით;

8. *სასესხო ვალდებულებების დაფარვის ვადებზე დამოკიდებულებით* – ვადაზე ადრე დაფარვის უფლებით და ვადაზე ადრე დაფარვის უფლების გარეშე.

ზოგიერთ უცხოურ სასწავლო ლიტერატურაში სახელმწიფო სესხების კლასიფიკაციის პარალელურად ასევე მოცემულია სახელმწიფო ვალის კლასიფიკაცია შემდეგი სახით¹⁷: საშინაო ვალი; საგარეო ვალი; კაპიტალური ვალი; მიმდინარე ვალი.

საქართველოს კანონმდებლობით, *საქართველოს სახელმწიფო საშინაო ვალი* – არის ეროვნული ვალუტით გამოსახული სახელმწიფო ვალის შემადგენელი ნაწილი; იმ ძირითადი თანხების ერთობლიობა, რომლებიც წარმოიქმნება საქართველოს სახელით საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიერ დადებული ხელშეკრულებებით განსაზღვრული შეუსრულებელი პირდაპირი ვალდებულებებით, აგრეთვე საქართველოს სახელით საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიერ ეროვნულ ვალუტაში დენომინირებული სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდების განთავსებიდან მიღებული თანხებით.

ზოგადად, საგარეო ვალის ქვეშ იგულისხმება სავალო ვალდებულებები, რომლებიც წარმოიქმნება და გამოსახულია უცხოურ ვალუტაში. საქართველოს კანონში „სახელმწიფო ვალის შესახებ“ აღნიშნულია, რომ საქართველოს სახელმწიფო საგარეო ვალი – არის უცხოური კონვერტირებადი ვალუტით გამოსახული საქართველოს სახელმწიფო ვალის შემადგენელი ნაწილი; იმ ძირითადი თანხების ერთობლიობა, რომლებიც წარმოიქმნა საქართველოს სახელით საქართველოს ფინანსთა

¹⁶საქართველოს კანონი „სახელმწიფო ვალის შესახებ“.

¹⁷Хори Док. В. Основы управления финансами. - М.: Финансы и статистика, 2009. с. 235-237.

სამინისტროსა და მისი გარანტიით სხვა ორგანოების/დაწესებულებების მიერ დადებული ხელშეკრულებით განსაზღვრული შეუსრულებელი პირდაპირი ვალდებულებებით, აგრეთვე საქართველოს სახელმწიფო სახელმწიფო ფინანსთა სამინისტროს მიერ უცხოურ კონვერტირებად ვალუტაში დენომინირებული სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდების განთავსებიდან მიღებული თანხებითა და საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიერ საქართველოსთვის დამტკიცებული საფინანსო რესურსებიდან მიღებული თანხებით.

კაპიტალური სახელმწიფო ვალი – არის სახელმწიფოს მიერ გამოშვებული და დაუფარავი სავალ ვალდებულებები მათზე დარიცხული პროცენტების ჩათვლით.

მიმდინარე სახელმწიფო ვალი – არის ბიუჯეტის მიმდინარე გადასახდელები და მიმდინარე სავალ ვალდებულებების დაფარვასთან დაკავშირებული ხარჯები.

სახელმწიფო კრედიტის მართვა სახელმწიფო სავალ ვალდებულებების გამოშვებისა და განთავსების მომზადებასთან, სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდების ბაზრის რეგულირებასთან, სახელმწიფო ვალის მომსახურებასთან და დაფარვასთან, სესხებისა და გარანტიების მიწოდებასთან დაკავშირებული ქმედებების ერთობლიობა გაიგება, როგორც სახელმწიფო კრედიტის მართვა. სახელმწიფო კრედიტის მართვა შეიძლება განხილულ იქნას *ვიწრო* და *ფართო* გაგებით. *ვიწრო* გაგებით, სახელმწიფო კრედიტის მართვის ქვეშ იგულისხმება სახელმწიფოს საქმიანობის ერთობლიობა, რომელიც დაკავშირებულია სახელმწიფოს სასესო ვალდებულებების გამოშვებასა და განთავსებასთან, სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდების ბაზრის რეგულირებასთან, სახელმწიფო ვალის მომსახურებასა და დაფარვასთან, სესხებითა და გარანტიებით უზრუნველყოფასთან.

ფართო გაგებით, სახელმწიფო კრედიტის მართვის ქვეშ იგულისხმება სახელმწიფო ფინანსური პოლიტიკის ისეთი მიმართულებების ფორმირება, რომელიც განსაზღვრავს მის საქმიანობას მსესხებლის, კრედიტორისა და გარანტის რანგში. მას ახორციელებს სახელმწიფო ცენტრალური ხელისუფლების და ადგილობრივი მმართველობის ორგანოები. სწორედ ისინი განსაზღვრავენ ბიუჯეტის დეფიციტსა და მის დასაფინანსებლად საჭირო სესხების მოცულობას; ფულის მიმოქცევაზე, კრედიტზე, წარმოებაზე, დასაქმებაზე ზემოქმედების მიზანს და მიმართულებებს; მცირე ბიზნესის მხარდაჭერი სახელმწიფო პროგრამების განხორციელების მიზანშეწონილობას და სხვა.

სახელმწიფო კრედიტის მართვის მნიშვნელოვან ნაწილს წარმოადგენს სახელმწიფო ვალის კონვერსია. სახელმწიფო უფლებამოსილია, საჭიროების შემთხვევაში, კორექტივები შეიტანოს სესხების თავდაპირველ პირობებში. ადრე გამოშვებული სახელმწიფო სესხის ან სხვა ფასიანი ქაღალდების პირობების შეცვლას (პროცენტების შემცირება, გადასახადის გადახდის გადაწვევა, ფასიანი ქაღალდების კლასის შეცვლა და სხვ.) კონვერსია ეწოდება.

სახელმწიფო კრედიტის მართვის პროცესში შემდეგი ამოცანების გადაწყვეტა ხორციელდება:

1. მსესხებლისთვის ვალის ღირებულების მინიმიზაცია;
2. სახელმწიფო სასესო ვალდებულებებით ბაზრის გადავსებისა და მათი კურსის მკვეთრი მერყეობის დაუშვებლობა;
3. მობილიზებული სახსრების ეფექტური გამოყენება და გამოყოფილი კრედიტების მიზნობრივ გამოყენებაზე კონტროლი;
4. კრედიტების დროულად დაბრუნების უზრუნველყოფა;
5. ფინანსური პოლიტიკით განსაზღვრული ამოცანების მაქსიმალურად გადაწყვეტა.

როგორც წესი, სახელმწიფო კრედიტის (ვალის) მართვას ახორციელებს მართვის ცენტრალური და ადგილობრივი (მუნიციპალური ვალის) ორგანოები, საფინანსო და საკრედიტო ინსტიტუტები. სახელმწიფო ვალის ოპერაციულ მართვას უმაღლესი საკანონმდებლო ორგანო, მთავრობის ხელმძღვანელი, ჩვეულებრივ ფინანსთა სამინისტრო, ხაზინა და ცენტრალური ბანკი ერთობლივად ახორციელებენ.

ჯულიეტა ალაგიძე

საერთაშორისო ფინანსური ორგანიზაციების საქმიანობის ძირითადი მიმართულებები

საერთაშორისო ფინანსურ ორგანიზაციებს შორის ცენტრალური ადგილი მსოფლიო ბანკს (World Bank) უჭირავს, მსოფლიო ბანკის ჯგუფში შედის ოთხი ორგანიზაცია:

1. რეკონსტრუქციისა და განვითარების საერთაშორისო ბანკი (რგსბ) (IBRD), რეტონ-ვუდსის კონფერენციის გადაწყვეტილების შესაბამისად შეიქმნა (1944წ. ივლისი, აშშ). რგსბ-ს წევრები შეიძლება იყვნენ მხოლოდ სსფ-ის წევრები. მის შემადგენლობაში 180 სახელმწიფოა გაერთიანებული, საწესდებო კაპიტალი 182მლრდ დოლარია.

რგსბ-ის საქმიანობის ძირითადი მიმართულებებია:

- განვითარებადი ქვეყნებისათვის გრძელვადიანი სესხების და კრედიტების მიცემა საწარმოო მიზნით, სოფლის მეურნეობის და სასოფლო რეგიონების, ენერგეტიკის განვითარებისათვის. შესაბამისი მთავრობების დავალიანებათა დაფარვაზე გარანტიების გაცემა, სესხების გაცემა კონკრეტული პროექტებისთვის;

- სესხების გაცემა განვითარებად ქვეყნებში ინფრასტრუქტურის განვითარებისათვის, გზატკეცილების და რკინიგზების, ელექტროკავშირის, ქალაქის პორტების, ენერგეტიკული დანადგარების შესაქმნელად, ასევე განათლების, ჯანდაცვის განვითარებისათვის, კადრების მოსამზადებლად.

- განვითარებადი ქვეყნებისათვის ტექნიკური დახმარების გაწევა, რომელიც იყოფა შემდეგ სახეობად: ა) ტექნიკური დახმარება, რომელიც ფინანსდება როგორც სესხების და კრედიტების შემადგენელი ნაწილი. უფალო სესხები და კრედიტები ტექნიკურ დახმარებაზე; ტექნიკური დახმარება, რომელიც ფინანსდება ფონდის მეშვეობით პროექტების მომზადებისას; ბ) ტექნიკური დახმარება, რომელსაც უწევს რგსბ, მაგრამ არ აფინანსებს – იგი ასრულებს ადმინისტრაციული ორგანოს როლს. აქ ჩართულია რგსბ-ს ხელმძღვანელობით განხორციელებული პროექტები; გ) ტექნიკური დახმარება ადმინისტრაციული ბიუჯეტის ხარჯზე.

2. განვითარების საერთაშორისო ასოციაცია (გსა) (IDA) შექმნა 1960წ. და ფორმალურად რგსბ-სგან დამოუკიდებელია. ამასთან რგსბ-ის პრეზიდენტი გსა-ის პრეზიდენტი, ე.ი. ფაქტობრივად გსა-ს აკონტროლებს რგსბ. გსა-ის შემადგენლობაში 159 ქვეყანა შედის, რომელთაგან 26 განვითარებადია.

გსა-ის საქმიანობის ძირითადი მიმართულება უდარბეს და ნაკლებად კრედიტუნარიან ქვეყნებში პროდუქტების დაკრედიტება მათი ეკონომიკური განვითარების მიზნით. კრედიტების მიმღები ქვეყნები შეირჩევა ოთხი კრიტერიუმით: ა) ერთ სულ მოსახლეზე ქვეყანაში წლიური შემოსავალი უნდა იყოს 1305 აშშ დოლარზე ნაკლები; ბ) ქვეყანაში დამაკმაყოფილებელი ეკონომიკური, ფინანსური და პოლიტიკური სტაბილურობა უნდა იყოს, რომ განვითარების მიზნით გაცემულმა გრძელვადიანმა კრედიტებმა გაამართლოს; გ) ქვეყანა სერიოზულ სიძნელეებს უნდა განიცდიდეს საგადასახდელო ბალანსთან დაკავშირებით; დ) ქვეყნის პოლიტიკა მიზანმიმართული უნდა იყოს ეკონომიკურ განვითარებაზე.

ფაქტობრივად, გსა-ის მიერ გაცემული კრედიტების უდიდესი ნაწილი დაბალგანვითარებულ ქვეყნებზე მოდის, სადაც წლიური შემოსავალი ერთ სულ მოსახლეზე 800 აშშ დოლარია. გსა კრედიტებს გასცემს, როგორც წესი 50 წლის ვადით, წლიური 3%-იანი განაკვეთით. კრედიტები გაიცემა უცხოურ ვალუტაში საქონლისა და მომსახურების იმპორტზე გადასახადებისათვის. კრედიტების ხარჯვა უნდა განხორციელდეს ვაჭრობების, აუქციონების და სხვ. საშუალებებით.

3. საერთაშორისო ფინანსური კორპორაცია (სფკ) (IFC) შეიქმნა 1956წ. ფაქტობრივად იგი რგსბ-ს ფილიალია და სპეციალიზდება შემდეგი მიმართულებებით:

- საწარმოების დაფინანსება წევრ-ქვეყნებში უშუალოდ კერძო კომპანიებისათვის სესხების მიცემით და ინვესტირების განხორციელება ამ ფორმებში სფკ-ის საკუთარი სახსრებით, რომელიც არ საჭიროებს გარანტიებს მთავრობათა მხრიდან. სესხები გაიცემა 7-დან 12 წლამდე ვადით ძირითად ვალუტაში ფიქსირებული ან ცვალებადი განაკვეთებით; სესხების დაფარვა იმ ვალუტით ხდება, რომლითაც სესხი მიიღეს;

- ინვესტიციების განხორციელება საკუთარი სახსრებით გადამამუშავებელ და მომპოვებელ მრეწველობაში, სოფლის მეურნეობაში, კომუნალურ საწარმოებში, ტურიზმში;

- კერძო ფინანსური სახსრების მიზიდვა ინფრასტრუქტურის, გარემოს განვითარების პროექტებში ინვესტირებისათვის.

4. ინვესტიციების გარანტიების მრავალმხრივი სააგენტო (იგმს) (MICA) შეიქმნა 1988წ. როგორც მსოფლიო ბანკის ფილიალი. მის შემადგენლობაში 154 ქვეყანა შედის. იგმს-ის ძირითადი მიმართულება რისკებზე გარანტიების გაცემაა, რომლებიც გამოწვეულია შემდეგი გარემოებებით:

- ადგილობრივი ვალუტის არაკონვერტირებადობა; მიმღებ ქვეყანაში საკუთრების ექსპროპრიაცია; მიმღები ქვეყნის კონტრაგენტთა მხრიდან კონტრაქტის დარღვევა;

- იგმს შერჩეულ ინვესტორებს წევრ-ქვეყნებში, უპირატესად განვითარებად ქვეყნებში და გარდამავალი ეკონომიკის ქვეყნებში არაკომერციულ რისკებზე აძლევს გარანტიებს, რაც ფაქტობრივად პოლიტიკური რისკისაგან დაზღვევას ნიშნავს.

საერთაშორისო სავალუტო ფონდი (სსფ) (IMF) რეტონ-გუდის ორგანიზაციაა, იგი დაფუძნდა 1944წ. სსფ გაერო-ს სპეციალიზებულ ორგანიზაციად ითვლება, წესდებით გაერო-ს უფლება აქვს მისცეს მას რეკომენდაციები გადატარებელი პოლიტიკის შესახებ. სსფ-ის მთავარ მიზანს ვალუტათა გაცვლითი კურსების მოწესრიგება და საბიუჯეტო დეფიციტების შემცირება წარმოადგენს, რაც საერთაშორისო ბაზარზე კაპიტალის თავისუფალ გადანაცვლებას შეუწყობს ხელს. ამ მხრივ, მიზანმიმართული პოლიტიკის განხორციელებამ ომის შემდგომ ეკონომიკურ პროგრესს დიდად შეუწყო ხელი.

საერთაშორისო საფინანსო ორგანიზაციების გვერდით მნიშვნელოვან როლს თამაშობს საერთაშორისო ანგარიშსწორების ბანკი (საბ), რომელიც ჯერ კიდევ 1930წ. დაარსდა. მასში ამჟამად 33 ქვეყანა შედის, მ.შ. დასავლეთ ევროპის ყველა ქვეყანა, აღმოსავლეთ ევროპის 6 ქვეყანა, აშშ, იაპონია და სსფ. საბ ატარებს კომერციულ ოპერაციებს ამ ქვეყნების ბანკებთან, ორგანიზებას უკეთებს სავალუტო თანამშრომლობას და თვითონ აქტიურად მონაწილეობს მასში. საბ, მართალია, სახელმწიფოთაშორის ინსტიტუტად გვევლინება, მაგრამ ფუნქციონირებს წმინდა კომერციულ საფუძველზე, როგორც სააქციო საზოგადოება, იხდის რა დივიდენდებს აქციებზე. მისი აქციების დიდი ნაწილი ეკუთვნის ევროპულ ცენტრალურ ბანკებს.

საერთაშორისო საფინანსო ურთიერთობებში მნიშვნელოვანი ადგილი უკავია რეკონსტრუქციისა და განვითარების ევროპულ ბანკს (რგებ), რომელიც ხშირ შემთხვევაში, რგმ-ს ევროპულ ანალოგად გვევლინება და განვითარების ისლამური ბანკი, რომელიც 47 ისლამურ სახელმწიფოს აერთიანებს და მათ განვითარებაზე ზემოქმედებს.

ქვემოთ მოვიყვანთ მნიშვნელოვანი საერთაშორისო რეგიონული ბანკების, ფონდების და საფინანსო ორგანიზაციების ჩამონათვალს.

რეგიონული ბანკები: ევროპული საინვესტიციო ბანკი (ესბ), განვითარების აზიური ბანკი (გაბ), არაბულ-აფრიკული საერთაშორისო ბანკი (აასბ), განვითარების აფრიკული ბანკი (გაფბ), ცენტრალური აფრიკის სახელმწიფოების განვითარების ბანკი (ცასგბ), განვითარების დასავლეთაფრიკული ბანკი (გდბ), განვითარების კარიბული ბანკი (გკბ), ლათინოამერიკული საექსპორტო ბანკი (ლასბ), განვითარების ამერიკათშორისი ბანკი (გაბ), ეკონომიკური ინტეგრაციის ცენტრალურ ამერიკული ბანკი (ეიცაბ), არაბულ-ლათინოამერიკული ბანკი (აღბ).

რეგიონული ფონდები და საფინანსო ორგანიზაციები: კარიბის საინვესტიციო ფონდი (ასფ), ანდის სარეზერვო ფონდი (ასფ), არაბული სავალუტო ფონდი (ასფ), ეკონომიკური და სოციალური განვითარების არაბული ფონდი (ესგაფ), ნექს-ს სპეციალური ფონდი, სავალუტო კვლევების აფრიკული ცენტრი (სკაფ), ცენტრალური აფრიკის სავალუტო კავშირი (ცასკ), ევროპული სავალუტო სისტემა (ესს), დასავლეთაფრიკული სავალუტო კავშირი (დსკ), ფრანგული ბანკის ზონა (ფბზ), კარიბის საინვესტიციო კორპორაცია (კსკ), განვითარების ანდის კორპორაცია (გაკ), ჩრდილოეთის საინვესტიციო ბანკი (ჩსბ), ამერიკათშორისი საინვესტიციო კორპორაცია (ასკ).

მსოფლიოს სხვადასხვა ქვეყნები სავარყო სავაჭრო ურთიერთობების რეგულირებისას, მრავალფეროვან მექანიზმებს იყენებენ, კერძოდ: საიმპორტო და საექსპორტო ტარიფებს, ექსპორტის და იმპორტის კვოტებს, ლიცენზირებას, სუბსიდირებას, რითაც თავიანთ მწარმოებლებს, მსოფლიო ბაზარზე კონკურენციულ უპირატესობებს უქმნიან და ა.შ. ქვეყნებს შორის ურთიერთობები, ჩვეულებრივ ორმხრივი და მრავალმხრივი შეთანხმებებით რეგულირდება. 1920-1933წწ. ხუთი მსოფლიო ეკონომიკური კონფერენცია ჩატარდა, რომლებზეც მნიშვნელოვანი ყურადღება დაეთმო სავაჭრო ურთიერთობებს. ეს პროცესი მეორე მსოფლიო ომის გამო შეფერხდა. 1948წ. ფუნქციონირება დაიწყო ტარიფებისა და ვაჭრობის გენერალურმა შეთანხმებამ. 1995წ. 1 იანვრიდან იგი გადააკეთდა ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაციად (ვმო).

ვაჭრობის მსოფლიო ორგანიზაცია (WTO) – გაეროს სისტემის მუდმივმოქმედი საერთაშორისო სპეციალიზებული ორგანიზაციაა. ვმო წარმოვიდგება როგორც ორგანიზაცია და იმავდროულად სამართლებრივი დოკუმენტების კომპლექსი, თავისებური მრავალმხრივი ხელშეკრულება, რომელიც განსაზღვრავს მთავრობების უფლებამოსილებებს საქონელთა და მომსახურებით საერთაშორისო ვაჭრობის სფეროში. ვმო-ს წევრებად გვევლინება 132 სახელმწიფო და კიდევ 32 ქვეყნის ემზადება მასში შესასვლელად.

ვმო-ს მიზანია საერთაშორისო ვაჭრობის ლიბერალიზაცია და მისთვის მდგრადი საფუძველების შექმნა, რომლებიც უზრუნველყოფენ ეკონომიკურ ზრდასა და განვითარებას, ხალხის კეთილდღეობის ამაღლებას. ეს მიიღწევა, ნაწილობრივ, წესებისა და შეთანხმებების მეშვეობით და დადგენით, რომელიც წევრ-ქვეყნებს შორის ვაჭრობას ეხება და ნაწილობრივ მოლაპარაკებების გზით, რომელიც იწვევს საქონელთა და მომსახურებით ვაჭრობის შემდგომ ლიბერალიზაციას.

ვმო-ს საქმიანობის ძირითად მიმართულებად გვევლინება:

- კონტროლი იმ მრავალმხრივი სავაჭრო შეთანხმებების გადაწყვეტილების მიღებასა და გამოყენებაზე, რომლებიც ვმო-ს სამართლებრივ ბაზას შეადგენენ;
- ფორუმის როლის შესრულება მრავალმხრივი სავაჭრო მოლაპარაკებების ჩასატარებლად;
- წევრ ქვეყნებს შორის სავაჭრო დავების რეგულირება;
- დაკვირვება წევრი ქვეყნების სავაჭრო პოლიტიკაზე;

- ინფორმაციის მოპოვება, შესწავლა და მიწოდება საერთაშორისო ვაჭრობისა და სავაჭრო პოლიტიკის განვითარებისა და გამოყენების მექანიზმების საკითხებზე.

საერთაშორისო ვაჭრობისა და სავაჭრო პოლიტიკის რეგულირების სფეროში ვმო-ს უმნიშვნელოვანესი პრინციპები შემდეგია;

უპირატესი ხელშეწყობის ანუ დისკრიმინაციის უარყოფის პრინციპი. ეს პრინციპი მოითხოვს, რომ ნებისმიერი უპირატესობა, პრივილეგია, შეღავათი ან იმუნიტეტი, რომელსაც ანიჭებს ნებისმიერი წევრი ქვეყანა სხვა ქვეყნებიდან წარმოშობილი ან ნებისმიერი სხვა ქვეყნისათვის გამიზნული ნებისმიერ პროდუქტს, გავრცელდეს დაუფონდებლად და უპირობოდ სხვა წევრი ქვეყნებიდან წარმოშობილ და ყველა სხვა წევრი ქვეყნისთვის გამიზნულ ანალოგიურ პროდუქტზე.

ეროვნული რეჟიმის პრინციპი. ეს პრინციპი ადგენს, რომ წევრმა ქვეყნებმა უცხოური წარმოშობის საქონელს უნდა მიანიჭონ იგივე რეჟიმი, რაც ეროვნულ საქონელს შიდა გადასახადებისა და მოსაკრებელის სფეროში, ასევე ვაჭრობის მარეგულირებელ ეროვნულ კანონებთან, განკარგულებებთან და წესებთან დაკავშირებით.

ეროვნული მრეწველობის დაცვის პრინციპი. ეს პრინციპი გულისხმობს, რომ იმპორტზე ტარიფების გზით, ეროვნული მრეწველობის განვითარების ინტერესებიდან გამომდინარე, ქვეყანას შეუძლია განახორციელოს დაცვა, რომელიც დაეფუძნება საბაჟო ტარიფებს და არა სხვა სავაჭრო-პოლიტიკურ ზომებს, რაოდენობრივი (ქვოტების) შეზღუდვების, სტანდარტების და ა.შ. ჩათვლით.

ვაჭრობის საფუძვლების მდგარდობის შექმნის პრინციპი. ამ პრინციპის დაცვა უზრუნველყოფილია მოლაპარაკების მხარეებს შორის შეთანხმებული სატარიფო დონეების დაცვის აუცილებლობით. ეს გულისხმობს, რომ რომ ტარიფები უნდა შემცირდეს მრავალმხრივი მოლაპარაკებების გზით და არ უნდა გაიზარდოს.

სამართლიანი კონკურენციის ზემოქმედების პრინციპი. საუბარია სუბსიდიების შემცირებისა და დემპინგის დაუშვებლობის შესახებ.

1999წ. საქართველო ვმო-ს წევრია. ერთი მხრივ ქვეყნის ეკონომიკის ინტეგრაცია ვმო-ში ხელს შეუწყობს ეროვნული ეკონომიკის შემდგომ განვითარებას. კერძოდ, დაიცავს საკუთარი მეურნეობა გარეშე ძალის დისკრიმინაციული ზემოქმედებისაგან, რაც გლობალიზაციის პროცესში განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია. ქვეყანაში წარმოებული პროდუქცია (თუ იგი კონკურენტუნარიანია) რეალურად შევა ევროკავშირის და სხვა ბაზარზე შეღავათიანი პირობებით. ტრანსფორმირებადი ეკონომიკისათვის ეს ძლიერი მხარდაჭერაა, ხოლო მეწარმეებისათვის რეალური სტიმული. წამოჭრილი საერთაშორისო დავები მოგვარდება ვმო-ს დავების კომიტეტის მეშვეობით.

მეორე მხრივ, ვმო-ს წევრობა საქართველოს ავალდებულებს უზრუნველყოს საკუთარი საკანონმდებლო ბაზის ჰარმონიზაცია საერთაშორისო ნორმებთან. ამასთან ეფექტურად ამოქმედდა ორმხრივი ხელშეკრულების ფაქტორი, რაც იმას ნიშნავს, რომ საქართველო მიიღებს უპირატესი ხელშეწყობის რეჟიმს მსო-ს სხვა წევრ ქვეყნებთან.

გაეროს ვაჭრობისა და განვითარების კონფერენცია (UNCTAD), 1964 წელს შეიქმნა და მასში 188 ქვეყანაა გაწევრიანებული. მისი წლიური საოპერაციო თანხა 50მლნ აშშ დოლარით შემოიფარგლება. შემოსავლების ძირითადი წყარო კი გაეროს რეგულარული ბიუჯეტია. ტექნიკური თანამშრომლობის საქმიანობა ფინანსდება სარეზერვო ბიუჯეტიდან, რომლის თანხაც 24მლნ აშშ დოლარს შეადგენს.

გაეროს ვაჭრობისა და განვითარების კონფერენციის ძირითადი ამოცანაა მოახდინოს ფოკუსირება ვაჭრობის, ფინანსურ, ტექნოლოგიურ, ინვესტიციებისა და მდგრადი განვითარების სფეროებზე და განვითარებად ქვეყნებში ვაჭრობისა და ეკონომიკის განვითარება დააჩქაროს. ყველა ამ საქმიანობაზე პასუხისმგებელია გაეროს ვაჭრობისა და განვითარების საბჭო. 1996 წელს უკანასკნელმა IX კონფერენციამ დაარსა საბჭოს სამი კომისია, რომელთა მიზნებიც შესაბამის სფეროებში ეკონომიკური საქმიანობის განვითარებას ითვალისწინებს.

UNCTAD-ის მისიაა:დააჩქაროს განვითარებად ქვეყნებში ვაჭრობისა და ეკონომიკის განვითარება;მინიმუმამდე დაიყვანოს განვითარებულ და განვითარებად ქვეყნებს შორის არსებული სოციალური თუ ეკონომიკური სახის განსხვავება;გააუმჯობესოს სატრანსპორტო და საკომუნიკაციო სისტემები აზიის, აფრიკისა და ლათინური ამერიკის ქვეყნებში, რომლებსაც ზღვაზე გასასვლელი არა აქვთ;ხელი შეუწყოს სოფლის მეურნეობის ისეთ აღორძინებას, რომლებიც ქვეყანას კეთილდღეობას მოუტანს.

ვალერი მოსიაშვილი

საქართველოს ეროვნული უნივერსიტეტი სეუ-ს პროფესორი, ბიზნესის მართვის ფაკულტეტის დეკანი. ჯ. ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა მრავალპროფილიანი საერთაშორისო აკადემიის აკადემიკოსი.

გიორგი სომხიშვილი საქართველოს ეროვნული უნივერსიტეტი სეუ-ს ბიზნესის მართვის ფაკულტეტის IV კურსის სტუდენტი.

ნათია ახალკაცი საქართველოს ეროვნული უნივერსიტეტის სეუ-ს ბიზნესის მართვის ფაკულტეტის IV კურსის სტუდენტი.

საბანკო ურთიერთობათა წარმოშობა და განვითარების რეპროსამქტივა

დღემდე დავის საგანია საკითხი, თუ სად და როდის წარმოიშვა პირველი „ბანკი“ თუ საბანკო ტიპის დაწესებულება. ბანკის ერთ-ერთ უძველეს ოპერაციებად მიჩნეულია საშემნახველო ოპერაციები. ცნობილია, რომ ჯერ კიდევ უძველეს საზოგადოებაში სპეციალიზდებოდნენ საშემნახველო ოპერაციებზე. ამ საქმიანობით დაკავებული იყვნენ როგორც კერძო პირები, ასევე ტაძრები. ვინაიდან საკულტო დაწესებულებები იყო ყველაზე საიმედოდ დაცული ადგილი, მოსახლეობა სწორედ მათ ანდობდა თავიანთ დროებით თავისუფალ რესურსს (დანაზოგს). აღნიშნულიდან გამომდინარე შეიძლება ვთქვათ, რომ ტაძრები (განსაკუთრებით ძველ საბერძნეთსა და ძველ რომში) ამავდროულად წარმოადგენდნენ თავისებურ „საბანკო დაწესებულებებს“, რომელთაც მოგვიანებით ფულის მიბარებასთან ერთად, მათი გასესხებაც დაიწყო (ფული აქციეს პროცენტის მომტან კაპიტალად). ისინი ფულად საშუალებებს ყველა შესაძლო წყაროდან აგროვებდნენ და კრედიტით აძლევდნენ მოთხოვნის შესაბამისად, პირველ ყოვლისა გაბატონებულ კლასს.

ბანკების მსგავსი ინსტიტუტები ჯერ კიდევ ადრეულ საუკუნეებში არსებობდა. ეგვიპტეში საბანკო ოპერაციები ხორციელდებოდა ძვ. წთ. აღ. 2700 წელს. ბაბილონისა და ასურეთის მრავალრიცხოვანი დოკუმენტები (მაგ., ჰამურაბის კანონების კრებული, ძვ. წთ. აღ. 1704-1662 წ.წ.) მოწმობენ, რომ მაშინაც იყო ვექსილი და ჩეკი, ხოლო სახსრების შენახვისა და სასესხო ოპერაციების ფორმები კანონით რეგულირდებოდა. მაგ., სახსრების შენახვისათვის კანონი ითვალისწინებდა გადასახადს. იმ დროს სესხები გაიცემოდა არა მხოლოდ ფულადი ფორმით, არამედ ცალკეული საქონლის სახით (მაგ.: ხორბლით, ფინიკით, შალით, ზეთით და ა. შ.), აქაც აგრეთვე ადგილი ჰქონდა პროცენტის დარიცხვას. ამასთან, საქონლის შესანახად გამოიყენებოდა საკულტო-რელიგიური შენობები, რადგან იქ უზრუნველყოფილი იყო უმაღლესი უსაფრთხოება.

მონათმფლობელურ საბერძნეთში მონასტრები, როგორც ფულის შენახვის ადგილები, წამყვან როლს ასრულებდნენ და კულტის მსახურებიც არსებითად თავისებურ ბანკირებად ითვლებოდნენ. *ერნსტ კურტიუსი წიგნში – „საბერძნეთის ისტორია“* წერს: ყველა წამყვან მონასტერთან დაკავშირებული იყო ფინანსების მართვა. ქურუმები ესწრაფვოდნენ მონასტრის წლიური შემოსავლის გაზრდას მათი უნარიანი მართვით, მიწის არენდით, სესხის მომგებიანი გაცემის საშუალებით, განძის წარმოქმნას, რომელიც საკმარისი იქნებოდა არა მარტო წეს-ჩვეულებების შესასრულებლად, არამედ მონასტრის ძლიერების განმტკიცებისათვის. სწორედ ამ დროს მიეკუთვნება ცნობილი ძარცვა. ჰეროსტრატემ ძვ. წთ. აღ. 356 წ. არტემიდა ეფესელის ტაძარი დაწვა არა იმიტომ, რომ „ისტორიაში შესულიყო“, როგორც ეს მიღებული იყო, არამედ იმისათვის, რომ დაწვის გზით დაეფარა ძარცვის კვალი. ძვ. წთ. აღ. V აწლეულში რომში გაიცემოდა პროცენტის სესხები გირაუნობით ან მის გარეშე, ხოლო 100 წლის შემდეგ გამოჩნდნენ „ბანკირები“. მეორე პუნიური ომის დროს (დაახლოებით ძვ. წთ. აღ. 200 წ.) რომი ხმელთაშუა ზღვის წამყვან საფინანსო ცენტრად ითვლებოდა.

სავაჭრო კაპიტალმა თავის სრულ განვითარებას მონათმფლობელურ და ფეოდალურ საზოგადოებაში მიაღწია. იგი ორი ძირითადი ფორმით არსებობდა: ფულადი სესხის სახით გაბატონებული კლასებისათვის (მონათმფლობელებისა და ფეოდალებისათვის) და ნატურალური ფორმით საქონლის მარტივი მწარმოებლებისათვის. ამ დროისათვის მევახშეებად უმთავრესად ვაჭრები, ფეოდალ-მიწათმოქმედნი, აგრეთვე მონასტრები გამოდიოდნენ. საპროცენტო განაკვეთი საკმაოდ მაღალი იყო. იგი 40-დან 100%-მდე მერყეობდა, ცალკეულ შემთხვევაში შეიძლება გაცილებით მეტიც ყოფილიყო. მაღალი საპროცენტო განაკვეთი ეწინააღმდეგებოდა საწარმოო ძალების განვითარებას, ძირს უთხრიდა მონათმფლობელური და ფეოდალური წარმოების წესს.

როგორც ცნობილია, ხელისუფალი ომისა და კრიზისის დროს ხშირად მიმართავდა მიმოქცევაში არსებული ლითონური ფულის გაფუჭებას.

ცნობილია მონეტის გაფუჭების სამი ხერხი:

- 1) მონეტის გაფუჭება მისი მოცულობის შემცირებით;
- 2) მონეტის გაფუჭება მისი სინჯის შემცირებით. ამ დროს მონეტაში უხვად ურევდნენ უბრალო (იაფფასიან) ლითონს, რაც საგრძნობლად ამცირებდა მის რეალურ ღირებულებას;
- 3) დაბალი ღირებულების ლითონის ზედაპირის უფრო მაღალი ღირებულების ლითონით დაფარვა.

შემდეგ განხილავთ ზარაფების პროფესია, რომლებიც ამოწმებდნენ მონეტების ხარისხს და გაცვეთილის შეცვლის აუცილებლობას, ახდნენ ახლის გაჭედვას. ფულის ასეთმა გაცველამ ბოლოს გამოიწვია დეპოზიტური ოპერაციების განვითარება თანამედროვე გაგებით. პირველად ფული საბანკო დაწესებულებებში თავსდებოდა დეპოზიტების სახით იმ პირობით, რომ შემდგომ პატრონებს იგივე მონეტები დაუბრუნდებოდათ. შემდეგ დაიწყო დეპოზიტების გამოყენება სესხისათვის, რამდენადაც მევახშეს უნდა დაებრუნებინა იგივე თანხა და არა იგივე ფული, როგორც ასეთი, ამიტომ ე.წ. შენახვის დეპოზიტები თანდათან გარდაიქმნა ბანკის დეპოზიტებად. კლიენტს შეჰქონდა ბანკში ფულადი თანხა იმისათვის, რომ გარკვეული დროის შემდეგ გადაეტანა იგი თავისი სავაჭრო პარტნიორის ანგარიშზე. იმავდროულად მის საბანკო ანგარიშზე შედიოდა გადასახადები კლიენტებისაგან. ანგარიშებში დებეტური და კრედიტული ჩაწერების საშუალებით ხორციელდებოდა ფულის ბრუნვა.

ზოგიერთი მკვლევარი იზიარებს აზრს, რომ ე.წ. „პირველ ბანკიერებად“ უნდა მივიჩნიოთ „ტრაპეზიტები“ (ბერძ. trapezitai), რომლებიც ძვ. წ. აღ. VI საუკუნეში გამოჩნდნენ.¹⁸ ტრაპეზიტები, გარდა იმისა, რომ ცვლიდნენ და ამოწმებდნენ ფულად ნიშნებს, ასევე იძლეოდნენ სესხს მოძრავი და უძრავი ქონების გირავნობის ქვეშ (გემები, გემის ტვირთი, მონები და სხვ.). ზოგიერთი ტრაპეზიტები მისდევდნენ ვაჭრობასა და ხელოსნობას, ჰქონდათ თავიანთი დამლა (ნიშანი), ამოწმებდნენ და ადასტურებდნენ ხელშეკრულებებს. არცთუ იშვიათად, ტრაპეზიტების როლში გამოდიოდნენ ტაძრები. ტრაპეზიტების ფუნქციებს რომის იმპერიაში ასრულებდნენ არგენტარიები (argentarii).¹⁹

ზოგიერთი წყარო მიუთითებს, რომ პირველ საბანკო დაწესებულებად უნდა ჩაითვალოს 1156 წელს იტალიის ქალაქ ვენეციაში დაფუძნებული „მონტენეგების“ ე.წ. „ჭირობანკი“²⁰. „ჭირობანკები“ ახორციელებდნენ არა ნაღდი ფულით ანგარიშსწორებას, არამედ უნაღდო გატარებებს საბანკო წიგნაკში მსესხებლის ანგარიშიდან გამსესხებლის ანგარიშზე.

თუმცა ავტორების უმეტესობა მიიჩნევს, რომ პირველ ბანკად უნდა მივიჩნიოთ **1407 წელს იტალიის ქალაქ გენუაში გახსნილი სან-ჯორჯოს სახელობის ბანკი**, რომლის ყველაზე ცნობილი კლიენტი იყო განთქმული მოგზაური ქრისტიანული კოლეგია.²¹

ამ დროისათვის, იტალიაში გამოჩნდა საბანკო საქმიანობის ახალი ინსტიტუტები. წარმოიქმნა და განვითარდა ბუღალტრული აღრიცხვის ორმაგი სისტემა, რომელმაც თავისი მნიშვნელობა დღემდე შეინარჩუნა. XII საუკუნეში იტალიაში გაჩნდა პირველი ვექსილი. XIV ს-ში ჩვეულებრივი გახდა ვექსილის წარმოდგენა არა მარტო მეანაბრის, არამედ მესამე პირის სასარგებლოდ. XVII ს-ის ბოლოს შემოდებულ იქნა გადაცემითი მინაწერი (ინდოსამენტი) ვექსილებზე, რაც აბსტრაქტულ საგადასახადო ვალდებულებად იქცა. ასევე იტალიაში დეპოზიტების ბაზარზე გაჩნდა ბანკნოტები. ეს განპირობებული იყო ეკონომიკური აუცილებლობით, საწარმოო ძალებისა და ვაჭრობის სწრაფი განვითარებით. ოქრო ფულის სა-ხით არ კმაროდა და წარმოიქმნა მოთხოვნილება „სავაჭრო ფულზე“.

საწყის ეტაპზე ეს ბანკნოტები სრულყოფილად უზრუნველყოფილი იყო დეპოზიტებით. როგორც კი ზარაფებმა შეამჩნიეს, რომ ყოველდღიურად ყველა ანაბარი არ გამოიყენებოდა თავისი მფლობელების მიერ და ყოველდღიური მოთხოვნილება ყველა დეპოზიტის მხოლოდ განსაზღვრულ პროცენტს შეადგენდა, მათ დაიწყეს საგირაო ბილეთების მიცემა ვაჭრებზე დეპოზიტური დაფარვის გარეშე და ამით თვითონ აძლევდნენ მათ კრედიტებს. ასეთი ბანკნოტები შეიძლება განხილულ იქნეს, როგორც თანამედროვე ბანკნოტის წინამორბედი. XVII ს-ში, ინგლისში, კაპიტალიზმის განვითარების ადრეულ სტადიაზე, ბანკნოტებმა ფართო გავრცელება ჰპოვა მას შემდეგ, რაც ინგლისის ბანკმა დაიწყო მათი მიმოქცევაში გაშვება.

¹⁸<http://antiquites.academic.ru/1935/>

¹⁹http://dic.academic.ru/dic.nsf/brokgauz_efron/6015/

²⁰<http://brandfin.ru/all-finansi/72-istoriya-vozniknoveniya-bankov.html>

²¹<http://storyof.ru/dengi-finansy/istoriya-poyavleniya-pervogo-banka>

მევახშეების მონოპოლური პოზიციები დაირღვა სამრეწველო და სავაჭრო კაპიტალისტების მიერ, რომელთაც შემოიღეს ერთმანეთისათვის კრედიტების მიცემა ზომიერი პროცენტებით. მათ ბრძოლას მევახშეების წინააღმდეგ მრავალ ქვეყანაში მხარს უჭერდა სახელმწიფო.

თანამედროვე საბანკო საქმის სათავეები უნდა ვეძებოთ, პირველ ყოვლისა, იტალიის, უფრო ზუსტად, ჩრდილოეთ იტალიის შუა საუკუნეების ზარაფების საქმიანობაში. ცნება „ბანკ“ მომდინარეობს იტალიური სიტყვისაგან „BANCO“ (ტრაპეზიტების (არგენტარიების, ზარაფების) სკამი, ფულის სათვლელი მაგიდა). ყველაზე გავლენიანი იყო კათოლიკური ეკლესიის ხელმძღვანელობასთან დაკავშირებული ბანკები – კურები. საყოველთაოდ ცნობილია მედიჩის ბანკი ფლორენციაში. ფლორენციაში არსებულ ბანკის მთავარ კანტორას 16 ფილიალი ჰქონდა ისეთ ქალაქებში, როგორცაა პარიზი, ლონდონი, ბრიუგე, ლიონი, ვენეცია, გენუა, რომი, ნეაპოლი. მთავარი კანტორა იძლეოდა ფულად გზავნილებს, რომლებსაც ყველა ფილიალი ანაზღაურებდა და აღნიშნავდნენ, რომ მედიჩის სავაჭრო სახლი ანაზღაურებს თანხას დედამიწის ნებისმიერ კუთხეში ნამდვილი გზავნილების წარდგენისას... ოქროს გულდენებში”. გერმანიაში აუგსბერგის და საბანკო სახლის ფიუგერებმა 1508 წ. შექმნეს მთელი თავისი რომის აგენტურის გაერთიანება პაპ იოანე მეორის ბანკში, მაგრამ ფიუგერები ასორციელებდნენ ოპერაციებს არა მარტო პაპთან, არამედ ვეროპის მეფეებთან და კაიზერებთანაც.²²

შეიძლება გავაკეთოთ დასკვნა, რომ მთელ მსოფლიოში ბანკების როლი წარმოებისა დამამოქცევის მოცულობის განვითარების შესაბამისად იზრდებოდა. გაჩნდა თავისუფალი ფულადი რესურსები, რომელთა აკუმულირება ხორციელდებოდა და სესხის სახით მრეწველ და მოვაჭრე კაპიტალისტებისაკენ მიიმართებოდა. მეურნეობის ყველა დარგში სასაქონლო-ფულადი მიმოქცევის განვითარებამ საბანკო კაპიტალის განვითარებაც განაპირობა.

ბანკების საწყის ფუნქციებს – ფულით ვაჭრობას ახალი ფუნქცია – კაპიტალის მართვის ფუნქციაც დაემატა, რომელსაც პროცენტული შემოსავლები მოჰქონდა. ბანკებმა, როგორც კაპიტალის შემგროვებლებმა, წარმოების მთლიანი პროცესების მომსახურება დააწესეს და მასზე უშუალო ზემოქმედების შესაძლებლობა მიიღეს. კაპიტალისტური საკრედიტო სისტემა აღმოცენდა და განვითარდა, როგორც რეაქცია მევახშეობის წინააღმდეგ.

სარგებლის მომტანი კაპიტალი, რომელიც მანამდე მხოლოდ წვრილ მეწარმეებზე და დიდგვაროვნებზე ფუფუნებით ცხოვრებისათვის გაიცემოდა, კაპიტალისტური წარმოების წესის პირობებს და მოთხოვნებს დაექვემდებარა. კაპიტალისტი მსესხებელი გახდა, რომელიც კრედიტს არა ფუფუნებით ცხოვრებისათვის, არამედ მწარმოებლური განვითარების მიზნებით იღებდა. კრედიტებზე გაზრდილმა მოთხოვნებამ ბანკები აიძულა საკრედიტო რესურსების გაზრდისათვის ეზრუნათ. ბანკები არა მარტო თავისუფალი ფულადი კაპიტალის ცენტრალიზაციას ახდენდნენ და მის გამოყენებას სარგებლის მიღების მიზნით ასორციელებდნენ, არამედ მოსახლეობის წვრილ დანახოგებსაც კაპიტალად აქცევდნენ.

მთლიანობაში შეიძლება აღვნიშნოთ, რომ ბანკები საწყის ეტაპზე ასრულებდნენ ოთხ ძირითად ფუნქციას²³: 1. შუამავლობა საკრედიტო ოპერაციებში; 2. შუამავლობა საგადასახდელი ურთიერთობებში; 3. დანახოგებისა და ფულადი რესურსების მობილიზაცია და მათი გადაქცევა კაპიტალად; 4. მიმოქცევისათვის საკრედიტო იარაღების (ბანკნოტა, ჩეკი) შექმნა და დანახარჯების შემცირება.

მას შემდეგ, რაც განვიხილეთ საბანკო საქმის წარმოშობის შესახებ სხვადასხვა შეხედულებები, განვიხილოთ საკითხი – განვითარების რა ეტაპები გაიარა ზოგადად საბანკო საქმემ. ავტორთა უმეტესობა აღიარებს, რომ საბანკო საქმემ თავისი განვითარების გზაზე გაიარა ოთხი ძირითადი ეტაპი.²⁴

პირველი ეტაპი – ანტიკური პერიოდიდან პირველი ბანკის წარმოშობამდე (1407 წელი, როცა გაიხსნა სან-ჯორჯოს სახელობის ბანკი);

მეორე ეტაპი – 1407 წლიდან 1694 წლამდე (ინგლისის ბანკის ჩამოყალიბებამდე). ამ ეტაპისთვის დამახასიათებელია „ვირობანკების” ფართე ქსელის შექმნა;

მესამე ეტაპი – 1694 წლიდან XVIII საუკუნის დასასრულამდე. საბანკო სისტემის შემდგომი განვითარება დაკავშირებულია ინგლისთან, როცა შეიქმნა ინგლისის ბანკი (1694 წ.), რომელიც ახალი ნაბიჯი იყო საბანკო სისტემის განვითარებაში, რადგან იგი ფაქტობრივად წარმოადგენდა ცენტრალური საბანკო სისტემის შექმნის პირველ პრეცედენტს. ბანკი შეიქმნა 1268 აქციონერის მიერ 1 200 000 ფუნტი სტერლინგის საწესდებო კაპიტალით სახელმწიფოს ფინანსური პრობლემების დაძლევის მიზნით. ბანკის პირველი გარიგება იყო მეფე ვილჰელმ მეხამესთვის კრედიტის მიცემა, რაც (კრედიტის გაცემა) თავისთავად წარმოადგენდა პირველ ოფიციალურ კრედიტს, რომელიც გაიცა წლიური 8%-იანი განაკვეთით.²⁵ ამის შემდეგ ფართო გავრცელება პპოვა დეპოზიტურმა ოპერაციებმა.

22 მოსიაშვილი ვ., ჭელიძე მ., საბანკო საქმის საფუძვლები. თბ., 2013. გვ.: 8.

23 <http://www.grandars.ru/student/finansy/vozniknovenie-bankov.html>

24 <http://brandfin.ru/all-finansi/72-istoriya-vozniknoveniya-bankov.html>

25 <http://storyof.ru/dengi-finansy/istoriya-poyavleniya-pervogo-banka/>.

მეოთხე ეტაპი – ამ ეტაპზე იზრდება ბანკების რაოდენობა, ყალიბდება სრულყოფილი საბანკო სისტემა, მზარდი კონკურენცია იწვევს სხვადასხვა ოპრაციების წარმოშობას. 1877 წლიდან იწყება ლიზინგის ოპერაციები, მოგვიანებით ფაქტორინგული ოპერაციები. ბანკები აფართოებენ ოქროთი ვაჭრობას და დაკავებული არიან სავალუტო ოპერაციებით; თანდათან იზრდება მათი გავლენა არა მარტო კონკრეტული ქვეყნის ეკონომიკაზე, არამედ მთლიანად მსოფლიო მეურნეობაზე. ბოლო პერიოდში ბანკები ითვისებენ და სპეციალიზდებიან მათთვის არატრადიციულ ოპერაციებზე (მინდობილობითი ოპერაციები, ფასეულობის შენახვა, ანდერძის განკარგვა და სხვ.).

სულხან მახათაძე

ფაზისის საერო სამეცნიერო აკადემიის აკადემიკოსი და ჯ. ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა მრავალპროფილიანი საერთაშორისო აკადემიის აკადემიკოსი

სამართაშორისო საფინანსო ბაზრის განვითარებული სტრუქტურის დახასიათება

მსოფლიო საფინანსო ბაზრის განვითარებული სტრუქტურა წარმოდგენილია ნახ 1-ზე. დერივატივების (ფასიანი ქაღალდებიდან, ვალუტიდან წარმოებული ფინანსური ინსტრუმენტების) ბაზრის სეგმენტებს წარმოადგენს:

- ოფციონები – მათ მფლობელებს უფლებას აძლევს იყიდონ ან გაყიდონ საჭირო აქციები;
- სვოპები – შეთანხმებები განსაზღვრული დროის განმავლობაში ფულადი გადახდების გაცვლის შესახებ;
- ფიუჩერსები – კონტრაქტები მომავალ მიწოდებაზე, მაგალითად, ვალუტისა ფიქსირებული ფასით.

საკრედიტო ბაზრის სეგმენტს საბანკო კრედიტები წარმოადგენს, ხოლო სადაზღვევო მომსახურების ბაზრის, მაგალითად, გადაზღვევა. სავალუტო ბაზრის სეგმენტებად შეიძლება განვიხილოთ იქნეს სავალუტო ფასეულობების სახეები, ხოლო ფასიანი ქაღალდების ბაზრის – შესაბამისი წილობრივი და სავალუტო ფასიანი ქაღალდები.

მსოფლიო საფინანსო ბაზრის სხვადასხვა სეგმენტებს, ნაწილებს შორის საზღვრები საკმაოდ პირობითია, ვინაიდან ფინანსურ რესურსებს შეუძლიათ მათ შორის გადაადგილდნენ. მსოფლიოს გარკვეულ რეგიონებში ფინანსური კრიზისები გარდაუვლად აისახება სხვა რეგიონების მდგომარეობაზე.

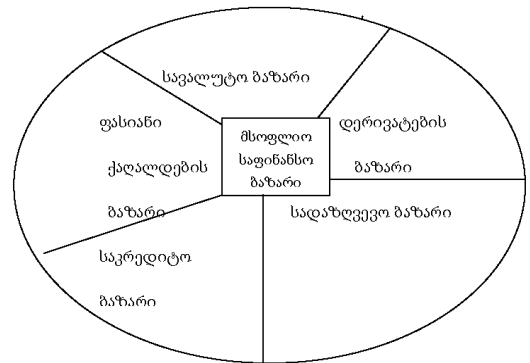
მსოფლიო საფინანსო ბაზრის შემადგენელ ნაწილებს გააჩნიათ შემდეგი ძირითადი მახასიათებლები:

- ყოველდღიური ფინანსური ოპერაციების უზარმაზარი მასშტაბები, მათი განხორციელება 24 საათის განმავლობაში;
- გეოგრაფიული საზღვრების არ არსებობა;
- წამყვანი ქვეყნების ვალუტების, აგრეთვე ეკიუს, ევროს და ნასესხობის სპეციალური უფლების (SDR – ინგ. Special Drawing Rights, უფრო ვრცლად იხ. ქვემოთ) უპირატესი გამოყენება;
- მსოფლიო საფინანსო ბაზრის მონაწილეებს წარმოადგენენ პირველხარისისოვანი ბანკები, მაღალრეიტინგული საფინანსო-საკრედიტო ინსტიტუტები, სოლიდური რეპუტაციის მქონე მსესხებლები;
- ფინანსური ოპერაციების ავტომატიზაციის მაღალი დონე.

მსოფლიო საფინანსო ბაზრის მონაწილეების კლასიფიკაცია. მსოფლიო საფინანსო ბაზრისთვის დამახასიათებელია მისი მონაწილეების სახეების და თვითონ მონაწილეობის ფორმების მრავალფეროვნება. მსოფლიო საფინანსო ბაზრის ერთი და იგივე მონაწილე შეიძლება მუშაობდეს ბაზრის სხვადასხვა სეგმენტებზე. მონაწილეების კლასიფიკაცია მოცემულია ნახ. 2-ზე

დავახასიათოთ მსოფლიო საფინანსო ბაზრის ცალკეული მონაწილეები. პირდაპირ მონაწილეებს მიეკუთვნებიან ისინი, ვინც უშუალოდ საკუთარი სახსრებით და საკუთარი სახელით ან კლიენტების დავალებით ახორციელებენ ფინანსურ გარიგებებს. ირიბი მონაწილეები დამოუკიდებელ გარიგებებს არ ახორციელებენ.

ხეჯერები მსოფლიო საფინანსო ბაზარზე ოპერაციებს ექსპორტიორების სავალუტო ამონაგების არახელსაყრელი სავალუტო-საკურსო ცვალებადობისგან დაცვის მიზნით (მსგავს ოპერაციებს ხეჯირების ოპერაციები ეწოდება) ახორციელებენ, რისთვისაც გამოიყენება რისკების დაზღვევა და დერივატივების ბაზრის ინსტრუმენტები.

ნახ. 1. მსოფლიო საფინანსო ბაზრის სტრუქტურა

სპეკულიანტები გარიგებებს მხოლოდ მოგების მიღების მიზნით დებენ სავალუტო კურსების ცვლილების ხარჯზე.

ტრეიდიנגი ეწოდება ერთი და იგივე ფასიანი ქაღალდების გაყიდვას და შემდეგ ყიდვას მოგების მიღების იმედით, მათი საკურსო ღირებულების ცვლილების ხარჯზე.

არბიტრაჟერები ფინანსურ ოპერაციებს (მაგალითად, ფასიანი ქაღალდების ყიდვას) ერთ ბირჟაზე ახორციელებენ სხვა ბირჟაზე საპირისპირო ოპერაციების (მაგალითად, იგივე ფასიანი ქაღალდების გაყიდვას) ერთდროული ჩატარებით. საარბიტრაჟო გარიგებების რისკი საგრძნობლად დაბალია, ვიდრე, მაგალითად, სპეკულაციური გარიგებების შემთხვევაში.

მსოფლიო საფინანსო ბაზრის მონაწილეების კლასიფიკაცია ყველაზე უფრო დაწვრილებით ემიტენტის ტიპის მიხედვით არის წარმოდგენილი. საერთაშორისო სააგენტოებს საჯარო (გლობალური და რეგიონალური) საფინანსო ორგანიზაციები მიეკუთვნებიან, მაგალითად, რეკონსტრუქციის და განვითარების საერთაშორისო ბანკი (რგსბ), განვითარების საერთაშორისო ასოციაცია, საერთაშორისო სავალუტო ფონდი, ევროპის ცენტრალური ბანკი და სხვა. მსოფლიო საფინანსო ბაზარზე მონაწილეების სახით ასევე შეიძლება წარმოდგენილ იქნენ რეგიონალური მთავრობები და მუნიციპალური მთავრობები (ადგილობრივი ადმინისტრაცია). კვაზისამთავრობო ემიტენტებს მიეკუთვნებიან მთავრობათა გაერთიანებები.

ინსტიტუციონალური ინვესტორები მსოფლიო საფინანსო ბაზრის პროფესიონალ მონაწილეებს წარმოადგენენ და მათ შეიძლება მიეკუთვნონ: სადაზღვევო კომპანიები (35%), საინვესტიციო კომპანიები (23%), საპენსიო ფონდები (25%), სხვა (17%) (ფრჩხილებში მოცემულია მსოფლიო საფინანსო ბაზრის მონაწილეების წილი).

მსოფლიო საფინანსო ბაზრის მონაწილეების კლასიფიკაცია

ნახ. 2.

საკლასიფიკაციო ნიშანი	მონაწილეების სახეები, დასახელებები
1. ფინანსურ ოპერაციებში მონაწილეობის ხასიათი	1. პირდაპირი მონაწილეები 2. ირიბი მონაწილეები
1. მონაწილეობის მიზნები და მოტივები	1. ხეჯერები; 2. სპეკულიანტები; 3. ტრეიდერები; 4. არბიტრაჟერები.
1. ემიტენტის ტიპი	1. საერთაშორისო სააგენტოები; 2. ეროვნული მთავრობები; 3. პროვინციალური მთავრობები; 4. მუნიციპალური მთავრობები; 5. კვაზისამთავრობო ემიტენტები; 6. კორპორაციები; 7. საფინანსო-საკრედიტო ორგანიზაციები, ბანკები.
1. ინვესტორის ტიპი	1. კერძო ინვესტორები; 2. ინსტიტუციონალური ინვესტორები.
1. მონაწილის წარმოშობის ქვეყანა	1. მონაწილეები განვითარებული ქვეყნიდან; 2. მონაწილეები განვითარებადი ქვეყნიდან; 3. საერთაშორისო ინსტიტუტები; 4. ოფშორული ცენტრების (ზონების) მონაწილეები.

მსოფლიო საფინანსო ბაზრის მონაწილეების კლასიფიკაციაში წარმოშობის ქვეყნის მიხედვით განსაკუთრებით გამოიყოფა ოფშორული ცენტრების (ზონების) მონაწილეები, რომელთა რიცხვს მიეკუთვნებიან კუნძულოვანი სახელმწიფოები (კვიპროსი, ბაჰამის კუნძულები, პანამა და სხვა), მსოფლიო საფინანსო ცენტრების გვერდით მდებარე ქვეყნები (ირლანდია, ლიხტენშტეინი), საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მონაწილე ქვეყნების ცალკეული ტერიტორიები. ზოგიერთი მინაცემებით, ოფშორულ ცენტრებში ჯამში დაახლოებით 5 ტრლნ აშშ დოლარის ფინანსური რესურსებია განთავსებული.

სამართალი

ლას ხარბავა

საბანკო ზედამხედველობისა და კონტროლის სამართლებრივი რეგულირების საფუძვლები

საბანკო კანონმდებლობის უმთავრესი ამოცანაა განსაზღვროს კომერციული ბანკების იურიდიული უფლება-მოვალეობები საბანკო ოპერაციების განხორციელების პროცესში, ხოლო საბანკო საქმიანობის სამართლებრივი რეგულირება, ბანკებისადმი წარდგენილი მოთხოვნების საყოველთაობის საფუძველზე, განაპირობებს ისეთი ეკონომიკური გარემოს შექმნის შესაძლებლობას, რომელიც როგორც ცალკეული ბანკის, ისე მთლიანად საბანკო სისტემის სტაბილურობასა და მდგრადობას უზრუნველყოფს.

ამჟამად მოქმედი კანონმდებლობის თანახმად დადგენილია ბანკის უფლება-მოვალეობათა ძირითადი პრინციპები, რომლებიც საყოველთაოდ არის აღიარებული და დაკანონებული, ესენია:

1. ბანკი უფლებამოსილია მოიხილოს და განკარგოს ფულადი საშუალებები;
2. აწარმოოს საბანკო-საანგარიშსწორებო მომსახურება და გადარიცხვები კლიენტებისა და ბანკი-კორესპონდენტების მითითებით;
3. გახსნას კლიენტებისა და ბანკი-კორესპონდენტების, მათ შორის უცხოური ბანკების საბანკო ანგარიშები და მოემსახუროს მათ;
4. გამოუშვას, გაყიდოს, იყიდოს და შეინახოს საგადასახადო დოკუმენტები და ფასიანი ქაღალდები, ასევე აწარმოოს მათთან დაკავშირებული სხვა ოპერაციები;
5. გასცეს გარანტიები, იშუამდგომლოს და შეასრულოს სხვა ვალდებულებები მესამე პირთათვის, თუ იგი ექვემდებარება შესრულებას ფულადი ფორმით;
6. მოიპოვოს საქონლის მიწოდებასთან და მომსახურების გაწევასთან დაკავშირებული მოთხოვნები, თავის თავზე აიღოს უფლებამოსილება ამ მოთხოვნების შესრულებაზე, აწარმოოს მათი ინკასირება (ფორფეიტინგი) სასაქონლო ნაკადების დამატებითი კონტროლირებით (ფაქტორინგი);
7. აწარმოოს ანგარიშებსა და ანაბრებზე არსებული უცხოური და სამამულო ვალუტის ყიდვა-გაყიდვის ოპერაციები რეზიდენტებთან და არარეზიდენტებთან;
8. მოიხილოს და მარაგის სახით იქონიოს ძვირფასი ლითონები, ასევე აწარმოოს ძვირფასეულობასთან დაკავშირებული ყველა დანარჩენი ოპერაცია, რომელიც ნებადართულია საერთაშორისო საბანკო კანონმდებლობით;
9. აწარმოოს ნდობითი, ანუ სატრასტო ოპერაციები, რაც შეიძლება გულისხმობდეს ფულადი სახსრების და ფასიანი ქაღალდების მოხიდვას, განთავსებას და ბრუნვას კლიენტის განკარგულებით-სამებრ;
10. აწარმოოს ლიზინგური და იპოთეკური ოპერაციები;
11. აწარმოოს საბროკერო და საკონსულტაციო მომსახურება;
12. აწარმოოს სხვა საკომისიო-შუამდგომლობითი ოპერაციები და მომსახურება.

როგორც ცნობილია, თანამედროვე საბანკო სისტემაში კომერციული ბანკების საქმიანობას არეგულირებს ცენტრალური ბანკი კანონებით, რომლებიც შეადგენენ საბანკო სისტემის საკანონმდებლო საფუძველს და ინსტრუქციებით, რომლებიც განსაზღვრავენ საკრედიტო ორგანიზაციის საქმიანობის ეკონომიკურ ნორმებს. კომერციული ბანკებისადმი წარდგენილი ძირითადი სამართლებრივი ნორმატივებია:

- საწესდებო კაპიტალის ფორმირებისა და კაპიტალის საკმარი-სობის ნორმატივი;
- კომერციული საკრედიტო ორგანიზაციის მიერ ნაკისრი რისკების ზღვრული სიდიდის ნორმატივები;
- ცენტრალურ ბანკში დეპონირებული აუცილებელი რეზერვების მინიმალური ოდენობის ნორმატივი;
- სხვა მოთხოვნები, რომელთა შეუსრულებლობამ შეიძლება უარყოფითად იმოქმედოს საკრედიტო ორგანიზაციების ფინანსურ მდგომარეობაზე, ან საზედამხედველო შემოწმების უტყუარობაზე, როგორცაა საბუღალტრო აღრიცხვის წარმოებასთან დაკავშირებული ნორმატივები, აუდიტორული დასკვნების რეგისტრაციასთან დაკავშირებული წესები და სხვა.

ბანკის ფუნქციონირების მომდევნო ეტაპზე მნიშვნელოვანია საწესდებო კაპიტალის, როგორც საბანკო საქმიანობის რეგულირების ფუნქცია, რომელიც საბანკო ოპერაციების მოცულობისა და შესაბამისად, საბანკო რისკების გაუმართლებელი ზრდის შემთხვევაში შეზღუდვის ზომების განხორციელებას გულისხმობს.

ჩვეულებრივი საწარმოო ორგანიზაციებისაგან განსხვავებით, ბანკის კაპიტალი იყოფა ე.წ. „პირველად კაპიტალად“ და „მეორად კაპიტალად“ (Core capital and Supplementary capital), მაგრამ სხვადასხვა ქვეყნის კანონმდებლობაში და საბანკო სფეროს მარეგულირებელ ნორმატიულ აქტებში

პირველადი და მეორადი კაპიტალის შემადგენლობა განსხვავებულია. საქართველოს ეროვნული ბანკის დადგენილებით:

„პირველადი კაპიტალი“ – მოიცავს საკუთარი ჩვეულებრივი აქციების რეალიზაციიდან, ან პარტნიორების მიერ წილის შეტანით მიღებულ კაპიტალს, გაუნაწილებელ მოგებას და სხვა.

„მეორად კაპიტალში“ კი იგულისხმება პრივილეგირებული აქციების რეალიზაციიდან მიღებული კაპიტალი, მიზნობრივი ფონდები, საერთო რეზერვები, სუბორდინირებული სესხები (მინიმუმ 5 წელი) და სხვა.

რაც შეეხება ბანკებისათვის ფიქსირებული საწესდებო კაპიტალის მოთხოვნის დაწესებას, ვფიქრობთ საყურადღებოა თავად ბაზელის კომიტეტის მიერ შემუშავებულ პრინციპებში დაფიქსირებული შეხედულება:

„საბანკო ზედამხედველობის ორგანო უნდა ადგენდეს ბანკის საკუთარი კაპიტალისადმი მიწმალურ მოთხოვნებს, რომლებიც ასახავენ ბანკების მიერ გაწეული რისკის ხასიათს და ბანკის კაპიტალის კომპონენტებს მისი ზარალის დაფარვის უნარის გათვალისწინებით. იმ ბანკებისათვის, რომლებიც აქტიურად არიან ჩართული საერთაშორისო ოპერაციებში მოთხოვნები არ შეიძლება იყოს კაპიტალისადმი ბაზელის შეთანხმებით დადგენილ მოთხოვნებზე დაბალი“²⁶. ამგვარად, საზედამხედველო ორგანოების მხრიდან საწესდებო კაპიტალის მიმართ კონკრეტული მოთხოვნების წაყენებით ფაქტიურად იქმნება ეკონომიკური ქცევის ნორმები, ბანკების ფინანსური არამდგრადობისა და გადაჭარბებული რისკებისაგან დასაცავად.

ბანკის კაპიტალის საკმარისობის მართვა, როგორც რაოდენობრივი, ისე ხარისხობრივი ნიშნით უკანასკნელი 10-15 წლის მანძილზე საბანკო რეგულირებისა და ზედამხედველობის ორგანოების უმთავრეს პრობლემად იქცა. მასთან დაკავშირებული მოთხოვნების წაყენებით ფაქტიურად განისაზღვრება ეკონომიკური ქცევის ნორმები, რომელთა შესრულება იცავს ბანკებს რისკების ზრდისა და სხვა გაუთვალისწინებელი სირთულეებისაგან, ამასთან მის წარმატებულ კომერციულ საქმიანობაზე მეტყველებს. როგორც ცნობილია, რაც უფრო მაღალია საბანკო ოპერაციებში რისკის დონე, მით უფრო იზრდება მოთხოვნები კაპიტალის საკმარისობასთან დაკავშირებით, ხოლო კაპიტალის ადეკვატურობა საზედამხედველო და მარეგულირებელი ორგანოებისათვის ბანკის საიმედოობის ერთ-ერთ უტყუარ მახასიათებელს წარმოადგენს.

კაპიტალის საკმარისობის ნორმატივი ფაქტიურად განიხილება, როგორც ბანკის ფინანსური მდგომარეობისა და მისი საქმიანობის ეფექტიანობის ერთ-ერთი ძირითადი, მაგრამ არა განყენებული მახასიათებელი, რომელიც ბანკის საქმიანობის სისტემური ანალიზის დროს სხვა ანალიტიკურ მაჩვენებლებთან ერთობლიობაში უნდა განვიხილოთ.

კაპიტალის საკმარისობის განსაზღვრისათვის გადაისინჯა მრავალი მიდგომა და შესაბამისად, მისი გამოთვლის სხვადასხვა ხერხები არსებობს, მაგრამ საბოლოოდ საერთაშორისო აღიარება ჰპოვა კუკის კოეფიციენტი, რომელიც საბანკო კაპიტალის მოცულობასა და აქტიური ოპერაციების განხორციელებასთან დაკავშირებული რისკების შეფარდებით განსაზღვრავს კაპიტალის შესაძლებლობებს მოსალოდნელ დანაკარგებთან მიმართებაში.²⁷

საკუთარი კაპიტალი

$$\text{კაპიტალის საკმარისობა} = \frac{\text{საკუთარი კაპიტალი}}{\text{(K) რისკის მიერ შეწონილი აქტივების ჯამი}}$$

1988 წლიდან კუკის კოეფიციენტი დაკანონებულ იქნა ბაზელის საერთაშორისო კომიტეტის მიერ საკრედიტო ორგანიზაციების კაპიტალის საკმარისობასთან დაკავშირებით შემუშავებულ მეთოდოლოგიაში და წარმოადგენდა ერთგვარ შეთანხმებას ბაზელის საბანკო ზედამხედველობის კომიტეტსა და მის წევრ ქვეყნებს შორის.

სანამ კომერციული საკრედიტო ორგანიზაციის მიერ ნაკისრი რისკების ზღვრული სიდიდის ნორმატივზე ვისაუბრებდეთ, განვიხილოთ მისი არსი და წარმოშობის ფაქტორები:

საბანკო პრაქტიკაში რისკი გვევლინება როგორც განსაზღვრული მოვლენების ზემოქმედებით გამოწვეული მოსალოდნელი დანაკარგი, რომელიც შეიძლება დაკავშირებული იყოს საკრედიტო, სადეპოზიტო, საფონდო, სავალუტო რისკებთან, ლიკვიდობის დაუბალანსებლობასთან, საბანკო ბოროტმოქმედებასთან, სტიქიურ უბედურებასთან და სხვა. ამდენად, საგანგებო დამცავი ღონისძიებების გატარება, ამ შემთხვევაში რისკების ზღვრული სიდიდის ნორმატივის შემოღება მათი მოცულობის მაქსიმალური შეზღუდვის საშუალებას იძლევა, რაც საბოლოო ჯამში ბანკის საქმიანობის საიმედოობისა და ეფექტიანობის ზრდას განაპირობებს.

მეოცე საუკუნის 80-იან და 90-იან წლებში ბაზრების დარეგულირების, კაპიტალის მობილურობის გაზრდის, ახალი საბანკო პროდუქტებისა და ტექნოლოგიების ფართო გავრცელების შედეგად მნიშვნელოვნად იზრდებოდა საბანკო რისკებიც, რაც საბანკო კრიზისების სახით გამოვლინდა, როგორც განვითარებადი (არგენტინა, ბრაზილია, მექსიკა, ტაილანდი, მალაიზია, ინდოეთი), ისე „ეკ-

²⁶ Core principles for Banking Supervision. Basle committee on Banking Supervision. Basle 2007.

²⁷ Ерпи́лёва И. Ю. «Международное банковское право» Москва, 2008. стрю 21

თო” (იაპონია, ფინეთი, შვედეთი, ნორვეგია, ჩეხეთი, საფრანგეთი) ქვეყნებში. ამ პირობებში, საზე-
დამხედველო სამსახურებმა, კერძოდ ბაზელის კომიტეტმა გამოაქვეყნა რისკების შეფასებასთან და-
კავშირებული რიგი ღირებულებები და განმარტებები საკრედიტო ორგანიზაციებისათვის. კერძოდ:
რისკების შემადგენლობაში გამოყოფილ იქნა სამი მსხვილი კატეგორია: საკრედიტო რისკი, საბაზ-
რო რისკი და სხვადასხვა სახის რისკები, რომლებიც მოიცავს პირველ რიგში საოპერაციო რისკს,
საპროცენტო რისკს ბანკის ბალანსის ანგარიშების მიხედვით, ასევე ლიკვიდობის დაკარგვის, რეპუ-
ტაციის გაუარესების და ა.შ. რისკებს. სამწუხაროდ მესამე კატეგორიის რისკების გამოვლენისა და
დაჯგუფების მეთოდოლოგია ჯერ-ჯერობით არასაკმარისადაა დამუშავებული და მუშაობა მათი
შესწავლის მიმართულებით გრძელდება.

ახალი მეთოდის მიხედვით განსაზღვრულია მსესხებლის შემდეგი ძირითადი კატეგორიები:
ხელისუფლების უმაღლესი ორგანოები (ქვეყნის ცენტრალური ხელისუფლება და ცენტრალური ბან-
კი) კომერციული ბანკები და რეალური სექტორის არასაფინანსო ინსტიტუტები. ახალ მეთოდისაში
დაშვებულია რისკების შეწონვის ახალი შეფასებების გამოყენებაც, კერძოდ, 100%-ზე მეტი, მაგალი-
თად, 150% და ა.შ. გარდა ამისა, განსაზღვრულია მსესხებლის ქვეყნების მიხედვით დაჯგუფების მი-
ზანშეწონილობის საკითხიც სარეიტინგო სააგენტოების მიერ ბანკის ვალდებულებების ინდივიდუ-
ალური შეფასების საფუძველზე.

პირველი კატეგორია – ხელისუფლების უმაღლესი ორგანოები, ქვეყნის ცენტრალური ხელი-
სუფლებისა და ცენტრალური ბანკების სახით მიჩნეულია ყველაზე საიმედო ჯგუფად. რაც შეეხება
კომერციულ ბანკებს, მათ მიმართ მოთხოვნების რისკი ერთი გრადაციით დაბალია პირველი კატე-
გორიის ორგანოების ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით, მაგრამ რისკის კოეფიციენტი კომერ-
ციული ბანკებისათვის შეიძლება შეიცვალოს მისი სარეიტინგო შეფასების პარალელურად. ანუ კო-
ეფიციენტი, რომელიც როგორც წესი 50% შეადგენს, შეიძლება შემცირდეს 20%-მდე თუ ბანკს მინი-
ჭებული აქვს უმაღლესი სარეიტინგო შეფასება, ან გაიზარდოს 100%-მდე საწინააღმდეგო დაბალი
რეიტინგის არსებობის შემთხვევაში. ანალოგიურად მოქმედებს სარეიტინგო შეფასების მონაცემები
მესამე კატეგორიის – არასაფინანსო ინსტიტუტების რისკების კოეფიციენტების დადგენაზეც. თუ
საწყისი მაჩვენებელი 100%-ია, მაღალი სარეიტინგო შეფასების შედეგად იგი 20%-მდე მცირდება,
ხოლო დაბალი რეიტინგის დაფიქსირებით 150%-მდე იზრდება.

ცვლილების შეტანის შემდეგ ახალ შეთანხმებას მომხრეების მრავალრიცხოვნობის მიუხედა-
ვად სერიოზული მოწინააღმდეგეებიც გამოუჩნდა, რომლებიც მას „ზედმეტად რეგლამენტირებულს”
უწოდებდნენ და თვლიდნენ, რომ იგი ბანკებს რისკების ეფექტიანად მართვის სურვილს დაუკარგავ-
და. საერთაშორისო სავალუტო ფონდის ექსპერტების მხრიდან განსაკუთრებული კრიტიკის ობიექტი
გახდა ამ შეთანხმების ერთ-ერთი ძირითადი დებულება – რისკების შეფასებისათვის საკუთარი რე-
იტინგების გამოყენების შესახებ, რადგან შინაგანი რეიტინგების საფუძველზე შეუძლებელია რისკე-
ბის ობიექტური შეფასება. ამ ექსპერტების აზრით, დამოუკიდებელი სარეიტინგო სისტემა უფრო სა-
იმედო და ობიექტურია, განსაკუთრებით ფინანსური კრიზისების და სხვა საბაზრო გაუგებრობების
პროგნოზირებაში. თუმცა, როგორც ბატონი ი. კოზანიძე მიიჩნევს: „გარდამავალი ეკონომიკისა და
არც ისე განვითარებული საბანკო ინფრასტრუქტურის მქონე ქვეყნებში აღიარებული საერთაშორის-
ო სარეიტინგო სააგენტოების არარსებობის გამო რისკების შეფასების აღნიშნულ მეთოდისაზე გა-
დასვლა საკმაოდ გაძნელებულია”.

რთულ პრობლემას წარმოადგენს რისკების შეფასება გარესაბაღანსო ოპერაციების მიხედვით,
რადგან ამ ანგარიშებზე ძირითადად პირობითი და საგარანტიო ოპერაციები აღირიცხება, რომელთა
შესრულება შესაძლო ხასიათის მატარებელია. ამდენად, რისკების შეფასება შემდეგი პროცედურე-
ბის გატარებას ითვალისწინებს: თავდაპირველად გარესაბაღანსო ვალდებულებების ნომინალური
თანხა გადაიყვანება საკრედიტო რისკის ექვივალენტებში, შემდეგ კი მიიღება შეწონილი მაჩვენებე-
ლი საბაღანსო ოპერაციების მიხედვით მსესხებლის კატეგორიის შესაბამისად.

ბაზელის შეთანხმებაში წარმოდგენილ იქნა გარესაბაღანსო ოპერაციების მიხედვით რისკების
შეფასების სახეცვლილი ვარიანტი:

– ყველაზე მაღალი პროცენტული მაჩვენებელი ერგო შემდეგი სახის ვალდებულებებს: ფინან-
სური გარანტიები, საბანკო აქცეპტები, სასესხო და ფასიანი ქაღალდების სთენდ-ბაი-აკრედიტივები
– 100%.

– პირობითი ვალდებულებები გარიგებების მიხედვით, ზოგიერ-თი სახის ობლიგაციები და
სთენდ-ბაი-აკრედიტივები ზოგიერთი სახის ოპერაციების მიხედვით – 50%.

– მოკლევადიანი თვითლიკვიდრებადი პირობითი ვალდებულებები სავაჭრო ოპერაციების მი-
ხედვით (დოკუმენტური აკრედიტივი) – 20%.

– ვალდებულებები ანდერრაიტინგზე ერთ წელზე მეტი ვადით – 50%.

– ბანკის ვალდებულებები, საკრედიტო ხაზები 1 წელზე მეტი ვადით – 50%.

– ანალოგიური ვალდებულებები 1 წლით, ან ნებისმიერ დროს დაფარვის უფლებით – 0%.

– ვადიანი საპროცენტო და სავალუტო გარიგებები (სვოპები, ოფციონები და ფიუნერსები).

ვალდებულებების ამ კატეგორიის მიხედვით პოტენციური საკრედიტო რისკი განისაზღვრება განსა-
კუთრებული წესით, რადგან იგი დამოკიდებულია არა კონტრაქტის მთლიან ნომინალურ თანხაზე,
არამედ გადასახდელი პრემიის ოდენობაზე. გარიგების რომელიმე მონაწილის გაკოტრების შემთხვე-

ვაში საპროცენტო კონტრაქტების მიხედვით რისკის პროცენტული სიდიდე შეთანხმების მიხედვით დადგენილია ნულოვან დონეზე 1 წლამდე ვადის კონტრაქტებისათვის და 0,5%-ის ოდენობით 1 წელზე მეტი ვადით, სავალუტო კონტრაქტებისათვის შესაბამისად 1% და 5%.

რაც შეეხება საბანკო რეზერვის ნორმატივს იგი სამართლიანად ითვლება საბანკო საგადასახადო-საანგარიშსწორებო მექანიზმის ნორმალური ფუნქციონირების ძირითად პირობად. გარდა ამისა, რეზერვი ასრულებს არასაიმედო სესხების დაზღვევის ფუნქციასაც, ხოლო ამცირებს რა საბანკო აქტივების რისკიანობას, მინიმუმამდე დაჰყავს დანაკარგები და იცავს ბანკს გაკოტრებისაგან, რაც საბოლოოდ ხელს უწყობს მთლიანად საბანკო სისტემის სტაბილურობის განმტკიცებას.

განვითარებული საბანკო სისტემის მქონე ქვეყნების უმრავლესობაში რეზერვების ნორმები მიკროეკონომიკური მიზნების განხორციელებისათვის ნაკლებად გამოიყენება. თუმცა ეს შეიძლება გამართლებულიც კი იყოს საბანკო სისტემის განვითარების ამა თუ იმ ეტაპის თავისებურებების გათვალისწინებით. როგორც წესი, ძალზე მაღალი სარეზერვო ნორმების დაწესება არ შეესაბამება მსოფლიო პრაქტიკაში არსებულ საერთო ტენდენციას, მაგრამ მათი შემცირება არ არის რეკომენდებული ისეთი ქვეყნებისათვის, რომლებიც საბაზრო ურთიერთობების ჩამოყალიბების პროცესში იმყოფებიან და ანტიინფლაციური, მარეგულირებელი ზომების გატარებას საჭიროებენ.

საქართველოში, განსაკუთრებულიყურადღებამთხოვს საბანკო რეზერვების ფორმირებას. ბოლოათწლეულისმოვლენებისშეფასებითრკვევა, რომსაქართველოსეროვნულიბანკისმიერუდავოდპოზიტიურიდონისძიებებიქანგანხორციელებულიკომერციულიბანკებისეწ. “სარეზერვოპოლიტიკის” სრულყოფისმიმართულებით, რასაცმოწმობსსპეციალურიწესებისშეშუშავებაერთისმხრივ “კომერციულიბანკებისმიერაქტივებისკლასიფიკაციისდაშესაძლოდანაკარგებისრეზერვებისშექმნისადაგამოყენებისშესახებ” დამეორესხრივ – “მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნებისგანგარიშებისადადაცვისშესახებ”.

2001 წლის 15 იანვრიდან ამოქმედდა „კომერციული ბანკების მიერ აქტივების კლასიფიკაციისა და შესაძლო დანაკარგების რეზერვების შექმნისა და გამოყენების წესი“. იგი არეგულირებს როგორც ბანკის მიერ გაცემული სესხების (პირობითი ვალდებულებით წარმოშობილი დავალიანების ჩათვლით), ასევე ბანკთაშორისი დეპოზიტების, არასაბანკო ქონების, გირათი დასაკუთრებული უძრავი და მოძრავი ქონების კლასიფიკაციას რისკის მიხედვით და შესაძლო დანაკარგების გასანიჭრალეზად შესაბამისი რეზერვების შექმნას. აღნიშნული დოკუმენტით აქტივების კლასიფიკაციას განსაკუთრებული ეკონომიკური დატვირთვა მიეცა: იგი იძლევა აქტივების ხარისხისა და რეალური ღირებულებების დადგენის საშუალებას, რაც განმსაზღვრელია ბანკის ფინანსური მდგომარეობის შეფასებისათვის.

ამ წესის ამოქმედებასთან ერთად, კომერციული ბანკები ვალდებული გახდნენ შეემუშავებინათ წერილობითი პოლიტიკა აქტივების კლასიფიკაციასთან დაკავშირებით. ბანკების მიერ წარმოდგენილი დოკუმენტების განხილვის შემდეგ მათმა დიდმა ნაწილმა გარკვეულიკორექტირება განიცადა მოქმედი წესის მოთხოვნებთან შესაბამისობაში მოყვანის მიზნით.

კლასიფიკაციას, როგორცწესიდაექვემდებარა, ნებისმიერივალუტიფორმირებულიდასაბალანსოუწყისებშიარსებულიყველააქტივი; გირაოდაიპოთეკა, როგორცკლიკვიდურიანარალიკვიდურიუზრუნველყოფისკატეგორია; რესტრუქტურირებულისესხები; ბანკთაშორისიდეპოზიტებიდასხვ. კატეგორიებისმიხედვითაქტივებისკლასიფიკაციისგანხორციელებისდროსბანკმაუნდაგამოიყენოსმათგარშემოარსებულიინფორმაციაზედაყრდნობილიმოსაზრებები, რაცუნდაეფუძნებოდესთოთოეულკატეგორიასთანდაკავშირებულსტანდარტებსადაკომპონენტებს. დღეისათვისგამოყოფილია 5 კატეგორია, ესენია:

- სტანდარტულისესხები, როცარეზერვისესხისძირითადითანხისგადაუხდელინაშთის 2%-სუნდაშეადგენდეს;
- საყურადღებოსესხები, ამჯერადრეზერვიგანისაზღვრებასესხისძირითადითანხისგადაუხდელინაშთის 10%-ისოდენობით;
- არასტანდარტულისესხები, ამშემთხვევაშისარეზერვოპროცენტი 30%-მდეიზრდება;
- საეჭვოსესხები, სარეზერვო 50%-ისოდენობით;დაბოლოს
- უიმედოსესხები, რომელზეცვათვალისწინებულიასესხისძირითადითანხისგადაუხდელინაშთის 100%-იანი რეზერვი.

კომერციულიბანკებისმიერაქტივებისკლასიფიკაციისადაშესაძლოდანაკარგებისრეზერვებისშექმნისადაგამოყენებისწესისთანახმადბანკივალდებულიაწარმოსასევეარასესხოაქტივებისკლასიფიკაცია, მათიშესაძლოდანაკარგებისრეზერვებისშექმნადაუიმედოაქტივებისშუღალტრულიადრიცხვადამოწერა.

რაც შეეხება “მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნებისგანგარიშებისადადაცვისწესს”, ადლოკუმენტისთანახმად, ეროვნულიბანკიკომერციულბანკებსუწყისებშიმინიმალურსარეზერვო მოთხოვნებს, რომლებიცგანისაზღვრებაბანკებისმოზიდულსასხრებთანპროცენტულითანაფარდობით, გამოისახებასაპროცენტოგანაკვეთითდაექვემდებარებაეროვნულბანკისსავალდებულო შენახვას. ესრეზერვები, თავისმხრივდაყოფილიამინიმალურსავალდებულორეზერვებადამინიმალურგასაშუალოებულრეზერვებად. ძირითადიგანსხვავებამათშორისგამოისატებაიმიწინით, რომმინიმალურსავალდებულორეზერვებიექვემდებარებაშენახვასბანკებისსავალდებულორეზერვებისანგარიშზეეროვნულბანკში, ხოლომინიმალუ-

რიგასაშუალოებულ რეზერვები – ბანკების საკორესპონდენტო ანგარიშზე როგორც ულბანკში.²⁸ აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნების ნორმა დგინდება ცალკე როგორც ულბანკში, რიგალუკისაშუალო მოზიდულის სასრების მიხედვით. ანგარიშგება მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნების შესრულების შესახებ როგორც ულბანკის ზედამხედველობისადარეგულირების სამმართველოს წარედგინება დეკადურად, იგი პასუხისმგებელია საჯარიმოსანქციების დაწესებაზე ამ მოთხოვნების შესრულებლობის, ან მათთან დაკავშირებული სხვა დარღვევების აღმოჩენის შემთხვევაში.

ჩვენს მიერ შემოთავაზებული სამინორმატივი, შეიძლება აითვალოს კომერციული ბანკებისათვის წყენებულ სავალდებულო მოთხოვნათა ხერხემლად იურიდიულ ასპექტში, რომელზეც აგებულია დანარჩენი ნორმატიული აქტები და მოთხოვნები, მაგრამ როგორც პრაქტიკულად და დასტურდა, საბანკო საქმიანობის პოტენციურ საფრთხედ შეიძლება იქცეს არამხოლოდ ქვეყნის შიგნით რეგისტრირებული ბანკების, არამედ იმ უცხოური ბანკების საქმიანობაც, რომლებიც არეკვემდებარებიან რეგულირებასამავე ქვეყნის კანონმდებლობით. ამდენად, დროთა განმავლობაში მომწიფდაა ზრიიმის შესახებ, რომ რეგულირების პროცესის სრულყოფისათვის შეუძლებელია მოქმედება მხოლოდ როგორც ულბანკის კანონმდებლობის ფარგლებში და ქვეყანაში რეგისტრირებული ბანკებისადამათი ფილიალების პარალელურად აუცილებელია ყველა უცხოური წარმომავლობის საკრედიტო დაწესებულებისადამათი მოქმედი შეიღობილი ორგანიზაციების საქმიანობის გამჭვირვალობაც, რაც მხოლოდ სხვადასხვა სახელმწიფოების საზედამხედველო ორგანოებს შორის მჭიდრო თანამშრომლობით მიიღწევა. აღნიშნული პრობლემების მოგვარების მიზნით, ათაჯგუფის – “ – 10” ცენტრალური ბანკების ხელმძღვანელების მიერ ჩამოყალიბდა ბაზელის კომიტეტი, რომლის დაფუძნების საფუძვლად იქცა 1975 წლის 12 თებერვლის საერთაშორისო ანგარიშსწორების ბანკის მიერ გაცემული პრეს-კომუნიკე²⁹.

ბაზელის კომიტეტი მიზნად ისახავდა საბანკო რეგულირების საკითხებისადმი ერთგვაროვანი მიდგომის შემუშავებას მონაწილე ქვეყნებს შორის, რაც საბოლოოდ ზედამხედველობისა და კონტროლის 25 ძირითადი პრინციპის სახით ჩამოყალიბდა, რომელმაც სრულად მოიცვა ბანკებისა და საზედამხედველო ორგანოების ურთიერთთანამშრომლობის ყველა მნიშვნელოვანი ეტაპი. განვიხილოთ ეს პრინციპები და მათი სრულყოფის შესაძლო მიმართულებები:

1. საზედამხედველო ფუნქციების დაკანონება. ცენტრალურ ბანკს ენიჭება ნორმატიული აქტების შემუშავების უფლება, რომელთა შესრულება საყოველთაო იქნება ნებისმიერი ტიპის საკრედიტო ორგანიზაციისათვის.

2. უნივერსალურობა და აუცილებლობა. ზედამხედველობას უნდა დაეკვემდებაროს ყველა საკრედიტო ორგანიზაცია გამონაკლისის გარეშე, რომლებიც მოქმედებენ ქვეყნის ტერიტორიაზე, ამასთან ზედამხედველობაზე თანხმობა და საზედამხედველო ორგანოების მოთხოვნათა შესრულება აუცილებელი პირობაა არა მარტო საბანკო ლიცენზიის მოსაპოვებლად, არამედ საბანკო ოპერაციების განსახორციელებლადაც.

3. საზედამხედველო ორგანოთა მოთხოვნების ერთგვაროვნება. ყველა საკრედიტო ორგანიზაციას, რომლებიც ასრულებენ ერთნაირ ფუნქციებს, უნდა წარედგინოთ ერთნაირი მოთხოვნები, თუმცა აუცილებლობის შემთხვევაში დასაშვებია დიფერენციაციაც, რაც თავისმხრივ გათვალისწინებულია საბანკო კანონმდებლობით.

ბაზელის პრინციპების თანახმად, განსაკუთრებული ყურადღება ეთმობა იმ წესებისა და ნორმების განსაზღვრას, რომელთა დაცვა დაეხმარება ბანკს თავისი საქმიანობის საწყის ეტაპზე წამოჭრილი პრობლემების გადაჭრაში. ესენია: ლიკვიდურობის, გადახდის უნარიანობის, სავალუტო, საკრედიტო, საპროცენტო, საბაზრო და სხვა რისკების მაქსიმალური დონის ნორმატივები.

ბაზელის კომიტეტის გადაწყვეტილებით, სამართლებრივი რეგულირების ფარგლებში, მარეგულირებელ ორგანოებს ევალებათ ასევე მაღალი ეთიკური სტანდარტების დანერგვის ხელშეწყობა, ფულად-საკრედიტო ბაზრებზე სტაბილურობის შენარჩუნება, კრიმინალური სტრუქტურების მიერ ბანკების საკუთარი მიზნების განსახორციელებლად გამოყენების ფაქტების აღმოჩენა და აღკვეთა და სისტემური კრიზისების თავიდან აცილება, თანამედროვე მაკორექტირებელი ზომების საშუალებით.

მით უფრო ახლად ჩამოყალიბებული საბანკო სისტემისათვის, რომელსაც გარდამავალი ეკონომიკის პირობებში უწევს განვითარება და რომლისთვისაც მეტად აქტუალურია ღირსეული ადგილის დამკვიდრება მსოფლიო საბანკო საზოგადოებაში, კერძოდ, ნდობის მოპოვება როგორც უცხოელ ინვესტორებთან, ისე ადგილობრივ მოსახლეობაში, უდავოდ აუცილებელია თანმიმდევრული პოლიტიკის განხორციელება საბანკო საქმიანობის სამართლებრივი რეგულირების სრულყოფის მიმართულებით.

²⁸ მინიმალური სარეზერვო მოთხოვნების განგარიშებისა და დაცვის წესი, ჟურნალი ბანკი 5-6/2011, გვ. 60-62
²⁹ Thompson. The Basle Concordat International Collaboration in Banking Supervizion. Current Legal Issues Affecting Central banks. IMF, Volume I, pg. 331.

ნორჩი ლიტერატორები

თბილისი 167-ე საჯარო სკოლის
ლიტერატურულ-შემოქმედებითი
წრის ხელმძღვანელი **ლელა მესხი**

დედა, გაზაფხული და ყვავილები...

ჩემი პატარა მეგობრები...

ისინი წერენ გაზაფხულზე და თავად გაზაფხულს
პგვანან...

წერენ იებზე და მათი სურნელი დაჰყვებათ თითქოს...

წერენ დედებზე და სურვილი გინდება პატარა მე-
გობრებს სიყვარულით მიმართო:

გვანცა და ანანო!..

ნიკა და ალექო!..

მარიამ და ქეთევან!..

ეკა და ალექსანდრე!..

ვალერ და ანი!..

დემნა და მარიამ!..

მარიამ და გიორგი!..

ანი და მარიამ!..

თქვენ გიყვართ სამყარო...

გიყვართ ლიტერატურა...

თქვენ სამშობლოს ხვალინდელი დღე ხართ...
გილოცავთ გაზაფხულის შემობრძანებას!..

ანანო ნიშნიანიძე

თბილისის 167 –ე სკოლის
I ბ კლასის მოსწავლე

* * *

ციდან მოდიან მუხები,
როგორც ლამაზი ფიფქები.

დედიკოს

მზე იცინის, ლაღობს
მე და შენ, რომ ერთად ვართ
იცი, როგორ ვხარობ.

* * *

ცრემლებით ვდარდობ,
ცრემლებით ვტირი,
ცრემლებით ვმღერი,
ჩემო სამშობლო.

* * *

ვარდი, ვარდი, ოხ ეს ვარდი
რა ეკლებიანია
ხელზე ძაღლივით მიკბინა,
მაგრამ მაინც კარგია.

ნ. მარჯანიძე

თბილისის 167-ე საჯარო სკოლის
V^ბ კლასის მოსწავლე

დედას!...

დედა, ასე მგონია, ყველაზე ღამაში არსება ხარ მთელ მსოფლიოში.

დედა რომ არ ყოფილიყო, პლანეტაზე სიცოცხლე არ იქნებოდა... ალბათ, ყველა დედა გამოირჩევა მშვენიერებითა და კეთილგანწყობით, ყველა დედა ზრუნავს შვილზე. ასეთივეა დედაჩემიც. როდესაც გაბრაზებული ვარ, მისი ერთი გაღიმებაც კი ყველაფერს მაგიწყებს.

დედა ბავშვისთვის ანგელოზია. მას მხოლოდ ერთი რამ სურს: შვილი კარგად იყოს. დედა განსხვავებულია სხვა ადამიანებისაგან მას ყველაფრის პატიება შეუძლია. დედა მნიშვნელოვანი ადამიანია. ის მივლის, მე კი მას არასდროს ვაბრაზებ...

ჩემო ღამაში დედიკო, მინდა მოგილოცო 3 მარტი, 8 მარტი და გაზაფხული... გპირდები, ის, რაც, არ მოგწონს, გამოვასწორო.

* * *

რატომ ამოდის ია „დედის ჩაწვეთებულ ცრემლზე?“
(გ. ლეონიძის „დედას“)

ია პირველი ესაღმება გაზაფხულს...

ის ნაზი და სურნელოვანია... ალბათ, ამიტომაც მიუძღვნა გიორგი ლეონიძემ "ნატვრის ხე" დედას. დედის ცრემლიც ისეთივე სათუთი და სათნოა, როგორც ყვავილი ია.

გაზაფხულის მოახლოებას ია გვამცნობს...

გიორგი ლეონიძემ უკვდავყო დედის სახელი...

დედის ჩაწვეთებულ ცრემლზე ია ამოდისო, ჩემი აზრით, ეს სრული ჭეშმარიტებაა, სისპეტაკე სისპეტაკეს შობს...

ქეთევან ტყეზურავა

თბილისის 167-ე საჯარო სკოლის
V^ბ კლასის მოსწავლე

დედას!...

ასე მგონია, ყველაზე ნაზი არსება ხარ, მე გადარებ გაზაფხულს, რადგან მასავით ხალისიანი, ლაღი და მშვენიერი ხარ. გადარებ იასაც, რადგან ისიც ისეთივე ფაქიზი და თბილი ყვავილია, როგორც შენ ხარ.

ჩემო საყვარელო დედიკო, მინდა მოგილოცო 3 მარტი, დედის დღე, 8 მარტი ქალთა დღე და გაზაფხული!.. დეთის მადლი და წყალობა არ მოგკლებოდეს...

* * *

რატომ უნდა ეტირათ „მთელი ქვეყნის დედებს?“
(გ. ლეონიძის „დედას“)

შემოქმედმა დედა იას იმიტომ დაუკავშირა, რომ ყველაზე ფაქიზი და თბილი დედაშვილური სიყვარულია, ხოლო ყველაზე ნაზი ყვავილი იაა. ამიტომ ამოდის ია დედის ჩაწვეთებულ ცრემლზე... გიორგი ლეონიძე დედების კულტს ეთაყვანება...

ჩემი აზრით, მთელი ქვეყნის დედებს იმიტომ უნდა ეტირათ, რომ ისტორიული პატარძეული არაერთხელ გამხდარა ლეკების თარეშის მიზეზი, ალბათ, მრავალი ცრემლი დაღვრილა ამ სოფლის მშვენიერ მიდამოებში...

მარიამ ტყეშელაშვილი

თბილისის 167-ე საჯარო სკოლის
V^ბ კლასის მოსწავლე.

დედას!

დედა, მიყვარხარ...
მინდა შენს სახეზე სულ დიმილს ვხედავდე.
ჩემთვის ანგელოზი ხარ...
მადლობა დემეტოს, რომ არსებობ.
მიყვარხარ...

* * *

ფიქრები გიორგი ლეონიძის დედაზე...

ის იყო ყველაზე ნაზი, ფაქიზი და სიყვარულით აღსავსე, ყველას მიმართ... თითქოს მისი თვალებიდან დადენილი ცრემლები იებად ამოსულიყო და ლურჯი ნისლივით დაჰფენოდა პოეტის ბავშვობის მოგონებებს...

გიორგი ლეონიძის დედა, სოფია გულისაშვილი, განსაკუთრებული ადამიანი იყო, ამბობენ მისი თანამედროვენი...

ალექსანდრე კალანდია

თბილისის 167-ე საჯარო
სკოლის V^ბ კლასის მოსწავლე

დედას!

დედა, ჩემს ცხოვრებაში დიდი ადგილი გიკავია. ჩემთვის ყოველთვის გაქვს დრო...
მიყვარხარ და გაფასებ...
ჩემი აზრით, ვინც თავის მშობელს პატივს არ სცემს, იგი თავისი თავის მოღალატეა...
დიდი ამაგი გაქვს ჩემზე...
მე შენს იავნანაზე უზრუნველად ვიძინებდი. შენი ხმა მუდამ ტკბილად ჩამესმის...
ჩემზე ზრუნავდი და ზრუნავ...
შვილის კარგად აღზრდა, მგონი, ძნელია, შენ ამას შესანიშნავად ახერხებ დედა!

**სამშობლო დედა და სისპეტაკე...
(გ. ლეონიძის „დედას“)**

დედა და სამშობლო, გიორგი ლეონიძის ცხოვრებაში, ყველაზე მნიშვნელოვანია. ეს ყველაფერი შემოქმედისთვის სისპეტაკესთან ასოცირდება...

პოეტს განსაკუთრებით უყვარს პატარძეული, სოფელი სადაც დაიბადა და გაიზარდა, სადაც დედამ შთააგონა სისპეტაკისა და სამშობლოს სიყვარული...

დედა და სამშობლო... ყველაზე მაღალი ღირებულებაა მისთვის.

ალექსანდრე ლეთოლიანი

თბილისის 167-ე საჯარო
სკოლის V^ბ კლასის მოსწავლე

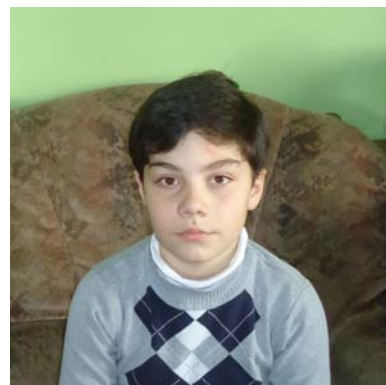
დედას

დედა შეიღობისთვის ანგელოზიაო, მეც ასე მგონია ის ჩემგან მხოლოდ ერთს ითხოვს, ვიყო უფრო კარგი, ზოგჯერ ამას ვერ ვასრულებ, მაგრამ ეს არ ნიშნავს, რომ არ მიყვარხარ... ეს, უბრალოდ, ბავშვური სიცხელქეცა...

შენ ძალიან კარგი ადამიანი ხარ, კეთილი, ყველას დახმარების ხელს უწყობდი. მეც მინდა, რომ ასეთი ვიყო...

დედა, მსურს ყველა კეთილი ოცნება ავიხდეს.

ჩემო აღმზრდელო, ყველაფრისთვის დიდი მადლობა... მე შენს იმედებს გავამართლებ.

* * *

**დედა და ია ჰგვანან ერთმანეთს
(გ. ლეონიძის "დედას")**

დედა და ია ერთმანეთს სილამაზით და სისპეტაკით ჰგვანან. ამის მაგალითია გ. ლეონიძის "დედას". მას მიუძღვნა შემოქმედმა "ნატურის ხე". ამით იისა და დედის სახელი სამუდამოდ ერთმანეთთან დააკავშირა.

სოფიო გულისაშვილი, თურმე, მშვენიერების, სიკეთის მატარებელი ქალბატონი გახლდათ, მან შთააგონა შვილს იების სიყვარული. წერენ, ის იყო იასავით სპეტაკი, იასავით ლურჯოვადეზა, იასავით სათნო...

მარიამ ცანავა

თბილისის 167-ე საჯარო

სკოლის V₂ კლასის მოსწავლე

დედას!

ბედნიერი ვარ, რომ შენ არსებობ...
ყველაფრისთვის მადლობას გიხდით...
მინდა უფრო მზრუნველი და ყურადღებიანი ვიყო შენ მიმართ, მუდამ გეაღწეო და ნაკლები შეცდომები დაგუშვა... შენ ჩემთვის უწმინდესი, სულიერი განძი ხარ, შეუცვლელი და განუმეორებელი...
გილოცავ 3 მარტს, დაე, დეთის მადლმა გაგინათლოს ცხოვრების გზები...

* * *

**„კარგი იყო უზრუნველი ბავშვობა იების კრეფით სკოლამდე“...
(გ. ლეონიძის „დედას“)**

ასე იხსენებს ყრმობის წლებს შემოქმედი. ყველა მისი ლამაზი მოგონება დაკავშირებულია პატარძელთან... მის მიდამოებში გატარებული წლები ყველაზე ბედნიერი და სანუკვარი მწერლისთვის...

სამშობლო, დედა და იები... რამდენი რამ ჩააქსოვა დედისადმი მიმართვაში მწერალმა...

ვალერი ხაზალია

თბილისის 167-ე საჯარო

სკოლის V₃ კლასის მოსწავლე

დედას!

დედა, მინდა, შენი ყველა სურვილი ახდეს და იმედი გქონდეს ჩემი...
შენ ჩემს ცხოვრებას ამშვენებ...
ჩემი გზამკვლევი და ოცნების ამხდენი ... მშობელი...
გაზაფხულს გილოცავ!...

ბებო!

ბებო, შენ ჩემთვის ყველაფერი ხარ... მადლიერი ვარ შენი... დედის ამაგთანაა გათანაბრებული ჩემდამი შენი მზრუნველობა...

მსურს ზეცამ გეაჩუქოს დღეგრძელობა, გაჩუქოს უფალმა ბედნიერი ღიმილი... მე კი მიბოძოს დიდი მადლიერების გრძნობა...

დედა და ბებო... ორი კაშკაშა მზე ჩემს გულში...

მინდა მხიარულად ანათებდნენ ისინი...

კატერინე ქვარაია
თბილისი 167-ე საჯარო სკოლის
V^ბ კლასის მოსწავლე

დედას!...

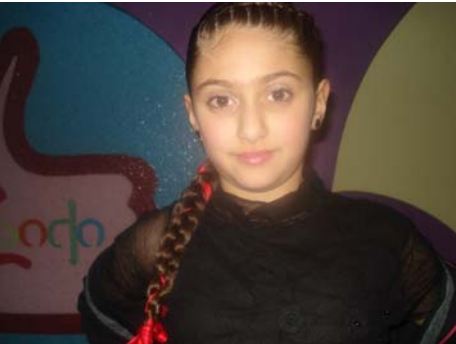
დედა, შენ ჩემთვის მნიშვნელოვანი არსება ხარ. მიყვარხარ... როდესაც რაიმე პრობლემა მაქვს, მეხმარები. როდესაც რაიმე მიხარია, შენ გიზიარებ, ანუ, ერთი სიტყვით რო, ვთქვათ, ყოველთვის მიღვახარ გვერდში მრავალ საქმეს აკეთებ, რჩევებს მაძლევ და ასე შემდეგ... შეიღებისთვის თავს არ ზოგავ. მინდა იცოდე, რომ ძალიან მიყვარხარ და ვცდილობ ისეთი ვიყო, ჩემით იამაყო, გული არ გატკინო, დაგიჯერო და კარგად ვისწავლო. გილოცავ გაზაფხულის შემობრძანებას!..

* * *

გიორგი ლეონიძის დედა ჩემს წარმოსახვაში

სოფიო გულისაშვილმა თავის შვილს ასწავლა იისა და მშობლიური მიწის სიყვარული... მან საამაყო შვილი აღზარდა, ნამდვილი ქართველი ვაჟკაცი... მინდა, რომ ყველა დედას ისეთი შვილი ჰყავდეს, როგორც იყო გოგლა... დედობა მძიმე, შრომატევადი საქმეა, ამასთანავე ძალიან საამაყოც... გიორგი ლეონიძის დედა ჩემს წარმოსახვაში ჭკვიანი, ლამაზი და სათნო ქალბატონია.

მარიამ კეკელია
თბილისი 167-ე საჯარო სკოლა
V^ბ კლასის მოსწავლე

დედას!...

ჩემო ძვირფასო დედა, მიყვარხარ ძალიან და სულ მეყვარები... შენ მომავლინე ამქვეყნად. ჩემზედ ზრუნავ... მინდა ჩაგეხუტო გულში და გითხრა, რომ ძალიან, ძალიან მიყვარხარ.

* * *

**გიორგი ლეონიძის დედა
ჩემს წარმოსახვაში**

ჩემს წარმოსახვაში გიორგი ლეონიძის დედა სათნო და ჭკვიანი ქალია. მას ძალიან უყვარდა სამშობლო, ბუნება და შრომა... "შრომა სიცოცხლის სიამოვნებააო", აი, ამ დევიზით ცხოვრობდა ეს ქალბატონი. ყველას კარგ რჩევებს აძლევდა, იყო კეთილშობილი, ნამდვილი ანგელოზი...

ანა ასაბაშვილი
თბილისი 167-ე საჯარო სკოლა
V^ბ კლასის მოსწავლე

დედას!...

ჩემო საყვარელო დედა, მიყვარხარ... შენ ჩემ გვერდით ხარ მუდამ, ჭირშიც და ლხინშიც. ვწუხვარ ჩემ გამო ბევრს რომ მუშაობ. შენი ღიმილი ყველაზე ლამაზია. შენთვის ჩემი გული სულ ღია იქნება, გილოცავ 3 და 8 მარტს. მრავალს დაესწარი. გეამაყოს შენი შვილით.

დედას და ბებოს

დედა და ბებო, ორი ნათელი სხივია ჩემს ცხოვრებაში... ამჟამად მივმართავ ბებოს... შენ ჩემს გვერდით ხარ, მაშინ როდესაც მიჭირს და მაშინაც როდესაც მიღვინს... შენი ღიმილი ძალიან ლამაზია... მიყვარხარ, გილოცავ, გილოცავ გაზაფხულის შემობრძანებას.

ალავერდაშვილი გვანცა

ქ. თბილისის 167-ე საჯარო სკოლის
მე-5 კლასის მოსწავლე

დედას!...

დედა, დღეს შენი დღეა. . . მინდა უზომოდ ბედნიერი იყო. .

ჩემო საყვარელო, ჩემს თავს ვერ ვპატიობ, რომ გაბრაზებ. დამიჯერე, არ მინდა შენი განაწყენება, ჩემი ბავშვური საქციელი ხელს მიშლის და გულს გტკენ. . .

ჩემო საყვარელო დედიკო, მიყვარხარ, პატივს გცემ და მინდა სულ ჩემ გვერდით იყო. შენ ჩემთვის მშობელი, მეგობარი და მესაიდუმლე ხარ. შენზე უკეთესი არავინ მყავს...

* * *

"დედის ჩაწვეთებულ ცრემლზე..."

გიორგი ლეონიძემ თქვა: „დედის ჩაწვეთებულ ცრემლზე ია ამოდისო“.

რატომ დაუკავშირა მწერალმა ია დედის ცრემლს?

. . . ალბათ, იმიტომ, რომ დედა და ია, ორივენი, სისპეტაკით გამოირჩევიან. აბა, კარგად დაფიქრდით, გაზაფხულის მახარობელი ყვავილი რომელია? რა თქმა უნდა, ია.

დედის ცრემლიც იასავით სპეტაკი, სათუთი და ფაქიზია.

გიორგი ხუმარიანი

თბილისი 167-ე საჯარო სკოლის
V კლასის მოსწავლე

დედას!...

ჩემო მფარველო ანგელოზო! შენ სიცოცხლე მანუქე...

შენ ხარ ყველაზე ლამაზი არსება... ყველაგან განსხვავებული...

მინდა მადლობა გადაგიხადო და დაგპირდე, ახლა ჩემი ჯერია, მე ვიზრუნებ შენზე...

შენი ტკბილი იავენანა, შენი ალერსი, უნდა დავაფასო...

შენ ჩემთვის მეგობარი ხარ, შენი ერთი ცრემლიც კი ჩემში დიდ განცდებს იწვევს...

* * *

ასოციაციები...

(გ. ლეონიძის „დედა“)

მიძღვნა დედისადმი, რომელიც გოგლამ კრებულ „ნატურის ხე“ წარუმიძღვარა, პოეტის ყრმობის მოგონების მიხედვითაა შექმნილი...

ყველაზე ლამაზი მოგონება შეიძლება დაუკავშირდეს დედას...

გიორგი ლეონიძეს დიდი სიყვარულითა და სითბოთი ზრდიდა დედა. მისი სახელი მწერალმა უკვდავეო, მან თავისი შესანიშნავი „ნატურის ხე“ დედის სსოვნას უძღვნა...

ნორჩი ათინათელები

ქეთევან სხირტლაძე

167-ე საჯარო სკოლის
VIII კლასის მოსწავლე

„თუ ბავშვში სიცვლქმს ჩავკლავთ“...

ბავშვი ადამიანის, დედის, მამის ცხოვრებაში უფლის საჩუქარია. ყველა ჩვენგანი იყო ბავშვი და მან ყველაფერი, სიჯიუტე და სიცვლქმე უკვე გამოიარა. ყველა ჩვენგანი ცოტათი მატყუარაც იყო, მაგრამ ეს მას ხელს არ უშლიდა. ვფიქრობ, რომ ადამიანისთვის მოსაგონრად, ყველაზე კარგი, მნიშვნელოვანი, საინტერესო, ხიფათით სავსე ბავშვობაა. მათი სიცვლქმე იყო ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მიზეზი, ალბათ იმისა, რომ გაიზარდნენ პატიოსანი და კეთილი ადამიანები და ღირსეული პიროვნებები გახდნენ. ყველა ბავშვში არის სიცვლქმე, იყო და იქნება კიდევაც, რადგან ის მის ხასიათშია. პატარებს არ უნდა შევაწყვეტინოთ სიცვლქმე, მათ ასაკში ის ერთადერთი საინტერესო და გასართობია, ამიტომაც, მე ვეთანხმები ჟან-ჟაკ რუსოს მოსაზრებას, რომ „თუ ბავშვში სიცვლქმეს ჩავკლავთ, მისგან ბრძენს ვეღარ აღვზრდით“.

ბავშვს სიცვლქმეში ებადება იდეები, ისინი სწავლობენ ცუდს, მაგრამ უფრო მეტ კარგს. უნდა დავაცადოთ მათ ამის კეთება, რადგან ეს მათი სრული უფლებაა. მათ სიცვლქმეში იბადება სიბრძნე და საზოგადოებაში ქცევის წესები. ისინი სწავლობენ დისციპლინას და, ამ ყველაფრით, დიდ სიბრძნეს იძენენ. მაგალითად, ძალიან ხშირად მსმენია მასწავლებლებისგან სიტყვები: „მე თქვენ არ გიშლით სიცვლქმეს, რადგან ბავშვი არ შეიძლება არ იყოს ცვლქმი, მაგრამ გთხოვთ მოიქცით ისე, როგორც ზნეობრივ ადამიანს შეეფერება“. მე მათ სრულიად ვეთანხმები, ვინაიდან, სწორედ ისინი არიან ჩვენი აღმზრდელები და ისინი გვაძლევენ ცოდნას. ბევრზე მსმენია ბავშვობაში ძალიან ცვლქმი იყო და მომავალში ჭკვიანი და პატივსაცემი პიროვნება გამხდარა. ალბათ, სიცვლქმე შეუწყო ხელი განვითარებაში. ბავშვი ხანდახან ზარმაცობს და ეს სიზარმაცეც, ალბათ, სიცვლქმით გამოიხატება, რადგან მას შეიძლება მხოლოდ ეს აინტერესებდეს. მაგალითად: ალბერტ აინშტაინი, დიდი ფიზიკოსი, სულაც არ სწავლობდა კარგად და პატარაობაში იყო ძალიან ცვლქმი, მაგრამ მისი ტვინი იყო გასაოცარი და ის ვუნდერკინდი გახლდათ. იგი გახდა უდიდესი მეცნიერი. ამით იმის თქმა მინდოდა, რომ ადამიანის სიცვლქმეში იბადება ყველაზე დიდი სიბრძნე.

ასე რომ, ბავშვობა და სიცვლქმე ადამიანის ყველაზე დიდი საჩუქარია და ჩვენი მოვალეობაა, რომ ის მაქსიმალურად სწორად გამოვიყენოთ.

ნატა პირველი

167-ე საჯარო სკოლის
Xა კლასის მოსწავლე

დედას!... (მინიატურა)

დედა-იასავით სპეტაკი, ნაზი და სურნელოვანიაო - ამბობს გიორგი ლეონიძე.
ჩემს თვალში იგი გაზაფხულთან ასოცირდება. ის ხომ ყვავილობით იწყება... სპეტაკია, წორედ ისეთი, როგორც ჩემი დედიკოა.
ის, თითქოს, ნაკადულის ჩუხჩუხია, ყვავილების სურნელია, გაზაფხულის წვიმაა.
რომ შემეძლოს გაზაფხულის ყველა ფერს მას მივუძღვნიდი, მუსიკის ყველა ბგერაში განვასხეულებდი, ფერწერის ყველა ფერში აღვბეჭდავდი, პოეზიის ყველა სტრიქონს ვაჩუქებდი, იმიტომ, რომ...
დედა სინათლეა...
იმიტომ, რომ...
სისპეტაკეა...
იმიტომ, რომ...
მის ყველა ქმედებას მზრუნველობა ჰქვია...
იმიტომ, რომ...
მას სამყაროს გადარჩენა შეუძლია... დედა უძღვევლი და საყვარელია...
ყველა ლეგენდა, ყველა ლექსი, ყველა მუსიკა, ყველა ნახატი, მას უნდა გვახსენებდეს, ყველა ნაწარმოები მასზე გვიყვებოდეს.
იმიტომ, რომ...
ის სიხარულიცაა და სევდაც, ღიმილიცაა და ცრემლებიც...
ისევე, როგორც, გაზაფხულია სამყაროში მარადიული, დედის სითბოცა და სიყვარულიც მარადიულია.

თამარ მთიაშვილი

თბილისი 167-ე საჯარო სკოლის
VIII კლასის მოსწავლე

მარალიული სილამაზის სიმბოლო და უშმაკის ძვა...
(ანუ ფიქრები ბრბოზე)

გუსტავ ლე ბონის აზრით, ბრბოს კოლექტიური ემოციის ზეგავლენით ადამიანს ისეთი რამის ჩადენა შეუძლია, რაც მისი პიროვნებისთვის სრულიად უცხოა. მეცნიერების დაკვირვებით, ბრბოში მოხვედრილი ადამიანი, რომელსაც საერთო აღზნება გადაეცემა, კარგავს კრიტიკული განსჯის უნარს და ბრმად ემორჩილება მასის მოქმედებას.

გ. ლეონიძის ნაწარმოებში „მარიტა“ ბრბოს სახე უშუალოდაა წარმოდგენილი. ეს მოთხრობა გადმოცემულია ულამაზეს მარიტაზე, ბრბომ უმიზეზოდ ჩაქოლა. მისი ჩაქოლების მიზეზი იყო ჭორიკანა მეზობელი ბაბბაღუკა. მიუხედავად იმისა, რომ სოფელმა პრობლემის მოგვარება ტალახის და ქვების სროლით გადაწყვიტა, მათ მომხდარი მაინც ძალიან ინანეს. ამ ნაწარმოებიდან გამომდინარე, ბრბო დაეუბნო ერთი ადამიანის აზრს. ჩემი აზრით, სანამ ბრბო მარიტას სასტიკ განაჩენს გამოუტანდა, ჯერ ბრალდების სისწორეში უნდა იყო დარწმუნებული.

მ. ჯავახიშვილის ნაწარმოებში ეშმაკის ქვა წარმოჩენილია ბრბოს ერთ-ერთი წევრი, სოფიო, რომელიც ნანობს, რომ მანაც მიიღო მონაწილეობა სოფლის ქურდის ჩაქოლევაში, და ისროლა ის ერთადერთი ქვა, რაც ეშმაკის სურვილით მოხდა. ჩემი აზრით ამ ნაწარმოების სახელწოდება „ეშმაკის ქვა“ ზუსტად არის შერჩეული, რადგან ქვა რომელიც სოფიომ ესროლა ეშმაკს ეკუთვნოდა.

ამ ყველაფერს საფუძვლად უდევს სახარება იოანესი: ბრბოს არ აქვს უფლება ჩაქოლოს ცოდვილი ადამიანი, რადგან, თვით ბრბოს წევრებიც ცოდვილები არიან...

ნათია გვაჯაია

თბილისი 167-ე საჯარო სკოლის
VIII კლასის მოსწავლე

ბრბო

ბრბო არის საზოგადოება. საზოგადოება შესდგება სხვადასხვა ადამიანებისაგან, რომლებსაც აქვთ თავისუფალი აზრი, როდესაც ადამიანი ხვდება ბრბოში, ისიც ხდება ბრბოს ნაწილი.

გ. ლეონიძის მოთხრობაში „მარიტა“ კარგად ჩანს როგორ ეთაყვანებიან მარიტას, მის სილამაზეს. მაგრამ ერთ დღეს მარიტას ევლინება ბრბო. ბრბო არის ტრაგედია, ეს არის ხალხის ნაკადი, სადაც არის მხოლოდ ერთი კაცის აზრი და ყველა მას ყვება.

მ. ჯავახიშვილი, მოთხრობაში „ეშმაკის ქვა“ კარგად ჩანს თუ რა შეუძლია ბრბოს. სოფიო იყო ძალიან კეთილი, მაგრამ ის შეუერთდა ბრბოს. მან ისროლა ქვა და ძალიან განიცადა, სევდა მას სიკვდილის ბოლომდე გაჰყვა.

ბრბოს აქვს ძალიან დიდი ძალა, ამიტომ უნდა ვიყოთ ფრთხილად, არ უნდა ავეყვით სხვას, უნდა გვქონდეს ჩვენი აზრი. თუ ბრბოს ავეყვებით, ამან შეიძლება ბევრი ცუდი რამ გამოიწვიოს.

ნინო გოგოტაშვილი
თბილისის 167-ე საჯარო სკოლის
VIII კლასის მოსწავლე

გაზაფხულია...

წლის საუკეთესო დროის საუკეთესო დრესასწაულები... სიცივეს ანაცვლებს სითბო, ხეები ფოთლების იმოსება, ფრინველები ბრუნდებიან თბილი ქვეყნებიდან. იღვიძენს ბუნება. ირგვლივ ურიაშულია. არემარეში მხიარულება სუფევს, რაც იმას ნიშნავს, რომ დგება წელიწადის საუკეთესო დრო - გაზაფხული. გაზაფხულის დაწყების პირველი მახარობელი მცენარე ენძელაა, მას კი თან მოსდევს ია, ყოჩივარდა და სხვა. გაზაფხული ყველასთვის საყვარელი დროა, ამ დროს სიცოცხელს ხალისი ემატება.

გაზაფხულის ბუნება მართლაც რომ მრავალფეროვანია, მაგრამ გარდა სილამაზისა, ამ არაჩვეულებრივ სეზონს ორი უბრწყინვალესი დღესასწაული ამშვენებს. ეს ყველასატვის საყვარელი დღეებია და ორივე დღესასწაული გაზაფხულის პირველ თვეს აღინიშნება. გაზაფხულის დაწყებას მოსდევს დედის დღე – ეს ის დღეა, როდესაც შვილი დედისადმი სიყვარულს, პატივისცემასა და გრძობებს ღია ბარათებში აქსოვს. დედა – ეს ერთი სიტყვაა და აზრი მთელი ცხოვრებისა. ის სანუკვარი არსებაა, რომელმაც შვილს სიცოცხლე აჩუქა. დედობრივი სითბო ძალიან მნიშვნელოვანი და აუცილებელიც კია ყოველი ჩვენგანისათვის, ყოველი სულიერისათვის. დედის ამავს ვერავინ ვერაფრით გადაიხდის. დედის ფასი ამ ქვეყნად არაფერია. დედა ის არსებაა, რომელმაც ყოველთვის იცის როდის უჭირს შვილს, როცა დედა ხედავს, რომ შვილი ბედნიერია, ეს მისთვის დიდი ბედნიერებაა. ის ცხოვრებაში ძვირფასი თანამგზავრია. ეს დღესასწაული ჩვენს სამშობლოში 3 მარტს აღინიშნება. გარდა ამ არაჩვეულებრივი დღესასწაულისა, მისგან არც ისე მოშორებით, ქალთა დრე აღინიშნება – არანაკლებ მნიშვნელოვანი დღე ჩვენი ერისთვის! ეს დღე მანდილოსანთა საერთაშორისო დრეა და ეს დღე 8 მარტს აღინიშნება. ქალი – ეს სუსტი სქესის წარმომადგენელია, რომელსაც განუზომელი დაფასება სჭირდება.

როგორც ამბობენ იგი სუსტი და ნაზი ქმნილებაა... ამ ორ უბრწყინვალეს დღესასწაულთან ერთად მოდის გაზაფხული და ცოცხლდება გარემო. ჩემი თვალსაზრისით კი საუკეთესოა სეზონთა შორის. მინდა რომ ჩემს სამშობლოში ფეხბედნიერი იყოს ეს დრო!!!

ლუკა შედანი
თბილისი 167-ე საჯარო სკოლის
VII კლასის მოსწავლე

შიტრები ღელაზე

ჩვენ დედის ამავს სათანადოდ ვერ ვაფასებთ... ხშირად გამიგონია, შვილმა დედა სრულ ფუფუნებაშიც რომ ამყოფოს, მის მიერ გაწეულ ამავს მაინც ვერ აანაზღაურებსო...

დედა სიცოცხლის წყაროა. საუკეთესო მრჩეველი, ექიმი, სიხარულისა და მწუხარების გამზიარებელი. იმ დროსაც კი, როდესაც რაიმეს ვიტყვით, მას გუხმობთ: „ვაიმე დედიკო, მიშველეო“. დედას, იმის მიუხედავად, თუ რას დააშავებს შვილი, გულის სიღრმეში მაინც ძლიერ უყვარს იგი. შეიძლება სხვა დაარწმუნოს, შვილზე გაბრაზებულმა, რომ მასზე საბოლოოდ აიღო ხელი, მაგრამ რაიმე რომ შეემთხვეს ან გაუჭირდეს, არაფერს დაზოგავს მის დასახმარებლად. დედამ, შვილს ზღაპრის მიხედვით, მკვლელობაც კი აპატია. ერთ-ერთი ზღაპრის მიხედვით, როდესაც იგი დაეცა, კვლავ შვილზე ფიქრობდა და მისი ტკივილი სტკიოდა. ერთი სიტყვით, დედის გული დაუფასებელია, ძვირფასია.

არსებობენ დედები, რომლებიც მარადიულ ტკივილს განიცდიან. დედისთვის ხომ შვილზე ძვირფასი არაინაა. როგორც ვთქვით, მას პირმშოსთვის ყველაფერი საუკეთესო უნდა. მისი ცხოვრების აზრი ხომ შვილია... თუმცა ხდება უბედურებაც, როდესაც დედები შვილებს კარგავენ, კატასტროფების, ომის, თანდაყოლილი ავადმყოფობების შედეგად, ამის გამო დედების ცხოვრება აზრს კარგავს, ისინი ხშირად დამეებს შვილების საფლავებთან ატარებენ და მათ ეს მარადიული ტკივილი საფლავებშიც არ ასვენებენ...

მსურს ყველა დედა იყოს ბედნიერი, მათ ბაგებზე მუდამ ღიმილი ისახებოდეს, თვალები უბრწყინდებოდეს და სიხარულის ცრემლები სდიოდეთ...

ელენე გულიაშვილი

თბილისის №1 კლასიკური გიმნაზიის

VIII კლასის მოსწავლე

**ინტერვიუ საგარეჯოს მუნიციპალიტეტის
საკრებულოს თავმჯდომარესთან**

– მე გახლავართ ელენე გულიაშვილი, “ნორჩი ათინათელი”,
გთხოვთ გაგვეცნოთ.

– კი, ბატონო, ილია ჭიაურელი, საგარეჯოს მუნიციპალიტეტის საკრებულოს თავმჯდომარე, ჩვეულებრივი კახელი კაცი, რომელიც წლებია უკვე, რაც მუშაობს თვითმმართველობაში, 1991 წლიდან, პირველი ეროვნული არჩევნების შემდგომ.

– რა პროფესიის ბრძანდებით, გიყვართ თუ არა თქვენი ძირითადი პროფესია?

– სამწუხაროდ პროფესიის სიყვარულზე რა გითხრათ, იმიტომ, რომ არ დამცალდა იმაზე მუშაობა, მაგრამ მაინც მიყვარს, სასოფლო-სამეურნეო ინსტიტუტი დავამთავრე, მაშინდელი სატყეო-სამეურნეო ფაკულტეტი, მეტყვევებ ინჟინრის სპეციალობით, მიყვარს და ძალიანაც მიყვარს, მაგრამ დიდი ხანი არ მიმუშავია ამ სპეციალობით, გადმოვერთე აქეთ, თვითმმართველობაში.

– ორიოდე სიტყვით რას იტყვით რაიონის საერთო მდგომარეობაზე, ხალხის დასაქმებაზე?

– ორიოდე სიტყვით ცოტა ძნელია მაგის თქმა, მაგრამ მთლიანობაში შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ჯერ კიდევ რთული, ყველაზე რთული პრობლემა, თუკი რამე არსებობს ამჟამად არის რაიონში დასაქმების პრობლემა. ზოგადად თვითდასაქმებულთა რაოდენობა ბევრია, ეს არის კატეგორია, რომელიც სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებზე მუშაობს, მაგრამ შემოსავლის დონე იმდენი არ არის, რომ ადამიანი დაკმაყოფილებული იყოს. ეს ყველაზე მთავარი პრობლემაა, მაგრამ თბილისთან სიახლოვე მაინც გვაძლევს იმ უპირატესობას, რომ ის დიდი სამრეწველო ცენტრია და იქ მუშაობს ჩვენი ხალხი.

– რა შეიცვალა ბოლო წლებში რაიონში და განსაკუთრებით თქვენი მმართველობის პერიოდში?

– სატრიახსო რომ ვთქვათ ბევრია-მეთქი... გვაქვს ბევრიც, სიმართლე რომ გითხრათ 91 წლიდან და უფრო ადრინდანაც მახსოვს ეს რაიონი და მახსოვს მისი ინფრასტრუქტურა, საკმაოდ ძლიერი და განვითარებული რაიონი იყო სამრეწველო თვალსაზრისით, ძალიან ბევრი ქარხანა-ფაბრიკა მუშაობდა, მაგრამ დღეს ფაქტიურად, შენარჩუნებული გვაქვს ძალიან ცოტა, თითზე ჩამოსათვლელი ღვინის ქარხნები, მეფრინველეობის ფაბრიკები. რაც შეეხება იმ დიდ ავტოშემკეთებელ ქარხანას... სამრეწველო საწარმოები სამწუხაროდ აღარ გვაქვს. მაგრამ ამ ბოლო წლებში, დაიწყო ინფრასტრუქტურული პროექტების მშენებლობა, ძირითადად წყალგაყვანილობა, გზები, სკოლების, საბავშვო ბაღების შეკეთება-შერემონტება და ის, რაც შეგვიძლია, და რასაც შევძლებთ ჩვენი ბიუჯეტით გავაკეთებთ მხოლოდ და მხოლოდ პატარ-პატარა მონაკვეთებს და ყველაგან. დიდი გარღვევა, რომ გითხრათ არა გვაქვს, მაგრამ რაც გვაქვს, ლამაზად მოვლილია ჩვენი რაიონი და ვცდილობთ, რომ ყველაფერი გავაკეთოთ იმისთვის, რომ მომავალი კარგად განვითარდეს.

– ამბობენ, რომ პრობლემებია სასმელ წყალთან დაკავშირებით.

– წყლის პრობლემები დაკავშირებულია ძირითადად მოძველებულ სისტემასთან. ის სისტემები, რომლებიც საგარეჯოს ჰქონდა, საუკეთესო სათავე ნაგებობა, ცნობილი ქურდიანების მიერ გაკეთებული და დაპროექტებული. იქიდან გამომდინარე მიღები, 1913 წელს მეფის დროინდელი გაკეთებულია და შესაცვლელია, საკმაოდ ძვირადღირებული პროექტებია წყლის პროექტები, მაგრამ შეგვიძლია ნაწილობრივ შევაკეთოთ, რომ მოსახლეობას რაღაც დონეზე მაინც ჰქონდეს წყალი. მაგრამ მაინც რთულია. რთული ადგილი გვაქვს ჩვენ სოფელ უდაბნოში, სადაც წყლის მიწოდება 40 კილომეტრზე ელექტრო ენერჯის მეშვეობით ხდება. მაგრამ სოფლებს ძირითადად აქეთ მომარაგება, ნაწილობრივ. 24 საათიანი მომარაგება მარტო თოხლიაურშია.

– რაც შეეხება უდაბნოს, არის იქ მოსახლეობა და რა მდგომარეობაშია სოფელი?

– ამჟამად, დახლოებით 160 კომლამდე ცხოვრობს, ძირითადად ეკომიგრანტები არიან სვანეთიდან ჩამოსახლებულები, ჯავახეთიდან ჩამოსულები. კარგი სოფელია, მაგრამ რთულია მისახედად, რადგან განაპირა სოფელია.

– როგორია კულტურულ-საგანმანათლებლო მუშაობა რაიონში?

– სხვათა შორის კულტურულ-საგანმანათლებლო საქმიანობაზე ახლა ვესაუბრებოდი კულტურის გაერთიანების ხელმძღვანელს. საკმაოდ კარგი ტრადიციები გვაქვს ჩვენ, საგარეჯოს, გვქონდა და ახლაც გრძელდება შექმნისდაგვარად. ბავშვთა ანსამბლებთან დაკავშირებით, ფილკლორული ანსამბლები, გვეყავს ძალიან კარგი ქალთა ანსამბლი “ჩინარი”, მუსიკალური სასწავლებელი გვაქვს, ჩემის აზრით ძალიან კარგი, სადაც მიმდინარეობს სწავლება ფორტეპიანოს კლასში, უდაბნოში გვეყავს სოფლის ქალთა ანსამბლი “კასტეტილა”, რომელიც სვანური სიმღერების და ფოლკლორის ძალიან კარგი შემსრულებლები, შემნახავი და გამავრცელებლები არიან. კაკაბეთში “ბერიკაცები”, გარეკახური სიმღერების მოძიებით, შესრულებით და გავრცელებით არიან დაკავებული, ადგილზე პატარა დასი თეატრის, სადაც მუშაობენ ახალგაზრდები, გვაქვს თოჯინების თეატრის წრე, ცეკვის წრეები... ასე, რომ არ ვუჩივით ამ მხარეს და შეიძლება ბევრი რამ სატრიაბოც გვქონდეს.

– **ვიციტ, რომ საგარეჯოს ჰქონდა ეთნოგრაფიული მუზეუმი, გოგლა ლეონიძის სახლ-მუზეუმი, რა მდგომარეობაშია დღეს კულტურული მემკვიდრეობა?**

– გოგლა ლეონიძე ჩვენი სიამაყეა, მთელი საგარეჯო ამაცობს ამხელა ბუმბერაზი კაცი გვეყავდა პატარძელში. დაახლოებით 4 წლის წინათ შევაკეთეთ ეს სახლ-მუზეუმი ძალიან კარგად. ჩატარდა შიდა და გარე სამუშაოები, მოეწყო ეზო, დაინიშნა ამ მუზეუმის დირექტორი და მუშაობენ, ატარებენ სხვადასხვა სამეცნიერო კონფერენციებს, შეხვედრებს, ხშირად იმართება გოგლასადმი მიძღვნილი საღამოები. ასევე ორი წლის უკან მხარეთმცოდნეობის მუზეუმი და მიმდებარე ტერიტორია შევაკეთეთ, კაპიტალურად. აბსოლუტურად შევცვალეთ შენობები. დავტოვეთ ძველი, მაგრამ შიდა ინტერიერი გაკეთდა, სანახები და ყველაფერი რაც თანამედროვე მუზეუმებს სჭირდება. დავნიშნეთ იქ დირექტორი, გვეყავს ჯგუფი, რომელიც მუშაობს ამ მუზეუმში. თვითონ გამგეობას და მუნიციპალიტეტს რაც შეეხება სპეციალისტები მუშაობენ ძველთა დაცვაზე. აბსოლუტურად აღწერეთ მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ყველა ძეგლი, თავიდან ბოლომდე. არა მხოლოდ “გარეჯო“-ს კომპლექსით ვართ ცნობილი, უამრავი ძეგლი გვაქვს ტერიტორიაზე, ახლა დარეკეს კულტურის სამინისტროდან, ორი ჩვენი ძეგლი პატარძელის ციხე და გიორგიწმინდის ციხე შეიტანეს სარეაბილიტაციო ნუსხაში. ჩვენ თვითონ ნინოწმინდაში გავაკეთეთ რესტავრაცია, ზემო ყანდაურაში. დაწყებული გვაქვს კიდევ რამდენიმე სოფელში, ამ კუთხითაც გვაქვს საამაყო.

– **რაიონში თუ გამოდის პერიოდული პრესა, როგორიც იყო წლების წინ “ივრის განთიადი”?**

– “ივრის განთიადი“-ს მსგავსი არა, მაგრამ გვაქვს ჩვენი პერიოდული პრესა სხვათაშორის რამდენიმე წლის უკან ტელევიზიაც გვქონდა და რაღაც პრობლემების გამო ვერ იმუშავა, სიხშირე ჯერ კიდევ არსებობს, მაგრამ კერძო სტრუქტურაა და ვეღარ განავრცეს თავისი საქმიანობა. ჩვენი საინფორმაციო გაზეთი თვეში ოთხჯერ გამოდის, ქალბატონი თინა ილაურია მისი ხელმძღვანელი. გაზეთი “კახეთის კარიბჭე” ძირითადად საჭირობორტო საკითხებს აშუქებს.

– **საგარეჯოს რაიონიდან ჩვენი აკადემიის წევრია დავით ივრისპირელი, თუ დავისახელებთ სხვა საყურადღებო შემოქმედთა გვარებს.**

– დათო, ძალიან საყვარელი და საამაყო კაცია ჩვენთვის, ხანდახან ხდება ისე, რომ ადამიანს მაშინ არ აფასებ, როცა საჭიროა და მერე წლები გამოაჩენენ ყველაფერს. ყოველ შემთხვევაში ჩვენ მეგობრები ვართ და მეგობრულადაც და იმ ვალდებულებითაც, რასაც მაკისრებს ჩემი თანამდებობა, ხშირად მიხდება მასთან მუშაობა და ურთიერთობა. რაც შეგვიძლია, შესაძლებლობის ფარგლებში ვაკეთებთ პატარ-პატარა საქმეებს. ასევე ძალიან საყვარელია ჩვენთვის პოეტი რომან ზუკაიშვილი, შემოქმედი, ალალი, პატიოსანი, წესიერი კაცი. ცოტა ჯანმრთელობის პრობლემები აქვს და ხშირად გვიხდება მასთან ურთიერთობა, დახმარება. მოდიან ახალგაზრდები, გვეყავს სახალხო მითქმელები, გომბორის ზონაში ლეილა არჩემიშვილი მუშაობს მათთან.

– **როგორია შემოქმედებითი მუშაობა, თუ ეწყობა პრეზენტაციები, გამოფენები და სხვა ღონისძიებები?**

– გამოფენებთან დაკავშირებით ჩვენ რამოდენიმეჯერ გვქონდა აქ გამოფენა. იცით თქვენ, იყო პოეტი თეიმურაზ ჯანგულაშვილი, რომლის ქალიშვილიც მხატვარია, მან მოაწყო ფოტოგამოფენები. ტარდება საღამოები, ბავშვთა მოთხრობების კონკურსები, ახლა იდგა იყო ლიტერატურული სალონისათვის ფართის გამოყოფის შესახებ და ალბათ უფრო ინტენსიური გახდება მათი ურთიერთობა ერთმანეთთანაც და მოსახლეობასთანაც.

– **ჟურნალ “ათინათს” ჰყავს თავისი ადსაზრდელები – “ნორჩი ათინათელები”. როგორია თქვენს რაიონში მოსწავლე შემოქმედთა ცხოვრება, მათთან მუშაობა?**

– ჩვენთან გამგეობას თავისი ახალგაზრდული სამსახური ჰყავს, რომელიც მუდმივად აწყოებს აქტიურ ბავშვებთან შეხვედრებს, დაჰყავს სხვადასხვა კონკურსებზე, აქაც ატარებენ საღამოებს, მე თვითონ რამოდენიმეჯერ ვყოფილვარ და ძალიან მომწონს მათი მუშაობა, მაგრამ უფრო უკეთესს ვისურვებდი. ცხოვრება ასეა, ხომ იცით, როცა თოფები ისვრიან მუზეუმი ჩუმდებიანო, ნელა-ნელა გამოვდივართ ამ მდგომარეობიდან და ყველას უჩნდება სურვილი წიგნთან სიახლოვის და მასზე მუშაობის, მიუხედავად იმისა, რომ ელექტრონულმა საშუალებებმა დაჩაგრა ამ ბოლო ხანებში, მაგრამ წიგნი მაინც წიგნია და, ადამიანი როცა თვითონ წერს და ჩაჰყურებს თავის ნაწერს, ეს ბავშვობიდანვე უნდა შეითვისოს და შეიგუოს ასე მგონია.

– **როგორია თქვენი სამომავლო გეგმები, რის შეცვლას აპირებთ თქვენს საქმიანობაში?**

– რომ გითხრათ გაგვეცინებათ, პირველი გეგმა მაქვს ბიჭები დავნიშნო (იციანის)...კარზეა მომდგარი თვითმმართველობის არჩევნები და ვნახოთ რას იზამს ხალხი, რას გადაწყვეტს, როგორ გადაწყვეტს, რა იქნება. მე ამ რაიონში უნდა ვიცხოვრო და ამ რაიონში მივებარო სასუფეველს.

– **ოჯახის შესახებ გვიამბეთ!**

– მეუღლე და ორი ბიჭი მყავს. როგორც გითხარით დასაქორწილებლები, ვცდილობ და მინდა რომ კარგი ქართველები იყვნენ. პატარები აღარ არიან, საქმიანობენ, კერძო სტრუქტურებში. ორივე უმაღლესი განათლებით არის. მეუღლე ამჟამად არ მუშაობს. მუშაობდა, ჰქონდა თავისი კერძო ბიზნესი, ამჟამად დიასახლისობს.

– **რას უსურვებთ მომავალ თაობას?**

– მომავალ თაობას რას გისურვებთ იცით? თაობათა შორის ძალიან ლამაზი კავშირი უნდა იყოს, თბილი... და ძალიან ლამაზად უნდა იცხოვრონ თაობებმა. მომავალს რომ უსურვებ, იმ დროისათვის აწმყოც უნდა იყოს, რომელიც არის მომავლის მშობელი და კარგად უნდა იყოს ყველა თაობა. საერთოდ კახური და ტრადიციული ქართული იყო ძველი ცხოვრება, ერთ ოჯახში ერთად იყვნენ მშობლები და შვილები. ბოლოს ჩვენმა ამპარტავნებამ მოიტანა ეს, ერთად რა გვინდა, როგორ ვიცხოვრებთ. არადა, ის იყო თაობათა კავშირი, უწყვეტი კავშირი, ერთად თანაშემზრდის ცდა იყო. მომავალ თაობას იმას ვუსურვებ, რომ ის თავისი ქვეყნის სიყვარული, წიგნის სიყვარული ისწავლოს. წიგნი სულ სხვა რამეა, აქ შენ სამყაროს იქმნი. კომპიუტერმა შეიძლება სულ გამოგიყვანოს მდგომარეობიდან, რა თქმა უნდა ტექნოლოგიურ პროცესს არ უნდა ჩამორჩე, უნდა ისწავლო თუკი დედამიწის ზურგზე რამე ახალი იქნება, მაგრამ იმ ჩვენს ძირძველს არ უნდა გავანებოთ თავი და ის ჩვენში უნდა იყოს, სისხლში. ერთადერთი, საქართველოს რაც გადაარჩენს, რაც შეიძლება მეტი ნასწავლი ადამიანი, სხვა არაფერი საშველი არა გვაქვს. არავინ არაფრის მომტანი არ არის არც ჩვენიანი, არც სხვისიანი, გარედან. შრომა უნდა ვისწავლოთ, შრომას უნდა მივუხდეთ პატარაობიდანვე და ცოდნა მივიღოთ. სხვებს უნდა ვჯობდეთ. მაგის შესაძლებლობაც გვაქვს და გენეტიკურად ძალიან ჭკვიანი ხალხი ვართ, მაგრამ დროის გაფლანგვა გვიყვარს, ცოტა შრომისმოყვარეობა გვაკლია. ეს ყველაფერი თუ თქვენ გამოასწორეთ, თქვენ იქნებით ძალიან კარგი თაობა. სხვათაშორის სხვისგან სწავლებასაც არ უნდა მოერიდოთ. მერე რაა რომ სხვა ერისაა და სხვა კარგად აკეთებს, იქიდან უნდა გადმოიღო კარგი და არა ყველაფერი. მისი ვიცოდეთ, მაგრამ ჩვენი გვქონდეს.

ურ პროცესს არ უნდა ჩამორჩე, უნდა ისწავლო თუკი დედამიწის ზურგზე რამე ახალი იქნება, მაგრამ იმ ჩვენს ძირძველს არ უნდა გავანებოთ თავი და ის ჩვენში უნდა იყოს, სისხლში. ერთადერთი, საქართველოს რაც გადაარჩენს, რაც შეიძლება მეტი ნასწავლი ადამიანი, სხვა არაფერი საშველი არა გვაქვს. არავინ არაფრის მომტანი არ არის არც ჩვენიანი, არც სხვისიანი, გარედან. შრომა უნდა ვისწავლოთ, შრომას უნდა მივუხდეთ პატარაობიდანვე და ცოდნა მივიღოთ. სხვებს უნდა ვჯობდეთ. მაგის შესაძლებლობაც გვაქვს და გენეტიკურად ძალიან ჭკვიანი ხალხი ვართ, მაგრამ დროის გაფლანგვა გვიყვარს, ცოტა შრომისმოყვარეობა გვაკლია. ეს ყველაფერი თუ თქვენ გამოასწორეთ, თქვენ იქნებით ძალიან კარგი თაობა. სხვათაშორის სხვისგან სწავლებასაც არ უნდა მოერიდოთ. მერე რაა რომ სხვა ერისაა და სხვა კარგად აკეთებს, იქიდან უნდა გადმოიღო კარგი და არა ყველაფერი. მისი ვიცოდეთ, მაგრამ ჩვენი გვქონდეს.

– **გაქვთ თუ არა ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის აკადემიასთან შემგდომი ურთიერთობის ანდა თანამშრომლობის სურვილი?**

– თქვენ, აკადემიას, მომავალ თაობას უნდა ჰქონდეს, თორემ ჩემი სურვილი ბევრს არას ნიშნავს. (იციანის) ჩვენთან მოდიან ბავშვები, საჯარო სკოლიდან, ერთგებიან სამუშაო პროცესში, ზოგჯერ ბავშვის თვალი ხედავს იმას, რაც ჩვენ შეიძლება გამოგვჩვენოს მხედველობიდან. ეს კავშირები აუცილებელია ყოველთვის.

– **რას უსურვებთ ჟურნალ “ათინათს” და მის მკითხველებს?**

– ჟურნალ “ათინათს” ბევრ ფულს ვუსურვებ, (იციანის) რომ ბევრი გამოვიდეს. ისე ვერ გამოვა და ვერ გავრცელდება. ჩვენი თაობა “ცისკარზე” და “მნათობზე” გაიზარდა. ეს რაღაც იყო, როცა იქ დუმბაძეს კითხულობდი, ჭაბუას კითხულობდი, უმაღლეს სასწავლებლებში სკოლებში იყო ჯგუფები რომლებიც კითხულობდნენ და გამოჰქონდათ სამსჯავროზე. ეს გვაყვარებდა ავტორებს. თუ ვერ ვნახეთ და არ წავიკითხეთ, ისე ვერ შევიყვარებთ. ადრე იყო მასიური საშუალება და ახლა აღარ არის ბავშვებისათვის და ახალგაზრდა თაობისათვის მისაწვდომი, ამიტომ გარბის მდარე და მასიური ხასიათის საკითხავისკენ. ჩვენც შეიძლება წავგვეკითხა მსგავსი რამ, მაგრამ მანამდე სხვა რამ გვქონდა წაკითხული. მასწავლებლები გვასწავლიდნენ ჯერ ქართულ სულს, მერე მსოფლიო კლასიკას. ჟურნალი “ათინათი” ხელიდან ხელში უნდა გადადიოდეს, უნდა კითხულობდეს ერთი ადამიანი, მერე მეორეს აძლევდეს. დღეს ასეა, ხვალ შეიძლება აფეთქება მოხდეს ჩვენს კულტურულ შემეცნებაში, რომ ძებნა დავუწყეთ ასეთ მიმალულ მარგალიტებს. როცა ადამიანი ამთავრებს თავის საქმიანობას ჰკითხავენ მათ; რა ვერ გააკეთეთ. ყველა უკლებლივ ლაპარაკობს, რომ საკმარისი ვერ გავიღე განათლებისთვისო, არავინ არ მაღაფს ამას, მაგრამ იმ მომენტში, იმას არ აკეთებს რაც საჭიროა. ჩვენ არა ვართ ის ქვეყანა მსოფლიო დონის გადატრიალება შევძლოთ, შეგვიძლია, მხოლოდ ჩვენი ცოდნით რაღაც გავაკეთოთ სასიკეთო. ამისათვის “ათინათი” უნდა გაძლიერდეს. შემოქმედებით კავშირებს ყურადღება უნდა მიექცეს.

– **თუ გაქვთ სურვილი რაიმე დაამატოთ ჩვენს კითხვებს?**

– რაღაც შინაგანი გრძნობა მაქვს, რომ ალბათ ნებისმიერ კითხვაზე შემოიძლია ვუპასუხო, არც შეცდომის აღიარება მიჭირს. ქართველებმა ერთმანეთისგან უნდა ვისწავლოთ მოფერება, ერთმანეთის გადარჩენა, ერთმანეთის მოვლა და მთელ ქვეყანას ერთად უნდა მოვუაროთ.

ვტოვებთ საგარეჯოს და გზადაგზა ვხედავთ რომ წინანდელი, ნგრევის წლებისაგან განსხვავებით, რაღაც სასიკეთოდ შეცვლილა, რაღაც შენდებდა, რაღაც ლამაზდებდა, ძველი თეატრის შენობაც თითქოს სუნთქავს, ქალაქის ცენტრშიც მოძრაობაა, მოძრაობა განახლებისკენ და რა თქმა უნდა წინსვლისაკენ, ისევ ჩვენი, მომავალი თაობების საკეთილდღეოდ.

საგზობლოს

შენს უფსკრულივით უძირო თვალებში,
სუფევს ტკივილი და დიდი სევდა,
შავი ღრუბელი გადაგფენია,
თუმცა შავ ღრუბელს რა უნდა შენთან.
დრო გავა და ცრემლიან სახეს,
შეგიცვლის რწმენა და სიხარული,
დაგაგიწყდება მძიმე წუთები,
გულში ჩადგება კვლავ სიყვარული.
ტანჯვა გამოვლილ მამულსა ჩემსა,

დღე უდგას – ხანი გასაკვირველი
ნუთუ ამ დროში ქვეყანამ ჩემმა,
ვერ მოიშუშოს ტკივილი ძველი.
მე მაქვს იმედი და მჯერა კიდევ,
რომ საქართველო გამოთლიანდება,
დაუბრუნდება ძველი დიდება.
და ცა სხვაგვარად გაგვიბრწყინდება,
და მაგ უფსკრულივით უძირო თვალებში
მომავლის იმედი ისევ იქნება.

ტარიელ ხარატიშვილი

ლაგოდების რაიონის №1 საჯარო სკოლის
V კლასის მოსწავლე

* * *

დღეს გათენდება, ხვალ დაბნელდება,
მუზა მეწვევა და გაფრინდება,
გზის პირას ვდგავარ და ცას აფუერებ,
იქნებ იქ მაინც არიან ლაღად.
12 თებერვალს დავბადებულვარ
და დაჩაგრულა ეს თებერვალი,
მე მასში მოყვევ, სხვა კი გადარჩა,
ყველა მე მიცქერს, რაღაცას ფიქრობს,
ზოგი კარგსა და ზოგი კი ცუდსა.
რამდენიმე დღე დამაცადეთ,
იქნებ მე ვკვდები და დაისვენოთ.
იქნებ ხვალ ვკვდე-

ბი, ან იქნებ მასზეგ...
რა? დამიტირებთ? ან შემომხივლებთ?
ოცდამეერთე საუკუნეში
მართლა გჭირდებათ „ტატუიროვკა“.
“ტატუიროვკა” ქუჩაში დარბის,
“რეჩკას” მიჰყვება, მდინარეს მისას,
აქ აღარ ირბენს, აღარ იტირებს,
თქვენ თუ ეს გინდათ შეგისრულდებათ.
იქნებ ყვავილმა გადაარჩინოს,
ან იქნებ სისხლმა იასამნისამ,
ა, ეს სხეული, მშვიდობით მიწავ და ლაგოდებო!

ა... აღარა მკლავთ? ვეღარ მიბედავთ?
აღარსად გესმით სიტყვები ჩემი?!
მუზა მეწვია, მოწყენილი ვარ,
არ გენაღვლებათ, რაღა თქმა უნდა,
ტრიბუნა მოდგით და გაიღიმეთ,
იქნებ გაიგოთ რა არის ჩემში?!
აქ ეს დამთავრდა, აღარ ვაგრძელებ,
მაგრამ მუზა კი, აქ აღარ წყდება...
თუმც, მაინც გაწყდა და გავიღიმე...
თქვენც გაიღიმეთ და შემომხედეთ.

* * *

ლალი ლექსები მომნატრებია,
ლამაზი მუზა მომნატრებია,
მე თქვენგან ყველა მომნატრებია,
მთები და ველნი მომნატრებია.
ლამაზი სული მომნატრებია,
ლამაზი არსი მომნატრებია,
ლამაზი მელნის ლამაზი სისხლი,
ლალი პოეტი მომნატრებია.
ლექსების ცვენა მომნატრებია,
თეთრი ფიფქები მომნატრებია

და ახლა, როცა ყველანი აქ ხართ,
ყველა მე მიცქერთ, ლამაზად ზიხართ,
ლექსს ახლა ვიწყებ და დამაკვირდით,
ლალი პოეტი დღეიდან გაეხლი.
ცის ნამი ქვეყნად, მზის სხივებს აღწევს,
სიზმრები, როცა არიან ლაღად
და მე კი ვზივარ, რაღაცას ვფიქრობ,
თქვენ გაიცინეთ, თქვენ გაიცინეთ.
ლამაზი ზეცა ლამაზ მთებს აღწევს,
მე მათთან ვზივარ და მათ შევეყურებ.

მე შემომხედეთ, მე შემომხედეთ,
ერთად ვიტყვით, ერთად ვიცინოთ!
რა არის მაინც გულები ჩვენში,
რომ ვერ ვაკაგებთ ცრემლებს ზღვებში,
ხან როგორ ბრძნულად გაქცევს და გვიცქერს,
აბა რას იზამს, აბა რას იტყვის.
გულები ჩვენში სიხარულია,
ხან შეგახეთქებს, წამს ცაში გაფრენს,
რაც არის გული, ის არის სული,
ხან დაგანარცხებს, ხან ცაში გაფრენს.
რამდენი ზეცა, რამდენი აზრი,
ამ სიცოცხლისთვის და სიკვდილისთვის,
რა არის ნეტავ, ლაღი მთებია?

რომ დღეს დავლაშქრო და აქ დავბრუნდე.
თუ ის არ არის, რასაც მე ვფიქრობ,
მაშინ კლდეები რამ გაასალა?!
ა... უცებ მივხვდი, ეს მთები გულს გავს,
თუ ჩამოვარდი ვეღარ ადგები.
მე ჩამოვარდი, მაინც ავექი,
მუზა მოვიდა... თუ აქ დამთავრდა?
რა არის ნეტავ? ეს სიზმარია?
თუ უბრალოდ, უბრალო მთები.
ცრემლები აღარ, ცრემლები აღარ,
სულ თუ ვიტყვით რა გამოგვივა,
ლექსი აქ წყდება, მუზა კი მიქრის,
აღარ მაქვს ძალა ლექსების წერის.

უბნის ქარი

ლაგოდესში მენატრება უბნის ქარი,
დამაღვა და შემდეგ ხელში ბავშვის პონა,
მენატრება, მენატრება ის უბანი:
იკა, ლუკა, გიო, ზუკა და ბევრი სხვა...
მხოლოდ ერთად, მხოლოდ ერთად

ღამაზია და ლაღია აქ ცხოვრება,
მელექსე ვარ სკოლაშიც და რესტორნებშიც,
ლაგოდესში და მის გარეთ მინდორ-ველში,
ღამაზია მელექსესთან ეს ცხოვრება,
სილაღეა ჩემთან ერთად ლაგოდესში,
ანეგლოტი არის მგონი ეს ცხოვრება,
ხან სად დგახარ ხან კი უცებ ასდ იქნები,
მოკლედ უცე-უცებ გატყვით ტატულილა,
მელექსე ვარ ამ პატარა ლაგოდესში.

დავდიოდით,

ქარს ასწრებდა, ქარს ასწრებდა ეს უბანი,
მელექსე ვარ უბანშიც და უბნის გარეთ,
მელექსე ვარ ცეკვაზეც და ცეკვის გარეთ,
ღღობაა ლაგოდესში ჩემი ყოფნა,

მე უკვე ვფიქრობ...

მოდით დავეწროთ, მოდით აქა ვთქვათ,
რაც სათქმელი გვაქვს ამ ქვეყანაზე,
მოდით ვიტყვით, მოდით ვილოცოთ
და დმერთსა ვთხოვოთ, მამავ შეგვინდე.
გავიგოთ არსი, ცხოვრების აზრი,
დედამიწაზე ადამის ქმნანი,
რა არის მიწად, რა არის ცაში,
ჩვენ ასე ვცხოვრობთ მიწით, ზეცაში.
მიწად ეს არის სიკეთედ ვთვსოთ,
თორემ ისჯები ვინც გინდა იყო,
ვინც გინდა იყო, ჩვენ სახლში ვიყოთ,

რაც გინდა იყოს, ჩვენ ფეხზე ვიყოთ.
გინდა იტირე, გინდა იხოქე,
ინერვიულე და გაათენე,
სტრესს სტრესი მოსდევს, ჩვენ დასჯილნი ვართ,
იმედი არის, ფეხზე დავდგებით.
ხანდახან ვფიქრობ იქნებ ბედს შორს ვარ,
ცრემლები მომდის, მწარედ ვტირივარ,
ხანდახან ვფიქრობ, ბედთან ახლოს ვარ,
ფიქრში გრძელდება მთელი ცხოვრება.

12.01.2014

ილუზიები

რადაცას ვხედავ, მთ ბსა თუ ველებს
ილუზიებს თუ ორივეს ერთად,
ცაში დაფურინავ, ზეცაში დაფურენ,
ნახეთ რა ფრთები, ნახეთ რა ფრთები.
სიზმრები, როცა საზღვრებს გაივლის,
ან აგატირებს, ან კი გაცინებს,
რამდენი ცრემლი... უბრალო სულით,
პოეტის გულით გამოქარგულია.
ნახეთ სიცოცხლე, ცაში რომ დაფრენს,
ნახეთ ახალ სულს, რომ უერთდება...
რა დაგანახოთ, რად აგატიროთ,
ჩემი ლექსები, რომ წაგაკითხოთ.
დაბადებულია უკვე საქართველო
და გასულია უკვე ომის ზღვარზე,

ჩვენ ჩვენ თავს მივხედოთ, სხვამ კი თავის
თავებს,
რომ გავაცისკროვნოდ ჩვენი საქართველო.
და თუ სიყვარული გულში ასე დახტის,
მაშინ სულები ხომ უფრო იხტუნავენს,
სწორედ ამიტომაც, თავი არ იფასოთ,
სწორედ ამიტომაც თავი დაიმდაბლეთ.
და თუ ჩვენი სული ცაში ლაღადა ფრენს,
რად გინდა სიცოცხლე ეს თუ შეცდომაა,
მაშინ ჩვენ ოდესღაც კიდობანს ვერ შევალთ
და განსაცდელის ჟამს ერთად ვერ
დავდგებით...
ხელი არ შეგვახოთ, ჩვენ ორ-ორ მეგობარს!
ხელი არ შეგვახოთ ჩვენ ამ რწმენის
პატრონს!

სხპიტორი

მთის მწვერვალიდან, ნაძვებიც კი ქათქათა ჩანდა,
მთის მწვერვალიდან, აკაკიც კი ჭაღარა ჩანდა,
მთის მწვერვალიდან, საქართველო უფრო დიდს ჰგავდა,
მთის მწვერვალიდან, ჩემი სული ყვირილას ჰგავდა.

მე რომ მხატვარი ვიყო

მე რომ მხატვარი ვიყო, სიყვარულს დავხატავდი, ბედნიერებას, სიხარულს, გაერთიანებულ საქართველოს, საქართველოს მზის ამოსვლას დავხატავდი.

„დავხატავდი საქართველოს მთებს და ველებს, საქართველოს ზურგს უკან რომ შეაგორეს.“

მე რომ მხატვარი ვიყო, ბედნიერ ადამიანებს, ზღვაში პატარა გემს, ხოლო გემზე კი ლამაზ წყვილს დავხატავდი, მდებლოზე ერთ ქოსს, ხოლო ქოსში ღარიბ, მაგრამ ლამაზი სულის ადამიანებს დავხატავდი. ჩემს მასწავლებლებს დავხატავდი, ცაში ღრუბელს, ხოლო ღრუბელში პატარა ბარტყს დავხატავდი, რომელიც ფრენას სწავლობს.

12 თებერვალს დავხატავდი, ჭიათურის კლაკნილ მდინარეს, საჩხერეში წვიმის მოსვლას და ტალახის ტალღებს დავხატავდი, ჩემს სატრფოს, განახევრებულ გულს, თავმდაბალ სულს, კავკასიონის მთებს, ჩემს სკოლას, ჩემს თანაკლასელებს და მეგობრებს, სოფლის ამშენებლებს, ვენახის ზღვას დავხატავდი.

მოკლედ, მე რომ მხატვარი ვიყო, მხიარულ და სევდიან ნახატებს და ბოლოს მამა ნიკოლოზის ლოცვა-კურთხევით შემოქმედ, წმინდა, აღმსარებელ მამა გაბრიელს დავხატავდი.

20 02. 2014 წ.

ინტერვიუ ცეზარ ლაშხთან

– გამარჯობათ! მე გახლავართ ლაგოდნისის №1 საჯარო სკოლის მე-5 კლასის მოსწავლე ტარიელ ხარატიშვილი. ვწერ ლექსებს და ვარ სტიქაროსანი, “ნორჩი ათინათელი”

– გამარჯობათ! სასიამოვნოა, კეთილი იყოს შენი მობრძანება!

– აკაკი წერეთელი “საქართველოს უგვირგვინო მეფე” – ასე უწოდებდა ქართველი ერი თავის სათაყვანო პოეტს. მე ბედნიერი ვარ, რომ დღეს აკაკი წერეთლის სახელმწიფო მუზეუმში ვარ და დირექტორთან მომიწია შეხვედრა. ბატონო ცეზარ, რომელ წელს გაიხსნა მუზეუმი?

– მუზეუმი გაიხსნა 1941 წელს, რომელსაც ერქვა აკაკი წერეთლის სახლ-მუზეუმი, ხოლო 1943 წლიდან გამოცხადდა სახელმწიფო მუზეუმად.

– აკაკი წერეთელი ბრწყინვალე ნიჭით დაჯილდოებული პოეტი იყო. საჩხერის რაიონში ვინ შეიძლება ჩაითვალოს მის მიმდევარ პოეტად?

– რა თქმა უნდა მუხრან მაჭავარიანი.

– მისი აკრძალული ლექსებიდან ერთ-ერთი ზეპირად ვიცი!

– ახლა მე მაინტერესებს ეს ლექსი საიდან გაქვს?

– შემოქმედებით წრეში გვყავს რეჟისორი, ვატარებთ საღამოებს, მან მომცა ერთ-ერთი მხატვრული კითხვის საღამოსათვის.

– საინტერესოა. მე მუხრან მაჭავარიანის აკრძალული ლექსები ვიცი. მასთან არა უბრალო, არამედ მეგობრული ურთიერთობა მქონდა 1972 წლიდან. ეს დიდი ხნის ამბავია. გვაქვს სურათები ერთად გადაღებული დათო ნადირაძეს მუხრან მაჭავარიანს და მე. 2000 წელს მუხრანი და მე. 1989 წელს სოფელ ჩონთაში გადაღებული სურათი მუხრანთან.

– აკაკი წერეთლის ფილოსოფიური ხედვის ცენტრში ადამიანი დგას. ამ მხრივ აკაკი საუკეთესო ტრადიციებს აგრძელებდა, რომელიც მემკვიდრეობით დარჩა საქართველოში. დღეის მდგომარეობით იმერეთში ეს ტრადიციები ხორციელდება?

– შეიძლება ითქვას, რომ ამ კითხვის პასუხს მუზეუმი მუდამ სცემს მთლიანად თავისი საქმიანობით, იმდენად, რამდენადაც რაც მეტი ექსკურსანტი მოვა, რაც მეტი მნახველი მოვა, მით მეტად შეგვიძლია ვუთხრათ თუ რა ტრადიციებია დაცული ამ მიმართულებით, ისე, რომ ტრადიციები გრძელდება. სტუმართმოყვარეობის ტრადიციები მკვიდრადია, არაფერი გვიშლის მათ დაცვას და გაგრძელებას. დიდ ქალაქებში სხვაგვარადაა. ვკითხულობთ პრესას და ხშირად უცხო ენათა ლექსიკონი გვჭირდება, რომ გავიგოთ რა იწერება “ფაილები”, “იმილები” და ათასგვარი უცხო სიტყვებითაა გადაჭედილი. როცა ტელევიზორში სამხარეულოზეა ლაპარაკი, იმის მაგიერ რომ ვთქვათ – საკახმები, ამბობენ “ინგრედიენტები” საოცარი სიტყვაა ქართულ ენაში, ადრე რუსულად ამბობდნენ “პრიპასები” მოიტანეო, რა მნიშვნელობა ჰქონდა “ინგრედიენტით” ჩანაცვლებას? ქართული ენის

სიწმინდეს დაცვა სჭირდება. კარგია, რომ ცდილობ ქართულ ენასთან ახლოს იყო. კი ბატონო, რამდენი ენაც გინდა ისწავლეთ. მუხრანს ხომ აქვს ეგ ლექსი. ენა რამდენიც გინდა ისწავლე, მაგრამ უმთავრესია ქართული. ამიტომ ქართულ ენას უნდა მივაქციოთ ყურადღება. ამხანაგებშიც ვინმეს რომ წამოსცდება არაქართული სიტყვა, შეგიძლია უხეშად კი არ ჩაერიო, უთხრა ქართულად ასე ითქმება და რად გინდა ინგლისურად ან ფრანგულად ნათქვამი!

– **რამდენი თანამშრომელია მუზეუმში?**

– რაოდენობით 27, მაგრამ აქ რაოდენობას მნიშვნელობა არა აქვს, რამდენადაც დამსახურებულს. მაგალითად: ქალბატონი კლარა მაჭარაშვილი მუზეუმში მუშაობს 1957 წლიდან. შემდეგ, კლარას მომდევნო სტაჟი ლეილა მაკასარაშვილს აქვს. შემდეგ მათა კაპანაძე, რიმა კაპანაძე, ლეილა ზამბახიძე – თითოეული 20, 25, 30 წლის სტაჟით. ესაა ძირითადი ბირთვი, რასაც ჰქვია სამუზეუმო მუშაობა. მაგრამ ამის გარდა, ძველს ხომ უნდა დაცვა, ამხელა ადგილ-მამულს ხომ უნდა მოვლა-პატრონობა. ჩვენ გავაშენეთ მალაზიები, ეს ყველას დამსახურებაა, მაგრამ განსაკუთრებული წვლილი მიუძღვის ამ საქმეში ლევან ვასაძეს, შვიდი შვილის მამას, უბრწყინვალეს ქართველ კაცს, რომელიც წელს გვირდება გამოგვიგზავნოს 1300 ძირი ვაზი, ჯიში – ციცქა, იმას გავაშენებთ მასისამდე. დანარჩენი გვეყვს მუშა-ხელიდა ტექნიკური პერსონალი.

– **ამ კითხვაზე უკვე დაიწყეთ საუბარი, ლევან ვასაძის დახმარების აღნიშვნით, თუ გაქვთ სხვა შემოწირულობები?**

– ჩვენ ამას უფრო ქველმოქმედებას ვარქმევთ, მაგრამ ჩვენდა საუბედუროდ იშვიათია, რომ ასეთი პიროვნებები გამოჩნდნენ. აღარ ვილაპარაკებთ ბატონ ბიძინაზე, რომელმაც თითქმის განადგურების პირას მისული აკაკის სასახლე, როსტომისეული სასახლე, დამხმარე ნაგებობები მთლიანად აღგვიდგინა. დაახლოებით მილიონნახევარი ლარის სამუშაოები შესრულდა, შემოღობვა, გადახურვა. მთელი რიგი სიკეთეები აქვს გაკეთებული. ასე, რომ ქველმოქმედება გვახსოვს ბიძინასგან, ლევანისგან, ბიძინა კურტიანიძისა და მამამისი კოლია კურტიანიძისგან.

კლარა მაჭარაშვილი – უწმინდესის დედამ, დედა აღექსანდრამ შემოგვწირა თანხა, დიდი მადლობა მას. მანანა შარაშენიძემ შემოგვწირა... ამ თანხით აღექსანდრეს ოთახში დაგებული მუხის იატაკი აღდგა. ეს არის უდიდესი მადლი, რა თქმა უნდა ამაში უწმინდესის უდიდესი მადლი ურევია.

– **აკაკი წერეთლის იუბილესთან დაკავშირებით რა ღონისძიებები გაქვთ გათვალისწინებული?**

– ღონისძიებები ძალიან ბევრი გვაქვს გათვალისწინებული. ეს ცდება მუზეუმის ფარგლებს და იწყება საჩხერის აღმოსავლეთ შემოსასვლელიდან და დასავლეთ შემოსასვლელიდან. უპირველეს ყოვლისა გვინდა აღვადგინოთ ის ძველი გზა, რომლითაც აკაკი ურმით რკინიგზის სადგურიდან ამოდის სოფელ სხვიტორში. ეს გზა არსებობს, ყველამ იცის, მაგრამ ვფიქრობთ, რომ გარკვეული ფირნიშები, გარკვეული წარწერები გაკეთდეს, მიმანიშნებელი იმისა, რომ აკაკი ამ გზით მობრძანდებოდა ხოლმე სხვიტორში. ასე, რომ ღონისძიებები ძალიან ბევრია, როგორც ინფორმირებული ვართ, იუნესკოს ეგიდით უნდა აღინიშნოს 167 წელი და გარდაცვალების 100 წელი. ამაში უნდა ჩაერთოს, რა თქმა უნდა, მთელი ქვეყანა და რაიონის ინიციატივა, დანარჩენი სამუზეუმო საქმიანობა რაც არის, ამას ჩვენგან მოითხოვენ და ჩვენ ყოველ წუთს ვართ მოწოდების სიმაღლეზე, გვაქვს ღონისძიებათა ვრცელი გეგმა.

– **ჩვენ “ნორჩ ათინათელებს” სურვილი გვაქვს იუბილეზე ჩამოვიდეთ და აკაკის ლექსები წავიკითხოთ. ამ პროექტში თუ მიგვაღებინებთ მონაწილეობას?**

– აქედანვე გვაპტიუებით, როცა გვექნება იუბილე, ჯერ დაბადების დღის, შემდეგ გამოცემული ტომების წარდგინება, აუცილებლად იქნებით. შარშან ასეთ ზეიმს ესწრებოდა პრეზიდენტობის კანდიდატი, დავლოცეთ და წარმატებას მიადწია. აქ რომ დავლოცავთ ეს დიდი მადლი იქნება. ჩვენ გვაქვს გათვალისწინებული აკაკის ტექსტებზე შექმნილი სიმღერების შემსრულებელთა კონკურსი, თუ შენისთანა კარგი ბიჭები გამოჩნდებიან ლექსის თქმაში რა თქმა უნდა ჩაერთავთ.

– **რას უსურვებთ მომავალ თაობას?**

– მე ასე მგონია, რომ იმაზე დიდი სურვილი არაფერი არ არის, ვიდრე გიყვარდეს შენი სამშობლო, ისე, როგორც ეს უყვარდა აკაკი წერეთელს, იღია ჭავჭავაძეს, ვაჟა ფშაველას, გალაკტიონს, ისევე, როგორც უყვარდა მუხრანს, მურმანს... ახალგაზრდებს გისურვებთ რას იცით? რაც მთავარია არ აჩქარდეთ. აკაკის აქვს ერთი ასეთი ბრძნული აზრი, მოსწავლემ და სტუდენტმა, სწავლის დამთავრებამდე, არავითარ პოლიტიკურ მოძრაობაში მონაწილეობა არ უნდა მიიღოს, იმიტომ, რომ ის მომწიფებული არ არის ამ საქმისათვის. როცა დაამთავრებს მერე შეუძლია თავისი გზა თვითონ ნახოს. აი დღეს, გუშინ და იმის წინაც რომ იყო გამოსვლები, მე ამაზე გული მიკვდებოდა... მოსწავლე, სტუდენტი არ უნდა იყოს პოლიტიკასთან.

განათლების სისტემაში უცნაური რამ შემოვიდა, შენ ალბათ დამეთანხმები, რომ ხანდახან პატარა წიკპურტი, შენიშვნასავით ხომ მოუხდება მოსწავლეს? როცა ცვლქობს და გაკვეთილს არ ისწავლის. გალახვა კი არა, შეურაცხყოფა კი არა, ლამაზად, მოფერებითი შენიშვნა. თქვენ არავითარ შემთხვევაში არ გააკეთოთ, რასაც მოგვიწოდებდა სააკაშვილის რეჟიმი, რომ; დაასმინეთ მასწავლებელი, დაასმინეთ თქვენი მეგობარი-ო. ამას არ დაუჯეროთ! თქვენ უნდა იყოთ დამოუკიდებელი

ხალხი, საქართველოს მშენებელი ხალხი და არა დამსმენი. ერთგულად ემსახუროთ ქვეყანას და იყოთ ნამდვილი პატრიოტები.

– **გადაწყვეტილი მაქვს მუზეუმის განყოფილების გამგესთან და თანამშრომლებთანაც დავსვა შეკითხვები. (ამ შეკითხვების პასუხებში თანამშრომლები ჩაერთვნენ: ქალბატონი კლარა მაჭარაშვილი, ლეილა ზამბახიძე, მაია კაპანაძე, რიმა კაპანაძე, ლეილა მაკასარაშვილი.)**

– **ვინ იყო აკაკი წერეთლის მუზეუმის გახსნის ორგანიზატორი?**

ცეზარ ლაში – გახსნის ორგანიზატორად შეიძლება ჩაითვალოს აკაკის და. მან შეინარჩუნა ყველაფერი და მერე ორგანიზატორობა იოლი გახდა. მაშინდელი მწერალთა კავშირი იყო ფედერაცია, დაინტერესდნენ და აქ ჯერ დასასვენებელი იყო მწერლებისათვის და პოეტებისათვის. 1939-ში გაიხსნა სახლ-მუზეუმი. შეიძლება სახელმწიფომ შექმნა მუზეუმი, მაგრამ უდიდესი წვლილი აკაკის დას მიუძღვის, მის შენარჩუნებაში და დღევანდლამდე მოყვანაში.

– **თუ შეიძლება გვიამბეთ სამუზეუმო ექსპონატების შესახებ!**

ცეზარ ლაში – ყველაზე დიდი რელიკვია ესაა აკაკის აკვანი, როგორც იცით 1908 წელს მოღვაწეობის 50 წლის იუბილეზე აჩუქეს. სავანელმა გლეხებმა, მისი ძიძის ნათესაებმა მოიძიეს აკვანი და მიუტანეს იუბილეზე. ზედ წარწერა აქვს, ვერცხლის ფირფიტაზე: “შენი ვარსკვლავი სხვა არის, ბედმა გიცინაო, იავნანა, ვარდონანა, იავნანინაო.” შემდეგ ჩვენთვის ყველაზე ძვირფასი სულ უბრალო ნივთებია. თუნდაც ვინც იცის, რომ აკაკი ამ კიბეზე ადიოდა, ზოგჯერ მოდიან და ამ საფეხურებს კოცნიან, ესეც დიდი რელიკვიაა.

ლეილა ზამბახიძე – ჩვენთან ინახება აკაკის თმები. აი, როგორ უნდა გიყვარდეს ადამიანი, დალაქმა 1914 წელს დეკემბერში რომ დაკრიჭა თმები, ეს თმები ქილაში ჩადებული შეუნახია და ეთნოგრაფიის მუზეუმს გადასცა. ანდა სასტუმროში ხელი რომ დაიბანა აკაკიმ ის საპონი შეინახა მუხატრონემ და ისიც ეთნოგრაფიის მუზეუმს გადასცა. ეს ნივთები ახლა ჩვენთან ინახება. მისი ოჯახური ნივთები ყველაფერი შენახული გვაქვს. აქ არის ფერწერული ტილოები, ცნობილი მხატვრების: თოიძის, უჩა ჯაფარიძის, ბერძენიშვილის...

– **გვაფთ თუ არა დამთვალეიერებლები?**

ცეზარ ლაში – ძალიან ბევრი დამთვალეიერებელი გვყავს. სასიხარულო ის არის, რომ ამ დამთვალეიერებლებში 90% არის მოსწავლე-ახალგაზრდობა.

მაია კაპანაძე – გარდა ამისა გვაქვს გამოფენები. 2012 წელს გექონდა გასვლითი გამოფენა, ეროვნულ მუზეუმში, თბილისში. ბ.ნ.მა ლორთქიფანიძემ დაგვითმო საგამოფენო სივრცე. წელს 2013 წ. სექტემბერში გავაკეთეთ გამოფენა აჭარაში, ბათუმში. თქვენ ვერ წარმოიდგენთ იქ რა ხდებოდა! დაახლოებით 10 000 დამთვალეიერებელი მოვიდა ერთი კვირის განმავლობაში. როცა ვიღებდით გამოფენას, ხალხი მოდიოდა და გვთხოვდნენ კიდევ დარჩით.

– **გვაფთ თუ არა გიდი?**

ცეზარ ლაში – ყველა პროფესიონალი გიდეები ვართ!

მაია კაპანაძე – ქალბატონი კლარა ფონდის მცველია და ამასთან ამხსნელიც. ქალბატონი კლარა არის მემატინაე. მან დაწერა მუზეუმის ისტორია.

– **ბატონო ცეზარ! ჩემი ბებია 84 წლისაა, თქვენ რამდენი წლის ბრძანდებით?**

– შენი ბებია 9 წლით უფროსი ყოფილა ჩემზე! 1939 წლის 31 მარტს ვარ დაბადებული, მე – ცეზარ ლაში, ზვიად გამსახურდია და ვარდიკო ნადიბაიძე. (იცინის, ასეა და რა ვქნა?!)

– **როგორ გესახებათ თქვენი მომავალი თანამშრომლობა ჟურნალ “ათინათთან”?**

ლეილა ზამბახიძე – მე, როდესაც ქალბატონი გულნაზი გავიცანი, მაშინვე ვიფიქრე, ჩვენ დავმეგობრდებით! ასე იფიქრა ქალბატონმა გულნაზმაც.

ცეზარ ლაში – გულნაზი ხარაიშვილი მე გავიცანი ბონდო კობაძის წიგნის “ექვთიმე თაყაიშვილი”-ს წარდგინებაზე. მაშინ ჟურნალი “ათინათი” მოდიოდა ჩვენთან კულტურის განყოფილებაში, მაგრამ ჩვენამდე არ მოუღწევია. ნებისმიერ ჟურნალთან და მედიასთან აუცილებელია მუზეუმის ურთიერთობა, სხვანაირად ჩვენ როგორი უდიდესი გამოფენაც არ უნდა მოვაწყოთ, თუ ამას არ ექნა რეკლამა, ვერაფერს ვერ გავაკეთებთ. ამიტომ მადლობელი ვართ, რომ მობრძანდით. ძალიან აქტიურ თანამშრომლობას დავგეგმავთ თქვენთან, რამდენადაც უდიდესი დღესასწაული გველის ჩვენ 2015 წელს. თუ გექნებათ საშუალება ჩვენ თანამშრომელთა სამეცნიერო ნარკვევების დაბეჭდვისა, ამ მხრივაც სიამოვნებით ვითანამშრომლებთ.

– **რას უსურვებთ ჟურნალ “ათინათის” მკითხველებს?**

ცეზარ ლაში – აქ შეიძლება ტრაფარეტულად ითქვას, რომ რაც შეიძლება მეტი ტირაჟით გამოსულიყოს, მეტი მკითხველი ჰყოლებოდეს, საქართველო გამთლიანებულიყოს, ემსახუროს ჟურნალს ერთიანი საქართველოსათვის, არა მარტო ქართველებისათვის არამედ საქართველოში მცხოვრები ყველა ერისათვის. და ჩვენ სურვილს, მუზეუმის სურვილს იმით დავამთავრებთ რომ მუზეუმი და ნებისმიერი ჟურნალი და გაზეთი ემსახურება საქართველოს ხვალისდელ დღეს და ერთად ვითანამშრომლებთ, რომ ჩვენი ქვეყანა, როგორც უწმინდესი და უნეტარესი ბრძანებს, სულ მალე გაბრწყინდეს.

– **თანამშრომლებს თუ აქვთ სურვილი რამე დაამატონ ჩვენს საუბარს?**

კლარა მაჭარაშვილი – ღმერთმა ქნას რომ არ დაგჭირებოდეთ ჟურნალის ტარება მკითხველამდე, ეს არის მთავარი, მივსულიყავით იმ შეგნებამდე, რომ წიგნი შეუცვლელია და ყველა გამხდარიყოს საქართველოში წიგნიერი, რომ ხალხი მისულიყოს იქამდე, წიგნი და ჟურნალი ხელიდან ხელში გადასულიყოს და ეთქვათ გვაშოვნინეთ და ჩვენც შეგვახვედრეთო!

ცეზარ ლაშხი – ახლა ყველას ნებართვით ტატოს წიგნები მინდა ვაჩუქო წარწერებით.

ესენია: აკაკი წერეთლის პოემების ახალი გამოცემები – “წმინდა ნინო ანუ ქრისტიანობის შემოღება საქართველოში” და “ანდრია პირველწოდებული”, ცეზარ ლაშხის “დამეხსენი ჩრდილოელ ანუ აკაკი და რუსეთი” და “აკაკი. ქრისტიანობის ჭეშმარიტი მსახური და მქადაგებელი.”

საუბრის, გულღია მიღების და გულთბილი მასპინძლობის შემდეგ, ვტოვებთ აკაკის სამყაროს, იმ იმედით, რომ შემოქმედებითი მეგობრობა გაგრძელდება.

აკაკის სახლი

ინტერვიუ ლაგოდეხის რაიონის №1 საჯარო სკოლის დირექტორთან მანანა ჩალაბაშვილი

მოგესალმებით ქალბატონო მანანა.

– **მე ვარ ნორჩი ათინათელი – ტატო ხარატიშვილი. მსურს რამდენიმე შეკითხვა დაგისვავთ, ვიცი, რომ ბავშვობაში ძალიან გიყვარდათ კითხვა.**

– მართალია, მეც და ჩემი თაობის ყველა ბავშვს უყვარდა კითხვა. წიგნი ხომ შეუცვლელია. ის აძლევს კაცს საზრდოს გონებისა და სულისას. ვერავითარი კომპიუტერი ვერ შეცვლის მის ხიბლს.

– **როგორ გესახებათ ჩვენი სკოლის მომავალი?**

– როგორც ყველა დირექტორს, მეც დიდი სურვილი მაქვს ჩემი სკოლა იყოს წარმატებული, სადაც საუკეთესო პირობები იქნება შექმნილი მოსწავლეთა სწავლებისათვის.

– **ქალბატონო მანანა, რას აკეთებთ იმისათვის, რომ ლაგოდეხის № 1 საჯარო სკოლა იყოს წარმატებული?**

– სკოლის ხელმძღვანელის ძირითადი დანიშნულება ხომ სკოლის პროფესიული მართვა, მოსწავლეთა სწავლის შედეგების გაუმჯობესებაზე ზრუნვაა, სკოლის პედაგოგებთან ერთად ვცდილობ შევქმნა ჯანსაღი და პროდუქტიული სასკოლო გარემო. ვზრუნავთ, რომ სწავლის თანაბარი შესაძლებლობები ჰქონდეს ყველა მოსწავლეს და ავამაღლოთ სწავლების ხარისხი.

– **რატომ აირჩიეთ პედაგოგის პროფესია?**

– ჩემი პირველი მასწავლებელი იყო აწვანსვენებული ქალბატონი ქეთევან ლაცაბიძე. სათნო, თბილი, მოსიყვარულე გულის ადამიანი. ანბანის თითოეული ასო-ბგერის ახსნას სითბოსა და სიყვარულს აქსოვდა. მეც ყოველთვის მას ვბაძავდი, რამაც განსაზღვრა ჩემი მომავალი პროფესია.

– **ჩვენ ვიცით რომ წარმატებით ჩააბარეთ დირექტორის სასერთიფიკაციო გამოცდები, რამდენი წელია, რაც დირექტორი ბრძანდებით და რა პრობლემებს აწყდებით მუშაობის დროს?**

– 2007 წლიდან ვხელმძღვანელობ ქალაქ ლაგოდეხის №1 საჯარო სკოლას წელს მოვიპოვე საჯარო სკოლის დირექტორობის უფლების დამადასტურებელი სერთიფიკატი. ძნელია დირექტორობა, მაგრამ თუ ადამიანს საქმე უყვარს და აინტერესებს, ყველა სიძნელეს დაძლევა. სკოლაში პრობლემები, რა თქმა უნდა, არსებობს და იარსებებს, რადგან ყოველი დღე ერთმანეთისაგან განსხვავდება, ყოველი დღე შემოქმედებითია და სკოლა მუდმივად სიახლეების პროცესშია.

– **თქვენ გამოირჩევით განსაკუთრებით სითბოთი და თანაგრძნობით ბავშვების მიმართ, ყველა ბავშვი; ცელქი და მშვიდი, ნიჭიერი და უნიჭო ერთნაირად გიყვართ?**

– როგორც ასეთი, უნიჭო ბავშვი არ არსებობს. ჩვენ მასწავლებლებმა, მეტი ყურადღება უნდა მივაქციოთ მათ მისწრაფებებს და მათ ნიჭს. შესაფერისი მიმართულება მივცეთ. ამიტომ ყველა მოსწავლე საყვარელია.

– **თქვენ მზრუნველობთ სოციალურად დაუცველ ორ ბავშვს. ალბათ ბავშვების დიდმა სიყვარულმა მიგაღებინათ ეს გადაწყვეტილება. ძნელი არ არის ამდენი საქმის ერთად კეთება?**

– უდავოდ, ეს დიდი პასუხისმგებლობაა, ბავშვების დიდმა სიყვარულმა მიმადებინა ეს გადაწყვეტილება. თუ იმასაც დავამატებთ, თვითონ ბიჭებიც თბილი და მოსიყვარულეები არიან, ამდენად, შეუძლებელი არ არის ამდენი საქმის კეთება.

– **სანამ ლაგოდეხის №1 საჯარო სკოლაში დაიწყებდით მუშაობას იქამდე სად მუშაობდით?**

– პირველად მუშაობა დავიწყე ლაგოდეხის მუნიციპალიტეტის სოფელ მაწიმის საჯარო სკოლაში, შემდეგ საქართველოს ენის სახელმწიფო პალატის ლაგოდეხის განყოფილების უფროსის თანამდებობაზე. პარალელურად ვმუშაობდი ლაგოდეხის №1 სკოლაში მასწავლებლად.

– **რას უსურვებთ ჩვენს თაობას და კერძოდ ჟურნალ “ათინათს” და ათინათელებს?**

– მინდა დიდი წარმატებები ვუსურვო ჟურნალ “ათინათს” მის დამფუძნებლებს და მთავარ რედაქტორს ქალბატონ გულნაზ ხარაიშვილს და მის გუნდს, ათინათელებს. მრავალი ახალგაზრდა ნიჭიერი პოეტი წარედგინოს ქართველი საზოგადოების წინაშე.

ინტერვიუ მერი სპანდერაშვილთან

– **მოგესალმებით მერი მასწავლებლო. თქვენ ჩემს შესახებ ყველაფერი იცით, ჩემი გაცნობა აღარ გჭირდებათ, ამიტომაც პირდაპირ კითხვებზე გადავად. რამდენი წელია, რაც სკოლაში ასწავლით?**

– მოგესალმები. სიამოვნებით ვუპასუხებ შენს შეკითხვებს. ინსტიტუტის დამთავრების შემდეგ, ერთი წელი ვიმუშავე თბილისის № 24 საჯარო სკოლაში, შემდეგ კი მშობლების მოთხოვნით, დავუბრუნდი მშობლიურ რაიონს და 32 წელია ვმუშაობ ლაგოდეხის № 1 საჯარო სკოლაში, ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლად.

– **თქვენ ყველა მოსწავლეს უყვარხართ. თქვენი მოსწავლეები ყველა წარმატებით აბარებენ ნებისმიერ გამოცდას ქართულში, გაგვაცანით თქვენი ქართულის მასწავლებელი.**

– ჩემი ქართულის მასწავლებელი იყო გრიგოლ ნოზაძე. მან შემაყვარა ეს პროფესია, ნათელაში იყოს მისი სული. რაც შეეხება ჩემს მოსწავლეებს, მართლაც ძალიან ბევრმა მასახელა, ბევრმაც ჩემი სპეციალობა აირჩია და დღეს მოღვაწეობენ სხვადასხვა სკოლებში. მიხარია, როცა წლების წინ კურსდამთავრებული მასწავლეები სახლში მაკითხავენ და ერთგვარად ანგარიშს მბარებენ, თუ რა წარმატებებს მიაღწიეს ცხოვრებაში.

– **გაგვაცანით თქვენი ოჯახის წევრები.**

– მყავს ორი შვილი; ვალერი და დათო ღონდაძეები, 4 შვილიშვილი: ლუკა, ლაშა მარიამი და თეკლა – ისინი ჩემი ცხოვრების ყველაზე ლამაზი ფერიები არიან.

– **ყველაზე მეტად საქართველოს რომელი კუთხე გიყვართ და რატომ?**

– მართალია, კახეთში ვცხოვრობ, მაგრამ ყველაზე მეტად დასავლეთი, კერძოდ ჭიათურა მიყვარს, რადგან მყავდა თანაკურსელი, მარინა არჩვაძე, რომელმაც სტუმრად წამიყვანა ჭიათურაში. იქ იმდენი სითბო მაჩვენეს, რომ დღემდე მომყვება და არც არასოდეს დამავიწყდება.

– **რატომ გადაწყვიტეთ რომ მასწავლებელი უნდა გამოსულიყავით?**

– მასწავლებლობა ბავშვობიდანვე მიტაცებდა, იმიტომ, რომ პედაგოგების ოჯახში გავიზარდე.

– **მერი მასწავლებლო, ვიცით, რომ თქვენი ყოფილი მოსწავლეებიდან რამდენიმე პოეტია, მათ თავიდანვე ეტყობოდათ პოეტური ნიჭი თუ შემდეგ გამოამჟღავნეს და ვინ არიან ისინი?**

– ჩემი მოსწავლეებიდან ბევრი წერდა ლექსებს. მათ შორის გამოეყოფი კახა ტიგინაშვილს, რომელიც ამჟამად ცნობილი ექიმი, ოთარ გელაშვილს, ლუკა ბადაშვილს, თიკო ყულიშვილს... მე მჯერა რომ მათ მთელი საქართველო გაიცნობს.

– **როგორ გესახებათ საქართველოს მომავალი?**

– საქართველო უფლის ნებით გაბრწყინდება!

– **რას უსურვებთ ჟურნალ “ათინათს” და ათინათელებს?**

– ჟურნალ “ათინათს” ვუსურვებ ბევრ ნიჭიერ პოეტსა და მწერალს, მეცნიერსა და საზოგადო მოღვაწეს გამოეთქვას თავისი მოსაზრებები, ფიქრები, ოცნებები “ათინათის” ფურცლებზე, ვუსურვებდი ტირაჟის ისე გაზრდას, რომ წიგნის სიყვარული ზღვასავით მოსდებოდეს ახალგაზრდობას და

რაც მთავარია, ჟურნალის რედაქტორს, ქალბატონ გულნაზ ხარაიშვილს ვუსურვებ დიდხანს სიცოცხლეს, რომ თავისი სიბოლო უხვად გაენაწილებინოს ყველა ჭკუმატიტი ქართველისათვის.

– რას უსურვებთ ჩვენს თაობას, მოგწონთ თუ არა მათი გონება და როგორი წარმოგიდგენიათ ჩვენი შვილები?

– თქვენს თაობას ვუსურვებ წიგნის სიყვარული მოგმადლებოდეთ უფლისგან, თქვენი თაობა უფრო განვითარებულია, ვიდრე ჩვენი იყო. თქვენი შვილები კიდევ უფრო უკეთესები იქნებიან, ვიდრე თქვენ ხართ. “ის ურჩევნია მამულსა, რომ შვილი სჯობდეს მამასა” – ხომ ასე?!

დიდი მადლობა იმისათვის, რომ მოიცალეთ და პატივი დამდეთ. გისურვებთ დიდხანს სიცოცხლეს, ღამაზ ცხოვრებას, მოყვასის სიყვარულს და ყოველივე კარგს.

ჩვენი დროის გმირები

ძნელია იმის აღიარება, რომ ამ ქვეყნად ყველა თავისთვისაა... სიკეთის კეთებამ იკლო და ბოროტებამ იმძლავრა. თუმცა, საბედნიეროდ, არიან ადამიანები, რომლებიც გამოირჩევიან სხვებისგან სიკეთითა და ერთგულებით.

სწორედ ამიტომ, მე, ლავოდების №1 საჯარო სკოლის, ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებელმა, მერი სპანდერაშვილმა, გამოვაცხადე კონკურსი „ვის ჩათვლით ჩვენი დროის გმირად?“

ბავშვები აკვირდებოდნენ თავისი მეზობლების, ახლობლების, ოჯახის წევრების ცხოვრებას და აღმოაჩინეს, რომ თურმე მათ გვერდით ცხოვრობენ ადამიანები, რომლებსაც გმირობის ტოლფასი საქმე უკეთებიათ.

იქნებ თქვენც დაინტერესდეთ მათი ნამუშობით.

ქრისტინე ბუზალაძე

№1 ჩვენი დროის გმირები

მე ვცხოვრობ ლავოდების რაიონის სოფელ ლელიანში. ჩემი მეზობელია 63 წლის ქალბატონი ქეთევან გურული. ის დაბადებიდან ინვალიდია, წელს ქვემოთ მოწყვეტილია, ინვალიდის ეტლში ზის, რაც მისი გადაადგილების საშუალებაა. მას ყველა მეზობელი ეხმარება, სხვადასხვა საქმეებში. მათგან ერთი გამოირჩევა, რომელსაც ყოველდღიურ საქმიანობად აქვს ქცეული მისი დახმარება. ეს არის 10 წლის საბა ჭუმბურიძე. ის ყოველ დღით მიდის ქეთევანთან, მოიკითხავს, შეუზიდავს ოთახში შეშას ღუმელის ასანთებად, მიდის მაღაზიაში, უყიდის პურს და სხვა სურსათს თუ რამე სჭირდება. საჭიროების შემთხვევაში აფთიაქიდან მოაქვს წამლები. ჩემი პატარა მოთხრობის გმირი ქეთევანი სულ მის ღოცვაშია. სოფელში ამბობს ეს ბავშვი ჩემთვის დაიბადა, უფაღმა მე გამომიგზავნაო. საბას კარგად ესმის რასაც აკეთებს. მოსწონს რომ ეხმარება შრომის უუნარო ინვალიდს, იცის, რომ ქრისტიანი, მოწყალე ადამიანი უნდა ეხმარებოდეს ყველა გაჭირვებულს უძღურს, რომელიც უფლისგან ღებულობს მადლს, რომ უფრო მეტი კეთილი საქმე გააკეთოს.

ქეთევან გურული
63 წლის

ქეთევან სხირტლაძე

საბა ჭუმბურიძე

ლუკა ღონღაძე

№2 ჩვენი დროის ბზირები

მე ვცხოვრობ ლავოდებში. ჩემს მეზობლად არის ოჯახი, სადაც უკიდურესი გაჭირვებაა. ეს ოჯახი ერთ დროს შექლებულად ცხოვრობდა, მაგრამ დრო გავიდა და შექლებულობა სილატაკემ შეცვალა. ამ ოჯახში ცხოვრობენ გრივალაშვილები, დედა, მამა და 5 ხუთი მცირეწლოვანი ბავშვი. უფროსი ნატია 16 წლისაა, ანა 14 წლის, თაკი-თერთმეტის, მანანა რვა წლის ხოლო პატარა მარიამი ოთხი წლის.

ორი წლის წინ ბავშვების დედა, ვითომდა გაჭირვებიდან თავის დასაღწევად თურქეთში წავიდა, მაგრამ ჯერაც არ დაბრუნებულა. ოჯახი იძახის ჯერაც არაფერი ვიცი მასზე. როდესაც დედა წავიდა, მარიამი წლისაც არ იყო, ამიტომ საერთოდ არაფერი ახსოვს, არ იცის დედის სიტბო, სიყვარული და ალერსი.

გრივალაშვილებმა ყველაფერი გაყიდეს გაჭირვების გამო, დარჩათ მხოლოდ სახლი. მათი მამა უმუშევარია, ცხოვრობენ დახმარებით. იმიტაც ვალებს ისტუმრებენ და ბავშვები რჩებიან მეზობლებთან და ღმერთის იმედად.

ჩვენს ოჯახში ძალიან გვეცოდებიან. სახლში გვაქვს საპროდუქტო მაღაზია, ამიტომ მამა ხშირად აძლევს ბავშვებს ხან საჭმელს, ხან ნამცხვარს და ხანაც კანფეტს, რა თქმა უნდა უსასყიდლოდ. დედასაც ძალიან ეცოდება, თუკი რაიმე დაგვიპატარავდება, დაიბარებს გოგონებს და ატანს ტანსაცმელს. ერთი სიტყვით, მათი ცოდვით გული ძალიან დამძიმებული გვაქვს.

ამასწინათ თაკი ყვებოდა, სახლში საერთოდ არ გვაქვს საჭმელი, მხოლოდ პურს ვჭამთ მაღაზიიდან, რომ მოგვაქვს.

ბევრჯერ შესთავაზეს მამას, რომ ბავშვების გაშვილების პროგრამით ესარგებლა, მაგრამ რატომღაც უარზეა.

ამჟამად უფროსი ნათია გათხოვდა და რაც წავიდა სახლში აღარ დაბრუნებულა. დები უარეს მდგომარეობაში ჩაცვიფდნენ დასაბანები და მშვირები ქუჩა-ქუჩა დადიან.

ახლა თაკი და მანანა სკოლა-ინტერნატში წაიყვანეს, ანას და მარიამს უარი უთხრეს, ადგილი აღარ გვაქვს. ასე დარჩნენ სახლში ანა და პატარა მარიამი, ჩვენ როგორც შეგვიძლია ვეხმარებით. პატარა მარიამი ისე გაუთამამდა მამაჩემს, რაც მოუნდება თუ არა მოდის და იძახის: „ვაღერა ნაყინი მინდა“ ან კანფეტს ან ნამცხვარს ითხოვს, რაზეც მამა უარს არ ეუბნება და ყველაფერს აძლევს.

გიორგი ქშუტაშვილი

№3 ჩვენი დროის ბზირები

ლია ალადაშვილი

საგმირო საქმეს ვინც აკეთებს, ყველა გმირია. ყველა დროის გმირები არიან ქართველი ვაჟკაცები, ვინც სამშობლოს სიყვარულისთვის გაწირეს თავი. ასევე ყველა დედა გმირია, რადგან სამშობლოს უზრდიან სასახელო შვილებს.

დედას ჩვენ სიცოცხლეში ძალიან დიდი წვლილი მიუძღვის. დედა რომ არა, მე არ ვიქნებოდი. მეავს დედობილი, რომელიც ძლიან მიყვარს. იგი შვილი წლიდან მზრდის. კარგი მეოჯახეა და გამზრდელი. დღე და რამე ზრუნავს ჩემზე. მუდამ მარიგებს: მიყვარდეს ჩემი ამხანაგები, არ დავცინო არავის, ვიყო პატიოსანი ადამიანი, ვიცოდე სიმართლის გარჩევა.

მე დედობილს ვთვლი გმირად, რადგან მან თავის ბედნიერებაზე უარი თქვა და თორმეტი წელი ზრდიდა თავის დიშვილებს. ბოლო სამი წელი მეც მათთან ერთად ვიზრდებოდი. ცვენ ერთმანეთისაგან არ გვარჩევდა, გვასწავლიდა ერთმანეთის სიყვარულს და დღესაც ძალიან გვიყვარს ერთმანეთი, დედაშვილებს.

დედაჩემი მოსიყვარულე, მოალერსეა. მინდა ყველას ჰყავდეს ასეთი კარგი დედა. ჩემი დედობილი გმირია, რადგან ასეთი დედობილები საქართველოში ბევრი არ არის. მე კი ძალიან გამიმართლა და გამიხარდა, რომ ღმერთმა გამომიგზავნა ასეთი კარგი დედა.

ელენე ტაბატაძე

№4 ჩვენი დროის გმირები

ჩვენს სამშობლოს, უღამაზეს საქართველოს უამრავი ბრძოლისა და შრომის გმირები ჰყავთ. რაოდენ გასაკვირდაც არ უნდა მოგეჩვენოთ მათ მხარს უსწორებს მოსწავლე-ახალგაზრდობა, რომლებიც სკოლაში მერხებს უსხედან და მეცნიერებათა საფუძვლებით მოძღვრავენ, აფრთიანებენ და გზას უკვალავენ ნათელი მომავლისკენ. ეს კეთილი ადამიანები კი უამრავნი არიან ამ ქვეყანაზე, მათ შორისაა ჩემი პირველი უსაყვარლესი, ზომიერად მკაცრი, გულისხმიერი, ყველა ბავშვისთვის უახლოესი მრჩეველი და დამრიგებელი, ამართანავე ძალიან მეგობრული, ორი შვილის, ერთი შვილიშვილის

და ერთი შვილთაშვილის დედა, ბებია და დიდი ბებიაც კი ქალბატონი კლარა მასწავლებელი. ოპ, რომ იცოდეთ რამდენი რამ გვისწავლია მისგან, სათუთ გრძნობებსაც კი ეხებოდა პერიოდულად და გემოდღვრავდა იმით, რომ დრო სწრაფად გარბისო, მომავალი დედები და მამები იქნებითო და თუ თქვენ წარმატებული სწავლით, საფუძვლიანი ცოდნით შეიარაღდებით, თქვენი წარმატება თქვენს შვილებზე გადავა უფრო გაძლიერებულიო მე მგონი სწორი ნათქვამია.

ვინ მოითვლის მას რამდენი ასეული მოსწავლე არუზრდია და 81 წლის ასაკში კვლავაც ზრდის, დაუკვალიანებია, გზა დაულოცია და დაუყენებია ცხოვრების გზაჯვარედინზე. მას ხშირად აკითხავენ მისი აღზრდილი მოსწავლეები, ეფერებიან, ტკბილი მოგონებებით ერთმანეთს ნათელს ფენენ, ხალისობენ და ეს ყველაფერი ხდება ჩვენს თვალწინ, ჩვენ კი იმედიანი თვალითა და გულით შევყურებთ მათიერ განვლილ გზას. მოკრძალებულად ტავს ვუხრი ქალბატონ კლარა მასწავლებელს და მას ჩვენი დროის ანუ 21-ე საუკუნის გმირად ვადიარებ. რომ გავიზრდები ალბად წიგნსაც მივუძღვნი სახელწოდებით „ჩემი პირველი მასწავლებელი“

ალექსანდრე ვაიტაძე

№5 ჩვენი დროის გმირები

დღესდღეობით ადამიანს რომ გმირის სახელი ეწოდოს, ძალიან ძნელია, თუმცა ეს შეუძლებლად არ მიმაჩნია. ჩემს მეზობლად გადმოვიდნენ საცხოვრებლად ინგილოები. მათ საკმაოდ კარგი გული აქვთ, მრავალი სიკეთე მახსოვს მათგან.

დღესდღეობით ორნი უვლიან უპატრონო ძაღლებს, უკეთებენ შრატებს. ვფიქრობ, რომეს ძალიან დიდი გმირობაა. ქუჩაში მიმავალს აზრდაც არ მოგდის, რომ შენს გვერდით მაწანწალა ძაღლს შია. საცოდავი თვალებით გიყურებს. მის თვალებში ამოიკითხავ მათ თავგადასავალს.

ლიზა და გურამი კაშიეშვილები უკვე ხანშიშესულნი არიან, ვფიქრობ, რომ მათი საქმიანობა სხვამ უნდა გადაიბაროს თორემ მოხუც ლიზას და გურამს აღარ შეუძლიათ ძაღლების მოვლა. ძაღლების გაშვებას აპირებენ, თუმცა მეზობლები ცივ უარზე დგანან.

ლიზა და გურამი კაშიეშვილები

ჩვენ ასევე შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ლიზი ბებია და გურამი პაპა ოც ძაღლს უნარჩუნებენ და უხანგრძლივებენ სიცოცხლეს.

მართლაც, გმირობაა ამ გაჭირვებაში, 20 უპატრონო ძაღლის შენახვა და გამოკვება

ძველი დროიდანვე არსებობდნენ გმირები რომლებიც აკეთებდნენ საქმეს გმირულს ისე, რომ თვითონ ვერც ხვდებოდნენ. ისინი სხვის თვალში იყვნენ ქვეყნის ქვეყნის გმირები, როგორ გახდნენ ჩვენი გმირები? ისინი თესავდნენ სიკეთეს, ესმარებოდნენ გაჭირვებულებს, ყველას, ვინც სთხოვდა და ვინც არ სთხოვდა დახმარებას უწევდა. სხვადასხვა კუთხით გვერდში დგომით, ფულად, პურად, ჭკუით, წიგნობრობით.

გმირი ადამიანი ყოველთვის სამაგალი-თოა, სხვისთვის ცუდი არ იქნება თუ ჩვენც გავაკეთებთ სხვებისათვის საგმირო საქმეს, მაქვს სურვილი ერთ-ერთი გმირი ვიყო მშობლებისთვის, უფროსებისთვის, ყველა ნაცნობი თუ უცნობი ადამიანისთვის, ვაკეთო საგმირო საქმე, დავეხმარო ჩემს ტოლებს, უფროსებს და მოხუცებს. ვიცოდე ბევრი, რომ სხვასაც გაუნაწილო. მაქვს სურვილი, რომ ვიყო ისეთი გმირი, სხვებს არ შემურდეთ ჩემი და ბოღმა ჩაიღონ გულში ეს ძალიან სისი ცოდვა იქნება. ძნელია იმის აღიარება, რომ ამ ქვეყანაზე ყველა თავისტვისაა და იშვიათია, როდესაც ვინმე გარისკავს შენს გამო და თავს საფრთხეში ჩაიგდებს... მაგრამ საბედნიეროდ არი-

ან ადამიანები, რომლებიც გამოირჩევიან სხვებისგან... მათ ზოგჯერ შეშლილებს და გმირებსაც უწოდებენ, მაგრამ ისინი უბრალო ადამიანები არიან, ჩვეულებრივი მოკვდავი ადამიანები...

მე მინდა დაგისახელოთ ერთ-ერთი გმირი ეს არის ჩვენი ყოფილი დამრიგებელი და და არა მარტო ჩვენი კლარა ტატაშიძე. ეს ადამიანი დაულაღავად შრომობდა ჩვენს კეთილდღეობაზე, ყველანაირად იხარჯებოდა და ყველაფერს რაც, კი იცოდა ცდილობდა ჩვენთვის ისე კარგად და გასაგებად აეხსნა, რომ ჩვენ ის ძალიან კარგად აგვეთვისებინა და საფუძვლიანად გვესწავლა. მან უამრავი თაობა არზარდა, იგი ჩემს მამასაც ასწავლიდა. მამაჩემი კარგი მოსწავლე იყო კლარა მასწავლებლის დამსახურებით და ახლა იგი ბედნიერია, რომ ასეთი მასწავლებელი ჰყავდა.

კლარა მასწავლებელი ყველა ხერხს ხმარობდა, რომ ჩვენთვის გაეადვილებინა შემდეგ კლასში სწავლა და წარმატებული ვყოფილიყავით. ჩემი აზრით მან დაიმსახურა გმირად ყოფნა, დარწმინებული ვარ, რომ ყველა ის ადამიანი ვინც კლარა მასწავლებელმა აღზარდა მისი მადლიერია.

კლარა მასწავლებელი ძალიან კეთილი ადამიანია, იგი მთელი 4 წელი ჩვენთან ერთად შრომობდა და ზრუნავდა ჩვენზე.

მე ძალიან მიყვარს კლარა მასწავლებელი და ძალიან მინდა, რომ იგი გმირად დაასახელონ, რადგან იგი იმსახურებს გმირად ყოფნას

ნინო ხატიაშვილი

1992 წლის 14 აგვისტო იყო. 21 წლის სოსო წაიყვანეს საქართველო-აფხაზეთის ომში. რათა შეეტანა თავისი წვლილი საქართველოს გამთლიანებაში.

იგი იბრძოდა სისხლის ბოლო წვეთამდედა მზად იყო თავი გაეწირა თავისი სამშობლოსთვის. სოსო ოჯახიდან ისე იყო წასული ოჯახის წევრებმა არ იცოდნენ მისი გზა-კვალი, ცოცხალი იყო თუ მკვდარი. იგი იბრძოდა სამაჩაბლოში. ებრძოდა ჩვენს „მოძმე“ ოსებს. იყო უთანასწორო ბრძოლა. იყო გაუგებარი, ვინ ვის ებრძოდა არ რისთვის იბრძოდნენ. ორივე მხარე ხომ ერთი მიწის შვილები იყვნენ.

ძალიან ბევრი ახალგაზრდა ბიჭი იხოცებოდა მის თვალწინ. თავისი ხელით გამოჰყავდა დაჭრილი მეგობრები. ერთ-ერთი ასეთი ბრძოლის დროს, როდესაც ნარმი აფეთქდა ის მოჰყვა აფეთქებაში. თავისი მეგობარი იმსხვერპლა ნაღმმა, თვითონ კი ნარმის ტალღამ წველს ქვემოთ მოწვევია. დიდი წვალების შემდეგ, მისმა მეგობრებმა დიდი ტანჯვით აეროპორტის გზამდე მიიყვანეს, ჩააწვინეს მიცვალებულებში. თვითონაც ნახევრად გარდაცვლილი, უგონო მდგომარეობაში და გამოუშვეს თბილისში.

სოსო ჯანაშვილი
დაბადებული 1971 წლის
16 აპრილს

სოსოს ოჯახის წევრებმა არაფერი იცოდნენ, ახლობლებისგან შეიტყვეს ოჯახში, რომ ის გარდაცვლილიყო. აეროპორტში მისვლისას, მამამ ის ცოცხალი იპოვა მიცვალებულებში. გახარებულმა მშობელმა იგი სამხედრო გოსპიტალში წაიყვანა, სადაც დიდი წვალეების შემდეგ სოსო გამოიყვანეს მდგომარეობიდან, მაგრამ დარჩა წელს ქვემოთ პარალიზებული. არავინ არ დაეკებდა მის ამ მდგომარეობას, რადგან ცოცხალი გადარჩა.

გავიდა დრო სოსოს გაუკეთეს ოპერაცია და ყავარჯნების დახმარებით ისევ შეძლო ფეხზე დადგომა. ამის მერე მის ცხოვრებას დაღი დაესვა ვერ იფიქვებდა კოშმარულ დღეებს. თავისი მეგობრების დატანჯულ და დაფლეთილ სხეულს. ფსიქოლოგიურად იყო ძალიან განადგურებული, მივიდა იმ ზომამდე, რომ ამდენი ტანჯვა მას აღარ შეეძლო და საშინელი რამ ჩაიდინა. სოსომ 1993 წლის 13 იანვარს თვითმკვლელობით დაასრულა სიცოცხლე. ეს იყო მისი ოჯახისთვის გამანადგურებელი დღე, წუთი და წამი. სოსო იყო იმ ბიჭებიდან ერთ-ერთი მათგანი, რომელიც შეეწირა საქართველო აფხაზეთის ბრძოლას.

ეს ყველაფერი მოხდა დედაჩემის ოჯახში სოსო იყო ჩემი ბიძა.

მარი კურტანიძე

№8 ჩვენი ღროის ბმირები

უგზო-უკვლოდ დაკარგული რუსეთ-საქართველოს ომში კაპრალი-შმაგი ნოზაძე. შმაგი ნოზაძე დაიბადა 1984 წელს, სოფელ ნინიგორში. ჰყავს დედა და ერთი და ლიკა ნოზაძე.

ერთი წლის და ორი თვის რომ იყო მამა ავტოავარიაში დაეღუპა. პედაგოგი დედა ორ ობოლს ზრდიდა. შმაგი ბავშვობიდან ძალიან მშრომელი იყო. ბევრს მუშაობდა ფიზიკურად. ტანსაცმელს თავისი ნამუშევარი ფულით ყიდულობდა.

ძალიან უყვარდა თავისი ოჯახი, სულ ცდილობდა ესიამოვნებინა მათთვის. დედას ხშირად ჩუქნიდა ყვავილებს, უკეთებდა საჩუქრებს.

ბავშვობაში კარატეზე და ცეკვაზე დადიოდა, უყვარდა სიმღერა. გარეგნულად ტომ კრუზს ჰგავდა და ყველა ტომ კრუზს ეძახდა.

ბავშვობიდან სულ იარაღით თამაშობდა ომობანას. შმაგი ძლიერი და ძალიან ხიფათიანი ბავშვი იყო. ჯარისკენ გული ჯერ კიდევ სკოლის დამთავრებამდე უწევდა. მან ცაბარა ქ. თელავში სამხედრო ფიზიკულტურაზე უნივერსიტეტში.

უნივერსიტეტის დამთავრების შემდეგ გაიწვიეს ქ. ლაგოდეხში და მსახურობდა სასახლერო ჯარში. სავალდებულო რომ მოიხადა დარჩენა უნდოდა სასახლერო ჯარში, მაგრამ სამჯერ „დაბრაკეს“. შემდეგ საკონტრაქტო ჯარში შესვლა გადაწყვიტა. ცხრა თვე მსახურობდა. თავიდან კაპრალი იყო შემდეგ სერჟანტის წოდება მიიღო, სახლში იშვიათად მოდიოდა.

ავგისტოს ომი რომ დაიწყო თავის მეგობრებს სოფელში მოსწერა, რომ ომში მიდიოდა და დედამისისთვის არ ეთქვათ, როდესაც დედას ელაპარაკებოდა ტელეფონით ატყუებდა, რომ გორში იყო, მაგრამ ამ დროს ცხინვალის მისადგომებთან იბრძოდა.

პირველ დაბომბვას გადაურჩა, ყველას გამოუღწევია იქაურობიდან, მაგრამ მერე ისევ შებრუნებულა. ყველა ამბობდა თურმე, ეგ თუ ისევ იქ შებრუნდა გიჟი ყოფილაო. გიჟი კი არა გმირი იყო. გმირი, რომელიც თავის სამშობლოსთვის იბრძოდა და გმირი, რომელსაც სნაიპერმა მოუსწრაფა სიცოცხლე. მან ამ ომში თავი გაწირა, რათა თავის სამშობლო გადაერჩინა. მის ოჯახს, ახლობლებს დღემდე არ სჯერათ, რომ ის აღარ არის და იმედს არ კარგავენ, რომ დაბრუნდება.

შმაგი ნოზაძე

თამაზი ავაქიძე

№9 ჩვენი ღროის ბმირები

ჩემი გმირი, რომელზეც მე მინდა მოგიყვებ, ჩემსავით ლაგოდეხში ცხოვრობს. ეს არის დამსახურებული მთავარი ქირურგი ლაგოდეხში გია შალვას ძე ლობჯანიძე.

გია ექიმი დაიბადა და გაიზარდა ლაგოდეხში. მან დაამთავრა ფრიაღზე ჩვენი სკოლა. ჩვენს სკოლაში მათემატიკის მასწავლებლად მისი დედა მუშაობდა. გია ექიმმა წარჩინებით დაამთავრა უნივერსიტეტში სამედიცინო ფაკულტეტი. მას შესთავაზეს თბილისში ქირურგის ადგილი, წამყვან კლინიკაში, მაგრამ მან უარი განაცხადა თბილისში მუშაობაზე და ჩამოვიდა თავის მშობლიურ ქალაქში. მან დაიწყო მუშაობა ლაგოდეხის საავადმყოფოში ქირურგიის განყოფილებაში ქირურგად. გია ექიმი

არ ზოგავდა თავს, ბევრჯერ გაუთენებია ღამეები ავადმყოფის გვერდით. იგი არის: ძალიან მცოდნე, ყურადღებიანი, მზრუნველი, პასუხისმგებელი და ერთგული თავისი სპეციალობისა. ძალიან მალე მან გაითქვა სახელი, როგორც მცოდნე ქირურგმა. ბევრჯერ უანგაროდ გაუწევია დახმარება გაჭირვებული ავადმყოფისთვის.

გია ლობჯანიძე (პირველი მარცხნიდან)

გულკეთილი, ყურადღებიანი, უბრალო ექიმი გახდა ყველასთვის დიდი იმედი, რომელსაც შეუძლია ადამიანს უშველოს, აჩუქოს ყველაზე ძვირფასი - სიცოცხლე.

ამჟამად გია ექიმს აქვს გახსნილი თავისი საკუთარი კლინიკა - „კელაპტარი“. კლინიკას არ აქვს უბრალოდ შერჩეული სახელი - „კელაპტარი“. ეს სახელი არის მიზანდასახული, ისე როგორც კელაპტრის შუქი აძლევს ადამიანს დიდ იმედს და რწმენას. გია ექიმი არის თავისი საქმის პროფესიონალი. მისი სჯერათ და დიდი იმედი აქვს ყველა ავადმყოფს. გარდა თავისი ძირითადი საქმიანობისა მას ძალიან უყვარს მეგობრებთან ერთად ნადირობა, თევზაობა და ფიზიკური შრომაც.

მე მინდა, რომ ყველას ჰქონდეს გია ექიმის იმედი.

მარიამ ვეიქრიშვილი

№10 ჩვენი ღრის ზმირი

გია ლობჯანიძე

გმირი არის ის, ვისი საქციელი, მოქმედება, საქმიანობა მისაბადია და სასარგებლო, ხალხისა და ქვეყნისათვის.

მინდა ჩემი ქალაქისა და ალბათ, თუ არ გადავაჭარბებ, კახეთის გმირად ვაღიარო ექიმი-ქირურგი, ბატონი გია ლობჯანიძე. რომლის დაუღალავი შრომა შეუფასებელია. ის არის ადამიანი, რომელიც დღე და ღამეს, საავადმყოფოში ატარებს.

ესმარება ხალხს, ბევრი მომაკვდავი ადამიანი გადაურჩენია, ბევრისთვის წამლები თვითონ უყიდა და მატერიალური დახმარებაც გაუწევია. სამწუხაროდ, არსებობენ ექიმები რომელთათვისაც, მხოლოდ ფული წარმოადგენს ყველაფერს. რასაც ვერ ვიტყვით ჩვენს გმირზე. ბატონი გიას მთავარი მიზანი მხოლოდ ადამიანის ჯანმრთელობა და გადარჩენაა.

ჩემს ბაბუას ჰქონდა ხერხემალზე პრობლემა. წელი აწუხებდა, უჭირდა მოძრაობა, არ შეეძლო რაიმეს აწევა. ბევრი ხალხური წამალიც კი სცადა, მაგრამ არაფერმა უშველა. ბატონი გიას წყალობით, მისი დანიშნულების მიხედვით მკურნალობს და დიდ შედეგსაც მიაღწია. უნდა ითქვას ყურადღებას არ აკლებს.

მე მჯერა, რომ ბატონი გია ჩემს ბაბუას გამოაჯანმრთელებს და კარგად იქნება.

უფალს ვთხოვ, რომ დიდხანს გვიცოცხლოს ჯანმრთელად და სიკეთით ატაროს ბატონი გია და მისი ოჯახი. ვისურვებდი, რომ გია ლობჯანიძის მსგავსი ადამიანები ბევრი ყოფილიყვნენ საქართველოში.

ტარიელ ხარატიშვილი

№11 ჩვენი ღრის ზმირი

მე ძალიან მინდა გავიხსენო ჩემი ბაბუა - ტარიელ ხარატიშვილი. სიამაყით მინდა მოვიგონო ის შთაბეჭდილებები, რომელიც მრჩება ხალხისგან გადმოცემული, ოჯახის წევრებისგან ნაამბობი და მეზობლებისაგან აღწერილი. ის მოგონებები, რომელიც ბაბუას თავისი სიცოცხლის პერიოდში დაუტოვებია.

მე ძალიან პატარა ვიყავი, როცა ბაბუა გარდაიცვალა, მართალია მას მე ვეღარ შევესწარი, მაგრამ დამრჩა უამრავი და უტყუარი მაგალითი მისი შემოქმედების.

ხშირად ვეხები მისი ლექსების კრებულს და ვგრძნობ მის ლექსებში, რამდენად არის ჩაქსოვილი სამშობლოს სიყვარული, ერთგულება, პატიოსნება, ადამიანობა, სათნოება. თითოეული ლექსი მისი სულის გამოძახილია.

„ბასაშობრა მიწასათ“

წამოწოლილი მინდორში, გავესაუბრე მიწასა,
 კაცი მარტოკა მყოფელი, ტოლს ეძებს საუბრისასა,
 რა ვკითხე? არ ღირს სათქმელად,
 მე პასუხსა ვწერ მისასა:
 ფეხით მთელავენ, მაფურთხებენ,
 ნაგავსაც ზედ მაყრიანო.
 გუთნით მხენენ, კავით მჩიქნიან,
 -ხან ბარით დამბარიანო,
 ცოცხალს, მკვდარს, ყველას ვინახავ,
 დედას მით მეძახიანო.
 ვის ვემღური და ვის არა,
 მიჭირს ამის თქმა პირითო,
 როგორც დედაა, ისე ვარ,
 კარგი და ავი შვილითო.
 ჩემთვის ვთქვი: რა ჭკვიანი ხარ,
 მიწაო, დედამიწაო.
 ცოცხალი ვარ თუ მკვდარი ვარ,
 შენებრ, ვინ უნდა ვიწამო.
 დედა ყოფილხარ ნამდვილი
 მიწაო, დედამიწაო.

*რომელი სიყვარულია, რომელი აზრობა,
 რომელი პირობაა ან გაქვალთა,
 რომელი უსიკვდილი დათვალს ზინა,
 და ზედათი, ქვემოთი ნაყარ ქველთა.*

ბაბუაჩემის ყოველი ლექსი, მომავალ თაობას სიკეთისკენ უბიძგებს. იგი თავის მოსწავლეებს ასწავლიდა, ცხოვრების გზაზე თუ როგორ უნდა გაველთ. იგი ღვთის მოყვარული და ღვთის მოშიში კაცი იყო, ამიტომაც იგი რესპუბლიკის დამსახურებული პედაგოგი და ლაგოდების საპატიო მოქალაქე გახდა. ასევე იგი იყო საქართველოს ისტორიულ ძეგლთა დაცვის საზოგადოების თავმჯდომარე.

მას მოსწავლე ახალგაზრდობისთვის სამშობლო, რომ შეეყვარებინა მისი ღირსშესანიშნაობები და ეკლესია-მონასტრები გაეცნო, ხშირად აწყობდა ექსკურსიებს.

ბაბუაჩემი თავის საკუთარი ხარჯებით ყიდულობდა წიგნებს და გაჭირვებულ მოსწავლეებს ურიგებდა. იგი ასევე ურიგებდა მოსწავლეებს თავის ლექსებს, რადგან ყველას სცოდნოდა მისი ლექსები. იგი ეტრფოდა დედებს.

„დედა“

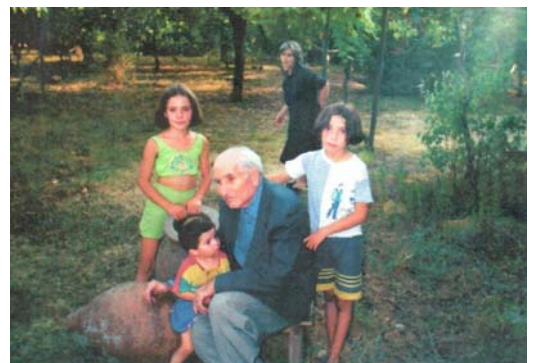
დედაზე ტკბილი, დედაზე თბილი,
 დედაზე კარგი - არავინ მგონია,
 დედა-შვილობამ, შექმნა ქვეყანა
 ასე ვფიქრობ და ასე მგონია.
 იცოცხლოს დედამ, ყოველმა დედამ,
 სანამ მიწას აქვს დედის სახელი,
 სანამ ჩუხჩუხებს ქვეყნად სიცოცხლე
 დედა-შვილობის გამომხატველი.

ყოველ გოგონას, ქალს თუ ქალიშვილს
 დროით და უამით ეწოდოს დედა!
 დიდება დედავ! სიმღერის წყაროვ
 დიდება შენდა, დიდება შენდა!
 მომილოცია დღესასწაული,
 ყველა ქალისთვის, ყველა დედისთვის
 მადლობა მითქვამს, რწმუნელი მადლობა,
 მრავალ ქალ-ვაჟთა დაბადებისთვის!

ჩემი ბაბუა მხარში ედგა ნიჭიერ ბავშვებს, გზას უკვალავდა და სირთულეების დაძლევაში ეხმარებოდა მათ.

თავისი ლექსების დარიგებისას ბაბუას ერთი გოგონასათვის ლექსი მიუცია სათაურით „ასე ყოფილა ასე იქნება“ და უთხოვია ჩემს დაკრძალვაზე წაიკითხეო. ეს გოგონა დაქალბუღა, ახლა რუსთავეში უცხოვრია, მაგრამ მაინც ჩამოსულა და ბაბუასთვის დაპირებული ლექსი წაუკითხავს, რასაც ხალხში დიდი ემოცია გამოუწვევია. ამ ყველაფერს, რომ ისმენ, არა მარტო ახლობლებისგან, არამედ მისი აღზრდილებიდან, დღეს უკვე ჩემთვის უცნობი ადამიანებისგან, გული სიამაყით მეგება. ვეცდები მეც ისეთივე გავიზარდო, როგორც ბაბუა იყო. ლაგოდებისთვის ერთ-ერთი კოლორიტული პიროვნება.

ბედნიერებაა, როცა ადამიანს ყველაფერი საოცრებად მოგაჩნია.

„საოცრება“

საოცრებაა - ეს დღე და ღამე,
საოცრებაა - მიწა და ზეცა,
საოცრებაა - ქალი და კაცი,
საოცრებაა - მთვარეც და მზეცა.
საოცრებაა - ნადირ-ფრინველი,
მთები, ტყეები, ზღვა და მდინარე,
საოცრებაა ადამიანი,
დღისით მშრომელი, ღამით მიძინარე,
საოცრებაა- ზამთარ ზაფხული,
შემოდგომა და გაზაფხულობა,
სულეყველაფერი საოცრებაა,
მთელი სიცოცხლე, მთელი ბუნება.

ტარიელ ხარატიშვილი იყო გულთბილი, მოსიყვარულე, გონიერი, კეთილი, ჭკვიანი, სამშობლოს მოყვარული, ნიჭიერი ქართველი ვაჟკაცი, იცხოვრა და იღვაწა ისე, რომ ყველა ქართველი ინატრებდა. იგი ჯერ კიდევ ყველას ახსოვს და მჯერა დიდხანს ემახსოვრებათ.

ალეკო ბერიშვილი

№12 ჩვენი ღრის გმირები

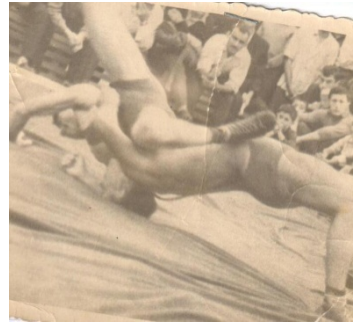

ალექსანდრე (სოხარი) ბერიშვილი დაიბადა 1940 წლის 30 აპრილს. ლაგოდეხის რაიონის სოფელ რაჭისუბანში, ბერიშვილების მრავალშვილიან ოჯახში.

მაშინ ალბათ თავის მშობლები ვერც წარმოიდგენდნენ, რომ მათი შვილი შეიძლება გმირად ელიარებინათ, თუნდაც საკუთარ შვილიშვილს, მაგრამ აი ახლა ბატონი ალექსანდრეს შვილიშვილი ალექო მოგვითხრობს მისი გმირობის შესახებ და თან შეეცდება დაგვარწმუნოს იმაში, რომ ბატონი ალექსანდრე გმირობის ღირსია. მაშ ასე, აბა მოვისმინოთ ალექოს ნაამბობი...

მოგესალმებით! მე ვარ ალექსანდრე დავითის ძე ბერიშვილი 10 წლის, ჩემი გმირის ალექსანდრე ბერიშვილის შვილიშვილი...

მოგახსენებთ, რომ ბაბუა 13 წლის იყო, როდესაც სპორტცემნობა გადაწყვიტა და აქტიურად ჩაერთო სპორტის ამ არაჩვეულებრივ სახეობაში, თავისუფალ ჭიდაობაში. იგი თავდაუზოგავად ვარჯიშობდა რათა წარმატებისთვის მიეღწია და წარმატებამაც არ დაიგვიანა. იგი ჯერ საქართველოს ჩემპიონი გახდა, შემდეგ ყოფილი საბჭოთა კავშირის...

ამის შემდეგ მან ჩააბარა ფიზკულტურის ინსტიტუტში და დაამთავრა მწვრთნელთა ფაკულტეტი. იგი შემდეგაც აგრძელებდა სპორტში მოღვაწეობას... ჯილდოებს ჯილდოები მოჰყვებოდა, წარმატებებს წარმატებებიდა საბჭოთა კავშირის სპორტის ოსტატის წოდებაც მიიღო, ამის შემდეგ იგი დაბრუნდა ლაგოდეხში და აქ განაგრძო თავისი საქმიანობა.

ბაბუამ მრავალი სასახელო სპორტსმენი აღუზარდა ჩვენს ქვეყანას... მოგეხსენებათ მაშინდელი ხალხის მდგომარეობა... ბევრს ისე უჭირდათ უარს ამბობდნენ შვილების სპორტით დაკავებით, თუნდაც იმიტომ, რომ ფორმის ფული არ ჰქონდათ, ბაბუა კი მათ უსასყიდლოდ ურიგებდათ ფორმებს და ისე ავარჯიშებდა არცერთ კაპიკს არ იღებდა მათგან... აი ერთ-ერთი მიზეზი რატომ არის ჩემი ბაბუა გმირი.

ბაბუა ერთდროულად იყო: სპორტკომიტეტის თავმჯდომარე, ტურისტული კლუბის თავმჯდომარე, თავისუფალი ჭიდაობის მწვრთნელი და აგრეთვე სპორტული ორიენტირების მწვრთნელი. აი კიდევ მეორე მიზეზი იმისთვის, რომ ჩემი ბაბუა გმირია...

სპორტული ორიენტირების მწვრთნელად მან 25 წარმატებული წელი იმოდგაწვეა და მრავალი ჩემპიონი აღუზარდა ქვეყანას. აგრეთვე ორიენტირების რუკა მისი დახაზული და შედგენილია, მთელი საქართველოს მასშტაბით. აი კიდევ მიზეზი იმისთვის, რომ იგი ნამდვილად გმირია...

მე აღვნიშნე, რომ იგი ტურიზმშიც მოღვაწეობდა... ბაბუა ამ სფეროს 41 წელი ემსახურა. მას უამრავი ლაშქრობა აქვს ჩატარებული: ლაგოდეხი - შავი კლდეების ტბები, ჩენეთი-დადესტანი-დერბენტი...

მან ამ სფეროში მოღვაწეობა 1965 წელს დაიწყო, 1965 წლიდან 1996 წლამდე თავდაუზოგავად აწ-
ყობდა ამა თუ იმ ლაშქრობას, ბაბუ არც ამინდს ეპუებოდა
და არც რთულად დასალაშქრ ტერიტორიებს, რაც ამ ფოტო-
დან კარგად ჩანს...

1996 წელს მან იძულებით შეწყვიტა მონაწილეობა ტუ-
რიზმში. იგი აგარიაში მოყვა და საავადმყოფოში მოათავსეს
უმძიმესი მდგომარეობით. ბებო მიყვებოდა, რომ ექიმმა მით-

ხრა, ძალიან ვწუხვარ, მაგრამ
ბატონი ალექსანდრეს გადარ-
ჩენა შეუძლებელიაო, მაგრამ
ბაბუს იქაც გმირობა გამოუ-
ჩენია... ოპერაციიდან სამ თვე-
ში ვარჯიში დაუწყო. ნელ-ნე-
ლა თავის ჩვეულ ფორმას და-
უბრუნდა, ჩვეული წესით განაგრძო ცხოვრება, მაგრამ რეაბილიტაცი-
ის პროცესი ცოტა გაუგრძელდა. ოთხი წლის შემდეგ ბაბუა დაუბ-
რუნდა და ჩვეული ენერჯით შეუდგა ლაშქრობებს. მან ამ სფეროში
კიდევ 11 წარმატებული წელი გალია...

2010 წელს მან ბოლო ლაშქრობა ჩაატარა ლაგოდეხი-მეტეო-შა-
ვი კლდეების ტბების მიმართულებით...

აი რამდენი რამ მოგიყვებოდა ჩემს სათაყვანებელ და მისაბამ ბა-
ბუაზე. იმედს ვიტოვებ, რომ ჩემს მიერ წარმოდგენილმა მასალამ და
ფოტოებმა, დაგარწმუნაც თქვენც, რომ ჩემი ბაბუა ალექსანდრე (სო-
ხარი) ბერიშვილი ნამდვილად ღირსია, რომ იგი იწოდებოდეს გმი-
რად!...

ელენე მისაშვილი

№13 ჩვენს დროს გმირები

გმირობა, ადამიანმა ბევრი რამით შეიძლება დაიმსახუ-
როს, მაგრამ მე გმირად ჩემი დედა მიმაჩნია, რადგან ოთხი
შვილი გაგვაჩინა. მრავალშვილიანობა ხომ უკვე გმირობაა.
დედამ ბოლო ორი შვილი სიცოცხლის რისკის ფასად გააჩი-
ნა, ვინაიდან მას ექიმებისგან ჰქონდა აკრძალული მშობიარ-
ობა. მაგრამ დამერთის წყალობით ჩემი დედიკო ცოცხალი
გადარჩა. სამაგიეროდ ამ ყველაფრის შედეგად მას სერიო-
ზული პრობლემები შეექმნა ჯანმრთელობის მხრივ.

აგნოზი - თირკმელების მწვავე უკმარისობა, ამის გამო მამა ყოველ მეორე
დღეს თბილისში დადის დიალიზის გასაკეთებლად. ამიტომ დედას ხში-
რად უხდება მამაკაცის საქმის კეთებაც. ჩემს მამიკოს განსაკუთრებული
ხელშეწყობა სჭირდებაკვების მხრივ და ამასაც დედა უძღვება.

დედაჩემის ბავშვობის სანუკვარი ოცნება იყო გამხდარიყო ექიმში. მან
ეს ოცნება აისრულა, მაგრამ მცირე დროით მუშაობდა ექიმ სტომატოლო-
გად გათხოვებამდე.

დედას ჩვენს გამო ბევრი რამის დათმობა
მოუწია. ახლა მუშაობს ექთნად საბავშვო ბაღ-
ში, სადაც ჩემი და ძმები გავიზარდეთ. ის ცდი-
ლობს, რომ ჩვენ აღვგზარდოს ეკლესიურად, ამიტომ გვქვია ყველას
წმინდანების სახელები: მე ვარ ელენე-უფროსი შვილი, მომდევნო დას
ჰქვია ბარბარე, შემდეგ მართა და ნიკოლოზი. დედა წლების მანძილზე,
გათხოვებამდე იყო მგალობელი. იგი გალობდა თბილისის ბევრ ტაძარში:
სიონში, ზემო ბეთლემში, ჯვრის მამათა ტაძარში, ივერიის ღვთისმშობ-
ლის ტაძარში, ასევე აქ ჩვენთან ლაგოდეხის ტაძრებში.

ამიტომ ცდილობს დედა, რომ გავიზარდოთ ჭეშმარიტი ღვთის მა-

დიდებული ქრისტიანები. ამრიგად ხშირად დავდივართ ტაძარში, ვსტუმრობთ მოხუც მონაზვნებს, რომლებსაც დედა ეხმარება. დედიკოს გადმოცემით მათ შეგვინარჩუნეს ტაძარი და სარწმუნოება კომუნისტების დროს, დედას მათთან დიდი ხნის მეგობრობა აკავშირებს.

მიუხედავად დატვირთული გრაფიკისა დედა მაინც ახერხებს სამსახურში სიარულს და ჩვენც გვეხმარება მეცადინეობაში. ვინაიდან სამნი ვართ სკოლის მოსწავლე, პატარა ნიკოლოზს კი ზღაპრებს უკითხავს ძილის წინ.

ამ ყველაფრიდან გამომდინარე მე ჩემი დედიკო მიმანია ჩვენი დროის გმირად. როდესაც გავიზრდები მინდა დედას მივბადო შრომისმოყვარეობაში, კეთილშობილებასა და თავგანწირვაში.

ლიზი მაისურაძე

ინტერვიუ ტატოსთან

ლიზი: – ტატო ამ ბოლო დროს სკოლაში ყველა შენზე ლაპარაკობს, ყველა შენს მიმართ დიდ ინტერესს იჩენს, მეც მინდა სულ რამდენიმე კითხვა დაგისვა, თუ თანახმა იქნები.

ტატო: – რა თქმა უნდა.

ლიზი: – ტატო, შენ წერ ლექსებს, თუ შეგიძლია გაიხსენე, როდიდან დაიწყო ლექსების წერა და რომელია შენი პირველი ლექსი?

ტატო: – ლექსების წერა დავიწყე 3 წლის ასაკიდან. ჩემი პირველი გართმული სტრიქონები ყოფილა:

„გადავარდა ჯემალი,
გამითავლა ტყემალი.“

ლიზი: – ჩვენ ისიც ვიცით, რომ შენი ბაბუა კარგი მელექსე იყო. ალბათ მისგან გამოგვყავს ეს ნიჭი. ბაბუას სასახელოდ აგრძელებ მის გზას?

ტატო: – ღიახ, მე ვცდილობ მის კვალს გავყვე, ისე მინდა მიყვარდეს ჩემი სამშობლო, როგორც ბაბუას.

ლიზი: – ჩვეულებრივ, ყველას ჰყავს თავისი ფაგორიტი პოეტი. შეგიძლია დამისახელო შენი საყვარელი პოეტი ან მწერალი, რატომ მოგწონს ის?

ტატო: – ჩემი საყვარელი პოეტია აკაკი წერეთელი. მის ბიოგრაფიას ვრცლად ვიცნობ. ასევე მის სახლ-მუზეუმშიც ვარ ნამყოფი. თანამედროვე პოეტებიდან კი გიორგი შალამბერიძის პოეზიას ვცემ პატივს, იმიტომ, რომ მისი ლექსების ძირითადი თემაა – სიყვარული.

„სახლი მინდოდა მქონოდა,
უბრალო ხის და ისლის,
სასთუმლად ნუშის ბაღნარი,
საბნად თიბათვის ნისლი.“

ლიზი: – განსაკუთრებით როგორი ლექსები მოგწონს?

ტატო: – პატრიოტული და სატრფიალო ლირიკა.

ლიზი: – როგორ გესახება შენი მომავალი, როგორც პოეტს?

ტატო: – სხვათა შორის, ამაზე ხშირად ვფიქრობ, შეიძლება ავირჩიო სხვა პროფესია და პარალელურად გავყვე პოეზიის გზასაც.

ლიზი: – შენმა ლექსებმა ძალიან პოპულარული გაგხადა, განსაკუთრებით შენი პოეზიის საღამოს შემდეგ. სკოლაშიც ყველა უკვე სხვა თვალით გიყურებს. განიჭებს ეს დიდ სიამოვნებას თუ პირიქით?

ტატო: – პოპულარობა სიამოვნებას მანიჭებს და ვცდილობ შევიფერო.

ლიზი: – შენი ლექსები ჟურნალ “ათინათში” იბეჭდება, რომელსაც მთელი საქართველო კითხულობს და რომელმაც ასე პოპულარული გაგხადა.

ტატო: – “ათინათს” ვუსურვებ უკვდავოს ყველა ადამიანის ლექსები, რომლებიც მის ფურცლებზე იბეჭდება.

ლიზი: – რას უსურვებ “ათინათს”, განსაკუთრებით ქალბატონ გულნაზ ხარაიშვილს, რომელმაც ასეთი დიდი ინტერესი გამოიჩინა შენი ლექსების მიმართ?

ტატო: – ქალბატონმა გულნაზმა მასწავლა ლექსის სიყვარული, თუ რა არის ლექსი, რას ნიშნავს მუზა, ქალბატონ გულნაზს ვუსურვებ დიდხანს სიცოცხლეს და მუზის სიმრავლეს.

ლიზი: – ძალიან დიდი მადლობა, საინტერესო საუბრისათვის. გისურვებ დიდ წარმატებებს.

ტატო: – გმადლობთ ყურადღებისათვის.

გთხოვთ ჩემგან მიიღოთ მოკრძალებული საჩუქარი. საშობაო დედისა და შვილის ლოცვა.

ქეთევან ნათელაძე

ინტერვიუ დედოფლისწყაროს გამგებელთან, ბატონ ნიკოლოზ ჯანიაშვილთან.

ახალი გამგებლები დაინიშნენ ყველა რეგიონში და გამონაკლისი არც დედოფლისწყარო ყოფილა. დედოფლისწყაროს ახალი გამგებელი ჰყავს – ნიკოლოზ ჯანიაშვილი. ომეცა საშუალება გავსაუბრებოდი ბატონ ნიკოლოზს. იგი უსაზღვროდ უშუალო, თბილი და კომუნიკაბელური ადამიანი აღმოჩნდა. თითოეული მასთან მისული ადამიანი ხელავს, თუ რამხელა პასუხისმგებლობით და შემართებით ეკიდება თავის საქმეს, იღებს მასთან მისულ ყველა მოქალაქეს და გულისყურით უსმენს თითოეულ მათგანს, იზიარებს მათ პრობლემებს და მაქსიმალურად ცდილობს ამ პრობლემების მოგვარებას. საუბრიდან შევიტყვევ, რომ ბატონ ნიკოლოზს ლიტერატურაც ძალიან ჰყვარებია. გთავაზობთ იმ მცირე ინტერვიუს, რომელიც ბატონ ნიკოლოზთან სტუმრობისას ჩავწერე.

ბატონო ნიკოლოზ, თუ შეიძლება მოგვიყვებით თქვენი ბავშვობის შესახებ, სად დაიბადეთ და რომელი სკოლა დაამთავრეთ?

1983 წლის 12 სექტემბერს დავიბადე ქალაქ დედოფლისწყაროში. 1989 წელს შევედი დედოფლისწყაროს ნომერ პირველ საჯარო სკოლაში და 2000 წელს დავამთავრე იგივე სკოლა. ვიყავი აქტიური და ბეჯითი მოსწავლე. ძალიან მიყვარდა წიგნები და კითხვა, ყოველთვის ვცდილობდი მაქსიმალური ცოდნა და განათლება მიმეღო. შწავლა მნიშვნელოვანი იყო ჩემთვის.

სად მიიღეთ უმაღლესი განათლება?

სკოლა რომ დავამთავრე, იმავე წელს ჩავაბარე თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში, მართვისა და ფინანსების განხრით. 2004 წელს დავამთავრე ბაკალავრიატი და ჩავაბარე მაგისტრატურაში. 2006 წელს კი მაგისტრატურა დავამთავრე.

გიმუშავიათ თუ არა აქამდე სხვა თანამდებობებზე?

შწავლის დასრულების შემდეგ მუდამ ვმუშაობდი. შწავლის დამთავრებისთანავე დავიწყე მუშაობა ბანკში. ვმუშაობდი თელავში, ფოთში, რუსთავეში, წნორში. 2008 წლიდან ფოთში ვიყავი საკრედიტოს უფროსი.

რამ განაპირობა თქვენი მშობლიურ ქალაქში დაბრუნება?

წლების განმავლობაში დაგროვილმა მუშაობის პრაქტიკამ და ქვეყანაში მომხდარმა სასიკეთო პოლიტიკურმა ძვრებმა მიბიძგა იმისკენ, რომ ჩემს თავზე ამელო ეს პასუხისმგებლობა. ინდა ჩემს ხალხს დავეხმარო მაქსიმალურად და თითოეულის გასაჭირი გულთან ახლოს მივიტანო. გვაქვს უამრავი კარგი გეგმა და პროექტი, რომელიც ვფიქრობ, რომ სასიკეთოდ წაადგება ჩვენს თანამოქალაქეებს. მინდა იმდენი გაგაკეთო ჩემი ხალხისთვის, რომ წლების შემდეგ გაბედულად და თამამად ჩაეხედო მათ თვალებში.

რა გეგმები გაქვთ სამომავლოდ?

როგორც გითხარით უამრავი კარგი გეგმა და პროექტი არის შემუშავებული. რიორიტეტული საკითხია ჯანდაცვა. ამ მხრივ სერიოზული ღონისძიებების გატარებას ვაპირებთ.

იგეგმება თუ არა დედოფლისწვაროში კულტურული ღონისძიებების ჩატარება?

ვითარება ამ მხრივაც გაუმჯობესდა. თარდება საახალწლო კონცერტები, დაწესდა დედოფლისწვაროს დღე, რომელიც 1 აგვისტოს აღინიშნება. მ მხრივ კიდევ ბევრ სიახლეს ვაპირდებით დედოფლისწვაროელებს.

დამდენად ხელშეწყობილია კულტურის განვითარება?

კულტურისთვის ნახევარ მილიონზე მეტია გამოყოფილი. აღსდგა ახალგაზრდული თეატრი, ფინანსდება ანსამბლები, რომლებიც სხვა-და-სხვა ღონისძიებებში იღებენ მონაწილეობას.

არის თუ არა დედოფლისწვაროში ბიბლიოთეკები?

დიახ, ბიბლიოთეკები გვაქვს და თანაც საკმაოდ მდიდარი ბიბლიოთეკით შევსებული. ახლოეს მომავალში მინდა, რომ მოხდეს დედოფლისწვაროს ბიბლიოთეკის რეაბილიტაცია და ხელმისაწვდომი გახდეს ელექტრონული ბიბლიოთეკა.

სკოლებში არის ბიბლიოთეკები?

რათქმაუნდა, ბიბლიოთეკები სკოლებშიცაა.

რა სასიკეთო ცვლილებები გატარდა ბოლო პერიოდში?

ბევრი სასიკეთო ცვლილებაა, მათ შორისაა გზების რეაბილიტაცია, მდინარე ალაზანზე კი ნაპირსამაგრი ნაგებობების აშენების შედეგად გადარჩენილია საქართველოს ტერიტორიის 200 ჰექტარი, რომელსაც ნაპირსამაგრების არაშენების შემთხვევაში ვკარგავდით. ასევე ბაღები გახდა უფასო და ბავშვთა რაოდენობა გაორმაგდა. ჩვენთან არსებული 19 ბაღიდან 17 სრულიად რეაბილიტირებულია.

არის თუარა დედოფლისწვაროში იმის შესაძლებლობა, რომ აქაურები შეხვდნენ ცნობილ მწერლებს და საზოგადო მოღვაწეებს?

შესაძლებელია რათქმაუნდა, მე პირადად სიამოვნებით ვუმასპინძლებ ასეთ ადამიანებს.

რა ღონისძიებები ტარდებაიმისთვის, რომ წარმატებულ ახალგაზრდებს მეტი სტიმული ჰქონდეთ?

შარშან სკოლის წარჩინებული მოსწავლეები ეტალონში გამოდიოდნენ, ეს მათთვის დიდი სტიმული იყო. ასევე იგეგმება სხვადასხვა ღონისძიებები, რომელიც სტიმულს მისცემს წარჩინებულ სტუდენტებს. სევე დედოფლისწვაროში გაიხსნა ახალი სპორტული დარბაზი, რომელიც მოწყობილია სხვადასხვა სახის სპორტული ტრენაჟორებით.

რას გვეტყვით ლიტერატურასთან დაკავშირებით, გიყვართ თუ არა ლიტერატურა?

იტერატურა ბავშვობიდანვე ძალიან მიყვარს, დიდ პატივს ვცემ ხალხურ პოეზიას და კაფიებს. ღოცა დაკავებული ვარ, ხშირად მომწეურდება ხოლმე კარგი ლიტერატურული ნაწარმოების წაკითხვა.

იცნობთ თუ არა ჩვენს ჟურნალ ათინათს?

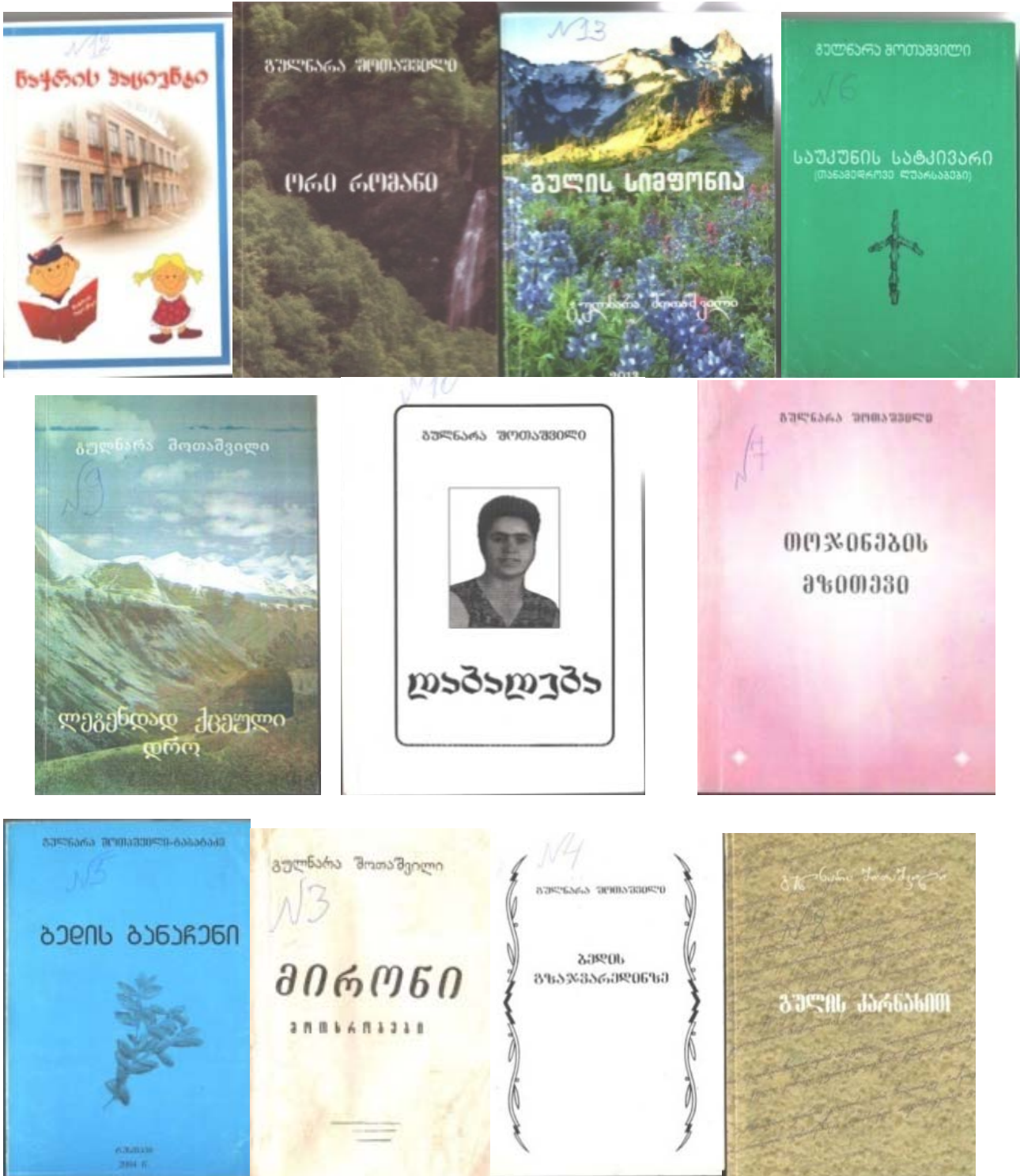
სამწუხაროდ აქამდე არ ვიცნობდი, მაგრამ მოხარული ვარ რომ მისი გაცნობის საშუალება მომეცემა ამიერიდან.

და ბოლოს, რას უსურვებდით ჩვენს ჟურნალს?

თქვენს ჟურნალს ვუსურვებ წინსვლას და უამრავ წარმატებას. გისურვებთ არ მოგკლებოდეთ ლიტერატურეს ჭეშმარიტი, ღირსეული დამფასებელი და მკითხველი. ინტერვიუ ნიკოლოზ ჯანიაშვილთან ჩაწერა პოეტმა ქეთევან ნათელაძემ.

ბულნარა შოთაშვილის შემოქმედება

გახსენება

გულნაზ ხარაიშვილი

გელა სხირტლაძე

ლექსის ძეგლი

ჩემო კეთილშობილო, რა ტკბილი დედაშვილობა გვქონდა, შენთვის შეუძლებელს ვაკეთებდი. მეორე წელია რაც ჩემგან წახვედი და ცათა სასუფეველში დაიდგე ბინა.
ღმერთო, ცრემლში არ დამახრჩო, შემადლებინე, რომ შევექმნა შეილის უკვდავების ლექსის ძეგლი...

(აკროსტიხი) რეკვიემი

ჩ — ემო გელა, რა ძალიან მენატრები,
 ე — ხ! რამდენჯერ დარდის ღამეს ვკეცავ...
 მ — ოგსტირი და... გულში სევდად მემატები,
 თ — ი, შვილო, კარებს აღარ ვკეტავ.
 კ — ოკისპირულ წვიმებსა ვაგს, ჩემი ცრემლი,
 ე — ხლაც მეწვის დანაპოტნი სახე,
 თ — ბილი სუნთქვა... ხმის ჩურჩული... ყურთან მესმის,
 ი — მედები ტკივილებმა დახრეს...
 ლ — ომეულ ვაჟკაცს, ციცქნა გული გქონებია,
 თ — ხ! მე მტანჯავს მოლოდინის ფიქრი,
 მ — ენი სახე ცაში ვის მოწონებია...
 ვ — ინ მოგხიბლა, აქ ოჯახი გიცდის.
 ი — ქნებ დედავ, ისევ ჩემთან მოსულიყავ,
 ლ — ოგინიც კი... შენს მხარ-ბეჭებს ეძებს.
 თ — რმოცი წლის უკვე დიდი კაცი იყავ,
 რ — ომ იცოდე უშენოდ ვერ შევძლებ.
 ა — მ მოლოდინს ვერ გაუძლებ ჩემო შვილო,
 ტ — ალღას ვგავარ... ადიდებულს ზღვისას...
 კ — ლდედ მაქციე ბედო, მითხარ სად ვიჩივლო,
 ბ — ედისწერა ჩემნაირი მტრისას...
 ი — მედები დამეწიწკნა მწარე ბედით,
 ლ — ალის ნაცვლად შემხვდა ქვა და ქვიშა.
 თ — მ წარსულის სიხარულით როცა გწვეები,
 დ — ეს სიცოცხლე... მაშინ არამიშავს...
 ე — ხლა უკვე გაგხდი შვილო, ცრემლის ქალი,
 დ — ღეს ვატარე სევდა, დანანებით...
 ა — ღარ გინდა? რომ დალიო კოდის წყალი?
 მ — ენი სახლის ნახო აივნები.
 ვ — აზი ყვავის, მის ყვავილში შენს თავს ვხედავ,
 ი — ქვე ვარდიც ცვარით იბანს სახეს...
 ლ — ურჯი ია, მე დაგირგე ხელით დედა,
 ო — კეანეს ცრემლიც შენით ვნახე.
 ბ — იჭო, ვახო გელოდება, ცას შესცქერის,

ა — სე სჯერა, შენ რომ ისევ მოხვალ...
 გ — ენაცვალე... შენი ხმითაც ბევრჯერ მღერის...
 ვ — ახო ბევრჯერ ბავშურადაც ოხრავს...
 ქ — ალი ვიყავ, მეპატრონე ნაზი სულის,
 ო — ცნებებიც თავისთავად მქონდა.
 ნ — აირ-ნაირ ზღვა ფიქრებით შემოსილი,
 დ — ა ახლა კი შვილი დამიშორდა.
 ა — მ წუთშიაც დარდი მძივად შემოვიხსნი,
 მ — ავი ფერის სამოსელთან ერთად...
 ე — რთხელ კიდევ მარნის ღვინო ჩამომისხით,
 ნ — აწვიმარი გული ძლივსლა ფეთქვას.
 თ — ევზი თუ ვარ, ცრემლის ზღვას, რომ არ ვშორდები,
 ვ — ელარ ვავშრი ამ ავდრების წვიმით.
 ი — მედებო, კლდიდან ნუ დამიგორდებით,
 ს — ულით ძლიერს, ნუ წამართმევთ ღიმილს.
 მ — იშით კვდება გულის ავდრის გლოვის ღამე,
 ე — ხეთქება წვეთი ცრემლის სარკეს.
 უ — იმედოდ დაფრჩი შვილო, მითხარ რამე,
 ძ — ილისგულა ეს ზამთარი დამკებნს.
 ლ — ოყას დამწვავს ყინვის ჭირხლის საფენები,
 ე — ღიმება ეშმას ამ ჩემს ბედზე...
 ბ — ეწვის ხიდი ვავიარე შესვენებით,
 ე — რთხელ ცული არ მითქვია სხვებზე.
 ლ — ოცვაც ვთქვი და ჩემი ცოდვაც ვაღიარე,
 ს — აიდუმლო არა დარჩა ჩემში,
 ვ — ალმონდილი მტერთან გულით შევიარე,
 ა — მ დროს ბედო, ამომგულე ცრემლში...
 კ — ოღობსაც შევანვედრე მადლის პური,
 ე — კლიან ვარდს აღარ ვავეკარე...
 თ — ებერვალო, უნდა გითხრა საყვედური,
 ე — ს რამდენი თოვლი მომაცარე...
 ბ — ედო, ჩემზე ძლიერი ხარ, ვაღიარებ...
 დ — ედის გული გადასერე დანით...

ე — მიტომაც უფლის სახლში შევიარე,
 მ — ოკრძალებით დაუჩოქე ანის...
 ე — რთი თხოვნა, შემისრულო იქნებ ღმერთო,
 ო — რმოცი წლის შევიღს დავეძებ, ესტირი,
 რ — ამდენჯერმე დარღის ცრემლი, გულს დამერთო,
 ვ — რთხელ მანაც დამანახე შეილი.
 წ — ყალი მინდა მივაწოდო ჩემი ხელით,
 ე — ნაწყლიან ლექსიც მინდა ვუთხრა,
 ლ — ელიანის გასაცეკლად მინდა ცელი,
 ი — ქვე უნდა გადავშალო სუფრა...
 ა — რ სჭირდება, ჩამომძახა ღმერთმა ციდან,
 რ — ამდენ მშვიდს აქ აუბრებს, შრომით...
 ა — ი, შენ კი, გამძლეობით ბედი გცდიდა,
 ც — ა არ არის შენს ფიქრებთან შორი.
 ჩ — ემი სახლის ხიბლით არის გართული და...
 ე — ფერება მას სამოთხის დასი.
 მ — ოვაგროვე ყველა ერთად კეთილი და...
 გ — ელამ იცის უკვე ჩემი ფასი.
 ა — რ იდარდო, მიუხედე დანატოვრებს,
 ნ — ულაც სტირი, ისევ მაღლი თესე...
 წ — ყენას გულში ნურასოდეს დაიტოვებ,
 ა — ჰყვე ისევ ცის ბუნების წესებს.
 ხ — არის კვალში წყალი უფრო სუფთა არის,
 ვ — იდრე ზღვის და... მდინარეს და ხრამის,
 ე — ნძელებზე დაფრქვეული დილის ცვარით,
 დ — აგინხანჯლავს ფიქრი როგორც შხამი.
 ე — ს იფიქრე, ირგვლივ თუ რამ მოგეწონოს,
 დ — აასვენე გასხენება მასთან...
 ა — რც იტირო, არც არასდროს მოიწყინო,
 ც — აში მწუხრით აღარ არის განცდა...
 ა — ხლა გელა ცის ბინადართ მოეშველა,
 თ — ბილი გულის მაღლის მთესი ბიჭი...
 ა — თასნაირ ღრუბლის ფენა დაიშალა
 ს — იდინჯით და შენი შევიღის ნიჭით.
 ა — სე კარგი შეილი ღმერთო, გამიზრდია,
 ს — იყვარულით ცაშიც დიდ მაღლს თესავს...
 უ — ლამაზეს თუ უდიდის ორქიდეას...
 ფ — ულის ხარჯვა თუ აქვს ობლის წესად.
 ე — რთ ლუკმასაც თუ გაუყოფს, ცის ბინადართ...
 ვ — ისაც არა აქვს იმას თუკი მისცემს,
 ე — ბრძოლება ქარიშხალს და ზამთრის ავდარს,
 ლ — ელს კაფავს და სწვდება ლამაზ სივრცეს.
 შ — იშით აღარ გამოვალბე სახლის კარებს,
 ე — ებს ხელით შემოგაყრი მიწას...
 დ — ა მოვივლი ლოცვა-მადლით ყველა მხარეს,
 ა — მოგტეხან... მკვდარიც კუბოს ფიცარს...
 ი — მას ვიტყვი; სხვას, რომ ყველას ეამება...
 დ — ავინახავ ისევ გრძნობით მთვარეს,

ვ — ს იმედი, თუ მახუქა, ღვთით სამებამ,
 ბ — ინდს შუქს მივცემ... გავხდი მოვლვარეს!
 ი — სევ ფიქრის ოცნებებით დღეებს გავლევ...
 ნ — ატვრა რაც მაქვს ჩემს მომავალს მივცემ,
 ა — მ ვაზაფხულს, თუ მერცხლები, ჩემთან მოვლენ...
 ლ — ამე რწმენით გამოვათობ სივრცეს.
 მ — ივალ საფლავს, გადავბოტნი ნაყარ ლოდებს,
 ე — კლის ტოტებს სულ კბილებით დავხრავ...
 რ — ოგორც შევძლებ, ქვა და რიყეს ნაპირს მოვლენ...
 თ — ვალზე ცრემლი, თუმცა მდგმურად მახლავს.
 თ — მე ახლა, დარდიანი ვკაფავ ამ წლებს,
 ც — ოცხალ-მკვდარი, მზის მკლავებზე ვშრები.
 რ — ა ძალიან მენატრება, შევიღს და ვეძებ...
 ე — ზო-ეზო, სევდის ღვინით ვთრები.
 მ — ამა ჩემს შევიღს გვერდით უწევს შენატრონედ,
 ლ — ურჯ ცაშიც და დაბლა მიწის სახლშიც...
 შ — ავი მმოსავს... ჭრელი კაბა მივატოვე,
 ე — ქნებ დარდთან აღარ ვიყო ვალში.
 ა — მ დიდ ტანჯვას შენივთია ჩემი წლები...
 რ — იგ-რიგობით სხვებსაც კი ვამშვიდებ...
 დ — ა პოეტის მთელი ტვირთით ლექსთან ვწვები,
 ა — რ მინდა, რომ ნისლი კვლავ გასშირდეს.
 მ — ოვატარებ ჩემს ფიქრს ზეცით, ხოხვა-ხოხვით...
 ა — ვალ კიბით მიღმის კარიბჭესთან,
 ხ — ან თუ გულში კვლავ ამომხდა სევდა ოხვრით,
 რ — ამდენჯერმე მზესთან ვისაუბრებ.
 ჩ — აფხურხულებ „ბათუზე“ და „მერაბიზე“,
 თ — რი ვაჟი ცის ქარავანს გაჰყვა,
 შ — უადლისით შეეგებნონ ალიონზე...
 ე — ხლა გელა მათ ეწვია მაყრად.
 მ — ათ ორივეს ლექსის ძეგლი მე დაუდგი,
 ა — მ ტკივილებს ვერსად ვაფექიც...
 ძ — მად ნაფიცებს დატრიალებთ იაგუნდი,
 ლ — ურჯ ზეცაშიც ცხვება მჭადი კეცის.
 ე — ხლა აღბათ ფიქრის ხილვა მომაცოცხლებს,
 ბ — იჭებს ერთად გაუშლიათ სუფრა...
 ი — ქ სულებმა ცათა ეზო გადაცოცხლებს,
 ნ — ინოს ხატს, რომ ეამბორონ სუფთად.
 ე — ს ღვთის რწმენა, ბნელს სინათლით გააშუქებს,
 რ — ირო-ჭრელას ტკივილები ცვივა...
 ო — ხვრის დროსაც ღმერთი იმედს კვლავ მახუქებს,
 მ — ეც ხომ ავერ ტირიფივით მცვივა...
 შ — ორს-შორს დგას და აღბათ გრძნობას ელოდება,
 ე — რთხელ მანაც აუსრულდეს ნატვრა...
 ვ — ის განიცდის, ვისი სახე ელანდება,
 ქ — არიშხალი მის გულს რატომ ფატრავს.
 მ — იკვირს, ძალზედ სხვის სადერდელს, რომ მივწვედი,
 ნ — ატყვიარ გულს არა ევნოს რამე.

ა — სე კეთილს ბედო, ტანჯვას რად მიწერდი,
 შ — ვილის დარდი არის ძალზე მწარე.
 ვ — ახო, მამის ტკბილეულებს ელოდება,
 ი — მიტომ, რომ მამა უყვარს ძალიან...
 ლ — ოყით სურათს საღებუნეით მოედება,
 ი — მის მამას მისთვის აღარ ცალია.
 ს — იყვარულით სული ციდან ჩამოსცქერის,
 უ — ყვარს შეილთან მოსვლა ღამის სიზმრად.
 კ — ბილით დარდი ამ კადრების გამოფეცქევენი,
 ვ — ახოს გაზრდა დავისახე მიზნად.
 დ — ედის გული ტკბილიცა და ქვაც ყოფილა,
 ა — მდენ ცრემლს, რომ ხარშავს თვალის ქვაბში,
 ვ — ის შეეჩვილო, დარდმა ჩემი მამყოფინა,
 ე — ხს მძიძენიან მოგხვდი მხეტთა ყბაში.
 ბ — ილიკების ტკეპნის შემდეგ ამას ჩავწვდი,
 ი — ქ ზეცაში მივალ შეილთან ჩქარე...
 ს — ულგრძელობით ან ლექსებით თუ არ ავწვდი,
 ლ — ოცვით საყდარს რწმენით შევაფარებ.
 ე — ზოს გულს კი შეილთა-შვილი მომიკვანწავს,

ქ — ალვაჟები იფუსფუსებს ფუძეს...
 ს — იყვარულით... ერთგულების ჯაჭვებს დავწნავ,
 ი — მედებით დიდ ტკივილებს ვუძლებ...
 ს — ამშობლოში სულ კეთილი ხალხი მინდა,
 ძ — აძიანი, რომ კვლავ ვიყო მშვიდად...
 ე — რისათვის ყველა იყოს სულიწმინდა,
 გ — ული დარდით ისეც გამისივდა...
 ლ — ოგინს აღარ გამოვალაზობ მაშინ ცრემლით...
 ე — მედების ფთილით ძაფებს ვართავ...
 თუ ვიხილე იქ ზეცაში შეილი ჩემი...
 მაშინ ბრძოლას ისევ შეეძლებ ქართან.
 ამ ფიქრებით გელა გულში ჩავიკარი,
 წუთით მტკეპარმაც სამძიმარი მიიხრა...
 გადაბრწყინდა ჩემს წინ ისევ დღის ცისკარი,
 დედა-შვილის დაშორება ვინთქვა.
 შვილს ვუთხარი: ცრემლმა, ხომ არ დაგასველა,
 დღე და ღამე დედი ყველგან გქებნი...
 დარდმა გული წერის ღროსაც გადასურა
 და დაგიდგი შეილო, ლექსის ძეგლი!

ჩემს თავს „ზიზილას“ დავარქმევდი

რატომ მტკივა ასე ძალიან შინაურებისა თუ უცხოთა ტკივილი. მე ჩემს თავს „ზიზილას“ დავარქმევდი. ზიზილა ხომ თავმდაბლობისა და უბრალოების სიმბოლოა.

დიდებულ მზეს ისე არავინ და არაფერი უყვარს როგორც ყვავილები. ყვავილებმა ეს კარგად იციან და კეთილ მფარველს სხვადასხვა სურვილით მიმართავენ.

ერთადერთია ვისაც თავმდაბლობის გამო არასოდეს მიუმართავს მზისათვის, პატარა ზიზილა არის, -ჩემო პატარავ, რატომ არაფერს არ მთხოვ: ნუთუ არაფერი არ გსურს და არაფერი გენატრება? - ჰკითხა ერთხელ გაკვირვებულმა მზემ და მოეფერა ზიზილას.

-ზიზილამ ნაზად დახარა თავი დიდებული მზის წინაშე და მორიდებულად მოახსენა:

-თქვენო ბრწყინვალეობავ, მე პატარა ვარ, უბრალო, ღარიბი, მაგრამ გულს შური არ მეკარება.

ჩემი უბრალოება უყვარს ხალხს, ამიტომ ამით ვკმაყოფილდები.

ჰოდა აი ასე, მე ჩემს თავს ზიზილას დავარქმევდი, ჩემი უბრალოებით და სხვისი ტკივილების გაზიარებით.

საქართველოს ყველა კუთხე ღამაზია თავისი გეოგრაფიული მდებარეობით.

საჩხერის რაიონი - სოფელი ღიჩი მარადმწვანე ნაძვებში და წაბლის ხეებში ჩაფლული სოფელია. აქ გაიზარდა ბატონი ჯუმბერ ხარაიშვილი, რომელმაც ჭადვანის საშუალო სკოლა ოქროს მედალზე დაამთავრა, შემდეგ უმაღლესი და ასე კაცური კაცობის სახელით ცხოვრობს დღეს თბილისში თუ იმერეთის მხარეში. მისი სახელი სიამაყეა მისი ახლობლებისა თუ მისი ნაცნობ-მეგობრებისათვის. ჯუმბერის შვილია „კოკა“ რომელსაც ახლა ცის ბინადარი ეფერებიან. სულთან კავშირი მისი ერთი საუბარი ეს ღვთის კარნახია, ვერ დავწერ და არც დავწერ მწუხარების ამსახველ ლექსს თუ მინი პოემას, თან აკროსტიქით და აი, ამიტომ:

მე ისევ უფლის რწმენამ მიშველა,

და ყველა დარდი სევდის ჩავრაზე...

და თუკი კოკა ღმერთმა იშვილა,

იქნებ მის ბედზე აღარც გავბრაზდე.

რადგან მე ჩემს თავს ზიზილა დავარქვი. ისევ ძველ თქმულებას მივუბრუნდები.

მზე ჩაეძია ზიზილას - მაინც რას ინატრებდი?

-ზიზილამ უპასუხა: ვინატრებდი ვიყო ისევ უბრალო, მაგრამ მქონდეს უნარი ვახარებდე ჩემებრ უბრალო ადამიანებს.

მე თუ კითხვას დამისვავთ მკითხველო, რას ინატრებდიო, გიპასუხებდით: ვინატრებდი რომ მშობლები შვილის სიმწარეს არ უნდა მოესწრონ, მე რაც გამოვცადე, სხვას აცილდეს და თუ ბედი ვინმეს აატრებს მიუხედავად ჩემი ტკივილისა, ისე მეტკინება, ისე დაისერება გული ამის ახსნა შეუძლებელია, მოურჩენელია ჩემთვის სხვისი ტკივილი. ამიტომ მიწევს ბუზღუნი ტკივილთან.

მოურჩენელი სენი გახდი, ჩემო ტკივილო რას დაატარებ ამ ცოდვების მწარე აქციებს,

შენი ბრალია... ჩემი ბაგე რომ არ დიმილობს, მე იმედი ვარ... შენ კი სევდად გადამაქციე.

კოკა მღერის ციდან მახელობისა

კოკა ხარაიშვილმა, გვარის ულამაზესმა ვაჟკაცმა, ოქროს მედალოსანმა, სამართალმცოდნემ, ცათა სასუფეველში გააგრძელა სიცოცხლე.

კ — აკვასიის მთის ქედია... უთქვამთ...
 ო — ქროს მედლით დავაშთავრე სკოლა.
 კ — ურცხალებით ცხარე ცრემლი თუთქავს,
 ა — კვინესებულ დედის გულის თრთოლვას.
 ხ — ხაფანგია თუ ტკივილის მოლი,
 ა — ჭრილ რძეს გავს ბედისწერის წვიმა...
 რ — ა ძნელია ითამაშო როლი,
 ა — ტირებულ დედასთან ვინც მივა!..
 ი — მ მძიმე ჟამს გაუქარვოს სევდა,
 შ — ავოსან ქალს, ან რა უნდა უთხრან.
 ვ — იცი დედა ტკბილ გულს სევდა გსერდა,
 ი — ცი?... შენთვის სულ ტყუილი უთქვამთ!
 ლ — ურჯუ ცაში ვარ, წლებით ნაკენკარი,
 მ — ამაც მეძებს ვერსად ვერ მნახულობს.
 ა — რ მომკვდარვარ, მე ვარ დღის ცისკარი,
 გ — ულს ნუ იტკენ... ზეცით ვგაზაფხულობ.
 ვ — ინ თქვა კოკა აღარ მოვა თქვენთან.
 ა — მ წუთშიდაც თვალით ყველას გხედავთ...
 რ — ატომ სტირით, გული ისევ ფუთქავს.
 ი — ქნებ შავიც გაიხადო დედამ.
 ს — აქართველოს ვლოცავ ტკბილ სიტყვებით,
 უ — ფალთან ვარ... მამავე, დაიჯერე...
 ლ — ოცვით ცის გზას, დინჯათ აქ მივყვები...
 ა — მ მზის სახლში გუნდი ავამღერე.
 მ — ოვალ თქვენთან ღამ-ღამობით ხშირად,
 ა — რ იჯავრო დედავე, ჩემო ტკბილო,
 ზ — ოგჯერ ფულსაც თუკი შემომწირავ
 ე — რთხელ ბედზე წყრომით არ იჩივლოთ.
 ს — ახლს როს, მეხი დაენარცხა რიღეს,
 მ — ამავე, მაშინ გული გაგეფატრა.
 ა — სს ჯობნიდი, ძალით ლომს გადრიდნენ,
 ვ — იცი ახლა ღრუბლებს რწმენით ფანტავ.
 ა — რ მინდოდა სულში, რომ ეთოვა,
 ქ — ოლოს ნაცვლად ძაღლ-ყურძენა შემხვდა...
 კ — ოკაც გჯავრობთ... მძალავს სევდის ხროვა,
 ა — მ საწუთროს გზად ეკლები დამხვდა.

ც — ის სოფელში მცნობენ მადლმოსურნეთ,
 მ — ამა აქ მე მიყურებენ ხათრით...
 ა — რ არიან ზეცას კაცთ-მოძულე.
 ო, — ამ წუთშიც ძმაბიჭებთან დავთრი.
 ქ — უხა-ქუხა დანაფარდობს წლები,
 რ — იდით ვდგავარ თავდახრილი ღმერთთან...
 ო — აზისში... მთვარის სახლში ვწვები,
 ს — აქართველოს გმირ ბიჭებთან ერთად.
 მ — ამა შენი მოწყალების მჯერა,
 ე — ს შეცდომა მაპატიო უნდა...
 დ — ა თუ შეიღმა შენ არ დაგვიჯერა,
 ა — ლბათ ჩემს ბედს მამა ასე სურდა.
 ლ — ომის ძალით შევებრძოლე დემონს...
 ო, — მაჯობა... აყვე... ჩამიყოლა,
 ს — აქართველოს ვაჟკაცებო ჩვენო...
 ა — მ აყოლამ ცაში გამიყოლა.
 ნ — იკა შეილო, დაგარიგებ ციდან,
 მ — ინდა შენ გზა აირჩიო სწორი...
 ა — რის მაშინ სულის უკვდავება,
 ს — ამშობლოში, რომ მოიგო ომი.
 ა — რ დაუთმო დიდ მტერს საქართველო,
 მ — ინდა გქონდეს ქრისტეს რჯულის რწმენა,
 ა — რასოდეს გული დაირთვილო
 რ — ამღენჯერმე მოითმინე წყენაც.
 თ — ავთავს მძიმეს, დაემგვანო იქნებ,
 ა — რასოდეს არ იფიქრო ცუდზე,
 ლ — ოცვას როცა ხატის გვერდზე იწყებ,
 მ — ამა, დარდი რწმენით გამოგუდე.
 ც — ხრათვალა მზის სხივი მინდა შენთვის,
 ო — ლეანდრებს გაგახარებ ზეცით...
 დ — ა დაგნამამ ჩემი ცრემლის წვეთით,
 ნ — იკა შეილო ჩემი ხმა ხომ გესმის.
 ე — ხლა ისევ მოვიკრიფავ იმედს,
 მ — ზის სხივები მიღმით აღარ ჩავა...
 ც — აღ-უღელავ, გზის ბილიკებს მისდევე,
 ა — რ მსურს აპყვე ავანსა და ჩავანს.

თ — აიგული მიუტანე დედას,
 ა — გრძნობინე სიყვარული დიდი.
 ს — ასთულმათლან ვიცი სტუმრობს ელდა,
 ა — ბა შვილო, დედას გაუფრთხილდი.
 ს — აყვედური თუ წამოცდეს ჩემზე,
 უ — არესის ღირსიც კი ვარ შვილო...
 ფ — რინველი ვარ, ღამეს ვათევე სხვენზე,
 ე — ს ბედი მაქვს, ვისთან დავიჩივლო.
 ვ — ინ რა იცის რას განვიცდი ახლა...
 ე — რთი ჩემს გულს ჩაგახედათ ყველას,
 ლ — ოცვით ზეცას მოვიკრიფავ ძალას,
 შ — ვილო, რადგან ერს სჭირდება შეველა.
 ძ — რმის ჯოგი გაიფანტა მთებში,
 გ — აზაფხული თბილისს არ ეწვია,
 ა — რის თოვლი, ქარი, წვიმა თქეში...
 ა, — რის ეს გზა... სევდის ნაძერწია.
 გ — ამოფხიზლით... მზე ღრუბლებში ცურავს,
 რ — აც წაგვართვეს უნდა დავიბრუნოთ...
 ძ — მადნაფიცნო, ხედავთ ომის სურათს,
 ე — რის ხსნაზე უნდა ისაუბროთ.
 ლ — ევან, ნიკა, ვანტანგი და შალვა,
 ა — ხლა ციდან დაგპატრონობთ ძმებო.
 ს — აქართველოს სიყვარული მძალავს,
 ი — ქნებ ხნის გზა მტერშიც გამოძებნოთ.
 ც — ოცხალი ვარ, ვცხოვრობ ცის სოფელში,
 ო — თახი მაქვს, ძმაბიჭებით საცსე.

ც — ხელი პური ცხვება ცის ლუმელში,
 ხ — ან პოეტი ლექსით სასმისს მასმევს.
 ლ — ამაზია ცაც და ზღვის ხმელეთიც,
 ე — ხლაც დედის ხმა ჩამესმის თითქოს,
 ბოროტს ხვდება სახლი ცის ბნელეთში,
 ჩემზე დარდებს გულში ნუ დაიტოვოთ.
 სიმღერები ალბათ გესმის ციდან,
 თამთა შვილო, ჩემო გულის მძივო,
 ვიცი ჩემზე დარდი გულებკერდს გცრიდა.
 ღამის მთვარევე, დილის მზე და სხივო.
 შენ კი ნიკა ვიცი მასახელებ,
 ჩემი ფესვი მჯერა შენში არის,
 ქარს აჯობე და ნუ გაახელებ!
 იქონიე ყველაფერში ზღვარი...
 თქვენ კი ძმებო, ჩემი წლოები გქონდეთ
 იშრიალეთ... მუდამ იზაფხულეთ...
 არმინდა რომ თქვენს წინ ქარი ქროდეს,
 აღდგომაზე ერთად მინახულეთ.
 დამინახეთ... მე ვარ ცის მნათობი...
 ვარსკვლავი ვარ... ვჩანვარ ერთი ციდა,
 ხან მზეც ვიყავ... თქვენ გულს რომ ვათბობდი...
 ხან კი ბედი ალბათ ძლიერს მცდიდა...
 შეცდომები მანდ დავუშვი, აქ კი...
 ჩემი ნიჭი ღამის ცის ტოლოა,
 ბოროტებას?... არასოდეს არ ვმკვი...
 კოკა მღერის ციდან მაგნოლიას.

ლია ტატუაშვილის ბახსენება

ღია ტატუაშვილის გარდაცვალება დიდი დანაკლისია საქართველოს საგანმანათლებლო სისტემისათვის. ღიას სახით სკოლამ საუკეთესო პედაგოგი დაკარგა, ქალაქმა - ჭეშმარიტი ინტელიგენტი, ხოლო ქვეყანამ - დიდი მამულიშვილი.

ამოუწურავი იყო ღიას შემოქმედებითი უნარი: მისი ყოველი გაკვეთილი ახალახალი ლიტერატურული მიგნებებითიყო დატვირთული; შესანიშნავად უკრავდა რამდენიმე ინსტრუმენტზე, მღეროდა; მისი ჩანახატები და ლექსები მაღალი ლიტერატურული გემოვნებით გამოირჩევა.

იყო საუკეთესო მეგობარი და მეუღლე.

ღიას სახელი უკვდავია, რადგან ჭეშმარიტი პედაგოგი თავის ნამოწაფრებში განიფინება, გაიშლება და ფეხებს გაიდგამს. მისი ნადგაწის უხილავი, მაგრამ ძალზე რეალური ნაყოფი სულიერად ჯანსაღი, ჭეშმარიტად ქართველი, ქრისტიანული ღირებულებების მატარებელი ახალი თაობა იქნება.

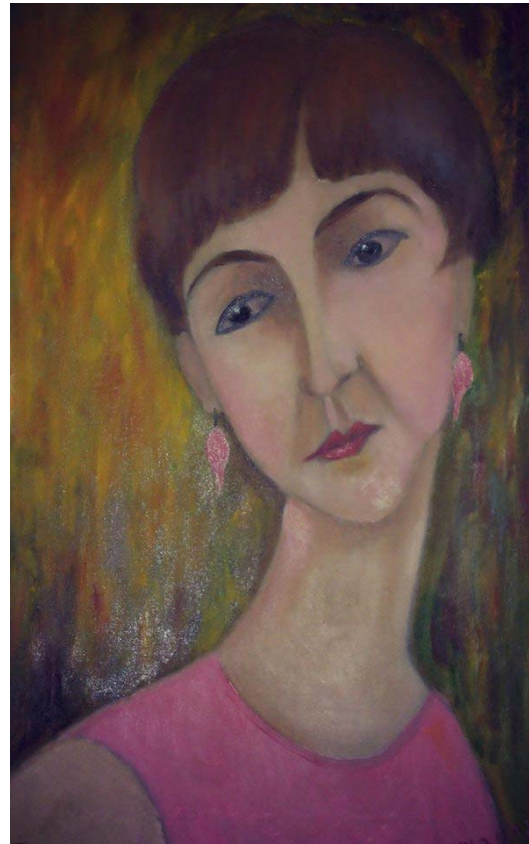
ასეთები კი არ ივიწყებენ, თუ საიდან მოდიან!

*სკოლის დირექტორი
 ლალი ნაზდიძე-ერქომაიშვილი*

შენ უკვლავი ხარ ღია მასწავლებელი

ღია ტატუაშვილი

ღია მასწავლებელი გვჯერა, რომ ცათა სასუფეველშიც გააგრძელებ
პედაგოგიურ მოღვაწეობას.

მირანდა წიკლაურის ბახსენება

მირანდა ჯახაბერის ასული წიკლაური დაიბადა 1997 წლის 22 თებერვალს. ქ. თბილისში, ერთ უბრალო ოჯახში. დედა – ხათუნა ლომიძემ დაამთავრა ზაზა ფანსკერტელის სახელობის აკრედიტირებული სამედიცინო ინსტიტუტის სამკურნალო ფაკულტეტი. მამა – კახაბერ წიკლაური, მუშაობდა დაცვის კერძო სამსახურში.

მირანდა დაბადების წუთებიდანვე გამოირჩეოდა აქტიურობით, თუმცა დაიბადა დროზე ადრე. საბავშვო ბაღის ასაკშივე გონიერი და გამორჩეული გოგონა იყო. ჰქონდა საოცარი სმენა, იყო ზედმეტად მუსიკალური. ჰაერშივე იტაცებდა ლექსებსა და სიმღერებს, ცეკვავდა და მღეროდა. 2003 წელს შევიყვანეთ მე-7 გიმნაზიაში (63-ე საჯარო სკოლა), ხათუნა ბაგრატიონის სადამრიგებლო კლასში. მირანდა ფიზიკურად იყო პატარა და სუსტი. ჰქონდა ბრონქიალური ასთმა, რომელიც არასწორი დიაგნოზისა და მკურნალობის შედეგად ჩამოუყალიბდა. მისი ჯანმრთელობა საგრძობლად სუსტდებოდა, მაგრამ ის მაინც ყველა თანატოლისგან გამოირჩეოდა ნიჭითა და გონებით. მის ნიშნებში არ გამოჩნულა ცხრიანიც კი. მას ჰქონდა უდიდესი პასუხისმგებლობის გრძნობა. ამავე დროს იყო ძალიან ამაყი და ყველა განურჩევლად უყვარდა. იცოდა უფროს-უმცროსი, სად და ვისთან როგორ უნდა მოქცეულიყო. იყო თავისი სამშობლოს უდიდესი პატრიოტი.

მირანდა წიკლაური, ელდარ შუშიტაშვილთან და ანსამბლ „ქსოვრელებთან“ ერთად.

მირანდამ მეექვსე კლასში, სკოლის ღირეკტორს, სერგო ღურგლიშვილს გამოუცხადა სოლიდარობა და მასთან ერთად შეიცვალა სკოლა, გადავიდა 150-ე საჯარო სკოლაში, უფროს დასთან მარიამთან ერთად, რომელიც ამჟამად აბიტურიენტია.

მირანდამ სიმღერა ოფიციალურად დაიწყო 12 წლის ასაკში. გაგიკვირდებათ და ის მღეროდა ქსოვრელებთან ერთად დუდუკებზე. მღეროდა ქალაქურ სიმღერებს. მთელს ანსამბლში ის ერთადერთი გოგონა იყო. როდესაც ერთ-ერთი რეპეტიციის დროს მას პირველად მოუსმინა ფილარმონიის ღირეკტორმა, აწ განსვენებულმა მერაბ ღონაძემ – მან აღფრთოვანებით მიმართა ანსამბლის ხელმძღვანელს – ბატონ ელდარ შუშიტაშვილს – მედიკო ძიძიგური დგას ჩემს წინო მგონიაო და თვალები ცრემლით ავესო – ამ ბავშუს დიდი მომავალი ექნებაო. ასევე იყო აღფრთოვანებული მირანდას ხმით ბატონი ჯიმი ჯარიაშვილი, რომლის სიმღერასაც მირანდა მთელი გულით ასრულებდა, მან საკუთრად დაუწერა მირანდას სიმღერა, რომლის გაურერებაც მან ვეღარ მოასწრო.

მირანდა მღეროდა მთელი გულით, თვითონ ირჩევდა რეპერტუარს. ის ყოველთვის სევდიან და დარდიან სიმღერებს მღეროდა. ოცნებობდა ძველი თბილისის კოლორიტების გაცოცხლებას. მოსწონდა ძველი ქალაქური სიმღერები, მაგრამ ამავედროულად მღეროდა ქართული ესტრადის სიმღერებს. უყვარდა ჯაზი, როკი, ყოველთვის სიამოვნებით უსმენდა „ავე-მარი-ას“ სხვადასხვა ინტენპრეტაციას.

მირანდას დებიუტი 12 წლის ასაკში შედგა პროფკავშირების სახახლის სცენაზე ქსოვრელებთან ერთად სიმღერებით „ისევ მიდიხარ“ „მოხვეის ქალო თინაო“ და სხვა. შემდეგ იმედის ტელევიზიაში – ნანიკო ხაზარაძის შუა დღის გადაცემაში. ცოტა არ იყოს ნანიკოს გაუკვირდა პატარა გოგონა და დუდუკებით?.. შემდეგ „მზეზე“ გოგინასთან. ასევე ხსირი სტუმარი იყო რადიოში გიორგი კორკოტაშვილთან. ქსოვრელების კონცერტები არ ჩატარებულა მირანდას გარეშე. ავადმყოფობის მიუხედავად მან მოასწრო სამი სიმღერის ჩაწერა სტუდიაში. შემდეგ 27 ოქტომბერს დაიგეგმა მისი რამოდენიმე სიმღერის ჩაწერა „არ დაიდალოში“ – გიორგი დათიაშვილთან ერთად, მაგრამ მოულოდნელმა შეტევამ იმსხვერპლა პატარა მირანდა 26 ოქტომბერს. თითქოს ღვთის განგება იყო, სასწრაფომ 30 წუთით დაიგვიანა, მათ არც ჟანგბადი და არც სხვა საშუალება არ აღმოჩნდათ მანქანაში, შემდეგ მთელი ნახევარი საათი არამიანის საავადმყოფოს ეზოში საკაცით დაატარებდნენ და ბოლოს როგორც იქნა ერთ-ერთ კლინიკაში მიიყვანეს, მაგრამ უკვე ძალიან გვიანი იყო, სულ რამოდენიმე სათით მოახერხეს გულის ამუშავება, მაგრამ ტვინმა უმტყუნა და დაიღუპა.

მირანდა ცხოვრობდა ეკლესიურად, ჰყავდა მოძღვარი – მამა დავით გოცირიძე, აბარებდა აღსარებას და იღებდა ზიარებას. კითხულობდა დაუჯდომელ ლოცვებს და გალობდა, როგორც მედავითნე. ალბათ ღვთის რჩეული იყო, უყვარდა უფალს და წაიყვანა

ელდარ შუშიტაშვილი და მირანდა წიკლაური

თავისთან, მიუჩინა საპატიო ადგილი თავის გვერდით, ჩაიხუტა გულში და ეფერება.

მირანდა სკოლის დამთავრების შემდეგ სწავლის გაგრძელებას აპირებდა იურიდიულ ფაკულტეტის – სისხლის სამართალზე. ის ოცნებობდა პროკურორობაზე. „მე სამართლიანად და დამსახურებულად გამოუტან ყველას განაჩენსო“. ოცნება-ოცნებად დარჩა ვეღარ აისრულა მან საწადელი. მაგრამ დაუსწრებლად მკაცრად და დაუნდობლად გამოიტანა მან თავისი პირველი და უკანასკნელი განაჩენი – განაჩენი რომლის გასაჩივრებას არ ექვემდებარება არც ერთ ინსტანციაში, ეს მისი ახალი კოდექსი აღმოჩნდა.. აი ასე დასრულდა მირანდას კარიერა. ასე დასრულდა მან სიცოცხლე 16 წლის ასაკში. მასზე კიდევ ძალიან ბევრი კარგის მოგონება და დაწერა შეიძლება, მაგრამ თავს აღარ შეგაწყენთ და შემდეგისათვის მოვიტოვებ.

პატარა ციცინათელას მირანდა წიკლაურს

თექვსმეტი წელი ათვალე,
დაესწარ თექვსმეტ გაზაფხულს.
სიცოცხლე ხელით ატარე,
დარდებს კეცავდი დაზაფრულს.
რარიგ გიყვარდა სამშობლო,
დიდი, პატარა, ტოლია,
ასეთ პატარა გოგონას
რა დიდი გული გქონია.
უდიერ ჟამსაწუთროში,
ლხენით გაგქონდა ლელო,
ზეცას ყვავილი უბოძე,
აქ დაგვრჩა ნორჩი დერო.
გიყვარდა ცეკვა, სიმღერა,
ღუღუკის ხმა და თარი,

ტოლ-მეგობრები დატოვე
შენს მონატრებით მოვრალნი.
ქვასაც კი უჭირს გაუძლოს,
გაუძლოს დედის ტირილს.
ისევ შენ უნდა უწამლო,
ჭირისუფალთა ტკივილს.
მზის სხივად უნდა მოხვიდე,
გაათბო მათი გული,
ქვეყნას გადმოაფინე,
შენი კამკამა სული.
ზეციდან უმღერ ქვეყნას,
განმსჭვალეს შენი ფასი...
განუბივრებენ პატარას,
ანგელოზების დასი.

ლამპირა შეყილაძე

**მირანდა წიკლაურის ხსოვნის საღამო
(რეჟიემი)**

მ – ინდოდა ჩემი ხმათა გალობით,
ი – ქ ლურჯ ზეცაში ფრთა გამეშალა...
რ – ეროს ვმღერევიარ უფლის წყალობით,
ა – ბა, „მაესტროვ“ რა შემეშალა.
ნ – ანატრ ბავშვობას ზეცას ვაპირებ,
დ – ეღაც გავხდები, დიდი ბებიაც...
ა – ვალ შავ სივრცეს გავააპრილებ,
წ – ლები მიღმიეთს მეგებებიან.
ი –მედი გქონდეთ იქ რომ მირანდას,
კ – ოკიპირული წვიმა არ ნისლავს...
ლ – ოცვა-ვედრებით იმედს გირანდავთ,
ა – ქ დამილოცე ბებიკო წინსვლა.
უ – ნდა გამაგრდეთ გუნდის ბიჭებო,
რ – ას გარგებთ ცრემლი, ან მწუხრის დარდი,
ი – ა-იებო, ლიჩის ფიჭვებო,
ს – ურნელო აქაც ამომდის ვარდის.
ხ – ო, როგორ მინდა ჩემს გუნდს ხანდახან,
ს – იმღერა ჩემიც შემოვაშეელო,
ო – ი, ბიჭებო გიდგეთ მხარდამხარ,
ვ – იყო თქვენთან და სუფრა გავშალო...
ნ – აზად კიარა კარგი ბიჭივით,
ი – ცით ეს ჩემო, დედავ და მამავ...
ს – უ ნუ სტირიხართ ციდან გიკივით,
ს – ასთუშალს თქვენსას ცრემლით ნუ ნამავთ...
ა – ბა დაიკო, შენ დაგიტოვე,
დ – ამის სიზმრები, წლებიც შენია...
ა – ქ საპატარძლო კაბა ვიშოვე,
მ – ხოლოდ გული კი მანდ დამრჩენია.
ო, – რამდენია სასწავლებელი,
აქ არ არიან მედიღურები...
არაფერია საწვალბელი,
და თუ დაგტოვეთ ნუ მენდურებით!
გულნაზი ხარაიშვილი

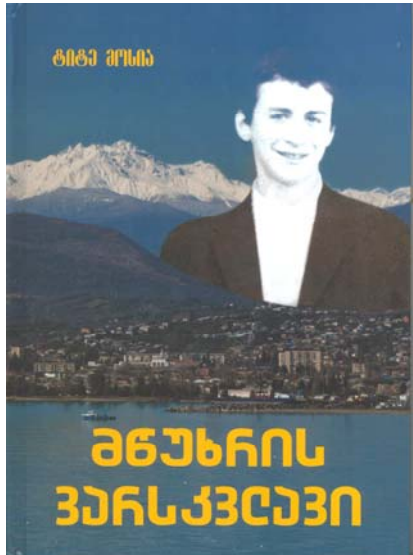
მირანდა წიკლაური

გივი როგორც

მანუჩარ იზივამ ბათუ ხარებაზასადმი მიძღვნილი პოემის პრეზენტაციაზე წარმოთქმული სამადლოებლო სიტყვები

ცნობილია, რომ როგორც დიდი სიხარულის, ასევე და მით უფრო დიდი მწუხარების შესაბამისი სიტყვებით გამოხატვა ძალზე ძნელია. ორმაგად უფრო ძნელია მათ გადმოცემულ პოეტურ ფორმაში, განსაკუთრებით, როდესაც ეს მწუხარება ეხება სხვას და არა თვით პოეტს ან მწერალს. ასეთ შემთხვევაში მთავარია, ამა თუ იმ სახის ნაწარმოების ავტორი თუ რა დონეზე შესძლებს სხვისი ემოციების, გრძნობებისა ტკივილის გათვისებას, აქ საჭიროა დიდი ფსიქოლოგიური ადლო და დაკვირვება, ფაქტი და ზომიერება.

საპრეზენტაციო წიგნი ეხება ყველა ქართველთათვის მეტად ტკივილიან ასპექტს. მისი ავტორი, ბატონი ტიტე, მეტად მძიმე სიტუაციაში უნდა ყოფილიყო მისი დაწერის პროცესში. თემა მოითხოვდა არა მარტო დიდ პოეტურ შესაძლებლობას, არამედ დიდ პასუხისმგებლობასაც, რამდენადაც ყოველი სიტყვა, ყოველი ფრაზა უნდა ყოფილიყო წინასწარ აწონილ-დაწონილი, მოზომილი და დახვეწილი, რომ მშობლებისა და ოჯახის წევრთა, ნათესავებისა და მეგობართა დიდი მწუხარებით გამოწვეული ტკივილი კი არ გაორკვებულიყო, არამედ თქმული სიტყვები მაღალმოდ ცხებუდიყო მათ ნაიარევ გულებს და ნუგეშად მოვლინებოდა მათ სულიერებას.

ბატონმა ტიტემ ჩემი აზრით ბრწყინვალედ გაართვა თავი ამ სიძნელეებს და შექმნა შესანიშნავი პოემა, ნამდვილად ღირსი და საკადრისი ჩვენი მანუჩარის, იგივე ბათუს ნათელი ხსოვნისა. დიდად საყურადღებოა, რომ წიგნის ავტორმა აირჩია მონოლოგი, როგორც ერთ-ერთი ლიტერატურული ხერხი, სათქმელის გადმოსაცემად. მან ანგელოზთა სამყაროდან გამოიხმო ჩვენი ბათუს სული და ის ცოცხალივით ააღაპარაკა თავის თავგადასავალზე, თავის ჭაბუკურ მიზნებსა და მისწრაფებებზე, თავის დამოკიდებულებაზე მის გარშემო მყოფ ადამიანებსა დედის, მამის, ძმის, დის, რძლის, თანაკლასელების მიმართ, თავის პირველ სიყვარულზე და ცხოვრების, ბედის სიმუხთლეზე. პოემაში აშკარად ჩანს მისი ავტორის დიდი სიყვარული ბათუსა და მისი ოჯახის მიმართ. მხოლოდ დიდად კეთილი და იმავე დროის დიდად ნიჭიერ ადამიანს შეეძლო ისეთი თბილი სიტყვების თქმა, როგორც ეს მოცემულია ამ პოემაში, თანაც მაღალ პოეტურ ფორმებში.

„ახლა ზეცაში შენზე ვლოცულობ,
ეს სული უფლის ათინათია,
მხოლოდ სიკეთის ნათლით მოცულო,
სულ სინათლეში გველოს ნათია“.

პოემაში ბევრია შესანიშნავი შედარებები, მეტად მოხდენილი მეტაფორები დედისადმი მიძღვნილ ლექსში ნათქვამია:

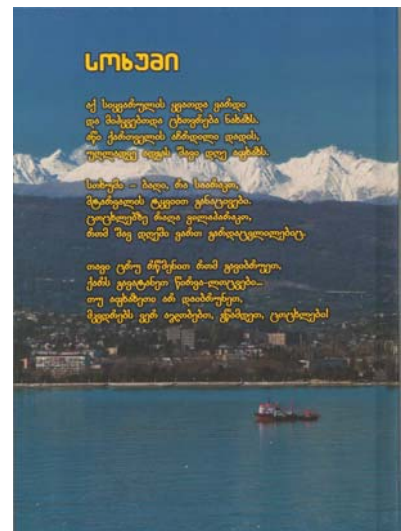
„მე ანგელოზის ვიყავ გზავნილი
და ოდნავ გავცდი საზღვარს ბავშვების,
ორივე გული მოგვწყდა ზვავით,
როს სამუდამოდ ერთურთს დავშორდით.“

დიდი პოეტური გრძნობით არის გადმოცემული ბათუს სიყვარული მამისადმი და ის დიდი მწუხარება, რომელიც შვილის დაკარგვით მამას დაეუფლო:

„როდესაც სულით მე ხორცს დავცილდი
და ჩემი სული ზეცას შეერწყა,
მამიკოს გული მაშინ გაცივდა
და ცალი მხარი ჩამოვლეწა.“

ძალზე ძნელია ამაზე ცხადად შვილმკვდარი მამის მდგომარეობის დახატვა. ბატონი ტიტე, როდესაც ასეთ სიტყვებს წერდა, ალბათ ცრემლებს ვერ იკავებდა. დარწმუნებული ვარ, რომ მას ამ პოემის წერის პროცესში ყოველთვის როდი ეძინა ტკბილად და შეიძლება არაერთი ღამეც თეთრად გაათენა.

ბატონმა ტიტემ თავისი პოემით გვაჩვენა როგორც ბედის სიმუხთლე, ასევე დიდი სიყვარულის უკვდავება. მართალია ერთი სიცოცხლე დამთავრდა, მაგრამ სიყვარული დარჩენილთა და წასულთა შორის გრძელდება და ეს სიყვარული დარჩენილთ აძლევს ძალასა და

მხნეობას სულიერი კავშირი ჰქონდეთ თავიანთ საყვარელ პიროვნებასთან: სწორედ ამის გამო ათქმევინებს პოეტი ბათუს:

„სამყაროს იქით მწვავს აგონია,
აქ მესიზმრება წუთისოფელი,
თავი კი მკვდარი აღარ მგონია,
როცა სულით ვარ თქვენთან მყოფელი.“

და მართლაც არსებობს სულთა კავშირი, რომელსაც სიყვარული ჰქვია, ეს სულთა კავშირი იარსებებს მანამდე, სანამ ჩვენს გულები არ გაქრება მისი შუქი, ეს კი არ მოხდება და ამის გამოხატულებაა დღეს ჩვენი აქ თავშეყრილობაც.

ბათუ ხარებავა

თოთხმეტი თქტომბერი

თქტომბერი და სვეტიცხოვლობა,
კას სინარულით წვდება მშობელი.
დედ-მამა იწყებს ახალ ცხოვრებას
ბირველი შვილით – მახართბელით.

აწი უფლისა უფრობე სჯერათი,
სულს უნაღისებთ, ბრძენა რომ ჰქვია.
თავი სიზმარში ჰგონია ჯგემაღს,
ზღვა სინარული დაფარავს ლიას.

ახალ სულს იდგამს ჩემი ბებია,
ახალ ხორცს ისხამს ჩემი ბაბუა.
დღე ბედნიერი გასთენებიათ
და აღტაცებამ გული აბრუა.

კას ასდიოდა ვარსკვლავთა ბუღი,
სივრცეს ათრთბდა მთვარის ნათელი.
სთხუმი ხართბს, სიმღერად უღიზს,
რომ დაიბადა ერთი ქართველი;

ერთი იმედი თჯახის, ერის,
ერთი დარდიც და ერთი ტკივილიც...
რაც თქტომბერმა დანერგა მღერით,
იგი აპრილმა მოსრა კივილით.

ზემს აყრიდნენ ჩემსა გარენას,
თვისი ეგონათ მშობლებს ქვეყანა
და სიყვარულის მძლავრმა ჩანჩქერმა
მომლოცველები ერთად შეყარა.

მამის უღბინდა სთხუმს და თდიშს,
რა საამურად უღერდა ცხოვრება.
მსუბუქი ჩანდა სიზიფის ლოდოც.
ჩემი დღე მუდამ ემასსთვრებათ,

ემასსთვრებათ ეს თქტომბერი,
რიცხვი თოთხმეტი, მზე რომ აღნება.
ნათელში ხვევდა დღე თქრთსფერი
სთხუმის ცისქვეშ ჩემს დაბადებას.

მილოცვა

გულთბილი სიტყვები ბატონ ნუგზარ ნადარაიასადმი მიძღვნილი

მერი აბრამია

ბატონებო და ძალბატონებო

ვიდრე აქ მოვიდოდი, თვალი გადავაგვლე დღევანდელი იუბილარის, ღვაწლმოსილი ადამიანის, სიყვარულითა და სიკეთით სავსე კაცის, ბატონი ნუგზარ ნადარაიას მიერ განვლილ გზას. მიუხედავად იმისა, რომ იგი საზოგადოების ელიტარული ნაწილის წარმომადგენლის, ბატონი ოთარ ნადარაიას ოჯახის შვილი იყო, ახალგაზრდობიდან შრომაში გახლდათ ჩაბმული, ამავდროულად, დაჯილდოებული იყო ლიდერის ყველა თვისებით და წარმატებით იყენებდა კიდევ ამას სკოლაში, უმაღლეს სასწავლებელში, ყველგან, სადაც კი ფეხს დაადგამდა. მისი უპირველესი საზრუნავი მუდამ და ყოველთვის გახლდათ ქვეყანა, ხალხი, მათი ჭირი და ღვინი. უშურველად თესავდა სიკეთეს, სიყვარულს, რომელიც უკანვე უბრუნდებოდა. ამ გზაზე სიმართლით წელგამართულმა იარა და პორნათელი, შუბლნათელი, საქმენათელი მოვიდა დღემდე.

ბატონო ნუგზარ, ხობელების სახელითა და მათივე დავალებით გულმხურვალედ გილოცავთ დაბადების დღეს. დღეგრძელი იყავით, ვით სამყარო, გამრავლდით ვითარცა იაკობი, ჯანმრთელი და ბედნიერი ბრძანდებოდეთ თქვენს უნიკალურ, ლამაზ ოჯახთან ერთად, რომლის ხუთსულიან შემადგენლობაში სამი მეცნიერებათა დოქტორის საპატიო წოდებას ატარებს.

ფასდაუღებელია თქვენი ღვაწლი, რომელიც გასწიეთ ხობისა და ხობელებისათვის. 12 წლის მანძილზე თქვენ თავდადებით ემსახურეთ მათ, 12 წელი აშენეთ ხობი, ამშვენეთ ხობელები, სიყვარული და სიკეთე თქვეთ მოსახლეობაში. ქვეყნის, შრომისა და ცოდნის სიყვარულით ზარდეთ ჩვენი ახალგაზრდობა. ჭერი დააფარეთ უსახლკაროებს, ყავარჯნად შეუდექით ინვალიდებს, საქართველოს გარეთ მეგობრები გაგვიჩინეთ, უკრაინის ერთ-ერთი რაიონის გენინჟესკის მოსახლეობის ერთი ნაწილის შთამომავალი დღემდე ცხოვრობენ თქვენს დროს დამეგობრებულ გურიაში.

თქვენს სახელთან განუყრელადაა დაკავშირებული ზოგადსაგანმანათლებლო, სამედიცინო, საყოფაცხოვრებო, სპორტულ-გამაჯანსაღებელი, სამრეწველო, ვაჭრობის, საზოგადოებრივი კვების, სატრანსპორტო ობიექტების მშენებლობის ბუმი ხობში. განსაკუთრებულად მინდა მოვიხსენიო კულტურულ-საგანმანათლებლო საქმიანობის თქვენამდე არნახული სიმაღლე: პოეტი-აკადემიკოსის, აღიო მირცხულავა-მაშაშვილისა და საქართველოს სახალხო არტისტების პიერ და ბადრი კობახიძეების სახლმუხეუმები ხორგასა და ხამისქურში, და მაინც ბატონო ნუგზარ, ძვირფასო, მინდა მოვავლოთ თქვენი ნაღვაწის რამდენიმე გვირგვინი:

1. კოლხეთის მუხეუმი, რომლის უნიკალურობა საქართველოს ფარგლებს გარეთ გასცდა.
2. სპორტული კომპლექსი ქალაქის ცენტრში საჭირო ინფრასტრუქტურითა და უნიკალური ბასეინით, სადაც შეჯიბრების წინა დღეებში სავარჯიშოდ მოსკოვიდან ჩამოდიოდა მსოფლიო ჩემპიონი ცურვაში ბატონი სალნიკოვი.
3. შინმოუსვლელია სახლი, მიმდებარე ინფრასტრუქტურით, რომლის ამფითეატრი ბევრ ხალხმრავალ ღონისძიებას ემსახურება, მათ შორის ხობის ფესტივალს “სიმღერა სამეგრელოზე”, რომელიც ორ წელიწადში ერთხელ იმართება ჩვენი მაჟორიტარი დეპუტატის გოდერძი ბუკიას დაფინანსებით.
4. ხობის კულტურის სასახლე, რომლის მშენებლობაში, თქვენ, რაიონის პირველი პირი, ფიზიკურად და მონაწილეობდით. კარგად მახსოვს ისიც, მშენებარე შენობაში ერთ პატარა საკუჭნაო ოთახში საწოლი გქონდათ გამართული და დამეს იქ ათენებდით. მიზანი ერთი იყო: მშენებლობა ხარისხიანად და დროზე დამთავრებულიყო. სასახლის დასრულების შემდეგ რუსთაველისა და მარჯანიშვილის თეატრები გასვლით სპექტაკლებს მართავდნენ ჩვენს პატარა ქალაქში. ახლაც ჩამესმის ჩვენი საყვარელი მსახიობის, სულნათი მედეა ჩახავას საოცრად ლამაზი ტემბრის ხმით წაკითხული მეგრული ხალხური ლექსი:

ვარდისიდო ჭუჭყელესი
 ართო უღუდესი ბინა,
 ვარდის ჯუდა ხოხვადუდა
 ჭუჭყელესი მიკოჯინა.

და კიდევ ერთი, თქვენი რუდუნებით აშენებული კინოთეატრი “თუთარჩელა”. კარგა ხანია არ ფუნქციონირებს. შენობაში ბევრი ობიექტია საბილიარდოთი დაწყებული და სასაუზმეთი დამთავრებული. ხობში აღარ არიან ხელმძღვანელობაში ადამიანები, რომელთაც “არ ეცალათ” მოსახლეობის მოსახმენად, მათი სურვილების გასათვალისწინებლად. იმედი მაქვს რაიონის ამჟამინდელი ხელი-

სუფლების გადაწყვეტილებით კვლავ განათდება კინოთეატრ “თუთარჩელას” წლების მანძილზე ჩაბნელებული ეკრანი.

თქვენი ღვაწლის კიდევ ერთი საჭირო ტრადიციის დამკვიდრება, ბატონო ნუგზარ, სახალხო დღესასწაული “ცოტნეობაა”. ეს თქვენ, პატრიოტმა, გონიერმა, შორსმჭვრეტელმა ხელმძღვანელმა გახსენით დახურული ბჭენი ისტორიისა და საქართველოს მოსახლეობას მოაგონეთ “ვინ ვართ, ვინ ვართ, ვინ ვართ”. საიდან მოვიდვართ, საით მივდივართ, ცოტნე დადიანი, გმირი ერისთავი ოდიშისა, ხომ ის კაცია, ვინც მტერიც კი მოხიბლა თავისი ზნეობრივი სიმაღლით, დააჩოქა, განაიარაღა იგი, ცოტნეს აქამდე გაუგონარმა გმირობამ და ვაჟკაცობამ აიძულა სისხლისმსმელი მონღოლი ნოინი, გაეთავისუფლებინა შეთქმულნი. ამავე თემას ემსახურება თქვენს მიერ დაფუძნებული ფაზისის საერო-სამეცნიერო აკადემია. მისი ორგანო “ცოტნეიდელი”. იგი ასევე თქვენი რედაქტორობით გამოდის და მახვილი თვალი და ყურია, აღნუსხოს ისტორიული მნიშვნელობის მოვლენები ქართულ მწერლობაში, ხელოვნებაში, ზეპირსიტყვიერებაში, აჩვენოს ჩვენი ხალხის სულიერი ტკივილი, უკვდავ მამულიშვილთა ნაფიქრ-ნაღვაწი და სხვა, მიაწოდოს სულიერი საზრდო, მართალი და უტყუარი ქართულ საზოგადოებას, რისთვისაც იგი, ეს საზოგადოება, უზომოდ მადლიერია თქვენი. ბოდიშს ვუხდით აუდიტორიას, სიტყვა გამოგრძელდა, მაგრამ სათქმელი კიდევ ბევრი დამრჩა, მომიტევეთ. ორიოდ სიტყვა მინდა ვთქვა თქვენსადმი, შინაპარტიულ დისციპლინასა და საზოგადოებრივ წესრიგზე. ადამიანებმა ისწავლეს ურთიერთპატივისცემა, სიტყვის ფასი, პასუხისმგებლობის გრძობის აღქმა. ყველა გრძობდა თქვენს მახვილ თვალსა და ყურს, ყველამ იწვინა დამსახურებული სასჯელის სუსხი და სამართლიანობის განცდის სიტკბო. მადლობა თქვენ ყოველივე ამისათვის!

ყველა მოხელის სახელით მადლობას მოვასხენებ ქალბატონ მანანას სულითა და ხორციით მშვენიერ თქვენს მეუღლეს, მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორს, თქვენი თანამოაზრობისა და თანადგომისათვის, თქვენს ვაჟიშვილს ოთარ ნადარაიას, ეკონომიკის მეცნიერებათა დოქტორს, მის მეუღლეს – ნათია გიგაურს – დოქტორანტების მაძიებელ მსმენელს, ასეთი თბილი, ურთიერთისადმი პატივისცემისა და სიყვარულის, ოჯახური თანაცხოვრების ჰარმონიულობის შენარჩუნებისა და დაცვისათვის. თუმცა აქ საკვირველი არაფერია. ქნი ნათია დიდი ადამიანის, ქვეყნის მართალი თვალისა და ყურის, საქართველოს გენერალური პროკურორის ბატონ ვახტანგ რაზმაძის შვილიშვილია და იმ ოჯახიდან მოყვება ყველა სიკეთე. დღის განგებაა აღბათ, ისიც, რომ ეს ორი, ქართული, ტრადიციული ოჯახი გაერთიანდა: უფალმა მათ ჯანმრთელ ნაკვალევზე ღირსეულად ატაროს პატარა ნინო ოთარის ასული ნადარაია.

ბატონო ნუგზარ, ჩვენო საყვარელო ადამიანო, მინდა, ყველა ხობელის სახელით, დედამამიშვილურად დაგლოცოთ და გულიდან ამოღებული ჩემივე სტრიქონებით მოგმართოთ:

მრავალჟამიერ, კოლხო რაინდო,
კეთილ საქმეთა სიმრავლე გშვენით,
მინდა შეილივით გაქო, გადილო,
დავლოცო თქვენი ჯიში და გენი.
ამაღლდეს თქვენი ჭერი და სხვენი,
თქვენ შემოგველოთ სოცოცხლე ჩემი!

მძსარომტი ბ–ნ ნუგზარ ნადარაიას

ჯერ ცხოვრების შუადღეა,
გასაველელი ჩანს ბევრია,
ნაბიჯ–ნაბიჯ ერთგულებით
გაბრწყინდება ივერია!
დრომ დღეები გაამყარა,
უფალსაც ხომ ეს ენება,
სიძლიერე შეგმატათ და
წლები გამკობთ, გეფერებათ.
გულში ჩამწვდომ “ოდოიას”
ვინც ვერ ცნობს, თუ აღარა ცნობს,
ზღაპრულ იობად უქციე
სამეგრელო, კოლხო კაცო!

საქართველო პირიმზეა,
მშვენიერი პატარძალი,
საგნძური–კუთხეები
მისი სამკაული არის.
სადაც ჯიში ასე ფასობს,
სადაც ვაზი ასე ფერობს,
მამულისთვის ანთებულო,
ფასუდებო ფაზისელო!
ამ ცხოვრების ქარტეხილებს,
არვინ იცის დღე ვის ამცნობს,
თაობათა მაგალითო
ღირსეულო ერისკაცო!

მიმოზა ცანავა

რუსთაველი პოეტები: თინიკო საბურზანია, ლია
ოსიაშვილ-მელიქიძე, თამარ ჯაჭვავაძე და
გულნაზ ხარაიშვილი 8 მარტს ულოცავენ პოეტ
ლამზირა შეყვილაძის დედას, ქალბატონ ნინი
შეყვილაძეს

ღეღას

ნანული შეყვილაძე და 90 წლის
ნინი გველესიანი

გადმოუხეთქავ სმარის გულიდან,
შენი სიცოცხლე გულბედნიერი.
მოხვედი ტურფა გაზაფხულიდან,
უფლის რჩეული სვებედნიერი.
ოთხმოცდაათი წელი ათვალე,
ანთიხარ, როგორც წმინდა კანდელი.
კვლავ დასთამაშებს შენს წმინდა სახეს,
შენს მზიან ბაგეს, შუქი ნათელი.
გულით გილოცავ დიდ იუბილეს,
სიყვარულის და სითბოს მთოვარო,
სიკეთის მადლი გვასწავლე შეიღებეს,
ჩვენს ცხოვრებაში ტოლუპოვარო.
შენ შემოგცქერის ცხრა შეიღის თვალი,
შვილთა შეიღების მთელი არმია...
თუმც მოხდელი გაქვს სამშობლოს ვალი,
სამშობლო მაინც შენი დარდია.
„კვლავ გაზაფხული ეწვია თვალებს“
შენი საუფლო გაამზიანა...
სავალზე გვიფენ კვლავ ფიანდაზებს,
ქალი კი არა, მზე ხარ ბრიალა.

ლამზირა შეყვილაძე

ამ ქვეყნად შენ მოვევლინე
გაზაფხულის თვეს აპრილსა,
დაბადების დღეს გილოცავ,
ჩემო საფიცარო ნარგიზა!

ეთერი როგავა-ფირცხალავა

ნარგიზა როგავა

რუსთავის №11 საჯარო სკოლის, მე-9 კლასის მოსწავლეებს,
შურნალ „ათინათის“ რედაქცია ულოცავს
პროექტ – „წიგნის მემორებში“ გამარჯვებას.

ნანა სხირტლაძე ჯგუფელებთან ერთად, პროექტის განხილვის დროს

რუსთავის №11 საჯარო სკოლის დირექტორი,
ბატონი გიორგი შეყვილაძე ამაყობს თავისი მოსწავლეებით.

პატარა ანგელოზები

დავით ტიგინაშვილი

ჩემს შვილიშვილს, 2 თვის – დავით ტიგინაშვილს

ო, მუხების მბრძანებელი სადა ხარ,
 ვარსკვლავები დამიტოვებ ღია...
 შვილიშვილო, გასროლილო ხირიმო
 გულის წვერზე მოხვედრილო ტყვიავ-
 მოხვედი და შეატოვე მთა-ბარი
 ო, ყურს ვუგდე ანგელოზთა მოძახილს
 ჩამოასხით მრუდე ვაზის ცრემლები
 ღომო მოდი, გაახარე ოჯახი.
 აბა ჩქარა პურ-მარილი ქართული
 რქაწითელი გულზე მაყრის შესეფებს...
 თეთრი რაშით მობრძანდება უფალო,
 საქართველოს მომავალო მეფე!
 რა სიცოცხლე, რა საამო სურნელი,
 რა აზრები მიტრიალებს თავში...
 შემოგველოს პაპა, ნაღდი მგოსანი
 ნიგოზი ხარ, გადამდნარი თაფლში.
 შენ, რომ გხედავ, ღამის ცაში გაფფრინდე
 მინათდება ირგვლივ არე – მარე...
 ო, რა ვუყო მაგ გაბუსულ ბაგეებს
 ამოგაბრდენა, გაბადრულო მთვარე.
 მოდი, შვილო, შე ღომების ბოკვერო,
 ფესვმაგარო ატოტილო მუხავ.

გენაცვალე მაგ გადაშლილ მხარ-ბეჭში
 გამიმრავლდი, ჯიშინო ბურავ,
 ჩამომისხით, დღესაც უნდა ჩამოვთვრე...
 იქნებ ღვინით გული გავიგრილო
 მე, კი არა ის ბებერი ღომები,
 წინაპარიც გააცოცხლე, შვილო
 გაუმარჯოს ღმერთო ახალ სიცოცხლეს
 ამ სტრიქონებს ავაცეკვებ ცერზე.
 პოეტების საქართველო გიმღერის,
 შედეგები იწერება შენზე...
 მოდი შვილო, ამ სამოთხით დაგათრო,
 იბოკვერე, ღომო, სისხლო ჩემო,
 პაპის ხნულზე ფეხშიშველა ირბინე,
 რომ შეიგრძნო ღვთის მადლი და გემო.
 გადმომდგარა დასი ანგელოზების,
 შარავანდები დადგომია თავით,
 საქართველო გაბრწყინდება უფალო,
 ხმალზე ხელი გაიკარი დავით!
 ვიცი, მალე გული ამიფეთქდება,
 ვეღარ ვუძლებ უღაყების ჭიხვინებს,
 თუ ოდესმე ჩემი ნახვა მოგნატრდა,
 ვაჟასა და გოგლას გვერდით მიხიდე.

პაპა დავითი – მგოსანი!
შობა – 2014

პაპუნა ბიწაძე

ვახტანგ სხირტლაძეს საჩუქარი მწერალთა კავშირის
თავმჯდომარემ, ქალბატონმა მაცყალა გონაშვილმა გადასცა

ავტორთა საყურადღებოდ

ჟურნალი „ათინათი“ არ მიიღებს პოლიტიკურ წერილებს და არც სხვათა მისამართით საქილიკო მასალებს, ჟურნალი არის სამეცნიერო შემეცნებითი, მოიცავს ყველა დარგს, თესავს: სიტბოს, სიყვარულს, სიკეთეს... მეტი ყურადღება ეთმობა მეცნიერებასა და საზღვარგარეთან ურთიერთობების საკითხებს.

შეგიძლიათ მასალები გადმოგზავნოთ იმეილით gulnazi5@bk.ru

შემოწირულობა ჩარიცხეთ შემდეგ ანგარიშზე:

თიბისი ბანკი

საბანკო კოდი – TBCBGR 22

მიმღების დასახელება – შპს „ჯუმბერ ლეჟავას სახელობის მეცნიერებათა მრავალპროფილიანი საერთაშორისო აკადემია.“

ანგარიშსწორების ნომერი – GE51 TB73 1333 6080 1000 01

ტელ: 593657921;

0341227287.

790657921

გარეკანის პირველ გვერდზე „წმინდა ნინო“. გარეკანის მეორე გვერდზე „გალაქტიონი და კოსმოსი“, მხატვარი ემელიანე (რეზო) ადამია.

სარჩევი

უფლის საგალობელი..... 2
 და მაინც..... 3
 ღალი ერქომაიშვილი..... 4-7

პოეზია

მეუფე თადაოზი (მირიან იორამაშვილი)..... 8-9
 ნუნუკა გურალია..... 10-11
 ვაჟა ვერისელი..... 12-13
 ნიკო ბალაშვილი..... 14
 ანა ბეინაშვილი..... 15
 საბა მოძველი..... 16-17
 თამარ რაზმაძე..... 18
 ბესიკ ზაალიშვილი..... 19
 მუხრან ბიწაძე..... 19
 ივერი თაბაგარი..... 19
 მანანა ზაზიკაშვილი..... 20-21
 დავით ტიგინაშვილი..... 22-23
 ლეილა შუბითიძე..... 24-25
 შალვა ილურიძე..... 26-29
 უშანგი მოსიაშვილი..... 30-31
 ღამზირა შვეილაძე..... 32-33
 მიმოზა ცანავა..... 34-35
 ღიანა ოსიაშვილი-მელიქიძე..... 36-38
 გვანცა ხარაიშვილი..... 38-39
 ნელი გიუნაშვილი..... 40-41
 ქეთი თუთბერიძე..... 42-43
 თინათინ სუხიშვილი..... 43
 ვიტალი ქენქაძე..... 44-45
 იამზე ჭელიძე..... 46
 კახა ბაციკაძე..... 47
 თამარ ჯაჭვაძე..... 48-49
 ბეჟან ხარაიშვილი..... 50-51
 გულნაზ ხარაიშვილი..... 52-54

მხატვრული განყოფილება

რევაზ მიშველაძე..... 55-59
 სერგი ღომაძე, კახა ბაციკაძე..... 60-61
 გვანცა ხარაიშვილი..... 62-64
 ღალი კახიძე..... 64-66
 ნაილი ხარაიშვილი..... 66-72
 უუუუნა ნიჟარაძე..... 73-76

ნაროდები

ტიტე მოსია..... 77-79
 ღუარა სორდია..... 80-82
 მანანა კვატაია..... 82-85
 სერგი ღომაძე..... 85-91
 ამირან ღომაძე..... 91-95
 ნაილი ხარაიშვილი..... 96-97
 ნუგზარ ნადარაია..... 98-99
 ღალი რატიანი..... 100-102

ხელოვნება

თამარ ჯაჭვიაძე.....103-106
 სერგი ლომაძე ჯგუფ „ზღვარის“ წევრი.....106-108
 ქეთი თუთბერიძე.....108-109
 ნონა ბუხრაძე (თარგმანი).....110

ისტორია

ნიკო ხერკელაძე.....111-113
 სიმონ ზაქარაია.....113-118
 მუხრან ბიწაძე.....118-121
 მორისონ ქობულაძე.....122-125

იკონოგრაფია

ჯუმბერ ხარაიშვილი.....126-128
 ჯულიეტა ალავეძე.....129-131
 ვალერი მოსიაშვილი.....132-135
 სულხან მახათაძე.....135-136

სამართალი

ლაშა ხარებავა.....137-142

ნოწჩი ლიტერატურა

ლელა მესხი.....142
 ანანო ნიშნიანიძე.....142
 ნ. მარჯანიძე.....143
 ქეთევან ტყეშელაშვილი.....143
 მარიამ ტყეშელაშვილი.....144
 ალექსანდრე კალანდიაძე.....144
 ალექსანდრე ლეთოდიანი.....144
 მარიამ ცანავა.....145
 ვალერი ხაზალია.....145
 ეკატერინე ქვარაია.....146
 მარიამ კეკელია.....146
 ანა ასაბაშვილი.....146
 გვანცა ალავერდაშვილი.....147
 ვიორჯი ხუმარიანი.....147

ნოწჩი პოეზია

ქეთევან სხირტლაძე.....148
 ნატა პირველი.....148
 თამარ მოთიაშვილი.....149
 ნათია გვაჯაია.....149
 ნინო გოგატიშვილი.....150
 ლუკა შედანიძე.....150
 ელენე გულიაშვილი.....151-154
 ტარიელ ხარატიშვილი.....154-161

ჩუნი ღროის გვირუჭი

ქრისტინე ბუზალაძე.....161
 ლუკა ღონდაძე.....162
 გიორგი ქშუტაშვილი162
 ელენე ტაბატაძე.....163
 ალექსანდრე ვაიტაძე.....163
 მარიამ კობაძე.....164
 ნინო ხატიაშვილი164
 მარი კურტანიძე.....165
 თამაზი აფაქიძე.....165
 მარიამ ფეიქრიშვილი166
 ტარიელ ხარატიშვილი166-168
 ალექო ბერიშვილი168
 ელენე მოსაშვილი.....169
 ლიზი მაისურაძე.....170
 ქეთევან ნათელაძე171-172

გუგუნა მთიაშვილის შემოქმედება173

გახსენება.....174-183

მღეროვნა.....184-187

პატარა ანგელოზები.....188

ავტორთა საყურადღებოდ.....189

სარჩევი.....190-192

ჟურნალ „ათინათის“ დამფუძნებელი და მთავარი რედაქტორი: გულნაზ ხარაიშვილი

პასუხისმგებელი მდივანი: ემელიანე (რეზო) ადამია

რელიგიის განყოფილების რედაქტორები: მეუფე თადეოზი (იორამაშვილი) და

**ფაზისის საერო აკადემიის პრეზიდენტი – ნუგზარ ნადარაია და
ანა ხუნაშვილი (ბოდბელი)**

**საერთაშორისო ურთიერთობის განყოფილების რედაქტორები:
ჯუმბერ ლეჟავა – მსოფლიო მოგზაური
ვანო შუმტაკაშვილი – პროფესორი**

სამეცნიერო განყოფილების რედაქტორი: ლუარა სორდია – პროფესორი.

**მხატვრული განყოფილების რედაქტორები:
სერგი ლომაძე, ჯგუფ „ზღვარის“ წევრი
კახა ბაციკაძე, ჯგუფ „ზღვარის“ წევრი
ლიანა ოსიაშვილი-მელიქიძე.**

**საბავშვო განყოფილების რედაქტორი: ლამარა გერგელავა – აკადემიის
ნამდვილი წევრი
ზეინაბ ბეჟიტაშვილი – ფილოლოგი,
აკადემიის წევრი**

**რედკოლეგიის წევრები:
ბრუნო თრიბურგი (საფრანგეთი) - მოგზაური
იური მამედოვი(აზერბაიჯანი) - მოგზაური
სიმონ ზაქარაია: ტექნიკურ-მეცნიერებათა დოქტორი
მარინე სხირტლაძე-საქართველოს პარლამენტის ილია ჭავჭავაძის სახელობის
ეროვნული ბიბლიოთეკის მთავარი სპეციალისტი.
ლამზირა შეყილაძე-პოეტი
თამრიკო ჯაჭვავაძე – ფილოლოგი (პოეტი)
კომპიუტერული უზრუნველყოფა – ნანა სხირტლაძე
ჟურნალი დაკაბადონდა გამომცემლობა „უნივერსალში“.**

**რედაქციის მისამართი: თბილისი, აკაკი წერეთლის გამზირი, ხელოვნების
მეცნიერებათა აკადემია, II სართული 15-ე ოთახი..**

**ტელეფონი: 593 65 79 21
0341 22 72 87**

საერთო მემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0179, 0. ჭავჭავაძის გამზ. 1, ☎: 2 22 36 09, 5(99) 17 22 30
E-mail: universal@internet.ge

იუნესკოს მსოფლიო დესპანი / მსოფლიოს სპორტსმენი / გაეროს ბუნების დაცვის ელჩი / გინესის მრავალგზის რეკორდსმენი / მსოფლიო ველომოგზაური / მოგზაური დიპლომატი / სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი / ვახტანგ გორგასლის I ხარისხის ორდენის კავალერი / მსოფლიო 2009 წლის ადამიანი / საქართველოს 2002 წლის ადამიანი / სპორტის დამსახურებული მუშაკი / მსოფლიოს მრავალი ქალაქის, მათ შორის თბილისის საპატიო მოქალაქე / ნიკო ნიკოლაძისა და ივანე ჯავახიშვილის სახელობის მედლების მფლობელი / ამერიკის ბიოგრაფიის ინსტიტუტის თავისუფლების ოქროს მედლის მფლობელი / ევროპის ბიოგრაფიული ცენტრის გენერალური დირექტორის მოადგილე / 5 აკადემიის აკადემიკოსი / შეყვანილია ევროპის ბიოგრაფიული ცენტრის 400 წარჩინებულში / ამერიკის ბიოგრაფიის ინსტიტუტის მიერ კი — მსოფლიოს 500 წარჩინებულთა სიაში დასხვ.

ასეთი პოპულარული პიროვნების სახელობის აკადემიის შექმნა, დასაფიქრებელია და საპასუხისმგებლოც. ჟურნალმა „ათინათმა“ მკითხველის ყურადღება მიიქცია და დღითიდღე საინტერესო ხდება. ბატონ ჯუმბერ ლეჟავას ვუსურვებთ დიდხანს სიცოცხლეს და ახალი მწვერვალების დაპყრობას.

არა კვდებიან
(ყოული შარტავას)

თრთის კალამი და თითქოსდა კვნესის...
იმედს კვლავ ვუხმობ გულის საკვებად...
მესროლეთ! თქვი და... ხმა გქონდა მეხის,
და მიტომ ვკაზმავ სიტყვებს საქებად.
ნისლებს გავფანტავ... შავ მუქ ღრუბლებსაც,
ვაუწყებ გმირის გარდაცვალებას.
შარტავას ვგლოვობ, ქართველ ობლებსაც,
შვილებს ლამაზს და ცისფერთვალელებს...
ასეთები კი ჩემს ერში მხოლოდ...
საქართველოში იბადებიან...
აღარ ესროლოთ... ეს იყოს ბოლო,
ტყვიებს ნუ ხარჯავთ... არა კვდებიან!

გულნაზ ხარაიშვილი

